Dom. Prof. Rom

DE
[illegible]
EPISCOPALIS
DIGNITATIS.

[illegible] FVNCTIONIBVS,

AC POTESTATE IN CREDITA SIBI

[illegible] administranda;

Necnon de Generalis Vicarij autoritate ac muneribus.

[illegible]

Varium & amœnum, quo pleraque ex antiquitate Ecclesiastica educuntur; multa Iuris arcana euulgantur; quæ ad necessariam Antist.tibus doctrinam, & [illegible] ALEM [illegible] AXIM *pertinent, dilucidè ac compendiò perstringuntur.*

Autore [illegible] Cantabro ex valle Sopuertæ Iuris Canonici Doctore, Prothonotario ac Iudice Apostolico, & in [illegible]

[illegible]

Sumptibus LAVRENTII DVRAND.

[illegible]

CVM PRIVILEGIO.

REVERENDISSIMO PATRI,
AC DOMINO MEO COLENDISSIMO,
PETRO DE LA MADRE DE DIOS, *quondam (antequam creatus nouus homo secundùm Deum in iustitia & sanctitate veritatis)* DE GVZMAN, *in illustrissima mihi & omnibus amabili Discalceatorũ Carmelitana familia Diffinitoris officium gerenti.*

CONSIDERANTI mihi sæpenumerò (Pater Reuerendissime) varia hominum studia, illi felices maximéque laudabiles videntur, qui omnes actiones suas in Deum referunt, totósque sese in optimæ vitæ statu & exquirendo & consequendo collocarunt, nimirum intelligentes mundi gloriam, potentiam, & opes (ad quas plerique mortalium auiditate inflammati aspirant) non esse in rebus expectandis, & præclaris numerandas, quippe cùm eas caducas & incertas aspiciant, virtutem amplectuntur, quæ altissimis defixa radicibus neque potest incendio amitti, neque direptioni committi, neque vlla temporum corruptione labefactari: inter omnes verò qui hunc felicem cursum feliciter conficiunt, tu præcipuè emines (mi clarissime Pater) qui in insigne magnitudinis atque excellentiæ tuorum maiorum ac parentum sede constitutus, admi-

rabiliter virtutem sectans, eorum memoria ac tui ipsius, & etiam Guzmanorum percalcata & neglecta, ad cælestia tunc temporis aspirans, cum diuitiæ deliciæ, & spes etiam maiora consequendi allicere solent, & animum imbecillem reddere, ac rationis vsum obstupescere, statim cùm clamor intra cor tuum tibi factus, timens ne in assumendis vestimentis ac calciamentis, & maiorum tuorum excellentissimo cognomine moram faceres, intra quam Dominus veniret, & clauderet ianuam, celeriter nudus surgens, & etiam pedibus discalceatis ad Carmelitanam discalceatorum confugisti familiam, ad ibi vigilanter Dominum expectandum, quando reuertatur à nuptiis, optimo ac singulari consilio pedibus pergis discalceatis, ne tibi diceretur quod Moysi, quando ad videndum quòd rubus ardebat, & non comburebatur, appropinquabat, *Solue* (inquit Dominus) *calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo stas, terra sancta est*: sancta est etiam Discalceatorum Carmelitana familia, quam habitas, & sanctissimorum virorum fœcunditate plena, fertilissima Ecclesiæ, & vtilissima fidei, & sic discalciatus incedis, & decoratus humilitate, mansuetudine, constantia, patientia, integritate, solertia, probitate, eximia pietate, & singulari prudentia, & omni denique sanctimonia. Venerabilissimi Patris Ioannis *de la Cruz* (citò vt existimo in Sanctorum catalogo adscribendus) & præclarissimi Francisci de IESV & MARIA, Antonij de IESV, Francisci indigni Ioannis *de la miseria*, singularissimi Francisci *del Niño Iesus*, & aliorum

rum

rum illustrissimorum virorum, quorum nomina in libro vitæ extant scripta (in tuæ sanctisimæ religionis laudem & ornamentum) eximia opera, admiranda prodigia, & stupenda facta imitando, ac singularia sequens vestigia, & etiam maiorum tuorum: in tua enim excellentissima Guzmanorum progenie viros habes gloriosos, quos imitando sequeris, quos sequendo exaltas, in Patres & ascendentes habes gloriosissimum Ildiphonsum Toletanum Archiepiscopum, & sanctissimũ Dominicum Prædicatorum Patrem ac Patriarcham, & etiam Dominum *de la Casa de Orgaz*, qui anno Domini 1322. viam vniuersæ carnis ingressus, cùm ad eum sepeliendum vniuersa Toletana ciuitas congregaretur, in parochia Diuo Apostolo Thomæ dicata, apparuerunt (turba pręsente & stupẽte) venerabilis Doctor Augustinus, & Protomartyr Stephanus ad eius exequias celebrandas, & ipsi suis manibus sepelierunt, dicentes alta voce in reditu, *Sic honoratur quem Deus vult honorare.* Dominum etiam Alphonsum Perez *de Guzman el Bueno*, qui pro fidei exaltatione, sui Regis, ac populi defensione, filio suo nõ pepercit, maluit namque ciuitatem obsidiatam Regi suo indemnem seruare, quàm dilectissimi filij vitam redimere, & in signum suæ numquam auditæ excelsi animi præstantiæ, ac fidelitatis, gladium cum quo filius vita eximeretur, proiecit. O celeberrima, & excellentissima Guzmanorum illustrissima familia, tanta virtutis, honoris, & sanctitatis gloria condecorata, & amplissima diuitiarum opulentia ornata, pacis bellíque tẽ-

pore tuorum maiorum gloriosissimis & heroïcis trophæis,ac singularibus illustrata miraculis. Quod si nobiles & plebei literati,vel milites nostrarum Hispaniarum,quinimò & aliarum nationum aliquem honoratissimum,illustrissimum, & diuitiarum opulentissimũ esse exaggerare velint,non aliis illustrissimis huius regni familiis, sed magis huic excellentissimæ Guzmanorum comparandam existimant, quinimò & vbi aliquis rem aliquam magnam & memorabilem facit,faceréve intentat, mundi exaggerandi modus non alius est quàm dicere, non posset plus facere si esset *de los Guzmanes*:ex hac enim singularissima familia Imperatores & Reges,qui totum gubernãt orbem originẽ ducunt;nam ex Alphonso sexto *el de la mano Oradada*,qui Toletum recuperauit,& ex Domina Iimena Gomez *de Guzman* Domina Theresa orta est, quæ Henrico Lotharingio nupsit,cui in dotem datum Lusitanorum regnum, ex isto felicissimo matrimonio fuit in lucem editus Alphonsus I. Rex Lusitanorum. Alphonsus X. cognominatus *el Sabio*, Hispaniæ Rex,& Domina Maior *de Guzman* habuerunt in filiã dominam Beatricem *de Guzman*,quæ in matrimonium Alphonsi III.Lusitaniæ Regis collocata,cui etiam in dotem traditum Regnum *de los Algaraues*, ex ea enim illius regni Reges legitimo & ordinato procedunt ordine. Ex Alphonso XI.& ex Domina Leonore *de Guzman* in hanc lucem prodiit Henricus II. Hispaniæ Rex,ex quo omnes Hispaniarum Reges & Imperatores de Austria legitimè etiam descendunt,& per Ferdinan-

dum

dum Imperatorem Caroli V. fratrem omnes Reges Galliæ, & Duces de Otruïa, ac ferè omnes magnates & proceres Germaniæ & Italiæ. Prætereo tamen (ne rem infinitam faciam) mentionem facere de pręclarissimis viris, qui propter eximias belli, pacisque artes celebrem posteris memoriam reliquerunt, & etiam multitudinem referre magnatum, qui ex hac excellentissima progenie ducunt originem, atque oriuntur, ne tuam singularem humilitatem offendam, ac modestiam, tum etiam quia de eximiis (ob mei ingenij rusticitatem) pauca dicere injuriosum esset, & securiùs mihi balbutienti, & rudi Oratori silescere visum est. Accipe igitur, mi colendissime Pater, praxim hanc tuæ amplitudini in mei gratitudinis, recognitionis, ac amoris pignus dicatam, quam si tibi gratam retulisse sensero, ad maiora elucidanda festinabo. Vale refugium meum, & in nidulo tuo viue feliciter, vt requiescas, & sit tua memoria æterna.

MAVRICIVS DE ALZEDO.

LECTORI.

SATIS compertum habeo (Lector optime) quàm parùm egeant ista nostra tempora nouorum librorum editione, in hac præcipuè Iuris facultate, in qua vel ingeniorum fertilitate, vel negociorum tantum abundat ista ætas, vt quotidie noua iuris copia suppullulet ac renascatur: vnde quidam interrogatus, cur cùm sapiens esset, nihil doctrinæ posteris scriptum reliquisset, respondisse fertur; quoniam librorum copiam studiosis video iam officere, in quod vitium incidimus omnes, inter quos maximè ego, qui ausus ponere manum ad calamum in vigesimo ætatis meæ anno, indoctus & insufficiens ad hoc, iuxta illud Horatianum.

Scribimus indocti, doctíque poëmata passim.

Et etiam in hoc scribendi vitio ferè illud Mantuani dici queat.

Hoc commune malum semper insanimus omnes.

Nimirum si huic infamæ culpæ nos quoque cedamus, quam tamen vt occasione vel in aliquo diluamus, huius nostræ audaciæ (ne dicam temeritatis) causam tibi (Lector) exponere visum est. Etenim cùm in quinto studiorum meorum anno, antequam Baccalaureatus gradum susciperem, à Matritana curia discederem, vt consortio hominum carens in solitudine cuiusdam parui oppidi dicti Sobrado, me totum libris traderem, ibique accessit cuiusdam clarissimi Præsulis mandatum, adhoc vt in colligendo in vnum omne id quod Episcopalis dignitatis proprium esset, & in respondendo oppositionibus Andreæ Siculi Barbatiæ laborarem: nam licèt de hac materia plura extent volumina, non tamen de hoc solo proposito agunt, sed ad varia se conuertunt, & vbi collecta ita inter varias ac dissimiles quæstiones inuoluta, quod Episcopis valdè molestum & fastidiosum, ibi inuestigare. Sed quidquid sit præceptum tale fuit, & licèt humeris meis im-

par,

par, nihilominus ne tantum Principem contristarem, & me illi ac etiam Episcopali dignitati (quam humiliter veneror) ingratum ostenderem, non recusaui, cœpi namque in hac re sulcum imprimere, non sine magno atque ingenti labore, ob longum ac periculosum morbum, quo oppressus tunc verissimam Ecclesiastes in c. 1. sententiam iudicaui asserentis: quòd qui adit sapientiam, adit laborem; nam literarum studium afflictiones & ægritudines gignit, & ideò sapientes antiqui fabulam quandam fingentes dicebant, quòd Tiresias quia Mineruam (quam gentilitas errore ducta) deam scientiarum celebrauit, nudam vidit, in pœnam huius visionis cæcus remansit, exponunt namque fictionem hanc hoc modo, affirmantes quòd studiosi & sapientiæ cupidi plurimas ægritudines comparabunt ipso studio, & ferè potentiam visiuam amittent, si breui tempore iuris difficultates inuestigare fuerint conati; hæc enim mihi ideò accidit, quia continuò diu noctúque vt citiùs conficerem, & plura inuestigarem, laborabam; non quia in huius operis editione ingenium ad vltimum vsque dilatassem, vt esset hoc opus ingenij & studiorum meorum exemplar, fateor enim me illud breuissimo temporis spatio ferè obiter concepisse, & parturisse: quod vtinam ex ipsius discursu non comprobetur, vbi enim non ad inanem ostentationem & pompam processi, sed ad simplicem tantùm, & synceram veritatis viam Episcopis demonstrandam, tædiosissimas & inutiles opinionum disputationes consultò omittis, solùm agens de illis rebus Episcopali dignitati attinentibus, clarè & dilucidè tradendis, & cum in cæteris omnibus omnis perspicuitatis principium sit breuitas, iuxta illud Ciceronis 3. de finibus.

Quæ perspicua sunt longa esse non debent.

Et Horatius in arte poëtica.

Quidquid præcipias esto breuis, vt dicta citò
Percipiant animi dociles, teneántque fideles.

Et Martialis lib. 2. Epigrammate primo.

At nunc succincti quæ sint bona disce libelli,
Sit licèt vsque malus non odiosus erit.

Eam sequuti sumus in quo maximè gloriari possumus veritati in-

c

hærendo, quam ſemper amamus, & cum Præſuli cuius cauſa hæc Praxis facta tranſmitterem, tam ipſe quàm alij doctiſſimi viri, vt in Epiſcopalis honorem ac præſtantiæ commendationem typis traderem, enixè poſtularunt: & ideò in lucem (licèt timidè ac verecundè) exire permitto, quam tibi libentiſſimè trado, vt perlegas, fraternáque charitate emendes, neque enim amore mei ita langueo, aut philautia teneor, quin in his & in omnibus tuo meliori iudicio non ſemper ſubiiciam. Vale.

IVDICIVM DOCTORIS D. FERDINANDI ADORNI, DE COMMISSIONE supremi Castellæ Senatus.

D*Octor.* D. *Ferdinandus Adornus Presbyter S. Salernitanæ Ecclesiæ, Canonicus, Cardinalis, & Cappellani consilij Regij Capellanus, & illustrissimi & reuerendissimi D. Cardinalis de Trejo Castillæ Præsidis Theologus: Altitudinem vestrã certiorem facit legisse se librum hũc, cui titulus* De potestate Episcopi Praxis, ab egregio & apprimè erudito viro ac pio Doctore D. Mauricio de Alzedo Cãtabro conditum *& nihil in eo inuenisse vel quod Christianam læderet religionem, vel mali moris saperet: quamobrem licitè permitti potest, quod ad communem vtilitatem Prælatorum typis, si placet, mandetur. Datum Matriti pridie Idus Decembris reparatæ salutis Anno* 1629. *De Iussu. A. V.*

Doct. D. Ferdinandus Adornus.

Da se le licencia y Priuilegio para poder le imprimir por diez años.

IVDICIVM PATRIS MAGISTRI Fratris Didaci de Campo, supremæ inquisitionis qualificatoris, & Synodalis examinatoris in Archiepiscopatu Toletano.

DE ordine Domini Domini Ioannis de Velasco y Azeuedo Vicarij generalis in hac regali curia, perlegi praxim hanc, *de Episcoporum præstantia, elaboratam à viro præstantissimo Doctore Mauricio de Alzedo,* multiplici ac varia eruditione fulgentem, condignámque Episcoporum sublimi dignitate. Ita sentio in hoc Diui Philippi Matritensis conuentu, vigesima nona Nouembris die, anni 1628.

Fr. Didacus de Campo.

REVERENDVS P. MAGISTER DIDACVS DE SALAÇAR IN BENEDICTINA FAMILIA BIS Diffinitor, bisque Abbas in cœnobio Diui Millanis *de la Cogulla*, & Diui Vincentis Salmanticensis, in ipsáque Vniuersitate per viginti annorum curricula Theologiæ Magister, & ibi Licentiaturæ & Doctoratus gradu decoratus, totius verò Ordinis iam diu Concionatoris celeberrimi officium gerens, postea verò apud sanctum Martinum Matritensem, nunc verò vt existimo in cælesti patria commoratur: in hunc modum quid senserit dicit de Praxi Domini Mauricij de Alzedo.

DE præstantia Episcoporum libellum, siue compendium à D.Doct. D.Mauricio de Alzedo elaboratum *legi accuratè, & perlegi, opus sanè omni admiratione dignum, dum enim ætatem authoris, agit enim secundum supra vigesimum annũ, considero, & ex alia parte tot Pontificum recondita arcana, sanctorum Patrum testimonia selecta, & non vulgares sacræ Scripturæ expositiones congestas in opere video, laborem ætatem superasse quis non videat, & iuuenem se*
Epist. 11. *supra seipsum leuasse facilè intelliget. Quid enim (teste Seneca) iuuenilis ætas nisi flores ingenij prorumpere potest: si ergo in iuuenili ætate nõ solùm flores, sed fructus vberrimos apparuisse iam cernimus, nónne mirandum, apparuerunt certè flores fructus honoris & honestatis, vt*
Canticor. *de alio Spiritus sanctus testatur, honoris inquam, nam si filius sapiens honor est patris, festinata sapientia quid non parentes honorabit, ho-*
Epist. 2. *nestatis etiam, nam si teste Cypriano assidui labores honestatis indicia sunt, labores in iuuentute florentes quid iuuentutem honestam & laudabilem non reddent. Apparuerunt ergo, prodeant, & typis mandentur huiusmodi flores & fructus, vt in eis quid sibi præstent habeant Episcopi, iuuenes quid imitari, omnes quid admirari. Data Matriti apud Diuum Martinum.*

Fr. Didacus de Salazar.

APPROBATIO REVERENDI PATRIS Ioannis Perlini, è sanctissima Societate Iesu per triginta annorum tempus Theologiæ publicus Magister, nunc verò in Collegio Imperiali Matritensi Theologiæ primarius.

PErcurri, atque lustraui oculis & mente librum hunc *Praxis Episcopalis, in quo de Antistitum agitur dignitate, authore Domino Mauricio de Alzedo iuris vtriusque Professore*, opus est admodum vtile tam causarum patronis omnibus, tam iudicibus, vt mittam docentes publicè, quibus magno adiumento erit, vt & reliquis studiosis & Iurisprudentiæ ac Theologiæ: multa in eo antiquitatis monumenta euoluuntur, multa eruuntur in lucem & illustrantur, quæ penitus iacebant obscura, non minùs dilucidè quàm compendiosè, vt fastidium vitet Lector, traduntur omnia, diligentia scriptoris enitet maximè vt & ingenium viri cui styli facilitas placuit, placebit & cuique orationis perspicuitatem amanti, in rebus quæ ad erudiendum animum traduntur, non ad pompam & inanem calami ostentationem, ita de toto isto sentio opere. Matriti 28. Octobris 1628.

IOANNES PERLINVS.

DOCTORI IN IVRE DOMINO MAVRICIO DE ALZEDO IN ſuæ Praxis laudem, de poteſtate Epiſcopi.

Magiſter Fr. Melchior Prieto Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede redemptio captiuorum, quondam Vicarius generalis del Pyru, *& Prouincialis Prouinciæ Caſtellæ eiuſdem Ordinis, & Epiſcopus electus* del Paraguay *in partibus Jndiarum occidentalium.*

EPiſcopos *a* quos poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei; quos *b* dedit in Eccleſia Deus, paſtores & Doctores, velut oues *c* deduxiſti in manu tua, Maurici Doctor, deduxiſti *d* populum ſuum, ipſi *e* populus eius & oues paſcuæ eius, in intellectibus *f* manuũ tuarum deduxiſti, in loco *g* paſcuæ ibi collocaſti, paſcens *h* eos ſcientia & doctrina, deduxiſti *i* eos ſuper ſemitas iuris, propterea nomẽ tuum in Eccleſiis *k* benedicent in te Deo, qui cuſtodiunt Iſraël, & tu *l* ibi Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu, *m* erudiſti Principes eorum ſicut temetipſum, & ſenes eorum prudentiã docuiſti, *n* docuiſti eos à iuuentute tua, *o* perfeciſti ſcientia, non ætate conſummaſti, *p* in breui expleſti tempora multa, apud me *q* laus tua in Eccleſia magna, in cathedra *r* ſeniorum laudaberis, *s* labia mea non prohibebo, Domine tu ſciſti, *t* labia mea laudabunt te, ſic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas, *u* mouebo caput, & annuam *x* oculis. Vale.

a *Actor* 20. *n.* 28.
b *Ad Eph.* 4. *n.* 11.
c *Pſal.* 79. *n.* 2.
d *Pſal.* 76. *n.* 21.
e *Pſal.* 78. *n.* 13.
f *Pſal.* 77. *n.* 72.
g *Pſal.* 22. *n.* 1.
h *Hierem.* 3. *n.* 15.
i *Pſal.* 22. *n.* 3.
k *Pſal.* 67. *n.* 27.
l *ibidem n.* 28.
m *Pſal.* 104. *n.* 22.
n *Pſal.* 70. *n.* 17.
o *Luca* 3. *n.* 52.
p *Sap.* 4. *n.* 13.
q *Pſal* 21. *n* 26.
r *Pſal.* 106. *n.* 32.
s *Pſal.* 39. *n.* 10.
t *Pſal.* 62. *n.* 4.
u *Pſal.* 21. *n.* 8.
x *Pſal.* 34. *n.* 20.

INDEX CAPITVM

PARTIS PRIMÆ.

INDEX CAPITVM
PARTIS SECVNDÆ.

SYLLABVS AVTORVM QVI IN HOC OPERE, VEL ADDVCVNTVR, vel illuſtrantur.

Bartolus de Saxo Ferrato.
Bartolus Brixensis.
Barro.
Basilius de Leon.
Diuus Bernardus.
Diuus Bernardinus Senensis.
Bernardus de Bustis.
Bertrandus.
Bertachinus.
Venerabilis Beda.
Diuus Bonauentura.
Bonifacius de Vitalinis.
Bonicontius.
Boherius.
Bonacossa.
Bonacina.
Bouadilla.
Borginius Caualcanus.
Burcardus.
Brunus.
Brunus de Solis.

C

Camillius de Laratha.
Camillius Borellus.
Cayetanus.
Calderinus.
Cataldinus.
Carolus Ruinus.
Cassiodorus.
Casaneus.
Cæsar Baronius.
Cæsar Mantius.
Cæsarius Cisticensis.
Cæremonialis Episcoporum.
Celius Rodigius.
Celsus à Hugone.
Diuus Cyrillus Alexandrinus.
Diuus Cyprianus.
Cynus.
Diuus Clemens Alexandr.
Diuus Chrysostomus.
Christophorus de Anguiano.
Christophorus de Castelliono.
Cicero.
Cochier.
Corduba.
Couarruuias.
Codrocus Vrceus.
Cornelius Tacitus.
Concilium Tridentinum.
Concilium Toletanum.
Cujatius.
Curtius Iunior.
Crescentius.
Caualcanus.
Christophorus Moreno.

D

Diuus Damasus Papa.
Decisiones Rotæ in nouissim.
Didacus Perez.
Didacus de Spino.
Didacus Castillo.
Didacus Velasquez.
Didacus de Arroyo.
Didacus Lopez.
Diaz de Luco.
Diuus Dionysius Areopagita.
Dionysius Richel.
Dionysius Hicarnaseus.
Dominicus Soto.
Durantus.
Duennaz.

E

Ægidius de Bellamera.
Ægidius Blosius.
Ægidius Coninck.
Æmilius Ferretus.
Æneas de Falconibus.
Emanuel Sa.
Emanuel Rodriguez.
Epiphanius.
Eusebius.

F

Fauius Incarnatus.
Fauius de Anna.
Fauianus de Monte.

Farina

Montaluo.

APPROBATIO.
Doctorum.

IOannes Claudius Deuille in ſacra Theologia Magiſter, & in Eccleſia ſanctæ Crucis Lugdunenſis Cuſtos: fidem facimus Nos librum hunc, cui inſcriptio eſt *Praxis de præſtantia, præeminentia, excellentia, ac poteſtate ſacri ordinis Epiſcoporum, authore D. Mauricio de Alzedo I. C. Cantabro, &c.* vidiſſe, legiſſe; atque in eo (reuera præſtanti opere) omnia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fidei, & ſanctorum Patrum ſanæ doctrinæ ex toto conformia inueniſſe: Lugduni apud ſanctam Crucem prid. Cal. Februar. 1630.

DEVILLE.

F*Rater Julianus Ioubart humilis Prior Conuentus Lugdunenſis, Ordinis fratrum Prædicatorum.*

Summa Priuilegij Regis Christianissimi.

LVDOVICVS XIII. Dei gratia Galliarum & Nauarræ Rex Christianissimus singulari Priuilegio sanxit, ne quis per vniuersos Regnorum suorum fines intra sex annos, à die finitæ impressionis computandos, imprimat seu typis excudendum curet & venale habeat opus, quod inscribitur, *De Præcellentia Episcopalis dignitatis, Authore* D. MAVRICIO DE ALZEDO; præter Laurentium Durand Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: siquis secus faxit præter librorum confiscationem, mille librarum illatione mulctabitur, vti latius patet in litteris datis Lugduni 14. Iunij 1630. Ex mandato Regis, signatum.

COVPEAV.

Perfectum 20. *Iunij*, 1630.

DE EPISCOPALIS DIGNITATIS CELSITVDINE.

PRÆFATIO.

PRÆCELLENS est Episcopale munus, eximia eius præstantia, quæ tantum inter ceteras Ecclesiæ Dei dignitates caput effert (sede Petri semper venerata, & excepta) *quantum lenta solent, inter viburna cupressi.* Et ideò non immeritò inter Antiqnos sanctósque Patres tanti habita, vt Angelorum loco Episcopos habuerint, ducti Diui Ioannis authoritate asserentis: Dominum ei dixisse, *Sacramenta septem stellarum quas vidisti in dextera mea, & septem candelabra aurea, septem stellæ, Angeli sunt septem Ecclesiarum, & candelabra septem, septem Ecclesiæ sunt*; vbi Episcopos Angelos, stellásque Dominus vocat, quia in sanctitate, & puritate viuere debent. Ita intelligo illud Pauli: *omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur*, quasi diceret Apostolus: omnis Pontifex ex hominibus, non ex Angelis assumitur, & hoc vobis dico, ne esse Angelos existimetis: nam ita cum Angelorum officio conueniunt, ita eorum puritatem imitantur, quod si hoc vobis non expressissem, fortè esse Angelos diceretis. Angelus enim nomen officij est, non personæ, idem namque est quod missus: Episcopus autem missus est à Domino legatus in subditos suos, quibus voluntatem eius exponere debet. Iuxta illud Pauli, *Legatione fungimur pro Christo*: & sic conueniunt cum Angelis in nomine & officio. Sed dnbiio, quare noluit Deus, vt in sua Ecclesia militante, Angeli tamquam vicarij & vicem tenentes ipsius non præsiderent, sed homines, & quòd natura & specie humana sit ille, qui Prælatus hominum constituitur. Hac de causa, meo iudicio, quia tam difficile est homines gubernare & regere, quòd non possent cum illis Prælati munus exercere, & tam duræ ceruicis sunt, quòd Angelicæ (vt ita dicam) resisterent gubernationi.

Sequitur enim quàm difficile sit, & quantum timore acceptandum

Apoc. c. 1. C. Diaconi 93. dist.

C. Sacerdotibus 21. q. 1. D. Paul. ad Heb. 5.

Ouand. in 3. sent. libr. 2. dist. 11. propos. 11. Barbos. in pastor. c. 6. n. 14. tit. 1. D. Ignat. Epist. ad Philadelphos. D. Paul. 2. Cor. 5.

Concil. Trident. sess. 6. de ref. c. 1.

Episcopatus onus, cùm sit Angelicis humeris formidandum. Angelus vnam animam sub protectione sua recipit: qui verò non Angelus sed fragilis, debilisque homo est, audacter non vnam, sed quadraginta mille suscipit, & suscipere diligenter appetit. O vertigo temporum pessima! (dicebat Petrarcha) vt ad quod olim consueuerant, & debe- rent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt homines; & si huius temporis miseriam vidisset, iustiùs clamaret: fugite, obsecro, homines, fugite literati, non dico sapientes, nam si Episcopari vultis, de vestra prudentia parùm fido. Vt est cuiusdam Gentilis sententia literis aureis scribenda, asserentis: *no es posible menos (y en esta opinion estan todos los sabios) sino que ole falsa el Juicio ole sobra, la locura al hombre que de su voluntad toma cargo delos cargos agenos*, ab Episcopatus procuratione, sicut à re periculosa & animæ nociua, vt sanctus Bonauentura consulit, & vt sanctissimi viri fecerunt, nisi rectum finem habeatis, & vt prosítis, non vt præseatis.

De prosp. & aduersa. dialog. 170.

Aluarado en su arte de bien viuir lib. 2. cap. 19.

Marco Aurelio Imperat. Epistola ad Catulum fol. 191. col. 6.

Super Regula Fr. Minor. § 2. c. 2.

Facite ergo, Episcopi, vt Angelorum imitatores, & summo alacrisque studio, vt subditos vestros ad diuinum amorem reducere possitis curate, & ad hoc omnia impedimenta & scandala, quibus possunt subditi lædi, & à via veritatis retardati, tollite: vnde illud quod Propheta Esaias ait: *transite, transite per portas, preparate viam populo, planum facite iter*: alij vertunt, procedite ante eos, & proiicite lapides. Alloquitur sanctus Propheta Principes & Antistites Ecclesiæ, quorum est alios vita & exemplo anteire, & omnia impedimenta auertere. Ad hoc enim respexisse videtur illud quod de Antiquis describitur: qui Principem Antistitémque cum sole comparabant, quem Theon id est currentem appellabant, vt intelligeretur, debere illum omnia animo percurrere, esseque ei curam, sollicitudinem ac vigilantiam summè necessariam, vt onus officij sui validè adimplere possit. Cùm Deus Hieremiam Prophetam præsulem Israëlitici populi fecit, sic interrogauit; *Quid vides Hieremia, quid vides? & respondit, Virgam vigilantem video.* Quæ autem sit hæc virga vigilatrix, exponit B. Cyrillus Alexandrinus dicens: quòd quãdo Ægyptij curam & vigilantiam alicuius Prælati significare volebant, ponebant quoddam sceptrum cum oculo supra ipsum sceptrum; per sceptrum gubernationem, per oculum verò curam, ac perpetuam vigilantiam significabant. Cùm enim populus Hebræus inter Ægyptios alitus esset, ac vixisset, his symbolis & similitudinibus delectabatur: atque ita per virgam cum oculo suprà (quam vocabat virgam vigilantem) vigilantiam, prudentiam, maturitatem, ac boni Prælati prouidentiam intelligebant, in quo Episcopis demonstratur, quòd quando sceptrum (hoc est) baculum pastorale ipsis traditur, dormire non debent, sed vigilare.

Esai. 61.

Hierem. 1.

Cyrill. l. 2. contra Iul. anum Apostat. Pineda in Monarchia lib. 2. c. 8. § 4. tom. 1 fol. 89. Aluarado vbi supra.

Decet etenim Prælatum vigilem esse, & gloriæ sæcularis, & voluptatum contemptorem: aliter enim cõtinget illi quod matri, quæ lactabat filium, quem dormiens interfecit. Euangeliorum doctrina lac est, somnus incuria Episcoporum, qua interficiunt illos quos lactant; hinc Regius vates vociferatur, dicens: *dormitauerunt qui ascenderunt equos*, id est, Episcopi, qui in dignitatis fastigio sũt. Sunt enim veluti equites Domini exercituum, respectu inferio

Arator lib. 2. hist. Apost. 3. Reg. 3.

Psal. 75.

De Episcopor. somno egregiè Brunus lib. 1. de haret. c. 5. Codrus Vrceus lib. 2. Sylua. Matt. 26. Nicol. Brabo in vita Diui Benedicti canto. 17. in pr. Matt. 26 Aluarado vbi supra lib. 2. c. 19 §. 2.

inferiorum, qui sunt tamquam pedites. Quod Propheta Abach. clariùs dixit, *Pastores vestri dormitauerunt.* Quanta verò damna Episcoporum somnus subditis ingerat Dominus explicauit, inquiens, *veniet lupus, jugulauit, dilaceraujtque oues:* neque ipsi Prælati soporati aduertent, immemores enim existunt suæ negligentiæ circa subditos rationem esse reddituros, & prius interrogandos de subditorum sceleribus: quàm de propriis. Sic etiam simul Apostolis dormientibus Petrus ante omnes corripitur his verbis, *Simon dormis?* qui videlicer ad vigilandum alios excitare debuisses; & cum mulier prima diuini præcepti fuisset præuaricatrix, tamen vir prius à Deo interrogatur, quoniam caput ipse mulieris erat: sic Episcopi cùm subditorum caput existant, prius quàm subditi interrogabuntur de subditorum excessibus & delictis.

Cogitaui aliquando quare Dominus pastores in Reges commutauerit, & piscatores Præsules Ecclesiæ fecerit, & hunc inueni motiuum: nam pastores & nautæ in magno vitæ versantur discrimine, nullúmque artificium his laboriosius. Pastor enim non dormit, sed ferè continuò vigilat, vix vestitur, maléque vescitur: sic etiam piscatores & nautæ nudi in laboribus, periculis ac vigiliis semper sunt, vt Episcopi & Reges se non ad quietem, non ad delicias aut diuitias assumptos, sed ad labores, sudores & continuas pro subditis vigilias intelligant, hos inter cæteros eligere curauit: & sic B. Chrysostom. super Matthæum, Episcopo dicit, circa vitam tuam esto austerus, circa aliorum benignus, audiant te homines parua mandantem, & grandia facientem. Nam ideò electus es, vt labores

Concil. Trident. sess. 25. de ref. c. 1.

continuò, non vt delitiis & otiositati te tradas. Dic mihi Episcope, ad quid electus es? vt absens à diœcesi in curia Regia resideas, vicatio tuo ac visitatori gubernationem committas, & tu delicijs affluaris, pompa & ornatu majestuoso vtaris, pauperes pereant, tu verò & famuli tui splendidè viuatis: audite obsecro Dominum dicentem Episcopis. *Vos estis lux mundi*, si Episcopus lux mundi est, id quod lux facit, imitetur: nam illa pro officio habet illuminare, & se omnibus communicare, quod Episcopo demonstratur in quadam admirabili cæremonia, quæ in eius consecratione fit; in capite enim ipsius Euangeliorum liber apertus ponitur, ad declarandum, quòd quemadmodum illam firmam, ac supremam hierarchicam potestatem, & diuinorum mysteriorum, Sacramentorúmque communicationem à Deo accipit, sicque sine inuidia eam, & se inferioribus communicare tenetur, vt facit lucerna, quæ si incenditur, non vt luceat sibi, sed aliis qui in domo sunt: ideò incenditur, & ideò Episcopus præest, non vt sibi, sed vt aliis prodesse valeat. Et sic lucerna, vt luceat omnibus qui in domo sunt, non ponitur sub modio, sed super candelabrum: & Episcopus vt Ecclesiam suo vitæ exemplo illustret & doceat, in dignitatum maximo fastigio est collocatus. Lucerna nec illuminare, nec alteram incendere potest; si illa fuerit extincta: sic Episcopus alios non inflammabit amore diuino, si ipse fuerit lumine eiusdem amoris destitutus. Lucerna etiam consumitur vt alios illuminet, ita Diuus Paulus inquit: *quis infirmatur, & ego non infirmor?* quis subditorum periit, & Episcopus non periit? quis egestate laborat, &

C. Episcopos 23. distinct.

Matt. 5. Marc. 4 Luca. 12

2. Cor. 11. c. aduersitas. §. hoc modo 17. q. 1

Episcopus non sucurrit, aut laborat ipse? quis persequitur, & Episcopus aut defendit aut cum ipso persequitur? & quis infirmatur & Episcopus non infirmatur? quod si non facit, in vanum Episcopi nomen portat, neque lucernam imitatur.

Faciat enim quod sartago, quæ aliis præparat cibum, ipsa autem igni applicata incenditur, & flammis comburitur; sic Episcopi charitate præstantes alios cælesti doctrinę pabulo & exemplo nutriunt, ipsi autem nimio zelo & sancto desiderio inflammantur.

Exod. 18. Pineda in monarchia lib. 2. c. 25. §. 7. tom. 11. Epistol. 21. Ideò in Exodo Dominus præcipiebat, vt summus Sacerdos super humeros & ante pectus nomina filiorum Israël in lapidibus pretiosis portet scripta: vt intelligant Episcopi, quàm necessaria est subditorum memoria, vt ante pectus ferri debeat, vt nullo casu obliuisci possint. Et nō sine mysterio in lapidibus descripta erant, & iuxta cor collocata, vt ex animo abradere numquam possent: & etiam ad demonstrandum, quàm ingenti amore eos diligere teneantur, vt si opus fuerit, sanguinem effundant, boni Pastoris exemplo, qui animam suam dat pro ouibus; & etiam lucernæ, quæ ideò consumitur, vt alios illuminet. In veteri lege sat erat, quòd in lapidibus fuissent descripta: hodie verò non nisi in ipso corde, vt maiore affectione diligantur, super humerósque portentur. Iuxta illud,

Esai. 60. *Filij tui de longè venerunt, & filiæ tuæ super humeros portabuntur.*

Subditi verò quanta beneuolentia Episcopum sunt dilecturi, & quanto amore prosecuturi, Dominus demonstrauit, dum Moysi dixit:

Num. 27. *Tolle Iosué filium, Num, virum in quo est spiritus Dei, & pone manum tuam super eum, qui stabit coram Eleazaro Sacerdote, & omni multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ.* Quod aliqui sic exponunt: lauda & honorifica eum coram populo, vt maiorem authoritatem acquirat, & vt audiat eum synagoga filiorum Israël, pro hoc si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulat Dominum. O præclara & admirabilis dispositio! populus, dixit Dominus, obediat Principi, Princeps autem summo Sacerdoti, (hoc est Episcopo) vt Reges & Principes se Episcopum magni facere debere intelligant, ac vereri, & in negotiis arduis consulere, maximè si ad Ecclesiasticam disciplinam spectant, tamquam diuini spiritus oracula, & Deos in terris. Vt beatus Hieronymus super illud Matthæi notauit, vbi Dominus dixit: *Vos autem quem me esse dicitis?* Sic diuinus Doctor respondit, prudens lector attende, quòd Apostoli à Domino, Dij, non homines appellantur; cùm enim dixisset, quem dicunt homines esse filium hominis, statim subjecit, vos autem quem me esse dicitis? quasi diceret: homines qui terreni sunt, humana opinantur, vos qui estis Dij, quem me esse existimatis? & nota quòd licet in sacra pagina hoc nomen odibile sit, vt ex multis authoritatibus accipitur, sanctissimis tamen Apostolis (id est Episcopis, qui eorum sunt successores) admirabiliter tribuitur, ad demonstrandum, quòd qui eos tangit, opprobrium in Dei oculos inijcit; & sicut D. Cyrillus inquit, qui eos persequitur, seipsum & Christum persequitur: qui de eis murmurando detrahit, sibi ipsi nocet: qui eos tangit, sibi ipsi oculos eruit. Quapropter debent omnes Episcopum pietate magna venerari, Ecclesiastico his

Marquez en el gouernad. lib. 2. c. 3. col. 11.

D. Hier. sup. Mat. c. 17.

c. Sacerdotibus 11. q. 1. Ioannes Sebastianus de los bienes del Sacerdotio lib. 1. c. 9.

c. fin. 96. distinct.

Speculator titulo de legato lib. 1 p. 1. §. 1. n. 2.

Eccl. c. 7.

his verbis testante: *in tota anima tua time Deum, & Sacerdotes illius sanctifica: in omni virtute tua dilige eum qui te fecit, & ministros eius non derelinquas*; admirabiliter diuinus Spiritus cultum Dei & Episcopi copulauit, vt aduertas hæc duo ita esse coagmentanda, vt qua pietate colas Deum, eadem quodammodo Episcopos, quasi diuinum aliquid obserues. Quod qui non fecerit, extra Ecclesiam esse existimet, vt testatur Diuus Ignatius illis verbis, Qui intra altare est, mundus est, quare obtemperat Episcopo: qui verò foris est, is est qui sine Episcopo quidpiam agit;& egregiè Diuus Cyprianus; in hunc modum scire debes Episcopum in Ecclesia esse,& Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse.

Filesacus de sacra Episc. auctor. c. 1. in pr.
c. scire debes 7. q. 1.
D. Cypr. Epist. ad Pupianũ lib. 4. epistol. 9.
Brun. de haret. l. 2. cap. 4.

Hanc Episcoporum præstantiam & reuerentiam debitam attento & pio animo Constantinus Magnus cogitauerat, quando accusationes sibi in scripto oblatas contra quosdàm Episcopos accepit, & se oblatoribus valdè iratum ostendens, disrumpit inquiens: ite, & inter vos causas vestras disponite, quia indignum est vt nos Deos iudicemus.

Hugo de offic. quatuor. prælat. sum. de sacerdot. reuerent. n. 4. c. cõtinua c. sacerdotib. 11. q. 1.

Neque silentio inuoluere conor quod de eodem celeberrimo Imperatore refertur, qui cùm ad Concilium Nycenum esset vocatus, vbi solium ex auro fabricatum mirificè esset sibi paratum, cùm intrasset vbi ille diuinus Episcoporum cœtus aderat, consedere noluit, donec ab ipsis sanctissimis Episcopis facultas concederetur: alibique se Episcopum nominauit, Episcopis inquiẽs: vos intra Ecclesiam, ego verò extra eam à Deo sum Episcopus constitutus. Quod se audiuisse ait Eusebius.

Pineda in monarchia p. 2. tom. 2. lib. 12. c. 8. §. 3.
Filesac. in histor. Pontific. lib. 2. c. 1.
Policarpus lib. de nugis curial. & vestigiis Philosopher. l. 4. cap. 3.

Neque minorem reuerentiam Alexander Magnus summo Sacerdoti Iaddo exhibuit, cùm ira exardescens ad destructionem Ierusalem pergeret, summum Sacerdotem Iaddo, qui vt illum exciperet pontificio ornatu indutus occurrerat, genibus flexis adorauit. Apud Ægyptios in tanta fuisse obseruantia eorum Sacerdotes, & honore legitur, vt quo tempore famis totum orbem oppresserat, ex publicis horreis gratis eis alimenta offerebantur. Quod si tantus honor quadrupedum Sacerdotibus delatus est, qualis veri Dei tribui debeat colligitur, vt Gregorius Magnus Imperatori Mauricio scribens his verbis, inquit: Ante tempora Constantini in republica Principes fuerunt, qui Deum verum nescientes, Deos ligneos & lapideos colebant, & tamen eorum Sacerdotibus honorem maximum præstabant: quid ergo mirum, si Christianus Imperator veri Dei Sacerdotes (id est Episcopos, quia de Episcopis loquitur textus) dignetur honorare, dum pagani honorem impendere sacerdotibus nouerunt, qui diis ligneis & lapidibus seruiebant. Idem dicit Diuus Chrysostomus: Ne simus (ait) deteriores infidelibus, qui propter errorem idolorum adhuc tantum cultum exhibent eorum sacerdotibus, & quantum distat error & veritas, tantum distant illorum & Dei Sacerdotes.

Eusib. de vita Constantini l. 3. c. 10.
Ioannes Sebastia. vbi supra lib. 1. c. 17.
Euseb. de vita eiusd. imper. lib. 4. c. 24.
D. Aug. lib. 18. de ciuit. Dei cap. 45.
Ioseph. de antiquit. lib. 11. c. 8.
Dionys. Hicarna lib. 2. historiæ Roma.
Molina Carthus. lib. de Instruction. de Sacer. c. 1. §. 3.
Ioan. Seb. vbi prox. c. Sacerdotibus 11. q. 1.

Cant. 7.

De sponsa in Canticis dictum est: *Coma capitis tui sicut purpura Regis tincta canalibus.* Sponsa est sancta Ecclesia, cuius caput est Christus: capilli verò huius sacratissimi capitis sunt Episcopi, qui cum Domino nostro magis sunt dignitatis ratione & vitæ sanctimonia cõiuncti. Æquiparantur namque capillis, primò,

quia ſicut capilli in ſuperiori capitis parte exiſtunt, ſic Epiſcopi in ſuperiori Eccleſiæ loco ſtant, & in ipſa poſt ſanctiſſimum capitis noſtri vicarium primum obtinent locum. Capillos fortitudinem ſignificare, eſſeque apud Antiquos fortitudinis ſymbolum, teſtantur multi. Iuxta illud Samſonis quando à Dalida deceptus dixit: *ſi raſum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea:* quod Epiſcopis præclarè conuenit, quia ipſi fortitudo Eccleſiæ ſunt, defenſores & Patres; & ſicut capilli capitis ornamenta ſunt, ſic Epiſcopi Eccleſiam ſua doctrina, ſapientia, ſanctitate, puritate, & vitæ integritate exornant, illuſtrant, atque decorant. Et dubitabit aliquis, quare comparantur capillis, non verò manibus, oculis, pedibúſve (hac meo iudicio de cauſa) quia capilli ita nudi ſine corpore ſtant, ſanguine & carne carentes, & omni ſuperfluitate, forditatéque, ab oſſibus enim exempti, remanent, quæ in manibus aut pedibus nullo modo concurrunt: nam Epiſcopi omni affectione, dilectione, & beneuolentia neglecta, debent procedere in omnibus caſibus, cauſiſque ſubditorum, non ex carnalibus affectibus conſanguineorum, amicorúmve ducti, ſed ſemper iuſtitia acri & attento animo inſpecta, paſſionibus, ſuaſionibúſque relictis, vt ſic valeant & poſſint meliùs naturam & capillorum proprietatem quibus aſſimilantur imitari, & vt magis ad Dominum Ieſum accedant, qui eorum caput eſt, & ſic virtutes adaugeant & merita; & quemadmodum capilli non habent virtutem vllam niſi à capite recipiant, & dum illi adhærent creſcunt, aliter verò minimè: ita Epiſcopi per fauorem Ieſu Chriſti ſummi boni virtute creſcunt, & eis præcipuè omnia cæleſtia bona tanquam propinquioribus Dominus communicat, & ipſi Epiſcopi nobis. Vnde dicere poſſumus cum Eſaia, *niſi Dominus exercituum reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Gomorrha ſimiles eſſemus.* Quod interpretans Diuus Paulus ait, *reliquiæ per electionem gratiæ ſaluæ factæ ſunt*, hæc autem gratia, vt ſcilicet reliquiæ Hæbreorum ſaluarentur, per Apoſtolos miniſtrata eſt, & poſtea per eorum ſucceſſores (id eſt per Epiſcopos:) nam vt Iſichus inquit, ſi non relictum eſſet ſemen Apoſtolorum, nihil prohiberet in modum Gomorrhæ & Sodomæ, ex quo enim ſemine ſpicæ pulcherrimæ & ſpecioſiſſimæ (hoc eſt Epiſcopi, qui ſua ſapientia, doctrina, cura, ac ſumma vigilantia aſſiduis ſtudiis ac laboribus totum orbem & Eccleſiam illuſtrãt) ortæ ſunt. Et ſic Diuus Auguſtinus Eccleſiæ conſolationem præbens ait, pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij, pro Apoſtolis filij nati ſunt tibi, id eſt, Epiſcopi conſtituti ſunt. Hodie enim Epiſcopi qui ſunt per totum mundum, vnde nati ſunt, ipſa Eccleſia Patres illos appellat, ipſa illos genuit, & ipſa illos conſtituit in ſedibus patrum: non ergo te putes deſerta, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos per quos nata eſt, de prole tua tibi creuit paternitas, *pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij, conſtitues eos Principes ſuper omnem terram.* Cùm ergo Epiſcopi ſemen Apoſtolorum ſint, ex quo tot in ſancta Eccleſia, ac in toto orbe fructus erumpunt, manifeſtè apparet quantum illis amoris, gratitudinis, & reuerentiæ debitores ſimus: ſiquidem ſunt capilli Eccleſiæ, in quibus fidei noſtræ fortitudo, tanquam

Iudic. 6.

Eſai. c. 1.

D. Paul. ad Rom. 9.

Iſich. l. 7. in Leuiticum ſuper illa verba, quia domus vrbium Leuitarum.

c. Quorum vices. 69. diſt.

tanquam in firmissimis columnis sustentatur.

SVMMARIVM.

Sunt

Sunt de iure diuino. num. 37.
Cardinalatus in Ecclesia est officium illustrissimum. num. 38.
Episcopatus non est dignitas, sed dignitatum culmen. num. 39.
In Ecclesia non est maior ordo neque dignitas, quàm Episcopalis, & idcò Papa se Episcopum nominat. num. 40.
Papa Episcopos fratres vocat, Cardinales verò filios. num. 41.
Denominatio semper à nobiliori fit. num. 42.
Episcopus maior est presbytero Cardinali. num. 43.
Cardinalatus dignitas ab hæreticis impugnata defenditur. n. 44.
Cardinalium authoritas quando aucta. num. 45.
Anno de 1300. *Cardinalari Episcopi nolebant, quia illis videbatur quòd erat descensio non ascensio.* num. 46.
Barbatiæ opinio damnatur. nu. 47.
Episcoporum vita, norma atque salus est subditorum. num. 48.
Episcopus quare dicitur caput diœcesis. num. 49.
Episcopi seu Prælati effigies ab antiquis qualiter depicta. n. 50.
Diui Bernardi sent. deducitur. n. 51.
Diui Gregor. locus refertur. n. 52.
Episcopis nihil magis necessarium quàm vestis honestas. num. 53.
Possunt Episcopi vti vestimentis violacei coloris, rubeis transuersis, & in sua diœcesi gestare rochetum discoopertum. n. 54.
Sunt Iesu Christi veri Episcopi optimi imitatores. num. 55.
Diui Gregorij verba. num. 56.
Vestis elegans sublimiorem vel inferiorem hominem non facit. num. 57.

DE EPISCOPATVS ORIGINE.

CAPVT PRIMVM.

QVIA visum est iam quantum Patres antiqui Dominorum Episcoporum præstãtiam coluêre, nunc verò ad pulcherrimum valdè inter Doctores controuersum dubium descendere conor: Vnde & à quo Domini ac Domini mei Episcopi potestatem habeant & exordium; & respondendum est, immediatè à Do-
1 mino nostro accepisse. *c. Dominus noster, 93. distinct.* ibi meminisse Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, Episcopos Dominus elegit. *§. legimus, vers. attendite, eadem distinctione, c. in nouo 21. distinct. c. quorum vices, 69. distinct. Andreas Siculus de præstant. Cardinal. quæst. 1. num. 9. & 18. Panormitan. in c. tua nobis, num. 11. & 12. de confirm. vtili vel inut. Gigas de pensionibus, quæst. 2. num. 3. Valentia tom. 4. disp. 7. quæst. 10. punct. 2. Azor institution. moral. part 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 13. Petrus à Monte de primatu Papa, & monarchia Conciliorum, c. summar. num. 2. & 3. Francisc. Suarez de legibus, lib. 4. cap. 4. num. 3. & 14.*

Guillel.

Guillelmus Rodeanus de Simonia c. 18. num. 4. Ioann. Bandei de dispens. in praeludio tom. 6. diuers. in antiquis. Henriquez in Summ. lib. 6. cap. 5. num. 5. Azeuedo in l. 1. tit. 5. lib. 8. Recopil. num. 94. Michaël de Agia de exhibēdis auxiliis, *1. fundam. Didacus de Arroyo de Sacramentis, c. de Episcopatu, num 1. & 5. Augustinus Barbosa in pastorali, cap. 1. tit. 1. num. 8. fol. 6.* vbi differentiam ponit inter potestatem Ordinis & Iurisdictionis. Sed indistinctè, quòd sint de iure diuino tenet expressè ipse *in d. pastorali part. 3. allegat. 5. num. 177. fol. mihi, 49.* expressè lex Regia 1. *tit. 5. p. 1.* illis verbis, *ca sinduda ellos son puestos para guardar la fe catholica por que tienen lugar de los Apostoles e han à quel mismo poder que nuestro segnor Iesu Christo dio à los Apostoles: & ibi Gregorius*
2 *Lopez.* Nam sacerdotium fuit de Aaron (qui primus Sacerdos dictus est *c. Sacrosancta, & ibi gloss. 22. dist.*) in Christum translatum: *c. translato, de constitutionibus. Petrus de Monte* de primatu Papae, *summ. 1. Hugo de offic. quatuor Praelator. summ. de ori-*
3 *gine sacerdotij, num. 1. & 2* vt de Christo in Petrum & Apostolos translatum ab ipsomet Domino nostro. *c. in nouo 21. dist.* non tamen verè, sed per quandam similitudinem: neque verbum illud translatum intelligi debet de translatione per quam Christus summus Sacerdos desineret esse, sed tantùm pro concedere. *vt in l. 1. ff. de offic. praef. praet. l. 1. § sed in hoc studium, vers. cum antiqua lege, & ibi gloss. verbo translatum, de veteri iure enucleando, gloss. in l. non ambigitur, ff. de legibus, gloss. in l. 1. ff. de offic. eius, cui mandat. est iuris. gloss. in §. sed quod Principi placuit, instituta de iure naturali, expressè & egreg. Nauarrus in comment. de iubileo & indulg. notab. 23. num. 12. vsque ad 15. fol. mihi 100.*

quando in coena magna fuerunt in Sacerdotes ordinati, dum dixit, *hoc facite in meam commemorationem, Lucae cap. 22.* & tunc & in Episcopos 4
ipse Dominus consecrauit, ac inuisibiliter vnxit. *Gloss. in c. in Christo de consecratione dist. 2. & gloss. in c. legimus, 93. dist. Archidiaconus, in c. in nouo 21. dist. num. 2. & in c. porro in fine, 67. dist. Petrus de Monte de primatu Papae, summ. de Cardinalibus, num. 11. idem insinuat Soto in 4. sentent. tom. 2. dist. 24. quaest. 2. art. 2. col. 5. in medio.* Sed in contrarium facit textus, *in c.* 5
porrò, 66. dist. vbi Anacletus Papa affirmat, quòd Iacobus qui Iustus dicebatur, fuit à Petro, Iacobo & Ioanne ordinatus, & si verum fuisset, corrueret assertio nostra quatenus dicimus, fuisse ab ipso Domino consecratum: sed solutio haec erit quod verbum ordinare, de quo in textu, idem est quod eligere. *c. nulla de concess. praebend. Panormit. in c. si Archiepiscopus de temporib. ordinat. num. 2.* & sic ordinare ibi pro eligere, seu intronizare accipitur: non quia Petrus eum consecrasset, sed quia solemniter deputauit ad Hierosolymitanam Ecclesiam regendam; nam cùm ipse sciret iam omnes à Domino Iesu inuisibiliter esse sacratos & vnctos, non est credendum, ad aliam vnctionem processisse. Nisi dicas, ob id publicè ordinauit, sine vnctione, vt consecrationis Episcopalis formam successoribus traderet. *Paulus Grysaldus in decision. fidei catholic. verbo Episcopus, obiect. 8 gloss. in d. c. porrò.* Et ibi 6
dicit, quod priùs creati fuerant Episcopi sine titulo: nam licet Episcopalem ordinem acceperant, potestatem administrandi minimè *c. propriè de consecratione, dist. 4.* & quòd ad xercendam potestatem quam acceperant, fuit Iacobus inthronizatus,

non verò sacratus, seu vnctus.

7 Neque aduersatur textus in cap. 16. Matth. vbi hæc sunt verba: *Ego dico tibi quòd tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam: & quidquid ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis*: quæ habētur trāssumptiuè. *in c. ita Dominus, 19. dist. & in c. quodcumque 24. q. 1.* ex quibus verbis videbatur dicendum, quòd ante passionem tam Petro quàm Apostolis administrandi, ligandi atque soluendi potestas esset tradita, & sic quòd ab instanti suæ consecrationis fuerunt Episcopi, cum administratione, potestate & titulo. Ex textu verò *in c. propriè.* contrarium colligitur, nempe quòd licet Episcopalem ordinem accepe- rant, non tamen administrandi seu ligandi potestatem. Quam difficultatem facillimè dilues, si aduertas, quòd quamuis ante passionem illa verba, quæ habentur apud Matth. cap. 16. dicta fuissent, non tamen Petro & Apostolis Ecclesiæ pôtestas fuit concessa, sed tantùm se daturum promisit Dominus, vt ex dictis verbis accipitur ibi, *tibi dabo*, quæ sonant in futurū tempus. *gloss. in c. in nouo. 21. dist. Petrus de Monte vbi supra summ. 1. num. 2.* & sic post passionem & resurrectionem quod promiserat impleuit, quando in Apostolos Spiritum sanctum insufflans dixit: *Sicut Pater misit me, ita ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata*, &c. *Ioannis cap. 20.* tunc enim potestatem promissam, & clauium exercitium Petro & Apostolis tradidit.

8 *c. loquitur, 24. quæst. 1. c noua de panis.* & ibi scribentes, Diuus Hieronymus in libro contra Iouinianum, illis verbis, super Petrum fundatur Ecclesia, licet idipsum in alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti claues regni cælorum accipiant, ex quo super eos Ecclesiæ fortitudo solidatur.

Sed qua de causa post passionem, non antea clauium exercitium tradidit Dominus. Respondeo, quia 9 dum Christus inter homines corporaliter vixit, ipse per se fidem firmauit, vnde tunc neque decenter seu vtilè alios, seu alium loco sui constituere fuisset: at verò cùm post resurrectionem, tempus quo se debebat à nobis absentare appropinquabat, tunc Petrum & Episcopos loco sui, ne grex periret, posuit. *Victoria in tractat. de clauibus, num. 3. Gregorius Lopez in l. 2. tit. 5. p. 1. verbo & potest.*

Secundò, quia ideò Deus Episcopos in Ecclesia constituit, vt mundum illuminarent, iuxta illud, *vos estis lux mundi.* Sed quid dicerent homines si stante sole aliquis eum lucerna exiret, ad illuminandum in loco vbi solis radij ex splēdescerent; ita ergo cùm Dominus sol iustitiæ sit, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, tunc lucernas constituit, quando per absentiam ipsius tenebræ erant super terram: nam lux in tenebris lucet, & sic absente iustitiæ sole, requirebatur quòd constitueret Dominus Apostolos in medio Ecclesiæ, vt mundū illuminarent, & vt testimonium perhiberent de ipso.

Tertiò, quia hi qui futuri erant Pastores, in suis culpis tempore Passionis commissis, Petrus summus Pastor Christum negando, & Apostoli iam Episcopi fugiendo, in animo quorum non parua de Christi resurrectione incerta erat dubitatio, vt hoc modo qualiter misereri debuissent, discerent: & sic prius Dominus eis debilitatem propriam ostendit,

ostendit, vt ex suis infirmitatibus cognoscerent, quàm misericorditer subditorum infirmitates tollerare & curare deberent. *c. considerandum, c. fideliora, 50. distinct.*

Quartò, nam cùm Petrus ante resurrectionem in Principem Apostolorum fuit electus à Domino, ideò potestatem & exercitium illi non tradidit, sed distulit, donec post resurrectionem Apostoli, quibus Petrus præesse debebat, præberent assensum liberum (vt ita dicam) electionis iam factæ, ne dicere possint à Domino ipsis inuitis sibi fuisse in Principem datum. *Geminian. in c. in nouo, 21. dist. num. 4.*

Hinc quæstio difficilis, & ad propositum non contemnenda venit explicanda: Quare Domini Episcopi, cùm sint pares quantum ad
10 ordinem, Romano Pontifici *c. in nouo, 21. dist.* fidelitatem cùm consecrantur promittant Domino Papæ, iuxta dispositam in textu, *in c. 4. de iureiurando.* Cardinales verò, si Episco-
11 pi non sint, non? In cuius enodatione omni via sequar quod in iure verissimum esse inueniam, ne quis dicat, me velle Episcopos ad cælum erigere intendere, & contra potestatem summi Pastoris pertinaciter aliquid asserere, cuius correctioni me humiliter submitto.

Dicendum est enim, optimè in iure cautum esse, vt domini Episcopi cùm consecrantur, fidelitatem promittant, ne aliqui (vt dictum fuit tempore Nicolai II. Pontificis Maximi, vt constat ex textu *in c. omnes, c. sacrosancta. 22. dist.*) Episcopos in totum esse æquales Maximo Pontifici ex magna eorum authoritate, magnimitate potestatis dicti, dicere possint: hac de causa, vt disparitas aliqua detur inter eos & Romanum Pontificem, qua os eorum, qui hoc dicere poterant, occludatur, fidelitatem promittunt, quasi dicerent, quòd licet quantum ad ordinem & consecrationis rationem Pontifici pares sint, tamen quantum ad potestatem & superioritatē, illos esse inferiores protestantur ac fatentur, & hoc semper loqui ac prompto animo confiteri promittunt, & ei tanquam Principi superiori, Petríque successori obedire, suísque à latere Legatis.

Sit alia; nam cum Episcopi iure 12
diuino sint instituti, & à Deo ordinis potestatem immediatè recipiant, ideò poterant superbire, & se existimare exemptos ab omni iurisdictione, etiam Papæ, & subesse immediatè Deo: astringuntur igitur iurare fidelitatem, vt intelligant, quòd sicut Deus Apostolos esse subiectos Petro voluit, ita eos Papæ; 13
iurant ergo fidelitatem in recognitionem subiectionis superioritatis & primatiæ, quam super omnem Ecclesiam & Episcopos habet Pontifex.

Sit tertia. Nam sicut vasallus Domino fidelitatem iurat, ita Episcopi, qui quoad potestatem valdè inferiores sunt, & à Papa munus confirmationis accipiunt, fidelitatem promittunt: quod nihil aliud est, nisi homagium quoddam in dominij recognitionem; nam ipse illos eligit, confirmat, & consecrat, seu consecrandi licentiam concedit, & in istius dominij recognitionem, fidelitatem & obedientiam Papæ & suis Legatis libenter promittunt.

Non enim illa facit ratio à Bar- 14
batia, & post eum ab aliis Doctoribus assignata: nempe ea de causa non iurare fidelitatem Cardinales, quia pars corporis Papæ sunt, ne videatur à se ipso exigere fidelitatis

iuramentum: & quod Episcopi ob id iurant, quia pars corporis eius non sunt; corruit namque totaliter ex eo, quia falsum est dicere, Cardinales non iurare fidelitatem domino Papæ, etiamsi Episcopi non sint: nam ex Cæremoniali Ecclesiæ Romanæ constat, & ex Manuele Rodriguez *tom. 4. de sufobras. c. 67. num.31.fol.mihi. 98.& ex Vicentio Filucio de statu clericorum tract.41. cap.1. num.40.*& ex aliis aliqua iuramenta
15. emittere(licet diuerso modo & forma quàm Episcopi)& se obligare ad Ecclesiam Romanam tuendam pro qua, si opus fuerit, effundere sanguinem, iurant: in cuius signum
16 veste vtuntur purpurea. *Filucius vbi proxim.*

Sed si Ecclesiam Romanam tueri, defendere, ac obedire iurant,
17 Pontifex ipsius Ecclesiæ Caput, in ipso iuramento non comprehenditur. Ergo cum obedire, defendere,
18 & venerari iurant, sicut Episcopi in sua consecratione faciunt: Neque ad hoc obstat quòd sint pars corporis ipsius, nam in re quæ vinculum animæ respicit, cuiusmodi est iuramentum, non possunt videri Papa & Cardinales vna eadémque persona; quemadmodum neque vna anima; neque portio animæ sicut dicimus in filio, quia anima non est
19 extraduce sicut corpus.*Gloss.in c.quod verò, 32. quæst. 2. Gregor. Nyssenus lib.1.de anima cap.6.* & sic iuramentum Cardinalium non est iuramentum Papæ, quia iuramentum vnius
20 non est iuramentum alterius.*c.veritatis, 14.de iureiurando,l. generaliter, 12.c.de rebus creditis, & iureiur.singulariter.Tiraquellus in l.si vnquam,C.de reuocandis donationibus, in pr. legis. num.17.* & si diuersæ personæ sunt, benè poterunt iurare,licet membra Papæ dicantur: nam Episcopi pars corporis Papæ sunt. *c.significasti, de electione ibi.*quæ vos cũ Beato Petro, 21
tanquam membra de membro, habere, & Catholici capitis vnitatem seruare declarent: & ibi Baldus & scribentes *Petrus Gregorius syntagmatum iur.part.2. lib.15.cap 3 num.8. Lancellotus in templo, lib.2. cap. 2. de Cardinalibus, §. 3.de excellentia Cardinalium,num.17.*& nihilominus iurant, idem faciunt Regis consiliarij, & pars corporis Principis sunt. 22
l.quisquis,5. c. ad legem Iuliam maiest. & ibi Barth.Boherius de authorit. magni consilij, num. 3. Ioannes Redim.de maiestat. Principis, in gloss. sed etiam legibus, summ. 1. num. 103. Ioannes Garcia de nobilitate. Gloss. 35. num. 4. & gloss.48.§. 3. num.56. Et sic patet quòd nihil intersit, quòd pars corporis Papæ dicantur, ad iurandam fidelitatem, vt reuera(vt probauimus) iurant, sicut Episcopi, licet dissimili stylo, & alio verborum serie: vt videre est in Cæremoniali Ecclesiæ Romanæ.

Neque enim eiusdem Siculi dictum admitto, vbi vt sui moris est, 23
probare nititur, quòd ea ratione Cardinalatus honorabilior est Episcopatu, quia est de iure diuino, & in Veteri Testamento institutus: Episcopatus verò in nouo. Et antequam ad responsionem deueniam, valdè miror Andream Siculum Barbatiam, virum egregium,illud, quod omnibus notum est, reiicere ac tegere tentet. non neque in iure canonico, & in vniuersorum Doctorum eloquiis aliquid clarius est, quàm scire, illustrissimos Cardinales non consideratos vt Diaconi & Presbyteri. Sed iuxta eorum ministerium à iure positiuo Romanorum Pontificum esse institutos, ad martyres sepeliendos, infantes baptizandos, & alia ministeria obeunda, 24
in

in vtilitatem Ecclesiæ, & etiam fidei. *Illustrissimus Bellarmin. Cardinalis Iesuita clarissimus in lib. pro responsione ad Iacobum Regem Angliæ cap. 4. de comparatione Regis & Cardinalis. Cardinalis Zabarela in clement. ne Romani, §. porrò, num. 2. de electione Archidiacon. in c. vbi periculum, eodem titulo, lib. 6. Martin. Laudensis de Cardinal. quæst. 27 tom. 6. diuers. in antiquis. Onufrius in tract. de Cardinalib. in pr. Andreas Iambar de offic. & potest. legati de latere lib. 7. num. 127. fol. mihi 121.* ibi Cardinales tunc opera charitatis humiliora exercebant, & primum eorum institutum fuit, mortuos sepelire, & infantes baptizare. Estque communis & recepta sententia, licet in anno & tempore suæ creationis aut institutionis dissentiant.
25 Aliqui enim à tempore Sancti Euaristi, alij Heginij anno cētesimo quadragesimo primo, & etiam sancti Damasci Matritensis. Et Nicolaus Macabeli in historia Florentina vsque ad Pascalis I. tempora eorum differt institutionem, propè annum Domini de 817. ductus fortè ex eo, quòd tunc temporis cœpit eorum cognosci nomen, teste Gundizaluo de Illescas in vita Eugenij secundi, *lib. 4. historiæ Pontificalis, c. 30. fol. mihi 294.* illis verbis, *di ie que algunos le blama van Cardenal porque en estos tienpos adonde agora llegamos (scilicet de 824) o pocos antes començaron alla marse Cardenales los Curas de las parochias de Roma.* Sed Illescas
26 & Macabelus lapsi conuincuntur ex textu *in c. præsul. 2. quæst. 5.* vbi S. Syluester primus in generali Synodo facit expressè mentionem de Cardinalibus, & ibi deputat numerum testium ad deponendum Presbyterum Cardinalem, & etiam Diaconum. Patet etiam ex eo quod referunt *Volaterranus lib. 22. antrop.* & Doctissimus pariter Religiosissimus P. Ioseph de Siquença, profectò sanè 27
vir non medioeris eruditionis, prudentia, solertia, sanctimonia, integritate vitæ, ac præclarissimis animi dotibus ornatus, ex illustrissima nunquam satis laudata Diui Cardinalis Hieronymi familia alumnus, in vita eiusdem Cardinalis *discurs. 6. fol. mihi 249. vsque ad 276.* & Alphonsus Ciacon in tractatu pro defensione quod Diuus Hieronymus fuit Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesiæ. *fol. mihi 10. col. 2. in pr.* affirmantes tempore Diui Damasci Matritensis Pontif. Maxim. iam eo- 28
rum nomen notum esse, & quòd in Ecclesia Aretina inuentam fuisse quandam donationem in antiquissimis tabulis scriptam, vbi hæc subscriptio & approbatio. ET EGO 29
IOANNES S. R. E. DIACONVS CARDINALIS, EX PARTE DAMASCI PONTIFICIS LAVDO ET CONFIRMO. Quam se vidisse inquiunt Volaterranus & Ciacon, & ex eis etiam refert Siquença, vbi proximè, & quòd huic scripturæ detur fides, & 30
quòd fidem facit textus singularis, vbi gloss. multa iura congessit, *in c. cum causam, de probationibus. Et ibi Baldus num. 8. C. ad audientiam de præscriptionibus,* & ibi singulariter *Baldus num. 6. c. peruenit, 30. quæst. 1. l. census, ff. de probat. Bart. & Iason in l. admonendi, ff. de iureiurand. Marianus Socin cons. 2. num. 8. vol 3. Caualcanus decis. 17 part. 2. num. 1. Iacobus Antonius Maurus allegat. 54. num. 2. Ioann. Vicent. Hondedei cons. 31. incipit dubitabatur, num. 6. multos citat. Otalora de nobilitate cap. 4. tertiæ partis, fol. mihi 100. Mascardus de probatio. 3 part. concl. 1317. & concl. 394. num. 9. Antonius de Yepes in Chronica generali Diui Benedicti tom. 1. centur. 1. anno*

Christi 554. *& Diui Benedicti anno* 74. *cap.* 2. *col.* 6. & est regula trita, quòd vbi non agitur de præiudicio tertij, probat vnus testis, vel sculptura in lapide, tabula, aut pariete, & fidem facit *Syluester verbo consecratio* 2. *num.* 3. *Mascardus* supra. Petrus Brixensis verò in tractatu de Cardinalibus, ponit eorum institutionem tempore sancti Pontiani, anno de 231. alij verò impiissimo ac deprauato ore, esse nouam Paparum institutionem affirmant, à Bonifacio
31 VIII. creatam: quos redarguit sua solita & præclara modestia, ac perspicacitate venerabilis Bellarminus, vbi suprà.

32 Sed in hac varietate scriptorum aduertere existimaui, certum esse ab Euaristio, Heginio, Pontiano, Stephano, Dionysio, & Marcello Pontificibus, Diaconos & Presbyteros fuisse institutos, vt in vinea Domini colenda Pontifices Romanos tam in prædicatione quàm in Sacramẽtorum administratione adiuuando laborarent. Crescente verò Christianorum numero, & eorum auctus est, & deputatę aliquę Ecclesiæ à Marcello & Dionysio quibus inseruirent, vt parochi: adueniente verò Constantini Magni conuersione & donatione, vbi clericos Romanæ Ecclesiæ inseruientes multis priuilegiis & exemptionibus ficut Patritios & Consules decorauit. Tunc S. Syluester primus in
33 generali Synodo post dictam donationem ex omnibus parochiis & clericis vrbis Romanæ, aliquos clericos elegit, (Spiritu sancto inspirante) qui propriè dicerentur esse clericos Romanæ Ecclesiæ per excellentiam, à distinctione aliorum clericorum in aliis Ecclesiis eiusdem ciuitatis assistentium: & similiter Constantinianis fruerentur priuilegiis, & vt sic decorati Pontifices sociarent, & Ecclesiæ vbi Pontifices assistebant inseruirent, ex quo dicti sunt clerici principales, id est, Cardinales. Et quod Cardinalium institutio facta fuit à sancto Syluestro in prædicta Synodo tenent, Laudensis *de Cardin. quæst.* 18. *& de Principibus quæst.* 484. Petrus de Monte, *vbi supra summ. de Cardinalibus in pr.* Iulius, *litera C, verbo Cardinalis, conclus.* 95. Soto, *in* 4. *sent. dist.* 2. *q.* 2. *art.* 4. *col.* 4. Oldraldus, *consil.* 63. Victoria, *in relect. de potestate Eccles. relect.* 2. *num.* 24. *propos.* 11. Selua, *de beneficiis part.* 1. *quæst.* 4. *n.* 35. Petrus Gregorius, *syntagmat. part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 4. *num* 5. Marius Alterius, *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 2. *col.* 2. *liter. B, fol.* 606. Antonius de Prætis, *de potestate Episcopi cap.* 6. *num.* 36. Filucius, *de statu clericorum tract.* 41. *cap.* 1. *num.* 39. à qua communi non recedunt meo iudicio Cardinal. Baronius annal. anno Christi 112. num. 5. & Siquença vbi suprà.

Itaque licèt ab Euaristio, Heginio, Pontiano, & aliis Pontificibus ante Syluestrum Diaconos & Presbyteros creatos esse constet, non tamen illos Cardinales fuisse, aut habuisse aliqua priuilegia seu exemptiones, ex quibus distinguerentur ab aliis, & sic dici possent principales, seu Ecclesiæ cardines, hodie Cardinales, patet apertè ex textu *in c. Constantinus, 96 distinct.* vbi faciens Constantinus mentionem de clericis Romanæ Ecclesiæ inseruientibus, 34
de Cardinalibus non facit vllam: & pro certo habendum est, quod si in Ecclesia Dei tunc temporis extitissent, de eis adhiberet mentionem expressam Marius Alterius vbi proximè. Vt post dictam donationem inuenitur in prima aut secunda Synodo generali ab ipso Syluestro congre

congregata; & non est credibile quod ante donationem non fiat de eorum nomine mentio, & statim post donationem expresè nominentur, si vera non fuisset assertio nostra, nempe quòd post donationem creati fuerunt: neque obstat quod Ciacon alleget, quòd in donatione comprehenduntur Cardinales sub nomine Reuerendissimorum, cùm adeò honorificum nomen non nisi personis in magna dignitate constitutis conueniat. *c. in nomine Domini*, 23. *dist.* Ciacon in tractatu pro defensione quod Diuus Hieronym. fuit Cardinal. *fol. 9. col. 2. in medio.* Nam textus quem in suæ opinionis confirmationem allegat, contrarium probat: ibi enim clerici communiter appellantur Reuerendissimi, vt passim in iure fit, *textus in auth. vt clericos apud proprios Episcopos in pr. collat. 6.* vbi clerici Reuerendissimi multoties appellantur, & Monachi etiam Reuerendissimi. Et quòd ibi sub nomine Reuerendissimorum non comprehendãtur Cardinales, patet: nam statim in textu postquam loquitur de Reuerendissimis clericis, expresè loquitur de Cardinalibus, sub nomine expresso suæ dignitatis. Certum est enim, quòd priuilegia in donatione concessa clericis Romanæ Ecclesiæ, inuitarunt Pontificem Syluestrum vt ex omnibus parochiis segregaret illos, qui sibi magis idonei videbantur, vt gauderent illis priuilegiis; quia si omnibus indistinctè concederentur, paruæ æstimationis fuissent, neque dicerentur principales, neque Ecclesiæ cardines. Quorum originem post longam librorum antiquorum speculationem hunc verissimum esse putaui, ac veritati & Historicis Ecclesiasticis consonum.

35 Ex quibus clarissimè constat, Episcopos antiquiores esse: nam vt diximus num. 2. à veteri testamento habent exordium, vti Leuitici generis Sacerdotes. *Marquesan. de commissionibus part. 1. tom. 1. cap. 1. & 2. de commiss. appellat. num. 152. fol. 397.* illis verbis, itaque fratres præfati nuncupantur (loquitur de Episcopis) ex eiusdem sacramenti participatione in Episcopali dignitate. Sunt autem cum Papa in ea parte, in qua præpositi sunt vti Leuitici 36 generis Sacerdotes, & in Sacerdotalis officij executione socij & fratres: & allegat textum in c. per venerabilem qui filij sint legitimi. & facit etiam illud *Psalm.* 108. ibi, *fiant* 37 *dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter.* Ergo præferendus est Cardinalatui, & quia Cardinalatus in Ecclesia Dei neque est ordo seu 38 dignitas, sed officium, (licet magnum, amplissimum, ac illustrissimum.) Martinus Laudens. *in tract. de Cardin. quæst. 10. & 17.* Ioannes Garcia *de nobilitat. gloss. 48. §. 3. num.* 54. Andreas Gambarus *de offic. & potestate Legati de latere lib. 7. num* 123. Lancellotus *in templo lib. 2. cap. 1. § 4. de dignitate & ordine Episcopi.* Selua *de beneficiis part. 1. quæst 3 num.* 14. Valencuela *consil.* 34. *incipit, inuocato diuino numine, num.* 93.

Episcopatus non est dignitas, sed 39 dignitatum culmen. *c. venerabilis, de præbendis, & ibi scribentes.* Zabarella *in Clement. 1. de renunt. num. 5.* Et hac de causa se Episcopum nominat Romanus Pontifex, quia in Ecclesia maior ordo non est, neque di- 40 gnitas. *c. cleros, 21. dist.* Gloss. *in proœmio sexti Decretalium, num.* 70. Ioannes Garcia *vbi prox. dict. gloss.* 48. §. 3. *num.* 8 Syluester *verbo Episcopus, n. 3.* Siquença *loco citato.* Et facit, nam Papa cùm alloquitur Episcopos, fratres vocat: Cardinales verò di- 41 lectos

lectos filios.*c.quàm graui, de crimine falsi*,&ibi gloss.illis verbis,Papa omnes Episcopos fratres appellat, inferiores autẽ dilectos filios.Ex quo infertur, quòd quando tam Reges quàm Cardinales Pontifex filios appellat, illos esse Episcopis inferiores declarat. Sed quando Papa permixtim alloquitur, tunc omnes fratres appellat, si inter eos aliqui fuerint Episcopi Cardinales. *Scribentes in proœmio Clementi, num. 2. Laudensis de Cardinal.quæst.94.Marquesanus & Ioseph de Siguença vbi supra, Iacobus à Graffis in decis. aur. lib.3.cap.2.num.32.* Nam denomina-
42 tio semper à nobiliori fit,*lib.1.ff.de acquirendo rerum dominio. Cardinal. vbi prox. num.2. gloss.in cap.1. de offic. delegati lib.6.* illis verbis, quòd vbicumque ex aliquibus magis dignis, & minùs dignis vniuersitas congregatur, tum denominatio fit à dignioribus. Sed Pontifex Episcopos honorificè & priùs denominans, quid aliud facit nisi expresè diiudicare,esse Cardinalibus quoad ordinem honorabiliores.Ita decidit textus in *c.quamquam.34.2.quæst.7.*& ibi gloss. & nota marginalis inquiunt,
43 Episcopum maiorem esse presbytero Cardinali:quam sequuntur Felin. *in c.quod super his de fide instrumentor.* Bertach. *in repertor. verbo Episcop.* Menochius *de arbitrariis lib.2 centur. 1.casu 72. num. 6.* Ioannes Garcia *de nob.gloss.48.§.3.num.35.*

44 Apparet etiam Cardinalatum non esse nouam Paparum institutionem, (vt impij detestabili ac diabolico ore dicunt) cùm iam erat tempore Diui Syluestri primi, qui vixit ante annos 1300.neque creatus tempore Bonifacij VIII. Pontif. Max. licèt
45 tunc eorum crescit authoritas, quo tempore, & Clementis V. Cardinalari Episcopi nolebant, ne viderētur ad inferiorem gradum descen- 46
dere,illis nunquam permissum. Et ideò Bonifacius VIII. erubescebat quando Episcopos in Cardinales eligebat; quia eos faciebat descendere,& tunc per ademptionem Cardinalatus Episcopatus non vacabat, expresè Geminianus *in c.cum aliquibus, num. 7. in fine de rescriptis,lib.6.* Zerola *in praxi Episcop part.1. verbo Episcopus,num.15.* Petrus Gregorius *syntagmat.part.2.lib.15. cap 4.num.4.* Guillelmus Rodeanus *de simonia cap.18. num. 4.* Gambares *de offic.& part.legati,lib.7.num.123 fol.mihi 222.* Illescas *lib.4. histor. Pontif. cap. 30 in vita Eugenij II. fol. mihi 298. ibi solo quiero aduertir, que antiqua mente se tenia portanto maior y se estimaua,tanto mas la dignidad Episcopal que la de los Cardinales, que ningun obispo tomara capelo aunque se lodieran antes de ordinario de Cardenales venian à subir à ser Obispos,y en el punto,que vno venia a ser obispo dexaua el Cardenalato como dignidad mucho menor.* Sed ex hoc quomodo hæretici anno de 1300. Cardinalatum à Bonifacio VIII. institutum fuisse inferre possunt,si scriptores vno ore testantur,tunc autem priuilegiis & exemptionibus eorum amplissimam dignitatem,licèt ab antiquo creatam, vt ex Conciliis, ac antiquissimis sanctorum Patrum traditionibus,ac ex historicis Ecclesiasticis constat: sed de hoc satis cùm doctissimum librum singulari modestia ac eruditione plenum edidit venerabilis Cardinal. Bellarminus è Societate Iesu,citò(vt existimo)in Sanctorum Catalogo adscribendus,pro responsione ad Iacobum Regem Angliæ.

Ex dictis aliud Barbatiæ dictum 47
refutabitur, asserentis & ea quoque ratione esse honorabiliores Cardinales Dominis Episcopis,quia quotidie

tidie maiori ornatu ipsis Episcopis vtuntur, in pileis rubeis & supelliceis, veste candida: sed propter hoc nemo existimet me velle de venerabilissima Cardinalitia dignitate aliquid detrahere, quam humiliter veneror, vel ingenioli mei ostensionem facere apud summam doctissimi Siculi sapientiam, id enim nihil aliud esset quàm scarabeum docere aquilam volare; sed quia aliquis non leuis ingenij si eiusdem opinionibus acquiescerem, dicere poterat, malè me munere meo fungi, & Episcopis me iniquum præbere, si eorum præstantiam, vt debeo, non defenderem. Quapropter asserendum est, non rectè illum sensisse. Nam cum Episcoporum
48 vita norma atque exemplum sit subditorum, *c. cum pastoris, 2. quæst. 7. c. miramur, 61. dist. Concil. Trident. de reformat. sess. 6. cap. 1. in pr.* ibi integritas enim Præsidum salus est subditorum: *Hugo de off. quatuor Prælator. summ. pene vltim. num. 3. tom. 6. Suarez de pax. in praxi tom. 2. part. 4. c. vnico, num 1. Gambarus de off. Legati de latere lib. 2. num. 50. Marquesan de commiss. tom. 3. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 43. Soto de iustitia l. 10. quæst. 1. art. 1. fol. 4. Ioann. Filesacus de sacra Episcopor. aut. cap. 1. §. 1. in fine, fol. 2.* Malè poterunt deprauatos subditorum mores corrigere, si prius seipsos non emendant: *c. primum, 25. dist.* imposibile est enim quod vmbra virgæ recta sit, si ipsa virga decliuis & tortuosa existat. Episcopus verò virga recta iustitiæ & sanctimoniæ debet esse, vt vmbra sua, quæ per totam diœcesim extenditur, non decliuis seu tortuosa existat: si verò in omnibus rectisimus non sit, sua Respublica, eiusque territorium suo exemplo rectitudinem non custodiet. Sic in-
49 telligis causam, ob quam Episcopus suæ diœcesis caput dicatur: *c. cum non liceat, de præscriptionibus.* Nam terra vapores versus cælum emittit, plantæ in altum crescunt, ignis pro fine habet sursum scandescere, caput verò humano corpori insertum deorsum influit: vt sic Episcopus, qui subditorum est caput, deorsum influat, hoc est, subditos suo vitæ exemplo doceat, & sic cælestia bona communicet: *c. decis. 3. quæst. 1. c. sicut vir, 7. quæst. 1.* & sicut in capite est visus, audiendi sensus, loquendi modus, olfactus, gustatus, quæ sic in Episcopo sapientia, prudentia, prouidentia, pietas, & benignitas, quæ per hos sensus significantur, esse debent: & sicut per visum, auditum, & per alios sensus multa, quæ animam coinquinant, intrant, ita per Episcopi exemplum, si rectum non est, quia ipse auditus, & visus est subditorum, abusus subditorum, abusus subditos coinquinantes introducuntur. Nam cùm in altiorem locum sint sublati, reliqui in eos tanquam in speculum, seu in horologium oculos coniiciunt, vt ex eis sumant quid imitentur: quod mirabiliter significatunt Antiqui, quando Prælati effigiem pingentes, in manu dexteræ solem obscuratum, hac litera, *Nisi cùm deficit spectatorem habet*: in sinistra verò horologium hac inscriptione, *Sicut horologium super montes*, collocabant; nam *Concil. Trident. sess. 22. c. 1. c. qualiter de accusationib. c. clericos, 11. q.*
subditi tunc in Episcopum oculos 50
fixos habent, cùm aliquid obscurationis seu deturbationis vident. Sic
Diuus Bernardus dicebat Epistola 51
117. ad Guillelmum Comitem: si quis de populo deuiat, solus periit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest; quocirca tot moribus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla trans-

mittit: sicuti & tot gloriæ coronis probus, quot ædificationis simile: habetur in *c.præcipuè*, 11.*quæst.3.& in c.nulli fas sit*, 25. *quæst.*1. Non enim sufficit quòd Episcopus veritatem annunciet, verba Dei prædicet, nisi sic operetur vt prædicat: vnde Diuus Thomas interpretans illud Canticor.c.4. ibi, *vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos*, inquit. Nam non sufficit quòd aliquis prædicet de moribus annunciando veritatem vitæ, vel quòd prædicet de fide annuntiando veritatem doctrinæ, sed oportet eum annuntiare veritatem iustitiæ esse: vt faciat quod dicit, & credat quod docet, quod iustum est, vt aliquis talis sit in se, qualem prædicat alium debere esse. Ideò prædicatores, qui debent custodire lectulum Salomonis, debent tenere ensem non in ore tantùm, vt dicant & non faciant: sed vniuscuiusque ensis debet esse super femur suum, constringendo femora sua, viuendo castè, & obseruando quæ prædicant, & sic magis proficient operando quàm hortando. Quapropter inquit Diuus Gregor. super illud Exodi 19. esse
52 Prælatos vasa illa à Salomone facta, vbi Cherubines erant, leones & boues: nam in Episcopo magna scientia sicuti Cherubinis, fortitudo leonis, & continuus bouis labor esse debet, vt semper inuigilet pro subditorum bono & exemplo. Cherubim autem dilectione inflammatur: inflametur ergo & Episcopus dilectione subditorum, vt sic neque laborare aut vigilare timeat pro eorum ædificatione & exemplo. Dilectionis sedes cor est, & Episcopus cor subditorum, vbi eorum dilectio tamquam in propria sede habitare, & commorare tenetur, vt ex eo cælestes ac exemplares virtutes exeant, subditisque communicet, & velut in corpus diffundat: *c.ita Dominus*, 19.*dist.*

Ad hoc Episcopis nihil magis necessarium, quàm morum grauitas, & ornatus honestas: *c.omni instantia, cum sequentibus*, 2. *quæst* 4. 53
Diuus Chrysostom. super Epistol. Pauli ad Romanos homilia 24. quod admirabiliter nostri Episcopi obseruant qui tam humiles sunt, ac gloriæ humanæ contemptores: nam licèt pannis bombycinis violacei coloris, rubeis transuersis se induere liceat, vt Episcoporum cæremonialis docet, & Ioannes Garcia de nobilitate *gloss.* 48.§.3. *num.*52. semper pullatis indumentis vtuntur, & non solùm extra diœcesim, verùm etiam & in ea rochetum coopertum portant, præclarè veri Episcopi vocem 54
audiunt, dicentis apud Matth.cap.6. 55
de vestimentis quid solliciti estis, considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant: dico autem vobis, quoniam neque Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnum ex istis: nolite ergo solliciti esse dicentes, quo operiemur? Vnde euenit, omnia corporis indumenta parui Episcopos æstimare, & 56
non vti neque purpureis vestimentis, neque rocheto discooperto, quod est eis valdè laude dignum, iuxta illud Beati Gregorij in Pastorali: subtilissima ars viuendi est culmen tenere, & gloriam reprimere, 57
esse quidem in potentia, sed potentem se esse nescire. Ex dictis notabilis ac verissima deducitur conclusio, quòd Episcopatus honorabilior est quoad ordinem Cardinalatu: quia vestis elegans sublimiorem vel inferiorem hominem non facit, sed dignitatis ac virtutis celsitudo. *l.humilem, c.de incestis & inutilib.* 58

tilib.nuptiis.l.nemo vir.c.de vestibus & hol. lib. 11. At dixit Seneca, quòd quemadmodum stultus est, qui equum empturus non eum inspicit, sed sellam eius & frena: sic stultissimus est, qui ex veste hominem æstimat, tradit Lucas de penn. *in l.2.c.de vestib.hol.lib.* 11. Felicius Contelorius de præcedentia religionis Prædicatorum, *quæst.* 1. *num.* 4. Didacus Perez *in l* 1.*tit.*1 *lib.*4. *ordinum.vers. per vestes autem.* His enim sic constitutis ad maiora enucleanda properemus.

S V M M A R I V M.

Gubernatio quomodo appelletur. num. 1.
Qui in Episcopum eligitur, qualis esse debeat. num 2.
Solonis lex refertur. num. 3.
Alexadis sententia allegatur. n. 4.
Consuetudo in populo Romano obseruata. num. 5.
Conditiones & virtutes in Episcopo requisitæ. num. 6.

DE EPISCOPORVM CREATIONE.

CAPVT SECVNDVM.

PRÆCLARE gubernandi dignitas (vt inquit Barro) Magistratus appellatur, à Magistro: quia qui aliis præesse cupit, eorum debet esse Magister, habereque magnum re-
1 rum vsum, ex quo prudentia oritur, vt valeat & possit suum munus exequi. Ad hoc respexisse videtur illud, quod Ietro ad Moysem dixisse legitur, in capite 18. Exodi: *Prouide autem* (ait) *de omni plebe viros sapientes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitues tribunos, & centuriones, & quingenarios, & decanos, qui iudicent populum omni tempore.* Vtinam Reges & Principes, quando ad Ecclesiæ principatum aliquem electuri essent, hæc obseruarent. Prouide dicit, non citò, indeterminatè ac incognitè elige: quia prouideo longam speculationem supponit; & de omni plebe, non tam ex illis, qui amplissimos reditus Ecclesiasticos habent, vt ipsis vacantibus melius magnatum
filios ditare possint. Ad nostrum 2
propositum. Perpende tantùm verbum illud, *viros sapientes*: quia in illo demonstratur, quòd qui Episcopus creandus est non adolescens, sed vir maturæ ætatis, qui multarum habeat experientiam, esse debet.

Quid enim prodest aliquem esse magna sapientia præditum, si re-
rum practica fir destitutus, & ita 3
quadam Solonis lege cautum erat, ad magistratum & consultationem iuuenem, quamuis prudentissimus videretur, nullo modo admitti licere. Iuxta illud Diui Gregor. in Pastorali. *part.*1. *cap.*1. ibi nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur: quia solet rerum experimentum potentissimè vincere rerum ineptias, teste Ale-

4 xade afferentis, quòd homo eſt natura ſimilis vino: vt enim vinum nouum ita & hominem deferueſcere neceſſarium eſt, vt inde ab omni malo defæcatum, confirmata iam ætate, moribúſque compoſitis, & repreſſis importunis affectibus aliis poſſit conſulere & gubernare.

Et quemadmodum qui ad ampliſſimum exercitum gubernandum ſegregari ſolent, non ſunt iuuenes delicati, tyrones imperitiſſimi, ignari, & rerum militiæ non experti, effæminati, diuitiarum copia affluentes, diuitiarúmque cupidi, vt in illa celebri Romanorum curia vbi quando aliqui in ciues Roma-
5 nos admittendi erant, ſolebat Cato ille Cenſorinus (ei namque propter ſingularem tam in literis quàm in virtute opinionem, quæ de ipſo habebatur, munus hoc recipiendi aliquem in ciuem à Senatu erat delegatum) manus eorum qui admittendi erant tentare, eaſque ſuis fricabat, quòd ſi lenes ac molles inueniebat, tamquam inutiles tam ad bellandum quàm ad gubernandum reiiciebat: ſi autem manus eorum duras eſſe, & callos obduxiſſe ſentiebat, ipſos maxima cum lætitia in ciuium Romanorum Catalogo ſcribebat. Nam ciues Romani, qui quotidie erant debellaturi, non effæminati, & Epicuro ſimiles, à laboribus recedentes, ſed homines robuſti, atque milites celeberrimi, prudentiſſimi, in militiæ laboribus ſatis verſati, & fortes eſſe debebant: vt exercitum gubernare, milites regere, & conſulere, hoſtes ſingulari fortitudine propulſare, arma ſumere, iacula fortia mittere, munitiones præparare, ciuitates crimen perduellionis incurrentes obſidere, eorum ianuas fortiter claudere, ingreſſum illis, veſtimenta & auxilia impedire, turres de nouo ædificare, munitiones præuenire, milites multiplicare, arma quærere, legationem ad amicos mittere, vt auxilium præbere poſſint.

Ita ergo Epiſcopi qui nos ſunt illuminaturi, & cælum debellaturi debent eligi prudentes, dociles, 6
temperati, caſti, ſobrij, cauti, humiles, affabiles, laborioſi, miſericordes, in lege Dei inſtructi, & in Scripturarum ſenſibus acuti, in dogmatibus Eccleſiaſticis exercitati, docti, pauidi, maturi, & qui reprehendi non poſſint, Deo & hominibus placentes, moribus ornati, manſueti, & tales quod graue onus tantæ dignitatis ſubſtinere valeant: nam vt Diuus Bernardus de conſ. inquit, Monſtruoſa res eſt gradus ſummus, & animus infirmus, tactus ſupremus & gradus minimus, ſedes prima, & vita ima, lingua magniloqua & manus otioſa, ſermo multus & fructus nullus, vultus grauis & viſus leuis, ingens authoritas & nutans ſtabilitas: has enim qualitates qui ad ampliſſimum dignitatis culmen eſt euocandus habere debet; quia nullum oportet maiora ſcire, & melius viuere quàm Epiſcopum, cuius doctrina & exemplo nutriuntur ſubiecti, & ſi præclara ad eorum electionem ſpectantia legere volueris, vide textum *in c. qui in aliquo, 51. diſt. c. miramur. cum ſequentibus, c. Epiſcopum, 61. diſt. c. qui Epiſcopatum, 11. c. oportet cum ſimilibus, 8. quæſt. 1. c. fratrem, 86. diſt. c. hinc etenim, 40. diſt. per totam. c. cum in cunctis, de elect. c. niſi cum pridem de renunciat. auth. quomodo oporteat Epiſcopos per totam collat. 1. l. ſi quemquam, 30. C. de Epiſcopis & clericis. Concil. Trident. de reformat. ſeſſ. 6. cap. 1. & de reformat. ſeſſ. 7. cap. 1. & 2. & de refor. ſeſſ. 24. cap. 1. docent.* Hugo *de offic. quatuor*

quatuor Prelator. summ. de secundo Prelato. Cardinalis Iuschus *liter. E, verbo Episcopus, concl.* 134. Franciscus de Agricola *in appendice ad Sotum, in lectionibus de institut. Sacerd. §. fidelis sermo, fol.* 98. Petrus Abiaxio *in directorio election. cap.* 49. *&* 51. *num.* 21. *part.* 3. Hostiensis *in summ. de tempor. ordin. §. & cui:* Syluester *in summ. verbo Episcopus, num.* 1. Emanuel Rodriguez *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 34. Barbosa *in Pastorali post hac scripta visus, titulo* 2. *gloss.* 2. Filesacus *de Episcop. aut. cap.* 1. §. 2. Menochius *de arbitr lib.* 2. *cent.* 5. *casu* 426. *num.* 2. *&* 3. Petrus Gregor. *syntagm. part.* 2. *lib* 15. *cap.* 12 *num.* 6. Marquez *en el gouernador Christiano cap.* 9 *col.* 6. *vsque ad* 9. Gutierrez *canonicar. cap.* 11. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2.

SVMMARIVM.

In electione Episcoporum antiquitus qualis mos seruata. num. 1.
Quo iure Clerus in Episcopi sui electione intromittebatur. n. 2.
De iure diuino cui Episcoporum electio competat. num. 3.
Hæretici redarguuntur. num. 4.
Nostri Hispaniarum Reges quo tempore præsentare cœperunt ad Episcopatus sui regni num. 5.
Decanus & Capitulum ob quid Episcopum eligebant. num. 6.
Archiepiscopi Toletani authoritas quanta fuit circa Episcoporum Hispaniæ creationem. num. 7.
Nostri Catholici Reges quo iure Episcopos præsentent. num. 8.
Ioannis Ignei, & Ioannis Ferraldi opinio refutatur. num. 9.
Electus antequam ad suam accedat Ecclesiam quid facere teneatur. num. 10.
Philippus II. Hispaniarum Rex, qui communiter vocatur el prudente *extollitur.* num. 11.
Qui in Episcopum eligitur ab irregularitate debet esse immunis. num. 12.
Noster Rex an dignum eligere sufficiat ex propositis à consiliariis, anve digniorem. num. 13.
Et ad hoc quæ inquisitio fieri debet. num. 14.
In domo Dei nihil præposterum esse debet. num. 15
Illegitimus licet Religiosus ad Episcopatum sine disput. non admittitur. num. 16.
Per subsequens matrimonium legitimatus non admittitur ad Cardinalatum. num. 17.
Secus fit ad Episcopatum. num 18.
Legitimatus ad vnam dignitatem, vtrum censeatur legitimat. ad Episcopalem num. 19.
Et legitimat. ad Episcopalem, an censeatur dispensat. ad Archiepiscop. num. 20.
Legitimato à Principe laico non recognoscente Superiore vtrum ad Episcopatum sine alia disp. admittatur. num. 21.
Quæ ætas requiratur in eo, qui ad Episcopatum eligitur. num. 22.
De scientia electi qualiter constare possit, etiam si sit Religiosus. num. 23.
Examen quod ex constitutione Clementis VIII. requirebatur, in Hispania numquam admissum,

Electio

Si

DE

DE ELECTIONE, AC ELIGENDORVM QVALITATIBVS.

CAPVT TERTIVM.

MOs fuit antiquus lógos ſeruatus in annos, quòd ille, qui in Epiſcopali ſede conſtituendus erat, à cun-
1 cto clero eligeretur. *textus in c. Epiſcopus, c. nullus inuitus, 13. c. in ordinatione. c. obitum, c. Catinenſis, 62. diſt. c. nulla ratio, 62. diſt. c. nullus, c. Adrianus, c. Valentinianus, cum multis ſequẽtibus, 63. diſt. Bertach. in tract. de Epiſcopis, lib. 2. de cauſa materiali Epiſcopi. Nauarrus conſil. 1. de electione. Ioan. Martinez de Olano de reductionib. Antiniomar. Iur. in epilogo partitar. legum, num.* 1. Bouadilla multos eligendi vſus refert in politica *lib. 2. cap. 18. num. 223. Gregorius Lopez in l. 18. tit. 5. part. 1. Petrus Gregorius Syntagm part. 2. lib 15. cap. 12. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. Barboſa in Paſtorali tit. 1. cap. 3. num. 4. fol. 22. Franciſcus Salgado poſt hac ſcripta viſus de regia protectione part. 3. tom. 2. cap. 10. num. 230.*

Neque exiſtimes Clerum iure proprio elegiſſe Prælatos, quia eſſet erroneum: eligebant namque ipſum
2 ex Papali diſpenſatione ſeu permiſſu. Nam Papæ tantummodò (non populo aut Clero) iure diuino Epi-
3 ſcoporum electio competit; licèt hæretici impiè contrarium affir-
4 ment, quos redarguunt cum Bellarmino & Azor. Barboſa vbi proximè n. 35 & alij ab ipſo relati.

Poſtea verò ius præſentandi conceſſum fuit noſtris Hiſpaniarum Regibus tempore Leonis II. Agathi primi ſucceſſor. in Hiſpania regnãte Erugio Rege Gotho anno primo ſui
regni, & Chriſti de 679. *textus ſin-* 5
gularis in c. cùm longè, 63. diſt. Couarruuias in regula poſſeſſor. 2. part. §. 10. num. 6. de regulis iuris, lib. 6. Concilium Toletanum 12. Guillelmus Benedict. in c. Rainutius de teſtament. verbo & vxorem nomine Adelayſ. in decif. 2. num. 79. multos refert Cenedo ad decretum collect. 51. num. 3. Menchaca illuſtrium controuer. cap. 22. num. 14 cum ſeqq. Hieronymus Roman. en ſu Republica Chriſtiana lib. 3. cap. 7. col. 7. Gregorius Lopez in l. 18. tit. 5. part. 1. Spino in ſpeculo teſtamentor. gloſſ. 4. num. 13. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinament. verſ. ex quo infertur, & in l. 3. tit. 3. d. lib. 1. ordin. Barboſa in Paſtorali part. 3 alleg. 57. num. 87. Bouadilla in politica lib. 2. cap. 18. num. 223. Mariana en la hiſtoria general de Eſpagnia lib. 6. cap. 17. Salgado vbi ſuprà.

Sed cùm Reges noſtri aſſiduis 6
bellorum vinculis arctiſſimè aſtringerentur, introductum fuit, vt Decanus & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis eligerent ſibi Epiſcopum, antea à Rege venia impetrata. *l. 18. & ibi Gregorius Lopez tit. 5. part. 1. l. 3. tit. 3. lib. 1. ordinam. ibi coſtunbre antigua fue ſienpre yes guardada en Eſpagnia que quando algun Prelado o Obiſpo finare que los canonigos o oſtros qualeſquier a quiende derecho y coſtunbre pertenece la election deben luego haçer ſaber al Rey por menſagero cierto la*

muerte del tal prelado o Obispo que fino e ante desto no puedan ni deben. Et ibi *Didacus Perez vbi citat Innocentium in c. quod sicut de electione. & Panorm. in ca. 1. num. 5. de consuetud. Olano vbi suprà num. 1. Azeuedo in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordinam. noui ac recopilat. num. 1. Palatius Rubeus in c. per vestras. in introductione rub. num. 25. Garcia de beneficiis, 5. part. cap. 1. n. 216. alios refer. Salgado vbi supra num. 229.*

7 Et quando Rex absens erat, Archiepiscopo Toletano vt Primati, & etiam vt Viceccancellario Castellæ tamquam Regis vicem gerenti, & primæ personæ post ipsum talis fiebat nuntiatio. Mariana in historia citata *lib. 6. cap. 17. ibi la segunda fue dar al Arcobispo de Toledo authoridad para criar y elegir Obispo en todo el Reyno quando el Rey a cuio cargo por antiqua costunbre esto pertenecia se hallate mui le ios. Salgado supr. num. 223.*

8 Hodie verò liberè ius præsentandi Episcopos nostris Regibus competit, cùm sint omnium Ecclesiarum Cathedralium Patroni: & etiam ex iustissimis titulis (& seclusa in memoriali & antiquissima præscriptione) ex Apostolica concessione de nouo facta Catholicis Regibus, Domino Ferdinando dicto el Catholico, & Dominæ Elizabeth, quam se vidisse oculis propriis testatur Gregorius Lopez *in l. 18. tit. 5. part. 1. verbo antiquamente*, hisce verbis: habet etiam Rex Hispaniæ concessiones & confirmationes Papales super isto iure patronatus, quas ego vidi. *l. 13. tit. 3. lib. 1. compilat. l. 1. tit. 6. lib. 1. recopil. & ibi Azeuedo num. 1. Mariana in histor. Hispan. lib. 26. cap 5. tom. 2. istis verbis, Vltimamente el Papa Adriano los annos de adelante por contemplation del Rey Don Carlos su discipulo le concedio a el y a sus successores authoridad de presentar los obispos de Espagnia, que antes se proueian a supplication de los Reyes.* Gil. Gonzales de Auila in sua historia de Salamanca *lib. 3. cap. 18.* Nicolaus Garcia *de beneficiis part. 5. cap. 1. num. 217.* Didacus Perez *in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam.* Ioannes Lupus *in tract. de benef. vacant. in curia*, §. 8. vbi multos refert. Palacius Rubius, & Franciscus Salgado locis citatis: ille *num. 34.* iste *num. 236.* Bouadilla *in pol. lib. 2. cap. 17. num. 2. vsque ad 4. & cap. 18. num. 215.* Gonzales *in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 59.* Emanuel Rodrigez *tom. 4. de sus obras. c. 67. de los Obispos, num. 26.* Didacus de Spino & Olano suprà. Cataneus in catalogo *5. part. consi. 24. num. 99.* Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiast *part. 1. cap. 3. num. 1.* Laudensis de principibus *quæst. 74. tom. 6. diuer.* Guillelm. Benedict. *in cap.* Rainunt. *de testam. verbo, & vxor. decis. 2. num. 79.* Marthà *de iurisdict. 2. p. c. 40. n. 13.*

9 Ex quibus falsam esse Ioannis Ignei *in l. necessarios, §. non alias. num. 336. ff. ad Silanianum*, doctrinam apparet, secutam à Ioanne Ferraldo in tractatu de insignib. Regum Franc. IX. iure, vbi probare nititur Reges Hispaniæ ius præsentandi Episcopos habuisse ratione concessionis Carolo Magno Gallicano Regi factæ: nam per centum viginti annos antequam Carolus Magnus in rebus humanis esset, nostris Hispaniæ Regibus competebat. *Couarruuias in regul. possessor. part. 2. §. 10. num. 6. de regulis iuris lib. 6.* Didacus Perez *in d. l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam §. ex quo infertur.* Salgado *d. tom. 2. part. 3. cap. 10. n. 241. vsque ad 147.*

Et sic qui in Episcopum eligitur, antequam ad Ecclesiam ad quam promotus est, accedat, debet Regiã Maiestatem visitare ac vereri, & in 10
recognitionem præsentationis gratias

tias agere. *l.3.lib.1.tit.3. ordinam. ibi y es costunbre antiqua, que antes que aia de aprender la possessiõn de la Iglesia deuen venir por sus personas a haçer reuerencia al Rey.* Quod prudentissimus Philippus II. fidei ac Apostolicæ
11 sedis singularis defensor, & Hispaniæ nostræ decus & ornamentum, maximè obseruare faciebat, neque permittebat electos à curia regali discedere, nisi sua iam osculata manu, (vt vulgariter dicitur) teste Ludouico Cabrera in vita eiusdem Regis *lib.11.cap.11.col.5. litera C, fol. mihi 892.*

12 Præmitte inprimis quòd qui eligendus est ac præsentandus, nullam irregularitatem pati debet, tam corporis quàm famæ, & Princeps sub peccati mortalis pœna eligere tene-
13 tur non dignum, sed digniorem ex propositis à consiliariis suis. Soto de iustitia & iure *lib.10. quæst. 2. art. 3.* Rebellus de obligatione instit. *p.1. lib.3. quæst.4.* Diuus Thom. *2.2. quæst. 63. art. 2. & quæst. 185. art. 3. & quot. lib. 6. art 9. & quot. lib. 8. art. 6.* Ioannes Maior *in 4. sentent. quæst. 8. & 9.* Lambertin de iure patronatus, *verbo honorificum, quæst. 15.* Couarruuias *in regula peccatum, 2. quæst. §. 6. num. 4. de regul. iur. lib. 6.* multos citans. Didacus Perez *in l. 2 tit. 6. lib 3. ordinam §. praeterea.* Barbosa in Pastorali *tit. 2. gloss. 2. num. 29. vsque ad 33.* cum Alexand. Raudensi *decis. 34. in pr. n. 179.*

(Concil. Trident. de refor. cap. 1. sess. 4.)

14 Et ad hoc perquirere tenetur à suo Confessario, & ab aliis Religiosis, & piis ac eruditis viris, quis sit dignior. Emanuel Rodriguez *tom. 4. de sus obras. cap. 67. de los Obispos. n. 26.* Nam si in quibusfl. bet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in domo Domini
15 nihil sit inordinatum, nihil præpostetum, quanto magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, nõ erretur: nam totius familiæ Domini status & ordo nutauit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite *c. miramur, 61. dist. Concilium Trident. sess. 24. de refor. cap. 1.* Didacus Perez *in l. 2. tit. 6. lib 1. ordin.* Hugolinus *de offic. & potest. Episcop. part. 1. c. 1. §. 1. num. 1. & 8.*

Illegitimus licèt Religiosus sit in Episcopum non eligitur. *c. innotuit. c. cum Vintoniensis, & ibi Abbas de elect. l. 22. tit. 5. part. 1. l. 4. tit. 15. part. 4. & ibi* Greg. Lopez. Bertach. *de Episcop. l. 2. de causa materiali Episcopi num. 81.* Vgolinus *vbi prox. num. 5.* Franciscus Leo *in thesaur. part. 1. cap. 3. num. 8.* Iacobus à Graffis *in decis. lib. 3. cap. 2. num. 12. facit etiam textus in cap. 1. de filiis Presbyteror.* 16

Quod accipiendum est, nisi Papa dispensauerit, qui ferè numquam ad Cardinalatum hominem ex illegitimo coïtu natum promoueri vult, quamuis sit legitimatus per matrimonium subsequẽs. Franciscus Leo *in thes. part. 3. cap. 9. num. 13. & 14.* vbi ponit specialem constitutionem Sixti V. hoc continentem, expeditam anno Domini de 1586. 17

Sed licèt in Dominis Cardinalibus hoc procedat, [illegible] Episcopis aliter res se habet, nam legitimatus per subsequens matrimonium sine Papali dispensatione confirmatur. *Gloss. in c. innotuit 26.* & ibi Panorm. *num. 17. de elect. & in c. cum in cunctis, num. 3. eodem titul.* Iason *in l. generaliter, §. cum autem, c. de inst. & subst. n. 8.* Suarez *de censuris disput. 50. sect. 5. num. 10.* Menoch. *cons. 799. num. 12.* Couarruuias *de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 2. num. 24.* Baptist. Ledesmus *cons. 24. num. 19. incipit si rectè diligenter.* Petrus à Biaxio *in direct. elect. cap. 1. num. 6. part. 2.* Franciscus Leo *in thes. part. 1. cap. 9. num. 14.* Iacobus à Graf- 18

sis & Vgolin. *vbi suprà.* Emanuel Rodriguez *tom.4. de sus obras cap. 67. num.6.* Barbosa *in pastoral.part. 2. all. 1.num.32.*

19 Legitimatus ad vnam dignitatem, non censetur ad Episcopalem. *c.nulla, c.dilectum, de concess.prabend. l.4.tit.15 part. 4. & ibi Lupus.* Rebuff. *in prax.benef.lib.2.de dispensatione atatis, verbo post Pontificales, num. 4. Paulus Montanus de tutore, cap. 26. num.33. Barbosa vbi suprà n.17.*

20 Sicuti legitimatus ad Episcopalem, non est ad Archiepiscopalem. Rebuffus, Lupus, Paulus Montanus.

21 Neque censetur legitimatus ad Episcopalem, qui est à Principe non recognoscente Superiorē legitimatus. *c.per venerabilem qui filij sint legitimi, & ibi scribentes cap. 1. 10. dist. cum gloss.l.4.tit. 15. part.4. ibi Lupus, Emanuel Sa, verbo filius, num. 11. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 7. num.11.*

22 Et licèt in cæteris dignitatibus legitimum annum attingere sufficiat, in Episcopali precisè requiritur quòd trigesimum annum habeat perfectum, non inchoatum, qui eligitur. *c. cum in cunctis, §. inferiora de electione. Cum gloss. & Abbate num.6. gloss.in c. licèt eodem titulo, lib. 6. authorit.de sanctissimis Episcopis collat.9. §.clericos, l.22.tit.5 part.1. Abbas in c. cum dilecti, num.9.de electione.Felinus in c. cum vigesimum num.8. de offic.& part.iudicis dele. Bertach. in tract. de Episcop.lib. 2. de causa material. Episcopi, num.54. Mantica de coniecturis vltimar.voluntat.lib.3. tit. 15. num. 3. Rebuffus in prax.benefic.in rubr. requisita ad collationem bonam, num. 37. Menoch.de arbitrar.lib.2.centur.5.casu 427.num. 24. Emanuel Sa verbo Episcop.num.6. Armilla verbo dispensatio, num.21. Franciscus Leo in thes & Vgolinus suprà. Petrus Gregor. syntagmat. lib.17.cap 6.num.13.part.2. Rixius in praxi decis.318.in additione ad notabilia de sacram Ordinis. Ioannes Gutierrez canonicar lib.1.cap.26.num.39.*

Et debet esse singulari scientia prædirus, & Licentiatus seu Doctor in Theologia, aut iure canonico, aut approbatus publico alicuius Academiæ testimonio. *c. cum in cunctis de elect. auth. de sanctiss. Episcop. l.24.tit.5.part.1.Concil.Trident. de reformat.sess.24.cap.2. Bertachin, Franciscus Leo & Vgolin.suprà, Sà verbo Episcopus, num. 7. Menochius de arbitrar lib.2.centur. 5. casu 425. num. 35. Candelabr. aur. de sacrament. Ordinis tit.15.§.de atate, num.30.* 23

At verò si Religiosus est electus, admittitur cum schedula approbationis sui Superioris: neque aliud requiritur. *Concil. Trid.d.c.2. de reformat.sess.22.* 24

Sed ex noua constitutione Clementis VIII. cautum est, electos in Episcopos Italiæ coram Romano Pôtifice & sacro Cardinalium cœtu aliorúmque Prælatorum. In Hispania verò & Gallia coram Romani Pontificis Legatis ibi existentibus, & deficientibus Legatis coram sanctæ Romanæ Ecclesiæ Nuntiis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Papæ mandato ibi assistentibus aliis Prælatis, vt negocij grauitas poscit, se examini subjaceant, qui approbati, & non aliàs ad Ecclesiæ regimen admittantur. *Concilium Trident. de reform.sess. 24. cap. 1. Vgol. part.1. cap.1.§.2.num.2. Francisc.Leo in thes. part.1.cap.3.num. 11.* vbi ponit quomodo processus promouendorum ad Episcopatus subscribatur, & qualiter schedula consistorialis expediatur. *Barbosa in pastoral. part. 2. alleg.1.num.25.* 24

Et quamuis in Italia coram Romano

mano

mano Pontifice seu Cardinalibus hoc examen rigidè & strictè fiat, in Hispania verò minimè: quia non est admissum, neque receptum Clementis VIII. decretum, & sic de consuetudine non seruatur, neque examinatur qui præsentandus est. Nam cùm semper à consiliariis illi proponantur ad Episcopatus, qui doctrina & sapientia potentes sunt, ac vita & moribus insignes: nihil aliud visum est esse necessarium.

25 Et longa verborum serie omissa, illam resoluo quæstionem à multis tactam: Vtrum Theologus Iurisconsulto debeat præferri in electione ad Episcopatum? Et respondendum est, quòd Theologus præfertur vbi pullulant hæreses, seu prædicatio est necessaria: sed si non pullulant, sed tantùm causæ ciuiles & criminales, tunc Iurisconsultus anteponitur. Panorm. *in cap. 1. de consa.& affinitate. num.* 9. Azor *inst. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *quæst.* 10. Henriquez *in summ. lib.* 10. *cap.* 13. §. 2. *in comm. lit E.* Cenedo *in collect. ad decretal. collect.* 51. *num.* 5. Didacus Velasquez *in defensione statuti Toletani titulo de Episcopis Iurisperitis, num.* 1. *vsque ad* 12. Felinus *in c. causam de iudiciis n.* 40. Azeuedo *in l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 1. *recopil. num.* 4. Simancas *de cathol. institut. cap.* 25. *de Episcop. n.* 23. *cum sequenti.* Selua *de beneficiis part.* 3. *quæst.* 7. *n.* 20. Bouadilla *in politica lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 14. Barbosa *suprà num.* 30.

26 Episcopatus prius ei debet conferri qui magis laborauit in Ecclesia, non illi, qui reditibus Ecclesiasticis abundat. *c. Episcopus,* 17. *dist. c. Episcoporum,* 74. *distinct. c. final* 75. *distinct. cap.* 1. *de maior. & obedient.* & ibi Panormitan. Bertachin. *de Episcop.* 1. *part. libri quarti, de vita Episcopi, num.* 15.

Exteris in hoc regno Castellæ, & Legionis, portæ dignitatum Episcopalium, seu canonicatus non patent. *l.* 18. 19. *&* 20. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* & ibi Didacus Perez, vbi dicit, quòd dispositio harum legum etiam ad regnicolas regni Aragon & Nauarræ extenditur: vt habetur in curiis de Segouia, *anno de* 1532. *petitione* 42. & se vidisse in praxi in canonicatu Zamorensi. *l.* 17. Pinciæ *anno* 1537. *&* *l.* 41. Pinciæ *anno* 1543. Couarruuias *practicar. quæst. cap.* 35. *num.* 4. *&* 5. *fol.* 254. 27

Quid ad Episcopalem sedem est euocandus debet esse in sacro ordine constitutus, & hoc antea per sex mensium spacium. *c. multis,* 9. *de ætate & qualitate.* Concil. Trident. *de reformat. sess.* 22. *cap.* 2. *& de reform. sess.* 24. *cap.* 1. Panormitan. *in c. cum in cunctis.* §. *inferiora num.* 11. *de electione.* Card. Toletus *de instruct. de Sacerd. lib.* 5. *cap.* 3. Franciscus Leo *in thesaur. cap.* 5. *part.* 1. *num.* 9. Vgol. *de offic. & potest. part.* 1. *cap.* 1. §. 2. *num.* 1. 28

Regularis factus Episcopus electionem de se factam approbare nequit, seu acceptare, cum velle seu nolle non habeat, nisi de sui Prælati licentia, quam Prælatus concedere valet sine Religiosorum consensu. *c. si religiosus. Gloss in c. nullus c. si Abbatem, de elect. lib.* 6. Cardinalis in Clement. *in plerisque.* § *nullus, de electione.* Bertach. *vbi suprà num.* 67. Franciscus de Ouando *in* 3. *sentent. lib.* 3. *distinct.* 37. *propos.* 12. Emanuel Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 58. *art.* 1. *fol.* 188. Ioannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in directorio lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 7. 29

Superior qui istam licentiam concedere potest, erit Generalis, seu Prouincialis, si superiorem in Religione non recognoscit, vel alius super hoc priuilegiatus. Rodriguez 30

tom. 4. de sus obras cap.68.de Obispos. num 1.

31 Religiosi verò è sanctissima Societate Iesu ex particulari voto nequeunt Episcopatum acceptare, seu procurare, nisi Reuerendissimi Præpositi Generalis interuenerit licentia; & ipse poterit etiam inuitos compellere ad Episcopatum acceptandum. Rodriguez suprà.

32

33 Regularis episcopari desiderando non peccat, si rectum finem habeat, vt subditis prodeat, & Deo magis seruiat. Syluester. *in summ. verbo Episcop. num.* 4. Lambertinus *de iure patronatus, lib.2 part.1. quæst.19. art. 7. num.* 12. Latè Soto *de iustitia lib.10 quæst. 2. art.* 1. Emanuel Rodriguez *in compendio verbo Episcop. & in tom 2. quæst on. Regul. quæst. 58. art.2.* Barbosa *in pastoral. gloss.1. tit.2. num.9.*

Latè Antonius Fer à fez in examine Theologia p.4. c.7. § 1. num.4.

34 Nam cum ordo Episcopalis perfectior sit Monachatu, *c. licet, de regularibus*, & ibi Panorm. *num.* 8. Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 185. Toletus *in summ. lib.5. cap.* 3. Sanchez *in summ. lib.4. cap.17. num.2. & cap* 31. *num.*8. Paulus Borgasius *de irregularitate, part.6. titul. de sponsalibus, num.* 63. & 64. Rodriguez suprà, & Syluester, poterit licitè talem statum desiderare tamquam perfectiorem, in quo magis prodesse & mereri poterit. *c. si officia*, 49. *distinct. c. qui Episcopatum*, 18. *quæst.* 1.

35 Sed licèt hoc verum sit, securius erit si Regularis dignitates & Prælatias nullo modo appetat, seu procuret, faciat obsecro quod sanctissimi Patres etiam diuino mandato vocati (vt Diuus Gregorius docet in pastorali *part.1. cap.7.*) ita inuincibiliter & fortiter recusabant, quàm diligenter hodie alij procurant: dicant ergo (etiam quando præsentantur illis insciis) quod ille de quo per Esaiam capite 3. *Non sum medicus, & in domo mea non est panis, nolite constituere me Principem populi:* quasi diceret; illum qui doctrinam & singularem scientiam non habet ad vestras infirmitates curandas, & deprauatos mores sanandos, nec sufficientem sapientiam ad conseruandos vos in pace, & salute animæ, neque mihi ornamenta virtutum, quibus sicuti vestimento regali cooperiar: quare vultis constituere Principem vestrum. *Si quis autem* (inquit Beatus Paulus prima ad Timoth. 3.) *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit.* Neque solarium sumant dicentes, viros probos ac diligentes eligam, & constituam eos vicarios & visitatores, & sic requiescam à labore & cura. O bone Iesu, quot sunt qui hoc consilio sumpto à subditorum cura se exemptos putant: non audiunt illud quod dictum est Sauli Regi quando vnctus, tunc enim dixit Samuël: *Sede & comede, quia de industria seruatum est tibi.* Et quod seruabatur de industria, erat enim arietis armum, ad demonstrandum (vt declarat sanctus Anselmus) quòd qui in Regem & Principem eligebatur, terga ponere debebat ad sustinendum gubernationis onus non leue. Perlege verba Diui Bernardi in Sermon. de Aduentu, & videbis an sufficiat principatum quod tibi traditur, tuæ personæ electa industria cõmittere Vicario aut Visitatori, vt sit super humerum eius. Antonius de Aluarado omnino videndus *en su arte de bien viuir, lib.2. cap.* 19. & Di- 36
uus Bonauentura *in regul. fratrum Minorum. part.2. cap.2. in part.1. capitul.* malè sentit de religiosis appetentibus Episcopatum. Emanuel Rodriguez vbi suprà.

Qui verò indignus & insufficiens 37
existens

existens Episcopatum appetit appetitu deliberaro, peccat mortaliter, & etiam ille, qui ob reditus temporales aut honores, vt finem:nam ad ſeſiderandum Epiſcopatum à reditibus ſeu honore moueri non eſt mortale, dum non ſit vt finem. Toletus *lib.* 5. *cap.* 3. Syluester *verbo Epiſcop. num.* 4. Soto *de iuſtit lib.* 10. *quaſt.* 2. *art.* 1. Lambertinus *de iure patrona. lib.* 2. *part.* 1. *quaſt.* 19. *art.* 7. *num.* 12.

38 Quidquid Regularis antequam ad Epiſcopatum promouetur acquiſiuit, vt habitus, libros, & alia, ad monaſterium pertinet ſub excommun. pœna ex Alexandri IV. & Clementis IV conſtitutione. niſi Superior diſpenſet quòd eis vtatur vſque ad certum tempus. Emanuel Rodriguez *tom.* 2. *quaſt. regul. quaſt.* 58. *art.* 3 *&* 6. *& tom* 3. *quaſt.* 69. *art* 4. *& tom* 4. *de ſus obras c.* 63. *num.* 3. *& in compendio, verbo Epiſcopus.* Molina *de iuſtitia & iur. tom.* 1. *quaſt.* 141. *in fin.* Ioann. de la Cruz *in director. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 7. Barboſa *in paſtorali, cap.* 4. *tit.* 1. *num.* 15.

Sed de conſuetudine receptum eſt, quod per tempus vitæ Epiſcopi libris, ac etiam aliis rebus antea acquiſitis, vtantur de licentia Generalis ſui religionis, qui ferè ſemper eam concedit, & poſtea mortuo Epiſcopo ad religionem redeunt, facto computo ex inuentario rempore promotionis facto, & à promoto ſubſcripto.

39 Regularis factus Epiſcopus Religionis priuilegiis priuatur. Rodriguez *tom.* 2. *quaſt.* 58 *art.* 4.

40 Generalis Prouincialis ſeu alius Prælatus inferior ſi ad Epiſcopatum præſentatur & acceptat, ſtatim vacat prælatura, & eſt in practica. Rodriguez *cap.* 67. *tom.* 4. *de ſus obras. num.* 33.

41 Si Epiſcopus Regularis iam conſecratus Epiſcopatu dimiſſo ad religionem redeat, inhabilis erir ad officia religionis. Ioann. de la Cruz *in direct. lib.* 1. *cap.* 4. Barboſa *in paſtor. tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 18. *&* 45.

42 Epiſcopus titularis ad Eccleſias Cathedrales promoueri poteſt, vt multoties fit, & retinebit ſimul titulum prioris Eccleſiæ & ſecundæ. Valencuela *conſ.* 26. *incipit cauſa quæ vertitur. num.* 32.

43 Papa iſtos Epiſcopos titulares ſine diœceſi creare poteſt, dummodò aſſignetur in terris infidelium. Berta *in repertor. verbo Epiſcop. liter. E*, Valencuela *ſuprà.* Aluarez Gerrero *in ſpeculo iur. Pontificy cap.* 32. *fol. mihi* 77. *alios citat.* Barboſa *tit.* 1. *cap.* 6. *n.* 15.

44 Iſti enim Epiſcopi titulares præcipuè creari cœperunt à Clemente V. ad Eccleſias Epiſcopales, quas Cardinales ſecum aſſiſtentes regendas habebant. Hieronymus Roman, *en ſu republica Chriſtian. lib.* 3. *cap.* 1. *col.* 7.

45 Caue à Petro Soto in lectionibus de inſtitutione Sacerdotum *lect* 2. de ſingulorum ordinum officiis §. illud etiam dicente, ſucceſſiſſe Epiſcopos titulares loco Chorepiſcoporum: nã falſum eſſe cõuincitur ex eo, quòd Chorepiſcopos ex Eccle- 46 ſiæ inſtitutione conſtat, nihil aliud fuiſſe quàm Presbyteros, quibus res temporales credebantur, & cura pauperum & eleemoſynarum, & alia miniſteria, veluti ordines minores conferre, (inter quos tunc ſubdiaconatus connumerabatur. *c. erubeſcant,* 32. *diſtinct c. miramur, de ſeruis non ordinandis*) & tandem eorum contumacia creſcente, gerebant ſe pro Epiſcopis ſuóque officio non contenti audebant maiores ordines conferre, & Epiſcopos conſecrare, & ideò à Pontifice Damaſo in Ma- 47

tritano

tritano oppido nato ad totius Ecclesiæ vtilitatem, meritò eorum officium damnatum est. *c. Chorepiscopi, 68. distinct.* Illescas *in histor. Pontif. lib. 2. cap. 6.* in vita Damasci primi, ibi: *hubo en la primitiua Iglesia vna manera de Sacerdotes, que siruian en las aldeas como acompagnados de los Obispos, y por esto sillamauan Chorepiscopos, porque Chore en griego quiere decir aldea y en aquella façon parecio cosa necessaria que los hubiesse, porque vno de los principales cuidados de los Obispos era proueer à los poures, de lo necessario y repartir entre ellos los bienes de la Iglesia, remediando los enfermos y necessidos, y era menester qui en les andate: porque vno solo nobassana estos Chorepiscopos, aunque de suio notenian mas orden ni dignidad que los otros Sacerdotes commençaron à en soberuecerte*, Et ibi: *y por publico decreto y determinacion de la Iglesia semando que no hubiesse mas estos Chorepiscopos, à tento que Christo Nuestro Segnor solamente tubo Apostoles que son los Obispos, y dicipulos, que representan los Sacerdotes.* Villegas in vita Diui Damasci, *fol. mihi* 405. Barbosa *in Pastoral. cap. 6. num. 22. tit. 1.*

Ioannes Morenus Bletensis de Patriarcharum & Primatum origine, exercitatione 11. in fine.

Sed si Episcopos titulares loco Chorepiscoporum successisse cum Petro Soto diceremus, sequebatur fatendum illos non esse Episcopos, & inutiliter, & contra Ecclesiæ statuta ordinem Episcopalem exercere, neque illorum exercitium cum istorum conuenit: Ergo falsum est dicere quòd loco eorum successerunt; quia illi instituti fuerunt vt in distributione eleemosynæ & aliis ministeriis inferioribus Episcopos adiuuarent, & ideò non constituebantur nisi in villis, neque dissimili habitu vtebantur quàm alij Sacerdotes, neque aliquam consecrationem recipiebant seu ordinem præter Sacerdotalem. Episcopi verò titulares non constituuntur in villis, neque alia de causa nisi vt Episcopos impeditos seu absentes adiuuent, tam in Ordinum collatione, quàm in Sacramentorum administratione, ac in omnibus ad ius Episcopale attinentibus: & ad hoc consecrantur sicuti cæteri Episcopi, & eodem vestimento ac ornatu vtuntur, tractantur etiam eâdem veneratione & cultu, & sic valdè ab illis differunt: sunt veri Episcopi, & hodie non sine magna causa & ratione creantur, vt alios, qui vel morbo, vel negotiis, vel ætate confecti sunt adiuuent, & Ecclesiis ab infidelibus recuperatis Episcopi sint. Quos si inspiraret Deus, vt 48
Ecclesias quarum Episcopi appellantur adirent, Euangelium prædicaturi, id ex officio (vt inquit Gysaldus *in decis. fidei Cath. verbo Episcopus, obiectio. 10.*) ardenti animo ac sancto zelo facerent, tamquam veri Apostolorum successores, & imitatores egregij.

Absit enim insipientia aliquorum istos Episcopos contemnentium, illis verò quibus res familiaris satis est & ampla, tribuentium honores. 49
Ancharranus *in Clement. in plerisque de electione, num. 5.* existimant namque diuitiarum potentiam, ingentes reditus, magnam nummorum possessionem, & rerum familiarium copiam, Episcopum honorabiliorem efficere. Non faciunt (inquit Seneca) meliorem equum aurea frena, neque hominem præstantiorem fortunæ ornamenta. Emprurus equum phaleras & cætera ornamenta tollit, nudúmque considerat: idem enim facere debet qui Episcopi præstantiam diiudicare cupit, non ergo potentes & opulenti Episcopi vobis honore digni videantur, titulares

titulares autem contemptibiles.

50 Audite Diu. Bernard. *de consid. Epist.* 28. illis verbis: Honorabilis, inquit, non cultu vestium, non fastu equorum, non amplis ædificiis, sed moribus ornatis studiis, & spiritualibus ac bonis operibus. Et B. Hieronym. ad Euagrium Episcop. *Epistola* 85 *tom.* 2. *c. legimus*, 93. *dist.* ibi: Vbicumque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eusebij, siue Constantinopolis, siue Reghi, siue Alexandriæ, siue Tanis, eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij: potentia diuitiarum & paupertatis sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit, cæterùm omnes Apostolorum successores sunt. Itaque non in Episcoporum mundanis diuitiis & reditibus, sed in magnitate dignitatis ad eos honorandos conspicere debemus. Valencuela *cons.* 82. *incipit in fauorem Præsidum*, *num.* 81.

51 Non potest quis votum emittere de non acceptando Episcopatum etiam de mandato Papæ, quia irritatur: valebit tamen de non procurando. Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras, cap.* 67. *de Obispos, num.* 9. & post longam disputationem Barbosa *in pastoral. part.* 3. *alleg* 53. *num.* 33.

Ratio est, quia votum nihil operatur, quia eo non obstante tenetur obedire Pontifici, & poterit ab eo compelli. Abb. *in c. fin. de postulat. Prælator. & in c. innotuit. de elect. num.* 13. *& in c. vltim. de confirmat. vtili vel inutil. num.* 12. Bouadilla *in Politica, lib.* 1. *c.* 15. *n.* 42.

52 Electio seu præsẽtatio per Papam aut Regem facta, qui antequam literas concessisset spirauit, valet, & per successorem in Pontificatu expediri debent literæ de prædecessoris voluntate mentionem facientes, & debet denominari prouisio à prædecessore, non à successore. Baldus *in l. humilem, c. de legibus.* Bertachin de Episcopis, libro de causa materiali seu formali Episcopi, *num.* 53. Antonius Gomez *in leg.* 41. *tauri, num.* 2.

Infra mensem debet electus electionem de se factam approbare, hoc est, acceptare, & intra tres menses confirmationem petere, ne viritetur ipso iure eius electio. *c. quam sit.* & ibi Geminian. *de elect. lib.* 6. *c. cupientes, eodem titul. & lib.* Cardin. Tuschus. *lit. E, verb. Episcop concl.* 91. *num.* 1. Syluester *verbo confirmatio, num.* 5. Nicolaus de Millis *in repertor. verbo Episcopus.* Iacob. à Graff. *in decis. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 35. Barbosa *in pastoral. c.* 4. *tit.* 1. *n.* 1. 53

Quæ confirmatio licèt olim in partibus Hispaniæ per Archiepiscopum Toletanum fiebat, *c. cum longè,* 63. *dist.* Filesacus *de sacra Episcoporum aut. cap.* 7. §. 6 *fol.* 77. Mariana *en la historia general de España lib.* 6. *c.* 17. hisce verbis, *La segunda cosa fue der al Arcobispo de Toledo authoridad para criar y elegir obispos en todo el Reino, quando el Rey a cuio cargo, por antiqua costumbre esto pertenecia se hallase mui leios y que quando estubiesse presente sin enbargo confirmasse, losque por el Rey fuessen nonbrados, que fue vna prerogatiua, y priuilegio de gran inportancia, y como abrir las canjas y hechar los cimientos de la primacia, que esta Iglesia tiene sobre las demas Iglesias de España.* Quæ, vt pateat antiquissima huius Ecclesiæ primatia, libenter transcripsi. 54 *Ioannes Moreno de Paniagua ... rum origine, ex ... fol.* 27 55

Hodie per solum Papam *c. nihil,* 44 *de elect.* Panormit. *in c. & si vnaniminter de postulatione prælat. num.* 10. *& in ca.* 1. *de translat. Episcop.* Francisc. Leo *in thes. part.* 1. *ca.* 3. *num.* 5. Per quam confirmationem prælatura perficitur, *c. transmissam de electione.* Tuschus *liter. E, concl.* 237. *num.* 3. 56

E

Bettach. *part.4.de effectu confirm.n.21.* Franciscus Leo *vbi suprà n.21.*

58 Et donec eam habeat administrare nequit, *c. cum in cunctis § cùm verò.c.nosti.c. qualiter. c. nihil, de elect.c. cum iam dudum,de præbendis.*Panorm. *in c.cum dilectus de consuetud.num.17. & in c qualiter,de elect.num.1.* Armill. *verbo confirmatio, num.1.* Menochius *de arbitrariis lib. 2. centuria, 5. casu 403. num. 2.* aliàs *casu 43.* Didacus Perez *in l.2.tit.1.lib.1 ordin.*

59 Sed confirmatione obtenta, & Episcopatus possessione,vt dicitRodriguez *tom.4.cap.67.num 35.* administrare poterit, & exercere quæ iurisdictionis sunt, non quæ ordinem seu consecrationem requirunt Episcopalem. *c. nosti, c. transmissam, de elect.* Panorm. *in c. 1. de translat. Episcop.num.9.* Felinus *in c. meminimus de accusationibus,num.1.* Tuschus *liter. E, conclus.233. num.9.* Geminianus *in c. is cui, num. 4. de elect. lib.6. Cardinal. in clement. quamuis de foro competenti, num. 15.* Petrus Abiaxio *in director. elect cap.12.num.4.part.1. & ca. 12. num. 23.* Marius *de cens ris tom.1. lib.5.disput.11. cap. 3.* Syluester *verbo Episcop. num. 9.* Vgolinus *de offic.part 1.cap. 1. § 3 num. 2.* Leo *in thes.part. 1. cap.1. num.3.* Sanchez *de matrimon.lib.4.cap.38.num.7.*Sa *verbo Episcop num.37.*

60 Et licet confirmatus non consecratus,quæ ordinis Episcopalis sunt, vt consecrare calices, aras, & similia, ac ordinationes facere minimè possit, alio episcopo demandare

61 licebit. *c.final. de consecrat. Eccles. vel altar.* Gloss. *in Clement. 1. de priuil.*Abb. *in c. suffraganeis, num. 2. de electione: & in c. 1. de translat. Episcopi, num.9.* Millis *in repertor. verbo Episcop* Camillius de Caratha *consil. 87.num.69.*Vgolinus& Sa *suprà.*

62 Idem facere poterit Patriarcha seu Archiepiscopus electus, confirmatus, consecratus, & non palliatus, quia ante pallij susceptionem impeditur exercere quæ ordinis episcopalis sunt, & sic alteri episcopo demandare permittitur. *c quod sicut, §.super eo.* & ibi Gloss. & Abb.*num. 4. de elect. & in c. 1. de transl it. Episcop. num.9* Petrus Greg. *syntagmat iuris part 2 lib. 15.cap.11. num.6.*Sanchez *in summ. lib.4.cap.38. num.9.*Perez *in l.2 tit 6. lib.1. ordinament.* Marius *de cens. tom. 1. lib. 5. disp.12. cap. 3.* Rodeanus *de Simonia tom.2.c.17.n.8.p.1.*

Neque ante pallij susceptionem Synodum congregare, aut Crucem vulgo *Guion* ante se facere portare poterit: tenent suprà citati. *c. quod sicut, §. super eo, de elect.* Additionator Abbatis *in can. 1. de translat. Episcop.* 63

Neque Clericos degradare, licèt beneficiis priuare queat. *c. transmissam, de elect.*& ibi Abb. *num.4. & in c. 1. de translat. Episcopi num.9.* Bertachi.*de Episcopis in 4. part. de effectu confirmat.num.14.*Nicolaus de Millis *in repertor. verbo Vicarius Episcopi.* Sarmiento *selectarum lib. 1. cap. 14. num.9* Rodriguez *tom. 4. de sus obras cap.67.num.18.* Barbosa *in pastor. p.3. alleg.110.num.24.* 63

Et licet de iure antiquo ad Clericorum degradationem multi requirebantur episcopi, hodie verò de consuetudine fit conuocatis Prælatis, & sex Abbatibus, ius mytræ & baculi habentibus, si inueniri in diœcesi poterint, & aliis personis in dignitate ecclesiastica constitutis; vt latè Sarmiento vbi suprà Sayrus *de censuris lib.5.c p. 20. num. 18.*Suarez *eodem tract.disp 30. sect. 1. num 19.*Valerius Reginaldus *in prax. for.pœnit. lib.32 tract.2.num 52.* Franciscus Leo *in thesauro part. 1.cap. 4. num 47.* 64

num. 47. *cum sequent.* & Barbosa vbi suprà.

65 Electus confirmatus donec consecretur non dicitur Episcopus. *c. nulla ratio*, 62. *dist. not. c. inter corporalia, de translatione Episcopi.* & ibi Abbas *num.* 7. *& in c. quanto, de offic. ordinar. num.* 4. *c. nisi specialis, de auth. & vsu pallij.* & ibi Panormit. *num.* 7. *& in c. tunc literis, de testibus num.* 2. *& in c.* 1. *de translat. Episcop. num* 4. *& in c. eam, tr. de rescriptis, num.* 2. & ibi Felinus *num.* 2. idem Felinus *in c. inter monasterium, de sententia & re iudicat. num.* 1. *& in c. meminimus, de accusationibus*, & ibi Abbas *num.* 1. Ioannes Andreas *in c. de multa, de prębendis, num* 18. Geminianus *in c.* 1. *§. officialis, num.* 2. *de offic ordinarij lib.* 6. Cardinal. in Clement. *dignum de celebratione Missarum.* Geminianus *in proœmio Clement. num.* 11. Tuschus *litera E, conclus.* 233. *num.* 1. *& litera A, conclus.* 8. Cardin. Toletus *de instit. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 6. Ioannes Cephalus *tom.* 1. *consil.* 2. *n.* 1. *num.* 18. *lib.* 1. Marius Alter *de censur. tom.* 1. *lib.* 5 *disp.* 12. *cap.* 3. Graffis *in decis. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 35. Mislis *verb. Episcopus.* Selua *de benefic. part.* 1. *q.* 2. *num.* 31. Petrus à Biaxio *in director. cap.* 43 *num.* 1. *part.* 3. Petrus Gregor. *syntagmat part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 12. *n.* 26. *&* 13. *&* 14. Lancellotus *in templo lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Perez *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ord. col.* 14. Diaz *de luco regular.* & Falent. *regula* 234. Camillius de Carath. *consil.* 87. *num.* 69. Emanuel Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 18. *art.* 2. *& quæst.* 8 *art.* 2. *col.* 1. *& tom.* 4. *cap.* 67. *num.* 31. Vgolinus *de offic. p.* 1. *cap.* 1. *§.* 3. *num.* 2.

66 Patriarcha, seu Archiepiscopus consecratus & confirmatus antequam pallium accipiat non dicitur Patriarcha. *c. nisi specialis*, & ibi Abb. *de auth. & vsu pallij num.* 7. *& in c.* 1. *de translat. Episcop. num.* 9. Liber Pontificalis *de consecrat. electi in Episcopum in fine.* Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *cap.* 38. *lim.* 4. Marius vbi suprà. Et ibi dicit quòd eum offendentes excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, licet pallium non habeat. 67

Si verò consecratus non est, licèt possessionem adeptus sit, eum percutientes neque incurrunt excommunicationem bullæ Cœnæ, neque eadem pœna plectuntur qua si interfecissent Episcopum. Toletus, Marius, Rodriguez, Didacus, Perez, Cephalus, & Petrus Abiaxio suprà, Caietanus *verbo excommunicat.* Armill. *verb. excomm. excomm.* 3. Candelabrum Aur. *in explanat. bullæ Cœnæ, casu* 11. *num.* 86. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 67. Barbosa *in pastor. tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Baldus *in l. si nondum c. de furtis.* Felinus *in c. meminimus, de accusat. & in c. eam, tr. de rescriptis.* 68

Ciuitas interficiens electum non consecratum, non incidit in pœnam interficientis Episcopum. Baldus suprà, Additionator Abbatis *in c.* 1. *de translat. Episcop.* 69

Electus confirmatus, neque consecratus, neque Ordine initiatus, si vult resilere & ad nuptias transire poterit. Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 28. *num.* 13. 70

Sed ibi non dicit an cum licentia Papæ, vel sine ea. Sed ego existimo non posse sine Papæ licentia: per textum *in c. inter corporalia, de translat. Episcop.* vbi Innocent. III. dicit, quòd sicut consecratus non potest cedere aut transferri sine authoritate Pontificis, ita neque electus confirmatus: quia difficultas dissoluendi vinculum surgit à substantia vinculi matrimonialis, quod vinculum datur per solam confirmationem, licèt non interuenerit con- 71

ſecratio; vt patet *in verſ.ſicut autem, & ibi gloſſ.c. licet,final.* ibi,ratum in confirmatione, & ibi gloſſ. *verbo licet in tantum.* ibi, in confirmatione fit ratum, ita quod amplius per ſe renuntiare non poteſt: *de tranſlat Epiſcop.c.ſi electio, & ibi gloſſ.verbo renuntiare de elect.lib.6.* Abb. *in c. inter corporalia num.* 8. & ibi Baldus *num.* 1. idem Baldus *in c.licet, eodem titulo:ille, num.*1.*&* 2.*& iſte, num.*11. *& facie doctrina.*Emanuel Rodriguez *in tom.*4.*de ſus obras cap.*67.*de los Obiſpos num.* 29. dicentis, Epiſcopum confirmatum non conſecratum non poſſe renuntiare Epiſcopatum ſine Papæ licentia: quia per confirmationem iam matrimonium ſpirituale cum ſua Eccleſia eſt contractum, & ſic ſi vult ad nuptias tranſire, tenetur petere Papæ licentiam ad renuntiandum.*c.cum venerabilis de conſuetudine,*quia iam ligatus eſt vinculo matrimonij ſpiritualis.

72 Per promotionem ad Epiſcopatum matrimonium ratum non conſummatum non diſſoluitur. *argum. text.in c. ex parte el* 2. *de conuerſione coniugator.* Ioann.Andreas*in c.vnico, de voto. lib.6.num.* 2. Couarruuias *in tom.*2.*variar.cap.*7.§.4.*num.*9.Gutierrez multos referens *canonicar. lib.* 1. *cap.*17.*num.* 3c. Matienço *in rubrica ad lib.* 5.*recopilationis, tit.* 1.*gloſſ.* 1. *num.*40.

Contrarium tenet poſt Hoſtienſem Paulus Borgaſius *de irregularitate part.*6.*in fine num.*79.*vſque ad finem, titulo de ſponſalibus & matrimonis.*

73 Electus confirmatus,non conſecratus,neque in ordine ſacro conſtitutus,ratione ſtatus non tenetur ad caſtitatem. Sanchez *de matrimonio lib.*7.*diſp.*27. *num.* 7. Soto *de iuſtitia lib.*10.*q.*4.*art.*1.*col.*3.

74 Continentia non eſt de iure diuino, ſed poſitiuo Epiſcopatui annexa. Sanchez & Soto *vbi proxim.* Barboſa *in paſtor.tit* 2.*gloſſ.*4.*n.*4.

Confirmatus non conſecratus, neque ordinatus, ſi fornicationem committat, non videtur prædicta fornicatio ſimplicis fornicationis malitiam excedere, neque circumſtantiam neceſſariò fatendam contineri. Riccius *in praxi in additione ad deciſionem* 576.Sanchez. *vbi prox. num.*33. 75

Beneficia electi in Epiſcopum ad hoc vt vacarent de iure antiquo,requirebatur promotio, confirmatio, conſecratio, & poſſeſſio, *c. cum in cunctis*, §. cura verò. *de elect.* & ibi Abbas *num.*1.*&* 2.& Baldus *num.*13. & cæteri ſcribentes. Oldraldus *conſ.* 14.*incipit cum quæritur,num.*2. Quintilian.Mandoſius *in regul.*16. *cancell. cap.*4.*num.*4. Pariſius *lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.*76. Romanus *conſ.* 335. *col.* 1. Hoſeda *de incompatibilitate part.* 1. *cap.*4.*num.*13. 76

Hodie verò beneficia etiam ſimplicia ſeu penſiones non vacant niſi à die adeptæ pacificæ poſſeſſionis, confirmatione præcedente, (nam non debet quis perdere beneficium niſi plenè fuerit ſecundum aſſequutus.*c. dudum de elect.*) Panormitan. *in c. de multa. de prabendis num.* 16. quod iſte ſit ſtylus curiæ Rotæ ac Hiſpaniæ, vbi ſic practicatur,teſtatur Gratianus *diſcept forens. cap.* 296. *tom.*1.*num* 5.Nauarr.*conſil.*14. *de electione.*Quintilianus Mandoſius *in regula* 16.*cancell.quæſt.*1.*num.*5. Vgolinus *de off.& poteſt.*1.*part.c.* 1.*num.*2. §.2.Emanuel Sa *verbo Epiſcopus n.*8. Azor *inſtit.moral.tom.*2.*lib.*7. *cap.*16. *quæſt.*12. 76

Idem dicendum eſt quando Epiſcopus transfertur è ſua Eccleſia ad aliam, nam non vacant prioris Eccleſiæ reditus & fructus, donec appre 77

apprehenderit possessionem secundi Episcopatus: quod dispensatiuè fit, quia indecorum videretur si amborum Episcopatuum reditu priuaretur. Hoseda *de incompatibilitate beneficior. part. 1. cap. 3. num. 11. vsque ad 13.* Parladorius *in text. qui centuria, differentia 120. num. 12. & 13.* vbi allegat. textum *in c. de multa. de præbend.* cum gloss. & Abbat. *in c. final. de postulatione Prælat. num. 13.* & Innocent. & Ioann. Andream *in d. c. de multa.* Azor vbi suprà latè. Abb. *consil. 101. num. 3. & 4.* omnino videndus.

78 Sed licèt de stylo curiæ sit, quòd statim quo quis confirmatur in Episcop. immediatè conferantur illius beneficia tamquam vacantia, seu Episcopatum, non expectata consecratione: sed stylus est quòd licèt conferantur, verè tamen & realiter seu effectualiter vacare non censeantur, donec possessionem obtineat. Parisius *de resignat. lib. 3. quæst. 1. num. 78.* alios referens. Hoseda *de incompatibilitat. benefic. part. 1. cap. 4. num. 15.* Quintilianus Mandos. *in regul. 26. n. 5. c. 4. q. 1.*

79 Beneficia quæ electus habet non possunt renuntiari in fauorem tertij, quia ipso iure vacant. Hoseda & Parisius cum aliis.

80 In Hispania verò ex antiquissima consuetudine & vsu introductum est, quòd promotus renuntiet beneficia quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à nostro Potentissimo, Catholicissimo ac inuictissimo Philippo Rege (quẽ Deus optimus maximus ad totius Christianitatis bonum feliciliter seruet) assignatæ, quæ semper est meritissima. Hieronymus Venero à Leyua in libro dicto Examen Episcoporum, *lib. 4. ca. 4. de elect. & potest. Episcopi n. 15. fol. 230.*

81 Ille autem qui electus est Episcopus titularis non prohibetur ante consecrationem beneficia quæ ante obtinebat renuntiare in fauorem tertij, quia non sunt reseruata. Parisius *de resig. lib. 3. quæst. 1. num. 89.*

Neque prohibetur retinere beneficia quæ antea obtinebat, quia cùm Episcopatus possessionem adipisci nequeat, neque ex illo reditus vnde viuere possit percipiat. *c. si Episcopus. c. si quis Episcopus, cum duobus sequentib. 92. dist.* Riccius *in prax. in addit. ad decis. 576.* Anastasius Germonius *de indultis Cardin. §. si verò, num. 20.* Parisius vbi suprà *num. 10. & 89.* Nauarr. *d. cons. 14. de el. &c. num. 3.* Vgolin. suprà *1 part cap. 1. §. 2. num. 2.* Barbosa *in pastorali, part. 3. alleg. 57. num. 74.* 82

Beneficia Episcopi qui non recipitur à populo, neque percipere potest fructus, non vacant. *c. si tibi concesso.* & ibi Gloss. *verbo vacare, de præbend lib. 6.* Nauarr. & Vgolin. 83

Solus Papa dispensat cum Episcopo vt beneficia antea obtenta cum Episcopatu retineat. Parisius *de resignat. lib. 3. quæst. 1 num 84.* Rebuffus *in prax lib. 2. regula de dispensat. de non residendo, num. 59. & 77.* Nauarr. & Vgolinus suprà. 84

Et dicit Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 57. num. 76.* alium citans quòd beneficia cum Episcopatu dispensatiuè obtenta, semper erunt reseruata Pontifici: adeò quòd quando Episcopus decedat, prouisio beneficiorum non Episcopo, cui aliàs competeret, si simplex Clericus obtineret, sed Pontifici tantùm: propter regulam *Quod semel reseruatum.* 85

Episcopus dispensatus ad beneficia cum Episcopatu retinenda, si ad aliam Ecclesiam transfertur, ipso iure beneficia vacant: nisi iterum Papa dispenset. Rebuffus *in prax. d.* 86

lib. 2. regul. de dispens. ratione ætatis, verbo defectu,num.6. Gratianus *discept at.cap.296.num.78.in fine.*

Hinc venit declaranda quæstio
87 à paucissimis tacta: An quando Episcopus ad aliam Ecclesiam transfertur,vel Cardinalatu decoratur,cesset iurisdictio in primo Episcopatu.

In Cardinalatu verò resoluendum est cum Stephano Gratiano
88 *discept forens. tom 2. cap. 296. num.57. & 59.* non cessare iurisdictionem & administrationem in Episcopatu donec acceperit pileum rubeum, nam licèt acceptauerit gratiam donec effectiuè & verè pileum suscipiat,gratia in pendenti est, & multoties reuocatur.

In translatione aliter res se habet, nam non dicitur vacare Ecclesiam à tempore scientiæ suæ præsentationis à nostro Rege Catholico facta: quia ea acceptata, interim dum confirmationis notitiam habet, administrare potest, & omnia exercere sicut antea, vt cum Nicolao Garcia tenet Barbosa *in pastor. part.3.alleg.57.num.92.*

Sed adueniente confirmatione, vel testimonio authentico, ex quo constet in Romana curia transacta tunc à tempore scientiæ confirmationis, cessat iurisdictio & administratio, quamuis non sit adepta possessio secundi Episcopatus; vt Hispano sermone posuit Rodriguez *tom.3.de sus obras cap.56.*hisce verbis: *Los otro dias en los quales se hade hacer la election del dho Vicario, corren tanbien d sde eldia que el cabildo saue que su Obispo esta mudado por Obispo de otra diecesi, estando y a por el summo Pontifice, desobligado de la primera Iglesia.* idem tenet Barbosa post hæc scripta. Visus *in pastor. part 3. alleg. 54. num. 164.* & postea Rodriguez, *porque en este caso propia mente vaca la Iglesia aunque noaia tomado la possession del segundo Obispado y entonçes cessa su administration.* Et quod sic declarauit sacra congregatio Cardinalium, testatur ipse alios referens & Hostiensem *in summ. de translat. Episcopi,num.6.*Abb.*cons* 101. *num.2.* Gratianus *disceptat. forens. disceptat. 296.num.14.& 15.*

Et licèt aliqui ex allegatis Doctoribus doceant vacare à tempore acceptationis, aduertendum est loqui de Prælatis per Papam prouisis,
qui statim cùm eliguntur tunc & 89
confirmantur: nam talis electio confirmationis vim obtinet. Abbas *in c.nosti.& in c. cum verò de electione, & in c.eam,tr de rescriptis, num. 2.* & ibi Felinus *num.3.* Laudensis *de principibus, quæst.* 285. Petrus Abraxio *in director.elect.c.44.num.cap 3.*Nauarrus *in commentar. de iubileo singul. 31. num.3.*Selua *de benefic.1.part. quest.2. num.3.*Vgolinus *de potest. Episcopi c.1. §.2. num. 3.* Leo *in thesaur. part. 3. cap.1.num.4.*

Apud nostrates verò tunc dicitur 90
propriè translatus, quando confirmationis notitiam certam & indubitatam habet, non antea. vt patet ex dictis.

Et si fortè aliquis dixerit, assertionem nostram errorem continere, ex eo quòd beneficia electi non vacant nisi adepta possessione Episcopatus. Respondeo, id dispensatiuè
fieri, ne electus mendicet, & vt 91
habeat vnde se alat, quod iustissimum est, & iure consonum: sed quòd administret vbi nullam iurisdictionem habet, contra iuris præcepta est, & in præiudicium Capituli, cui in tali vacanti administratio competit, & etiam Vicarium deputare.*Concilium Trident.sess.24.de reform.cap.16.*& minus interest quod sit in suspenso donec alterius Episcopatus

scopatus

scopatus possessionem apprehendat, quàm quòd in messem non suam falcem mittat: nam iam prioris Ecclesiæ Episcopus non est, sed
92 persona priuata, cùm ab instanti suæ confirmationis desineret esse quod antea erat, & quoad primam Ecclesiam censetur mortuus, quo ab illa hora. Comprobatur nam ad hoc, vt translatio fiat, requiritur ante omnia quòd Papa absoluat
93 translatum à vinculo prioris Ecclesiæ, aliter enim translatio non fit, nisi prius soluatur à vinculo matrimonij spiritualis, quo astrictus erat quoad primam Ecclesiam. *c. inter corporalia, de translat. Episcop.* ibi, ad secundam priori vinculo perdurante, non potuit canonicè consecrari. *c. bonæ memoriæ. el secundo de postulat. Prælator.* ibi, à vinculo quo tenebatur Colocenensis Ecclesiæ absoluentes, ad metropolim Stringonensem transferimus. Et est de stylo Romanæ curiæ ab antiquo seruato. Et talis vinculi solutio, interueniente translati consensu, (vt semper fit) dicitur voluntaria resignatio. *c. sicut alterius, 7. quæst.* 1. & quantum ad se priore priuatur Ecclesia, & dicitur mortuus ab illa hora, qua transfertur, quantum ad primam Ecclesiam. *c in apibus §. ecce in quibus casibus*, & ibi Gloss. *verbo defuncto. 7. quæst.* 1. *l. actione. §. publicat.* & ibi Gloss. *verbo pro mortuo. ff. pro Socio.* Stephanus Gratianus *discept.* 296. *num.* 16. illis verbis: adeò vt hæc translatio facta de eiusdem Episcopi consensu, dicatur in effectu quædam renuntiatio: & sic nihil mirum si ex tunc iurisdictio & administratio cesset, cum constiterit de prioris vinculi solutione, & de translationis confirmatione, qua facta, translatio perfecta remanet. Egregiè Panormitan. omnino videndus *consil.* 101. *numero tertio & quarto.*

Et ad rixas ac contentiones vitandas, prudentes Præsules quando 94
de confirmatione translationis notitiam habent, à priori diœcesi se absentant, & in patria sua, vel alterius Episcopi amici, literas confirmationis expectant ad possessionem adipiscendam. Et postquam hæc literis mandaui, à peritissimis viris in dignitate Ecclesiastica constitutis fui certioratus, expeditum iam esse breue Pontificium, in quo Episcopis prohibetur administrare, vel aliqua exercere, postquam suæ translationis notitiam certam habuerint.

SVMMARIVM.

In die Consecrationis olim qualis mos seruatus. num. 1.

Consecrari intra quod tempus electus debeat. num 2.

Vtrum præcisè requiratur quòd Sacerdos sit, qui in Episcopum consecratur. num. 3.

An sit de substantia consecrationis quòd consecrandus Missam celebret. num. 4.

Episcoporum vnctio vnde trahat originem num. 5.

An sit Sacramentum de per se. num 6.

An imprimat charácterem. num. 7.

Vtrum sit Ordo. num. 8.

Episcopi consecratio quo die fieri debeat. num. 9.

Sacerdos factus die Sabbati, vtrum die Dominico sequenti consecrari possit. num. 10.

Consecratio Episcopi quot requirat Episcopos. num. 11.

An

DE CONSECRATIONE.

CAPVT QVARTVM.

1 PRISCIS enim temporibus mos obseruatissimus fuit, quòd Episcopi in die suæ consecrationis grandi equitarent applausu, magnis & excelsis comitantibus viris, & multis prosequentibus ciuibus, illud Apocalyp. capite 19. repræsentans: ibi, *& exercitus qui sunt in cælo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo.* Exercitus enim qui sunt in cælo, de quibus ibi, sunt Episcopi, qui quotidie pro cælestibus Deum sequuntur, & in omnibus virtutis operibus imitantur, & currunt in odorem vnguentorum suorum. Dicuntur enim esse in cælo, quia sola cælestia quærunt: & iuxta illud Apostoli, *conuersatio nostra in calis est.* Selua *de benefic part.1.quæst.5. num.166.*

2 Consecratio Episcopi infra tres menses fieri debet, sub pœna amittendi fructus ipso iure: & intra alios tres, sub pœna amittendi Episcopatum; nisi dispensationem super hoc obtineat, numerandi enim sunt à die notitiæ cõfirmationis. *c. quoniam 75. dist. c. quoniam, 100. dist. c. cum in cunctis, de elect.* Gloss. *in c. ne pro defectu, eodem titulo.* Concil. Trident. *de reform sess. 7. cap. 5. & de reform. sess. 23. cap. 2.* Panormit. *in c. cum in cunctis, § cum vero, de elect. & in c. inter corporalia, de translat.* Episcopi. Tuschus *litera C, conclus. 743. n. 5.* Toletus *in summ. lib. 5. cap. 3. num. 6.* Petrus Abraxio *in directorio cap 48. part. 3. num. 1.* Syluester & Sa *verbo consecratio.* ille *num. 4.* iste *num. 8.* Emanuel Rodriguez *tom. 4. de sus obras cap. 67. num. 32.* Nauarr. *in manuali cap. 25. num. 118.* Egidius Coninck *de Sacramentis, disp. 20. de Sacramento Ordinis, dubit. 9. num. 81.* Zerola *in prax. verbo consecratio, p. 1.* Barbosa *in pastorali cap. 5. num. 1. tit. 1.*

&

& part. 2. allegat. 1. num. 39.

3 Qui consecrandus est, Sacerdos debet esse. *c. illud, c. quicumque*, 77. *dist.* Gloss. *in c. ex literis. Verbo ministerio, de excessibus Prælator.* Gloss. *in c. tua litera de clerico per saltum promoto. Verbo, ministrare.* Abb. *in c. cum in cunctis. §. cum verò, num.* 5. *de electio.* Soto *in 4. sentent. tom. 2. dist.* 24. *q.* 2. *art.* 3. *col.* 2. Diuus Thomas *in 4. sent. distinct.* 24. Petrus Soto *in lectionib. de in, l. Sacerd. lect.* 4. *de Sacram.* Coninck *de sacram. Ordin. disp.* 10. *dub.* 6. *n.* 4. *&* 49. Sa & Syluester *verbo, ordo* ille, *num* 14. iste, *summ.* 2. *num.* 2. Bonacina *de sacram. disp.* 8 *quæst. vnica, punct.* 1. *num.* 4. Vgolinus *de offic. Episcopi* 1. *part. cap.* 2. *num.* 1. Paulus Borgasius *de irregul. part.* 6. *tit. de clerico per saltum promoto, num.* 2. Azor *instit. moralium part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 30. *quæst.* 9. Didacus de Arroyo *de sacramentis, c. de Episcopatu, num.* 6. Rodriguez *tom.* 4. *cap.* 67. *num.* 21. Mieres *de maioricatu, part.* 1. *quæst.* 2. *num.* 156.

4 Sed quòd consecrari quis possit licèt Sacerdos non sit, eo quòd de iure positiuo est, quòd consecrandus in Sacerdotali ordine constitutus sit: & etiam quia non est de substantia consecrationis, vt consecrandus Missam celebret. Gloss. *in c. ordinationes el primero*, 75. *dist.* Gloss. *in c. quod sicut verbo dimidatur de elect.* & ibi Panormit. *num.* 12. Bertach. *de Episcopis, part.* 3. *summa. quando fiat consecratio, num.* 6. Lancellotus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num.* 4. & *lib.* 2. *cap.* 1. §. 4. *num.* 6. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *alleg.* 1. *num.* 38. Couarruuias *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *num.* 16. vbi dicit, quòd non Sacerdos consecratus exercebit omnia sicuti alius Episcopus, licèt ordinem Sacerdotalem, quem ipse non habet, conferre non poterit.

5 Sanctissima Episcoporum vnctio à Veteri testamento sumpsit originem, vt ex c. 21. Leuitici accipitur: ibi Pontifex, id est, Sacerdos maximus inter fratres suos, super caput eius fusum est vnctionis oleum, & cuius manus in Sacerdotio consecratæ sunt. Selua *de beneficiis. part. quæst.* 5. *num.* 164.

6 Et est de per se & seiunctim Sacramentum. Ægidius Coninck *de sacrament. disp.* 20. *dubit.* 6. *num.* 43. *&* 44. Nauarr. *in manual. cap.* 22. *num.* 18. Cardinal. Bellarm. *de sacrament. lib.* 1. *cap.* 5.

Contrarium dicit Soto *in 4 sent. dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 3. *col.* 4. *tom.* 2. Syluester *verbo ordo, num.* 1. Candelabrum aur. *tit.* 15. *de sacram. ordin. num.* 13.

7 Et imprimit characterem. Lancellot. *in templo, lib.* 2. *cap.* 1. §. 4. *num.* 6. Rodriguez *tom.* 4 *cap.* 67 *num.* 21.

Alij verò contrarium tenent, nempe non imprimere characterem nouum, sed quòd character Sacerdotalis, dum Sacerdos in Episcopum consecratur, amplietur, & extendatur ad alia munera exercenda, quæ antea non poterat. Soto Viualdus in Candelabro aureo, & Couarruuias vbi supra: Coninck, *dist. disp.* 20. *dubitat.* 2. *num.* 9. *& dub.* 6. *num.* 49. Gryfaldus *in decisionib. verbo Episcopus, obiection.* 4.

8 Episcopatus est ordo. c. cleros & ibi Gloss. 21. *dist. c. omnium*, 32. *dist. c. diacones*, 93. *dist.* Gloss. *in proœmio sexti decretalium, n.* 70. Panorm. *in c. transmissam, de elect. num* 3. *in pr. auth. Episcopalis ordo, c. de Episcopis & clericis.* Concil. Trident. *de sacram. Ordinis, cap.* 4 *sess.* 23. Abbas *in c.* 1. *de ordinatis ab Episcopo qui renunt. Episcop. num.* 3. & ibi Hostiens. Felinus *in c. quod sicut pro certo, de simonia, num.* 2. Toletus *lib.* 3. *cap.* 3. *in pr.* Siculus *de præstant. Cardin. quæst.* 1. *basilic.* 1. *num.* 48. Lopez

in l.1.tit.5.part.1. Soto *in 4. vbi suprà.* Petrus Soto *in lectionib. de inst. Sacerdot. lect. 2. de offic. omnium Ordinum.* Candelbr. aur. & Egidius suprà. Sa *verbo ordo, num. 7.* Armilla *num. 11.* & Angelus *num. 1* Garcia *de nobilitate. glos. 48. § 3. num. 8.* Casaneus *in catal. part. 4. cons. 25.* Decianus *in tractatu criminali, tom. 1. lib. 5. cap. 79. num. 11.* Vgolinus *de off. Episcop. part. 1. cap. 1. in pr.* Nauarr. *in manual cap. 22. num. 18.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 1. §. num. 10.* Rodriguez *quæstion. regul. tom. 1. quæst. 8. art. 2. & quæst. 18. art. 2. & in tom. 4. cap. 67. num. 21.* Barbosa *in pastorali part. 2. alleg. 1. num. 18 & alleg. 2. num. 16.* Hieronymus Roman. *en su Republica Christiana lib. 3. c. de la dignidad de los Obispos.*

Alij verò contrarium tenent, & sic pro conciliatione distinguendum: aut loquimur circa venerabilissimum Eucharistiæ sacramentum, & non est ordo, quia circa id non habet Episcopus maiorem potestatem quàm simplex Sacerdos. Si verò circa mysticum corpus Ecclesiæ loquamur, vt quoad collationem Ordinum, & similia, est Ordo: quia habet maiorem iurisdictionem. Paulus Grysaldus *in decis. fidei cathol. verbo Episcopus, obiect. 2.* Azor *institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17. quæst. 5.*

9 Consecratio Episcopi fieri debet die Dominico, quod ab Ecclesia institutum est in dignitatis Episcopalis reuerentiam. *c. qui in aliquo, 51. dist. c. ordinationes, c. quorum patribus, c. quod die. 75. dist. l. 13. tit. 10. part. 1.* Panormitanus *in c. quod sicut, §. super eo, de elect. num. 13.* Coninck *dict. disp. 20. dub. 6. num. 40. & 49.* Liber Pontificalis *titulo de consecrat. electi in Episcopum.* Petrus Gregor. *syntagmat. lib. 17. cap. 14. part. 2. num. 10.* Gregorius Lopez *in l. 28. tit. 5. part. 1.* Durandus *in rational. diuin. officior. c. de Episcopo. lib. 2.* Vgolin. Syluester, Barbosa, Armilla, & Sa, suprà.

Electus confirmatus, qui die 10
Sabbati Sacerdos factus est, die Dominico sequenti consecrari poterit, quia ibi non sunt interstitia, neque requiritur interuallum temporis. Gloss. *in c. quod à Patribus, 75. dist.* Andreas Gambarus *de off. & potest. legati, lib. 2. num. 265.* Vgolinns *de off. Episcop. c. 2. p. 1. num. 4.* Syluester *verbo ordo, 2. num. 6.* Angelus *eodem verbo 6. num. 2.*

In Episcopi consecratione tres 11
Episcopi assistere debent præcisè, Apostolorum exemplo. *c. Episcopi c. ordinationes, cum sequentibus, 66. dist. c. si forte, 65. dist. c. Archiepiscopus. c. porrò. 66. dist. c. frater. 68. dist. c. Chorepiscopi. eadem dist. c. si Archiepiscopus, c. ne Episcopi de tempor. ordinat.* Panormitan. *in c. vnic. de sacra vnct. num. 1.* Gregorius Lopez *in d. l. 28. tit. 5. p. 1.* Syluester *verbo consecrat. in pr.* Vgolin. *de off. Episc. part. 1. cap. 2. num. 5.* Arroyo *c. de Episcopatu, num. 4.* Tataretus *in 4. sentent. dist. 25. quæst. 1. col. 3.* Stunica *de vera religione lib. 3. cap. 28.* Petrus Gregorius *syntagmatum lib. 17. c. 14. num. 7.* Lancellot. *in templo, lib. 2. c. 5. § 2. de consecrat.*

Solus Papa dispensat, vt electus 12
ab vno solo Episcopo possit consecrari. Egidius Coninck *disp. 20. num. 92.* Syluester & Arroyo suprà. Armilla *verbo consecratio. num. 1.* Liber Pontifical. *de consecrat. Episcopi.* Gregor. Lopez *in l. 28. verbo otros dos Obispados tit. 5. p. 1.*

Duo, vel tres, & quinque Epi- 13
scopi simul consecrari poterunt, sine dispensatione. *c. cum sit. §. de consecrat. Ecclesiæ vel altaris.* & ibi Panormitan. *num. 1.* & omnes Scribent. Liber Pontifical. *vbi suprà fol. 96.*

Episcopus quando alium consecrat,

erat, non potest ipse consecrare electum, & facere quòd alius Episcopus Missam cantet: nam erit contra Ecclesiæ statuta. Gloss. *in c. quod sicut.* & ibi Gloss. *verbo diuidatur, de elect.*

15 Episcopus dum consecratur, Acolytum ordinare nequit, quia eius consecratio inter Missarum

16 solemnia fit. At verò in Papa aliter est, nam cum fiat antequam in Missa hymnus Angelicus cantetur, non videtur diuini officij vnitatem diuidere. *c. quod sicut. §. super eo, de electiion.* & ibi Panormitan. *num.* 4. Petrus Gregor. *syntagm. lib.* 17. *cap.* 14. *num.* 10. *part.* 2. Lupus *in l.* 5. *tit.* 5 *p.* 1. Gambar. *de off legati, lib.* 2. *num.* 268. Durand. *in rat. cap.* 2. *de Episcopo, num.* 2.

17 Electus confirmatus si antequam trigesimum annum adimpleuerit, non incurrit suspensionem. Rodriguez *tom.* 4 *cap* 56 *num.* 4. aliàs *cap.* 67. *num.* 4.

18 In hac consecratione Episcopi nullum votum emittunt, neque se ad aliquid obligant, nisi ad ea, quæ tenentur ratione sacerdotij: iurant tamen fidelitatem Papali sedi, & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indemnem habere. *c. ego.* 4. *de iureiurando.* & ibi Doctores. Extrauagans *iniunctæ* § *similiter, de elect.* Ioannes Trullus *in regula Canonicorum regularium, lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 4. & 5. Tusch*us liter. E, conclus.* 302. aliàs 32. Casaneus *in catal. p.* 4. *consid.* 15. Vgolinus *part.* 1. *cap.* 2. §. 1. *in pr.* Soto *de iustit. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 1. *col.* 3.

19 Et huius iuramenti ratione tam Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, quàm Episcopi tenentur visitare Apostolorum limina, & Pontifici de suæ diœcesis statu, & pastorali officio rationem reddere. Et quia per se non possunt, per nuntium certum ad id speciale mandatum habentem, in dignitate Ecclesiastica constitutum, vel per Diœcesanum Sacerdotē id facere possunt: 20 alias ab ingressu Ecclesiæ, ac ab administratione tam spiritualiū quàm temporalium, & à fructus suarum Ecclesiarum perceptione, omni priuilegio non obstante, sunt ipso facto suspensi, donec absolutionem Papalem mereantur obtinere, *c. ego.* & ibi scribent. Sayrus *de censuris, lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 33. Bonacina *eodem tractat. disp.* 3 *quæst.* 6. *punct.* 5. *num.* 23. Marius *eodem tractat. tom.* 2. *disp.* 16. *titulo de suspensione, cap.* 3. *vers. nono.* Anastasius Germonius *de indultis Cardinal. in fine.* Vgol. *suprà cap.* 3. *num.* 8. Leo *in thesauro, part.* 3. *cap.* 8. *num.* 56. Sanchez *in summ. lib.* 4. *c.* 15. *num.* 12. Liber Pontifical. *de consecrat. electi, in fine.* Barbosa *in pastor. part.* 3. *allegat.* 11 *num. final.* Rodeanus *de simonia, c.* 18. *num.* 12.

Patriarchæ, Primates, & Episcopi ex Italicis insulis, velutì Siculi, Sardi, Corsij, & alij adiacentium, tertio anno Apostolorum limina visitare tenentur.

Germaniæ verò Hispaniæ, Galliæ, Belgæ, Bohemiæ, Vngariæ, Poloniæ, & cæteri qui in Europa sunt, citra mare Germanicum & Balticum, ac omnium insularum maris mediterranei, quarto anno.

Qui verò noui orbis dicuntur, quinto anno.

Asiæ, & qui extra Asiam, & in quibuslibet mundi partibus, decimo anno à consecrationis tempore, vel pallij traditióne numerando. Liber Pontificalis, & Franciscus Leo *vbi supra.* Hieronymus Venero à Leyua *in examin. Episcop. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 16.

Episcopi Indarum etiamsi iuras- 21

sent singulis bienniis Apostolorum limina visitare, ipsi per se, nihilominus non tenentur nisi per nuntios, aut procuratores singulis quinquenniis, ex decreto Pij IV. Rodriguez *tom. 2. quaestion. regular. quaest. 99. art. 3.*

SVMMARIVM.

Episcopus cùm primò ad suam Ecclesiam accedit, honorificè suscipitur. num. 1.

Si equitat sub baldaquino, hastas pallij an Syndici ciuitatis, aut nobiles deferre debeant. n. 2.

A mulierum conuersatione cauendum. num 3.

Mulieris corsagena. num. 4.

Ludere seu spectaculis histrionum interesse non licet Episcopo. num. 5.

Famulis Episcopi an sit permissum ibi adesse. num. 6.

Adolescentibus maximè damnosum ibi adesse, vbi virtutis monumenta non adsunt, sed vitiorum fomentum. num. 7.

Ab antiquis quid seruatum circa adolescentium educat onem n. 7.

Imperator Traianus pie de adolescentium eruditione curauit. n. 8.

Domestici Episcopi à ludis abstineant. num. 9.

Ludus prohibitus iure diuino. num. 10.

Et iure naturali. num. 11.

Aleatores furibus & latronibus similes. num 12.

Et iure canonico. num. 13.

Et iure ciuili. num. 14.

Et iure Regio. num. 15.

Aleatores idololatrae dicuntur. num. 16.

Episcopus accuratè agat pro euellendo hoc vitio. num. 17.

Scacorum ludus quando inuentus. num. 18.

Piscare an liceat Episcopo. num. 19.

Et an intrare balnea. num. 20.

Venatio siluosa vtrum hodie prohibita num. 21.

Subditus cum Episcopo suo ludens, qui excommunicationem promulgauit contra ludentes, an in eam incidat. num. 21.

Vagari per dioecesim, seu exire domum vestitu mutato, aut è curia Papae discedere, sine eius licentia prohibitum Episcopis. num. 22.

Dum Episcopus manducat, quid seruandum. num. 23.

Ad conuiuia Episcopus non accedat. num. 24.

Iob quare non ibat ad filiorum conuiuia. num. 25.

Ex conuiuiis plerumque libido & impietas oriuntur num. 26.

Famulus Iob quare nuntiauit filios mortuos dum vescebantur in domo fratris. num. 27.

Vti pluribus ferculis an permissum sit Episcopo. num. 28.

Cardinales congregati ad eligendum Papam, ob quid non vtuntur plus quàm vno ferculo. n. 29.

Clarissimis & illustribus personis multis ferculis vti permissum. num. 30.

Episcopi non coguntur vti cibis pauperum.

in

do approbatus sit. num. 119.

Episcopi confessor an ab ipso Episcopo seu à Papa potestatem recipiat. num. 120.

Episcopus titularis, & Episcopus suspensus an gaudeat illo priuilegio, & an confirmatus non consecrat. vel degradatus. n. 121.

Si Episcopus vult absolui virtute iubil. i, in quo cauetur quod eligatur Confessor approbatus: approbatum debet eligere, aut eum approbare antequam eum eligat num. 122.

Episcopi Confessor potest eum absoluere ab omni irregularitate occulta suspensione, seu alia culpa, etiam reseruata Papæ, si talis Episcopus facultatem habet alios absoluendi ab ipsis. num. 123.

An possit Episcopus secum dispensare in his, in quibus dispensat cum subditis. num. 124.

Non incidit in casus reseruatos à se ipso, neque ligatur suis constitutionibus. num. 125.

An habeat vltra proprium Angelum Custodem alium, ratione dignitatis. num. 126.

Vtrum Canonici in seruitio Episcopi occupati reputentur tamquam præsentes, & an habeat locum in Canonico doctorali. num. 127.

An Capellanum beneficium curatum habentem retinere possit. num. 128.

Hodie inspecta vbertate fructus Episcopatus, non nisi necessitate vrgente licebit Episcopo Canonicos occupare. num. 129.

Vtrum votum emittere Episcopus possit in præiudicium Ecclesiæ. num. 130.

Qui votum emisit assumendi habitum regularem, si creatur Episcopus an relinquere Episcopatum teneatur, & adimplere votum. num. 131.

Status Episcopalis perfectior regulari. num. 132.

Augustini Barbosæ opinio improbatur aliquibus argumentis. n. 133.

DE HABITV CANDIDO EPISCOPORVM, POMPA, ET CONVERSATIONE.

CAPVT QVINTVM.

POSTQVAM de Episcoporum origine, electione, ac consecratione tractauimus, qualiter in Diœcesi se gere-uitur explanandum.

In prima vice ad suam ecclesiam cathedralem Episcopus accedit, clerus & communitas ciuitatis debent obuiàm ire, & honorificè eum suscipere. Berthachin. *in tract. de Episcop. 1. part. quarti libri, in rubrica de vita Episcopi.* Curia Philippica *verbo cabildo, n. 4.* Camillus

Borellus

Borellus *in summ. decis. tit. 6. num.* 8. Petrus Suberti *de cultu vineæ domini part.* 1. *capit.* 3. Michael. Timoth. *in pract. visitandi, lib.* 2. *cap.* 5. Maynardus *decis. Tholosa.* 5.

2 Et si conductrudo adest, debet equitare sub Valdaquino, & hastas pallij defferre debent electi & Syndici ciuitatis, non nobiles, nam ita decisum fuisse testatur Vicentius de Francis. *decis.* 253. *per totam.* habetur etiam in Pontificali & in cæremoniali Episcoporum, *lib.* 1. *cap.* 2. *col.* 5. *& libr.* 1. *cap.* 14. *de vsu vmbraculi.*

Primò enim quod facere debent Episcopi in suá Diœcesi, est sibi ca-
3 uere à mulierum conuersatione, *quia colloquium illarum quasi ignis ex ardescit.* Ecclesiast. 9. *Numquid* (habetur Prouer. c. 6.) *potest homo abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant; aut ambulare super prunas, vt non comburantur plantæ eius;* ergo non poterit Episcopus sine magno periculo & timore cum mulieribus conuersari, quarum cor
4 sagena, & quarum motus ignis deuorans. *Quis*, inquit Isai. *cap.* 33. *poterit habitare de vobis cum igne deuorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Ego dico quod nec innocens manibus, nec mundo corde: nam ex illis erat Dauid, & incidit in lacum, ac deuoratus, est. Ioseph relicto pallio fugit ne inflámatus discedere postea non possit: & Iob ne deuoraretur pepegit fœdus cum oculis suis, ne quidem cogitarent de Virgine, Iob. 31. Faciat & id Episcopus ne in foueam cadat. Excipitur tamen Mater, soror, vel amicta. Angelus *in auth. quomodo oportet Episcopos, colat.* 1 Bertach. *vbi supra.* Lancellott. *in templo, lib.* 2. *c.* 5. § 3. *num.* 11. latè Barbosa *in pastorali tit.* 2. *gloss.* 8. *num. final.*

Non decet Episcopú ludere, seu 5
interesse ludis ac spectaculis histrionum. *cap. Episcopus,* 35. *dist. cap cleri ci, de vita & honestat. clericor. auth de sanctiss. Episcop.* & ibi Bart. *numer.* 1. Concil. Triden. *de reform. sess.* 22. *cap.* 1. Lancellot. & Bertr. *supra.* Vgolinus *de offic. Episcopi part.* 1. *cap.* 13. §. 22 *&* 23.

Neque permittere debet familia- 6
ribus suis histrionum spectaculis interesse: nam ibi, vt Diu. Clemens Alexandrinus docet, *tit.* 3. Bed. *cap.* 11. quid turpe factum non ostenditur? quod autem impudens verbum non proferunt, qui risum mouent, scurræ & histriones? & tunc quo animo adolescentes esse censes, vel quam priuatam disciplinam rumoribus hisce putas obsistere, teste Plato. 6. de republica. Et ideò dicebat Seneca Epistol. 7. Nihil tam dam 7
nosum esse bonis moribus, præcipuè adolescentium, quàm in aliquo spectaculo desidere: tunc etenim per voluptatem vitia subrepunt. Et ratio illa est assignata à Lactantio Firmiano *lib.* 1. *de diuin. inst. c.* 20. quia comicæ fabulæ de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum: & quo magis sunt eloquentes qui flagitia illa finxerunt, eo magis sententiarum elegantia persuadent, & faciliùs inhærent audientium memoriæ versus numerosi, & ornati.

Ab his enim antiquitas adoles- 7
centes ita segregabat quasi à vitiorum scholis. Curabat namque filios suæ ætatis, ac suæ reipublicæ ciues maximè virtuosos esse, & ad hoc à principio ita eos dirigebat in laboribus & pœnalitatibus, vt sic assuefacti virtutem sequerentur, non delicias. Labores namque virtutis indicia sunt, inquit Diuus Cyprianus epistol. 2. sententia apud anti-

quos Spartanos Lycurgi legibus institutos recepta: illos enim quos virtuosos esse cupiebant, laboribus maximis ab infantia firmabant, fouebántque aqua frigidissima, (vt refert Plutarchus in antiquis Lacedæmoniorum institutis, & in vita Lycurgi,) nudósque in patientia laboris enutrire, nihilque somni causa sternere permissum erat: neque non cibi potionísque modo præfinito, cum æqualibus in sobrio conuictu, in eodémque sodalitio & societate studiorum educare, humili cultu, duráque & horrida disciplina, seuerissimis moribus assuefacere, ne qua vitia mentem adhuc rudem inficerent, neve moribus imcompositis cuaderent, illis magnæ curæ fuit.

Et non minori studio Germani adolescentes suos educabant, vt testatur Cornelius Tacitus in libro de moribus Germanorũ, & Alexander ab Alexandro dierum genalium *lib.* 2. *cap.* 25. & ibi Tiraquellus: ita ab adolescentia calores & frigora pati assueti sunt, vt vilibus tecti amiculis hyeme pariter ac æstate eodem cultu incederent; & quando satis virium assequuti videbantur, vt militiæ per ætatem patientes forent, non in munditiis ne langueret animus, sed in laboriosis exercitationibus, currendo, algendo, æstuando, famem sitímque tolerando, arduas & difficiles vias peragrando exercebantur. Idem obseruatum à Cretensibus, teste Strabone *lib.* 10. & Cicerone *lib.* 2. *Tusculanarum quæstionum.*

Apud Lacedæmonios mos fuit solemnis, inquiunt Stabro *vbi prox. & lib.* 6. 8. *&* 12. & Titus Liuius 4. *decada. lib.* 4. vt agrestes quos Heliotas vocant, nos verò seruos, quàm maximè poterant vino ingurgitabant, & ad potum & crapulam inuitabant, illósque vino madidos & distentos in cœtum adolescentium & iuuenum introducebant, vt iuxta Anacharsis & Platonis consilium temulantiæ turpitudinem intuentes, quasi pertæsi ignauiam, à vino & luxu promptius abstinerent, & tam tetti aspectus tamquam dedecoris non solùm pigeret, sed puderet. Inter Indorum nonnullas gentes adolescentibus, etiamsi magnæ essent fortunæ, & amplioribus opibus forent, pro seruis vtebantur: & eam sortem experti, vitia fugerent, & virtutem sequereutur. Strabo *lib.* 15. Consuetudo à Cretensibus vsurpata, & Laconibus, qui ingenuos filios seruilia exhibere cogebant, quod commune fuisse cum Phrygibus asserunt, qui filios proprios vĉdere in eximio ætatis flore, & seruilem in modum educabant: vt adolescentia dominata, & voluntate propria oppressa vitia fugerent, & ad ingenuas animi virtutes acquirendas migrarent. Hac de causa & vt imperium Romanum adolescentibus virtuosis abundaret, Imperator Traianus pueros quinque mille, ex omni imperio selectæ indolis segregari iussit, & ita ali, & erudiri à præceptoribus curauit, vt in ea facultate, eo in genere vitæ instituerentur, in quod magis natura procliues essent: vt referunt Plinius *in panagerico*, & Alphonsus Ciacon *in apologia pro defensione, quòd Diuus Gregorius animam Traiani Augusti à tartareis cruciatibus liberauit, fol. mihi* 4. Quod etiam in Concilio Tridentino à sanctis Patribus cautum legitur: nam ad hoc prospexisse videtur, quod constitutum constat. *in can.* 18. *de reformat. sess.* 23. vbi latè agitur de modo dirigendi adolescentes per semitas Iustitiæ, & sanctitatis; nam cum adolescentium ætas nisi rectè instituatur 8

tur

tur prona sit ad malum, & ad mundi voluptates sequendas, & nisi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfectè, ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina Ecclesiastica perseueret.

9 Ideò enim Episcopi non permittant familiaribus suis quòd ludant: exemplum sit illis quod scribitur in vita Diui Hieronymi, de Rufo Cyrilli Episcopi de Hierusalem nepote, qui ob nimiam lætitiam quam ludendo accipiebat, damnatus fuit; vt refert Christophorus Moreno *in lib. dicto Iornadas para el cielo, prima parte, cap. 35. §. 1.* Ludere namque in Episcopali domo nullo modo conuenit, neque domesticos ac familiares Episcoporum decet: primò,

10 quia ludere prohibitum est iure diuino, quamuis sit ludus cartarum pictarum, seu taxillorum. Exodi *cap. 37.* ibi, *sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* vbi Chrysostom. dicit, causa peccati gula, ipsum peccatum ludus: ideò dicebat Hierem. *cap. 15. Non sedi in consilio ludentium.* & Tobias *cap. 13. Numquam cum ludentibus miscui me.* Cùm igitur ludere multoties sit peccatum, iure diuino prohibitum est; & sic egregiè inquit Chrysost. in Genes. non dat Deus ludere, sed diabolus.

11 Et iure naturali: Aristot. 4. *Ethicor.*
12 *c. 1. in fine.* ibi dicit, Aleatores furibus & latronibus esse similes, & vtriusque illiberales, quia ab amicis lucrantur, quibus dare oportet, nihilque perniciosius morum integritati. Idem dicunt Seneca & Cælius Rodigius *lib. 8. Noct. Attic. 7.* S. Ambrosius *lib. 1. off.* his verbis: Væ vobis qui luditis, quia flebitis, & Tullius *lib. 1. off.* ait, non ita generati sumus, vt ad ludum & iocum nati esse videamur.

Et iure Canonico *c. clerici, de vita & honestate clericor.* vbi Abb. & Immola. Concil. Trident. *de reform. sess. 22. cap. 1.* 13

Iure etiam ciuili, vbi multa contra eos introducta sunt, præsumuntur vti malè substantia sua. Bald. *in auth. quod locum, C. de collationib.* Textus *in §. vltimo in proœmio, ff. veteris.* & ibi Gloss. appellantur hostes Reipublicæ. Godefredus *in l. 1. ff. de Aleatoribus.* & reputantur pro latronibus, *l. 6. tit. 14. p. 6.* & ibi Gregorius Lopez verbo *sean ladrones.* Didacus Perez *in l. 9. tit. 3. lib. 4. ordinam.* 14

Et iure Regio: *l. 8 tit. 16. p. 3. l. 1. l. 2. ibi mandamos y ordenamos que ninguno de los nuestros Reynos sean osados de iugar dados ni naypes. l. 3. l. 4. tit. 7. lib. 8. recopilat.* Philipp. Diaz *in lib. dicto consideat. spiritual. consideratione de Incarnatione Domini, num. 2. fol. mihi, 229. ibi, vn genero de idolatras son los iugadores, pues gastan muchas oras adorando aquellas imagenes de los naypes.* Iodocus multa adhuc refert *in prax. criminali c. 126. num. 20.* vbi petit ab Episcopis vt è sua diœcesi hoc pessimum & contagiosum euellant vitium. Plura congessit Azeuedo *in l. 2. tit. 7. lib. 8. recopilationis n. 31.* 15 16 17

Excipitur tamen ludus scacorum qui fuit inuentus per Palamedem in exercitu Græcorū cōtra Troiam ad otiandum milites, & ludus (qui vulgò dicitur *de las damas*) nam cum solo ingenio ducantur ad otiositatem comprimendam, nullo prohibentur iure. *argumento l. solent, 2. ff. de aleatoribus.* Gloss. *in auth. de sanctissimis Episcopis, §. interdict.* & ibi Bart. *num. 3.* Bertachin. *in d. lib. 4. num. 6.* 18

Vgolinus *de off. & potest. cap* §. 25. Azeuedo *in rubrica ad l.1.tit.7. lib.8. recopilat.* Lancellottus *in templo, lib.2. c.5.§.3.n.17.*

19 Et recreationis causa poterit Episcopus piscare dum non sit in diebus festiuis. Syluester *verbo piscatio.* Menochius de arbitrariis, *lib. 2. centur. 5. casu* 413.*n* 20.

20 Et si expedit suæ saluti, poterit de nocte intrare balnea lauandi causa, honestate seruata. Paulus Borgasius *de irregularit.part 6.titulo, vnde habuit ortum excommunicat. n.5. fol.*319.

21 Et licet ab anno de 1170. venatio syluosa sit prohibita Episcopis, *c.1. 34. distinct.* si causa recreationis ea vtitur, vt suam salutem defendat, non sibi prohibetur. Panormitan. *in can. 1. de clerico vexatore.* Syluester *verbo venatio.* Menochius *de arbitrar. lib.1. centur. 5. casu* 413. *num.*13.

21 Si verò sub excommunicationis pœna prohibeat ne ludatur in sua Diœcesi, si aliqui ex subditis cum ipso Episcopo ludant, non incurrunt excommunicationem; quia Episcopus constitutionibus suis non ligatur, & subditi quia statim cùm cœperunt ludere, censentur dispensati ab ipso Episcopo ludente. Rodeanus de simonia *tom. 2. part.1. cap.24. num.3.* Ancharran. *in c.canonum statuta,num.* 183. *de constitut omnibus.* Riccius *in praxi resol.* 162. Panor. *in c.in ordinando, num. 9. de simonia.* Marius *de censtom.1.disp.*10. *de causa excom,lib.3.c.5. lit.E,* Barbosa multos referens *p.3.alleg.93.num* 27.

22 Non debet Episcopus vagari per diœcesim vestitu mutato, neque in curia Papæ, vel ab ea discedere sine licentia Pontificis, seu exire domum sine proprio habitu. extrauagans.*vt prælator. 2. & extrauag. & si deceat, 3.de maior.& obed.* Felin.*in c. consoluit 24.de off.& potest. indic. delegati, num.* 21. Lancellott. *in templo, lib.2.cap.5.§.3.num* 1. & 5. Vgolinus *de off & potest part.1.cap.2 §.2.num.4.* Iacobus a Graffis *in decisionib. aur. lib.3.c.23.* Bettach. *de Episcop. part.1. lib.quarti num* 2.

Prohibeátque fieri ludus & cantilenas in sua mensa: ad quod euitandum debet in principio mensæ fieri benedictio, & in fine gratiarum actio, & mãducare hora tertia rum, & seruare sobrietatem, moderationémque ciborum; & quia in eo loco oriri otiosi sermones solent, vtatur lectionibus sacræ Scripturæ, *c pro reuerentia,44. dist. c. non liceat,eadem dist.* Lancellott. *in templo,lib. 2. cap. 4. §. 3. de solicit. & off. Episcopi, num.*16. Vgolinus *part. 1, cap.3.num. 5.* Barbosa *in pastor. tit 2. gloss.5.num.*14. Videnda sunt omnino verba sancti Eusebij Papæ circa Episcopi mensam, relata à Gonzalo de Illescas *in histor. Pontificali lib. 1. cap.*34. 23

Neque permittat se inuitari ad conuiuia, ob suæ dignitatis grauitatem seruandam vt faciebat Patiés Iob, qui non in conuiuiis filiorum assistebat, neque etiam ad orandum pro eis desistebat: & sic dicitur: *c. 1. lect. 1. cumque in orbem transissent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob & sanctificabat illos.* Sed quare Iob non ibat ipse ad eos sanctificandos,& vt pro eis holocaustum offerret Respondit Diuus Thom. Ibi notandum autem est, quòd licèt Iob filiis indulgeret vt conuiuia agerent,tamen ipse suam grauitatem conseruans eorum conuiuiis se non immiscebat, vnde dicitur quòd mittebat ad eos, non quòd ipse ad eos iret;quia in conuiuiis homines impuritatem contrahunt modis prædictis, sed etiam 24 25 26

grauio

grauioribus peccatis immerguntur aliquando, vsque ad Dei contemptum, & propter lasciuiam ratione absorpta, & à reuerentia diuina abstracta, sicut in Exodo dicitur: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere*: id est, fornicari, & idolis immolare; & ideò Iob non ibat ad eos sanctificandos, ne & ipse cum eis macularetur: quia venter mero æstuans, citò spumat in libidinem: vbi libido, ibi dominatur & furor. c.

Sępissimè enim ibi magna peccata contrahuntur: sint mihi testes Amon filius Dauid, Loth, Balthasar Rex, Assuerus, ac alij innumerabiles.

27 Hic interrog[illegible], quare famulus ille Iob nuntians filiorum mortem, dixit hæc: *Filiis tuis & filiabus vescentibus, & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repentè ventus vehement irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt.* Dicere namque poterat mortuos esse, & tacere duo: primò quòd vescebantur, & bibebant: secundò quòd erant in domo fratris primogeniti. Diuus Thomas *in c. 1. Iob*, primam causam ponit hisce verbis. Ideò dixit, filij tui & filiæ bibebant vinum in domo fratris sui, vt ex hoc eius mens tristior foret: quia Iob poterat dubitare eos in statu alicuius peccati fuisse morte præuentos, nam propterea ipse eos sanctificabat, & holocausta per singulos offerebat, quòd timebat, ne in conuiuiis aliquod peccatum incurrissent. Non tacuit, quòd in domo primogeniti: nam ex quo illi qui virtutem docturi erant, sunt primi qui scandala fouent, merentur quod à domo sua incipiat flagellum, ad declarandum fratribus primogenitis, quòd si in scandalis primi sunt, erunt etiam primi in punitione. O fratres primogeniti! vtinam vos non nati, si ad ruinam vestram & fratrum in mundum existis; vt Redemptor noster docet illis verbis: *Væ homini illi, per quem scandalum venerit, melius fuisset ei si natus non fuisset.*

Prædicatis namque, & vultis quod frater minimus virtuosè, ac benè ordinatè viuat, vos verò in concubinatu antiquo permanentes, neque Missam celebratis, concionem verbi Dei non auditis, neque horas canonicas recitatis: Parentes etiam in infirmitatibus relinquitis, & tandem exclamatis, serpentina prudentia vestras iniquitates colorantes. Testis est mihi Deus, qui iudicaturus est mundum, me valdè contristaturum, si aut pœnitentiam vestram non sperassem, aut exemplarem punitionem: vt quod vobis in flagellum à Deo datur, aliis sit exemplum. Ad Episcopos tamen redeo, & dico, ne vt inde incipiat flagellum, vbi cœpit scandalum, timeant accedere ad conuiuia, ob peccata euitanda, & ob puritatem animi & grauitatem suæ dignitatis conseruandam.

Sed quia diximus debere Episco- 27
pum seruare sobrietatem, & mode- 28
rationem ciborum, aduertere existimaui non strictè intelligendum, quòd nō possint quotidie vti tribus aut quatuor ferculis diuersis: in festiuitatibus autem & diebus solemnibus sex aut septem. Probatur ex textu *in c. vbi periculum de elect. lib. 6 § in cōclaui*. ibi enim tā Episcopis, quàm Cardinalibus Diaconis habere vnū
tantùm ferculum non diuersum per- 29
mittitur: tunc enim fit vt abstinentia stimulati, exire de conclaui quàm citò commodè possint, Papam eligi procurent, & non diuersum, ne fraus vel dolus cōmittatur: cōmitti enim

facillimè poterat si communicasset vnus alteri ferculum suum, & ideò in illo casu non eis pluribus vti ferculis diuersis conceditur. Ergo in quotidiana mensa aliis & diuersis vti, si Episcopatus reditus sufficientes sunt, non prohibetur; & quæ de Cardinalibus dicimus, de Episcopis intelligendum
30 est: quia inter eos, vt notum est, multi sunt Episcopi. Et sic dicere possumus licere Episcopis vti (moderatione seruata) pluribus ferculis, sicut clarissimis & illustribus licet personis. *l.* 1. §. *mulier. l. habitatio* 4. *in fine*, *ff. de ventre in possessionem mittendo.* Selua *de beneficiis*, *part.* 7. *num.* 1. *in fine.* Ancharranus *in Clementina ad nostrum, num.* 11. *de censibus.* vbi dicit, quòd Episcopi non
31 debent cogi vesci cibis paucis & vilibus*, & pauperum, vt religiosi: sed in hoc casu præcipuè quantitas redituum, & Episcopi qualitas debet considerari, vt dicit Selua *de beneficiis, part.* 1. *quæst.* 5. *num.* 176. quia Concilium Tridentinum non tollit, quin Episcopus habito respectu ad prædicta viuat. Argument. textus *in cap. illud* 10. *quæst.* 3. Menochius de arbitrariis, *lib.* 6. *casu* 520. *num.* 13. *&* 14. Lancellottus *in templo lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num.* 19. Vgolinus *de offic. Episcopi, part.* 1. *cap.* 3. *num.* 5.

32 Et etiam si nobilis sit suæ domus ostentationem & expensas non debet facere secundum suam nobilitatem, sed iuxta Episcopatus reditus, si non habuerit, aliunde id faciat. Argument. text. *in cap. quoniam de vita & honestate clericorum.* Vitalis Cambanus *in claus̄ul. & conclusione vtriusque iuris*, *num.* 13. *fol.* 13.
33 & etiam attendenda est loci consuetudo circa ea, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, *tex. in can. Episcopi, cum sequentibus*, 80. *dist.* Barbosa *in pastorali tit.* 2. *gloss.* 7. *num.* 9.

Quæ seruanda & attendenda est 34
etiam circa familiam, nam si consuetudo loci & quantitas reditus id permittant, plures famulos & domesticos habere poterit: probatur 35
ex eo quia antiquitus magnam familiam Episcopos habuisse constat, teste Filesaco. *de sacra Episcoporum author. cap.* 16. allegans textum *in cap.* 15. Concilij Ticonensis sub Ludouico II. celebrato, vbi hæc: Episcopi huiusmodi sint dispensa in visitatione contenti: panes centum, fristingas quatuor, vini sextaria quinquaginta, pullos septem, oua quinquaginta, agnum vnum, auenam ad caballos modios sex, fæni corbes tres, mel, oleum, cerã, quod sufficit. Ac ne in immensum excresceret in Concil. Toletan. 7. cap. 4. quantum ad visitationem modus fuit præscriptus: *vt in can. cum Apostolus, de censibus: & in can. cum ad quorumdam, de excessibus Prælatorum:*
& ad comprobationem facit illud 36
Cassiodor. *lib.* 4. *variar. epistol.* 3. vbi dicit, ad ornatum palatij Episcopi pertinere aptas dignitatibus personas eligere*, quia de claritate seruientium crescit fama dominorum. Barbosa *in pastorali tit.* 2. *gloss.* 16. *num.* 9. Illescas *in historia pontificali lib.* 2. *cap.* 1. vbi latè agit, quomodo Episcopis ab antiquo permissum, habere magnam familiam, amplas possessiones, & sumptuosa palatia. Selua *de beneficiis quæst.* 5. *parte* 1. *num.* 179. *in fine.* Lancellottus *in templo*, *lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num.* 19. ne suæ dignitates
vilescerent, & in reprehensionem 37
inciderent; & quod ex moderato famulorum numero reprehensione digni fuissent, patet ex Cardinali Baronio, apud Spondanum anno domini 603. Gregorij Magni 14. *num.* 2. vbi hæc inter alia multa,

quæ

quæ hoc anno in administratione vniuersalis Ecclesiæ idem Pontifex peregisse reperitur. Pascasium Neapolitanum Episcopum acriter redarguendum curauit, quòd ita quotidie despectus cum vno aut duobus clericis diceretur ad mare descēdere, vt & apud suos in fabula esset, & extraneis sic vilis ac despicabilis appareret, vt nihil habere Episcopalis vel ingenij, vel reuerentiæ videretur. Ex quibus intelligas, non recens esse, vt Episcopi pluribus stipari famulis incedant, sed quàm maximè antiquitus custoditum à Deo, vt Pontificia censeretur reprehensione dignus, qui id minus obseruaret. Hactenus Baronius.

Nihilominus tamen in ea resideo opinione, quæ fuit Ioannis Gerson *in 2.part. suor. operum.* & Fratr. Bartholomæi à Mattarib. ac etiam Barbosæ *in pastorali tit. 2. gloss. 7. num. 9.*

38 quòd securius erit Episcopis declinare ad austeritatem vitæ, in mensa, vestibus, ac numero famulorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm cum hominibus sæcularibus in talibus conformari: viuentes autem fastuosè potiùs sunt ambitionis, cupiditatis, & vanitatis exemplum, dum suos subditos ad similia compellunt suo exemplo, quàm venerationis & reuerentiæ fautores.

39 Debet etiam familiares suos instruere atque erudire, ne sint risosi, vinosi, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, vt vitia fugiant, & bonos amplectantur mores. Concil. Trident. *de refor. sess. 2. cap. 1.* Suarez de pax. *in praxi tom. 2. part. 4. cap. vnico, num. 1.* Lancellottus *in templo, libr. 1. cap. 5. §. 3. num. 6.* Vgolinus *de offic. Episcopi, part. 1. capit. 3. num. 5.* Barbosa *titul. 2. gloss. 16. n. 10.* 40

Vtrum familiares Episcoporum vti possint meliori ornatu & indumentis pretiosioribus quàm aliorum dominorum famuli, quæritur? Respondendum enim est, quod sic: Argument. textu. *in l. sed si quid, la primera. §. 1. vers. si nam librarium.* 41
ibi: sufficienter alere & vestire se debet secundum ordinē, & dignitatem, *ff. de vsufruct.* Ioannes de Deo *libr. 1. cauillationum, cap. 2. num. 2.* Peregrinus *cons. 81. num. 15. tom. 3. consil.* Nicolaus Boherius *de auth. magni. consil. num. 29.* Angianus *controuersiar. lib. 5. controu. 20. n. 2. & 3.* Menochius *de arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 159. num. 5.* Didacus Perez. *in l. 1. tit. 1. lib. 4 ordinam. vers. per vestes autem:* Bart. *in auth. de non eligendo secundò nubentes §. illud quoque, num. 3. collat. 1.* multos citat Surdus *de alimentis, tit. 4. quæst. 18. num. 1.* & per istum textum, inquit Baldus, quòd melius debet ire indutus Abbas 42
quàm Monachus, & Monachus quàm conuersus, & Magister in Theologia quàm alij fratres. Selua *de beneficiis, quæst. 7. part. 3. num. 2.* Didacus Perez. *vbi proximè*: & re- 43
fert illud Senecæ, quando vxori Neronis, Indue te delicatè charissima, non propter te sed propter honorem imperij; sic etiam dicendum est Episcoporum famulis, non propter se, sed propter honorem Episcopalis dignitatis. Facit textus *in l. habitatio. ff. de ventre in possessionem mittendo.* Ex quo colligitur quòd nobilium famuli melioris sunt conditionis, quàm famuli plebeiorum. *ca. si à sede, 31. de prebendis & dignitatib. lib. 6. l. in albo, 2. ff. de albo scribendo.* Nicolaus Boherius *vbi sup. num. 17.* Rebuffus *in prax. regula de rescriptis ad beneficia vacantia, num. 29. & 30.* & ita

ita pulchrè inquit *glossa in c.vt. Apostolicæ, de priuilegiis lib. 6. verbo dignitatum.* Quòd Doctores diuerso & pretioso ornatu vti debent, vt melius Doctoratus dignitas demonstretur, & vt ab aliis secernantur scholasticis: ita enim Dominorum Episcoporum famuli, vt ab aliis Dominorum famulis differant, debent & possunt vti meliori & pretiosiori ornatu.

45 Neque hæc vllo modo aduersus ea, quæ in Concilio Tridentino *de reformat. sess. 2 cap. 2.* habentur, repugnant: inquit enim sacrum Concilium, Episcoporum famulos tam in vestitu quàm in cultu debere honestatem demonstrare, sicut Ministrorum Dei ministros decet: sed ibi non vetat, vt se sericis indumentis induant, tantùm quidem commendat quòd sint honesti; ergo nostræ assertioni non aduersatur Concilium.

46 Sed quid de Dominis ac Dominis meis Episcopis? Respondeo debere vti vestibus fulgidis, & honestis. *c. omnis iactantia, 21. q. 4. c. clerici de vita & honestate clericorum, l. 39. tit. 5. p. 1. ibi ca deben traer sus pannos cerrados, e non cortos ni traigan manga cosediça, nin capato a cuerda.* & ibi, *ni traigan capas con mangas, ni otro si non deben traer bronchas, nin cintas cēt billas doradas e otro, si deben traer coronas grandes e los cabellos tan cortos, que les parescan las orejas.* & ibi Gregorius Lopez & Bertach. *lib. 4. num. 13.*

47 Antiquitus tamen Papa & Episcopi eodem vestimento vtebantur, colore, & modo. Ioannes Trullus *in regula Canonicorum regular. lib. 1. cap. 13. num 2.*

48 Cardinales verò eadem vestimenta gestabant quàm cæteri clerici; sed Innocentius IV. Celestini IV. successor propè annum Domini de 1246. aut de 1250. quòd possint vti galero, & pileo rubeo concessit; postea verò Paulus II. qui Pio II. successit, quod serico esset indulsit. Menochius *de arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 185. num. 42.* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 11.* Hieronymus Roman. *en su republica lib 3. cap. 1.* idem Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 4. casu 391. num. 8.* Platina *in vita Innocentij IV.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 2. de instit. Cardinalium, in pr fol. 141.* Alphonsus de Villegas *in vita Diui Hieronymi fol. mihi 331.* Ioseph de Siguença *in vita Diui Hieronymi fol. mihi 332.* Ioseph de Siguença *in vita Diui Hieronymi discursu 6.* Sacia *de Iudiciis, lib. 1. cap. 11. num. 86.* Ciacon *in tractatu quòd Diuus Hieronymus fuit Cardinalis, fol. 13. col. 2.* Camillius Borrellus *in Summa decisionum titulo 5 de Cardinalib. num. 13. fol. 15.* 49

Cardinales autem regulares ante decretum Gregorij XIV. quod est in nouo bullario, sub *num 2. tom. 2.* non poterant portare birretum rubrum, sed nigrum. Felicius Contelorius *de præcedentia religionis Prædicatorum q. 1. n. 14.*

Postea Paulus idem secundus anno de 1464. quòd possint vestibus rubeis vti, & in equo phaleris rubeis ornato vehi concessit. Andreas Siculus *de præstantia Cardinalium Basilica 1. part. 1. num. 47.* Ioannes Garcia *de nobilitate gloss. 48. §. 3. n. 52.* Lancellotus, Hieronym. Roman. Siguença, Camillius Borellus, & Ciacon *vbi supra.* Vincētius Filucius *de statu clericorum, tract. 41. cap. 1. num. 40.*

Illescas verò *in vita Innocentij IV. lib. 5. cap. 35.* contrarium tenet, nempe ab Innocentio IV. illis fuisse concessum vti vestibus rubeis: eius. 50

verba

verba hæc ſunt; *Innocentio quarto
acrecento extrannamente la Mageſtad
y pompa de los Cardenales, dando les
priuilegio de que anduuieſſen à cauallo,
y que vſaſſen el ſonbrero bonete y habito
de purpura.* Sed aut lapſum eſſe di-
cendum eſt, ſiquidem tot authores
contra ſe habet, aut quod mihi
magis veriſimile videtur, quod li-
cèt Innocentius IV. conceſſit, non
cœperunt vti veſtibus purpureis
vſque ad Pauli II. tempora.

51 Hodie verò debent ſemper Epi-
ſcopi vti rocheto, quod eſt indu-
mentum lineum & album. *c. clerici,
de vita & honeſtate clericorum.* & ibi
Abbas *num* 4 *l.39.tit.5.part.* 1. ibi, *e
aun tubo por bien la ſancta Madre
Igleſia, que no andubieſſen menos que
con camiſſa Romana ſobre los otros paños.*
& ibi Gregorius Lopez *caremoniali
Epiſcopor. lib.* 1.*cap.*1. Ioann. Trullus
in regul. canonicor. regul. lib. 1. *cap.*13.
Syluelter verbo Epiſcopus, *num.*10.
Lancellott. *in templo, lib.* 2. *cap.* 5.
*num.*11.

52 In camera & in domo eo non
vtatur, vt ſe exiſtimet collegam
Sacerdotis eſſe. Abbas *in d.c. clericis.
de vita & honeſtate, num.* 4. Lancel-
lott. *ſuprà num.* 16.

53 Et cum collega Sacerdotum ſit,
pudeat Epiſcopum, qui permittit (vt
54 multoties vidi) Sacerdotes genufle-
xos loqui, ſciat namque illos non
eſſe vaſſallos, ſed filios, & quòd non
debet permittere ſi ipſe ſedet, quòd
Presbyteri ſtent. Lancellottus *in tem-
55 plo, lib.2.cap.5.§ 3.num* 8. Sunt enim
conſiliarij ſui & aſſeſſores, ita eos
vocat Diuus Ignatius in Epiſtola ad
Tralianos, & eximius Ioſeph de Si-
guenria prudentia & religione cla-
56 rus, magni Cardinalis Hieronymi
feliciſſimus filius, & tanti Patris
Chroniſtes egregius, loco citato.
Pineda *en ſu Monarchia tom.* 1. *lib.* 1.
cap.2.§.2 fol.5. hiſce verbis, *el presby-
terado no es otra coſa que vn colegio ſa-
grado de conſiliarios y aſſeſores del
Obyſpo.*

Epiſcopus poteſt vti mozetta. 57
Vgolinus *de off. & poteſt. Epiſcopi p.*1.
*cap.*3. *num.* 6. Cæremonialis Epiſco-
porum *lib.*1.*cap* 1. & 2.

Indumentum enim quod com- 58
muniter Epiſcopi portant, vulgò
mantelete, in diœceſi propria non
eſſe permiſſum conſtat ex textu, *in c.
at ſi clerici, de vita & honeſtate clericor.*
vbi expreſsè cauetur quod ſuper in-
dumentis vtatur rochero diſcooper-
to: vt ex illo textu hoc colligit
Abbas *num.* 4. Et apud neminem
inueni debere Epiſcopum intra
diœceſim portare mantelete. Man-
telete enim ideo introductum ad
rochetum cooperiendum extra diœ-
ceſim, vel in præſentia Legati à la-
tere: exemplum erit in Dominis
Cardinalibus, eum non portantibus 59
in abſentia Domini Papæ, & ideo
quando in conclaui congregantur,
ſede Papali vacante eo non vtuntur;
ſed rochetum diſcoopertum geſtāt:
quia tunc omnes ſunt pares: & ha-
bent ius collegij. Hieronymus Ro-
man. *en ſu republica Chriſtiana lib.* 1.
cap.2.col.5.§. quando quieren. & ideò
tam breue eſt mantelete, quòd non
extenditur niſi ad extremitatem ro-
cheti: licet iam apud noſtrates Epi-
ſcopos receptum ſit per abuſum,
quòd longum ſit, & quod extenda-
tur vſque ad pedes.

Et poteſt vti veſtimentis viola- 60
cei coloris, rubeis tranſuerſis. Cæ-
remonialis Epiſcopor. *lib.1.c.*1. & 2.
Ioannes Garcia *de nobilitate. gloſſ.*48.
§.3.num. 52. Lancellottus *in templo
lib.2.cap.5.§.3.num.*14. Hieronymus
de Leyua *in lib. dicto Examen Epiſco-
porum, lib.4.cap.*17 *num.*1.

Et poteſt etiam ſe induere pur-

pura, & cendato, quod est vestimentum Regum, & Cardinalium. Lancellottus *vbi proxim.*

61 Quatuor Patriarchæ principales vestimentis purpureis ad instar Papæ vti possunt, & equo albo phalerato fræno, & calcaribus deauratis, ad instar Legati de latere. Celius Zechus *de republica Ecclesiast. titulo de statu illustr. legati, num. 4. versi. vlterius.* Barbosa *in pastoral. titulo 3. cap. 1. num. 32. fol.* 118. at verò Hieronymus Roman *en su Republica Christiana cap. 5,* vbi multa refert de antiquitate Patriarchalis dignitatis, & ibi hoc priuilegium ad omnes Patriarchas extendit. Ioannes Garcia *de nobilitate gloss.* 48. §. 3. *num.* 52. Gambarus *de potestat. Legati de latere, lib. 2. titulo* 1. *de variis ordin. n.* 21.

62 Potest etiam Episcopus vehi in
63 equo violaceis phaleris ornato. Cæremonialis Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 2. *&* 4. *col.* 4.

64 Et portare eam cappam more Prælatorum curiæ Romanæ, qui ea vtuntur in capella Papæ. Lancellottus *suprà d. c.* 5. *num.* 20.

65 Et galero nigro, laneoserico viridi suffulto vti potest, cum cordulis, ac floccis sericis, viridibúsque, quamuis Episcopus sit regularis. Cæremonialis Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 1. *&* 2. Hieronymus de Venero *Exam. Episcop. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 1. & Barbosa *in pastorali. part.* 3. *alleg.* 6. *num.* 9. vbi dicit, quod debet habere galerum duplicis formæ: vnum, quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorèm: vtrumque tamen ex lana & serico viridi exornatum.

67 Et potest portare annulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistræ. *c. clerici, de vita & honest. clericorum.* Gloss. *in c. Apostolic. priuilegiis, lib.* 6. Ioannes Randei *de dispensationibus, in* 2. *membro tractatus propè finem.* Syluester *verbo indulgentia, num.* 10. *& verbo Episcopus, num.* 1. Petrus Gregorius *syntagmatum lib.* 15. *p.* 2. *cap.* 12. *num.* 39. Abbas *in c. licet, de translat. Episcopi, num.* 5. Speculator *lib.* 1. *part.* 1. *titulo de dispens.* §. 5. *num.* 23. Lancellott. *in templo, lib.* 2. *c.* 5. *n.* 14.

Et ideò in quarto digito à pollice manus sinistræ: quia dicunt in ipso digito venam esse, quæ à corde procedit. *c. fœmina* 30. *quæst.* 5. Isidorus *lib.* 2. *de off. cap.* 15. Aulus Gellius *Noctium Atticar. lib.* 10. *cap.* 10. Macrobius *lib.* 7. *Saturnal. cap.* 13. Polid. Virgilius *de inuent. rerum lib.* 2. *c.* 21. Plinius *lib.* 33. *cap.* 1. Bernardus Masienço *in rubrica ad lib.* 5. *recopilationis. gloss.* 1. *num.* 4.

Extra diœcesim autem sine licentia Ordinarij poterit Episcopus portare rochetum coopertum *con el mantelete*, mozettam, galerum cum cordulis, ac floccis viridibus & sericis, annullum gemmarum, & cappam longam, & facere sibi defferri à Capellano caudam: ista enim non superioritatem sed grauitatem denotant; vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendat mentis. Panormitan. *in c. antiqua, de priuileg. num.* 10. *& in c.* 1. *vt lite pendente, num.* 7. Ancharranus *in clementina, quamuis de foro competenti, n.* 2. Syluester *verbo Patriarcha. versi ex quo infertur.* Iacobus à Graffis *in decis. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 17. Stephanus Gratianus *discept. forens. cap.* 467. *num. fin. tom.* 3. Barbosa *in pastorali, tit.* 3. *cap.* 1. *num.* 23. 68

Et hoc intellige, licèt sit in præsentia cuiusuis magni Principis sæcularis; nam cùm enim præcedere debeat, vt inquit Abbas *in c. omnes, de maioritate & obedient. num.* 1. & 69

Cæremo

Cæremonialis Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 4. nihil detrahere debet de his, quæ dignitatis suæ propria sunt. Egregiè Conc.Trid.*de reform.sess.*25. *cap.*17.

69 Habitus enim Episcoporum, ab habitu Canonicorum regularium trahit originem: nam antiquitus Episcopi erant Canonicorum regularium Præsides, siue præfecti, & cum illis conuiuebant. *c.necessaria* 2. *quæst.*1.*c.in noua* 16.*quæst.*7.*c.in omnibus, de consecrat. dist.* 5. Ioannes Filesacus *de sacra Episcoporum aut. cap.*13.§.7.*fol.*151.Canonicorum habitus, rochetum & mozetta erat: & cùm eorum habitum tunc gestarent Episcopi, per diuturnam consuetudinem introductum fuit etiam deficientibus Canonicis regularibus eum non mutare, sed cum illo vsque ad nostra tempora permanere, in prioris regulæ memoriam. Ioannes Trullus *in regula Canonicor. regular.lib.*1.*cap.*3.*num.*4.& 5.

70 Neque propter hoc existimes eos & nunc esse Canonicos regulares: nam, vt diximus in sua consecratione, nullum votum emittunt, neque se ad aliquid obligant, nisi ad ea, quæ ratione sacerdotij tenentur, & ad Papalem obedientiam, & fidelitatem, & ad ea, de quibus *in c. ego, de iureiurando.* Ioannes Trullus suprà: neque antiquitus quando cum clericis suis conuiuebant, aliqua vota vltra prædicta emittebant: neque aliud faciebant nisi præsidere, & regere clericos suæ Ecclesiæ seruitio dicatos, ordinatè & iuxta sanctorum Patrum canones viuen-

71 tes, ex quo dicti sunt Canonici, id est, Clerici secundùm sacros canones, & Ecclesiasticas regulas viuentes, à quibus Episcopi distinguebantur, sicuti Magister à discipulo, & Præses à Consiliario; erant namque Episcopi eorum Præsides, ac Caput, sub cuius potestate prædicti clerici Canonici viuentes degebant. Filesacus *licet obscurè. d.c.*13. §.7.*fol.*151.

Sed ni fallor Episcorum habitus Peregrinorum similis est, & mirabiliter nostra Mater Ecclesia Spiritu diuino ducta, illis peregrinorum concessit vestes, qui ad cælestem nos ducunt patriam, & sunt viatorum & peregrinorum duces: omnes enim in hac miserabili vita aduenæ ac viatores sumus, sine loco, aut ciuitate permanente. Diuus Paulus *ad Heb.* 13. pertransimus velociores cursore, quasi naues poma portantes, & sicut aquila volans ad escam, de vtero transferimur ad tumulum; quasi flos egredimur, & conterimur, & fugimus sicut vmbra, numquam in vno statu permanentes. 71 72

Et ita Patriarchæ Abraham, Isaac, & Iacob, qui in vita, & in omnibus nostrorum exemplar fuerunt. Diuus Paulus *1. Corinth.* 10. numquam Ciuitates permanentes habuerunt, habitationes enim eorum peregrinationes dicebantur: Genes. 12. & 16. Pineda *in sua Monarchia Ecclesiastica, tom.*1.*lib.*2. *cap.*13. §.3. Ideò enim nostra Mater Ecclesia illos, qui ante nos stant, vnde dicti Antistites, & nos ducunt ad cælestem patriam, Patriarcharum more ornauit, & peregrinorum vestes induit: vt nos videntes illos, calcaribus (vt ita dicam) calceatis, & peregrinorum vestes indutos, quasi homines se viæ committentes, & nos aduenas esse intelligamus, & melius recordemur patriã nostram cælestem Sion. Nam mozetta, rochetum, mantelete, baculus pastoralis, & galerus magnus cum cordulis, quid aliud est, quàm pere-

H 2

grinorum ornatus, qui loco mozettæ vtitur folliculo, & mantelete seu rocheti, veste longa. Sed in Episcopo album est rochetum, ad denotandum puritatem, & vitæ claritatem in Episcopo requisitam: & loco bacilli, baculo pastorali, & galero magno cum cordulis, simile peregrinorum: sic etenim, sanctissimi Episcopi, Patriarcharum & peregrinorum more signauit vos nostra Mater Ecclesia, vt illorum vitam & peregrinationes imitantes, in hac vita non desideretis aliquid perpetuum, sed sicut ceruus ab æstu afflictus desiderat vmbram, qua refrigeretur; & mercenarius præstolatur finem operis sui, ita & vos ad cælestem patriam pergentes, sine vlla in mundanis diuitiis ac deliciis commoratione ad portum mortis confugire, & tunc dabit vobis Dominus coronam iustitiæ rectus iudex, & finalem pro bonis retributionem.

73 Quid autem dicendum sit de Episcopis regularibus; respondeo, quòd non possunt vti rocheto, vt Episcopi sæculares, neque habitum regularem dimittere. *c. clerici, de vita & honestate clericor.* Gloss. *in c. in noua 16. quæst. 7. l. 39. tit. 5. p. 1.* ibi, *fueras ende si algunos hubieran sido frailes ca estos non deben deiar su habito. l. 26. tit. 7. part. 1.* ibi, *pero debe traer su habito.* Abb. *in d. c. clerici. num. 5.* Cæremonial. Episcopor. *lib. 1 cap. 1. & 3.* Diuus Thomas 2. 2. *quæst. 185. art 8. num. 5.* Angelus & Syluester *verbo ordo, num. 9.* & iste, *num. 10.* idem Syluest. *verbo religio, 6. num. 10.* Cardinal. *in clementina 1. de statu Monachor. n. 9.* Petrus à Biaxio *in director c. 6. part. 2. num. 2.* Toletus *in Summ. lib. 5. cap. 4. num. 10.* Ioannes Trullus *in regul. canonicor. regular. lib. 1. cap. 13.* Stephanus Gratianus *disceptat. foren. c. 467. tom. 3.* Ioannes de la Cruz *in director. lib. 1. cap. 2. dubit. 7.* Lambertinus *de iure patronatus part. 1. lib. 2. quæst. 19. art. 2.* Vgolinus *de off. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 6.* Sa *verbo Episcopus, n. 11.* Surdus *de alimentis, tit. 8. priuileg. 79. num. 7.* multos refert Sanchez *in summ. de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6.*

Antonius Fernandez in examine Theologia p. 4. c. 7. §. 1. n. 3.

Et si habitu regulari dimisso reassumat rochetum, excommunicationem incurrere testantur. Cardinalis *in Clementina 1. de statu Monachorum num. 9.* Iason *in l. ingressi, c. de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 16.* Syluester *verbo religio, 7. quæst. 11.* Surdus *vbi proxim. num. 9.* 74

Contrarium defendunt, nempe non incurrere excommunicationem etiam si assumat rochetum: Emanuel Rodriguez *in compendio, verbo Episcopus*, & cum multis Sanchez *vbi proximè num. 23.* Barbosa verò *in pastorali titulo 1. cap. 4. num. 17.* cum Fusco *de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 11.* inquit, peccare grauiter licet excommunicationem non incurrat.

Ratio est: nam licèt Episcopus regularis eximatur à monastica regula à die confirmationis. Sanchez *de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 31.* quantum ad obedientiam debitam Prælatis, quæ commutatur in Papam, & sic manet obligatus obedire Pontifici vltra generalem rationem peculiari voto: itaque tripliciter manet obligatus: primò quia fidelis, & sub lege Dei. Secundò, quia Religiosus. Tertiò, quia Episcopus. Sanchez *vbi suprà num. 3.* eximitur etiam quantum ad silentium, ieiunia, vigilias, & cætera, quæ Episcopali statui repugnant. Gloss. *in c. clerici, de vita & honestate.* & ibi Scribentes *c. vnico, 18. quæst. 1.* Diuus Thomas 2. 2. *quæst. 185. art. 8.* Paulus Borgasius *de irregular part. 6. titulo de sponsalib. & matr. num. 63* 75 76

Antonius Fernandez in examine Theologia p. 4. c. 7. §. 1. n. 3.

Surdus

Surdus *de alimentis, tit.* 8. *priuil.* 79. *num.* 7. Rodriguez *tom.* 2. *quæst.* 58. *art.* 3. At verò à voto continentiæ perpetuæ paupertatis, & habitus dilatione non absoluitur. Diuus Thomas, Sanchez, Abbas, & Cardinalis. Azor *institution. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 7. *quæst.* 4. *l.* 16. *tit.* 7. *part.* 1. *ibi pero debe traher su habito e guardar castidad, e non haber propio.* & ibi Lupus, Ioannes de la Cruz *in direct. lib.* 1. *cap.* 2. *dub.* 7. Couarruuias *de testament. cap.* 1. *num.* 18. Toletus *in summ. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 20. Armilla *verbo Episcopus, num.* 22. & Sa *n.* 11. & Rodriguez Syluester *verbo religio,* 6. *num.* 10. Vgolinus *de off. & potest. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

Antonius Fernandez supra.

77 Idem dicendum est de Cardinali regulari: Vgolinus Abbas, & Ioann. Trullus *in regul. canonicor. regular.* 113. *num.* 1.

78 Cardinalis regularis si ad legatiam mittatur, cum titulo Legati à latere, & mare transeat, poterit vti veste rubea, palafræno albo, fræno deaurato, & cæteris insigniis Legato sæculari competentibus. Andreas Gambarus *de offic. legati, num.* 24. *fol.* 25. Parisius *de resignatione, lib.* 7. *quæst.* 13. *num.* 8.

79 Et Papa regularis potest habitum regularem dimittere, & assumere Pontificalem. Fuscus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 50. Hieronymus Manfredus *de Cardinalib. num.* 252. Rodriguez *tom.* 2. *quæstionum regular. quæst.* 58. *art.* 7. & Vgolinus *supra.*

80 Sed iam ex noua constitutione cautum est, quòd Episcopus regularis licèt titularis sit, viatur mozetta, & mantelete eiusdem coloris sui habitus, & pileo nigro, & galero viridi suffulto. Cæremonialis Clementis VIII. *lib.* 1. *cap.* 1. *part.* 2. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras. cap.* 68. *num.* 6. Vgolinus *de offic. & potest. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

Antonius Ferhandez in examine Theologia p. 4. c. 7. § 1. n. 4.

Vtrum Episcopus regularis, qui ex constitutione suæ regulæ carnibus vti non poterat, vel aliquibus ieiuniis astrictus erat, ad ea seruanda teneatur: in hoc enim est duplex opinio: nam Gloss. *in c. de Monachis* 16. *quæst.* 1. *& in Clementin.* 2. *de celebration. Missarum.* & Hugo *in c. carnem de consecrat. distinct.* 5. Iacobus à Graffis *in decis. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 18. tenent, posse carnibus vti, & non teneri seruare ieiunia. 81

Contrarium affirmant Toletus *in Summ. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 20. Surdus *de alimentis tom.* 1. *tit.* 8 *priuileg.* 79. *num.* 9. Iason *in auth. ingressi. c. de Sacrosanctis Eccl siis, num.* 16.

Archidiaconus autem *in d. c. de Monachis* 16. *quæst.* 1. sic distinguit; aut potest abstinere à carnibus sine scandalo, & seruare ieiunia suæ religionis, & alias pœnalitates, sine impedimento & dedecore suæ dignitatis, aut non potest: & nihilominus licèt possit, & non seruet, non peccat mortaliter: neque tenetur abstinere à carne in die Natiuitatis si venerit in feria sexta. Quam distinctionem sequuntur. Abbas *in c. clerici. de vita & honestate clericorum, num.* 18. Armilla *verbo Episcopus, num.* 8. Vgolinus *de offic. & potest. Episcopi. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 6. Couarruuias *de testamentis, cap.* 1. *num.* 18. Fuscus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 51. multos refert Sanchez *in Summ. de religione lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 18. Barbosa *in pastorali, tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 14. Rodriguez *in tom.* 4. *cap.* 68. *num.* 7. ibi dicit, quòd Episcopi regulares debent esse cauti in his obseruandis, nam ex eo scandala oriri poterunt, cùm viderint subditi regularem Episcopum non viuere secundùm suæ Religionis statuta: & ità apud Patres Dominicanos extat constitu- 82 83

tio, quòd Prouinciales & Priores
Episcopos suæ religionis in sua pro-
uincia commorantes admoneant, vt
se conforment in obseruantiis re-
gularibus, cum suo statu non in-
compatibilibus; quod si recusaue-
rint, tollant regulares socios quos
habent, & erit supplicium relin-
quere eos sine sociis. Hactenus Ro-
driguez.

84 Episcopus regularis si relinquat
Episcopatum, quòd tenetur ad reli-
gionem redire. Ferdinandus del
Castillo *in historia generali* Diui Do-
minici *lib.2.part.1.cap. 20. col.4.fol.*
280. Barbosa *in pastorali tit. 1.cap.4.*
num. 18. vbi dicit, quia sic multi
sanctissimi Episcopi fecerunt: &
quod si postquam vult exire, & in
sæculo commorari, poterit, & non
erit apostata.

85 At verò quod non teneatur ad
Religionem redire: Emanuel Sa
86 *verbo Episcopus, num.*11. Neque Præ-
latus suæ religionis tenetur eum re-
cipere, si vult redire, nisi de ho-
nestate. Rodriguez *tom. 4. cap.* 68.
num. 10. vbi expressè affirmat, non
teneri ad Religionem redire, si mu-
nus Episcopale deponat. Multos ci-
tat Sanchez *de religione tom. 3. lib.6.*
*cap.6.num.*29. vbi dicit, idem tenen-
87 dum de Papa regulari renuntiante
88 Papatui. At verò Barbosæ opinio
non est admittenda, neque alio
modo intelligenda, nisi de hone-
state: nam si de necessitate præcisa
teneretur ad Religionis claustra re-
dire, si inde exiret, & in sæculo
commoraret, pro apostata habere-
tur. Sed ipse dicit, posse exire sine
vlla pœna, vel apostasiæ nota: ergo
non præcisè, sed tantùm de hone-
state si vult; non verò præcisè tali-
ter, quod si non redeat, peccet.
...ia licèt sanctissimi viri id fece-
... sancto zelo, ac pio desiderio
in solitudine commorandi: multi
tamen etiam sanctissimi nostræ æta-
tis Episcopi contrarium faciunt,
summa cum laude, ac sine peccati
seu scandali nota; igitur assertio
nostra vera.

At verò Augustini Barbosæ sen- 89
tentia tunc admittenda, quando
Episcopus regularis sua culpa Epi-
scopatu priuatur, aut ex hac causa
cogitur renuntiare: nam cum tunc
priuilegiis ratione Episcopalis di-
gnitatis concessis priuetur, priuatur
etiam illa exemptione non redeundi
ad monasterium. Sanchez *de Religio-*
*ne, vbi suprà, n.*30.*cum sequenti.*

Regularis Episcopus titularis exi- 90
mitur ab omnibus, à quibus Episco-
pus diœcesim habens. Sanchez *suprà*
*num.*27. licèt in multis meliùs se po-
terit conformare cum suæ Religio-
nis statutis, quàm Episcopi diœce-
sim habentes.

Episcopus regularis de honestate, 91
non de necessitate socium habere
debet. Sanchez *in Summ. de relig. su-*
*prà, num.*20. neque tenetur eum eli-
gere ipse Episcopus, sed Religionis
Superior, & eum admonere quan-
do conueniens fuerit. Rodriguez
tom.4.cap. 68. *num.*10. licèt de con-
suetudine non seruetur: nam Re-
gularis Episcopus eligit, & Supe-
rior confirmat, ob reuerentiam
Episcopali dignitati debitam.

Episcopus regularis nòn potest 62
habere proprium. Gloss. *in c.tua. ver-*
*bo seorsum, 12. quæst.*1.*l.*16.*tit.*7.*p.*1. ibi,
pero debe guardar castidad, e non haber
propio: & ibi Gregor. Lopez. Surdus
*de alimentis, tit.*8.*priuil.*79.*n.*8. Baldus
contrarium tenet, *in c. clerici, de vita*
*& honestate clericorum, n.*7.

Antonius Fernandez in examine Theologia p.4.c.7.§.1.n.3.

Pro concordantia dicendum est, 93
teneri Episcopum regularem ad
paupertatem, à qua, vt diximus,
non absoluitur: ex qua radice nasci-
tur,

tur, vt nequeat habere proprium,
94 neque sit verè redituum Episcopatus Dominus, sicut Episcopus sæcularis, (cui proprium possidere non solùm permittitur iure hæreditario, vel alio quouis iure ciuili: sed habere dominium, etiam in rebus ex reditibus Episcopatus acquisitis. Soto *de iustitia lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 1. *col.* 3, & latè Sarmiento & Na-
95 uarrus infrà referendi.) Sed nihilominus tamen Dominus efficitur quò ad illorum distributionem & dispositionem, cum oporteat pro suo & familiæ victu & vestitu & in licitam suæ dignitatis ostentationem aliqua expendere, in cuius distributione non peccauit, sicut antea cum regularis erat, sed longè aliter. Barbosa *in pastorali, tit.* 1. *cap.* 4. *num.*
96 12. neque tenebitur ad restitutionem superuacaneè consumptorum. Sanchez *de religione cap.* 6. *num.* 7. & 13. *lib* 6. *tom.* 3. Nam Episcopus qui
97 est administrator Dei, non ita coarctandus sicut administrator hominis: quia Deus nobilissimus est, & est moris nobilium donare. *Argumento text. in l. quæris, ff. de natalibus restituend.* Guillelmus Rodeanus *de rebus Ecclesiæ non alienandis, tom.* 1.
98 *quæst.* 52. *num.* 12. & 23. Nam ex quo Pontifex eum eligit, cum ipso dispensat in omnibus obseruantiis regularibus, cum Episcopatu incompatibilibus: at verò incompatibile est quòd si Episcopus reditus habeat, & de eis disponere nequeat, & in rebus necessariis & licitis distribuere, seu in tempus necessitatis ad multa quæ se offerunt seruare, & retinere: quæ tam cautè & strictè nullo modo fieri possunt, quod aliqua non expendantur in-
99 fructuosè, ad quarum restitutionem si tenerentur, totus mundus scrupulis inuolueretur; ex quo sequitur, Episcopos regulares in reditibus habere dominium & legitimam administrationem, licèt cum aliqua limitatione, & non tam propriè & liberè sicut Episcopi sæculares.

Tam sæculares autem, quàm regulares, deducto quod honestè 100 consumitur in sui sustentationem, & in moderatam & honestam familiæ suæ ostentationem, tenentur (non ex iustitia adeò, vt si non fecerint, ad restitutionem obligentur) sed ex arctissimo charitatis, & misericordię vinculo, residuum non in consanguineos ditando, & consanguineas amplè dotando, seu maioratus instituendo consumere. Vt Concil. Tridentin. hortatur *in c.* 1. *de reform. sess.* 25. sed inter pauperes Christi diuidere: Soto *de iustitia lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 4. hisce verbis: Non debent Episcopi ob id securiùs pacare consciẽtias, si in eleemosynis erogandis remissiones sint, quod vinculo iustitiæ ad restitutionem non teneantur: nam cùm etiam præceptum misericordiæ, de quo præfati sumus, sub mortalis criminis reatu obliget, inde satis debent exterreri, vt fidem Deo suo illæsam seruent, prætorquam quòd quamuis lex eos iustitiæ ad restitutionem non obliget, debent profectò eorum Confessarij eis, quos pauperum negligentes nouerint, tam in vita, quàm in mortis articulo, per modum sacramentalis satisfactionis, largissimas eleemosynas imponere, vt eodem propemodum res incidat, ac si tenerentur ad restitutionem.

Neque mihi illa solutio placet 101 dicentium, posse Episcopos inter consanguineos, seu in vsus prophanos distribuere quod eis superest, moderatè sustentata familia: nam ad hoc domus, & mensæ ostentationem, & seruorum numerum restringunt,

ſtringunt, vt ſibi appropient, vt expendant in quoſcumque vſus, quod conſumendum erat, ſi maiorem familiam, menſam, & ſeruientium numerum haberent. Nam reſpondeo, quòd etiamſi Epiſcopi paruiſſimo victu, & ſeruorum numero contenti ſint, nihil noui faciunt, cùm ad id teneantur ob perfectionem ſui ſtatus, ex charitate & ad bonum exemplum: audiant obſecro ſanctor. Patr. fœcundiſſima eloquia, in Concilio 4. Carthag. & in Trident. *de reform. ſeſſ. 25. cap. 1. & in c. clericus, 12. quæſt. 1.* & Diu. Hieronymû *in Epiſtola 2. ad Nepotianum.* Diu. Auguſtin. *in lib. de contemptu ſæculi, tom. 9.* Diu. Bernard. *in Epiſtola ad Fulconem* Ioannem Gerſon *in 2. part. ſuorum Operum.* & Conſtitut. S. Euſeb'j Pontificis Maximi, & Gonzal. de Illeſcas *in hiſtoria pontificali lib. 1. cap. 34. in vita Diui Euſebij.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 4. §. 3.* Bartholom. de Medina *in Sum. c 16 §. 1.* Barboſam *in paſtor. tit. 2. gloſſ. 7. n. 9.* Sotû de iuſtitia, *lib. 10. quæſt. 4. col. 2.* ibi, primùm enim viuere debent multóque cum minori pompa, quàm diuites huius mundi: neque enim conuiuiorum ſplendor, & lautities illis eſt licita, neque alius domeſticus apparatus; nam (vt ait Hieronymus) de altari illis viuere fas eſt, non luxuriari.

102 Ex his Doctorum eloquiis difficillimè deducitur, quantum debeant Epiſcopi in ſuæ familiæ, ac ſuorum ſuſtentationem expendere, & quantum inter pauperes diuidere. At verò ad maiorem huius quæſtionis claritatem & deciſionem, duorum Doctorum piiſſima ac eruditiſſima verba referam. Primus ſit P. Molina

103 Carthuſianus *in lib. dicto Inſtruction de Sacerdotes*, vbi ex propoſito hanc quæſtionem tractans *in c. 16.* hæc adiit. *Colligeſe tanbien que noſe puede taſar à los Obiſpos camidad ſennalada que dende limoſna, de tal manera que de lo reſtante puedan hacer libremente loque quiſieren, y gaſtallo a ſu albedrio, ſino que la regla cierta, e que para ſi y ſus vſos particulares, hande tomar lo neceſſario honeſta, y moderadamente, como conuiene à gente que profeſſa perfection y lo demas hande deſtribuir fielmente en limoſnas, y obras pias.* Latè Molina Theologus *de iuſtit. & iure, tom. 1. tract. 2. diſp.* 144. Bannes 2. 2. *quæſt. 23. art. 6. dub. vltim.* illis verbis: Ex dictis omnibus ſequitur, quòd non poſſumus Epiſcopis partem aliquam taxare, quam ſi in eleemoſynas expenderent, non teneantur vltrà de reliquo eleemoſynam facere: & ratio eſt, quoniam, vt diximus, officium paſtoris non debet ita limitari, quoniam perfectio ſui ſtatus poſtulat, vt ſi opus fuerit, teneantur omnem ſubſtantiam, adhuc & vitam propriam pro ſalute 104 animarum impendere. Verumtamen quia huiuſmodi caſus rari ſunt, & in communibus neceſſitatibus oportet Epiſcopos vt Patres pauperum & viduarum ſuperintendere, exiſtimo neminem illorum eſſe in ſtatu ſalutis, niſi notabiles eleemoſynas faciant pro facultate ſubſtantiæ, habenda eſt enim ratio magnitudinis ſtipendij, & vbertatis fructuum, (Molina Theologus *vbi ſuprà.*) quibus Epiſcopi plus, minúſve diuites exiſtunt. Ego ſanè nullum Epiſcopum Hiſpaniæ abſoluerem, niſi ſaltem quartam partem redituum in eleemoſynis expenderent: & hoc intelligo in communibus neceſſitatibus, nam in grauioribus, quales eſſe ſolent tempore famis, aut 105 peſtis, aut plurimarum ægritudinum, ad amplius tenentur, iuxta proportionem neceſſitatis pauperum,

rum, qui sint oues propriæ, ita vt aliquando teneantur ex propria supellectile (Bartholom. de Medina *vbi suprà*) eleemosynas facere. Sequitur secundò, quod Episcopus tenetur inquirere pauperes in suo Episcopatu, ad faciendum, vel procurandum fieri illis eleemosynas: & non satisfacit si occurrentibus pauperibus sit misericors, hoc enim reliqui de domo tenentur facere, coram Deo dico. Ego non intelligo quomodo Episcopi sint Patres pauperum & quomodo sint in statu salutis, nisi prædictam curam habeant, vt si possint subuenire, subueniant, vel saltem condoleant: & cum sibi non suppeterent facultates, exhortarentur diuites ad misericordiam, exemplóque suo ac diligentia efficerent fortassis maiores eleemosynas quàm ex propriis diuitiis. Hactenus Bannez. Quod significare prætendit Dominus dum Petro dixit, *pasce oues meas*, & in eo cæteris Apostolis ac Episcopis: sed quare non dixit, Rege & guberna oues meas? quia Episcoporum electio non fit, vt maiestuosè subditos gubernent & regant, sed charitatiuè suis reditibus, & propria substantia alant, pascant, atque sustentent. Ad id enim à piis Principibus Episcopalis mensa dotata fuit amplissimè, vt melius possent erga subditos charitatem & misericordiam exercere, & fortassis hac via in maiori honore haberentur, & magis ab omnibus, etiam magnatibus susciperentur, quàm propter multam suppellectilem, plurimam eleganter vestitam familiam, multámque vasorum ex auro & argento copiam, & mensæ, splendorem equorum atque equitum, curruum, & lecticarum.

106 (margin, beside "tur secundò, quod Episcopus tenetur")

107 (margin, beside "prætendit Dominus dum Petro dixit")

108 (margin, beside "palis mensa dotata fuit amplissimè")

109 (margin, beside "cere, & fortassis hac via in maiori")

110 Facite ergo Episcopi magnas eleemosynas, nam Sapientiæ 6. dicitur: quod *super his durissimum iudicium his qui præsunt, & non contubernii in acquirendis & thesaurizandis mundanis diuitiis, cùm in morte omnia relinquere teneatis, & tunc quæ vtilitas dum descenderitis in corruptionem.* Et sic Diuus Ambrosius super Lucam inquit; Frustrà enim congregat opes, qui se eis nescit vsurum, neque enim nostra sunt, quæ non possumus auferre nobiscum: sola virtus comes est defunctorum, sola nos sequitur misericordia, quæ tabernacula defunctis acquirit æterna. Valde enim à sanctissimis Patribus reprehenditur Episcopus qui thesaurizat; sed quid à sanctis Patribus, etiam ab infidelibus & Christi fidei inimicis, teste Paulo Iouio *lib. 28. cap. 1. fol. 78. tom. 2. de su historia:* Vbi referens victoriam ab impio Soliman contra Ludouicum Vngariæ Regem obtentam, hæc addit: *y como le lleuasen seis cabeças de las principales personas, que murieron en aquella batalla, y le diesen el nombre de cada vno abomino Soloman principalmẽte de Vdisbau Salcan potentissimo Arcobispo de Stringonia llamandolo auariento, porque teniendo à thesorado grand cantidad de dinero, no habia querido aiudar à su Rey, que apretado de grandes difficultades desta gerra le pidio dineros en prestados.* Impia profectò crudelitas? videte ad quid congregatis diuitias? vt in morte relinquatis, vt dissipentur, & à familiaribus & consanguineis rapiantur: corpus enim Episcopi in terra (etiam multoties sine lumine) proiectum definunt, neque sociant aut assistunt, & pro anima vtinam vnum sacrificium offerant.

111 (margin, beside "bis qui præsunt, & non contubernii")

112 (margin, beside "bus, etiam ab infidelibus & Christi")

113 (margin, beside "palmẽte de Vdisbau Salcan potentissimo")

114 (margin, beside "relinquatis, vt dissipentur")

115 Thesaurizate igitur iuxta Saluatoris nostri consilium, Matth. 6. dicentis: *Nolite thesaurizare vobis the-*

I

sauros in terra, vbi ærugo & tinea demolitur, & vbi fures effodiunt, & furantur: thesaurizate autem vobis thesauros in cælo, vbi non ærugo, non tinea demolitur, vbi fures non effodiunt, nec furantur. (Quid ergo est thesaurizare in cælo, nisi inter pauperes diuidere, id enim nemo est qui
116 ignoret.) Vnde Diuus Chrysost. super Matth. 6. pulchrè. Quid ergo melius est, an in terra reponere, vbi incertus est conseruationis euentus: an in cælo, vbi est certa custodia? Quæ autem stultitia est, illic relinquere, vnde exiturus es? illic non præmittere, quò iturus es, illic ergo tuam substantiam colloca, vbi patriam habes perpetuam. Commoda hîc pauperibus, vt iucundus postea sis: miserere, vt sermones tui in iudicio disponantur, & in æternum non commouearis: disperge, & da pauperibus, quia hilarem datorem diligit Deus, & iustitia tua manebit in sæculum sæculi, & collocabit te Dominus cum Principibus, cum principibus populi sui.

117 Episcopus regularis, seu sæcularis in diuinis celebrandis, & in horis recitandis ritum, ac suæ religionis morem non tenetur seruare, sed Ecclesiæ cui præest. *c. illa* 12. *dist. gloss. in c. vnico* 18 *quæst.* 1. Gloss. *in clem. dignum de celebration. Missarum.* Panormitan. *in Cleric. de vita & honestate clericor.* Vgolin. *de offic. & potest. Episcopi, part.* 1. *cap.* 3. *num.* 1. Sanchez *de religione, tom* 3 *cap.* 6. *lib.* 6. *num.* 25. cum Azor & Turrecremata. Barbosa *in pastorali tit.* 1. *cap.* 4. *num.* 15. Eman. Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras cap.* 68. *num.* 9.

118 Famulus Episcopi seu Cardinalis potest cum eo idem officium recitare & cum eo se conformare. Gloss. *in Clement. dignum de celebratione Missarum.* Sanchez, Vgolinus, Rodriguez *suprà.* Additionator ad speculum iuris *lib.* 1. *part.* 1. *titulo de disp.* §. 5. *num.* 23. *liter.* C. Emanuel Sa *verbo hora, num* 7. Mandosius *de signat. titulo licentia, col.* 6. *in pr.*

Poterit etiam in sua diœcesi 119
Confessorem eligere, & in aliena dum approbatus sit: vt sacra Cardinalium congregatio declarauit, *c. ne pro dilatione, de pœnitent. & remissionibus:* & Abb. ibi. Concil. Trident. *de reform sess.* 25. *cap.* 15. Syluester *verbo confessor. num.* 8. Armilla *verbo absolutio, num.* 15. Ægid. Coninck *de sacram disp.* 8. *dub.* 8. *num.* 2. Emanuel Sa *verbo Episcopus, num.* 31. Nauarrus *consil.* 11. *de priuil. num.* 1. Zerola *in prax. verbo Episcopus p.* 2. *num.* 14. Speculator *titulo de dispens. lib.* 1. *part.* 1 §. 5. *num* 23. Emanuel Rodriguez *tom.* 4 *de sus obras cap.* 67. *de*
Obispos, num. 19. vbi dicit, quòd Epi- 120
scopi Confessor non recipit potestatem ab ipso Episcopo, sed à Papa, **qui est proprius** Episcoporum Pa-
rochus; & quòd gaudet isto priui- 121
legio Episcopus titularis & suspensus, non verò confirmatus non consecratus, & degradatus.

Si vult Episcopus absolui virtute 122
iubilei, vbi cauetur quod eligitur Confessor approbatus, Confessorem approbatum debet eligere, seu antequam eum eligat, (si est in propria diœcesi, vel in aliena si est subditus) approbare, ad hoc vt iubileum consequatur. Nauarr *consil.* 12. *de priuileg. num.* 1. Zerola *verbo Episcopus p.* 2. *n.* 14.

Si in casus reseruatos Pontifici 123
incidat, si ipse absoluendi alios ab illis, potestatem hab[illegible], delegare potest suo Confessario vt eum absoluat, & secum dispenset in omnibus, de quibus *in c.* 6 *Concil. Trident. sess.* 24. & in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, vt sacra

congre

congregatio declarauit, *super cap. 6.* Maiolus *de irregularitate, lib. 2. cap. 2. num. 12. vers. est autem. & lib. 5. cap. 31. num. 7.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp 3. num. 2.* & in Summ. *lib. 4. cap. 37. num. 39. & 42.* Toletus *in summ. lib. 1. cap. 85. num. 5.* Henriquez *in summ. lib. 14. de irregular. cap 18. §. 3.* Suarez *tom. 5. disp. 41. sect. 2.* Riccius *in prax. decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. num. 2. in 2. edit.* Rodriguez *tom. 3. de sus obras cap. 5. num. 7* Barbosa *in pastor. part. 2. alleg. 39. num. 15.*

124 Quando ciuitas ex ipsius Episcopi dispensatione cibis vetitis vtitur, poterit & ipse secum dispensare. Sanchez *in Summ. lib. 4. cap. 37. n. 41. vsque ad 46.* Suarez *de legibus lib. 6. cap. 12 num. 11. fol. mihi. 684.*

125 Neque incidit in casus reseruatos à se ipso, quia secum iuridictionem exercere non potest: *l. penultima, ff. de arbitrariis.* vnde prouenit quòd se excommunicare non valeat. *c. cum inferiora, 21. dist. c. à nobis, de sent. excomm* Soto *in 4. sententiar. dist. 22. quæst. 2. art. 2. col. 1.* Armilla *verbo Episcopus, num. 19.* Vgolinus *de offic. & potest. part. 2. cap. 39 § 6. num. 1.*

Neque ligatur suis constitutionibus. Baldus *in auth. quibuscumque, c. de Sacrosanctis Eccl siis, num. 5.* Geminianus *in c. licet canon num. 8. de elect.* Curtius *iunior. lib. 3. consil 1, 8. num. 2.* Vgolinus *de offic. Episcopi p. 2. cap. 47 § 1. n. 3.* Seraphinus de Seraphinis *de priuilegiis, priuileg. 146. num. 2. fol. 720.*

126 Et quia Episcopus est persona publica, vltra proprium Angelum custodem habet alium ratione dignitatis: quia peculiari eget auxilio, & talis est Archangelus. Franciscus de Ouando *in 3. sententiarum lib. 2. dist. 1. propos. 5.* *Nota.*

127 Potest Episcopus secum duos Canonicos habere pro seruitio, non pro voluptate: & etiam si extra diœcesim sint, tamquam præsentes reputantur, licet distributiones quotidianas non percipiant, nisi præbendæ in eis consisterent. Et hoc habet locum etiam in Canonico Doctorali seu Magistrali, vt Sacra congregatio censuit. Laiè Gonzales *in reg. 8. cancellariæ gloss 6. num. 257.* Puteus *decis. 294. lib. 3. incipit in vna placentina.* Hieronymus Venero *in lib. dicto Exam. Episcopor. lib. 4. c. 40. num. 2.* Ioannes Gutierrez *canonicar. lib. 1. cap. 1. num. 149.* Valerius Reginaldus *in prax. fori pœnit. lib. 3. tract. 3. num. 54. vers. 4.* Azor *instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 3 vers. 6.* Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 56. n. 13. c. de cætero. c. ad audientiam de clericis non residentibus:* & Panormitan. *ibi, l. 19. tit. 26. part. 1.* & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. *cons. 2. de clericis non residentib. num. 1.* & in Manuali *c. 25. num. 120.* Ioannes Randei *de dispensationibus 2. part. in principio.* Rebuffus *in prax. regula de dispens. de non residendo lib. 2. num. 36 & 39.* Selua *de beneficiis part. 4. quæst. 6. num. 12.* Iacob. Putei *decis. 394. lib. 3.* Leo *in thesauro part. 3. cap. 2. num. 28.* Boherius *in decis. part. 1. quæst. 17. num. 12.* Tuschus *liter. E, conclus. 152. num. 2.* Sanchez *de matrimon. lib. 3. disp. 17. num. 6.* Riccius *in prax. decis. 364* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. cap. 2. lib. 17. num. 14.* Speculator *tit. de disp. lib. 1. p. 1 §. 5. n. 23.*

At verò non poterit retinere in suo seruitio familiarem vel Capellanum beneficium curatum habentem, licèt Vicarij generalis visitatoris seu Secretarij officium gerat, nisi per duorum mensium spacium: vt declarauit Sacra congregat. Card. *super c. 1. de reformat. sess. 6.* Gonzales *in regul. 8. cancellariæ, gloss. 6. per totam, num. 238.* Garcia *de beneficiis* 128

part. 3. *cap.* 2. *num.* 42. *in* 2. *declarat.* Poseuirius *de offic. Curati. c.* 1. *num.* 12. Emanuel Sa *verbo residentia*, *num.* 1. Nauarrus *consilio* 15. *de clericis non residentib.* Ricci. *decis.* 502. *num.* 1. Barbosa *allegat.* 53. *num.* 85. *part.* 3. & *in remissionibus ad c.* 1 *de reformat. sess.* 23. *n.* 3. *vsque ad* 5.

129 Hodie verò inspecta fructuum vbertate, & Episcoparuum redditibus, & multitudine peritorum, non securè faciet Episcopus, si Canonicos in suo seruitio occupauerit. Steph. Gratianus *disceptat. forens. c.* 166. *num.* 20. Barbosa *in pastorali d. all.* 53. *part.* 3. *num.* 145.

130 Non potest Episcopus votum, per quod vinculum inter ipsum & Ecclesiam dissoluatur, seu peregrinationis, per quod diu ab Ecclesia abesse debeat, emittere, sine licentia Papæ *c. nisi cum pridem*, *de renuntiatione. c. magna de voto. c. sicut.* 27. *de iureiurando, l.* 3. *tit.* 8. *part.* 1. Secus in voto abstinentiæ, eleemosynæ, & in omni voto per quod bonum præbeat exemplum. Abb. *in c. scriptura, num.* 9. *de voto.* Hostiensis *in Summ. tit. de voto* § *quis vouere.* Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *centur.* 5. *casu* 423. *num.* 1. Leo *in thes. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. Soto *de iustit. quæst.* 2. *lib.* 10. *art.* 4. Emanuel Sa *verbo Episcopus, num* 40. Barbosa *vbi proxim. n.* 22.

Antonius Fernandez de Moure in examine Theologia p. 4. *c.* 7. §. 1. *n.* 11. *vbi dicit, quod non tenetur intrare Religionem.*

131 Et si fortè antequam ad Episcoparum euocaretur Religionis votum emisit, intrare Religionem tenetur, & de licentia Papæ deserere Episcopatum. *c. per tuas.* 10. *de voto.* & Abb. *ibi*, & *in c. scriptura, num final. suprà.* Syluester *verbo votum*, 3. *num.* 2. Sanchez *in Summ. lib.* 4. *cap* 31. *num.* 7. & 8. & *cap.* 17. *num.* 5. & 6. Armilla *verbo Episcopus, num.* 10. Toletus *in Summ. lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 21. Barbosa *suprà, num* 26.

Sed salua tantorum virorum pace, contrarium tenendum est per textum *in d. c. per tuas, de voto.* Nam cum Pontifex, ibi loquatur in casu particulari, & in voto solemni in manibus, Gatopoliano Prælato facto, cui iam erat ius quæsitum, neque ab eo peteretur relaxatio seu dispensatio, sed tantùm consilium, & nihilominùs respondet consulens vt relicta Gebenensi Ecclesia, si vult suam sanare conscientiam habitum suscipiat Monachalem. Ex quo apertè colligitur istius text. assertionem consultoriam esse, non verò imperatoriam. Henriquez *in Summ. lib.* 10. *de sacram. Ordinis, cap.* 32. *num. final. in comm. liter. I.* & ita causa euitandi scandalum Pontificis consilio sequuto Ecclesiam Gebenensem deseruit, & ad Garopolitanum cœnobium se transtulit. At verò cum nos de voto simplici loquamur, sine præiudicio tertij facto, optimè defendere possumus non teneri ad Religionem transire, & Episcopatum deserere; cum id nihil aliud esset quàm retrò aspicere: quia 132
Episcopatus status perfectior est Monachatu. Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 184. *art.* 7. & inutile videretur de statu perfectiori ad inferiorem transire. Et quia Barbosa vbi pro- 133
ximè aliquibus argumentis hanc conclusionem contradicere nititur, respondeo ad primum, vbi dicit, quòd si Religiosus absoluitur à voto, & à regula, id fit authoritate Pontificis: iste verò de quo loquimur, authoritate propria.

Ad quod dico, quòd hæc assumptio ad Episcopatum indistinctè fit, neque ideò facilitatur quia est sæcularis; seu differtur quia est religiosus: sed cùm Romanus Pontifex tanta facilitate Monachum electum confirmet quàm sæcularem, & tunc Regularis absoluitur à votis, & cæteris

teris dignitati Episcopali oppositis, sic cùm electum aliquo voto adstrictum confirmat, à tali voto tacitè absoluit, (vt facit cum Regulari electo) & ab illis, quæ sui muneris executionem impediunt. Ex quo sequitur, quòd non authoritate propria, sed Pontificia ad Episcopatum transeat.

Secundò suis verbis conuincitur: ibi repugnat enim quòd Episcopus fiat Religiosus, quia oportet illum priùs fieri nouitium, & in operibus humilitatis versari, quæ dignitatem Episcopalem dedecent. At nos idem fatemur, & ob id dicimus non teneri, & dedecere Episcopalem dignitatem rectò aspicere: nisi Romanus Pontifex aut Romana Ecclesia aliud decreuerit, cuius correctioni me humiliter, & libenter submitto. Interim verò asserendum est, non debere religionem intrare Episcopatu relicto; & huius opinionis est Emanuel Sa *in aphorism verbo Episcopus, num.2.* Antonius Fernandez de Moure *in examine Theologiæ, part. 4. cap.7.§.1.num.11.* licet non fundatæ.

SVMMARIVM.

- *Episcopalis dignitas non nisi in magnis populis constituenda,* num. 1.
- *Vbi Episcopalis sedes constituitur, ciuitatis nomine & priuilegiis decoratur.* num 2.
- *Ciuitas propriè non dicitur, quæ non habet Episcopum.* num. 3.
- *Debet residere Episcopus in loco vbi est Ecclesia cathedralis.* num.4.
- *Vtrum peccet non residens in loco vbi est Ecclesia cathedralis.* num. 5.
- *Residere tenetur sicut Maritus cum vxore.* num.6.
- *Residentia Episcoporum vtrum sit de iure diuino.* num.7 & 8.
- *Episcopatuum diuisio à quo iure sit, & quo tempore facta.* num.9.
- *In principio nascentis Ecclesiæ Petrus & Apostoli simul gubernabant. Et erant pares tam in consecratione, quàm in iurisdictione.* num. 10.
- *In quas pœnas incidat Episcopus dum abest.* num 11.
- *Excipe quando ad modicum tempus* num. 12.
- *Vel quando ad longum pro vtilitate Ecclesiæ, vel Diœcesis.* n. 13.
- *Vel quando causa supplendi defectum vicini Episcopi.* num. 14.
- *Vel causa visitationis* num 15.
- *Explanatur textus in c. cum Episcopus, de off. ordinarij lib. 6.* num.16.
- *Cum causa poterit Episcopus in quacumque parte Diœcesis habitare ad tempus* num. 17.
- *Episcopus duorum Episcopatuum vnitorum in altero stans, vtrum negocia alterius Episcopatus terminare possit.* num. 18.
- *Vtrum pro incommoditate Diœcesis possit Episcopus iuste & sine pœna abesse* num. 19.
- *Diebus festinis an adesse debeat in propria Ecclesia.* num. 20.
- *Qua reuerentia suscipi debeat Episcopus, si ad aliam Ecclesiam cathedralem accesserit.* num. 21.
- *Episcopus debet honorare subditos,*

Episcopi

In

In generali reuocatione an includatur alternatiua.num.78.

Episcopus residens quibus gaudeat priuilegiis.num.79.

DE RESIDENTIA ET ALTERNATIVA.

CAPVT SEXTVM.

1 EPISCOPALIS dignitas non debet constitui nisi in magnis & frequentioribus populis. *c. Episcopalia de priuilegiis.* & ibi Panormitan. Bart. *in constit. qui sint rebelles verbo Lombardiæ Cardinal.* Tuschus *litera E, conclus.* 257.*num.*19. Ioannes de Platea *in l. vnica. c. de metropoli.* Beryto *lib.*11. *num.* 5. Nicolaus de Millis *in repertorio, verbo Episcopus.* Petrus Gregorius *syntagmatum part.*2.*lib.*15. *cap.*2.*num.*8.

2 Et sic quando nouus Episcopatus erigitur, villa, in qua erigendus est, priùs propter Episcopalis dignitatis præstantiam ciuitatis nomine & honore decoratur. Extrauag. *saluator. vers. volentes, de prabend. & dig. inter communes.* Barbosa *in pastorali part.* 1. *tit.*1.*cap.*7.*num.*13.*fol.*62.

3 Ex quo dicebat Bart. *vbi suprà*, quòd ciuitas verè & realiter non est, neque hoc nomen meretur, quæ Episcopum non habet. Bouadilla *in politica lib.*2.*cap.* 17. *num.*15. *cum sequenti.*

4 Quod fit primò ne dignitas tanta vilescat, & contemnatur. Secundò, vt Episcopus maiori affectione in ea resideat: nam si in paruis oppidis constituatur, ad maiora relicta Ecclesia se transferre curabit, contra sacrorum canonum statuta; in eis enim Episcopo præcipitur, vt in loco vbi sua Ecclesia cathedralis sita est, resideat. *c. Episcopalia* 1. *de priuilegiis. c. non oportet. c. peruenit c. placuit.*7.*quæst.*1.Ibi placuit vt nemini sit facultas, relicta principali Ecclesia, ad aliam in Diœcesi constitutam se conferre. Concil. Trid. *de reform sess.* 6.*cap.*1.*& de reformat. sess.*23.*cap.*1.*l.*29.*tit.*5.*part.* 1. & ibi Lupus *auth.quomodo oportet Episcopos.* §. *illud etiam*, & ibi Bart.*num.*1. *auth.de sanctissim. Episcop.* §. *interdicim.* Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 5. Geminian *in c.vltim. de priuileg.lib.*6.*num.*1. *&* 2. Farinatius *in decis.* Rotæ Romanæ, *decis.* 195.*n.* 6. *part.*8.Rebuffus *in praxi benefic.verbo dispensat.de non residendo.num* 3 *vsque ad* 6.*lib.*2.Nauarr.*in Manuali cap.*25. *num.* 121. Armilla *verbo Episcopus, num.*3.Toletus *in Summ. lib* 5. *cap.*4. *num.*1.Tuschus *liter. E, conclus.* 134. *num.*7.Iacobus à Grassis *in decis. aur. lib.*3. *cap.* 2. *num.*26. Sa *in aphorismis verbo Episcopus, num.*4.*& verbo residentia, num.*1.Candelabr. aur.*cap.*9. *de residentia.* Leo *in thesaur. part.*3. *cap.*2.*num.*4. Vgolinus *de offic. & potest.cap.*4.§.13.*part.*1.*num.*1.Bouadilla *in politica, lib.*2.*cap.* 9 *num.*1.Barbosa *in pastoral.part.* 3.*alleg.* 53.*n.*3.

Tenetur enim residere in sua Ecclesia sub peccati mortalis pœna. 5
Concil.Trident.*de reform. sess.*23.*c.*1. *vers.*

verf.si quis autem. Toletus *in summ. lib.5.cap.4.num.* 1. Emanuel Sa *verbo residentia, num.* 1. Nauarr. *in Manuali cap.25.num.* 121. Vgolinus *de offic. Episcopi, part.1.cap.4.§.13.n.2.*

6 Non secus ac maritus cum vxore. *c.peruenit. cum sequentib.7. quæst. 1.c. inter corporalia, de translat. Episcopi.* Quint.Mandos.*conf.18.n.7.*

7 Et quòd teneantur ad residentiam de iure diuino. Concil. Trident. *de reformat. sess. 23. cap.* 1. Soto *de iustitia & iure, lib.10.quæst.3. art.1.* Nauarr. *in Man.cap.25.num.121.* Couarruuias *variar. lib. 3. cap. 13. num. 9.* Sanchez *de matrimonio lib.* 8. Diaz *part. n.5.& 6.& in summ.lib.4.cap.15. num.12.* à Graffis *in decis. lib. 3.cap.2. num. 36.* Vargas *de Episc pali iurisd. axiomate 12.* Azor *instit.moral.part.2. lib.7.cap.4.quæst.1.* Hoseda *de incompatibilitate benefic. part. 1. num.* 511. Barbos. *in pastoral. part. 3. alleg. 53. num. 2. & 18.* Pineda *in Monarchia part.2.lib.13. cap 22.§.1.* vbi dicit esse de iure naturali & diuino.

8 At verò in contrarium insurgit Bouadilla *in Politica lib.2.cap.9.* nam illa verba Concilij ibi cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere: non ex his verbis colligitur, quod sit de iure diuino; sed quod exhortauit Christus ad curam ac vigilantiam circa subditorum gubernationem. Et si de iure diuino fuisset, non dispensaret in ea tam facilè summus Pontifex.

9 Secundò, quia Episcopatus diuisio de iure positiuo est facta à sancto Dionysio Papa, prope annum Domini de 279. Illescas *in histor.pontifical.lib.1.cap.28. col.2.* Hoseda *vbi sup. à num.7.* Lancellottus *in templo,*
10 *lib.2.cap.5.§.4.num.3.* Nam in principio nascentis Ecclesiæ Petrus & cæteri Apostoli toti præerant orbi, & omnes simul gubernabant, habebántque plenitudinem potestatis, & erant pares tam in consecratione, quàm in iurisdictione. Victoria *in relectionibus, de potestate Ecclesiæ, prop.12.num.23. relect. 2. conclus. 4. & num. 20.* Soto *in 4. sentent. dist. 24. quæst.2.art.5.in fine.* Panormitanus *in c.per venerabilem, qui filij sint legitim. num.20.* Selua *de beneficiis part. 2 q.4. num.30.in fine.*

Sed si diuisio Episcopatuum est de iure positiuo, ergo & residentia.

Et licèt sit de iure diuino vel 11
positiuo, propter suæ Diœcesis absentiam in graues incidit pœnas, & primò pro rata temporis, quo absit, fructus suos non facit, neque eos tuta conscientia percipere potest: sed pauperibus, vel fabricæ Ecclesiæ, ipso facto, absque vlla sententia, vel declaratione impertiri, & habet locũ tam in Episcopis, quàm in Patriarchis, & in Cardinalibus Episcopis, vt aduertit Toletus *in Summ.cap.4. lib. 5. num.* 1. Concil. Trident. *de reformat. sess.23.cap.1.verf. si quis autem auth. de sanctiss. collat. 9. l.29.tit.5 part.1.* ibi, *e si lo decieren non les deben inuiar las rentas de sus mesas.* & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. *in Manuali cap.25.num.121.* Sa *verbo residentia, num.5.* Leo *in thesaur.part.3. cap 2.num.4.* Vgolin. *de offic. Episcopi, cap.4 §.13.num.2.verf. 2.* Lancellott. *in templo, lib.2.cap.5.§.de solicitud. & offic. Episcopi.n.58.* Iacobus à Graffis *in decis.lib.3. cap.2. num.36.* Barbosa *in pastoral. part. 3. allegation. 53. num.21.*

Excipe tamen quando absentia 12
fit ad modicum tempus, cum causa rationabili, gratia recuperandæ valetudinis, seu amicum aut consanguineum inuisendi: tunc enim licèt absentia sit trium mensium, non reputatur pro absentia, dum nec sit

in Aduentu Domini, Quadragesima, Natiuitate Domini, vel in festo Resurrectionis, Pentecostes, Corporis Christi, nec in beatissimæ Mariæ (matris meæ amantissimæ, sine culpa originali conceptæ, quam ab ineunte ætate in Dominam perpetuam elegi, in cuius signum publicam scripturam signaui seruitutis, ac ad huius magni tituli honorem demonstrandum, & in recordationem mei muneris, in catenulis aureis à collo suspensam quotidie & assiduè porto quamdam auream medallam, in qua hæc sculpta: *Esclano de la Virgen.* Vtinam in omnibus, & per omnia ita sim, quòd Dominæ meæ complacere valeã, & possim, & pro suæ puræ & immaculatæ conceptionis defensione vitam ponere, & sanguinem libentissimè effundere:) Assumptione. Concil. Trident. Nauarr. Toletus, Vgolin. Franciscus Leo, Emanuel Sa, & Barbosa, *vbi suprà.* Paulus Grysaldus *in decis. fidei cathol. verbo Episcop. obiect.* 16.

13 Secundò, excipe quando ad multum tempus, puta per duos aut tres, vel plures annos, & sic vrgente necessitate, vt pro vtilitate Ecclesiæ suæ, vel totius Ecclesiæ vniuersalis: vt cum Concilium prouinciale, nationale, aut generale congregatur: vel quando legatione aliqua fungitur de Romani Pontificis mandato, vel de eius licentia: seu quando euidens Reipublicæ vtpote suæ ciuitatis vtilitas eius absentiam postulat; nam prius Pontificia licentia obtenta in scriptis licitè abesse poterit: vel si tam celeratè sit quòd Romanus Pontifex consuli non possit, de Metropolitani consensu, & eo absente de Episcopo antiquiori residente. Requiritur etiam, quòd tam à Metropolitano quàm à Suffraganeo licentia sit in scriptis. Concil. Trident. Nauarrus, Franciscus Leo, Paulus Grysaldus. Sa, & Vgolinus *suprà.* Geminian. *in c. quoniam de priuileg. lib.* 6. *num.* 3. Gregorius Lopez *in l.* 29. *tit.* 5 *part.* 1. Armilla *verbo Episcopus, num.* 3. Soto *de iustit. lib.* 10. *quæst.* 3. *art.* 4. *col.* 5.

Tertiò, quando causa supplendi defectum vicini Episcopi mortui, quæ est iusta & valdè charitatiua, ac à sanctis Patribus commendata. *c. Pontifices.* 4. 7. *quæst.* 1. 14

Quartò, quando causa visitationis, quia pro præsente habetur. *c. decreuimus. c. Episcopum. cum duobus sequentibus* 10. *quæst.* 1. Caueant autem Episcopi ne hoc colore per Diœcesim vagentur, quia amplius quàm vnam diem remorandi per vnamquamque Basilicam licentiam non habent. *c. quia cognouimus. c. cauendum. c. inter cætera, cum sequentibus* 10. *quæst.* 3. Ioannes Filesacus *de sacra Episcop. autb. cap.* 16. § 4. Nam licèt textus *in c. cum Episcopus de offic. ordinar. lib.* 6. posse Episcopum dicat, in quocumque loco suæ Diœcesis pro tribunali sedere, & ibi causas ad eum spectantes terminare, & alia expedire dum non sit in loco exempto: intelligi debet quando necessitas poscit, vt causæ citò terminentur, aliter enim consonum erit vt ad tribunal remittantur, ne hoc modo maiora contemnantur tribunalia. *c.* 1. *de priuilegiis.* Gregorius Lopez *in l.* 29. *tit.* 5. *part.* 1. Gonzales *in regula* 8. *gloss.* 43. *cancellar. num.* 192. 15 16

Cum causa tamen poterit in quacumque parte Diœcesis habitare, & ibi ad tempus iurisdictionem exercere, causa namque iusta quæ dicatur suæ conscientiæ relinquetur. Andreas Gambarus *de off. Legati de latere. lib.* 2 *num.* 168. *fol. mihi* 34. Hieronymus Gonzales *vbi suprà.* Sayrus 17

in

*in floribus decis. tit. de officio ordinarij, decis.*3. Hieronymus Venero *in exam. Episcopor. lib.*4.*cap.*17.*num* 5. Nauarrus *consil.*3.*alias* 4.*de off. ordinarij*. Barbosa *in pastorali part.* 3. *allega.* 8. *num.*4.

18 Episcopus duorum Episcopatuum vnitorum, in vno stans potest negotia alterius Episcopatus terminare. Zero.*in prax. verbo Episcopus, part.*2. *num.*37.

19 Aëris intemperies, & quando locus aquarum inundatione grauatur, vel si prædones adsunt, qui expelli non possunt, iustam causam mutationis, translationis, seu renuntiationis Episcopo præbet. *c. tribus de consecrat. dist.* 1. *c. quorumdam. dist.* 74. *c. Ecclesia*, 16.*quæst.* 7. latè Monachius *de arbitrariis, lib.*2 *centur.*5. *num.*11. *vsque ad* 16.

20 Debet igitur Episcopus diebus Dominicis & festiuis assistere diuinis officiis in sua Ecclesia. *c. Episcopi, de consecrat. dist.*3. Bertach. *de Episcopis, part.*1.*quarti libri, num.*4. Sa *verbo Episcopus, num* 42. Abbas *in c. magnæ, de voto num.*11. Iacobus à Grassis *in decis. aur. lib* 3 *c.*2.*n.*36.

21 Et si fortè ad suam Ecclesiam alius Episcopus venerit, debet eum honorificè suscipere, valdè honorare, & particularem ei reuerentiam exhibere, in locóque eminentiori, & in propria sede collocare, etiam si qui suscipit Cardinalis sit, & qui suscipitur non. *c. Episcopi* 7. *quæst.* 1. Bert. *ibi supra.* Cataneus *in catal. glor. mund part* 4. *consid r.* 21. Zerola *in prax. verbo Episcopus, part.* 1. *num.*9.

Debet etiam subditos valdè honorare, diligere, & eis subuenire, ac vocare eos non fratres, sed filios. Lancellott *in templo, lib* 2.*cap.*5.§.3. *num.*19. Panormitanus *in c. quam graui. de crimine falsi.* Gloss. *in c. stò subiectus.*95.*dist.* vbi docet, quòd clericos vocet fratres, seu socios; & subditos laicos, filios. *c. quid autem* 8.*q.*1. *c. cauendum* 10.*quæst.*3. Et quòd clericus quando scribit Episcopo reuerenter debet subscribere, & non vocare fratrem, seu socium, sed Patrem. Gloss. *in d. c. sto subiectus.* 22

Debet etenim Episcopus omnia bona temporalia, & etiam vitam pro salute animæ cuiuslibet subditorum exponere: iuxta illud Ioann. 10. *Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis.* Diuus Thomas 2.2.*q.*185. *art.*5. *num.* 40. Armill. *verbo Episcop. num.*3. Ioann. Trullus *in regula Canonicor. regular. lib.*1.*cap.*13.*num.*4. Paulus Grysaldus *in decis fid. cathol. verbo Episcop. obiect.*25. 23

At verò pro administratione Sacramentorum, quæ non sunt de necessitate salutis, vel pro salute corporum subditorum, se morti exponere non tenetur: licèt si id faciat erit laudabile, & magnæ charitatis indicium. Armill. *suprà, num.*6. 24 25

Pro defensione sui populi vsque ad mortem se opponere debet: & si opus fuerit, pro bono publico renunciare Episcopatui. Lancellott. *in templo, lib.*2.*cap.*5.§.3.*num.*7.& 10. 26 27

Ex quo ductu aliquos Hispaniæ Episcopos in bello à Mauris interfectos, à Cardinali Baronio anno Domini 1010. & à Ioanne Mariana *lib.*8. *de la histor. general de Espanna cap.*10. iniustè reprehensos defendes: nam cùm illi sanctissimi Episcopi nimio affectu ampliandæ fidei & subditos defendendi à Sarracenorum oppressione, cum Catholicis Regibus & Magnatibus ad vela ibant, vt sua exhortatione fideles & milites corroborarent; potiùs enim hæc pietas laudanda est, quàm carpenda, vt Ambrosius de moralib. 28 29

inquit, *lib.* 17. *cap.* 30. illis verbis: *con los dos condes tan bien venieron algunos Prelados de las Ciudades de sus ssnnorios, à costunbrados con zelo christiano à segir la gerra contra infieles.* Et melius venerabilis Antonius de Yepes *en la historla de san Benito, tom.* 5 *centuria* 6. *anno Domini* 1010. & Diui Benedicti anno 530. vbi Baronio & Marianæ respondens eximiis laudibus maximè eos exornat, in calúmnque fert, quia animam pro suæ fidei defensione, sui Regis, sui populi, & pro Sarracenorum extirpatione infidelibus tradiderunt, cùm non haberent vltra quid facere: nam maiorem charitatem nemo
30 haber, vt animam suam ponat quis pro amicis suis.

31 Peccat etenim mortaliter Episcopus, si se non intromittit per censuram, aut per alium modum, ad pacificandos ciues cum scandalo dissentientes. Gloss. *in c. vnum horarium. verbo neglexerit.* 24. *dist.* Felinus *in c.* 1 *num.* 5. *de treg & pace.* Lancellot. *de lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num.* 70. & 10. Barbosa *in pastorali part.* 3. *allegat.* 79. *num.* 1.

32 Et cùm ouium cura sit ita necessaria, & à sanctis Patribus commendata, euidenter apparet quàm malè facit Episcopus, qui permittit se promoueri ad audientias. Primò quia plerúmque sigillant Principum literas, vigore quarum sanguis effunditur humanus. *c. clerici. c. sententiam.* & ibi Scribentes *ne clerics vel monachi.* Bohetius *de ordine grad. vtr. fori. part.* 1. *num.* 11. Gregorius Lopez *in l.* 48 *tit.* 6. *part.* 2. Vgolinus *de off. Episcop. p.* 1. *c.* 3. *n.* 1.

33 Secundò, propter ingentia damna quæ subdiris inferunt statim cum absunt; & ideò Chorepiscopi extincti sunt, quia Episcopos illis suos greges pascendos committebant, vt otio ipsi se traderent, instar meretricum, quæ statim vt pariunt infanies aliis nutricibus tradunt educandos, vt suam libidinem explere valeant. Soto *de iustitia lib.* 10. *q.* 3. *art.* 2. *in fine.* Pineda *en la monarch. Ecclesiastica, lib.* 13. *cap.* 22. §. 1. *part.* 2. *tom.* 2. ibi, *los Obispos que por su descanso y pasa tienpo en comiendan el regimiento de sus Obispados a otros, son como las mugeres des honestas y luxuriosos, que enpariendo en tregan el hijo que paren à otra que sele crie por poderse dar luego de nuebo a sus luxurias: y que asi los Obispos en siendo Padres de almas las en comiendan à otros por andarse ellos en otras occupaciones, que les dan mas gusto yo nopuedo quietar nu consciencia para asegurar lade ningun Obispo, que anda mucho tienpo fuera de su Obispado por mas officios de Rey* 34
que tenga, si ay quien buenamente pueda complir con los tales officios. Barr. de Medina *in Sum. cap.* 16. §. 1. vbi addit non debere abesse, etiam si vocetur ad Præsidentiam Inquisitionis generalis, nisi alius æquè idoneus non inueniatur.

Tertiò, quia ibi causæ merè sæculares tractantur, suo statui & stylo dissimiles: & idem dico in regalibus 35
consiliis, *y en las juntas*, & ideò impius ille Soliman, quando sibi ostensa capita Magnatum fuerunt in bello contra Ludouicum Vngariæ Regem iniustè ac crudeliter vita exuta, hæc dixisse inquit Paulus Iouius, *dict. lib.* 18. *c.* 1. *tom.* 2. *col.* 2. *Viendo la cabeça de Paulo Tomoreo le reprehendio de tonto y temerario pues siendo Sacerdote, dedicado en cossas Ecclesiasticas, auia con arrogancia, querido entremeter se en loque no era de su officio, y su consejo fue causa del desastrado sucesso desta batalla, muerte de su Rey, y de innumerable numero de Vngaros, y de toda la flor de aquel Reyno.* Videant nostri

Reges quàm damnosum est, vocare *à las iuntas de consejo de estado y gerra*
36 Episcopos & Religiosos, vbi de rebus diuersis tam belli quàm pacis agitur, in quibus neque scientiam, notitiam, seu experientiam habent, aut habere possunt, & resolutiuè ac magistraliter suam sententiam interponunt: ex quo Reipublicæ & regno magna sequuntur incommoda. Non autem reprobo vt in conciliis *y en las juntas*, aliqua persona Ecclesiastica sit, vtpote Episcopus aut Cardinalis, qui aliorum vota & sententias secundum leges Dei, & Ecclesiasticas sanctiones disponat & dirigat. Sed improbo quod de non sibi pertinentibus, vtpote de naualibus pugnis, obsidionibus, & similibus, ex capite quasi hallucinantes loquantur: ministerium enim eorum, & exercitium Sacrosanctum est, & ab his multùm differt: & sic quid mirum, si eorum
37 sententiæ diuersæ? Scriptum erat in veteri lege, cum asino & boue non arabis: hoc est, homines diuersi exercitij non iunges: quia difficillimum est sententias eorum in bonum Reipublicæ concordare. Et
38 idem dico quando in Conciliis vbi de rebus Ecclesiasticis tractatur, sæculares miscentur, qui ferè numquam in bonum Ecclesiæ disponunt.

Et non secnrè facit Episcopus, qui permittit se cōstitui Magistrum rationalem, & Præsidentem ad rationes officialium thesaurariorum & receptorum discutiendas, quod facere de iure non debent. *c. clerici. ne clerici vel Monachi. c. inutile.* 88. *dist.* Boherius & Lupus *supra.* Rebuff. *in prax. lib.* 2. *de dispens. de non residendo.*

39 Officio Legati Regis, seu Oratoris fungi poterit, si adest Reipublicæ vtilitas, & non adest alius æquè idoneus, obtenta in his & similibus casibus Pontificia licentia. *c. cum parati, de appellationibus. c. si Episcopus dist.* 18. *c. in Archiepiscopatu, de raptoribus.* Felinus *in c. inter dilectos, num.* 4. *de fide instrum.* Sa *verbo Episcopus, num.* 18. Antonius Corseti *de potestate Regia, part. vltima, num.* 47. Lelius Zechus *de casibus reseruatis, casu* 3. *num.* 2. Barbosa *in pastorali, p.* 3. *alleg.* 53 *n.* 16.

Et officio Proregis: vt iam visum fuit in Cardinali Adriano Tortosæ Episcopo postea Papa, & in venerabili Cardinali Francisco Imenez Archiepiscopo Toletano; & nostris temporibus Dominus ac Dominus meus semper colendissimus, illustrissimus Cardinalis S. R. E. Diuus Antonius Capata olim Archiepiscopus Burgensis, & nunc consiliarius Regius in consilio *de estado y gerra*, & etiam summus ac generalis in Philippi IV. Regis hæreditariis prouinciis de fidei Catholicæ negotiis cognitor, censórque diligentissimus, & omni laude, veneratione, ac æstimatione dignissimus: decorauit namque illum Deus præclarissimis animi dotibus, ac illustrauit singulari prudentia, eloquentia, integritate, constantia, mansuetudine, solertia, probitate, eximia pietate, iustitia, atque omni denique sanctimonia, quibus etiam suæ vitæ grauitate ita amabilis omnibus apparet, quantum terribilis illis, qui flagitiorum generibus sunt inuoluti. Viuat ergo feliciter ad totius Ecclesiæ bonum, & sit eius memoria æterna anno de 1621. fuit Neapolis Gubernator. Bouadilla *in politica, lib.* 2. *c.* 17. *n.* 22. 40 41

Sed quòd Proregis seu Gubernatoris officiū exercere nequeat. Ant. Corset. *de potest. regia. p.* 5. *n.* 51.

K 3

42 Poterit etiam exercere officium Regij Consiliarij auth. habita. *c. ne filiu pro patre*: & ibi nota marginalis *l. 48. tit. 6. part. 1.* & ibi Lopus. *Abbas de clerici. num. 10. ne clerici. vel monachi.* Felinus *in c. licet de foro comp. t.* Laudens. *in tract. de consiliar. q. 30.* Corseti *suprà.* Lancellot. *in templo lib. 2. cap. 5. §. 4. de potentia Episcop.* Azeuedo *in l. 1. tit. 4. lib. 2. recopilat.* Leo *in th. saur. part. 3. cap. 4. num. 11.* Menchaca *de success. creatione, lib. 3. §. 30. num 312.* Bouadilla *d. lib. . cap. 18. num. 91.* Camill. Borellus *in Summ. decis. tit. 6. n. 20.*

43 Et quia in consiliis regiis existentes aliquando interrogantur de causis criminalibus, si non cautè responderint, irregularitatem incurrent: & sic præmitto, quòd si Episcopus fuerit interrogatus, qua
44 pœna feriri debeant cudentes falsam monetam, vel alia crimina perpetrantes, respondere de iure potest, generaliter loquendo, quòd debent flammis igneis exuri: iuxta decisionem textus *in l. si quis nummos.*
45 *c. de falsa moneta.* Et quòd homicida voluntarius vltimo supplicio damnetur, vt *in l. 1. ff. ad legem Corneliam de sicariis*: & ita de similibus. Ioann. Montaigne *de collat. parlamentorum, part. 3. num. 9* Laudens. *de consiliar. Princip.* vbi citat Baldum *in auth habita, c. ne filius pro patr.* Archidiacon. *in c. pessimam 23. quæst. 8.* Sa *verbo irregularitas ex deformitate, num. 4.* Armilla *verbo irregularitas, num. 18.* Speculator *tit. de dispensat lib. 1. p 1. §. 1. num 42.* Antonius Corseti. Lancellott. & Bouadilla, *suprà*, & iste *lib. 2. cap. 17. num. 17.*

46 In casu verò occurrenti particulari, vbi mors vel mutilatio membri imponitur, non debet respondere, seu consulere, sed dicere, hoc consilium ad me non pertinet, neque est status mei, quia mihi non licet interficere quemquam. Montaygne *de collat. parlamentorum, part. 3. num. 9.* Speculator & Armilla. *suprà.*

Sed si interrogatur in casu particulari, qua pœna multari debeat Titius, & ipse dicat mortem mereri, & Iudex hoc consilio non sequuto, sed propter aliud delictum ad mortem damnauerit, non efficitur Episcopus irregularis. Armilla *suprà num. 18.* 47

Poterit etiam sine irregularitatis metu librum in causis criminalibus iudices instruentem scribere, in lucémque edere. Bouadilla *in politica lib. 2 cap. 17. num. 27.* 48

Episcopus à suo Rege, & simul ab Archiepiscopo vocatus, licitè potest Archiepiscopi prætermittere mandatum, & ire ad Regem *c. pastoralis. § vltim. de off. Legati.* & ibi Gloss. & Scribentes *in c. comparati, de appellat. c. si Episcopus 18. dist. c. de rebus 12. quæst. 2. l. 19. tit. 3. lib. 1. ordinam. col. 6. vers. los quales aunque Prelados.* Nisi Archiepiscopus dixisset, quod Regia vocatione non obstante, cum adeat, nam tunc coram eo prius comparere debet. Panormitan. *in d. c. cum parati. num. 8.* Corseti *de potest. Regi quæst. 5. n. 50.* Laudens. *de Principibus quæst. 427.* Natta *cons. 576. n. 8.* Selua *de beneficiis, part. 1. quæst. 3. num. 12.* Guillelm. Benedict. *in c. Rainutius de test. verbo, & vxorem nomine Adelasiam. decis. 2. num. 50. col. 4.* Azeuedo *in l. 3. tit. 3. lib 4. recopilat.* Auiles *in capit. prætor. c. 1. gloss. mandamientos, num. 9. & 10.* Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 9. num. 48.* Bouadilla *d. lib 2. cap. 18. num 61.* Lancellott. *in templo, lib. 1. cap. 2. de Rege §. 3. de magnitudine regali.* 49

Aliter fit cùm Papa, cui semper Regis postpositis mandatis obtemperan 50

peran

perandum est, ad instar Petri, qui omnibus relictis Dominum est secutus. Gloss. *in d.c. cum parati. & in c. pastoralis de off. & potest. iudicis delegati.c.qui resistit.* & ibi *gloss.* 11.q.3. Abb. Lancellot. & Bouadilla *suprà.* Gonzales *in reg.* 8. *cancellar. gloss.* 1. *num.*42.

51 In Episcoporum residentia (licèt de iure diuino esse dicamus,) solus Papa dispensat, in quo non facit contra ius diuinum, sed tantummodò declarat in illo casu non teneri residere Prælatum, nec lege diuina tunc obligari ad residentiam. Couarr. *variar. lib.*3. *cap.*13. *num.*9. Soto *de iustit. & iur. lib.* 10. *quæst.* 3. *art.*4.*col* 4.

52 Et quia in fauorem residentiæ Dominis Episcopis alternatiua concessa est, non inutile erit vt ad de ea tractandum descendamus. Aduerte quòd ex Pontificia facultate Episcopi antiquitùs beneficia conferebant in sua Diœcesi vacantia liberè, sine vlla reseruatione vel impedimento *c.decreto.c.qui se scit* 2. *quæst.*6. *c.multum.c.stupeo* 3.*quæst.*6. Gaspar de Perusio *in tract. de reseruat. in pr. num.*1. Hieronym Grauid. *cons.*197. *num.*3.*&* 9. *lib.*1. Gomezius *in tract. de spectatiuis, num.*10.*in fine.* Cassiodor.*decis.*3. *num.*4. *& decis.*4. *num.*1. Puteus *decis.*3 *num.*4.*de priuileg.* quos sequitur Gonzales *suprà gloss.* 4. *n.*4. *&* 5.§.1.*proœm* [illegible] 2.

53 Sed reseruatio ideò introducta vt prouideatur residentibus in curia. Gloss. *in extrauag. execrabilis,* §. *qua omnia in verbo reseruamus de præbend.* Ioann. 22. ibi: si quæris à me, quæ potuit esse causa rationabilis, quòd Papa ad se talia beneficia reuocauerit conferenda; possum respondere, quòd cum ad eius vrbem & sedem confluant vndecumque clerici indigentes, quibus paterna prouisione subuenire tenetur, iustum fuit & æquum aduenire modum, per quem Papa possit de multis beneficiis prouidere. Alias causas posuit ibi glossa, & multas Gonzales, *vbi suprà num.* 187. *vsque ad* 197.

Sed ne Episcopi conqueri possent, concessit Papa tam Episcopis residentibus, quàm non residentibus, quatuor menses: videlicet Martium, Iunium Septembrem, ac Decembrem, & sibi reliquos octo menses propter suam maiorem potestatem reseruauit. Gonzales *in reg.* 8.§.1.*proœm.num.*51. *vsque ad* 54. Rodriguez *tom.* 3. *de sus obras cap.* 35. *num.*1. 54

In quo non facit Episcopis iniuriam, quia reuertitur res ad suam primæuam naturam: tradit Æneas de Falconibus *in tract. de reseruat.* 2. *præludio, num.* 1. *vers. vnde si contigerit.* Mandosius *in regul.*2.*quæst.*2.*n.*12. *ante finem.* Gonzales *num.*47. 55

Postea vt Episcopi ad personaliter residendum inuitentur, diuisit Papa æqualiter omnes menses anni inter ipsum & Episcopos residentes, & alternatiuam quoad beneficia liberæ dumtaxat collationis acceptare volentes, vt videre est *in regul.*8.*cancell.*& ibi Gonzal *num* 56. §.1. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.*6. *lib.*1. *ordinam.* Nicolaus Garcia *de benefic.iis* 5 *part.cap.*1.*num* 682 *fol mihi.*471. 56

Itaque priuilegium quod in alternatiua eis conceditur, hoc est, quod alternatim cum Papa beneficia conferant, hoc modo Papa reseruat sibi sex menses, & alios sex concedit Episcopis, videlicet Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris. Renuntiaris tamen quatuor mensibus, sibi aliàs per regulam ordinariam competentibus, & vt alternatiua gau- 57

dere

dere possint, requiritur quòd Episcopus in sua Diœcesi resideat, & quòd prius eam acceptauerit per parentes literas, manu propria signatas, suóque sigillo munitas, in sua ciuitate & diœcesi datas: in quibus debet declarare se velle alternatiuam, & renuntiare quatuor menses sibi alias concessos & ipsas literas ad Papæ Datarium mittere, cum nuntio seu cursore ordinario & communi, quibus ab eo receptis, & in dataria recognitis, tunc demum & non antea, incipit priuilegio alternatiuæ gaudere. Leo *in thesaur. part.2.cap.3.num.3.* Puteus *decis.* 387.*num.* 1.*&* 2.*lib.3.& decis.*491.*per totam.lib.* 2. *& ibi decis.* 507. *num.* 1. *&* 4.Gonzales *in regul.*8. *cancell.gloss.* 43.*num.*41. Nauatr.*consil.* 31.*de præbend.num.* 2. Alexander Ludouisius posteà Papa dictus Gregorius XV. *decis.*94.*incipit dubitaui.num.*9.*&* 11. *fol.mihi.*92. Thomas Zerola *in prax. benefic.verbo beneficium*,§.8.

58 Quod in alternatiua nihil Episcopis de nouo concedatur, sed tantùm remoueatur obstaculum quoad duos menses. Ludouisius *decis.* 99. *num.* 4. *&* 5. *incipit dubita. an Petro. fol.*97. *& decis.*291. *incipit informante. num.* 1. *&* 6. Puteus *decis.*215. *lib.*1. *num* 3. Gonzales *in d.reg.*8. *gloss.*41. *vsque ad* 46.*& gloss* 51.

59 Cardinales verò S. R. E. non habent menses reseruatos, neque obstaculum vllum, & ideò si Episcopatum habent, liberè possunt in quolibet mense omnia beneficia conferre, quia impedimentum ab eis remotum est. Ludouisius *decis.* 99.*num.*4.Gonzales *gloss* 24. *num.*71. *& gloss* 41.*&* 45.

60 Non potest Episcopus vti alternatiua, nisi beneficia vacantia fuerint liberæ dumtaxat collationis, ita vt ad ea conferéda procedere possit sine consilio, aut consensu Capituli, aut alicuius personæ. Gonzales *d. gloss.* 41. *vsque ad* 45. Ludouisius *decis.*95.*incipit gratia Sebastiani.*

Et sic in beneficiis spectantibus ad collationem Episcopi, & Capituli, & si menses inter Capitulum & Episcopum sint diuisi, alternatiua concessa Episcopo, non prodest Capitulo. Ludouisius *decis.*95. *incipit gratia Sebastiani.num.*7. Gonzales *in regul.* 8.*gloss.* 24. *num.* 48. *& gloss.*42. *num.*1.*&* 5.*& gloss.* 45.*per totam.* 61

De iure antiquo contrarium seruabatur, teste Puteo *decis.* 88.*in fine lib.*1. quia non erat restricta ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sicut hodie. 62

Sed si Episcopus & Capitulum habent aliquas præbendas simultaneæ collationis, & diuidūt per turnum ius & exercitium conferendi talia beneficia simultaneæ collationis, tunc Episcopus in suo turno gaudebit alternatiua respectu dictorum beneficiorum: quia in hoc casu certum est quod confert liberè. Ludouisius *suprà*,& Gonzal. *d.gloss.* 45. *per totam.* 63

Idem dicendum erit si turnus non sit diuisus per alternas vices, sed per choros seu latera, ita vt beneficia vacantia ex præbendatis sedentibus in latere dextero chori Ecclesiæ cathedralis seu collegiatæ, ad liberam collationem Episcopi, quæ ex præbendatis sedentibus in latere sinistro, ad liberam dispositionem Capituli spectent: nam cùm liberè Episcopus conferat vacantia in suo choro, alternatiua gaudet. Gonzales *suprà.*§.1.2 *&* 3.*num.*36. 64

Sed Capitulum etiam si habeat in latere sinistro liberam collationem, vel etiam sede vacante, alternatiua frui nequit. Garcia *de beneficiis part.*5.*cap.*1.*fol.*471. 65

Nulla

66 Nulla causa licèt grauissima & iustissima etiam a Concilio approbata, & licèt exerceat officium Inquisitoris generalis, poterit Episcopum absentem à Diœcesi habilem reddere, & facere quòd pro præsente habeatur, adhoc vt alternatiua gaudeat, vt sanctissimus respōdit. Garcia *vbi suprà num.*467.*& in addit. ad dict.cap.*1 *num.*463. Marquesanus *de commiss. part.* 1. *tom.* 1. *cap.*1.*&* 2.*num.*115. Barbosa *in pastorali, part.*3. *allegat.*53. *num.*34.*cum sequenti.*

67 Et licèt absentia sit vnius diei, & pro vtilissima causa, & in die illa commorans extra Diœcesim, vacauerit beneficium aut præbenda, prouisio non ad Episcopum, sed ad Papam pertinet: vt decisum fuisse in Rota in causa Archiepiscopi Domini Maximiani de Austria, testatur Gonzales *in regul.* 8. *cancell. gloss.* 43. *num.* 26. *vsque ad* 41. vbi latè & copiosè hanc quæstionem disputat, & vltimò concludit, quòd nec vnius diei absentia est excusabilis.

68 Contrarium affirmat Leo *in thesaur. part.*1.*cap.*3.*num.*9. sed existimo quòd non est secura, neque sequenda eius doctrina: quia ad 15. dies extendit absentiam extra Diœcesim, & dicit gaudere alternatiua dum abest.

69 Sed licèt absens à Diœcesi per aliquod tempus, vel etiam per spacium vnius diei priuilegio alternatiuæ priuetur, non tamen ipsam alternatiuam perdit, neque perdere potest per absentiam, abusum, vel alio modo, nisi Papa volente, & expressè declarante: & taciturnitas Papæ conseruare videtur Episcopum in suo vsu, & quasi possessione conferendi virtute alternatiuæ. Latè Gonzales *in d. reg.* 7 *gloss.* 43. *num.*135. *&* 159. *& gloss.*56. *num.*48. *vsque ad finem.* Barbos. *in pastor. p.* 3. *allegat.*53.*num.*44. vbi inseruit quamdam sacræ Rotæ decisionem super hoc latè fundatam.

Quid ergo dicendum, quando Episcopus absens fuit à Diœcesi, & rediit statim: vtrum per absentiam totus ille mensis efficiatur Papæ, adeò vt ipse beneficia vacantia in illo prouidere nequeat; an vè statim cùm rediit, possit conferre deinceps vacantia in illo mense: siquidem, vt diximus, alternatiuam non perdit, nisi vsum tantùm per spacium temporis quo abest. Sed ad intelligentiam nota. Certum esse non amittere Episcopum alternatiuæ proprietatem per absentiam, vsum verò sic: ita vt si post acceptationem alternatiuæ abierit, tedieritque in principio mensis Aprilis, aut Octobris, quia per absentiam suam suam semel facti sunt Papæ, licèt ipse in principio ipsorum ad Diœcesim redeat, nihilominus impeditur prouidere vacantia in eis, & in sequentibus, hoc est in mense Maij, & Nouembris; sed adueniente mense Iunij & Decembris prouidebit, & est ratio, quia Episcopus istos duos menses, scilicet Aprilem, & Octobrem lucratur Papæ, absque aliqua mensium ipsius permutatione, & nullo alio nisi residentiæ onere adiecto: vnde cùm eos gratis accipiat, æquissimum erit, vt quantocumque paruo tempore à sua Diœcesi abfuerit, illos amittat: ita vt semel per eius absentiam facti Apostolici semper remaneant Apostolici, vsque ad vltimum diem illius mensis quo abfuerit. 70 71

Si verò in principio mensis Februarij, seu Augusti, licèt semel per absentiam Episcopi facti sint Papæ, desinunt esse Papæ reuertente Episcopo ad suam Diœcesim,

L

quia non ita simpliciter Episcopus accepit à Pontifice menses Februar j & Augusti, sed in cambium Mart j & Septembris: vnde cum nullo modo possit Episcopus ex parte Papæ iterum habere Martium & Septembrem aliàs sibi pertinentes, iustissimum est quòd Papa non ita absolutè, & rigore stricto recuperet Februarium & Augustum, sed sit satis quòd per illud solum tempus quo absuerit Episcopus Pontifex prouideat beneficia vacantia in illa Diœcesi, & quòd reuertente Episcopo ad eum quoque pertineat prouisio, non ad Papam: quia statim cùm reuertit desinunt esse Papæ.

Menses autem Iunij & Decembris semper sunt Episcopi etiamsi Episcopus numquam resideat in Diœcesi, & etiam tunc non pertinet prouisio beneficij in eis vacantis ad Papam, sed ad Episcopum. Quia cùm Papa retineat sibi medietatem suorum octo mensium, scilicet Ianuarium, Maium, Iulium,& Nouembrem, in quibus nullo modo voluit posse competere Episcopo ius aliquod, etiamsi perpetuè resideat; æquissimum etiam erit, quòd Episcopus sibi etiam retineat medietatem suorum quatuor mensium, Iunium scilicet, & Decembrem, in quibus nullum vnquam ius posset competere Papæ, etiamsi Episcopus in sua Diœcesi non resideat. Quæ notaui tamquam mirabilia, & vtilissima, & secundum ea plures consului in casu particulari, & postea inueni idem tenere Barbosam, ex mente cuiusdam moderni in longa allegatione ad decisionem Rotæ, quam suo libro inseruit, *in pastora i part.3.allegat.53.num.38. vsque ad* 44.

In quibus casibus Episcopus alternatiuam perdat, post multas ampliationes, & limitationes posuit Gonzales *in regul.8.gloss.* 56. & concludit quòd ad hoc vt ea vti non possit, & vt censeatur amissa requiritur Papæ declaratio.

72 Finitur alternatiua morte Pontificis concedentis, aut Episcopi acceptantis, & renuntiatione seu morte ciuili tam Papæ, quàm Episcopi. Nauarr.*consil.*31.*de prabend. & dignit. n* 2.Gonzales *in regula* 8. §. 5. *proæm. num.*1. *vsque ad* 38. Barbosa *part.*3. *alleg.*57.*n* 190.

73 Si transfertur ad aliam Ecclesiam, vel remouetur alio quouis modo, cessat alternatiua: quia talis translatio seu remotio dicitur mors ciuilis; & si vult in nouo Episcopatu alternatiuam habere, de nouo petere & acceptare tenetur. Gonzales. *gloss.* 54. *in regul.* 8. *num.*14. *vsque ad finem.*

74 Episcopus non tenetur mittere nuntium specialem ad Papæ Dattarium cum acceptatione alternatiuæ, sufficit namque transmittere literas acceptationis cum nuntio, & cursore ordinario, & communi, siue cum alia quacumque persona:& hoc procedit tam quando primo alternatiuam acceptat, quàm quando secundò aut tertiò. Gonzales *in regul* 8.*gloss* 63.*num.*6.

75 Quid enim dicendum est in ista acceptatione, quando incipiat currere:& dic quòd si in dattaria alternatiuam acceptat in mense Apostolico, non incipit gaudere alternatiua, nisi toto mense peracto. Sed si acceptat in mense suo, statim currit in sui fauorem: quia acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ est in sola facultate Ordinarij; & si elegit acceptare in principio alicuius mensis Apostolici, sibi imputet, cùm potuit expectare finẽ talis mensis, & non præiudicare Papæ, quia

in

in eius volūtate fuit eligere, in quo mense acceptare volebat. Barbosa, *p.3.alleg.53 n.38.& 41.*

76 Si beneficium in mense Episcopi (per alternatiuam) vacauerit,& eius collationem differt vsque ad mensem Apostolicum,& in mense Apostolico confert, valida est collatio, neque vitiatur quia in mense Apostolico fit. Gonzales *in regul.9.cancel. gloss.11.num.*48.Barbosa *part 3. alleg. 53.num* 189.

77 Et postquam alternatiuam acceptauerit, non potest ab ea recedere, & dicere, Nolo ea vti, & habere menses ordinarios: quia iam non est in eius potestate. Puteus *decis.*88. *lib.1 num.1.* Gonzales *in regul 8 gloss. 43.num. 135. & gloss. 59. num. 17. & gloss.50.per totam.*

78 In generali reuocatoria non comprehenditur alternatiua, nisi de ea expressa mentio adhibeatur. Puteus *decis.115.num.4.lib.1.* & ibi *decis. 47. num.1* Gonzales *in regul.8. gloss. 43. num. 135. & a gloss. 41. vsque ad 66.* plura de alternatiua dixit.

69 Sicut enim Episcopus non residens multis plectitur pœnis, à cōtrario residens multis honoratur priuilegiis; & primò pro nulla aut causa grauissima, etiam hæresis, (quod absit) aut læsæ maiestatis, non possunt citari per quoscumque Iudices ordinarios, seu delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, nisi de expressa commissione Papæ sua manu signata. Latè Gonzales *in d.regul. 8.gloss.41. num. 4. vsque ad 8.* Garcia *de beneficiis part. 5. cap. 1. num* 687. *fol.* 471. Augustin. Barbos. multos refert *in remissionibus ad cap. 7.& 8.* Concil. Trident. *sess.* 13. Quintilianus Mandosius *in tract. de monitor. quæst.4.n 7.fol 3* Conc. Trid.*de reform. sess.13.c.7.*incipit *Quoniam.*

SVMMARIVM.

Quis sit Episcoporum proprius index num.1.

Electus non confirmatus qui ob calumnias non potuit adipisci Episcopatum, à quo iudicetur. num 2.

Quando possint citari Episcopi ad comparendum in curia. num.3.

Quid requiratur ad hoc, vt incidant in suspensionem. num.4.

Cardinales non Episcopi an gaudeant illo priuilegio. num.5.

Episcopi an possint excommunicari à Vicario Archiepiscopi. num.6.

Confirmatus non consecratus an gaudeat illo priuilegio. num.7.

Episcopus quando possit incarcerari à Principe laico. num 8.

Iudices sæculares de causis Episcoporum cognoscentes an excommunicationem incurrant. num. 9.

An eis dantes auxilium sint excommunicati. num. 10.

An eamdem excommunicationem incurrant offendentes Episcopum, qui renuntiauit loco & dignitati. num. 11.

Episcopus seipsum offendens vtrum eamdem excommunicat. incurrat. num. 12.

Latrones bona Episcopi furantes vtrum eamdem excomm. incurrant. num. 13.

Quis fuit primus, qui contra Episcoporum insidiatores pœnas statuit num. 14.

Patronus percutiens Episcopum an

Priuetur iure patronatus. n. 15.
Ciuitas percutiens Episcopum quâ pœnâ feriatur. num.16.
Ciuitas an possit excommunicari. num.17.
Confirmatus non consecratus occidens, an puniatur eadem pœna, quâ si esset consecratus. num.18.
Ciuitas occidens Episcopum an nomen perdat. num.19.
Consequentes vi absolutionem quâ pœnâ multentur. num.20.

DE EXEMPTIONIBVS EPISCOPALIS DIGNITATIS.

CAPVT SEPTIMVM.

1 EPiscopvs etiam in causa hæresis, (quod absit,) non iudicatur ab Archiepiscopo, Inquisitore generali, à Patriarcha, seu ab alio, quàm à Papa, qui aliquando has causas eorum Metropolitanis committit, vel aliis Episcopis: hæc enim commissio debet esse specialis, & manu Sanctissimi signata, & numquam plus prædictis Episcopis seu Primatibus tribuitur, quàm vt solam facti instructionem sumant, processúmque conficiant, quem statim ad Papam transmittere tenentur, vt sententiam proferat.

Minores autem causæ criminales Episcoporum in Concilio tantùm prouinciali cognosci & terminari debent. *c. ideò cum sequentibus* 2. *q.* 6. *c. Episcopus quæst.* 3. *c. inquisitores de hæreticis.* Concilium Tridentinum *de reformat. sess.* 13. *can* 6 7. *&* 8. *c. inter corporalia, de transl. Episcop vers. condemnari.* l. 10 *tit.* 5. *part.* 1. & ibi Lupus Panormitan. *in c. excommunicamus de hæretic. num.* 13. Penna *in director. Inquisitorum part.* 3. *comm.* 77. *fol.* 557. Nicolaus Emerici *in director. Inquisitor. part.* 2. *cap.* 9. *commentar.* 8. Henriquez *in Summ. lib.* 13. *cap.* 55. §. 2. *litera P.* Syluester *verbo Archiepiscopo, num.* 1. Iulius Clarus *lib.* 5. *sentent.* §. *final. cap.* 35. *vers. vlterius quæro.* Sa *verbo Episcopus, num.* 2. Armilla *verbo Archiepiscopus, num.* 2. Sarmiento *selectar. interpretat. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 8. Simancas *de catholic. institut. cap.* 24. *de Episcopis. fol.* 85. Nauarr. *cons.* 2. *de foro competenti. num.* 5. Millis *in reper. verbo Episcop. vers. Episcop. postquam.* Anguianus *de legibus lib.* 2. *controuer.* 26. *num.* 20. Barbosa *in pastor. part.* 3. *allegat.* 112. *num.* 13. Felinus *in c.* 1. *de iudiciis, num.* 23. *& in c. qua in Ecclesiarum, de constitutionibus.* Extendit 2
ad promotum ad Episcopatum, qui sine sua culpa, fortè ob aliquorum calumnias non potuit Episcopatum adpiisci: nam iste in memoriam pristinæ dignitatis, & promotionis, ab alio quàm à Papa deponi nequit. Petrus Gregorius *Syntagm. iuris part.* 2. *lib.* 15. *cap* 2. *num.* 27.

Neque possunt citari vt personaliter compareant in curia Papæ, nisi 3
ob causam, ex qua priuandi veniant, licèt causa grauissima sit, & delictum punitione dignum: & tunc debet accedere specialis commissio Papæ, vt Pius IV. sanciuit. Quintilianus

llanus Mandosius *de monitor. quæst.* 4. *num.* 7. Barbos. *in pastoral. part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 7

4 Neque incidunt in interdictum à iure, vel ab homine, nisi eorum expressa mentio fiat. *c. quia periculosum, de sententia excommunicat. lib.* 6. & ibi Geminian. *c. si compromissar. §. huiusmodi. de elect. lib.* 6. Sayrus *de censur. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 25. Iacobus à Canibus *in tract. de repræs. part.* 3. *num.* 5. Henriquez *in Summ. lib.* 13. *cap.* 34. §. 2. *liter. V, & cap.* 43. §. 5. *lit. V.* Nauarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 161. Azor. *inst. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *quæst.* 8. Paulus Borgasius *de irreg. titulo an excomm. part.* 6. *num.* 3. Leo *in thesaur. part.* 3. *c.* 8. *in princ.* Marius *de censur. tom.* 1. *disput.* 10. *lib.* 3. *cap* 5. *vers. sed quæri potest.* Armilla *verbo Episcopus, num.* 10. Felinus *in c. quod super his, num.* 12. *de fide instr.* Vgolinus *de offic. & potest. part.* 1. *cap.* 2. §. 2. *num.* 4. Syluester, Armilla, Angelus *verbo Episcopus, num.* 12. 10. & 6. Riceius *in prax. decis.* 565. *num.* 1. Speculator *tit. de dispens. lib.* 1. *part.* 1. §. 5. *num.* 23. Fauins Incarnatus *in Scrutinio tit. de suspension. vers. vndè nullus.* Ioann. Cephal. *cons.* 1. *num.* 55. *lib.* 1. *tom.* 1. Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 65. *art.* 5. Barbos. *allegat.* 111. *num.* 1. vbi ponit aliquas suspensiones, quas incurrit Episcopus, licèt de eo expressè non fiat mentio.

5 Cardinales si Episcopi non sunt, hoc priuilegio non gaudent. Felinus *suprà.*

6 Episcopus non potest excommunicari à Vicario seu Officiali Archiepiscopi, si Archiepiscopus est in prouincia, vel propè. *c.* 1. §. *officiales, de offic. ordinary. lib.* 6. & Gloss. & Geminian. ibi, *num.* 2. Rebuffus *in prax. lib.* 1. *regul. de forma Vicarij Archiepiscop. num.* 164. Vgolinus *de off. Episcop. part.* 1. *cap.* 2. §. 2. *num.* 4. Millis *in repertor. verbo Episcop. vers. Episcopus postquam est.*

Confirmatus non consecratus non gaudet isto priuilegio. Geminianus *vbi proxim.* Contrarium, nempe gaudere, tenet Vgolinus *in loco citato.* 7

Episcopus, qui Principis laici bona administrauit, non potest ab eo carcerari pro ratione reddenda, nisi fuisset suspectus de fuga: sed à Metropolitano, & coram eo conueniri debet. Bertach. *de Episcop. part.* 1. *quarti libri, num.* 21. Escouar. *de ratiociniis c.* 7. *n.* 13. 8

Iudices sæculares de causis Episcoporum vel Ecclesiasticorum cognoscentes quocumque titulo sunt ipso iure excommunicati. *c. nouerit* 49. *c. grauem de sentent. excomm. & per bullam cœnæ* §. 16. & ibi Armilla, & Viualdus. Nauarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 69. Leo *in thesaur. part.* 3. *cap.* 7. *num.* 62. 9

Dantes auxilium, consilium & fauorem in prædictis, & iurisdictionem fructus, reditus, & prouentus ad Episcopos pertinentes impedientes, per dictam bullam sunt excommunicati: & insequentes, vel iniuriosè eos percutientes, capientes, seu vanientes, & tam mandantes quàm approbantes, facientes, consulentes. Extrauagans *& si Domini ci, de pœnitent. & remiss.* Soto *in* 4. *sentent. dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. *col.* 10. Fauins Incarnatus *in scrutinio, tract.* 12. *de excomm. vers* 9. *Clement. si quis suadent.* & ibi Card. Depénis. Nauarr. *consil.* 31. *de sentent. excomm. num.* 3. Caudelabr. aur. *in bulla cœna, casu* 11. *num.* 85. Armill. *verbo excomm. excommunicat.* 3 *num.* 1. Zerola *in prax. verbo Episcop. part.* 2. *num.* 12. Nauarrus *in Manuali super dict. bullam cap.* 27. *num.* 67. Marius *de censur. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 1. *disp.* 12. *de excomm. contra offen-* 10

dentes Prælatos & cap.3.col.5. vbi dicit,
11 eamdem excommunicationem incurrere offendentes Episcopum, qui loco & dignitati renuntiauit.& *in d.*
12 *cap.1. col. 3.* quòd Episcopus, qui se ipsum offendit, si læsio non est enormis, non incurrit excommunicationem bullæ Cœnæ.

13 Latrones & similes, qui Episcoporum bona vsurpant, non incurrunt excommunicationem: nam ad hoc non sufficit qualiscumque vsurpatio, sed vt res Ecclesiæ. Leo *in thesaur.part 3.cap.7.num.*48.

14 Conspiratores, persecutores, seu insidiatores suorum Episcoporum curiæ tradendos instituit S.Fabianus Papa. Cardinalis Baronius anno Domini 1074. Gregorij VII. *anno 2. num.6.*

15 Qui Episcopum occidi intentauerit, per se, vel per alios Iuspatronatus, quod in illa habet Ecclesia, amittit Petrus Gregor. *syntagmatum lib. 17. part. 2. cap. 4. num. 16.* Zerola *in praxi part. 1. verbo Episcop. num. 17.*

16 Ciuitas proprium Episcopum percutiens, dignitate Episcopali
17 priuatur: & interdicitur, non excommunicatur; (quia ciuitas non potest excommunicari.) *c. inter nos vltim. § egeat 25.q 2.* Ioannes Randei *de dispensat. casu 42.* Cardinalis Tuschus *litera C, conclusio. 102. n.2.* Rebuffus *in praxi beneficior. lib. 1. cap. 25. num. 43.* Zerola & Marius *suprà.* Additionator Abbatis *in c 1. de transl it. Episcopi, liter.C.* Gutierrez *canonica .lib.2.cap.30. num.11.* alios referens.

18 At verò si consecratus non erat, sed tantùm confirmatus, non priuatur dignitate Episcopali. Baldus *in l si nondum c. de furtis.* & Iason *in l 2.col 2. c. de in officioso testam.* quos sequitur Couarruuias *lib. 2. variar. cap.9.num.10.* Alphonf.de Hoseda *de incompatibil. beneficior. cap. 23. n. 113.* Gutierrez *suprà.*

Sed in casu quo offendat confirmatum consecratum, & priuetur dignitate Episcopali; non tamen nomen ciuitatis perdit. Bart. *in constitut. qui sint rebelles. verbo Lombardia num.6.* Bouadilla *in politica lib. 2. cap.17.num.15.* Gratianus *disceptation. tom.2 cap.191.n.37.&* 38. 19

Consequentes vi vel metu absolutionem sententiæ excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, absolutio annullatur, & nouam excommunicationem incurrunt. *c.vnico, de his quæ vi. lib. 6.* & ibi Geminian. *num.3.* Leo *in thesaur.part.3.c.7. num.*87. 20

SVMMARIVM.

Episcoporum ordo quos gradus habeat. num.1.

Episcoporum ordo an honorabilis. num.2.

An sint de iure diuino, & succedant Apostolis. num.3.

Clausula illa D. Ioannes, Dei & Apostolicæ sedis gratia Episcopus Auriensis, ad quid. num.4.

An sit de iure diuino quòd Toleti aut Valisoleti sit Episcopus. num.5.

Diuisio diœcesum & creatio Episcopatuum à quo iure. num.6.

An possint creari Episcopi sine titulo. num.7.

Iurisdictionis potestas an sit de iure diuino. num.8.

Papa an possit omnes Episcopos deponere. num.9.

Vtrum illis prohibere possit Sacramentorum

Cardi

DE

DE EXCELLENTIA EPISCOPATVS.

CAPVT OCTAVVM.

1 SACER Episcoporum Ordo quadripartitus est, in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos. *c. cleros. vers. ordo. 21. dist. c. vnico. § final. de statu regularium, lib. 6 l. 1. cum sequentibus tit. 5 part. 1.* Soto *de iustit. lib. 10. quæst. 1. art. 3. col. 5.* Ioannes Garcia *de nobilit gloss. 48. §. 3. num* 8. Roman *en su republica Christian. lib 3. cap. 5. vers. san Isidro* Barbosa *in pastorali, titulo 1. & 6. per totum.*

2 Ex istis enim dixit lex 1. *tit. 5. part. 1. los mas honrrados son los Obispos que mayor à Papa e Patriarchas, e Primados, e Arcobispos, segun dize adelante pero todos estos son Obispos, como quier que aian los nomes departidos:* & ibi Lupus.

3 Sunt enim instituti de iure diuino, & succedunt Apostolis per quamdam similitudinem, & proportionem *c. Ecclesiæ 35. dist c in nouo 21. distinct. c. legimus. 29. dist c. Dominus 93 dist. c. quorum vices 69. dist c. loquitur 29. quæst. 1.* Gloss. *in c. Abbates de priuilegiis lib. 6. l. 1. l. 17. l. 41. l. 66. tit. 5. part. 1.* & ibi Montaluo & Lopez. Concil. Trident. *de sacram. ordin. sess. 23. cap. 4.* Diuus Thomas *2. 2. quæst. 185. art. 5. num. 9.* Soto *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 1. col. 5. tom. 1. & tom. 1. q. 1. dist. 21. art. 4.* Petrus Soto *in lect. de institut. Sacerdot. lect. 1. tit. de sacram. Ordinis. §. 1.* Anton. de Præris, *de iurisdict. Episcopi, c. 6. col. 3. num 27.* Rodcanus *de simonia, tom. 2. cap. 16. num 57.* Soto *de iustit. lib. 10. quæst 1. art. 3.* Grysaldus *in decis. fidei cathol. verbo Episcopus, obiect. 3.* Baldus *in c. solita de maior. num. 2.* Stunica *de vera relig. cap. 28. lib. 3.* Coninck *de sacram. tit. de sacram. ordinis, disp. 20. dub 4. num. 25.* Panormitan. *in c. tua nobis. de confirm. vtil. vel inutil n. 11. & in c. per venerabilem qui filij sint legitimi, num. 20.* Tuschus *liter. E, verbo Episcopus conclusion. 237. num. 10.* Bertachin. *de Episcop. in preludio. num. 4.* Ioann. Randei *de dispens. in preluď. num. 4.* Cataldin. *de translat. sacri Concilij num. 9. tom. 3. diuers.* Petrus de Monte *de primatu Papæ, & Monarchia Concilior. sum. 1.* Andreas Siculus *de præstant Cardinal quæst. 1. basilica 1. num. 10* Hugo *de officio quatuor Prelator. in arbore status humani generis.* Troilus Maluetius *de oblationibus imagini factis, 4. part. num. 3.* Victoria *in relectionib. de potest. Papæ, relect. 2. conclus. 3. num. 9.* Selua *de beneficijs, part. 1. quæst. 4. n. 32.* Syluester *verbo Episcopus, num. 1.* Ioannes de Montaygne *de bigamia, quæst. 1. n. 7.* Lancellotus *in templo, lib. 2. cap 5 in princ.* Syluester *verbo Episcopus, n. 1.* Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num 51.* Agia *de exhibendis aux. fundam. 3.* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 2. n. 7.* Gutierrez *canonicar. lib 1. cap. 27. num. 14* Suarez *de legib. lib. 4. cap. 4. num 2. & 3.* Hoseda *de benefic. incompatib. part. 1. num. 1.* Valenzuela *consil. 35. n. 119.* Gambarus

de potestat. Legati, fol. 25. num. 8.

4 Neque huic conclusioni obstabit profectò communis practica loquendi in clausula illa, (D. Ioannes Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Autiensis:) nam hæc ponuntur in superioritatis recognitionem; nam licet de iure diuino eorum dignitas & iurisdictio sit, non tamen eorum electio, quia ab ipso Papa fit, & confirmatio: & cum à Papa munus confirmationis recipiant, iustissimè dicunt, sua gratia & beneuolentia mediante, esse Episcopos. Nam de iure diuino non est quòd Petrus aut Ioannes sit Episcopus, & cùm Papa Petrum aut Ioannem eligat, aut si est præsentatus, confirmat, sic de ipsius gratiá factus
5 dicitur. Vel dic, quòd licet sint de iure diuino, de iure Pontificio est quod Toletana in ciuitate, aut in
6 Vallisoletana sit Episcopus, quia diœcesium diuisio est de iure positiuo, & etiam creatio Episcopatuum. Rodeanus *de simon. cap.* 18. *num.* 4. &
7 sic pro hac etiam parte dicunt Apostolicæ sedis gratia Episcopus talis tituli: nam sine titulo, vt diximus suprà, creari non possunt; & sic videtur quod assignatio tituli facta à Papa, iuncta consecratione, faciat Episcopum.

8 Et ideò quia potestatem quam habent iurisdictionis in genere, est de iure diuino, vt tenent suprà relati, Gambarus, Victoria, Antonius
9 de præt. Rodeanus, & alij, non potest Papa omnes Episcopos deponere. *c. per principalem*: & ibi *gloss.* 9. *q.* 3. Andreas Siculus *de præstantia Cardinal. part.* 1. *basilica* 1. *num.* 93. Panormitan. *in c. tua nobis, final. de confirmat vtil. vel inutil. num.* 10. Troilus Maluetius *de oblationibus imaginibus factis, part.* 2. *n* 11. Laudensis *de principibus, quæst.* 164. Gregorius Lopez *in l.* 4. *tit.* 5. *part.* 1. & Montaluo *in l.* 2. *tit.* 5. *part.* 1. Antonius de Roselis *de potest. Papæ & Imperatoris, summ. quis iudex Papæ sit, num.* 7. Ioannes Monraygne *de bigamia, quæst.* 7. *num.* 8. Abbas *in c. quanto. de consuetudine, num.* 11. Agia *de exhibendis auxil. fundament.* 4.

At verò poterit eis prohibere Sacramentorum collationem, quod sine grauissima & rationabili causa facere non potest, quia id esset contra vniuersalem statum Ecclesiæ statuere, quem decolorare sine dubio nequit. Abbas, Gregorius Lopez, & Maluetius *suprà.* 10

Et quòd non possit statum Ecclesiæ decolorare etiam cum consilio Cardinalium. Guillel. Benedictus *in c. Rainutius de testam. verbo & vxorem nomine Adelasiam. decis.* 2. *num.* 137. *fol. mihi,* 92. *col.* 1. 11

Potestatem verò conferendi illa Sacramenta, quæ sunt Episcopis reseruata ratione ordinis Episcopalis, vt est ordinare, confirmare, & similia, tollere nequit Papa: quia à Deo, non ab ipso recipiunt; ita vt etiam interueniente Papali prohibitione, collatio istorum Sacramentorum erit vera ac firma. *c. quod quidam* 1. *quæst.* 1. *c. ordinationes* 9. *q.* 1. Gloss. *in c. manus. de consec. dist.* 5. Couarr. *variar. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 8. Pineda *in monarchia Ecclesiast. part.* 2. *tom.* 2. *lib.* 12. *cap.* 1. §. 2. & *part.* 3. *tom.* 3. *lib.* 17. *cap.* 4. §. 2. 12

Contrarium tenuerunt Abbas, Innocentius, & alij, quos redarguunt Alexander de Ales, Ioannes Maior, & Adrianus VI. & reputata pro hæretica ab Alphonso de Castro *lib.* 2. *de iusta hæreticorum punitione cap.* 22. quos refert Couarruuias *vbi suprà.* 13

Sed licèt tollere nequeat prædictam potestatem, poterit impedire execu

executionem ordinis Episcopalis circa Sacramenta, siue generali, siue particulari prohibitione, ad hunc effectum, vt post prohibitionem Episcopus ordinans, confirmansve peccet, licèt quæ fecerit firma remaneant, & valida: quia potestatem illam à Deo, non à Papa accipiunt. Couartuuias, & Castro *vbi suprà*, & Pineda *dicto lib.* 12.*c.*1.§.2.*& lib.*17. *cap.*4.§.2.

15 Et hæc est ratio: nam illa quæ Episcopis competunt ratione Ordinis, licet prohibeantur à Papa, nihilominus valida erunt, licèt peccent Episcopi; vt est confirmare, ordinare, & similia. At verò si vetat exercere illam potestatem, quam habent circa consecrationes, altarium benedictiones, seu alia sibi iure humano, & positiuo concessa, in hunc sensum, vt acta ab eis nullius momenti sint, quid exerceant per talem inhibitionem annullatur. Gloss. *singularis, in c. manus de consecrat. dist.* 5. Castro, Couarruuias, & Pineda *suprà*.

16 Est par Papæ, quantum ad Ordinem & consecrationis rationem, non quoad iurisdictionem. *c. in nouo.* & ibi Gloss. 21. *dist c. loquitur* 24. *q.* 1. *l.*1.*tit.*5.*part.*1. *l.*3. *eodem tit. & post. ibi: Apostolico de Roma Obispo es tambien como los otros.* Andreas Siculus *de præstant. Cardinal. part.* 1. *basil.*1.*n* 8. illis verbis: Episcopi sunt æquales Papæ quoad ordinem. Victoria *in relection. de potest. Ecclesiæ, relect.* 2. *conclus.*4.*num.*1c.*& conclus.*2.*num.*27. Hugo *de offic. quatuor Prælator. summ. de secundo Prælato.* Petrus à Monte *de primatu Papæ part.* 1. Cardinalis *in Clement. vltima de priuileg. num.*7. Paulus de Citandinis *de iure patronatus part.*7.*num.*13.*&* 14. Laudensis *de princip bus quæst.*165. Panormitan. *in c. quam graui, de crimine falsi, n.*3. Felinus *in c. cum nobis, num.*5. *de præscript.* Francus *in c. vnico de venerat. Sanctor. lib.* 6. *num.* 2. Monachus *in præfat sexti Decretalium*, & ibi Probus *in additionibus num.*4. Bonifacius de Vitalinis *in Clemen. Archiepiscopo de priuileg. num.*38. Lancellott. *in templ. lib.*2.*cap.*5.§.4.*num.*1. Garcia *de nobilitate, gloss.*48 § 3.*num.*8. Soto *de iustit. lib.*10.*q.*1.*art.*3.*col.*6.

Et ob id Romanus Pontifex non Dominus Episcoporum, sed vnus ex ipsis dicitur. Geminianus *in c. fideli. de summa Trinitate num.*13. *lib.*6. Gregorius Lopez *in l.*5.*tit.*5.*p.*1. 17

In Ecclesia Dei nihil est clarius, nihil beatius Episcopo. Philip Probus *vbi suprà num.*4. 18

Et sic Papa Episcopos magni facit, & fratres, & Coëpiscopos appellat. Mandosius *in prax. tit. de inhibit. quæst.*7.*num.*7. Cardinales autem voeat filios: nisi quando promiscuè loquitur. Gloss. *in extrauagant. execrabilis.* Ioann. 22. *de præbend. verbo, cum fratribus.* ibi, quòd quando Papa de Cardinalibus loquitur indefinitè, vel promiscuè appellat omnes fratres, & potest ratio reddi: quia licèt soli Episcopi Cardinales regulariter, & specialiter fratres, cæteri verò filij appellentur. *c. quam graui de crimine falsi. c. licet dilect. de testibus c. dilectus de præbendis.* Ne igitur Episcopi notabili fraterno nomine nuncupandi, vt ibi negligi videantur, ideò & alij propter alios fratres appellantur: & Domini Cardinales non Episcopi, qui fraterni nominis appellatione non sunt nuncupandi. *d.c. quàm graui*, nisi propter illos qui Episcopi sunt, fratres appellari merentur. Sicuti nepotes ex filiis, qui verè filij non sunt, nec sic appellari consueuerunt. *l. quod si nepotes. ff. de testament. tutela.* §. *si quis filius institut. qui tutores dare possunt.*

(19 and 20 in margin beside "Et sic Papa..." and "Cardinales autem" lines)

tamen propter filios & ipsi filij ap-
21 pellantur: & sic ex personis Episcoporum consequuntur, quod ex sua singulariter non possunt, vt aliàs contigit: vt *in l.cum autem.§ fin.ff.de edil.&t.edict l.nõ putabit.ff de bonor.poss. cõtra tabulas.l.aristo.3.ff.quæ res pignor. obligar.possunt.c.licet.de priuileg.*

22 In Ecclesia Episcopatus est dignior aliis ordinibus: quia Christus fuit Episcopus: iuxta illud Pauli, *Christus assistens Pontifex futurorum bonorum.* Gambarus *de offic. Legati. lib.2.num.41.& 51.*Probus *suprà.*

23 Neque est, neque inuenitur in Ecclesia maior ordo quàm Episcopalis: & ideò se Episcopum nominat Papa.Gloss. *in proœm. 6. decretal.* & ibi Geminianus. Iason *in l. imperium. ff de iurisd. omn. iudic. num.* 3. Abb.*in c.licet.num.6. de elect* Siculus *de præstant. Cardinal. part. 1. basil. 1. num* 17. Soto *in* 4. *sentent. dist.* 24. *quæst.2.art.4.tom* 2.Montaluo *in l* 16. *tit.5.part.1.* Rebuffus *in praxi part.* 3. *signatura. verbo annexor.lib* 1. Bohetius *in decis. de auth. magni consilij, num.* 57. Syluester *verbo Episcopus, num* 2.Casaneus *in catal. part.*4 *cons.* 25.Garcia *de nobilitate, gloss.*48 §. 3. *num.* 8. Franciscus Pauinis *de potest. Capituli. sede vacante, præludio* 6. *num.* 14. Biaxio *in directorio elect. cap.*35.*num* 5.*part.* 2. Borgasius *de irregularitate,part.6. num.*4.Bonifac. de Vitalinis, Gambarus,Lancellot. *suprà.*Albarotus *super feud.c.*1. *de his qui feud.dare possunt, num.* 4. Hoseda *de benefic. incompatibilib. part.* 1. *n.5.* Cephalus *tom.1.cons.1.n.*47. Barbos. *in pastoral.titulo 1.cap.*2. *num.* 11. *& cap.6.num.*5.

24 Et ideò si Episcopus eligatur in Papam, non indiget vlla consecratione: sed tantùm coronatur, non consecratur, quia supra Episcopatum nullus ordo, neque consecratio est. Soto *in 4.sentent. dist.* 24.*q.*2. *art.* 4. *col.* 3. Sa *in aphorism. verbo Episcopus,num.*43.

Quòd Episcopi habent excelsum honoris fastigium. Rodeanus *de simonia cap.*18.*num.*4. 25

Et quod dignitas Episcopatus erat ordinata ante aduentum Christi, & sic in veteri lege iuxta illud Psalm. 108. *Fiant dies eius pauci, & Episcopatũ eius accipiat alter.*Rodean.*suprà.* Ioannes de Ligamo *in Clement. Archiep.de excessibus Prælatorum.* Marquesanus *de commiss.part.1.tom.1.c.1. & 2.num.*152. 26

Episcopus frater & Coëpiscopus Papæ dicitur. *c.s æternitatem* 71. *dist. c.monam. c. quoties. cum sequentibus* 2. *quæst.*5.*c.quia frater.c.scias* 7. *quæst.*1.*c. frater noster*, 16.*quæst.* 1. *c. peruenit.c. Eleutherius* 18. *quæst.* 2. *c. quoties* 24. *quæst* 1. *c. quam grauis de crimine falsi c.licet de accusationib.clement.*1. §. *neque super de pœnis.* & Cardinalis ibi. *& in proœm.clement.*§. *Ioannes num.*3. Soto *in 4.sent.dist.*21.*quæst.*1.*art.*4. *col.*2 *in fine.*Abbas *in c. quam graui.de crim. fal. num.* 3. Siculus *de præstant. part.*1.*bas.*1.*num.*9. Petrus de Monte *de primatu Papæ, part.1.num.*10. Bonifacius de Vitalinis *in d.clem.*1.*num.* 80. Gambarus & Casaneus *suprà.* Lancellott.*in templo, lib.2.cap.5.n.6.* Laudens.*de Cardinal.quæst.*94. Hugo *de officio quatuor Prælator. summ.* 1. *de secundo Prælato in princ.*Garcia *de nobilitate gloss.* 48.§.3.*num.*54. *& gloss.*9. 27
*num.*42.vbi dicit, quòd si Papa personam cui scribat non exprimit, Episcopis tamquam fratribus suis, & Coëpiscopis scribere præsumitur. 28

Papa est inter Episcopos, sicut Petrus inter Apostolos. Soto *de iustitia,lib.*10.*quæst.*1.*art.*3.*col.*6.

Et sunt membra & pars corporis Papæ.*argum.textus in c.significasti, de elect.* 29

elect. ibi, quæ vos cum Beato Petro tamquam membra de membro habere, & catholici capitis vnitatem seruare declarent. Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 3. num. 8.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinal. §. 3. n. 17.*

31 Et tenent in Ecclesia locum quem Princeps Sacerdotum in synagoga occupabat. Coninck *de sacram. titulo de sacrament. Ordinis, disp. 20. dub. 4. num. 25.*

32 Et est Princeps Sacerdotum, & inter illos adest tamquam Princeps inter suos consiliarios: non tamquam Consul inter Senatores (vt impiè sceleratissimus Caluinus dixit) Coninck *vbi proxim. num. 28. & 1.*

33 Episcopus est prima dignitas post Papatum, & in ecclesia secundum locum obtinet: quia in primo loco est Papatus, & in secundo episcopatus. *c. ante omnia* & ibi *gloss. 40 dist.* Ludouicus Bologninus *de indulgentiis, num. 22.* Hugo *in arbore status humani generis.* Antonius de Prætis, *de iurisd. Episcopi cap. 6. col. 3. num. 27.* Rodeanus *de simonia cap. 16. n. 5.*

34 Episcopus maior est Presbytero Cardinali. Gloss. & Nota marginalis *in c. vnico de relig. & venerat. Sanctor. lib. 6.* & ibi Francus *num. 2.* Gloss. *in c. quamquam 2. quæst. 7.* vbi Gloss. dicit,

35 quòd licet Diuus Augustinus Diuũ Hieronymum humiliter venerabatur, id non erat quia maior esset in dignitate, sed in sanctitate. et ibi Nota Marginalis, Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 1. casu 70. num 6.* Baldus *in c. bonæ memoriæ, num. 1. & 2. de postulat. Prælatorum.* Antonius de Prætis, & Rodeanus *suprà.* Iason *in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdict. n. 15. & in l. imperium. n. 3.* Anguisola *volum. 1. consil. 307. num. 24.* incipit respondendo, Probus *in additi. ad præfat. Monachi, num. 4. in 6.* Boherius *de ordine graduum 1. summ. num. 16.* Geminianus *in proœm. §. fanè. num. 5.* Abb. *in c. cum Apostolus, num. 1. de censib.* ibi, episcopi sunt magis honorandi quàm Cardinales. Felinus *in c. quod super his, num. 14. de fide instrum.* Cataneus *in catalogo part. 4. consid. 32. vers. licet sint multi.* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 1. lib. 15. cap. 4. num. 4.*

Ex quo inferunt Rebuffus *in prax. part. 3. signaturæ verbo annexorum in fine* & Mandosius *de signatur. grat. titulo de prouisis, col. 20. fol. 48.* quòd si aliqui episcopi commensales, aut 36 familiares continui fuerint alicuius Cardinalis, non potest dici quòd eius familiares sint: quia eo maiores sunt, & est receptum in curia, propter eorum singularem dignitatem. Quod est singulare contra episcopos commensales Cardinalium, & etiam episcoporum, qui dicunt, *el Cardenal mi Segnor:* & ego multoties vidi quemdam episcopum, alterius episcopi diuitis commensalem continuum, ac socium, qui semper dicebat *el Obispo mi Segnor.* Si in or- 37 dine pares sunt, & amborum æquale est meritum, & vna consecratio, ad quid tam vana, inutili, & inani submissione ac vrbanitate vtuntur, ex quo contemptibilem ac despicabilem episcopalem dignitatem reddunt. Nam si dicunt *el Obispo mi Segnor*, hæc submissio non fit ideò quia est episcopus cui fit, sed quia opibus valet, & ab eo aliquid expectat. Non ergo multitudo donorum inclinet vos, Domini episcopi, vt propter cupiditatem (quæ omnium 38 malorum radix est) magnitudinem vestram deponatis, cum ignominia totius Ordinis episcopalis.

At verò contra nostram conclusionem stat non parua Doctorum

caterna dicentium, episcopos inferiores esse Cardinales S. R. E. quorum sententiæ sic sunt conciliandæ: quòd qui dicunt episcopos maiores esse quàm Cardinales S. R. E. debent intelligi quoad Ordinem: qui verò quòd inferiores, quoad iurisdictionem. Itaque licèt episcopi maiores sint, & Cardinalibus superiores quantum ad Ordinem, ipsis inferiores sunt quoad officium, & gubernationem: & Cardinales superiores, quia eorum officium maximum est, & omni veneratione dignum. Et huius sententiæ sunt Gambarus *de offic. Legati*, *lib. 7. num.* 122. Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinalibus*, §. 3. Borgasius *de irregular. part.* 6. *num.* 4. Cephalus *lib.* 1. *consi.* 1. *num.* 50. *vsque ad* 52. Marquesanus *de comm. tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *&* 2. *de commiss. appellationis, num.* 153. Grysaldus *in decis. fidei catholica, verbo Cardinales, obiect.* 9. Decianus *responsor. lib.* 3. *quæst.* 2. *cap.* 2. *art.* 2. *n.* 30. & est communis opinio ab omnibus recepta.

40 Sed quidquid sit, episcopi non sunt minoris dignitatis quàm Cardinales. Cephalus *vbi prox. num.* 32.

41 Et nullo authoris patrocinio fretus audeam dicere, episcopatum Cardinalatu maiorem esse iure di-
42 uino, & probo sic. Episcopatus iure diuino maior est presbyteratu. *c. in nouo* 21. *dist.* Soto *in* 4. *sentent. dist.* 34. *quæst.* 2. *art.* 2. *col.* 3. *circa medium tom.* 2. Petrus Soto *in lection. de inst. Sacerdot. lect.* 2. *de officio omnium ordinum*. Coninck *de Sacram. titulo de sacrament. Ordin. disp.* 20. *dub.* 4. *num.* 21. *&* 30. Suarez *tom.* 4. *de pœnitent. disp.* 25. *sect.* 1. *num.* 4. Grysald. *in decis. fidei, verbo Episcopus, obiect.* 3. Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras, cap.* 67 *de Obispos, num.* [illegible]. Barbosa *in pastorali, cap.* 1. *n.* 26. *fol.* 19.

Cardinales autem diximus suprà de iure positiuo esse, & Pontificio, à Diuo Syluestro primò creatos, in generali Synodo post Constantini Imperatoris donationem celebrato. Nam antea licèt multi Diaconi & Presbyteri fuissent, in vrbe Romana aliquas exemptiones aut priuilegia non habebant: adueniente verò Constantini a Mgni donatione, clericos in Romana Ecclesia assistentes decorante: & cum ex tunc multitudo clericorum ad vrbem concurrentium cresceret, vt dictis priuilegiis gaudere possint, ex quo confusio & perturbatio sequebatur; sanctus Syluester generalem Synodum congregauit, vbi diuino Spiritu inspirante, elegit ex omnibus Presbyteris & Diaconis illos, quos sibi magis idoneos visum fuit ad eum consolandum, & vt particulariter Ecclesiæ Romanæ inseruirent, sibique & successoribus in Papatu fidelissimos, assiduos, & perpetuos socios in periculis & laboribus præberent: vt sicut gaudebant honore, fruerentur labore. Et hos esse principales inter omnes Presbyteros & Diaconos in vrbe habitantes voluit, & quòd illi tantùm priuilegiis à Constantino concessis gauderent, non verò alij: & vt eorum consilio, & prudentia, Pontificem in gubernatione adiuuarent, & sic aliqui eorum positi fuerunt per Ecclesias Romæ tamquam Curati, vt ibi opera charitatis exercerent. 43

Sequitur igitur ex Diaconis & Prebyteris fuisse electos, & sic communiter dicitur Cardinalatum nihil addere Presbyteratui, nisi paucissimam qualitatem: sicut Abbatia ad Monachatum ferè nullam seu paucissimam qualitatem addit. Andreas Siculus *de præstantia Cardin. quæst.* 7. *basil. prima partis, num.* 2. *&* 4. Sed si Cardi 44 45

Cardinalatus nihil Presbyteratui addat, & in totum eius locum obtineat, & sic antiquitus omnes Curati, & principales dignitates cuiuslibet Ecclesiæ Cardinales appellabantur. Laudensis *de Cardinalibus, quæst.* 1. §. Siculus *de præstantia, part.* 1. *basilica* 1. *num.* 25. ibi olim autem principales Sacerdotes in quacumque Ecclesia dicebantur Cardinales. Soto *in* 4. *sentent. dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 4. *col.* 4. *in fine*, & hodie Cardinales S. R. E. Presbyteri dicuntur, & Diaconi, & cum Presbyterorum ac Diaconorum locum obtineant, & sic hodie denominantur, sequitur euidenter fatendum, Cardinalatum quoad ordinem inferiorem esse Episcopatu: cum Episcopatus iure diuino maior sit Presbyteratu, non solùm dignitate, sed ordinis potestate: vt Coninck, *vbi suprà*, *dict. num.* 30.

64 Posse Papam Episcopum sine causa deponere, tenet Selua *de beneficiis p.* 4. *q.* 8. *n.* 11.

In contrariam sententiam est Panormitan. *in c. tua nobis fin. num.* 12. *&* 13. *de confirmat. vtili vel inutili*: illis

47 verbis: Quemadmodum non licebat Petro aliquem à suo remouere Apostolatu sine causa, ita non licet Papæ sine causa Episcopum deponere: neque Episcopatum sine causa inuito Episcopo diuidere, *c. multis* 16. *quæst.* 1. neque de vno Episcopatu ad alium, causa legitima cessante, & eo repugnante, transferre.

48 Episcopus est Princeps Ecclesiæ, *c. Ecclesiæ Principes*, 35. *dist. c. quorum vice*, 565. *dist. c. si quis de maioritate & obed.* Siculus *suprà num.* 13. Franciscus de Paninis *de offic. Capituli sede vacante, prælud.* 6. *num.* 15. Soto *in* 4. *sent. dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. *col.* 2. Syluester *verbo Princeps, num.* 1. Coninck *vbi suprà*, *& disp.* 20. *dub.* 9. *num.* 88. Zerola *in prax. part.* 1. *verbo Episcopus, num.* 13. Riccius *in prax. decis.* 599. *num.* 1. Suarez *de legibus lib.* 4. *c.* 4. *num.* 2. Lancellot. *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. Ioann. Garcia *de nobilitate gloss.* 48. §. 3. *num.* 55. Agia *de exhibendis auxiliis fundam.* 19.

Est maior Imperatore, seu Rege. 49 Concilium Trid. *de reform. sess.* 1. & tanta differentia adest inter Episcopalem & Regiam dignitatem, quanta inter Solem & Lunam, *c. solitæ de maioritate & obedient. c. quoniam* 18. *dist. c. nullus* 63. *dist. c. quis dubitat. c. duo sunt, c. si Imperator.* 96. *dist.* Cardin. Bellarm. *in apologia pro responsione ad Iacobum Regem Angliæ, cap.* 4. *de comparatione Regis & Cardinalis, in princ.* Petrus à Monte *de primatu Papæ, summ.* 4. *in fine.* Laudensis *de Principibus, quæst.* 517. Hugo *de officio quatuor Prælator. summ. de quarto Prælato, vers. ex illa autem donatione. in pr.* Casaneus *in catal. part.* 7. *cons.* 1. *vers. sicut excellunt.* Panormitan. *in c. omnes & in c. solitæ. de maior. & ob.* Petrus Gregorius *syntagmat. part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 1. *num.* 10. Borgas. *de irregularit. titulo an excomm. part.* 6. Bouadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 12. Guidus Bancirolus *cons.* 119. *num.* 33.

Et est ordinarius sui Regis, si in- 50 tra suam Diœcesim Rex habitat. Innocent. *in c. quod super his de voto.* Ioannes Lecier *in tract. de primo genitura, lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 7. Lancellott. *num.* 6. Guidus Bancirol. *num.* 23. *& con.* 178. *num.* 8. *incipit, dum in humanis.*

Vnde euenit posse Regem aut 51 Imperatorem sibi subditum, & super hoc non priuilegiatum excommunicare, *c. quoniam* 18. *dist. c.* Valentinianus 63. *dist. c. duo sunt.* 96. *dist. c. dilecto. de sententia excomm. lib.* 6. Antonius Corseti *de potestat. Regia. p.* 4. *num* 23.

*num.*23.Bertach.*in tract.de Episcopis, part.*1.*quarti libri*, *num.* 18. *&* 19. *& in tract. vectigalium*, *part.*1. *num.*43. Laudens.*de Principibus,quæst.*61.Azeuedo *in l.*1.*tit.*5. *lib.*5. *recopil.* Bouadilla,Lancellott. Bancirol. *vbi suprà* Ioannes Sebastian. è Societate Iesu, *in libro,de las bienes del Sacerdocio*, in proœmio ad lectorem, vbi refert
52 verba Constitutionis factæ in 8. Synodo generali.capite 14. quæ est in hunc modum.*Los Emperadores, y los Principes (dice la sacra Synodo,) que se tienen por piadosos, y Christianos, conoscan que los Obispos son sus iguales, porque asi los Obispos los est'n repr hender de sus excessos, y ningun Obispo fise encontrare con los Principes se apee ni se ponga de rodillas de lante de ellos. Si alguno lo contrario hiciere que de suspenso por un anno y el Principe que lo tal consintiere, que de excomulgado por dos annos.*

53 Ex qua infertes quanta debeatur à Regibus & Principibus Episcopis reuerentia: & quòd Reges & Principes debent episcopis subiacere,& eorum monita humiliter suscipere, reuerenter assurgere, caput inclinare, & venerabilem sedem iuxta se ad partem dexteram assignare, *c. quis dubitet cum sequentibus* 96. *dist. c. solitæ de maior.& obedient.* ibi: cùm ad Reges & Principes episcopis suis sicut debent reuerenter assurgant, & eis iuxta se venerabilem sedem assignent. *& ibi* Panormitan. *num.* 7. Antonij Corseti *vbi prox.* Azeuedo *in l.*1.*tit.* 4. *lib.* 6. *recopilat.* Leo *in thesaur.part.*1.*cap.*11.*num.*26. Casaneus *in catal.part.*4. *consi.* 25. *&* 28. Laudens. *de dignitatib. quæst.* 10. Lancellott.*in templo,lib.* 2. *cap.*5. §.4. *num.*11.

54 Ita summo episcopo Christo Iesu hæc episcoporum veneratio placet, quòd in denegantes seuerè animaduerterit: vt visum quando Imperator Valentinianus II. ob importunas vxoris suæ preces, nolens reuereri episcopum Turnonensem Diuum Martinum, neque assurgere in eius aduentu, statim cùm in præsentia Imperatoris comparuit, sella, & stratum mirabiliter fuit accensa, & tunc veste Imperiali combusta,ne & ipse comburreretur, celeriter assurgens sanctissimo episcopo appropinquanti humiliter occurrit, & venerabilem iuxta se sedem assignauit.Refert Gregorius Turonensis in libro de miraculis Diui Martini.

Quod iuri consentaneum sit,probatur: quia Imperator, vel Rex, 55
cùm à clarissimis salutatur personis, 56
aliquantulum eis assurgere debet. *l.cum salutatus.c. de sentent. passis & restitutis*,& ibi Gloss. *verbo*, *præcessit*, id est, aliquantulum eis assurgens, & ibi Scribentes, Casaneus *in catalog.glor.mundi*, *part.*7. *consi.* 3. *vers.* 10.Angelus *in d l.cum salutatus.* vbi refert, quòd Imperator Carolus IV.propter Cardinalem de Colomma, circa quem nimis curialiter se 57
gerebat, quotidie in eius aduentu assurgebat: referunt Felinus *in rubrica de maior.& obed.num.* 8.Siculus *de præstant. Card. basilica* 1. *num.* 40. Gratianus *disceptat.cap.* 284. *num.* 12. Boherius *de auth.magni cons. part.* 3. *num.* 49. Auiles *in capit. prætor. in proæm.* Gloss. *verbo salud y gracia*, *num.*4. Lancellottus *in templo*, *lib.*1. *cap.*1.§.4.*de off. cancellarij.*

Episcopus autem clarissimus est, 58
vt testatur Baldus *in l. ad similitudinem,c. de Episcopis & clericis.* Geminian.*in c.final. de sent. & re iudicata,lib.*6. *num.* 9. ergo clarissimorum priuilegio gaudere debet,& tã à Regibus, quã ab Imperatoribus honorari,& reuereri,eodem modo & stylo seruato clarissimis competente.

59 Et quia Regibus superiores sunt, valdè increpantur ab Archidiacono *in c. duo sunt. 96. dist.* eo quòd Imperatoris aut Regis osculantur manus, nisi episcopi comites fuissent: nam ratione feudi, vel temporalitatis permittitur. Humada *in l. 48. tit. 6. part. 1. gloss.* 8.

60 Sed nihilominus suum Regem revereri, ac venerari tenentur: nam ex lata significatione nostri Episcopi dicuntur Vassalli nostri Regis. Couarr. *lib. 1. practic. cap. 4. num. 2. in fine.*

Diximus enim qualiter Reges & Principes suos Episcopos honestare teneantur, qualiter verò Episcopi à subditi revereri teneantur, sequitur
61 explanandum. Et primò nota, quòd Episcopo proprio potiùs debet quis subvenire, revereri ac benefacere, quàm suo Regi, vel alio Principi, seu Domino temporali. Surdus *de alimentis tom. 1. tit. 1. quæst. 98.*

62 Et quando ei scribit, debet appellare eum Patrem, & humiliter ac reverenter subscribere. Gloss. *in c. isto subiectus 95. dist.* Panormitanus *in c. quam gravi. de crimine falsi.*

63 Et coram eo genuflectere tenentur. Cæremonialis Episcoporum, *lib. 1. cap. 2.* ibi: & sibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent,
64 *& in lib 2. cap. 8.* Et facit quòd Principibus excelsis hæc genuflexionis reverentia tribuitur. Ioan. de Platea *in l. Decuriones, c. de silentiar. lib. 12.* Ioann de Montaigne *de author. concil. part. tract. de ordine consistor. Regis, num. 48.* Landensis *de Principibus, quæst. 173.* Casaneus *in catal. part 5. consid. 35.* Lancellott. *in templo, lib. 1. cap. 1. §. 3. & §. 1.* Auiles *in capitula prætor. glossa Acada vno de vos salud y*
65 *gracia, num. 2.* Quòd Episcopus sit Princeps sæcularis & temporalis. Agia *de exhibendis auxil. fundam. 19.* & quòd excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium. Rodeanus *de simonia, cap. 18 num. 4.* & maior Imperatore, seu Rege: *vt suprà, num. 4.* probavimus. Ergo coram eo genuflectere debent tam Principes quàm subditi, & magnam ei exhibere reverentiam, vt consuluit Ioann. Cephalus *tom. 1. lib. 1. consil. 1. num. 35.*

Et circa istam Episcoporum venerationem invigilare Reges tenentur, sicuti ipsi semper invigilant pro Rege, Republica, & populo, semper orantes, & lachrymis ac pœnitentia à Deo impetrantes felices eventus: & sic quid mirum (dixit Iustinianus *in auth. quomodo oporteat Episcopos, in pr. §. nos igitur. collat. 1.*) quòd Reges & Principes multum curæ atque industriæ in eorum venerationе, & reverentia ponant. Ioannes Filesacus *de sacra Episcop. author. cap. 1. §. 2. fol. 4.* vbi suorum Regum refert constitutionem: cuius verba: Episcopos & Sacerdotes, quibus omnis terra caput inclinat, per quos & nostrum pollet imperium, admodum honorare, & venerari omnes monemus. 66 67

SVMMARIVM.

Episcopalis nominis, definitio. num. 1.
Episcopus quare dicitur speculator. num. 2.
Et quare superintendens num. 3.
In populo Romano qui dicebantur Episcopi. num. 4.
Qui apud Indos. num. 5.
Dicitur Episcopus *Antistes.* num. 6.
Et summus Sacerdos. num. 7.
Et summus Pontifex, & Pontifex maximus. num. 8.

DE EPISCOPALIS NOMINIS SIGNIFICATIONE.

CAPVT NONVM.

1 EPISCOPALIS nominis definitio hæc est, (Secundum Isidor. Pelusiotam, in Epistola 71. lib. 2.) Episcopus, dicit ille, nihil aliud est, quàm is, qui omni potestate & principatu superior est. Diuus Ignatius *in epistol 2 ad Trallianos.* Filesacus *de sacra Episcoporum auth. cap.* 1. §. 1. *vers.* 2. *fol.* 2. Pineda *en la monarchia Eccles. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. §. 2. *fol.* 5.

2 Et vocatur Speculator, siue explorator, ab ἐπισκοπέω quod est *considero*, Cicero scribit se Episcopum designatum à Pompeio, vt oram Campaniæ maritimam specularetur: nam Episcopi est explorare quomodo quilibet subditorum viuat. *c. cleros*, 21. *dist.* Innocent. III. *de sacro altaris mysterio, lib.* 1. *cap.* 7. Duran. *in rational diuinor. c. de Episcopo, lib* 2. Probus *in addit. ad præfat.* Ioann. Monach. *in* 6. *decretal num.* 3. Stunica *de vera religione, lib.* 3. *cap.* 28. *col.* 10. Syluester *verbo Episcop. num.* 1. Graffis *in decis. lib* 3. *cap.* 2. *num.* 1. Petrus Gregorius *syntagmat. part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 2. *num.* 1. Biaxio *in director. cap.* 51. *num.* 18. *part.* 3. Toletus *lib.* 5. *cap.* 3. *num* 1. Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 1 Sebastianus de Medicis *de legibus, part.* 3. *quæst.* 14. Gambarus *de offic. Legati, fol.* 25 *num.* 8. Selua *de beneficiis, part.* 1. *quæst.* 2 *n.* 30. Montaluo *in l.* 16. *tit.* 5. *p.* 1. Barbosa *in pastor. c.* 2. *n.* 1.

4 Et superintendens ab ἐπὶ, quod est supra, & σκοπεῖν, intendere, quasi supra intendens, hoc est, curam gerens subditorum: & etiam quia supra intendere, id est, cælestia tantùm quærere, vbi eius conuersatio esse debet, *c. cleros* 21. *dist. c. qui Episcopatum* 8. *quæst.* 1. *l.* 16. *tit.* 5. *part.* 1. & ibi Lupus. Diuus Thom. 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 1. *num.* 10. Soto *in* 4. *dist.* 24. *quæst.* 2. Angelus & Armilla *verbo Episcopus, num.* 2. & *num.* 1. Abb. *in* 1. *quæst. incipit Episcopus, num.* 10. Albaratus *in c.* 1. *de his qui feudum dare possunt, num.* 4. Marius Alterius *de censur. tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 2. *col.* 5. Agia *de exhibendis aux.* 3. *fundam.* Garcia *de nobilitate, gloss.* 48. § 3. *num.* 55. Gratianus *discep. tom.* 2. *cap.* 298 *num.* 72. Probus, Lancellotr. Medicis, Innocent. Biaxio, Selua & Toletus, *suprà.*

Et *in l. munerum* 18 *ff. de muneribus & honor.* Qui pani præerat, & cæteris venalibus rebus, dicebatur Episcopus: quia ideo Episcopus præest, vt subditorum necessitatibus subueniat; quod si non facit, vacuum nomen Episcopi portat, *c. fratrem.* 86. *dist.* Petrus Gregorius, Lancellottus, Selua, Stunica, *supra.* Bouadilla *in politica lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. 4

Et apud Iudos ille, qui quidquid in vrbibus, quidquid in agris agebatur inquirebat, & Regi, Prædidi, & Magistratibus referebat, vocabatur Episcopus. Petrus Gregorius, *syntagm suprà.* 5

Dicitur Antistes, quasi ante alios 6

ftans. Gloff. *in Clement.1. de fepultur. col.3. num.* 60. Archidiacon. & eius Additionat.*in c.generaliter 16 quæft.*1. Montaluo *in l.16.tit.5.part.1.*Durantus,Stunica,Lancellot.

7 Et fummus Sacerdos ratione Ordinis,*c. Deus,3.quæft.1.c.quia 36. dift. c. accufatio 2.quæft.*7.ibi : vnde liquet quòd fummi Sacerdotes , id eft, Epifcopi , à Deo funt iudicandi , *c. manus de confecr.dift.5.c.cleros,21.dift. c.vnico cum gloff. de facra vnct.* Lancellottus. Durant. Archidiacon.Geminianus *in c. & fi fententia 5.de fentent.& re iud.cat.lib.6.num.9.*Iafon *in l. 1. ff. de iurifdict. omnium iudicum.* Siculus *de præftant. bafilica* 1. *partis, num.*49. Soto *in 4. fenten dift.14.q.1.* Ioann.Rand.*de difpenf.in prælud.*Durant. *lib. 2. c. de Sacerdote.* Cephalus *confil.1.num.49.lib.1.tom.1.* Zerola *in prax.part.1.verbo Epifcopus , num.13.* Rodeanus *de fimonia tom. 2. part.1. c.24.num.3.*

8 Et Summus Pontifex ; & Pontifex Maximus,*c. de his,verf. à fummis Pontificibus,de conf. dift.5.c.cleros , 21. dift.c Valentinianus,63.dift.c.numquam 9.dift.c.Pontifices , 7. quæft. 1. c. fiquid 2.quæft.7.c.inolita 11.quæft.1. c. fi quis, 36.dift.c.cum inter. de elect. clem. 1. de pœnis,*& ibi Cardinal. *gloff. fingul. in c.licet Romana,de conftit. lib.6.* Ioannes de Ligamo *de horis canonis fum.1. num.* 5. Cafaneus *in catalog. part. 4. confil.25.*Durantus *lib.2.cap.2.* Tertullianus *de baptifmo* Diuus *epiftol.* 4. Gambarus,Zerola,Rodeanus,*fuprà.* Filefacus *de facra Epifcoporum auth. c.9.§.5.in fine fol.99.*

9 Et fi quæris, quare dicantur fum-
10 mi Pontifices , & fummi Antiftites? Refpondeant tibi , quia tenent locum quem Aaron obtinebat : conftat ex epiftola Theodulphi Aurelianenfis Epifcopi ad Presbyteros, feu Parochos Aurelianenfes,vbi ait: Epifcopos tenere gradum , fummi Pontificis Aaron. Filefacus *fuprà,* & ficut ille fummus Pontifex dicebatur , fic Epifcopus eifdem titulis decoratur.

Et Cardinalis : funt enim Ecclefiæ cardines , in quibus fides Catholica fuftentatur , ficut oftium cardine : ita Ecclefia, ac quilibet eorum Diœcefis,fua prudentia,fanctimonia , doctrina , & folertia regitur.*c.relatio.*& ibi Gloff.*verbo Cardinalis 21. quæft. 1. c. paftoralis 7.q.1.* Laudenfis *de Card. quæft.* 16. Petrus Gregorius *fyntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 5.* Siculus *de præftant. part.1.bafilica 1. num. 25.* Borgafius *de irregul.part.6.num.42.* Lancellott. *in templo , lib.2.cap.2.de Cardinal.§.1. num.19.*Soto *in 4. fent.dift.14.quæft.2. art.4.col.4 in fine.*Garcia *de nobilitate, gloff.48.§ 3.n.55.* 11

Et dicitur Chriftus,*c.quifquis,cum gloff.21.quæft.3.* Lancellott.*in templo, lib.2. cap. 5. num. 6.* Et tenet locum eius in Ecclefia , & eft eius Vicarius particularis , *c.mulier 33.quæft.5.* ibi : quia Epifcopus perfonam habet Chrifti , quafi ergo ante iudicem,fic ante Epifcopum,quia Vicarius Domini eft. Clement.*fiquis fuadente §. neque fuper* , & ibi Abbas de Pennis Gloff. *in c. fleat de pœnitent. dift. 5.* Gloff. *in c. inter corporalia de tranflat. Epifcopi , verbo Vicarium.* Gloff. *in extrauag vnam fanctam de maior.& obed.l.3. tit. 5. part. 1.* ibi : *e como quier que cada vn Obifpo tenga lugar de nueftro fegnor Iefu Chrifto: efta Vicario d l fobre aquellos que fon dados en fu Obifpado* , & ibi Lopez. Abbas *in quæft.1. num. 11.* Geminianus *in c.final.de fentent.& re iud.lib.6. num. 9.* Siculus & Rodeanus *fuprà.* Maluetius *de oblat. imagini factis, part.4.num.3.* Tufchus,*liter. E , conclus.237. num.16.* Randei *de difpenf.* 12 13

in

in proœm. Graffis *lib.3. cap.2. num.2.* Monachus *in c. super hoc, num. 3. de hæreticis, lib.6.* Marquesanus *de commiss. tom.3. part.3. cap.1. §. 1. num. 37.* Horsmida Papa *Epistola 4. cap. 1.* Philippus Probus *in addit. ad Præfation.* Ioann. Monachi *in 6. decretal. num.4.* Selua *de benefic. part. 1. quæst.5. num.164.* Zerola *in prax. part.2. verbo Episc. num.13.* Grysald. *in decis. verbo Episcopus, obiect.3.* Lancellottus *lib.2. cap.5. num.6.* Filesacus *cap. 1. §. 2. fol.3.*

14 Et Vicarius Dei. Diuus Ambrosius *in 1. Corinth. cap.2.* Filesacus *vbi suprà.*

15 Et Vicarius Apostolorum. Durantus *in rationale, lib. 2. c. de Sacerdote.* Concil. Parisiens. *in præfat.* Filesacus *suprà.* Soto *in 4. sentent. dist.7. quæst. vnic. art.11. col.4. c. vnico de sacra vnctione.* Stunica *de vera religione, lib.3. c.28 col.3.*

16 Et Vicarius Moysis. Durantus *suprà.* Et Vicarius Papæ. Selua *de beneficiis 1 part. quæst.1. num 19.* Gonzales *in regula 8. cancellar. c. 1. num. 18.*

17 Et repræsentat personam Dei. *c. vnico. §. capus iniungitur. de sacra vnctione, & adhoc refert Eusebius lib.1. de vita Constantini, cap. 35.* Constantinum dicere solitum: se honorare Episcopos non tanquam homines, sed quia in eorum animis insideat Deus. Filesacus *de sacra Episcopor. auth. c.1. §.2. fol.3.*

18 Et Diuus Ambrosius *in c.4.* Epistolæ ad Ephesios tradit, in Episcopo omnes ordines esse: quia primus Sacerdos sit, hoc est, Princeps Sacerdotum, & Propheta, & Euangelista; & cætera adimplenda officia Ecclesiæ in ministerio fidelium in eis reperiri referunt Hincmarus *epistola 4. cap. 4.* & Filesacus *d. §. 2. fol.4.*

19 Et in terra Dei vices gerit. Soto *in 4. sentent. distinct. 21. quæst. 1. artic. 3. col. penè vltim. In princ.*

Est Legatus Dei, *c sicut vir, 7. q. 1.* ibi: eumque amare & diligere, vt legatum Dei. Et ibi: *c. omnis c. qualis. 9. c. accusatio 2. quæst.7. clem 1. §. neque super de Pennis,* & ibi Abbas, & Cardinalis & Vitalinus *num.80.* Probus *in 6. de orat. vbi suprà.* Diuus Gregorius *in pastor. c.7. part. 2.* Siculus, Rodeanus, Filesacus, Maluetius *suprà.* Bolognin. *de indulgentiis, num. 22.* Abbas *in quæst.1. num.11.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 424. num.2.* Speculator *lib.1. part. 1. titulo delegato, §.1. num.1.* Lancellott. *lib.2. cap. 5. num. 6.* Graffis *d. lib.3. cap.2. num. 2.* Lopez *in l. 66. tit. 5. part. 1.* Hoseda *de incompatib. benefic. part. 1. num.5.* Agia *de exhibend. aux. 3. fundament.* Barbosa *in pastoral. cap. 2. num.8.* 20

Diuus Ignatius in Epistola ad Smyrnenses inquit, Episcopum duplicem referre imaginem: vnam quidem Dei, quatenus imperat, & iubet; alteram Christi, quatenus sactificat, seu Sacerdotio fungitur. Ad priorem facit illud eiusdem Ignatij Epistola ad Trallianos, vbi scribit, episcopum gerere imaginem Dei, & Patris omnium: & in Epistola ad Magnesianos dicit, Episcopum præsidere in locum Dei, quoad imperandi vim & potestatem Spectat ad secundum illud Isidori Pelusiotæ *lib. 1. epistola 136. ad Hermenium comitem,* vbi scribit: Episcopum gerere imaginem Christi, ac ipsius munere fungi. Et ob id amiculum circa humeros gestat, non ex lino, sed ex lana contextum: vt se imitatorem esse Christi ostendat, magni Pastoris, qui ouem aberrantem quæsiuit, & inuenit, inuentámque humeris sustulit. Filesacus *d.c.1. §.1 fol.2.* 21 22

Appellatus Deus, Angelus, & Stella. Garcia *de nobilitate gloss. 48.* 23

§.3.*num*.55. Agia *de exhibend.auxil*.3. *fundam*.

24 Est oculus Dei, *c.vos* 6. *quaest*. 1. *c. accusatio.vers.qui vos tangit* 2.*quaest*.7. Geminianus *in c.vltim. de sentent. & rei udic*. Garcia & Agia *supra*. Troilus Maluetius *de oblationibus part*. 4. *n*.3. Graffis *lib*. 3. *cap*. 2. *num*. 2. Zerola *part*.2.*verbo Episcopus,num*.13. Lancellottus *lib*.2.*c*.5.*n*.6.

25 Et Thronus Dei. Concil. Toletan. 2.*cap*.5.& Conc. Roman.2. sub Syluestre I. congregato: iuxta illud Daniel 7. Thronus eius flāma ignis, rotæ eius ignis accensus; secundum interpretationem Diui Gregorij homil.5.in Ezechiel, vbi dicit: Hi enim qui animarum custodes sunt, & pascendi gregis onera susceperunt, mutare loca minimè permittunt: (hoc est mirabile in fauorem residentiæ.) Sed quia in vno loco positi, diuinitatis in se præsentiam portant, & ardent, zelo animarum subditorum; & ideò dicebat Paulus Apostolus, verus Episcopus, ad Romanos 9. *Cupio anathema esse à Christo pro fratribus meis*.) Thronus Dei, flamma ignis dicitur. Hinc marus *epistola* 5.*cap*.17. Filesacus *d. c*. 1. §.2.*fol*.3.

26 Est fundamentum Ecclesiæ. *c.fundamenta,de elect.lib*.6. Siculus *de præstant.part*.1.*basil*.1.*num*.9 Randeus *de dispens. in proœm*. Probus *in præfat*. Ioannes Monachi *in* 6. *decretal. n*. 4. *verbo Bonifacius* 8. Agia *supra*. Garcia *de nobilitate gloss*.48.§.3.*n*.55.

Quod singulariter prophetauit Regius Vates in Psalm.86.ibi: *fundamenta eius* (loquitur de Ecclesia) *in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob*. Montes sancti in Ecclesia qui sunt, nisi Episcopi, qui in excelsa ac sublimi dignitate sunt sublati, vt ex ea Ecclesiam gubernent, & regant, & omnium exemplar sint, & viuendi norma: & sic Ecclesia Episcopos vt fundamenta præcipua habet, super Petro, & quibus Dominus Ecclesiæ fortitudinem solidauit. Diuus Hieronymus, *in libro contra Iouinianum*, *c. in noua de pœnis*. Portæ autem Sion, quas Dominus diligit; Episcopi sunt. Sit mihi testis Prosperus Aquitanus, *in lib*. 2. *de vita actiua,& contemplatiua,cap*.2. 27
vbi eos esse cælestis Sion portas apertè testatur in hunc modum: Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum, qui tam ardenti amore eos diligit, quod iam non vocat eos seruos sed amicos: & omnia quæ audiuit à Patre suo nota facit eis.

Et est Scutum fidei, cuius doctrina subiecti se defendere, & tueri debent: & quia iacula eis iacta in se recipere debet. Philippus Diaz *in Mariali fol.mihi* 194. 28

Est Vas fidei, in quo Catholica fides seruatur, *l*.1.*tit*.5. *part*. 1. & ibi Lopez. 29

Et Lapis sanctuarij. Diuus Gregorius *in pastorali*, *part*.2.*cap*.7. Agia *de exhibendis auxil,fundam*.3. 30

Et Lux mundi, & Sal terræ, Matth.5. *c.sit rector*.43. *dist. c. Sacerdotes*, 93. *dist.l*. 1.*tit*.5.*part*. 1. & ibi Lopez. Nam sicut sal ita ciborum condituris necessariò ad saporem applicatur: quia si deficit, ibi & sapor non adest; ita præsentia & doctrina Episcopi iam necessariè subditis necessaria est, quòd ea deficiente mox corrumpuntur, & timor Dei (qui est verus animi sapor) abest. Et quemadmodum sal ideò extabescit vt aliis prosit, aliter verò minimè: sic Episcopus in subditorum vtilitatem extabescere debet, & se facere omnia omnibus, vt dicebat Paulus 1.*Corinth*.9. 31

Dicitur

32 Dicitur Columna ecclesiæ, *c. canonica. 3. quæst. 5. c. accusatio 2. quæst. 7. clem. si quis tradente. §. neque super. de pœnis*, & ibi Panormitan. *num.* 26. *&* 27. *l.* 1. *tit. part.* 1. ibi: *E por ende son assi como pilares de la santa Iglesia.* Geminianus *in c. fin. de sent. & re iud. lib.* 6. *num.* 9. Vitalinus *in d. clem.* 1. *de pœnis. num.* 80. Siculus *de præstant. part.* 1. *basil.* 1. *num.* 9. Abb. *in quæst.* 1. incipit *Episcopus, num.* 11. Agia, Filesacus *vbi suprà.* Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. Rodeanus *de simonia p.* 1. *tom.* 2. *c.* 24. *n.* 2.

33 Et Pater ecclesiæ, *c. quorum vices*, 69. *dist. c. qualis* 2. *quæst.* 7. *d. clem.* 1. *de pen.* & Scribentes ibi Archidiacon. *in c. generaliter* 16 *quæst.* 1. Panormitan. Agia & Siculus.

34 Et Pater ecclesiæ, *c. loquitur*, 93. *dist. c. estote.* 96. *dist. c. oues, c. cum pastoris* 2. *quæst.* 7. *c. oues*, 6. *quæst.* 1. *c. ne pro defectu, de elect.* Biaxio *in director. part.* 3. *cap.* 49. Garcia *de nobilitate, gloss.* 48. §. 3. *num.* 55. Montaluo *in l.* 1. *tit.* 5. *part.* 1. Filesacus, Agia, & Lancellottus.

35 Et Minister Dei, & iudex corporum & animarum. Lancellott. *d. c.* 5 *num.* 6. & clarissimum luminare mundi. Filesacus *d. c.* 1. § *fol.* 3.

36 Et Doctor Ecclesiæ, *c. quisquis* 93. *dist. c. sententia* 2. *quæst.* 7. *c. ex iuncto. de hæreticis.* Garcia, Agia, & Filesacus *d. c.* 1. §. 4. *&* 5.

37 Prædicator Dei. Marc. *c. vltim. c. Episcopus el* 3. 88. *dist. c. qui suis*, 93. *dist. l.* 1. *tit.* 5. *p.* 1. Biaxio *in director. c.* 49. *num.* 3. *part.* 3. Menochius *de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 5. *casu* 424. *num.* 2.

38 Et diuinus Præco. *c. sit rector.* 43. *dist. c. sicut vir. in fine* 7. *q.* 1. Montal. *in l.* 1. & Lopez *in l. fin. tit.* 5 *part.* 1. Agia *suprà.*

39 Et Caput suæ Diœcesis, *c. cum non liceat. de præscript.* Abb. *in c. quoniam de officio ordinar. num.* 2. Tuschus *liter. E, conclus.* 242. *n.* 5. Sebastian. de Medicis *de legib. part.* 1. *quæst.* 14. Casaneus *in catal. p.* 4. *conf.* 25. Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. vbi dicit, quòd principaliter est caput sui Capituli, cum quo vnum corpus facit, non sic cum clericis Diœcesis, §. 4. & quòd facit vnum corpus cum Canonicis, sicut Papa cum Cardinalibus, & melius è contrario sicut Cardinales cum Papa. Paris *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 1. *num.* 71. & ibi citat Hostiensem *in c. antiqua de priuilegiis.* 40

Est totius suæ Diœcesis Curatus, *c. quoniam* 14. *de offic ordinar.* Tuschus *liter. E, conclus.* 241. *num.* 20. Boherius *de ordin. graduum vt insque fori, n.* 16. Zerola *in prax part.* 1. *verbo Episcopus, num.* 16. 41

Est Sponsus omnium ecclesiarum suæ Diœcesis, cum quibus arctissimum matrimonium contraxit, licèt particulariter cum ecclesia cathedrali, *c. sicut vir* 7. *quæst.* 1. *c. inter corporalia, de translat. Episcop c. nisi cum pridem de renunt.* Abbas *in c. cum omnes de const. num.* 4. Agia *de exhibend.* 3. *fundam.* Tuschus *liter. E, conf.* 237. *num.* 14. Lopez *in l.* 6. 2. *tit.* 5. *p.* 1. Casaneus *in catal. part.* 4. *conf.* 31. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.* 5. *casu* 423. *num.* 2. Syluester *verbo Episcop. num.* 2. 42

Ad quas regendas à Spiritu sancto est positus, *c. legimus*, 93. *dist.* ibi: Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo Spiritus sanctus posuit Episcopos. *c. sit rector.* 43. *dist. c. nisi cum pridem. de renunt.* Concil. Trident. *de reformat. sess.* 6. *can.* 1. *& sess.* 23 *can.* 4. Agricola *in appendice ad Sotum, in lectionibus de institut. Sacerdot. fol.* 91. *in medio.*

Et vocatur Sol. *c. solita, de maioritate & obedientia.* Tuschus *litera E, conclus.* 234. *num.* 9. Comparatur namque 43

que Soli, hac meo iudicio de causa: quia sicut sol non est alius pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: ita Episcopus omnibus debet esse communis, non spectando personam, sed rem.

2. Et sicut Sol suos radios, & claritatem non in sui ostentationem, sed in frugum terræ, & hominum vtilitatem expendit: ita Episcopus reditus suos non in vanam, ac infructiferam pompam suæ personæ, familiæ, seu nepotum consumere debet; sed inter pauperes & necessitate pressos diuidere.

3. Et sicut Sol per omnes mundi partes velociter currit, ipse per se non per alium, sic omnia fouet, omnia illuminat, atque clarificat: ita Episcopus ipse per se, non semper per Visitatores Diœcesim suam percurrere tenetur, ad Confirmationis sacramentum conferendum, & ad res emendatione dignas, quas tunc disquirit corrigendas, & ad pabulum diuini verbi suis erogandum, & sic erit solatium afflictis, & impiis terror.

4. Sol enim numquam requiescit, semper velociter currit, semper inuigilat: & sic Episcopus non se existimet assumptum vt requiescat, sed vt continuò vigilet in animarum salutem: neque se excusatum putet, quia Vicarium, & viros idoneos habet, nam nihilominus supra omnes intendere, & inuigilare tenetur, & non otiositati, deliciis, & recreationibus se tradere.

5. Et sicut Sol omni tempore hîc vel illic semper assistit, & numquam se abstrahit ab hominum oculis, quibus continuò clarificat, & illuminat: ita Episcopus omni tempore ac assiduè assistere debet subditorum gubernationi, sine dilatione temporis. Ad quod facit illud, quod Ietro ad Moysem dixisse legitur, Exodi cap. 18. *Prouide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, qui iudicent populum omni tempore.* Nam ille qui iudicandi ac gubernandi alios officium suscipit, non debet habere tempus ad requiescendum sibi, sed totum consumere in sui officij implemento: non debet se excusare ab audiendis subditorum petitionibus, cum eo quòd requiescit, manducat, aut etiã quia in secreto cubili reclusus est: nam omne tempus proprium est subditorum, & sic in eorum vtilitatem expendere (de honestate) tenetur, & omni tempore iudicare, & audire subditorum querelas, vt sic Solem imitetur, cui assimilatur.

6. Et sicut Sol ideò præest vt orbem illuminet, & tenebras auferat: sic Episcopus ideò præest, vt omnes sua prædicatione & doctrina nutriat, doceat, atque illuminet, & vt ignorantiæ tenebras à suis subditis recedere faciat.

7 Et sicut Sol radiorum claritate omnia imperfecta patefacit, & illos qui odiunt lucem fugere facit: ita Episcopus sua diligentia & cura, omnia debet perquirere, ac inuestigare, ne sua socordia aut inertia, malefacta obliuione operiantur, & impunita remaneant maleficia; & sic fugient à facie sua, qui maledictionem sicut vestimentum induūt, dicentes in corde suo, non requiret.

8. Et quemadmodum statim cùm Sol se abdidit, terra operitur tenebris, & venit nox, quæ est sceleratorum opertorium: sic dum Episcopus se absentat Diœcesi, lucem eripit, & noctem infert. Vtinam Noster Catholicus Rex, sui Consiliarij,

&

& etiam ipsi Episcopi quot damna & incommoda Ecclesiæ, & animæ subditorum patiuntur, expenderent, in Episcopi absentia. Tunc etenim ad omnes abusus, & relaxationes patet aditus, Clerici efficiuntur irreligiosi, sæculares irreuerentes, pereunt pauperes, & nimis patiuntur, ecclesiasticæ obseruationes, & immunitates corruunt, reditus, & priuilegia particularia dignitatis vsurpantur, via ad delinquendum aperitur, cultus diuinus minuitur, hospitalitas debita non seruatur, ruinis patēt ædificia nobilia, quæ magnificētia extruxerat decessorū, (& quod amarius & dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum sensibus fomentum periculosè præbetur. Extrauagans *execr.abilis, oan. 22. de præbend.* extrauagās *ex. crabilis, de p̄æb. inter communes.*

9. Et sicut Sol præcellens est in claritate, & puritate, & ab ipso luna & stellæ claritatem recipiunt, & lucem: sic Episcopus puritate, & integritate vitæ omnibus antecedere debet, vt suæ vitæ sanctimonia & exemplo alios illuminet atque ad perfectionem consequendā inuitet.

10. Et sicut Sol inter omnes cæli planetas, primus est, claritate, formositate, magnitudine, atque vtilitate: ita Episcopatus inter dignitates omnes Ecclesiæ Dei primus est, origine, potestate atque excellentia; & inter eas (sede Petri humiliter venerata, & excepta,) principatum singulariter obtinet.

11. Et quemadmodum tunc obscuratur Sol, cùm terra aduersus eum stat, & ei se opponit, atque impedit ne radios in illam partem extendat: sic Episcopus quando terrena appetens quæ huius sæculi sunt, quærit, & commoditatem propriam, augmentum personæ, ditare nepotes, & consanguineos, tunc obscuratur, atque obscurationis effectus transmittit: quia terrena quæ intra se habet, impediunt, ne se totum in vtilitatem subditorum impendat, vt sui muneris est, ad quod est electus.

12. Et sicut Sol cùm obscuratur, omnes angit, conturbat, & terrore commouet speculantes quid significet, aut immineat: sic Episcopus cùm aliqua culpa maculatur, subditos vexat, & horrore perfundit, & à quo optimam imitationem deducere debebant, inde pessimum deducunt exemplum; qua de causa Episcopus irreprehensibiliter viuere debet, vita, habitu, forma, & conuersatione, vt sit suis subiectis exemplum, & viuendi norma, non scandalum.

Episcopus est Oculus gregis, & ideò rectissimè, cum omni cura ac diligentia iter cælestis patriæ ostendere subditis tenetur, ne ambo in foueam cadant, *c. cum sit de ætate & qualitate.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 415. num. 5.* Agia *de exhibend. aux. 3. fundam.* 44

Habet officium nutricum, quæ paruulis lac præbent, (& ne faciat obsecro, sicut impiæ mulieres, quæ infantulos patiunt, & exponunt, vt vulgò dicitur, fortunæ committunt, vt alieno nutriantur lacte, & labore, aut pereant, hoc est, ne vt facillimè se voluptatibus tradant, subditos aliis committant curandos, vt aliena alantur doctrina, aut penitus destruantur.) Hugo *de offic. quatuor. Prælat. summ. 2. de secundo Prælato. n. 3.* Agia *de exhibend. fundam. 3.* 45 46

Et dicitur Canis, quia contra Ecclesiam persequentes latrare debet, & vulnera peccatorum lambere, *c. qui regiminis 2. quæst. 7. c. sicut-* 47 48

ris 7.quæst.2. Greg.Lopez *in l.1.tit.5. part.1.*

49 Et Custos ciuitatis. Diuus Gregorius *in pastorali, part. 2. cap. 7.* Agia *vbi suprà.*

50 Et Aries, quia gregibus præstat ducatum, *c.scitaris 7.quæst. 1.* Marquesanus *de commiss.tom.3.part.3.c.1. §.1.num* 44.Lopez *suprà.*

51 Habet officium Agricolæ, vt euellat, ædificet, dissipet, & plantet, *c.solita.de maior & obedient.* Agia *suprà.*Montaluo *in l.1.tit.5.p.1.*

52 Est Aduocatus vt oret pro populo sibi commisso, *c. quia Sacerdotes 10.quæst.1.c.ipsi Sacerdotes 1. quæst.1. c.si quis 3. 36.distinct.* Agia & Montaluo.

53 Et comparatur Cordi; nam sicut cor fons est omnium sensuum, sic Episcopus fons esse debet, vt ex eo crebræ precationes exeant: & sicut cor est veluti medium inter animam, & corpus, sic Episcopus medium esse debet inter Deum & homines.

54 Est Medicus animarum: quia omni curationis modo animæ morbum depellat, & ad salutem gratiæ reducat.*c.disciplina.49.distinct.c.accusatio 2.quæst.7.c. omnis de pænit.* Agia & Montaluo.

55 Et cælestis Dux.*c.si officia 59. dist.* Archidiac.& eius Additionator *in c. generaliter 16.quæst.1.* Philippus Probus *in addit.ad præfat.* Ioannes Monach.*in 6.decretal.super verb.Bonifac.* 8. Agia *suprà.*

56 Et dispensator bonorum Ecclesiasticorum. Hugo *de offic.quatuor. Prælat summ. de secundo Prælato, num.1.* Agia *suprà.*

57 Et Pater spiritualis & Dominus subditorum, qui si ei denegarent dominium, acriter punirentur. Probus *suprà.*Lancelottus *in templo, lib.2.cap.5.num.6.* Parisius *de resignat. libro 3. quæst. 1. num. 12.*

Et tutor, ac Pater pauperum: vnde procedit posse loca pia, licet laicalia visitare, & nomine pauperum hæreditatem pauperibus relictam adire.Tuschus *liter. E, conclus. 237.num.* 18. Fauianus de Monte *de empt.& vendit.quæst. 3. num.35.* Menochius *de adipiscenda possess.remedio 4.num.16.*Lancellottus *in templo, d. lib.2.cap.5.Episcopo de n.6.* 58

Et ideò potest appellare pro subditis, vel pro ciuitate sua, etiam sine ciuium mandato. Speculator, *lib.2.part.3. titul. de appellat. num.15. §.1.*Sigismund. Scacia *de appellationibus,lib.3.cap. 2. quæst.5. num.56.* vbi ponit aliquas limitationes. 59

Quod tutor & defensus pauperum sit, viduarum, & pupillorum, patet ex decreto Concilij Maticinensis *2. cap. 12.* ibi decernimus vt iudices non prius viduas & pupillos conueniant, nisi Episcopo nuntiauerint, cuius sub velamine degunt: & ob id factum decretum hoc, quoniam tunc temporis viduæ & pupilli veluti defensore carentes, à iudicibus crudeliùs pro leuissimis causis affligebantur.latè Ioann Filesacus *c.1.§.19.fol.36.* 60

Cum Pelusiota cœpimus, & cum Prospero Aquitano finimus,*in lib.2. de vita actiua & contemplatiua cap.2.* vbi agens de Episcopalis dignitatis præstantia, hæc dixit. Episcopi per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis iudices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi Duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cælestium præmiorum, exemplar bonorum operum, documenta virtutum, 61

tutum, & forma fidelium; ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus amplius fulget ecclesia, ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium, ipsi Ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum; ipsi ianitores, quibus datæ sunt claues regni cælorum, ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia singulorum. ex Prospero alios descripsisse testatur Filesacus *de sacr. Episcop. autor. c.1.§.2.fol.3.* & ex Filesaco de verbo ad verbum transcripsit Barbosa de Filesaco nullam faciens mentionem, *in pastorali c.6.tit.1.n.14.*

SVMMARIVM.

Philosophi sententia.num.1.

Episcopus vocari debet Pater, & Dominus.num.2.

Antiquitus qui denominabantur hoc nomine, de Segnor. num.3.

Carmelitana discalceatorum familia extollitur.num.4.

Diuus Ioseph authoris Pater ac Dominus.num.5.

Diuus Ioseph laudatur.num.6.

Diui Bernardi ac Vigerij verba referuntur in laudem Iosephi, Dei patris putatiui,num.7.

S.Ioseph antequam nasceretur sanctificatus.num.8.

D.*Ioseph virginitatem perpetuam seruauit*.num.9.& 13.

D *Ioseph in cælo post B. Mariam primum locum obtinet*.num.10.

Non surrexit maior. D*iuo Iosepho.* num.11.

Quomodo intelligi debeat illud Domini nostri Iesu Christi, quatenus dicit, nullum surrexisse maiorem Ioanne Baptista.num. 12.& 13.

B.Maria cum corpore & anima in cælo.num.14.

D.*Ioseph quando surrexit, & an in corpore & anima in cælo gloriosus sit*.num.15.

D. *Bernardini de Sena verba ponuntur*.num.16.

P*rouerb. Cap. vltimum explicatur.* num.17.

R.Magister Melchior Prieto *electus Episcopus de* Paraguay *Ordinis B. Mariæ de Mercede, laudatur.* num.18.

Ep*iscopi quare dicantur* Domini. num.19.

Subrogati assumunt qualitatem Principalis.num.20.

Episcopus tamquam Christus honorandus.num.21.

Episcopus dicitur Sacrosanctus, & Deo amabilis.num.22.

Et Religiosissimus.num.23.

Et Reuerendissimus.num 24.

Et membrum Reipublicæ Christianæ.num.25.

E*t persona notabilis*,num.26.

Et persona honesta.num.27.

E*t* P*ersona magna*.num.28.

E*t* P*ersona egregia*.num.29.

E*t Persona excelsa*.num 30.

Et spectabilis.num.31.

Et clarissimus.num.31.

E*t eminentissimus*.num.32.

E*t serenissimus*.num.33.

Et par Proconsulibus.num.34.

Est maior Præside ciuitatis. n.35.

Adelantatus Regni æquiparatur

D E

DE VARIIS EPISCOPORVM TITVLIS.

CAPVT DECIMVM.

1 SI eximia nomina
præstantes effectus
indicant, iuxta il-
lud quod à summo
Philosopho opti-
mè scriptum est,
4. Metaphysicæ, igitur non inutile
erit in honorem episcopalis digni-
tatis singularia nomina referre, qui-
bus meritissimè decoratur.

2 Episcopus tam à Magnatibus
Principibus, quàm à Canonicis &
subditis Dominus vocari deber.
*c. grauum. de excessibus Prælator. c. cum
clerici. de verborum significatione, l. 1.
tit. 5. part. 1.* ibi: *E por ende debemos te-
ner à los Obispos por Sanctos, e obede
cellos y honorar los, como aquellos que
tienen lugar de los Apostoles l. 66. d tit.
5. part. 1.* Ibi: *e la honrra que les deben
façer de palabra, es que les llamen Se-
gnores, por los lugares honrralos que
tienen de los Apostoles. e la honrra que
les deben fazer desecho, es que se leuan-
ten a ellos, e les a coian bien, e les fagan
reuerencia en las otras cosas.* & ibi
Montaluo, & Lopez, & *in l. 1. tit. 25.
part 4.* Sebastianus de Medicis *de le-
gibus p. 1. q. 14. fol. 164.*

3 Neque miretur qui eximij Al-
phonsi Regis constitutionem lege-
rit, tunc tanti episcopos fuisse ha-
bitos, vt hoc præclaro nomine *de
Segnor* decorarentur: nam antiqui-
tùs neque Imperatori, sed diis tantũ
ttribuebatur, patet ex Orosio *lib. 6.
cap. 22.* & ex Innocentio *in sermon. 2.
de Natiuitate Domini*, & ex Stepha-
no de Garibay Camalloa *in compen-
dio historiali Hispaniæ, lib. 9. cap. 2.*
vbi citat Martialem & Suetonium
Tranquillum, & ex aliis relatis à
P. Iosepho de Iesu & Maria, ex il-
lustrissima mihi & omnibus amabi-
li discalceatorum Carmelitana fa- 4
milia, bono non tantùm Hispaniæ
nostræ, & Italiæ, ac noui orbis, sed
totius Ecclesiæ fundata, *in libro de
historia Magni Patriarchæ & Dei* 5
*Patris putatiui Iosephi cap. 34. § 3.
fol. 124.*

Et quia in eius sanctissima festi- 6
uitate hæc scribo, & à tenera ætate
in Patrem & protectorem elegi, li-
ceat mihi in eius laudem aliquam
facere digressionem, quamuis pul-
uis & cinis sim, & de illo loqui
verear, cui veri episcopi Mater
desponsata est. Fidelis seruus (in-
quiunt Bernardus *homil. 2. super* 7
Missus. ante finem, & Vigetius *in inst.
cap. 20. § 9. de mysterio Incarnationis*)
& prudens, quem constituit Domi-
nus suæ matris solatium, suæ car-
nis nutritium, solum denique in
terris magni consilij coadiutorem
fidelissimum, æterni Patris vicem
gerentem, filij Patrem putatiuum,
& Spiritus sancti substitutum. Et 8
ideò antequam de vulua matris
exiret, sicut Baptista sanctificatus,
testibus Ioanne Gerson *de natiuitate
Virginis, cons. 2. & 3.* Iacobo Chryso-
politano *in suo Magnificat.* Isidoro
de Isolanis *in Summ.* Iosepho de
Valdiuiesso *in Iosephina cant. 1. fol. 4.*

9 Margarita Confessorum *fol. vltim.*
299. et virginitate perpetua decoratus: venerabilis Beda *lib. 2. in Marcum, cap. 6. in cap. 2. Ioann.* & ibi Alcuinus sanctus Anselmus *in c. 12. & 13. Matth. ante finem.* S. Petrus Chrysolog. *serm. 175.* Petrus Damianus *in Epistola ad Nicolaum II. Papam* 64. & de laudibus eiusdem Gerson *in Iosephina.* Vadiuiesso *vbi suprà cant.* 4. *fol.* 44. Margarita *suprà.*
10 Et in cælo in superiori loco cum excellentissimis gloriæ dotibus, suis meritis præclarissimis, & dignitaribus competentibus collocatus, iuxta suæ dilectissimæ sponsæ sedem ante omnes habitatores cælestis
11 Sion, sicut maior sanctitate, officiis, & dignitaribus; nam licèt de Ioanne Baptista dictum sit, nullum eo maiorem surrexisse, intelligitur nullum Prophetam, iuxta illud Lucæ capit. 7. vel aliter secundùm
12 Gersonem *in sermon. de natiuitate*
13 *B. Mariæ cons.* 4. debet intelligi illa præcedentia quoad Ecclesiam militantem, vbi nullus maiori festiuitate celebratur, vt ex sequentibus verbis accipitur: ibi: & qui minor est in regno cælorum, maior est eo, &c. Suarez *in 3. Diui Thom. 2. q. 29. disp. 8. sect. 2.* At verò in triumphanti Ioseph post B. Mariam primum obtinet locum: vt probat Ioseph de Iesu & Maria *vbi suprà cap.* 32. illis verbis: *Segun loqual es conuiniente que la Virgen este acompagnada en su Ierarchia, y no siendo esta compagnia de la humanidad de Christo nuestro Segnor, por estar en el trono de lo Diuinidad, hemos de considerar la accompagnada de S. Ioseph, porque à el solo, como à esposo suio, y Padre putatiuo de Christo, competè esto entre todos los Angeles, y Sanctos.*
14 Et sicut Beatissimæ & immaculatæ Mariæ sponsæ suæ cum corpore sanctissimo & anima in cælum ascendere concessum fuit, sic in Christi resurrectione Diuo Iosepho
resurgi permissum, & in filij sui 15
ascensione cum corpore & anima cælestem patriam ingredi. Gerson *in sua Iosephina, & in sermon. de natiuit. C. Mariæ* Dionysius Richel *lib. 4. de laud. virg. art.* 7. Franciscus Suarez *tom. 2. quæst. 29. art. 2. disp. 8. sect. 2.* Bernard. de Bustis 4. *part. sermon. de desponsat. B. Mariæ.* Margarita Confessorum *suprà.* Diuus Bernardinus
Senensis *sermon. de S. Iosepho art. 3.* 16
cap. 1. & publicè Paduæ prædicans dixit hæc, (vt refert Bustus vbi proximè) In anima & corpore sanctus Ioseph in cælis gloriosus est: in cuius veritatis confirmationem statim miraculosè è cælo super caput eius
crux descendit deaurata. *Omnes do-* 17
mestici eius vestiti sunt duplicibus, (inquit Salomon Prouer. vltim.) domestici enim domus Dei, dum vixit in terris, qui nisi Maria & Ioseph, & sic dupliciter sunt vestiti cum duobus gloriæ indumentis, cum vno anima, & corpus cum altero: vt sicut in hac vita laboriosa cum Iesu ipse & Maria, sicut domestici in gratia, & sanctissima societate vixerunt; sic in illa gloriosa & semper felici in sempiterna regnant felicitate. Intercede igitur pro nobis, potentissime Pater Christi, & Sponse virginis, vt qui tibi in hac vita subditus esse voluit, & in cælesti tanta gloria collocauit, in hora vltima propitium nobis se ostendat & clementem. Quæ omnia amplexus
est. R. Pat. Magister Melchior Britero, 18
ordinis B Mariæ de Mercede redemptionis captiuorũ electus Episcopus de Paraguay in partibus Indiarum occidentalium, qui ob singularem modestiam, humilitatem, ac amorem regulari statui renunciauit, exemplum dans cæteris Religiosis, vt sicut ille etiam cùm esset
meria-

meritissimus, fecit, ita & alij faciant: *in sua Iosephina Euangelica pag.25.pag. 32. pag.52. & pag.137. & 188.ex Sanctorum doctrina.*

19 Ad quæstionem tamen rediens, dico, quòd ea de causa episcopi notabili nomine *de Segnor* honorātur, quia Christi personam repræsentāt, & eius locum obtinent, vt satis probatum est: Christus autem Redemptor noster Dominus Iesus appellatur, & sic dicebat Paulus 1.*Corinth.* 11.ibi:*fratres ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quoniam*

20 *Dominus Iesus in qua nocte tradebatur*, hoc est, *el segnor* Iesus, cuius locum episcopi tenent, & sic tamquam subrogati assumunt qualitatem Principalis, etiam in honore & reuerentia. Argumento, *text. in l.decernimus, c. de aquæduct. lib.* 11. *c. præcipimus* 93.*dist.*ibi: tunc enim sicut illius locum tenens honorabitur. Gloss. *in c. qua de causa verb. quidquid* 2. *quæst.* 4. Gratianus *disceptat forens.tom.* 2.*cap.*284.*num.*8.& sic Diuus Ignatius in epistola ad Trallianos admonet, vt omnes suum

21 honorent episcopum sicut Christum; & Apostolum decreto id cautum esse testatur Filesacus *de sacra Episcoporum autor.cap.*1.*§.*1.

22 Dicitur episcopus Sacrosanctus, & Deo amabilis. Auth. *de sanctiss. Episcop colat.*9. *auth. quomodo oporteat.* §. & *illud etiam.collat.* 2. *c. cum Imperator.*85.*dist.* Bouadilla *in politica, cap.*17.*lib.*2 *num* 10.Agia *de exhibend.aux.* 3.*fundam.* Garcia *de nobilitate, gloss.*48.*§.*3.*num.*25.

23 Et Religiosissimus: *toto titulo de Episcop. & clericis.* Lancellottus *in temp.lib.*2.*c.*5.*n.*6.

24 Et Reuerendissimus. *l. defensores. la* 4 *c.de defensorib. ciuitat. l. iubemus* 17.*c.de Episcopali audient.l. cum clericis l. generaliter. c. de Episcopis, & clericis, toto tit. auth. de sanctiss. Episcopi.* Archidiaconus *in c.generaliter* 16. *quæst.* 1. Randei *in preludio de dispensationibus*.Lancellotus.

Et membrum præcipuum Reipublicæ Christianæ. Marius Alterius *de censuris tom.*1.*lib.*5.*cap.*1.*disput.* 17. *col.*1.*liter.E.* 25

Est persona notabilis. Cephalus *lib.*3.*cent.*359.*num.* 41. *incipit si illustrissimus.* 26

Est persona honesta. Menochius *de arbitrariis, lib.*2.*centur.* 1.*casu* 69. *num.*3. 27

Est persona Magna. Cephalus, *tom.*1.*lib.*1.*cons.*1.*num.*57. 28

Est persona egregia *l. ad personas. ff de iureiurando*: & ibi Gloss. Archidiacon.& Lancellott.*suprà.* Menoch. *vbi prox.casu* 70.*num.*5.Gambarus *de offic. Legati, lib.* 2. *num.*3.*fol.*29.Barbosa *in pastor.c.*2 *n.*12. 29

Est persona excelsa. Cephalus *tom.*1.*lib.*1.*cons.*2.*n.*8. 30

Est spectabilis. Baldus *in l.*1.*ff. de offic. præf. prætor. & in c.cum accessissent, num.*6.*de constitut.* Bart. *in l.omnes populi, ff. de instit. & iure.* Iason *in l.*1 *ff. de offic. eius cui mand. num.* 3. Peregrinus *cons.* 1.*num.* 24. *tom.* 1. Franciscus de Ponte *tom.*1.*consil.* 14. *pro priore Vngariæ, incipit vltra alia, num.* 26. Antonius Corseti *de potest. regia part.*3.*num.* 13. Casaneus *in catal.part.*4.*cons.*25. Garcia *de nobilitate, gloss.* 48.§. 3. *num.* 55. Siculus *de præstant part.*1.*basil.*1.*num.*43. Lopez *in l.*3.*tit.*14.*part.*4.& *in l.*11.*tit.*5.*p.*3. Lancellott. Archid. & eius Additionat. *suprà.* 31

Est clarissimus, *l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis.* Geminianus *in c.fin. de sent.& re iud. lib.* 6. *num* 9. Valencuela *cons.*82.*incipit in fauorem n.*63.Siculus *suprà n.*41. 31

Et Eminentissimus. Concil. Toletan.8.*c.*4.& 7.Filesacus *de sacra Episcopor.* 32

*scopor.c.9.§.9.fol.*101. Quod nomen etiam Romanis Pontificibus tribuitur, iuxta textum *in c.ad eminentiam de sentent.excommun.*

33 Et serenissimus; quod est nomen Regum & Imperiale. Clementin. *in plerisque, de elect.* & Cardinal. ibi: *num.*3. Archidiacon. *in c. generaliter* 16. *quæst.* 1. Probus *in addit. ad præfat. Ioannis Monachi in 6.decret. n.*4. Selua *de beneficiis, part.* 1. *quæst.* 3. *num.* 2. Cataneus *in catal. p.*4. *consf.* 25. Bologninus *de indulg. num.* 21. Lancellott.*d.lib.*2.*cap.*5.*num.*6.Siculus *supra num.*10.

34 Est par Proconsulibus, & eorum locum obtinet. Couarr. *variar.lib.*3. *cap.*20.*num.*4.

35 Est maior Præside ciuitatis. Angelus Perusinus *consf.*276.*incipit punctus est talis.num.*2.

36 Dignitas Adelantatus Regiæ curiæ æquiparatur Episcopali dignitati. Valençuela *consf.* 82. *incip.in fauorem præsid.n* 65.

37 Dicitur Prætor ciuitatis, & Magistratus. Gratian. *discept. tom.* 2. *cap.* 298.*num.*4.

38 Et de iure nostro *sellam.i segnoria.* *l.*18.*tit.* 1. *lib.* 4. *recopilationis.* & ibi Narbona *gloss.*11. Valencuel.*consf.*12. *num.*65. Garcia *de nobilitate gloss.* 48. §.3.*num.*55.

39 Etiam episcopus titularis vocatur *Segnoria.d. l.* 18. & ibi Narbona dic *gloss* 11.& Valencuela *d. consf.*82. *num.*65. *&* *num.* 61. dicit quòd episcopus titularis non debet differre ab aliis episcopis respectu tractamenti, & vrbanitatis. *c. legimus* 93. *dist.* Mandosius *in reg.* 26. *cancell. cap.*4.*fol.*42.Abbas *in c. licet. num.*16. *de translat. Episcopi.* Zerola *in prax. p.*1.*verbo Episcopus.n.*30.

40 Abbates autem sæculares, ius mitræ & baculi habentes, non vocantur de iure nostro *Segnoria.* Garcia *d.gloss.*48.§.3. *num.*63. & ibi dicit nullo modo posse in sua Ecclesia, choro aut Capitulo gestare indumentum murellum, neque rubium (vulgò *capa de coro*)sed ornare se indumento nigro, sicuti extra Ecclesiam,& relinquere murellum & rubrum Episcopis.

Archiepiscopus noster Toletanus de iure nostro vocatur *Segnoria* illustrissima, etiamsi Cardinalitia dignitate non sit decoratus *d.l* 18.*tit.*1. *lib.* 4. *recopilation.* & ibi Narbona *gloss* 10. 41

Primò quia Patriarcha dicitur,& habet omnia priuilegia quatuor veris Patriarchis concessa: vt Martinus V. Pontifex Maximus suorum prædecessorum vestigia sequens de nouo concessit, anno Domini de 1421.sui Pontificatus anno vndecimo, hisce verbis: nec non omnibus & singulis prærogatiuis, priuilegiis, & insigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere liberè, licitéque posse. Garcias de Loysa *in collect.Concily Hispaniæ in decret.Gundimari Regis fol* 296. Barbosa *in pastorali tit.*3. *c.*7.*num.* 13. *&* *in d.tit.*3. *cap.* 1. *num.*37. Lancellottus *in templo, lib.*2. *cap.*3. *de Patriarcha.*Antonius de Pratis *de iurisdict. Episcopi cap.*6.*col* 3.*num.*27 multos citat. Rodeanus *de simonia cap.* 16.*num.* 5. Speculator *in titulo de dispens.* §. *sanè quoque vers.* *&* *nota quòd.* Filesacus *de sacra Episcop. auth. cap.* 9. §. 7. *fol.* 105.vbi dicit, se existimare Patriarchæ titulum habere à tempore Concilij duodecimi Toletani. 42

Et ideò vtitur *Gion* more Patriarcharum, hoc est, cruce, ligno transuerso gemino habente cuius lignum superius transuersum breuius est, inferius longius, & quòd Patriarchis huiusmodi *Gion* vti liceat: 43

ceat: & quid significet tradunt Cuiacius *in paralip. ad titulum de foro competenti in c. sanè 3. in fine.* Iustus Lipsius *in notis ad suos libros de cruce* Iayme Bleda *in tract. sanctæ Crucis, cap.7.* Hieronym. Roman. *en su Republ.Christian.lib.2.cap.6. ad finem & lib.3.cap.6. ante finem.* Barbos. *in pastoral.tit.3.c.1.n.25.*

44 Secundò, quia est totius Hispaniæ Primas. Textus *singul.in c. cum longè 63.dist.* & ibi Gloss. *verbo priuilegio.* Lancellottus *vbi proxim.* Mariana *in Hispania histor. lib. 6. c. 17.* illis verbis: *que fue vna prerogatiua, y priuilegio de grande importancia, y como abrir las canjas, y hechas los cimientos de la primacia, que esta Iglesia tiene sobre las demas Iglesias de España.* Latè idem Mariana *lib. 9. c.19.* & in Concilio 17. ex celebratis in Hispania & 6. Toletano inquit Garibay Camalloa *in compendio historial.de España lib. 8.cap. 77. se decreto que los Arçobispos de Toledo fuessen obedecidos por Primados de las Españas anno de 610.* idem dicit, *lib.8.cap.34.*

45 *anno de 643.* vbi, *al Arçobispo Don Rodrigo* & latè *lib.11.cap.19.* egregiè Filesacus *vbi suprà d.c.9.§.13.fol. 124.* ibi enim probat quòd Archiepiscopus Toletanus per excellentiam vocabatur Archiepiscopus Hispaniæ, id est, Primas totius Hispaniæ.

Ioannes Morenus de patriarcharum origine exerc.31. vbi egregiè.

46 Contrarium probare nititur Augustinus Barbosa in Pastorali, cuius oppositionibus breuitatis causa non respondeo, ne magnam digressionem faciam: & quia ipsæ per se sine contradictore dilabuntur, & corruunt.

47 Tertiò, quia est Cancellarius maior Castellæ, ex concessione facta Domino Martino eiusdem Ecclesiæ Præsulis: & posteà Domino Roderico Ximenez Archiepiscopo & Cancellario, ab Alphonso Diui Santij el Deseado filio, & Alphonsi dicto *Emperador de las Españas* nepoti, anno Domini de 1213. Mariana *vbi suprà lib.12.cap.3.* hisce verbis: *y el dicho Don Alphonso ledio ser Canciller maior de Castilla, para el y sus successores y era el officio maior, y la maior authoridad despues de la del Rey este officio exercian los Arçobispos en lo de Adelante, quando andaban en la corte: si se ausentauan non bi auan, con el beneplacito del Rey, vn tiniente que supliesse sus veces, y despachase los negocios esto se continuo hasta el tienpo del Arçobispo Don Gil de Abbornoz, quando por su ausencia, y por la ausencia de los tienpos se començo adar a quel officio a diferentes personas, sin consentimiento de los Arçobispos, que sin enbargo toda via se intitulauan Cancilleres maiores de Castilla.*

Et quòd hæc dignitas magna sit, & primum locum obtineat post regiam etiam in sedendo. Guillelmus Benedict *in c.* Rainutius *de testam. verbo & vxor. nomine Adelaysam. decis. 2.num. 197. fol. 99.* Cafaneus *in catalogo glor.part. 7.consider.at. 7. vbi latè.* 48

Episcopus est illustris. Textus *in c fin. de sentent. & re iudicat. lib. 6.* Gloss. *in l. ad similitudinem, c. de Episcopis, & clericis.* Gloss. *in c. quamquam 2.quæst.7* Bart. *in l. omnes populi ff.de iustitia & iure.* Gregorius Lopez *in l.11 tit.5 part. 3.* Iason *in l. 1. ff. de off. eius cui mand.* Tuschus *liter. E, conclus. 237.num 8.* Boherius *de auth. magni.consil. part. 2. num.52.* Azeuedo *in l.1.tit 5. lib. 8. recopilat.* Bertachin. *de Episcopis part.1 num.12.* Archidiacon. & eius Additionator *in c. generaliter 16. quæst. 1.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §.4. in princ.* Gambarus *de off. Legati lib.2.num.39. fol. 29.* Garcia *de nobilitate, gloss. 48.* 49

§. 3.*num.*55.Casaneus *in catal. part.*4. *conf.*25. Probus *in addit. ad præfatium Ioann. Monachi in 6.decretal. num.* 4. Bouadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 17. *num.*14.*&* 15. Cephalus *tom.*1.*conf.*1. *num.*34.*&* *conf.*2 *num.*13.Valencuela *conf.*82.*num.*63.Sebastian.de Medicis *de legibus part.*1.*quæst.* 14. Barbosa *in pastorali c.*2.*num.* 12. Barth. ab Horr. *in repertorio Alberici, verbo Episcopus num.*

Et aliis de causis asserendum est Episcopum esse illustrem.

50 Primò, quia Præses qui ad multas regendas mittebatur prouincias, erat illustris, clarissimus, excellentissimus, & spectabilis. Casaneus *in catal. part.*7.*conf.* 19. Antonius Corseti *de potest. regia, part.* 3. *num.*15. Baldus *in l. omnes populis. ff. de iust. & iure num.* 8. *&* 11. Iason *vbi suprà. num.* 3. Sebastianus Brant. *in rubricar. vtriusque iuris, titulo de off. præsidis, in ff.*

51 Episcopus est Præses prouinciæ, & de maioribus magistratibus, *c. placuit 6. quæst.*3. Gloss. *in c.* 1. *off. ordinar. verbo iudicare.* Gloss. *in l illicitas. ff. de off. præsidis.* Bald. *in l. siue pars. c. de dilationibus.* Tuschus *litera E, conclus.*251.*num.* 14. Boherius *suprà p.*2. *cap.*5. *num.* 6. Sebastian. de Medicis. Bouadilla, Gatcia *suprà.* Mastrillo *de magistratibus, lib.*3.*cap.*10.*num.*389. *tom.*1.

52 Ex quo infero, quòd quemadmodum coram Præside prouinciæ Prætor iustitiæ baculum portare nequit, *l. fin. ff. de off. Proconsulis.* Casaneus *in catal. part.* 4. *conf.*25. *in fine.* Bertach. *in tractat. de Episcopis, part.*1.*lib.*4.*num.*5. Gratianus *discept. tom.*3.*c.*467.*n.*16.

53 Sic neque coram Episcopo, qui Præses prouinciæ dicitur, Prætor iustitiæ baculum portare non debet: præcipuè quando eius domum ingreditur, vt in multis ciuitatibus obseruatur.

Defensor ciuitatis Præsidibus similis erat, & quasi illustris. Iason *in l.*1.*ff. de off. ciui, num.*13. Casaneus *in catal. part.*7.*conf.*6. 54

Defensor Episcopus est ciuitatum, & ei assimilatur. Geminianus *in c. Romana de off. ordinary, lib.* 6. *num.*6. Boherius *d.num.* 52. Azeuedo *in l.*1.*tit.*5.*lib.*8. *recopilat. num.* 142. Garcia *de nobilitat. gloss.* 48. §. 3. *num.*55. 55

Dux, Comes, & Marchio, illustres & spectabiles dicuntur, *l. raptores.* §. *fin autem. c. de Episcop. & cleric. c. anteriorum.* §. *vltimo* 2.*quæst.*6.Iason *in l.*1.*ff. de off. eius, num.* 3. *&* 15 Bart. *in l. omnes populi. ff. de iustit. num.* 10. Casaneus *in catal. part.* 7. *conf.* 47. vbi dicit, quòd Marchiones perpetui æquiparantur Imperatori. Antonius Corseti *de potest. regia, part.* 3. *num.*13.*l.*3.*tit.*14.*part.*4.& ibi Lupus Boherius *de author. mag. consil. n.*109. Garcia *num.*67. *&* 68. Rodericus Suarez *allegat.* 6.*ante finem vers.*3. 56

Quòd Episcopus Dux, Comes, Marchio, & Rex dicatur, tenent. Speculator *in titulo de rescriptis, præsentatione* §. *final. vers. sed numquid.* Casaneus *in catal. part.* 4. *conf.* 25. Robertus Marantha *in speculo iuris part.* 4. *iudiciorum, dist.* 5. *num.* 13. Text. singularis *in c. duo sunt* 12. *q.*1. ibi: his namque sunt Reges. Lancellottus *in templo, lib.*2.*cap.*5.*num.*6. vbi dicit, quòd appellatione Episcopi venit Rex, Dux, & Comes. *L.*1 *tit.*5.*part.* 3. ibi: *Rey offijo de Rey, Arçobispo, u Obispo*; vbi inter Regias personas Episcopus numeratur facit *l.*3 *tit.*3.*lib.*2. *ordin.* Iason *in l.*1.*ff. de officio eius, num.*15.Bart. *in l. omnes populi, num.* 8. *ff. de iustit. & iur.* Bouadilla 57

dilla *in politica lib.2.cap.17. num. 16.* Zoral. *in prax. verbo Episcopus, part.1. num.*14. Franciscus de Ponte *consf.*14 *pro Priore Vngariæ, n.*16. *tom.*1.

58 Præfectus prætorius non solùm dicebatur illustris, sed illustrissimus, *l. vnic. & ibi gloss. ff. de off. præfect. prætor. l. defensores la* 4. ibi : ad illustrissimam prætorianam potestatem. *c. de defensoribus ciuit. l. præcip.* §. 1. *c. de appellationibus, l. de ordinario* 4. *c. de off. præfect. prætor. Orientis, & Illiri auth. de appellat.* §. *illo videlicet, collat.* 4. *auth. vt ab illustribus, cum gloss. col.*5. Iason *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de off. eius.* Bartol. *suprà.* Siculus *de præstant. Card. part* 1. *basil.* 1. *num.*42. Corseti *de potest. regia, part.*3. *num.*15. Probus *suprà.* Lopez *in l.* 11. *tit.* 5. *part.* 3. Casaneus *in catal. consf.* 2. *part.* 7. Brant. *titulo de off. præfecti prætor.* Lancellottus *de duello & pace. part.* 3. *consil.* 77. *num.* 6. incipit, dignitatis quoque.

59 Episcopus Præfectus prætorius dicitur, & ei assimilatur. Nora marginalis *in c. quamquam* 2. *quæst.* 7. *l. Episcopale* 9. *c. de Episcopal audient.* & ibi Baldus *num.* 1. *l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis.* Gloss. *in l. vnic. ff. de off. præfect. prætor. verbo indicatur.* Bart. *in rubrica ibi* : Iason *in l.* 1. *ff. de off. eius num.* 15. Lopez *in l.* 6. *tit.* 5. *part.* 1. *& in l.* 11. *tit.* 5. *p.*3. Probus *suprà.* Bouadilla *lib.*2. *cap.*15. *num.*15.

60 Principis Consiliarij dicuntur illustres, *l. quisquis* 5. *c. ad legem Iul. Maiest.* & ibi Bart. Iason *in d. l.* 1. *num.*10. Laudensis *de consiliar. q.* 17. Siculus *de præstant. basil.* 1. *part.*1. *n.*4. Ioann. de Montaygne *de author. parlam. part.*1. *num.* 2. Boherius *de auth. magni consilij, num.*2. *&* 3. Menochius *de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 1. *casu* 68. *num.*35. Garcia *gloss.*48 §. 3. *num.*56 *& gloss.*35. *num.* 40. Corseti *de potest. regia, part.*3. *num.*16. Casaneus *in catal.* 7. *part. consf.*2. *& consf.*9. *& consf.*13.

Nostri autem Episcopi sunt Regis consiliarij. *l.* 31. *tit.* 3. *lib.* 2. *ordinam.* ibi : *pero si fuere Obispo porque estos son del nuestro cõsejo, que remos que puedan estar en el nuestro consejo, quanto ellos quisieren,* & ibi Didacus Perez dicit, quòd hîc fundatur praxis tituli eorum dicentium, *y son del consejo de su Magestad. l.* 4. *tit.* 4. *lib.* 2. *recopilat.* Lopez *in l.* 11. *tit* 5. *part.* 3. *& in l.* 6. *tit.* 9. *part.* 2 Garcia *de nobilitate, gloss.* 9. *num.*49. Bouadilla *lib.*2. *cap.*17. *n.*10. *&* 15. *& cap.*18. *num.*61. Parlador. *in sesqui centur. quotid. differ.*10. *n.*27. 61

Et quòd hæc praxis procedat etiam in Regno Neapolitano *de llamarse del consejo del Rey.* Fauius de Anna *consf.*121. *num.*30. 62

Ergo Episcopus qui ob suam singularem & excelsam dignitatem est illustris, & vt Præses prouinciæ, defensor ciuitatis, Comes, Marchio & Dux, & vt præfectus Prætorius, Regis consiliarius : cuius authoritatem & excellentiam maximè Principis proximitas indicat, & ita pars corporis Principis dicuntur. *l.* 63 *quisquis, c. ad legem Iuliam maiest.* Boherius *de auth. mag. consf. num.*3. Montaigne *de authtor. parlamentor. in princ.* Garcia *de nobilitate, gloss.* 35. *num.*40. *& gloss.*48. §. 2. *num.*56. Casaneus *in catal. consil.*13. Redim. *de maiestat. Principis in gloss. f. d legibus armatam, summ.* 1. *num.*103. Lancellottus *in templo, lib.*1 *cap.* 1. §. 3. *num.*14. Parlador. *dict. differ.*10. *n.*21. 64

Et vt Rex, qui est superillustris. Iason *in l.* 1. *ff. de off. eius.* Baldus *in c. cum accessissent, num.* 6. *de constitut.* Abbas *in c. solita de maiorit. & obed. num.*1. & ibi Felinus *num.*1. Corseti *vbi suprà part.*3. *num.*13. Laudensis *de Principibus, quæst.* 167. Garcia *d. gloss.*48. §. 3. *num.* 3. Casaneus *consf.*1. 65

P 2

part. 7. & de iure nostro *Sellama*
66 *M'gestad.l.*18.*tit.*1. *lib.*4. *recopilationis*: &ibi Narbona *gloss.* 11. dicendum est, non solùm esse illustrem, sed illustrissimum, & superillustrem.

67 Et ideò dicuntur *del consejo de su Magestad*, quod est valdè honorificum, & singulare: quia Episcopi cùm Magnates & Proceres regni sint, & totius regni & Reipublicæ præcipua membra. Gregorius Lopez *in l.6.tit.9.part.* 2. Marius *de censuris lib.5.tom.*1. *cap.*1. *de excommunic.contra offendentes Prælatos, disp.*12.*col.*1. *litera E, l.*31.*tit.*3.*lib.* 2. ordinamen-
68 ti: vbi inter Proceres & Magnates primum locum obtinent, & primò referuntur; ibi: *pero si fueren Arçobispos, o Obispos, o Duques, o Condes,*
69 *o Maestres de Ordenes.* Et cum membrorum & Procerum officium sit, Regem adiuuare in omnibus, qui eorum caput est: sic Episcoporum
70 officium erit, quia membra Reipublicæ, & Magnates regni sunt, Regem, qui Reipublicæ & regni caput est, quo maximè possint, ope consilij in rebus arduis adiuuare, sicut membrorum proprium est, capiti subuenire, *l.6.tit.9.part.*2. ibi: *cabeça del Reyno llamaron los sabios al Rey por las raçones, que de suso son dichas, e alos omes nobles del Reyno, pusieron como mienbros, ca a si como los mienbros façen al ome a puesto, e fermoso, e se aiuda de ellos*, & ibi *ellos han de aconsejar al Rey en los grandes fechos, e son puestos para fermosear su corte, e su Reyno onde son llamados mienbros.* Episcopi autem, qui Regis membra sunt, Magnates & Proceres regni si tenentur ex officio Regi consulere, & adiuuare, quia eorum caput est, optimè dicuntur ratione officij & sui muneris, Regij consiliarij, hoc est, *del consejo de su Magestad.* Parlador. *in sesqui centur. differ.* 10. *num.*27.

Vel ideò dicuntur *del Consejo de su Magestad*, quia cùm sint Magnates 71
& Proceres regni, antiquitùs residerant circa personam Regiam, aliqui Episcopi cum Magnatibus regni consulendi causa, *l.*19.*tit.*3. *lib.*1. *ordinamenti*. ibi: *y entonçes que ladieremos siendo vista y aueriguada primeramente la tal causa por los grandes y Prelados, y las otras personas que non nos residieren en el nuestro consejo*, & ibi, *los quales aunque Prelados son tenudos de venir al llamamiento de su Rey, & para ledar consejo*: & sic in memoriam sui muneris & antiqui exercitij retinent nomen *de Consejeros de su Magestad.*

SVMMARIVM.

Episcopi antiquitùs eodem cultu venerabantur sicut hodie Papa. num.1.

Portabantur in densis, sicut hodie Papa.num.2.

*Neque in publico sine sacris symbolis comparebant.*num.3.

Gestabant vestimenta sicut Papa. num.4.

Episcopus appellabatur Papa. n.5.

*Et Beatissimus.*num.6.

*Et sanctissimus.*num.7.

*Apostolicus pater.*num.8.

Episcopalis sedes, Apostolica sedes nuncupabatur: & tunc præclarissimis titulis salutabantur. num.9.

Papa eos vacabat Patres, *non fratres.*num.10.

Subscribebant immediatè post Papam ante Cardinales. num.11.

Episcopi

DE PRISCA EPISCOPORVM VENERATIONE.

CAPVT VNDECIMVM.

1 EXcelsa fuit apud antiquos Episcoporum veneratio, singulari ac præclaro modo exhibita, & in tantum obseruata, quòd eisdem titulis, nominibus, ac priuilegiis, ac etiam eodem cultu venerabantur sicut hodie Papa.

2 Et quemadmodum hodie Papa in densis portatur, & sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum ante se ferri iubet ita in nostra Hispania episcopi à Diaconis sacris indutis vestibus in densis portabantur, & ante se loco sanctissimi reliquias Sanctorum gestabant: colligitur ex Concilio quinto Bracarensi, & ex Hieronymo Roman. *en su Republica Christiana*, *lib.1. cap. 1. ante finem.* Mariana *en la historia general de España,lib.6.cap.14.fol.*286.

3 Et quod numquam in publicum sine sacris symbolis prodibant. Filesacus *de sacra Episcopor.author.cap.*1. §.2.

4 Et eodem vestimento vtebantur, colore, & modo, sicut Papa.Ioannes Trullus *in regula canonicor. regular.lib.*1.*cap.*13.*num.*2.

5 Et vocabantur Papæ, tempore Diui Gregorij, constat ex epistolis Diui Cypriani, Ambrosij, & Hieronymi. Gregorius Lòpez *in l.* 4. *tit.*5. *part.*1. Roman. *en su Republica Christiana*, *lib.*1. *cap* 5. §. *que danos aora, ante finem.* Zerola *in praxi verbo Episcopus*, *part.*1. *num.* 13. Filesacus *de sacra Episcopor.author.cap.* 9. §. 5. *fol.* 99.Pineda *en su Monarchia*, *part.* 2. *tom.*2.*lib.*10.*cap.* 30. *ibi: y porque los Obispos sole parecen en la authoridad, y cuidado pastoral, y en la santidad que se requiere, para tal officio por esso son à veces llamados Papas. & in d. tom.*2. *p.*2 *lib.*12.*c* 1.§.2.

Et Beatissimus, sicut hodie Papa, *c.excellentissimus* 11. *quæst.* 3. Zerola *vbi suprà part.*2.*n.*13. 6

Et Sanctissimus, *c.studeat,dist.*5.*c.illud quoque* 71. *dist. l. cum clericis, auth. interdicimus*, *c. de Episcopis & clericis, auth. de sanctissimis Episcop. collat.* 9.*clem.* 1. *de pœnis*, & ibi Panormit. & Cardinalis, *num.*3.Siculus *de præstant. Cardinalium part.*1. *basil.*1.*n.*9. Zerola *suprà*.Lancellottus *in templo, lib.*2.*cap.*5.*num.*6.Vitalinus *in d.clem. num.*80 Hoseda *de benefic. incompatibilib.p.*1.*n.*5. 7

Et Apostolicus Pater: constat ex epistola Purij episcopi, quæ est 8.*in lib.*2. 8

lib. 2. *Epistolarum.* & Epistola 15. ad Æonium, epistola 17. ad Sedatum. Filesacus *suprà cap.* 9. §. 5.

9 Episcopalis dignitas, Apostolatus, Apostolica sedes nuncupabatur, & episcopi his titulis salutabantur, dignissimi, Patres colendissimi, Apostolicæ Papæ ecclesiæ, & Christi speculatores. Filesacus *suprà.*

10 Et tunc Papa eos Patres, (non fratres) vocabat: etiam quando priuatim cum eis loquebatur. Marquesanus *de commiss. part.* 1. *tom.* 1. *cap.* 1. *&* 2. *num.* 152. *tit. de commiss. appellation.*

11 Et post Papam immediatè subscribebant: deinde Cardinales Guillelmus Rodeanus *de simonia cap.* 18. *num.* 5 *& cap.* 16. *num.* 4.

12 Et quoniam de subscriptione Conciliorum occurrit mentio, dicam, aliquando episcopos singularis modestiæ, & humilitatis argumentum in ea re dedisse, vt cum se ipsos indignos iudicarent qui se episcopos inscriberent, peccatoris nomine subscribebant, in hunc modum: & si peccator in Christi nomine episcopus ecclesiæ Rothomagensis. Filesacus *vbi suprà cap.* 12 §. 4. *ante finem.* Patet etiam ex priuilegio Diui Germani episcopi Parisiensis, & etiam ex Concilio Parisiensi, vbi episcopi tamquam peccatores in modum supradictum subscribebant, vt videre est apud Antonium de Iepes, in appendice ad primum tomum chronicæ generalis Diui Benedicti. *scriptura* 16. *fol.* 28.

13 Et sicut Papa se seruum seruorum Dei appellat, ita tunc episcopi in epistolis missis, & in aliis scriptis dictitasse constat. Egregiè Filesacus *cap.* 9. §. 5 *fol.* 100.

14 Et habebant potestatem episcopos creandi: vt visum fuit in episcopis à Gregorio Magno in Ingalaterram missis. Roman. *en su repub. lib.* 3. *cap.* 3. §. 1 *part.* 2. *tom.* 2.

Ad instar Apostolorum, qui potestatem episcopos creandi, & sibi successores eligendi, eosque consecrandi, etiam sede Petri inconsulta habuerunt. Victoria *in relectionibus de potest. Ecclesia, rel.* 2. *proposit.* 2. *n.* 27. *vsque ad* 30. Suarez *de legibus, lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 4. Barbosa *in pastorali, c.* 2. *num.* 2. 15

Licebat etiam episcopis antiquitùs Episcopos deponere, priuaréque: quæ potestas circa episcopos Suffraganeos restricta erat, nam B. Chrysostomus tredecim Episcopos hæreticos deposuit, aliósque constituit. Pineda *in monarch. part.* 2. *tom.* 2 *lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. 16

Tunc etiam venerationis causa, sicut hodie fit cum Papa, episcoporum pedes fideles deosculabantur, teste Diuo Hieronymo epistola aduersus errores Ioannis Hierosolymitani. Quin eos adorabant sed alio cultu, quàm qui solius Dei proprius: hinc illa formula adoro te, vtebatur fidelis aliquis, si obuiam haberet episcopum. Isidorus Pelusiot. *Epistol.* 490. *l.* 1. Ioann. Filesacus *d. c.* 1. §. 2. *fol.* 4. 17 18

Et Sanctos canonizabant, *c.* 1. *de reliquiis, & veneratione Sanctorum.* Panormit. Butrio, Hostiensis, Ioannes Andreas, & alij, *in c. conquestus fin. de feriis, & in c. venerabilis de testibus.* Laudensis *de Principibus quæst.* 264. Gloss *in c. in nouo.* 21. *dist* Rodeanus *de simonia tom.* 2. *part.* 1. *cap.* 24. *num.* 2. Pineda *in monarchia part.* 2. *tom.* 2. *lib* 14. *c.* 19. §. 1. Antonius Yepes *in chronica Diui Benedicti tom.* 1. *centuria* 1. *anno Christi de* 545. *& Diui Benedicti anno* 65. *c.* 3. *in fine.* 19

Sed licèt hodie canonizare nequeant, canonizatos tamen ab 20

Ecclesia,

Ecclesia, seu beatificatos poterunt facere so emniter celebrare in sua Diœcesi, hoc est, diem festiuum constituere, *c. conquestus final. de feriis*: & ibi Scribentes *gloss. in c.1. de consecratione dist. 3.* Couaruuias *variar.cap.19.lib.4.num.9.* Lancellottus *in templo, lib.1.cap.5.summ.de potentia Episcopi, num.20.* Casaneus *in catalog.part. 3. consider.* 48. Rodriguez *tom.4.de sus obras cap.59.& tom.3 cap.* 60.*num.3.* Barbosa *in pastoral. latè p.3. allegat.93.num.2.* cum aliis. Vbi dicit posse miracula noua approbare, & super hoc recipere testes.

21 Et quando diem solemnem, & festiuum in honorem Sancti beatificati, seu canonizati instituit, non tenetur requirere Capituli aut populi consensum: nam licet *in c. fin. de feriis* dicat ibi Pontifex: cæteráſque solemnitates, quas singuli Episcopi in suis Diœcesibus cum clero & populo duxerint solemniter venerandas. Ex quo non colligitur quòd cleri aut populi consensus sit necessarius; sed tantùm quòd sit præsens ad maiorem solemnitatem, seu vt ab Episcopo audiat solemnitatem, quam de nouo celebrari iubet. Casaneus *in catal.part.3.conf.*48. Lancellottus *suprà.* Barbosa *pars.3. alleg.105.num.39.*

22 Et in nostra Hispania Gothorum tempore Reges eligebant, & fuit in vsu per multa temporis curricula, *l. 2. del libro qui foro iusgo appellatur*: ibi, *donças estableçemos que de a qui Adelante los Reyes deben ser esteidos en la ciuidad Real* (hoc est Toleti, vbi sedes Regia tempore Gothorum erat,) *o en aquel lugar don de murio el otro Rey, con consejo de los Obispos*: & habetur *in* Concil. 4. Toletan, *canon. vltimo, & in cap. 5. canon. 1.* Molina *de Hispanior. primogeniis lib.1. cap.2. num.11.* Molina Theologus *de maioricatu tract.2. disp.576.num.3. liter.D.* Spino *in speculo testamentor. gloss. 19. num.73.* Bouadilla *in politica, lib. 2. cap. 18. num. 224.* Guttierrez *poëticarum.*

Et antiquitùs leges, quibus nostra Hispania gubernaretur, de petitione Regis condiderunt, & sic Hispaniæ legislatores sunt. Bouadilla *in politica, lib. 2. cap. 17. num. 10. cum sequenti.* 23

Quid ergo in Episcoporum præstantiæ commendationem ampliùs dicere possum? vel quid quod antiquam eorum authoritatem & fidelitatem nostris Regibus debitam magis demonstret, & eos honorabiliores, & semper laudandos reddat: quàm dicere, quòd eorum authoritate, prudentia, fidelitate, & sanctimonia mediante, non obstante ingenti procerum & magnatum contradictione, & etiam testamento Regis, regnum Legionis cum regno Castellæ fuit anno Domini de 1230. incorporatum, traditúmque Ferdinando Regi III. dicto *el sancto que gano a Seuilla*, qui iam tunc pacificè in Castella regnabat. Nam Alphonso Legionis Regis *en Sarria* vita functo, in suo testamento ad successionem regni Legionis filium suum Ferdinandum III. Castellæ Regem exclusit, & D. Santiam, & D. Dulcē, filias suas legitimas ex secundo matrimonio vocauit, & cùm illæ de se in possessione regni Patris sui defendendo contra Ferdinandum Regem fratrem suum diligenter curassent, ex quo bella, & fortes oriebātur dissensiones, quod ob sui muneris obligationem obuiare Episcopi Legionenses procurantes ingenti sollicitudine, & fidelitate dicto Ferdinando *el Sancto*, possessionem totius Regni, tamquam verò, iuridico & legitimo 24

succes

successori tradiderunt: quæ incorporatio, nisi eorum authoritas & fidelitas interuenisset, fortè numquam facta fuisset. Referunt Diuus Didacus Lopez in Chronica Ferdinandi III. dict. *el Sancto. cap.* 15. Mariana *en la historia general de España lib.* 12.*c.*5. vbi dicit: *que los principales Obispos que interuinieron en esta vnion, fueron Don Iuan Obispo de Ouiedo, Don Nuño de Astorga, Rodrigo de Leon, Migel de Lugo, Martin de Mondoñedo, Migel de Ciudad, Rodrigo y Sancho de Coria.*

25 Et Religiones confirmabant episcopi, neque egebant Papali permissu: exemplum erit religio Pachomij Benedicti, & Augustini, teste subtilissimo & sapientissimo
26 P. Magistro in Salmantina Vniuersitate Theologiæ primario. Ludouico de Leon *variar.disp. p.* 1. *quæst.* 3.*cap.* 7. & ibi allegat Ferdinandum de Mendoça *de confirmando Concilio Illiberitano lib.*2.*cap.*30.

27 Et erant quasi generales omnium Religionum & regulariũ suæ Diœcesis, nam admittebant ad professionem, faciebant translationes Monachorum, creabant, & deponebant Abbates, conuentus visitabant, & prouidebant quidquid ad victum & vestitũ erat necessarium: & illud etiam est notatu dignum, quòd Monachi in suis Monasteriis non alio ritu diuina celebrare poterant, quàm qui præscriptus esset ab episcopo, quod etiam in Hispania obseruabatur, *c qui verè* 16.*quæst.*1. *c. Abbates* 18.*quæst.*2. *c. viduitatis* 27. *quæst.*1.latè Filesacus *de sacra Episcoporum. author. cap.*7. §. 2. *vsque ad* 5. vbi singularia refert. Rodriguez *tom.*2.*quæst.*63.*art.*1. Buchardus *in* 7. *part. sui decreti,cap.*6. Syluester *verbo Religio* 3.§.4. Nauarrus *in c. non dicatis* 12. *quæst.* 2. *num.* 63. *vers. ad.* 2. Barbosa *in pastorali,part.* 3.*alleg.*105. *num.*1.

Et quando literas comendaditias translationis, seu receptionis, vel ordinationis dabant, sigillo plumbeo vtebantur, & cereo, vbi episcopi concedentis literas effigies Pontificalibus induti vestibus impressa, seu sculpta erat. Textus singular. *in c.inter dilectos* 6.*de fide instrumentor.* vbi Baldus dicit, quòd Episcopi sigillum debet habere quandam effigiem cum mitra in capite, & debet esse induta pontificalibus indumentis, & habere in manu baculum pastorale. Filesacus *suprà c.*7. §.7.*fol.*80. 28

Et Imperatores coronabant: nam Hildebertus Archiepiscopus Moguncieñsis Ottonem Imperatorem primum in ciuitate de Agriscan oleo vnxit sacrato, solemnitérque cum multis cæremoniis coronauit. Vbitequindus *lib.*2.*de las cosas de Saxonia.* Antonius de Yepes *in chronica generali Diui Benedicti tom.*4.*centuria* 5.*anno Christi* 928. *& Diui Benedicti anno de* 612. Et anno de 612. Sergius Patriarcha Constantinopolitanus Heraclium Imperatorem & Eudoxiam vxorem eius cum solitis cæremoniis solemniter coronauit. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica part.*3.*tom.*3.*lib.*17.*c.*10.§.3. 29

Et antequam Cardinalium cresceret authoritas, mittebantur ad Principes sæculares, cum titulo Legati à latere. Roman. *en su republica Christiana lib.*3.*cap.*3.*in fine.* Filesacus *de sacra Episcoporum author. cap.*11.§.1. 30

Et in Conciliis generalibus de commissione Papæ præsidebant: vt visum fuit in Concilio Magno Ephesino, quod inter quatuor connumeratur, vbi Beatus Cyrillus Alexandrinus episcopus loco sanctissi-

Q

mi Celestini Papæ primum obtinuit locum, cum authoritate & potesta-
32 te tam ampla, quòd Papa & totius Ecclesiæ Dei iudex vniuersalis nuncupabatur: audi Pinedam *part. 2. tom.2.lib.14.cap.20.§.5.* hisce verbis: *por la comission hecha del Papa a Cyrillo, fue lenguaje haber recivido mitra, y appellido Papal, y nota de Iuez vniuersal de toda la Iglesia, todos los quales respetos honorificos se que daron, en aquella silla para los que la sucieron dende en Adelante.* Et Ioannes Papa
33 VIII. Ansequissum Senonnensem Galliæ & Germaniæ constituit Legatum, & in tantum eius authoritas creuit, quòd secundus Papa vocabatur. Antoni de Yepes *in chronica gener. Diui Benedicti tom. 4. centur.4. anno Christi 871. Diui Benedicti de 391.*

34 Et Vigilius Papa Romanus anno de 542. quando è Iustiniani Imperatoris mandato vinculis impiè & iniustè Constantinopoli astringebatur, in suum vniuersalem Vicarium Valentinianum episcopum constituit, vt totius Ecclesiæ Dei clauum teneret, donec à crudeli illo eriperetur carcere. Et exempla in huius comprobationem referre nihil aliud esset, quàm historiam Pontificalem, Monarchiam ecclesiasticam, & innumeros ecclesiasticos authores transscribere. Vide Curitam, *lib. 22. de los anales de Aragon, cap. 22. fol. mihi 295.*

35 Et in sua Diœcesi erant Inquisitores generales: nam proprium officium Episcoporum erat hæreses euellere, neque permittere scribere, aut concionare illos, qui de fide dubitant, seu non benè sentiunt, & prohibere libros legere non sanam doctrinam continentes; & omne id, quod hodie hæreticæ prauitatis Inquisitores faciunt, tunc ipsi ex proprio officio exercebant: constat ex Epistola Leonis Papæ I. ad Episcopos Italiæ, ex multorum etiam Conciliorum capitulis. Latè & copiosè Filesacus *de sacra Episcoporum auth. cap.1.§.5. vsque ad* 8. Seuerus Sulpicius *dialogo 1. cap.2.* Cæsarius Cisterciensis *miraculor. lib.5. cap.22.* Victor Vticensis *lib. 1. de persecut. Vandal. ante finem.* Leo Papa *in Epistola 68 ad Pulcheriam Augustam, & Epistola 55. ad Martianum Imperatorem.*

Et quia ex dic. Epistola 55. de antiquo legationis Apostolicæ vsu in 36
Principum ac Regum curiis cōstat, eius verba libēter transscribo, quæ sic se habent: Illud quoque clementiæ vestræ beneuolentiam peto, vt veneratorem vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum in vestro, sicut facere dignemini habeatis affectu, cuius obsequiis præsentiæ meæ vobis imago reddatur, atque propter ecclesiarum pacisque custodiam, vt à comitatu vestro non abesset exegi; itaque iam isto tempore prope annum Domini de 432. erat in vsu ad Regum curias hos legatos mittere, qui hodie dicuntur Nuncij Apostolici. Filesacus *cap. 1. §.6 in princ.*

Postea verò Inquisitores in Epi- 37
scopalis iurisdictionis gratiam sunt instituti: nam cum Episcopi ob diuersas occupationes de extirpandis hæreticis accuratè non agerent, ideò introducti sunt qui in hac parte eos subleuent, & principaliter de causis fidei cognoscant. Neque 38
ideò priuantur episcopi sua iurisdictione ordinaria, nam ipsi retinent omnia priuilegia sibi aliàs fauore fidei concessa, concessaque Inquisitoribus & Episcopis tributa videntur. *c. per hoc, de hæreticis, lib.6. clement. 2. eodem titulo.* Nisi illis ex- 39
pressè denegetur, qualiter est lectio librorum

librorum prohibitorum, & alia de quibus in directorio Inquisitorum fit mentio, *part. 3. quæst. 56. & commentar.* 105. *per totum. fol.* 583. Rexas *de priuilegiis Inquisitorum num.* 452. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilationis gloss.* 22. *num.* 4. Directorium Inquisitor. *suprà.* Scacia *de iudic. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 3.

40 Et quòd eorum iurisdictio ordinaria reuocata non sit, sed tantùm restricta, patet ex eo, quòd in prouincia vbi Inquisitores non sunt delegati seu constituti, poterunt Episcopi omne id exercere, & in omnibus causis ius dicere, tamquam Inquisitores hæreticæ prauitatis, quod illis in fidei fauorem concessum est testatur, Directorium *vbi suprà.*

Et etiam vbi Inquisitores sunt constituti, dicuntur Episcopi Inquisitores ordinarij, & habent iurisdictionem accumulatiuam, & non priuatiuam in his tantùm articulis, videlicet in proferendis sententiis tormentorum, & aliis tam diffinitiuis quàm ab instantia iudicijs: in omnibus verò aliis articulis Inquisitoribus competit iurisdictio priuatiua, & non cumulatiua, *Clem.* 1. §. 1. *de hæreticis, c. per hoc eodem titulo.* Rexas *de hæreticis part.* 1. *num.* 442. & 443. *fol.* 44. & *in singul. liter. C. singular.* 27. *n.* 5 *fol. mihi* 37.

41 Constat etiam antiquitùs laicorum causas Episcopos terminasse, iudicésque eorum fuisse, etiam in prima instantia, & in gradu appellationis, si actor vel reus appellans ad Episcopum litem dirigeret, etiam aduersario refragante, *c. nouit. de iudiciis, c. omnis, c. quicumque* 11. *quæst.* 3. Iuo Cornotensis *in lib.* 5. *decreti copiosè.* Filesacus plura referens de sacra Episcoporum author. *c.* 1. §. 17. *vsque ad* 20. vbi dicit, quod ante tempora Constantini Magni iam erat in vsu vt colligitur ex Concilio 3. Carth. capit. 9. & ex aliis variis Conciliis ab ipso collectis.

Sed quod singulare est etiam in propria causa ius sibi dicere licebat, 42 (non obstante regula naturali, omnes sibi melius malle, quàm alteri: & regula textus *in l.* 1. *c. nequis in sua causa ius.* ibi, in re enim propria iniquum admodum est alicui licentiam tribuere sententiæ.) Cassiodorus *variar. lib.* 3. *epistola* 37. & Filesacus *suprà* allegans Theodorici Regis 43 verba in hunc modum: in alienis causis (inquit Rex) Beatitudinem vestram conuenit adhiberi, vt per vos iurgantium strepitus conquiescat; quanto magis ad vos remitti debet quod vos spectat, authores. Et paulò post: Causarum vestrarum qualitas vobis debet iudicibus terminari à quibus est expectanda magis quàm imponenda iustitia. Loquitur enim ibi cum Petro Episcopo, quia inter eum & quendam priuatum de hæreditate orta erat quæstio, & ipsum in propria causa iudicem esse declarat: ex quo Filesacus exclamans, inquit, Episcoporum authoritatem quis non maximam hìc agnoscat, quam cum illa, Præfectorium Prætorio, id est, summa dempta maiestate Imperatoria, æquari legimus? Latè Filesacus.

Per multa temporis curricula 44 Papam elegerunt, *c. transitus* 20. 69. *dist.* Abbas *in c. licet. de elect. n.* 15. Petrus à Monte *de primatu Papæ summ. de Cardinalibus num.* 12. idem Abbas *in quæst.* 1. *num.* 31. Petrus Gregorius *syntagm. part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 12. *num* 6. & 7.

Electio namque Papæ ad eos spe- 45 ctat iure diuino. Victoria *in relectionibus de potestate Ecclesiæ, relect.* 2. *pro-*

pos.9. num. 22. & propos. 11. num.24. Lancellottus *in templo, omn.iudicum,*
46 *lib.2. cap.1. §. 2. fol.* 117. Nam cum Apostolorum successores sint, *c.quorum vices,68.dist.* Syluester *verbo Episcopus, num.* 1. ibi soli episcopi sunt qui Apostolorum vices confirmant.
47 Agia *de exhibendis aux.3 fundam.* At verò Apostoli Petrum in principem sibi assumpserunt, *c. in nono.* & ibi *gloss.* 21. *dist.* Nam licet à Domino electus, & ad Pontificatum vocatus, noluit quòd aliis præesset (inquit Geminianus *in d. c. in nono.* 21. *dist.*) donec ipsi Apostoli liberum præberent assensum, electionis iam factæ: sic ad Episcopos iure diuino Papam sibi eligere, & in Principem assumere pertinebat.

48 At verò cum Concilium congregare episcoporum satis laboriosa res esset, & magni impedimenti. Siculus *de præstant.Cardinal. quæst.8. basil.1.partis, num.5.* causaque dila-
49 tionis, quæ est summè periculosa, & in electione Domini Papæ maximè vitanda, vt clamant vniuersa iura. *c. vbi periculum de elect.in 6.Clementin. Romani 2. eodem titulo & ibi Cardinales.* hac de causa ius eligendi Episcopis detractum fuit, & adiudicatum Cardinalibus. Siguença *in vita Diui Hieronymi discursu 6. fol.* 249. à tempore Cęlestini II. & Innocentij II. anno Domini de 1130. Roman. *en su republica lib. 2. in princ.*
50 *vers.la primera vez.* Nam licèt anno Domini de 1059. tempore Nicolai II. in Concilio Romæ celebrato in basilica Lateranensi decretum fuisse constet, ex textu *in c. in nomine Domini.23.dist.* quòd ad electionem Romani Pontificis non vocentur nisi Episcopi Cardinales & postea Cardinales Diaconi, non tamen in vsu fuit vsque ad Innocentij II. & Cælestini II. tempora. Illescas *in vita Vrbani secundi lib.5.cap.* 15. Roman. *vbi proxim.* Tuschus *litera E, conclus.* 57. *num.* 18. Panormitan. *in c. licet de vitanda, num.8.vers.vltim.de elect.*

Hodie verò electio Papæ semper 15
ad Cardinales spectat, licèt Papatus vacasset per renuntiationem, priuationem, vel per mortem naturalem: & etiamsi vacet tempore quo Concilium generale episcoporum esset congregatum; vt iam visum fuit in Concilio Pisis & Constantiæ celebrato. Panormitanus, & Cardin. Tuschus *suprà num.* 18. & *conclusion.* 85. *num.*7. Selua *de beneficiis part. 2.quæst.22.num.6.* & 7. Lancellottus *in templo, lib.2.cap.1.§.2.fol.*117. Quintilianus Mandosius latè *in regula 32.cancellariæ, num.*10. *vsque ad* 15. Augustinus Barbosa *in pastorali, c.3.tit.1.n.13.*

SVMMARIVM.

Episcopatus an sit dignitas. num. 1.

Appellatione dignitatis in materia odiosa, an veniat Episcopalis. num. 2.

An sub generali Clericorum appellatione comprehendantur Episcopi in materia odiosa. num. 3.

Episcoporum nomen vtrum antiquitùs commune cum clericis. num. 4.

Episcopi à principio nascentis Ecclesiæ singulariter venerati, ac decorati eadem præeminentia ferè sicut Papa. num. 5.

Episcopus Clericos honorare debet vt filios. num. 6.

Authoris opinio num. 7.

Si Comes, aut Marchio eligatur Episcopus non desinit esse Comes

laico

DE PRÆEMINENTIA AC PRÆLATIONE EPISCOPORVM.

CAPVT DVODECIMVM.

1 EPISCOPATVS non est dignitas, sed dignitatum culmen, & apex. *c. innotuit. de electione. c. nisi cum pridem. de renuntiation. c. venerabilis, de præbend.* Gloss. *in c. licet. eod. titul. lib. 6.* Felinus *in c. per tuas de simonia. & in rubrica de maior. & obedient.* Abbas *in c. so'ite. eodem titul.* Geminianus *in c. vltimo de sentent. & re iudicata lib.6.* Iason *in l. imperium, de iurisd. omn. iudicum, num.3.* Lopez *in l. 1 tit. 5. part. 1.* Rota Auiñon *decis. 210.* aliàs 2010. *num.* 7. Mastrillo *de magistratu lib 5. cap. 10. num. 10.* Biaxio *in directorio cap. 1. num. 7. & 8. part. 2.* Bonicontius *de appellat. §. 1. num. 14.* Corseti *de potest. regia part. 4. num. 22.* Casaneus *in catal. part. 4. consi. 25. in princ. & consi. 27.* Rebuffus *in prax. benefic. regula de vnionibus benefic. n. 4.* Millis *in repertor. verbo Cardinalis vers. Cardinalis dignitas.* Iacobus à Graffis *lib. 3, cap. 2. num. 2.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 1. n. 3.* Gambarus *de officio Legati, lib. 2. num. 41.* Zerola *in prax. part. 1. verbo Episcopus, num. 13.* Selua *de beneficiis, part. 1. quæst. 3. num. 12.* Afflictis *in consi. Neapolitanis in proœm* Paulus Montanus *de tutore cap 26. num. 35.* Cephalus *consi. . num. 50. lib. 1. tom. 1.* Achilles de Pedroça *consi. 32. num. 44. vol. 1.* Viuius *decis. 230. num. 1.* Camillus Borellus *in summ. decis. tit. 6. num. 6.*

Et in materia restringibili seu odiosa, 2

odiosa, non venit Episcopalis dignitas: quia est supremum dignitatis culmen. *c. eo tempore, de rescriptis, lib.* 6. Gloss. *in c. licet de prabend. eod. lib.* Cardinal. *in clement. vnica de renunt. num.* 5. Abbas, Biaxio, Milis, & Selua *supra.* Tuschus *litera A, conclus.* 5. *num.* 2. Rebuffus *in prax. lib* 1. *regula de dispens. ratione atatis verb. post Pontificalem, num.* 4. *& lib.* 3. *regula de publicand. resignat. num.* 5. *& lib.* 1. *regula saculare beneficium quotuplex sit, num.* 4. Sa *verbo Episcopus, num.* 9. Syluester *verbo confirmatio, num.* 3.

3 Sub generali dispositione clericorum non comprehenduntur Episcopi, nisi in fauorabilibus. Abb. & eius Additionator *in rubrica de vit. & honestate clericor. num* 4. *& in c. non potes. de sentent. & re iudicata.* Monachus *in c. Inquisitores, num.* 1. *de hareticis, lib.* 6. Cephalus *cons.* 1. *num.* 40. *vsque ad* 57. *lib.* 1. *tom.* 1. *& cons.* 2. *n.* 6. Sa *verbo clericus, n.* 1.

4 Neque existimes ideò debere Episcopos sub generali clericorum dispositione comprehendi, quia antiquitùs commune erat Episcoporum & Presbyterorum nomen vt multi affirmant: quæ sententia neque mihi, placet, neque cum supradictis vllo modo conuenit.

5 Dictum est enim, etiam ab initio nascentis Ecclesiæ Episcopos magni fuisse habitos, & tunc exemptionibus, ac priuilegiis decoratos ferè sicut hodie Papa, & numquam sine magna reuerentia, & honore fuisse: quæ reuerentia & authoritas quòd omnibus Presbyteris communicaretur esset impossibile, & quòd in vna Diœcesi tot fuissent eiusdem meriti, & prælationis; & omnes

6 Scribentes, & canones admonent, quòd Episcopi suos Presbyteros honorent, & habeant vt filios, non vt vassallos, seu seruos. Gloss. *in c. sto subiectus* 95. *dist.* Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. *§.* 3 *num.* 8. Sed si æqualitas in nomine & exercitio esset, hæc monitio ad quid necessaria. At verò, quod pro certissimo habeo, Presbyteros tunc id egisse 7
quod Chorepiscopi, hoc est, superbire & vsurpare iurisdictionem, & multa circa Sacramentorum collationem, & etiam Episcopale nomen. Ex quo aliqui re non accuratè perpensa, existimarunt aliquam æqualitatem habuisse: quod nullo modo est fatendum; nam semper Episcopis inferiores fuerunt, neque cum eis eorum nomen commune, nisi per vsurpationem: vt sentit Gloss. *in c. legimus* 93. *dist.* Cardin. Bellarm. *de controuers. cathol. fidei, tom.* 1. *lib. de clericis, cap.* 13. Barbosa *in pastorali, c.* 2. *n.* 26.

Episcopalis apex non priuat alia singulari dignitate: nam si Dux, 8
Marchio, aut Comes eligatur Episcopus, non ideò desinit esse Dux, aut Marchio. Menochius *de adipiscenda poss. remedio* 10. *num.* 68. Cephalus *tom.* 1. *lib.* 1. *cons.* 1. *num.* 58.

Sed non debet sigillare vt Co- 9
mes, aut Dux: sed vt Episcopus. *c. inter dilectos, de fide instrumentorum.* Narbona *in l.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilat.* Gloss. 22. *num.* 93. Tiberius Decianus *responsor. lib.* 3. *cap.* 2 *quæst.* 8. *n.* 92.

Episcopalis dignitas liberat à 10
conditione seruili & à patria potestate. *c. si seruus. el* 2. 54. *dist. c. per venerabilem qui filij sint legitim. author. sed dignitas, & author. Episcopalis ordo. c. de Episcopis & clericis. auth constitutio qua de dignitatibus, §. palam. collat.* 6. *gloss. in §. filius familias*: & ibi Scribentes instituta, quibus modis ius patriæ potestatis soluitur. *l.* 65. *tit.* 5. *part.* 1. & ibi Montaluo *l.* 14. *tit.* 18. *part.* 4. & ibi Lopez. Abb. *in c. in decorum.*

rum. de ætate & qualitate, num. 4. Baldus *in l. Sacrosancta. c. de Episcopis & clericis*. Cynus *in l. sed Episcop. c. eodem*, & ibi Sebastianus Brant. *in suo Rubricario*. Paulus de Castro *si filius, num.* 16 *ff. de liberis & posthum.* Richardus *in §. cæteri qui testatoris, num.* 3. & 4 *instituta de hæredum qualitate & diff. lib.* 2. *tit.* 19. Minsingerius *in d. §. filiusfamilias, num.* 6. Salicetus *in author. Episcopalis dignitas, c. de Episcopis, & cleric.* Angelus Aretinus *de institut. tit. quibus modis ius patriæ potestat. soluitur.* Ludouicus à Sardis *de legitimat. per rescriptum*, num. 11. Randei *de dispens. in* 2. *membro ante finem.* Hippolitus Riminaldus *in l. qui se patris. c. vnde liberi*, num. 50. Aldobrandinus *in §.* 1. *num.* 19. & *in §. filiusfamilias, num.* 24. *institut. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur.* Azor *in commentar. in lib.* 1. *codicis*, & *in l. decernimus. c. de Episcop. & cleric.* Graffis *cap.* 55. *num.* 13. *lib.* 2. Guillelmus Benedictus *in c. Raynutius, de testamen. verbo mortuo itaque testatore, part.* 2. *num.* 150. Lancellottus *in templo*, *lib* 1. *cap.* 5. §. 4. *num.* 11. Milis *verbo filius, vers. filius eximitur.* Sa *eodem verbo*, num 11. Syluester *verbo Episcopus, num.* 6. Casaneus *in catal. part* 7. *cons.* 8. *vers.* 6. Vgolinus *de off. c. Episcops*, *cap.* 2. §. 2. *num.* 4. Siculus *de præstantia Cardinalium, quæst.* 1. *basilic.* 1. *num.* 54. Borgasius *de irregularitate, part.* 5. *titulo de obligationibus ad ratiocinia, num.* 3. Vincentius Caracius *in decis. casu* 116. *num.* 2. Dias de Luco *regula* 235. Molina *de iustitia, tract.* 2. *tom.* 1. *disp.* 179. *in fine.* Menochius *de adipiscēda possess. remedio.* 10. *num.* 66. Antonius Gomez *variarum tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 11. Tiraquellus *in tractatu Le mort saisit le vif. part.* 7. *declarat.* 1. *num.* 2. & 3. Nicolaus Neapolitanus *in l. qui in potestate*, & ibi Cynus & Cuneus. *ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Ripa *lib.* 1. *responsor. c. omnium.* 1. *defuncto nouissimè Carolo in princ.*

Quod accipiendum est quoad nocitua, non quoad vtilia: nam successibilis remanet patri, & iura suitatis non amittit, & ideò si sit constitutio regia, seu statutum, vt filiusfamilias constitutus in potestate patris gaudeat certo aliquo priuilegio, filiusfamilias Episcopus eo gaudebit, ac si esset in potestate constitutus. Tiraquellus *suprà n.* 2. Bart. *in l.* 1. *c. de dignitat. lib.* 12. *auth. constitutio quæ de dignitatibus.* §. *illud quoque. collat.* 6. Angelus, Siculus, Salicetus, Cynus, Cuneus, Ripa, Castro, Reminaldus, Aldobrandin. Mynsingerius, Richard, Benedictus, Carorius, Menochius, Vgolinus, Gomezius, Lopez, Luco, Molina. 12

Et si à patre prætereatur, erit testamentum nullum, quia iura suitatis retinet. Gomez & Richardus *suprà*. 13

Sed si Episcopus regularis sit, non poterit succedere patri per testamentum minus solemne. Argumento text. *in l. ex imperfecto. l. hac consultiss ma. c. de testamentis. l. discretis. c. qui testament. facere possunt.* Andreas Siculus *de præstant. Cardinal. quæst.* 3. *basilica* 1. *part.* 1 *num final.* vbi refert de Cardinali Perusino, qui patri suo in vltimis constituto hæc dixisse fertur: Pater mi, si vis vt sim hæres tuus, astringe manum meam in tuam; astrinxit, & nihilominùs non successit. 14

Episcopus, qui antea quàm eligeretur erat Senator in aliquo consilio, aut Prædicator Regis, post consecrationem non debet se vocare Senatorem, aut Prædicatorem, quia iam officium amisit: vt inquit Camillus Borellus *in summ. decis. tit.* 6. *per totum fol.* 16. *n.* 19. 15

R

At verò quoad honores in memoriam pristinæ dignitatis Senator manet. Antonius Faber *in suo codice titulo de Episcopis & Clericis, diff.* 13. *num.* 4. illis verbis: Episcopus qui antea erat Senator, senator manet ad honores, etiamsi non resideat: nec enim parum Senatui ornamentum est, si ex Senatoribus aliqui sint episcopi.

15 Filij Episcopi antea vxorati per consecrationem patris non liberantur à patria potestate, & ita habebit pater vsumfructum in bonis aduentitiis filiorum, sicut antea. Auth. *constitut. quæ de dignit.* §. *illud quoque. collat.* 6. & ibi Scribentes. Baldus *in l. final.* § *necessitate c. de bonis quæ liberis. num.* 2. Iason *in l. patre furioso. col. pene. num.* 49 *ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.* Diaz de Luco *regula* 135. *limit.* 2.

16 Non enim voluit Imperator eum, qui ita suæ potestatis sit, perdere aliquod legitimorum ius: sed quod sint & generi ad eos, & ipsis ad genus intacta legitima. ita Iustinianus *in d. auth. constitut. col.* 6.

17 Pater Episcopi, etiamsi plebeius sit, radiis filij corruscat, & nobilitatur: ita vt deinceps non dicatur plebeius. *dict. auth. const.* §. *praeterea. collat.* 6. & ibi Gloss. & Scribentes. Minsingerius *in* §. *filiusfamilias, num.* 4. *instit. quibus modis ius patriæ potest. soluitur.* Gama *decis. Lusitaniæ decis.* 121. Farinacius *in prax. criminal. part.* 1. *lib.* 1. *tit.* 5. *quæst.* 41. *num.* 60. Riccius *in praxi, decis.* 545. *num.* 5. Tiraquellus *de nobilitate* 116. vbi plura congessit. Emanuel Rodriguez *cap.* 67. *num.* 13. ibi: *el Padre del Obispo siendo official mechanico, y honbre de baja suerte no puede ser encarcelado, por deudas pues el Padre, goça de la nobleça del hijo.* Barbosa *in pastor. p.* 1. *alleg.* 1. *n.* 21.

Præclara & singularis dispositio 18
ius honoratorum Parentes honestat, quia sua affectione, cura, & labore, ac diligentia se propriis bonis spoliantes, causa sui boni, & prosperitatis existunt: & in tantæ affectionis quasi præmium permittit radiis filiorum corruscare. Auth. *constitutio quæ.* § *propterea. collat.* 6. & ibi Gloss. *verbo pro istis.* Et in sola- 19
tium ingratitudinis: nam statim cum filij se in dignitate positos conspiciunt, non solùm noscunt parentes, gratificant, seu colunt: sed quod iniquum est, oderunt, & fugiunt, existimantes ob id suam dignitatem minui atque violari.
Recedunt namque à matris ac fra- 20
tris colloquio, & ipsi inter se, quia diuites sunt, conglutinantur, matrem ac fratrem diabolica inuidia persequuntur, & serpentina prudentia suas colorant iniquitates. Et sicuti impij Pharisæi discipulis obiiciebant, quòd quando manducabant, illotis manibus erat: sic fratri minimo similia imputant. Sed ô improbi, parietes dealbatæ! quare vos 21
transgredimini mandata Dei vestri, & finitis parentes perire, dum vos superfluè abũdatis. Sed dicite mihi, parentes, quid contristamini de filiorum ingratitudine, existimatis quia filios maiores ditastis, ob id vos habituros maiorem retributionem, vos deceptos propria experientia docet: nam ferè semper permittit Deus, quòd filij maiores, qui vestram salutem, & substantiam consumpserunt, & in quibus confidebatis, ipsi vos destituant, & crucient; at ætate minimi adiuuent. Interrogate Isaac, quis suæ familiæ honor & refugium, Esãu vir ruffus, & venator, quem abundanter alebat, & vestibus valdè bonis induebat, aut Iacob, ætate minimus? & respon

respondebit, Iacob. Quos laudabit ex filiis, Dauid? Absalon, & Aman, natu maiores? profectò non nisi Salomon ætate minimum. Quam vtilitatem ex filiorum multitudine eduxit Iacob, nisi amaritudinem, & tristitiam perpetuam? & ex minimo Ioseph, qui è domo patris nec tunicam portauit, sed à fratribus venditus; (quia non recens est quòd maiores fratres minimum conculcent & persequantur,) sed quid faciebat Ioseph vt fratres ad venditionem & occisionem prouocaret? parentem sociabat, & ipsi seruiebat. Sed quid vltra facturus hodie, (neque hodie alia causa requiritur quàm ista ad fratrem minorem persequendum, & conculcandum) ex Ioseph dico, reportauit lætitiam, & senectutem bonam, & ingredi in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Noster enim Deus zelotes est, & quòd in illo homines fidant, vult, non in principibus, non in filiis hominium, in quibus non est salus; aliquando filios habere, & solatium, ac parentum salus fuit, & illi priuari fortis miseria. Et ideò
22 quando Ægyptios commouere ad Israeliticum populum dimittendum voluit Dominus, omnes interfecit primogenitos: & hodie quando parentes affligere, & acriter punire, primogenitos desinit, qui facultatibus pleni se voluptatibus & oblectationibus tradunt, & parentes contumeliis imbutos destituunt. Non miraretur profectò Vlpianus *in l. si quis à liberis. §. si impubes. ff. de liberis agnoscendis.* quòd sit filius qui patrem egere patiatur, cum ipse in
23 facultatibus sit, si aliquos huius ætatis filios nosceret, qui non solùm parentes nō adiuuant, sed licèt eos perire, ac infirmitatibus premi videant, & affluant, derelinquunt. Pereant namque diuitiæ tuæ (diceret Iurisconsultus) improbe fili, qui non es tuorum bono, sed in parentum, fratrum, & consanguineorum perniciem natus: pereant vana ac colorata verba, quibus Deum sicut nos eludere existimas: derelinque igitur parentes, derelinque & percute, percute & fratres, manduca, bibe, & epulare cum ebriosis, veniet enim Dominus Deus in die qua non speras, & hora quam ignoras, & diuidet te partémque tuam ponet cum hypocritis, vbi erit fletus & stridor dentium. Dic mihi stulte, quæ nunc paras, tunc cuius erunt? hîc enim ea deseres (vt S. Chrysostom. super verbis, quæ parasti cuius erunt, inquit) non solùm nullum percipiens commodum, sed & sarcinam peccatorum portans super humeros proprios, & quæ quidem à te congesta sunt, plerumque in manus peruenient inimicorum: à te verò super his ratio requiretur. Honora ergo parentes, consolare eos, & adiuua, vigila & ora, vt Redemptor noster admonet, Marc. 13. quia nescis an subitò rapieris, cum magis de vita cogitas. Pulchrè Persius 3. Satyra.

Discitéque ô miseri, & causas cognoscite rerum:
Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur? ordo
Quis datus: aut meta, quam mollis flexus & vnda, &c.

Et ipse alibi.

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum.
An passim sequeris coruos, testâque, lutóque:
Securus quò spes ferat, aut quo ex tempore viuis.

Ad quæstionem vnde digressus 24
sum, reuertar, quæ sic se habet: 25

·Vtrum Episcopus iam à patria potestate liberatus ,,parentes honorare teneatur , & sibi præferre? & respondeo , quòd si loquimur de his quæ domi sunt , non est dubium debere Episcopum,seu Papam Patri suo magnam exhibere reuerentiam, & sibi præferre , in assurgendo , sedendo , & in cæteris actibus particularibus , vt Taurus Philosophus docuit. Refert Aulus Gellius *lib.2. noctium Atticarum,cap.* 1. Casaneus *in catalog.part 7.cons.* 24. *vers. in tantum est honorandus. el segundo.* Lancellottus *in templo , lib.1. cap.5. §. 3. num.* 71. Tiraquellus *de nobilitate, cap.18.num.8.vsque ad* 12. Gratianus *discept.ut.tom.2. cap.* 198. *num.* 35. *& cap.*284. *d. tom.* 2. Iacobus à Graffis *cap.55.num.*13.*lib.*2. Tiberius Decianus *responsor. lib.* 3. *cap.* 2. *quest.* 8. *num.*92.

25 At verò in his quæ foris sunt , vt in Ecclesia , vel in actibus solemnibus , præcedet Episcopus , & habebit primum locum. Baldus *in l. senium. c. qui testament. facere possint.* (exhibita semper Patri suo reuerentia , quæ non in diminutionem Episcopalis dignitatis redundabit , sed in laudem filij , qui sic honorat quem Deus vult honorari , dum præcipit , quòd parentes venerentur , non distinguens an in publico, seu in secreto, an à paupere , seu à diuite. Sed proh dolor ! & nostri calamitosi temporis infelicitas ! nam parentes iam neque venerantur , neque æstimantur : sed persequuntur) Valerius Maximus *lib.2. titulo de magistratuum ac ordinum officiis, num.*7. Casaneus *in catalogo part.* 11.*cons.*12.*vers.ulna.& considerat.* 16. *vers.item quando filius.* Tiraquellus, Gratianus , Aulus Gellius , Graffis, Lancellottus,& Decianus *supr.*

26 Episcopus in omnibus litibus per procuratorem litigare potest,vt super illustris.*c.quia Episcopus* 5.*quest.*3. *l.3.tit.5.lib.1. del fuero Real.* ibi: *e si acaeciere que Rey , o infante fijo de Rey, o de Reyna , o Arçobispo, u Obispo,que aian pleito contra alguno , de cada vno de ellos quien raçone , por si ca no es guisado , que otro ome les contradiga, loque ellos dijeren.* Author. *vt ab illustribus.collat.* 5. *per totam. l.*11. *tit.*5. *part.*3.& ibi Lopez. *& in l.* 63. *tit.*5. *part.*1. Vgolinus *de offic. Episcopi,p.*1. *c.*2.*§.*2.*n.*4.

Neque in litibus debet dare fideiussorem.Author.*de sanctiss.Episcopis, §. alium autem. collat.*9.*l.*95. *tit.*5.*p.*1. ibi:*la sexta es que no le deben tomar fiador en ningun pleito.* & ibi Lopez. 27

Neque sportulas iudicibus soluere. Auth. *de sanctiss. Episcopis. §. sportularum. collat.* 9. *l.* 65. *tit.* 5 *p.*1. ibi : *la* 7. *es que non debe dar ninguna cosa a los Iudgadores , de aquello sobre que hubiere pleito segun lodan los otros omes.* ibi Montaluo & Lopez. 28

Neque citari,vt corã aliquo compareat iudice.*l.*65.*tit.*5. *part.*1. & ibi Lopez Auth.*de sanctiss. Episcop.§.sed neque pro qualibet. collat.* 9. Concil. Trid.*de reform sess.*13.*cap.*6. Vgolinus *supr.* Randei *de dispensationibus in* 2. *membro.* 29

Constat namque ex variis Conciliis , & decretalibus , quàm antiqua sit in Ecclesia ista sacra & canonica dispositio,quod Episcopus non coram Rege , seu Imperatore,seu in Synodo , seu Concilio Episcoporum : de quo latè Filesacus plura congessit , *in tract.de sacra Episcopor. author.cap.*1.*§.*14.*vsque ad* 20. 30

Neque potest cogi ad tutelam cuiuscumque personæ suscipiendam.Auth. *de sanctissimis Episcopis, §. Deo autem. collat.* 9. *l.* 95. *tit.*5 *p.*1. ibi.*la segunda es que no le puedan hacer guardador de guerfanos.* & ibi Lopez. 31

Lopez

Baldus *in l. general. num. 11. de Episcopis & clericis.* ibi: Episcopus immunis est ipso iure à præstatione personalium munerum, præsertim tutelæ, & curæ. Galganetus *de tutelis lib. 1. tit. 6. num. 36.* Paulus Montanus *de tutore cap. 35. regula 1. de excusat. tutoris, num. 194.* Molina *de iustitia, tom. 1. tractatu 2. disp. 221.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 36.*

23 At verò miserabilium personarum tutelam suscipere tenetur, cùm Pater earum sit. Gutierrez alios referens *de tutelis p. 1. c. 1. n. 30.*

33 Poterit etiam tutelam honorariam suscipere. Gutierrez *suprà.* Sed quæ dicatur tutela honoraria, & quis tutor honorarius, *l. iure nostro §. honoris causa, cum gloss. ff. de testamentor. tutela.* Gutierrez *de tutelis part. 1.*

34 *cap. 17. num. 1.* vbi hæc: Dicitur autem tutor honorarius, qui datur vt pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectione: puta si quis plebeius Magnatem aliquem, vel Antistitem, aut insignem Rempublicam, tutorem vel tutricem filio reliquit, quò filius magis ab omnibus coleretur. Escobar. *de ratiocin. c. 18. n. 10.*

Barça de decima tutorum c. 6. n. 2.

35 Episcopus regularis puerum in baptismo tenere potest, & sic fieri compater. multos citat Sanchez *in summ. de religione, tom. 3. lib. 6. cap. 6. num 24.*

36 Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum iudice aliquantulùm inferiùs. Bald. *in l. quotiet. c. vbi Senator. vel clarissim. num. 2.* Felinus *in rubr. de maior & obedient.* Antonius Corseti *de potestate regia, part. 4. num. 22.* Boherius *de ord ne graduum vtriusque fori, p. 1. num. 9.* Casaneus *in catalog. part. 4. consf. 25. & part. 7. considerat. 3. vers. 11.* Ludouicus Bologninus *de indulgentiis, part. 1. num. 23.* Siculus *de præstantia Cardinalium, basilica primæ partis, quæst. 8. num. 8.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 11.* Selua *de beneficiis, part. 1. quæst. 3. num. 12. in fine.*

Hodie verò si Episcopi alicuius litis (propriæ seu suæ Ecclesiæ) causa, in Regio senatu, vel in regalibus cancellariis adsint, sedebunt in tribunali inter ipsos Senatores, ad sinistram Præsidis. Parladorius *in sesquicenturia quotidian. contro. differ. 10. num. 27.* 36

Neque tenetur ire coram aliquo iudice ad testimonium dicendum: sed iudex debet ad suam domum ministrum mittere, vt quæ nouit spontaneè dicat, non coactè: neque ad iurandum compelli potest. *l. nec honore auth. sed iudex. c. de Episcopis & clericis.* Auth. *de sanctiss. Episcopi. §. nulli verò collat. 9. l. 65. tit. 5. part. 1.* & ibi Lopez *l. 35. tit. 16. part. 3.* & ibi Gloss. Panormitan. *in c. cum nuntius. de testibus, num. 5.* Speculator *in tit. de dispens. lib. 1. part. 1. §. 5. num. 23.* Ludouicus Romanus singul. 169. Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 1. n. 1.* Gambarus *de offic. Legati, lib. 2. num. 38.* 37

Et dum iurat non tenetur tangere librum, sat enim est quòd pectus suum tangat. *c. in causa. de iuramento calumniæ.* Gloss. *in c. quoties 1. quæst. 7.* Gloss. *in auth. sed iudex. c. de Episcopis & clericis.* Gloss. *in §. nulli. auth. de sanctiss. Episcop. collat. 9. l. 24. tit. 11. part. 3. l. 24. tit. 16. dict. part. 3.* & ibi Lopez, Rota *in nouissimis diuersor. decis. 486. num 9 & 11. part. 1.* Randei *de dispensationibus in 2. membro.* Cardinalis *in Clement. constit. num. 8. de elect.* Bonifacius de Vitalinis *in Clement. multorum, de hæreticis num. 113.* Ioannes Monachus *in c. vt circa de elect. lib. 6. num. 16.* Siculus *de præ-* 38

*ſtant.baſilic.*1.*part*.2. *quæſt*. 2.*num*.19. Ægidius Bloſius *titulo de oppoſitionibus contra teſtes,num*.83.*folio mihi* 308. Speculator *lib.*1.*part*.2.§.4. *tit. de iuram.calumniæ*, *num*.5. Lancellottus *in templo*, *lib*. 2. *cap*.5. §. 3. *num*. 40. Vgolinus *de offic. Epiſcopi,part*.1.*c*.2. *num*.4.§.2. Matthæus de Afflictis,*in conſtitut. Neapolitanis*, *lib*.1. *rubr*. 6. *num*.5.Marqueſanus *de commiſſ.tom*.3. *quæſt*.3.*cap*.1.§.1.*num*.10.Couarruuias *in c.quamuis pactum. de pactis*, *part*.1. §.1. *num*. 3. Examen Epiſcoporum. *lib*.4.*c*.17.*n*.19.

39 Sed fallit primò, quando Epiſcopus conſecratur: quia tunc fidelitatem, & alia Papæ committit, & quando ab hæreſi,vel ſchiſmate recedit: nam ſacra tangere tenetur. Deciſ.Rotæ *in nouiſſimis*.Speculator, Lancellottus, Marqueſanus, & Couarruuias.

40 Secundò, quando ſpecialiter eſt ſtatutum quòd Epiſcopus ſcripturam tangat, vel ſi in ſua Eccleſia conſtitutio aliqua ſit, quæ hoc requirat: nam tunc ſcripturam tangere tenetur, & ſeruare conſtitutionem,ſeu ſtatutum.Couarr.Vgolinus,& Marqueſanus *ſuprà*.

41 Epiſcopo ſine iuramento creditur in cauſis ciuilibus. Siculus *de præſtant. Cardinal. quæſt*. 2. *baſilica* 2. *num*. 19. Agia *de exhibendis auxiliis*, *concluſ*.4.Bouadilla *in politica*, *lib*.2. *cap*.27.*num*.15.ibi: *A los Obiſpos ſe da credito ſin iuramento en los negocios ſeglares c. omnes* 11. *quæſt*. 1. Abb *in c. ſicut. de probationibus*, *num*. 7. *& in c. cum nuntius.de teſtibus,num*.5.Caſtillo *in l*. 3. *tauri. limitat*. 10.*col*.3 *fol*. 30. Lancellottus.*d.c*.5. §.4. Nicolaus de Paſſeribus *de ſcriptura priuata*, *lib*.3. *quæſt*.5.*num*.39.

42 Et facit, quòd Epiſcopo aſſerenti ſe eſſe de Diœceſi ſua expulſum, creditur.*Clement*.1. *de foro competent* & Cardinal.ibi: *& in* §.*ſanè num*. 3. Siculus *quæſt*. 1. *baſilica* 2. *num*. 9. §. *quod circa*.

Et Epiſcopo atteſtanti in literis clericatus Clericum ordinaſſe,de licentia proprij Epiſcopi creditur. Puteus *deciſ*. 363.*lib*. 1. *& deciſ*. 496. *lib*.2.Barboſa *in paſtoralis part*.2. *allegat*. 8. *num*. 19. pulchrè Nicolaus à Paſtoribus vbi ſuprà multa referens. 43

Et ad probandam non craſſam ſed iuſtiſſimam Epiſcopi ignorantiam,ſufficit eius iuramentum.Rota Romana Farinacij *tom*.8.*centur*.7.*deciſ*.96.*n*.6. 44

Poteſt Epiſcopus ſententiam ſuam per alium legere: vt el Caſtris per textum *in l*.2.*c. de ſentent. ex pericul. recit.c. & ſi ſententiam*, *de ſentent. & re iudicata*, *lib*. 6. & Geminian. ibi *num*.9.Felinus *in c.eam te.de reſcriptis num*.1.Caſaneus *in catal.part*.7.*conſ*.3. Vgolinus *de officio Epiſcopi part*. 1. *c*.2.§.2.*n*.4. 45

Confirmatus & nondum conſecratus, neque Epiſcopatus gubernator, non gaudent iſto priuilegio. *d.c.& ſi ſententiam*. & ibi Geminian. *num*.8. Felinus *ſuprà*. Selua *de beneficiis p*.1.*q*.2.*n*.31. 46

Obtinere minorem dignitatem non permittitur Epiſcopo, non ratione imdemnitatis, ſed ſuperioritatis. Tuſchus *litera E*, *concluſion*. 237. 47

Et ſic ſi antea fuit Tabellio, nequit exercere tabellionatus officiũ. Baldus *in c. poſt ceſionem. de probationibus,num*.6.

Neque officium Procuratoris,ſeu fideiuſſoris. Lancellottus *in templo*, *lib*.2.*cap*.5.§ 3.*num*.36.

Habet Epiſcopus thronum,& ſolium, in ſignum ſuæ magnæ celſitudinis ac poteſtatis. D. Ambroſius *lib.de dign. Sacerdot*. D. Gregorius 48

Nazian

Nazianzenus *in oratione ad Principem irascentem*. D. Chrysostom. *in lib. de Sacerdote*. Agia *de exhibend. auxil. fundament*. 6. Baldus *in c. solita. de maior. & obedient. n*. 2.

49 Habet etiam faldistorium. Durantus *in rationali diuinor. lib*. 1. *c. de Episcopo*. Liber Pontificalis *titulo de consecrat. electi in Episcop. fol*. 13.

50 Et in sua Ecclesia Cathedrali poterit vti Baldachino, (vulgò *dosel*) etiam in præsentia Proregis: vt sapientissimus Philippus II. Hispaniar. Rex decreuit: teste Mastrillo *de Magistratu*, *lib* 4. *cap*. 13. *num*. 133. *alias* 233.

51 Et in qualibet Ecclesia suæ Diœcesis, etiam regularium, & exemptorum, solium, thronum & Baldachinum habere potest: & excommunicare exemptos, si contradicere intentauerint: vt habetur in decreto Clementis VIII. datum die 10. Iunij anno de 1603. incipit, decet Episcopos. Vgolinus *de offic. Episcopi*, *part*. 1. *cap* 20. §. 5. *num*. 3. & 4. Gratianus *disceptat. forens. cap*. 467. *num*. 54. *tom* 3. Riccius *in prax. resolut*. 313. *num*. 2. Emanuel Rodriguez *tom*. 4. *de sus obras cap*. 67. *num*. 35. Barbosa *in pastorali*, *part*. 3. *alleg*. 80. *num*. 14.

52 Abbates sancti Benedicti & cæteri Abbates, non possunt vti Baldachino, neque throno, vel solio, etiam in Ecclesiis sibi subiectis, vel in proprio monasterio, vt sacra congregatio declarauit, cuius decretum ad literam transcripsit Augustinus Barbosa *d. allegat*. 80. *num*. 18.

53 Quòd testamentum coram Episcopo factum valeat etiam sine testibus, dummodò Episcopi præsentia per duos testes probetur. Castillo *in l*. 3. *tauri. limit*. 10. *col*. 3. *fol*. 30.

54 Sed hæc Castelli doctrina meo iudicio in hoc fundatur, nam testamentum coram Principe factum valet sine testibus. *l. omnium*. 19. & ibi Gloss. *verbo testibus. c. de testament*. Episcopus enim quòd sit Princeps spiritualis & temporalis diximus in hac prima parte, *cap*. 8. *num*. 48. ex quo dicebat Iacobus Albensis *cons*. 64. *incipit*, *quia Articulus*, *num*. 76 & 77. Quòd si Episcopus consideratur vt Princeps temporalis, poterit omnia, quæ potest quilibet Princeps: & ita ad eum extenditur priuilegium quòd testamentum coram eo factum sine testibus teneat.

Sigillum Episcopi cum indictione & die obtinet vim publicæ carthæ, vel instrumenti. Baldus *in c. post cessionem. de probationibus*, *num*. . & 7. 55

Quòd Episcopus feudum retinere sine priuilegio nequeat, tenent Guidus Baneirolus *cons*. 111. *num*. 1. *incipit*, *Ioannes Papa*. Lancellottus *in templo*, *lib*. 2. *cap*. 2. *de Rege & origine Regum*, *part*. 1. §. 1. *num*. 21. Ludouicus de Peguera *in repetitionibus*, *vers*. 7. *num*. 15. & per plures limitationes *à n*. 19. *vsque ad finem*. 56

Alij verò contrarium tenent, & dicunt posse retinere sine priuilegio, & ratione feudi iurare Domino temporali fidelitatem. *c. solita. de maioritate & obedientia*. Paris, de Puteo *in inuentario de clerico citato super inuentar. n*. 29. *col*. 3. *fol*. 19. 57

Habet Episcopus merum & mixtum imperium in sua Diœcesi vbi potest clericum etiam non subditum ibi delinquentem, vel laicum in causis mixti fori detrudere: scelera autem & adulteria inquirere, vlcisci, & iudicare absque aliquo impedimento. *c*. 1. *de offic. Ordinarij*. Baldus *in author. causa quæ. num*. 6 *c. de Episcopis & clericis*. Iason *in l. imperium ff. de iurisdict. omnium iudicum*, *num*. 19. & ibi Purpuratus *num*. 134. 58

Milis

Milis *in repertorio*, *verbo Episcopus*, *vers. Episcopus & superiores*. Baldus *in c. constitutio.num.7.de constitutionibus*, Agia *de exhibendis auxil. fundam.* 4. Abb.*in c.quod sedes. de officio ordinar. num.*7. Lancellottus *in templo*, *lib.*2. *cap.*5.§.4.*de dignitate Episcopi*, *n.* 10. Bouadilla *in politica*, *lib.* 2. *cap.* 17. *num.*14.Iacobus Berretta *conf.*3. & 4. *incipit*, *quod Episcopo non liceat. n.*24. Zilettus *consil. crim. tom.* 1. *cons.* 93. *num.* 17. Barbosa *in pastorali*, *part.*3. *alleg.*107.*n.*20.

59 Vnde euenit, quòd carcerem habere possit, tam ad custodiam, quàm ad pœnam delinquentium. *c. quamuis.3.de pœnis.*& ibi Scribentes. Vgolinus *de off. Episcopis*, *cap.*4.§.12.*n.*3. Pax *in praxi*, *c. vnico part.* 4.*num.*4. Barbosa *in pastorali*, *part.3.alleg.*107. *num.*20.

60 Primus qui concessit quòd possint habere carcerem, fuit Eugenius primus, propè annum Domini de 656. Illescas *in vita eiusdem Eugenij*, *lib.*4.*cap.*11.*fol.*214.

61 Et potest habere Fiscalem, licèt talis Fiscalis non habebit priuilegia Fiscalia. Antonius Sola *in constitutionibus Sabaudiæ*, *cart.* 71.*gloss.*1. *incipit literis.fol.*315.Pax *vbi suprà.*

52 Et creare Notarios in sua Diœcesi. Cardinalis Tuschus *litera E*, *conclusio.*291.*num.*1.

Et alios iam creatos examinare, iuxta Concilij Tridentini decretum, *in c.*10.*sess.*22. Pax *suprà dict. num.*4.

63 Habet etiam territorium, ex quo
64 eiicere delinquentes poterit, & ad triremes damnare, flagellisque afficere. Textus singularis *in c. in Archiepiscopatu. de raptoribus.* Iacobus Berretta *consil.* 6. *num* 25. *vsque ad finem.* Camillius Borrellus *in summ. decision. tit.* 6. *num.*31. Toller *in practica criminali*, *quæst.*15. Bouadilla *in politica*, *lib.*2. *cap.* 17. *num.* 29. illis verbis:*podra el Obispo mandar*, *echar grillos esposas*, *y otras prisiones*, *y dar tormentos a legos en las causas de su iuridicion*, *y por manos de sus propios ministros, e imponer destierro de galeras*, *y acostes*: *los quales se imponian por pena de derecho diuino*, *y aunque de ellos saliesse alguna gota de sangre, de laqual effusion nose incurrira irregularidad*; *y a si mesmo pueden condenar a señalar en el rostro loqual nose puede haçer sin sacar alguna gota de sangre. C. ad audientiam de crimine falsi.* ibi, & in signum maleficis characterem aliquem imprimi faciat, & prouinciam ipsam eos abiurare, compellens abire, permittat, & postea Bouadilla: *y de aqui es que el clerico consejero del Rey podra assistir*, *y vitar en las causas criminales donde se imponen las dhas penas.d. c. in Archiepiscopatu.* Cæsar Manentis *cons.* 61. *incipit*, *supponunt illustres Domini*, *num.* 11. Iacobus Berretta *tom.* 1. *cons cons.*4. *num.*13.

At verò in casu vbi mors, seu mutilatio interuenire potest, debet 65 Episcopus abstinere à sententia, & delinquentes curiæ tradere sæculari, dummodò priùs ab ordinibus degradentur. *c. in Archiepiscopatu. cum glossa de raptor.*& ibi Scribentes *c. at si clerici. c. cum non ab homine de iudiciis*, *c. ad abolendam. de hæreticis. c.excommunicamus*, *el* 1. *eodem titulo*, *c.ad falsariorum*, *de crimine falsi*, *c.nouimus. de verbor. significat.* vbi dicit Papa, quòd post traditionem & degradationem, debet Episcopus efficaciter intercedere precibus & suasionibus, vt citra mortis periculum circa eum sententia moderetur: neque aliud facere debet quàm degradare, & denuntiare iudici sæculari, vt talem degradatum ad suum forum recipiat, cùm iam non sit de iurisdi

iurisdictione Ecclesiæ. Ioannes de Rojas Episcopus Serguntenensis *in singu'aribus iuris in fidei fauorem, litera D, singulari* 48. *num*. 4.

66 Poterit tamen Episcopus qui iurisdictionem habet temporalem punire delinquentes per delegatum laicum: & licèt pœnam mortis delegatus imponat, non incurrit Episcopus irregularitatem. *c. Episcopus, ne clerici vel monachi, lib*. 6. & ibi Geminianus, *num*. 1. Abbas *in c. in Archiepiscopatu*. & ibi Gloss. *de raptoribus*. Bonifacius de Vitalinis *in Clem. quamuis*, §. *eisdem num*. 22. *de foro competenti*. Lancellottus *in templo*, *lib*. 2. *cap*. 5. §. 3. *num*. 27. Nauarr. *consil*. 1. *de constitut. num*. 85. Armilla *verbo Episcopus*, *num*. 24. & *verbo irregularitas*, *num*. 18. Ioann. Cephalus *tom*. 1. *lib*. 1. *consil*. 1. *num*. 58. Bouadilla *in politica*, *vbi proximè*, *num*. 30.

67 Aduertat tamen ne laico delegato committat delinquentem, ad specialiter corporaliter puniendum: nam adhoc vt irregularitatem fugiat debet generaliter causas delinquentium delegare. Geminianus *in c. Episcop. ne clerici vel monachi*, *n*. 9. Speculator *titulo de dispensationibus*, §. 4. *lib*. 1. *p*. 1. *n*. 42.

68 Potest etiam Episcopus inuocare brachium sæculare, & si sæcularis potestas impartiri auxilium recusauerit, per censuras compelli poterit. *c*. 1. *de off. ordinarij*, & ibi Gloss. *verbo publicum*. *c. Principes*. *c. administratores*, 23. *quæst*. 5. *c*. 2. *de maledicis*, *l*. 4. *tit*. 1. *lib*. 3. *ordinam*. & ibi Didacus Perez, Menochius *de arbitrariis*, *casu* 451. *num*. 4. Cenedo *in collectan. ad decretales*, *collect*. 101. *num*. 12. & 13. Ludouicus Rodolphin *in tractatu de brachio sæculari*, *num*. 45. Oldradus *cons*. 89. *incipit*, *Episcopus inuocat*. Bouadilla *in politica*, *lib*. 2. *cap*. 17. *n*. 80. Farinacius *in praxi criminal. quæst*. 97. *num*. 82. Decianus *in tractat. criminal. lib*. 4. *cap*. 10. *num*. 3. *vers*. 8. Barbosa *in pastoral. part*. 3. *alleg*. 107. *num*. 25. & 26. Zilettus *cons*. 93. *num*. 16. Iacobus Berretta *tom*. 1. *consilio* 4. vbi latè per plura fundamenta.

Sed est quorumdam opinio, non teneri iudicem sæcularem Ecclesiastico iudici auxilium impartiri, nisi præcedat causæ cognitio saltem summaria, ex qua cõstet iustè petere auxilium Ecclesiasticus, & sic debet notificari iudici sæculari. Egregiè Nauarrus *in c. cùm contingat. de rescriptis*, *remedio* 2. *num*. 8. & 11. Baldus *in l. in criminali*. *num*. 4. *c. de iurisdict. omnium iudicum*. Azeuedo *in l*. 15. *tit*. 1. *lib*. 4. *recopilationis*. Cenedo, Barbosa, & Didacus Perez *si prx*. 69

Episcopus habet Fiscum, cui mulctas applicare potest. *c. si quis*. *el* 4. 17. *quæst*. 4. *cum sequentibus*. *c. quia diuersitatem*. & ibi Gloss. *verbo prater*. *de concess. prabenda*. Tuschus *litera E*, *conclusion*. 153. *num*. 6. Couarruuias, *lib*. 2. *variar*. *c*. 9. *num*. 11. Oldradus *consil*. 302. *col*. 2. Riccius *in prax. resolution*. 387. *num*. 2. Agia *de exhibend. auxil. fundam*. 4. Bouadilla *in politica*, *lib*. 2. *cap*. 16. *num*. 10. & *cap* 17 *n*. 199. Auendaño *de exequendis mandatis*, *part*. 1. *cap*. 7. *num*. 1. Arias *in l*. 7. *tauri*. *num*. 75. Barbosa *in pastorali*, *part*. 3. *alleg*. 107. *n*. 16. 70

Sed non debet sibi aut suæ cameræ mulctas applicare, licèt consuetudo in sui fauorem extet: sed in pios vsus conuertere, nisi reditus Episcopatus ita tenues fuissent, quòd ad honestam Episcopi sustentationem non sufficerent. Concil. Trident. *de reformat. sess*. 25. *cap*. 2. & 14. & sic sacra congregatio declarasse testatur. Barbosa *supra num*. 19. Lancellottus *in templo*, *lib*. 2. *cap* 5. §. 3. *num*. 74. 71

Et potest habere familiam arma- 72

tam, & familiares armatos armis non prohibitis, vsque ad solitam horam: & quòd in practica ita seruetur, testantur Vincentius de Anna *allegat. seu singular.* 171. *fol.* 135. multos citat Iacobus Berretta *conf.* 3. *incipit, quod Episcopo, num.* 14. Bonacossa *de seruis & famulis, quæst.* 14. Camillius Borellus *in summ. decis. tit.* 6. *num.* 35. Fuscus *de visitation. lib* 2. *cap* 32. *num.* 16. Menochius *de arbitrariis, casu* 394. *num.* 70. Franciscus Penna *in director. inquisitor. quæst.* 56. *comm.* 105. Matth. de Afflictis *in constitutionibus Neapolitanis, lib.* 1 *de illicita portatione armorum, num.* 7. *rubrica* 9. Gambarus *de off. Legati de later. lib.* 1. *num.* 6. Tuschus *litera E, conclusion.* 153. *num.* 1. & 12. Sicalus *de præstantia Cardinalium, quæst. vltim. num.* 18. Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 23. & *p.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. Cucus *in tract. de Episcopis num.* 73. *cum sequenti.* Agia *de exhibendis. fundam.* 7. Bouadilla *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 9. & 28. & *cap.* 17. *num.* 87. & *cap.* 18. *num.* 85. Barbosa *in pastor. p.* 3. *alleg.* 107. *n.* 1.

73 Familia Episcopi gaudet priuilegio fori, licèt sint sæculares, & in laicali habitu seruiant. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilationis, gloss.* 22. *num.* 4. Abbas *in c. nullus num.* 6. *de foro competenti, & in c. dilect. de officio Archidiaconi, num.* 5. & *in c. cum non ab homine, num.* 2. *de iudiciis, & in c. Ecclesia, de immunitate Ecclesiar. n.* 9. Cardinalis *in Clement.* 1. *de reliquiis & venerat. Sanctor. num.* 3. Tuschus *litera E, conclusion.* 299. *num.* 4. Oldraldus *cons.* 293. *num.* 5 *vers. potest & alia.* Landensis *de priuilegio & rescripto, q. vltim.* Iulius Clarus *lib.* 5. *sentent.* §. *fin. quæst.* 35. *vers. quæro numquid.* Zerola *in prax. verbo Episcopus, num.* 11. *p.* 1. & *part.* 2. *verbo Episcop. num.* 14. Antonius de Butrio *in c.* 2. *de foro competenti, num.* 3. Gratianus *disceptation. forens. tom.* 2. *cap.* 340. & *cap.* 341. *n.* 9. Afflictis *in constitutionibus Neapolitanis lib.* 1. *dicta rubrica* 9. *num.* 7. Decianus *in tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 14. Antonius Natta *cons.* 576. *num.* 6. Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. Hyppolitus *cons.* 67. *num.* 60. Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 17. Barbosa *in pastorali, part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 1. & 9. vbi extendit hoc fori priuilegium
74 ad Notarios curiæ Episcopi, Fiscales, nuntios, custodes carcerum, lictores, & alios ministros, & officiales, & allegat Stephanum Gratianum *discept.* 235.

75 Palatium Episcopi gaudet eadem immunitate sicut Ecclesia. *c. id constituimus* 27. *quæst.* 4. & ibi Gloss. Armilla *verbo Episcopus, & verbo immunitas, num.* 19. Barthol. *in author. de mandatis principum.* §. *sed neque. col.* 3.

76 Sed ad hoc vt hac immunitate gaudeat requiritur, quòd palatium intra quadraginta passus Ecclesiæ sit. Decianus *in tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 14. Bouadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 84. Couarruuias *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 5. *vers.* 5. infertur, vbi multos citat. Iulius Clarus *sentent. lib.* 5. §. *fin. quæst.* 30. *n.* 3. Antonius Scappus de iure non scripto *lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 4. Camillius Borellus *in summ. decision. tit.* 3. *num.* 5. de his qui ad Ecclesiam confugiunt: & dicit esse communem, Pax *in praxi, tom* 1. *cap.* 3. §. 3.

77 At verò quòd licèt extra quadraginta passus Ecclesiæ palatium sit, gaudebit immunitate sicut Ecclesia, nam aliàs nullum esset priuilegium. Panormitan. *in c. Ecclesia, n.* 9. *de immunitat. Ecclesiar.* Cardinal. Tuschus *litera E, conclusio.* 10. *num* 8. & *conclusion.* 299. *num.* 2. Syluester *verbo*

verbo immunitas 3.num.1. Franciscus Leo *in thesauro part.1.cap.13.num.14.* Gregorius Lopez *in l.4.tit.11.part.1.* Zerola *in praxi, verbo Episcopus p.2. & verbo palatium, part. 2.* Remigius *de immunitate Ecclesiarum ampliat.15.* vbi dicit, etiam procedere, licèt in domo cappellam non habeat?

78 Episcopi domus vocatur Palatium, quod iam vsus & consuetudo approbauit: & ita eam vocant Bartol. *in l.1.ff de noui operis nuntiat. n.3.* & Sa *verbo Ecclesiæ immunitas. in pr.* & Panormitanus, Tuschus, Syluester, Decianus, Armilla, Lopez & Remigius *suprà.*

79 Neque obstat quòd Bouadilla *in lib.2.* suæ politicæ dicat, *cap.16.num. 93.* nullam nisi Regis domum vocari debere Palatium: nam loquitur de Principum sæcularium domibus, non de Episcoporum, qui cum in spiritualibus Reges sint, *c. duo sunt. 11.quæst.1.* & Regibus præstantiores: Cardin. Bellarminus *in apologia pro responsione ad Iacobum Regem Britãniæ cap. 4. de comparatione Regis & Cardinalis.* itaque non inconueniens est quòd eorum domus Palatium ad instar domus Regiæ vocetur.

80 Episcopus, seu eius Vicarius generalis committens examẽ testium, vel alicuius causæ iudici sæculari alicuius Baronis suæ Diœcesis, & intra illam, potèst vti formula præceptiua. Foller. *in practic. criminal. can. in verbo, testibus diligenter examinatis, cap. 8. num.50.fol.mihi 127.* Scacia *de iudiciis lib 2.cap.9. num.737.* cum aliis.

SVMMARIVM.

Episcopus an quotidie audire Sacrum teneatur. num. 1.
Si non audit, an peccet. num. 2.
Altare viaticum vtrum Episcopis *permissum.* num. 3.
Quid post constitutionem Concilij Tridentini num. 4.
An eo vti liceat extra Diœcesim. num. 5. & 6.
An possit Episcopus *concedere licentiam celebrandi in altari portatili in casu necessitatis.* num. 7. 8 & 9.
In aliena Diœcesi an celebrare permittatur Episcopo sine licentia ordinarij illius loci. num. 10.
Et an tunc possit emittere benedictionem solemnem, cum verbis, Sit nomen Domini benedictum. num. 11.
An possit ante auroram, vel post meridiem celebrare, aut sibi facere celebrari. num. 12.
Cardinales S.R.E. an gaudeant isto priuilegio, num. 13.
Episcopus cùm primùm populum salutat in Missa, quid debeat dicere. num. 14. & 15.
Celebrare sine Diaconorum præsentia vtrùm permissum Episcopo. num. 16.
An possit caput dum celebrat cooperire. num. 17. & 18.
Si Episcopus Missam perficere nequit, vtrùm simplex Sacerdos possit. num. 19.
Tempore interdicti an celebrare queat Episcopus. num. 20.
Familia Episcopi an tunc sacrum audire possit. num. 21.
Tempore cessationis à diuinis Episcopus celebrare potest. num. 22.
In altari in quo Episcopus celebra-

Vsus

sess. 6. *explanantur.* num. 90.
Benedictionem simplicem dare itineribus nudedo Episcopus *nequit.* num 91. *& quare.* n. 92.
Audire confessiones extra Diœcesim an possit Episcopus. n. 93. *&* 94.
Episcopus non consideratur extra Diœcesim, nisi vt persona priuata. num. 95.
Prædicare in aliena Diœcesi sine Ordinarij licentia vtrum permittatur Episcopo. num. 96.
Illud Matth. 9. *& Marci vltimo qualiter accipiendum.* num. 97.
Munus Episcopi quale, & eius doctrina valde necessaria. n. 98.
Illud Canticor. 4. *interpretatur* num. 99.
Episcopi multitudine negotiorum occupati eligere possunt qui eos adiuuent in prædicatione Euangelij. num. 100.
Ad Episcopum, non ad Capitulum, attinet eligere verbi Dei concionatorem. num. 101.
Prædicare nemini permissum sine Episcopi Diœcesani venia. num. 102.
Religiosorum Societatis Iesu priuilegium quale. num. 103.
Examinari an debeant Regulares accedentes pro licentia concionandi. num. 104.

DE CELEBRATIONE MISSARVM.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

1 EPISCOPVS quotidie celebrare, vel audire debet Missam. *c. quoniam de priuilegiis, lib.* 6. & ibi Geminianus, *num.* 2. Abbas *in c.* 1. *de vita & honestate clericorum num.* 8. Tuschus *litera E, conclusion.* 134. *num.* 6. Zerola *in praxi verbo Episcopus num.* 36. *p.* 1. Riccius *in praxi, in addition. ad decisionem* 577.

2 Quo non seruato non peccat mortaliter, nisi ex contemptu procedat, aut scandalum sequatur: quia nullum præceptum est quod ipsum ad quotidie celebrandum obliget, vel ad audiendum sacrum. Canones verò, & Doctores suprà relati consilium dant, non præceptum. Rodriguez *tomo* 4. *de sus obr. u c.* 67. *de los Obispos, aliàs* 57. *num.* 25. Hieronymus Venero à Leyua *in examine Episcoporum lib.* 4. *c.* 17. *n.* 15.

Ad hoc enim illi concessum extat habere altare viaticum, in quo priuatis locis, & diebus, & dum est in itinere possit celebrare, vel sibi facere celebrari. *c. fin. de priuileg. lib.* 6. & ibi Geminianus *num* 1. Syluester *verbo Episcopus, num.* 9. *& verbo altare, num.* 5. Angelus & Armilla *verbo Episcopus*, ille *num.* 21. iste *num.* 22. Milis *in repertorio verbo Missa.* Ægid. Coninck *de sacram. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1.

dub.1. num. 224. Nauarrus *consf.* 5. *de priuilegiis num.* 1. Vgolinus *de offic. Episcopi, part.*1.*cap.*2.*num.*4. Additionator. ad speculatorem, *lib.*1.*part.*1. *titulo de dispensat.* §. 5. *liter.C.* Rodriguez *quaestionum regularium tom.* 1. *q.*28.*art.*3.

4 Neque existimes iam hoc Episcoporum priuilegium Episcopis per Concilium Tridentinum sublatum: nam sacra congregatio declarauit posse Episcopos, sicut anteà, vti altari portatili, die nona Iunij anno de 1586. tam in itinere, quàm in infirmitate. Emanuel Sa *verbo Episcopus num.*24. Emanuel Rodriguez *quaestionum regularium tom.*1. *quaest.*28. *art.* 3. *& in tom.*4. *de sus obras cap.*51. *num.*18. ibi: *y porque andan visitando, y caminan los Obispos de ordinario segun derecho pueden llevar consigo vn altar portatil, para que en el digan Missa, don de les pareciore, el qual priuilegio no reuoca el Concilio Tridentino, como lo declare la Congregation de los Cardenales año de 1586. y porque el Concilio fue hecho para extirpar los abusos, y en nuestro caso nole habia, pues de ordinario andan los Obispos ausentes, y estando en su Cathedral, no pueden commodamente ir à su Iglesia, cadadia por loqual la pueden oir, u decir en su casa, como tanbien por causa de enfermedad, les es licito segun derecho.* Nauarr. *consil.*16. *num.*2. *de priuilegiis* multos authores citat. Augustinus Barbosa *in remissionibus ad decretum Concilij, de extirpandis & euitandis in celebration. Missar. num.* 5. *sess.*22. Vgolinus *de officio Episcopi, part.*1.*c.*2. §.2.*n.*4.

5 Dubium autem illud est, vtrùm possint Episcopi extra dioecesim vti altari portatili, & in eo celebrare sine licentia Ordinarij. Nauarrus *consf.*5. *&* 16. *de priuilegiis.* & Emannel Sa *verbo Episcopus, num.* 24. tenent, non licere, si in Dioecesi illa, vbi missare in altari portatili vult receptum Concilium Tridentinum sit, & Episcopus ipsius Dioecesis prohibuisset celebrare extra loca sacra, vel quae ad solum missandum specialiter ab eo essent deputata.

Sed quòd haec Nauarri opinio non debeat admitti, primò ex eo patet, nam Concilium non directè prohibet celebrare in altari portatili, sed quòd hoc minimè Episcopi concedant, dicit. Et ad hoc quòd haec Nauarri opinio procedat etiam requiritur, quòd Episcopi decretum prohibitorium extet: sed si non prohibent vt in vsu receptum est, neque Concilium vetat, quid nobis obstat, quis tantum Episcoporum priuilegium contradicere audet? & asserere reuocatum esse, si neque ex Concilio, neque ex aliqua Episcopali constitutionè reuocatum esse apparet. At verò quòd Episcopus extra suam Dioecesim existens celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, affirmant textus *in c.fin. de priuilegiis*, & Gloss. ibi: *verbo indulgemus.* Hieronymus Venero de Leyua *in examine Episcoporum lib.*4.*cap.*17.*num.*14. (dum non sit in vrbe Romana) Vgolinus *de officio & potest. Episcopi lib.* 1. *part.* 1. *cap.*2.§.2 *num.* 4. Azor *institut. moralium*, *lib.*10. *cap.*16.*quaest.*4. *&* 5. Beia *in respons. casuum conscientiae part.* 4. *casu* 33.*vers.& quamuis iure.* Emanuel Rodriguez *quaestion. regularium d. quaest.* 28. *art.* 3. Barbosa *in pastorali part.*2.*alleg.*23.*num.*5.*fol.*151. Mandosius *de signatur. gratiae titulo de altari portatili, fol.*109. vbi dicit, posse etiam eo vti tempore interdicti. 6

Vtrùm Episcopus licentiam celebrandi in altari portatili in domo priuata, videlicet infirmo magnati, seu aliis personis concedere possit, 7

stante

ſtante Concilij Tridentini conſtitutione, partem negatiuam tenent Nauarrus *in manuali cap.* 25. *num.* 81. Fuſcus *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 8. Gutierrez *canonicarum lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 25. Azor *inſtitutionum moralium lib.* 10. *cap.* 26. *quæſt.* 3. *&* 5. Beia *caſuum conſcientiæ part.* 4. *caſu* 33. Riccius *in praxi, deciſ.* 538. *num. vltimo, in* 1. *edition.* Miranda *in Manuali, tom.* 1. *quæſt.* 40. *art.* 9. *concluſ.* 3. *ante finem.* Nauarrus *conſil.* 1. *de conſtitut. num.* 76. *& conſ.* 16. *de priuilegiis, num.* 2. Auguſtinus Barboſa *in remiſſionibus ad decretum Concilij, de obſeruand. & euitand. in celebrat. Miſſarum.* & dicit ita ſacram Congregationem declaraſſe.

8 Affirmatiuam autem ſententiam, imò quod poſſit, tenent Emanuel Sa *in aphoriſmis, verbo Miſſa num.* 20. Henriquez *cap.* 27. §. 1. & Beia à ſuperiori recedens opinione, *vbi ſuprà verſ. tertiò dico.*

9 Sed conciliatio erit, quòd negatiua opinio procedat extra caſum neceſſitatis, quia tunc minimè concedere poteſt, cùm in Concilio Tridentino ſibi præcipiatur, quòd pro viribus prohibeant. Affirmatiua verò in caſu neceſſitatis, & cum cauſa. Cum cauſa namque poterit Epiſcopus diſpenſare vtens antiqua facultate, nam in Concilio non reuocatur, neque reuocationis vlla verba ibi adſcribuntur. Sed ſolùm commendat, quòd Epiſcopi prohibeant extra loca ſacra celebrare: in quo non comprehenditur neceſſitas vrgens, nam ea interueniente, poteſt Epiſcopus in maioribus diſpenſare, neque indecentia ex eo ſequetur, ſi in domo priuata per tres ſeu plures dies, cum decentia & omni veneratione, ſi neceſſitas adeſt, celebretur. Neque hoc contra Concilij Tridentini decretum erit. Emanuel Rodriguez *quæſtion. regular. tom.* 1. *quæſt.* 28. *art.* 3. Auguſtinus Barboſa *in paſtorali, part.* 2. *allegat.* 23. *num. finali.*

Et quòd in aliena Diœceſi priuatim ſine licentia ordinarij celebrare poſſit Epiſcopus, *c. in his, de priuilegiis.* Gloſſ. *in c. nos. de auth. & vſu pallij, verbo in aliena.* Gloſſ. *in c. vltimo de priuileg. lib.* 6. & Geminianus ibi *num.* 3. Panormitanus *in c. final. de auth. & vſu pallij, num.* 1. Zerola *in prax. Epiſcopor. verbo Epiſcopus, part.* 1. *num.* 35. Riccius *in praxi, reſolut.* 203. *num.* 3. Barboſa *in paſtorali, part.* 2. *allegat.* 27. *n.* 64. 10

Et tunc poterit etiam vti (licèt celebret ſine licentia Ordinarij) Epiſcopali benedictione cum verbis: *Sit nomen Domini benedictum,* &c. Cæremonialis Epiſcoporum, *lib.* 1. *cap.* 29. & ita deciſum fuiſſe poſt longam diſputationem à peritiſſimis viris teſtatur Zerola *dict. part.* 1. *n.* 35. Riccius *dict. reſolut.* 203. *num.* 6. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *de ſus obras, cap.* 67. *de Obiſpos. fol. mihi* 99. *num.* 2. Praxis *noua Epiſcopor. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 3. *verbo benedictio.* Barboſa *ſuprà num.* 64. 11

Licet etiam Epiſcopo ante auroram, vel poſt meridiem, dum eſt in itinere celebrare, ſeu ſibi facere celebrari. Gloſſ. *in c. final. de priuileg. lib.* 6. Fauius Incarnatus *in ſcrutinio ſacerdotali, part.* 2. *tract.* 1. *verſ. quare Miſſa. fol.* 44. Armilla *verbo Miſſa, num.* 3. Ægidius Coninck *de ſacramentis, quæſt.* 83. *art.* 2. *dubitat.* 4. *num.* 217. Azor *inſtitut. moral. lib.* 10. *cap.* 25. *quæſt.* 5. *verſ. ſi quæras.* Emanuel Sa *verbo Miſſa, num.* 27. Ludouicus de Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 1. *quæſt.* 40. *art.* 10. *concluſ.* 1. Gregorius Lopez *in l.* 48. *tit.* 4. *part.* 1. Barboſa *in paſtorali, part.* 2. *alleg.* 23. *num.* 5. 12

Et

Et omnes relati concludunt, posse etiam cum aliis Clericis dispensare, vt ante diem, vel post meridiem celebrent.

13 Quod Cardinales S. R. E. gaudent isto priuilegio celebrandi ante auroram, vel post meridiem tenet Soto *in 4. sententiarum dist. 13. quæst. 2. art. 2. ante finem*.

14 Episcopus celebrans cum primò populum salutat debet dicere, Pax vobis: vt Christum imitetur, qui statim post resurrectionem primam vocem dixit Apostolis, Pax vobis. Gloss. *in c. hoc quoque. de consecrat. dist. 1.* Soto *in 4. sent. quæst. 2. dist. 13. art. 4. col. 9.* Bertach. *de Episcopis p. 2. quarti libri, num. 101.* Durantus *in rational. diuinor. c. de salutatione, lib. 4. col. 3.* Innocentius III. *de sacro altaris myster. lib. 2. cap. 24.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. de Episcopo, §. 3. num. 72.*

15 Aduerte quæso, quòd quoties in Missa, *Gloria in excelsis Deo*, non dicitur, tunc neque *Pax vobis*. Durantus & Innocent. *suprà.* Missalis Romanus *in rubrica titul. de ritibus.*

16 Et non debet celebrare Episcopus sine præsentia saltem trium Diaconorum. *c. Episcopus de consecrat. dist. 1.* Bertach. *suprà num. 93.*

17 Neque debet celebrare capite cooperto. *c. nullus de consecrat. dist. 1.* Soto *in 4. sent. dist. 13. quæst. 2. art. 4. tom. 1. col. 5.* Bertachin. *suprà num. 100.* Syluester *verbo Missa, num. 2.*

18 At verò necessitate infirmitatis interueniente poterit se amicto cooperire. Vgolinus *de off. & potest. Episcopi, part. cap. 16. § 1. num. 3.* Emanuel Sa *verbo Missa. num. 17.* vbi dicit, posse etiam aliis clericis concedere quòd celebrent capite cum amicto cooperto, si necessitas id poposcerit.

Si dum Missam celebrat ex aliquo morbo cadit, ita vt nequeat perficere, poterit alius Sacerdos perficere. *c. illud. 7. quæst. 1.* Syluester *verbo altare, num. 5.* Bertachinus *suprà num. 95.* Armilla *verbo altare, num. 13.* Angelus *num. 8.* 19

Tempore interdicti celebrare, aut sibi facere celebrari poterit Episcopus, si ipse interdictus non sit, neque causa interdicti: & exclusis interdictis submissa voce ianuis clausis, & campanis non pulsatis. *c. quoniam cum gloss. de priuileg. lib. 6. c. quod non multis eodem titulo in decretalibus.* Vgolinus *de offic. & potest. Episcopi, cap. 2. §. 2. num. 4. part. 1.* Speculator *titulo de dispens. lib. 1. part. 1. §. 5. n. 23.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 21.* Emanuel Sa *verbo Episcopus, num. 16.* Armilla *num. 22.* Angelus *num. 221.* Syluester *n. 9.* 20

Et poterit familiam suam secum ducere, vt tunc sacrum audiant. *c. licet vobis de priuilegiis lib. 6.* Soto *in 4. sentent. distinct. 21. quæst. 3. art. 1. col. 8.* 21

Potest etiam tempore cessationis à diuinis Missam celebrare secretò, ianuis clausis excommunicatis, exclusis, & interdictis. Ioannes Andreas *in c. dilectis, de appellationibus, col. 1.* Ioannes Gutierrez *canonicar. lib. 1. cap. 10. num. 6.* 22

In altari vbi Episcopus illo die celebrauit, nullus Sacerdos celebrare potest. *c. final. de consecrat. dist. 2.* Syluester *verbo altare, num. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 13.* & Angelus, *num. 8.* Gregorius Lopez *in l. 66. tit. 5. part. 1.* Basilius de Leon *variar. disputation. lib. 1. c. 2. in pr.* 23

Et licet in practica receptum sit, quòd statim cùm Episcopus priuatim celebrauit, aut altare ita operitur quòd nullus celebrare possit, aut ab Episcopo celebrante licentia pe- 24

titur vt ibi alij Missare valeant, tamen in iure hoc non habetur, neque textus *in c.final.de consecrat.dist.*2.hoc requirit, nisi quando Episcopus in Pontificalibus celebrauit solemniter, vt ex litera textus constat: ibi, in altari in quo Episcopus Missam cantauit, vt aduertit Vgolinus *de offic.& potest. Episcopi, part.* 1.*cap.*2. §.2.*num*.4.

25 Presbyter coram Episcopo in eius Diœcesi celebrans, in princ. quando accedit ad altare, ei moderatam reuerentiam exhibeat & in confessione dicat, & vobis Pater Reuerendissime, & fratres, cum aliqua submissione, in præparatione calicis ad eum aquam mittat vt ipse eam benedicat, dicens Acolytus, Benedic Reuerendissime Pater: postea ad eum Pacem cum Acolyto mittat; in fine verò Missæ ei reuerentiam exhibeat, & benedictionem ad aliam partem vbi Episcopus non est impartiatur, quia inferior superiorem benedicere non debet; Denique Euangelio Diui Ioannis dicto, & omnibus peractis, quando recedit, antequam de altari exeat, exhibeat ei magnam reuerentiam. *c. denique*, 21.*dist.c.ecce ego*.95.*dist.c.cum ad celebrandu*, *de consecrat.dist.* 1. *Ceremonial.Episcopor lib.*1.*cap.* 30. Bonifacius de Vitalinis *in Clementina*, *Archiepiscopo final. de priuileg. num.* 9. Emanuel Sa *verbo Missa,num.*52.

26 Episcopus excommunicatus qui facit sibi, & coram se celebrare, ex authoritate irregularis efficitur. Gloss.*in Clementin.vltim.de priuilegiis*, & Bonifacius de Vitalinis ibi, *n.*10. Abbas *in c. illud de clerico excommunicato celebrante*, & Hostiensis ibi. Syluester *verbo irregularitas,num.*15. Nauarrus *in Manuali cap.* 27. *numero* 244.

27 Sed meo iudicio contrarium tenendum est: nam cùm Episcopus qui sibi & coram se celebrare facit, exerceat actum iurisdictionis, non ordinis: & cùm propter exercitium actus iurisdictionis numquam irregularitatis pœna imponatur in iure; habetur enim numquam esse vllam irregularitatem admittendam, nisi sit in iure expressa.*c.is qui* 18. *de sentent. excommun. lib.* 6. Menochius *de arbitrar. lib.*2 *centur.*3.*casu* 276.*n.*21. Nauarrus *cons.* 55. *de sentent. excommun. num.* 4. & in Manuali *cap.* 27. *num* 194. *&* 195.Armilla *verbo irregularitas,num.*22. Ægidius Coninck *de sacramentis*, *disput.* 18. *dub.*3.*n.*23. Franciscus Leo *in thesauro*, *part.*3. *cap.* 19. *num.* 4. Victor. *in summ.Sacram.* §. *de confess. num.* 131.*in fine.* Gutierrez *canonicar. lib.*1. *cap.* 10. *num.* 9. Speculator *lib.* 1.*part.* 1.*tit. de dispensat.* §. 4. *num.* 36. vbi dicit, quòd Episcopus suspensus à Pontificalibus in illis celebrando non est irregularis, quia sine Pontificalibus poterat celebrare: & quòd hæc irregularitas non debet admitti, neque fateri, quia non est in iure expressa. 28 Rebuffus *in praxi*, *regula de dispensat. super defectu natalium*, *num.*13.vbi extendit ad illegitimum, qui sine vlla dispensatione ad sacros Ordines promotus celebrauit; qui irregularis non erit, licèt peccet celebrando, quia in iure cautum non est. 29 Ergo cùm neque in iure cautum inueniatur, quòd Episcopus irregularis fiat, si faciat ex authoritate coram se celebrare, licèt peccet, non tamen irregularem esse dicendum est. ita Cardinalis Toletus *in summ. lib.* 1 *num.* 8. *cap.* 72. Ægidius Coninck.*de sacram.disp.*18. *dub.*6.*in fine.*

30 Potest Episcopus prohibere ne Clerici alterius Diœcesis sine sua licentia ibi sacerdotalia officia exerceant

ceant celebrando, aut baptizando. Azor *institution. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quaest.* 9. Concil. Trident. *sess.* 22. *in decreto de obseruand. & euitand.* Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. *num.* 7. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *allegat.* 21. *num.* 1. *cum sequentibus.* Barth. ab Horratio *in repertorio Alberici verbo Episcopus.*

31 Et quando priuatim celebrat, non debet vti mitra, baculo, pallio, aut sandaliis, sed benè pectorali; Caeremonialis Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 19.

32 Secus verò quando Pontificaliter celebraturus est: nam ad hoc particularia indumenta ornatus causa mysteriosè illis adaptauit Ecclesia.

33 Primò enim quando Pontificaliter celebraturus est, si palatium Episcopi est propè Ecclesiam, ad Episcopi cubiculum Canonici, & dignitates, ac inferiores de Capitulo, & Capellani accedere debent, & cum eo processionaliter ire, vsque ad primam portam Ecclesiae cathedralis: & ibi vnus ex dignioribus Capitularibus porrigere ei debet aspersorium cum osculo, & postea idem reuerenter aspersorium suscipere: postea verò Missa & solemnitate peracta, omnes Capitulares ac Capellani Episcopum sociare debent vsque ad ostium palatij Episcopalis, Episcopo praecedente, ipsisque subsequentibus. Et Episcopus pro sua prudentia, quando Pontificaliter celebraturus est, debet deputare horam in qua dignitates, Canonici, & caeteri de Capitulo debeant venire. Et quando priuatim accedit, vt horis diurnis, vel sacrificio Missae assistat, tunc multi Canonici & dignitates debent venire ad ostium Ecclesiae, & tunc vnus ex Capellanis Episcopi porrigit aspersorium, in reditu verò idem Capitulares obseruant. Hoc enim ita practicare vidi, & si Episcopi palatium ab Ecclesia cathedrali multùm distet, non tenetur Capitulum ad palatium accedere, quando Pontificaliter celebraturus est: sed tantum expectare ad primam Ecclesiae portam. Marsilla *in declarationibus sacrae Congregationis, titulo de clericis non residentibus, tit.* 5. *lib.* 1 *fol. mihi* 1. §. 5. Hieronymus de Venero Leyua *in lib. dicto examen Episcoporum lib.* 4. *cap.* 40. *fol. mihi* 344.

Et Episcopo celebranti in Pontificalibus, seu alia Pontificalia exercenti assistere, & inseruire Canonici & dignitates suae Ecclesiae cathedralis debent, in decantatione Epistolae, Euangelij, & similium functione, per se ipsos: at verò quando priuatim celebrat, assistere non tenentur, neque inseruire. Concilium Tridentinum *de reformat. sess.* 23. *cap.* 8. Vgolinus *de officio Episcopi, cap.* 19. §. 3. *num.* 1. *part.* 1. Mandosius *signat. grat. titulo disp. de non residendo, col.* 2. *vers.* Concil. Trident. Barbosa *in pastoral. part.* 3. *allegat.* 53. *num.* 139. & 141. Marzilla & Leyua *suprà.* 34

Si verò Canonici & dignitates renuerint, poterunt ab Episcopo compelli, etiamsi celebret, vel Ordinationes faciat extra Ecclesiam cathedralem, & sub vrbe, non verò extra ciuitatem. Et ad Episcopum spectat nominare illos, qui sibi inseruire tenentur, nisi consuetudo in contrarium extet, quam seruandam admonet Cardinalium congregat. Hieronym. Venero & Marzilla *suprà.*

Imperator seu Rex etiamsi nullum Ordinem habeat, officium Subdiaconatus vel Diaconatus exercere potest, Episcopo in Pontificalibus celebranti ministrando. Gloss. *in c.* 35

Valentinianus, *verbo ordinem*.63.*dist.* Martinus Laudenſis *de principibus, quaſt.* 83. Caſaneus *in catal. part.* 5. *conſ.* 24. *num.* 105. Lancellottus *in templo*, *lib.*1.*cap.* 1.*de Imperatoris ornatu.* §. 1. *ſumm. Imperator eſt mundi Dominus*,*num.6.*

35 Et in Eccleſia vbi celebraturus eſt, ſibi debet parari Baldaquinum ſolium, & puluinar, vt in cæremoniali Epiſcoporum,& in Pontificali notatur.

37 Et antequam ad alia pergat, ſedens ſub baldaquino quoſdam Pſalmos & Orationes præmittit: iuxta illud Pſalmiſtæ. Pſal.94. *Præoccupemus faciem eius in confeſſione,& in pſalmis iubilemus ei*: vt quidquid immundum quinque ſenſuum tranſgreſſio ne commiſit, quinque pſalmorum oratione detergat. Primus eſt: *Quam dilecta tabernacula tua*.83. *Benedixiſti*.84.*Inclina*.85.*Credidi*. 115. *De profundis*. 129. In ipſis quædam continentur quæ celebraturis conueniūt, & orationes quæ poſtea dicit, aptæ ſunt ad impetrandam cordis, & corporis munditiam. Innocent. III. *de ſacro altar.myſterio lib.*1.*cap.*47. Liber Pontificalis *in pr.*

38 Deinde caligis induitur vſque ad genua protenſis, ibique conſtrictis: nam Epiſcopus pedibus ſuis rectos greſſus facere debet, & genua debilia reparare. Diuus Thomas *in additione ad lib.*3 *ſent. quaſt.* 40.*art.*7. *num.* 60. Durantus *in rationali diuinor.c. de ſandaliis*, *lib.* 3. Soto *in* 4. *ſent. diſtinct.* 24. *quaſt.* 2. *artic.* 4. Lancellottus *in templo*, *lib.* 1. *cap.* 5. Innocentius *vbi ſuprà.cap.*48. Petrus Gregorius *ſyntagmatum*, *lib.*15.*c.*11. *n.*38 *p.*1.Caſaneus *in catal.p.*1. *argument.conſiderat.*3.

39 Et pedibus ſandalia aſſumit. Abb. *in c.fin.de auth. & vſu pallij*, *num.* 3. Gloſſ. *in c. nonnulli.*93.*diſtinct.* ſignificant pulchritudinem greſſus: iuxta illud Eſaiæ capite 52. *Quam ſpecioſi ſunt pedes Euangelizantium bona.* Sandalia verò de ſubtus integram habeant ſoleam, ad Epiſcopum admonendum ne terrena affectibus tangat, ſed deſpiciat: deſuper autem quaſapinum ſericum feneſtratum, & ideò feneſtratum locis quibuſdam, ad ſignificandum myſteria fidei non omnibus eſſe aperienda, neque reuelanda, ſed quibuſdam quibus dictum eſt, *vobis datum eſt noſſe myſterium regni Dei*, *cæteris autem in parabolis.* Matth. 13. Lucæ 8. Durantus. *c.de ſandaliis*,*lib.* 3. Innocentius, Lancellottus & Soto *vbi ſuprà.*

Sed quando in Pontificalibus pro defunctis celebrat, neque caligis, neque ſandaliis vtitur. *c. quia nos.* & ibi Abbas & Baldus *de author. & vſu pallij.* Liber Pontificalis *in rubrica.* Cæremonialis Epiſcoporum, *lib.* 2. *cap* 11. 40

Si Epiſcopus regularis eſt, quia iſti numquam rochetum portant, antequam ad alia pergat, debet aſſumere ſupellicem loco rocheti, quam etiam induere debet quando priuatim celebraturus eſt. Et idem facere debet Epiſcopus ſæcularis, ſi ordinariè rochetum non portat: & in hoc cauti ſint, quia multoties vidi Epiſcopos ſæculares ac etiam regulares non aſſumentes rochetum, antequam alia ſacra indumenta, quod eſt contra rubricas Miſſalis, & cæremonialis, ac etiam contra Eccleſiæ ritus. Emanuel Rodriguez *tom.*4. *de ſus obras cap.*68.*num.*6. Barboſa *in paſtorali*, *cap.* 4. *titulo* 1. *num.*17. 41

Deinde corporaliter lauat manus, vt ſpiritualiter mundet actus, & vt purgare procuret tam interiora mentis, quàm exteriora corporis. 42

Inno

Innocentius *de sacr.altar.myster lib.1. cap.49.*

43 Et amictum assumit, qui super humeros circumquaque diffunditur, per quem operum fortitudo significatur: quia Episcopus qui fortis est, & habet principatum super humerum, supponat humerum ad subditorum labores portandos. Innocent.*lib.1.cap.35.& 50.*Durantus *c.de amictu.*

44 Postea Albam, quæ fit ex bysso, vel de lino. Sicut enim byssus, vel linum candorem, quem ex natura non habet, multis tunsionibus attritum per artem acquirit; sic Episcopi caro munditiam, quam non obtinet per naturam, multis castigationibus macerata sortitur per gratiam.Innocent.*cap.36.& 51.* Durant.*c.de Alba.*

Eámque & lumbos succinctorio præcingit: nam Episcopis dictum est, *sint lumbi vestri præcincti.* Innocent.*suprà* Diuus Thomas *in addit. ad lib.3.super 3.sentent.quæst.*40.*art.*7. *num.*60.Soto *in 4 dist.* 24. *q.* 2. *art.*4. Casaneus *dict.conf.*3.

45 Deinde assumit crucem auream reliquiis Sanctorum imbutam, catenulis aureis insertam, quam ante pectus à collo suspensam ponit, (& vulgò dicitur *pectoral*) successit enim loco laminæ, quam veteris legis Pontifex gerebat in fronte, & mysterium quod in quatuor literis aureis ibi continebatur, in quatuor partibus crucis hîc explicatur.Innocentius *cap*5.2.Durant.*c.de succinctorio & torali.lib.*3. vbi ponit significationem.Lancellottus *in templo, lib.*2. *cap.* 5. Casaneus *in catalog. part.* 1. *conf* 5.Diuus Thomas *suprà num.* 40. Liber Pontificalis *de consecrat. electi in Episcopum.* Cæremonialis Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 8. *col.* 8. Petrus de Vergamo *in tabula aurea Diui Thomæ, verbo Episcopus num.*13. Missalis Romanus *in rubrica de ritibus celebrandi.*§.1.

At verò autores allegati loquuntur de cruce & eius significatione,& magis ex eorum verbis colligitur esse indumentum solius Papæ,quàm Episcoporum: sed in contrarium extat antiquissima Ecclesiæ consuetudo,quæ semper permisit Dominis Episcopis pectorali vti; & aliqui ex suprà allegatis licèt Episcoporum esse dicant, non tamen declarant vtrùm ab Ecclesia illis fuisset concessum, anve ab ipsis vsurpatum: & sic dicendum iudicaui quòd post aliquam speculationem certum esse existimo.

Antiquitùs namque in tanta fuerunt obseruantia Episcopi, quòd quemadmodum hodie Romanus Pontifex in densis portatur in diebus solemnibus, ita tunc Episcopi, 46
vt diximus in hac prima parte *cap.* 11.*num.*1. & tali cultu & reuerentia venerabantur, & tanta submissione: nam genuflexu adoro te dicebat quilibet fidelis; si obuium haberet Episcopum;& ideò numquam in publicum absque sacris symbolis prodibant. Filesacus *de sacra Episcopor.author.cap.*1.§.2.*fol.*4. Vtebantur namque sacris symbolis, & ante se reliquias Sanctorum gestabant, vt diximus *d c.* 11. *num.* 1. ne adoratio illa ipsis in totum tributa videretur, sed sacris symbolis, & reliquiis Sanctorum. 47

At verò postquam in diuersis Conciliis in densis portari, & sacris symbolis & reliquiis Sanctorum à collo suspensis vti prohibitum fuit, cum nihilominùs eadem reuerentia, cultu, & adoratione venerarentur, pio & sanctissimo zelo assueuerunt crucem auream reliquiis Sanctorum imbutam ante pe- 48

ctus gestare, vt adoratio Cruci non sibi facta videretur! (vt videre est
49 in Pontifice Romano qui ob id in pede dextero crucem habet) quam gestare diuinum fuit, & mirabile. Nam æquissimum est quòd Ecclesiæ Patres, ac Domini Iesu Christi Vicarij eius vexillum publicè ante pectus portent, vt Sacramentum quod veteris legis Pontifex tunc præferebat in fronte, Episcopus recondat in pectore: cuius vsus ita antiquissimus est in Ecclesia, nam tem-
50 pore Nicolai primi Pontificis Maximi, prope annum Domini de 860. publicè ab anterioribus temporibus Episcopi crucem, vulgò *pectoral* reliquiis Sanctorum imbutam, & catenulis aureis insertam ante pectus portabant: constat ex Epistola Rochalei Suessionensis Episcopi ad Nicolaum Papam. Filesacus *vbi suprà c.*1.§.2.*fol.*4.

51 Postea ponit Stolam ab humeris dependentem, quæ significat patientiam quam Episcopus habere debet, vt promissiones reporter:& ideò cum succinctorio nexibus quibusdam colligatur, quia virtutes virtutibus socientur, ne aliquo tentationis moueatur impulsu. Innocent.*cap.*54.Durantus *c.de stola.* Cæremon. Episcopor. *lib.* 2. *cap.*8.*col.*8. Missalis Romanus & Lancellottus *suprà num.*14.

52 Presbyter autem iuxta decretum Bracarensis Concilij debet vti stola transuersa ante pectus, sub excommunicationis pœna. Innocent. & Lancellottus *suprà num.* 11. & 12. nam stola aliud significat in Episcopo, aliud in simplici Sacerdote: vt latè Gratianus disceptat,*forens.tom.*2. *cap.*298.*num.*61.*fol.*401.

53 Deinde induit tunicam sericam poderim id est talarem, significantem perseuerantiam, & illam tunicam inconsutilem, super quam miserunt milites in die passionis sortem Innocentius *lib.*1. *cap.* 39. & 55. Durantus *c.de tunica.* Soto *in* 4. *dist.*24.*quæst.*2.D.Thom.*suprà n.*80.& Lancellottus *num.*11.

Super tunicam induit Dalmaticam, sic dicta quia in Dalmatia 54
fuit reperta, quæ charitatis largitatem significat: & ideò largas habet manicas, nam Episcopus manus debet habere largas ad eleemosynas, iuxta illud Esai.58. *Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque duc in domum tuam*,&c. ob id enim Diaconi specialiter Dalmaticis vtuntur,quia ab Apostolis electi sunt vt ex officio pauperibus inseruirent in eleemosynis elargiendis,& etiam Episcopis. Innocent. *de sacro altar. myster. cap.* 40. & 55. Durantus. *c.de Dalmatica.* Diuus Thomas Soto & Lancellottus.

Manus autem operit chirothecis, 55
nam multoties bonum opus quod agitur innani corrumpitur fauore, & ideò cautelam significant, qualis fuit. Rebeccæ quando Iacob manus pelliculis circumdedit hædorum:ob quod dixit Dominus, attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, sed nesciat sinistra, vestra quid faciat dextera. Habent enim circulum aureum desuper,ad bonorum operum prudentiam & splendorem significandum. Soto *suprà* Petrus Gregorius *syntagmat.part.*2. *lib.* 15. *cap.* 12. *num.*41.Innocent.*c.*41.& 56.Durant. *c.de chirothecis.*

Casula omnibus sacerdotibus 56
communis est, Charitatem, quæ multitudinem operit peccatorum, & vsque ad inimicos extenditur,significat: de qua latè Innocent. *cap.* 42.& 57.Durantus.*c.de planeta.* Soto D.Thom. Lancellott.

Postea

Postea Mitram assumit, vtriusque testamenti (in quibus Episcopus debet esse peritus) significantem disciplinam. Circulus aureus qui anteriorem & posteriorem partem complectitur, indicat quòd omnis scriba doctus in regno cælorum de thesauro suo noua profert & vetera. Innocent.*c.59.& cap.44.* Soto, Casaneus, Lancellottus, & Petrus Gregorius, Petrus à Biaxio *in director.electi.on.cap.50.part.3.num.1.*

58 Apostolorum autem tempore Episcopi vtebantur in capite loco mitræ lamina aurea, siue brâtea aurea in modum coronæ regalis, vt ex Clemente Alexandrino, & Eusebio

59 refert Epiphanius, hæresi 29. & 78. quòd ab antiquo vsi sunt Episcopi mitris pretiosis, gemmis ornatis, refert Baronius, Epiphanium citans anno Christi 34 *n.85.& 86.*

60 Et sicuti antiquitùs Episcopi vtebantur corona regali loco mitræ, hodie è contrario Moscouitarum Rex loco coronæ regalis vtitur mitra, & loco scepteri baculo pastorali. Ioannes de Persia *en sus relaciones lib.3.relat.3 fol.136.*

61 Episcopi & Archiepiscopi Moscouitarum mitris rotundis & nigris vtuntur: Natuagardensis Episcopus alba bicorni more nostro. Petrus Gregorius *syntagmat. lib. 15. cap. 12. num. 39.* & Lancellottus *suprà.*

63 Deinde baculus ei datur, qui significat custodiam, quam habere debet vt Pastor, & castigationem siue coërctionem vt diligens Paterfamilias: & ideò est acutus in fine, rectus in medio, retortus in summo, quia Episcopus debet pungere pigros, regere debiles, colligere vagos. Gloss *in c. vnico, de sacra vnct.* Innocent.*cap.45.& 61.* Durantus *c.de baculo.* Diuus Thomas, Petrus à Biaxio, Petrus Gregorius, & Casaneus. Bouadilla *in politica, lib.2.num.4.in fine, cap.17.*

Apud Vtopienses insulanus Episcopus loco baculi portat Cereum, quia bonæ vitæ est symbolum & in Episcopo magis quàm in aliis bonæ vitæ splendor nitescere debet. Petrus Gregorius *suprà num.39.* 64

Deinde annulum, in signum spiritualis matrimonij accipit aureum, rotundum, & gemmatum, & est fidei sacramentum, in quo Christus sponsam suam sanctam Ecclesiam subarrauit, vt ipsa dicere possit, *Annulo suo subarrauit me Dominus meus*, id est, Christus: cuius pædagogi & custodes sunt Episcopi. Innocent.*cap.46.& 60.* Diuus Thomas, Soto, & Lancellottus, Pontificalis *titulo de consecrat. electi in Episcopum.* Panormitan. *in c. antiqua.de priuileg. num.10.* Selua *de benefic.part.1.quæst.4. num.31.* Sarmiento *de reditibus, p.4. cap.6.num.11.* 65

Et collocatur in quarto digito à pollice manus sinistræ, qui minimo vicinus est: quia annulus in signum mutui amoris datur. *c. fœmina 30. quæst.5.* & cum propria amoris sedes cor sit, & cor signari nullo modo valeat, signatur annulo quartus digitus, vbi vena seu neruus à corde procedens est. 66

Datur etiam annulus in amoris pignus, vt illo pignore medianre desponsatorum iunguntur corda: at verò pignus cordi applicati nullo modo potest, sed quid faciendum, applicetur vbi cordis vestigia sunt, hoc est in quarto digito. Et sic Episcopus à sponsa annulum recipiens in mutui amoris signum & pignus, quia in corde recondere seu reponere nō potest, ibi collocat vbi cordis (amoris sedes) neruus adest: vt per eum semper recordetur fidei promissæ 67

missæ sponsæ; & sicut ille qui verè amat, vt communiter dicitur, in id quod amat transformatur, ita Episcopus intelligat iam ipse sibi non viuere, sed in sponsa, & sponsa in eo: vt Paulus dicebat, *viuo ego, non ego, viuit in me Christus.* Et iam cor suum non esse suum, sed sponsæ, & cor sponsæ esse suum, & sic annulum pro signo ferunt in testimonium.

Ex quo infero per abusum introductum, quòd Episcopi in quarto digito manus dexteræ annulum portent, & sæculares in minimo eiusdem manus dexteræ: non quia in eis ea ratio quæ in Episcopis procedit, sed in signum superioritatis quam quartus digitus manus sinistræ inter alios habet, vtpote cordis ornamento decoratus: nam ex eo quidem neruus de corde natus prorsus pergit vsque ad quartum digitum, manus sinistræ, & illic desinit implicatus cæteris eiusdem digiti neruis; & ideò visum veteribus fuit, vt ille digitus annulo tamquam corona circumdaretur. Aulus Gellius *in lib. Ægyptial. lib.* 10. *cap.* 10. Petrus Gregorius *syntagmat. iur. lib.*8. *cap.*7. *num.*1. *tom.*1.

68 Manipulum tunc assumit, cum in altari confessionem dixerit, & ei apponitur in manu sinistra, vt sudorem mentis abstergat, & soporem cordis excutiat: nam ideò dicitur manipulum, siue mappula, vel sudatium. Innocent. *cap.*58. Durant. *c. de manipulo.* Lancellott.

69 In Missis defunctorum assumere debet manipulum ante planetam vt cæteri Sacerdotes, neque debet vti sandaliis, chirothecis, baculo pastorali, neque orationes dicit aliàs dicturus si eis vteretur. Cæremonial. Episcopor. *lib.*2. *cap.*11. & in Pontifical. Neque vti potest pallio. *c. quia nos.* & ibi Panormitan. *num.*3. & 6. & Baldus *num.*1. *de auth. & vsu pallij.*

Romanus Pontifex numquam vtitur baculo pastorali, quia à nemine nisi à Deo recipit potestatem, vel propter illud historiæ; referunt namque quòd cum B. Petrus: Marcellum discipulum suum (quem Dominus inter discipulos constituit dicens, nisi efficiamini sicut paruulus iste non intrabitis in regnum cælorum) misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti dictas defuncto collega eius, rediit ad nuntiandum Petro, cui Petrus, accipe dixit baculum hunc, & tangens defunctum dic, surge in nomine Domini, & prædica, & à die vigesimo mortis suæ tetigit, & surrexit, & tunc baculum à se amouit Petrus, & hodie cum maxima reuerentia Treuerensis seruat Ecclesia. Innocentius *de sacr. altar. myster. cap.*61. *c. vnico de sacra. vnct.* Zerola *in prax. verbo baculum, part.*1. Lancellotius *in templo lib.*2. *cap.*1. *num.*3. *de Pontificis maximi ornatu. summ. cruce vtitur Pontifex.* Diuus Thomas, Soto, Casaneus, Petrus Gregorius, Bouadilla, Barbosa *in pastorali, tit.* 1. *cap.* 5. *num.* 14. Hieronymus de Leyna *in examine Episcoporum lib.*4. *cap.*10. *num.*21. 70

Archiepiscopus, seu Patriarcha inter Missarum solemnia vtitur pallio, quod significat disciplinam: nam Archiepiscopus non solùm debet regere suos, sed etiam omnes de prouincia. Fit de candida lana contextum, habens desuper circulum humeros constringentem, & duas lineas ab vtraque parte dependentes, quatuor autem cruces retrò, & à dextris, & à sinistris: sed à sinistris est duplex, & simplex à dextris. Tres autem acus pallio infiguntur, ante 71

ante pectus, super humerum, & post tergum, hæc omnia moralibus sunt imbuta mysteriis, & diuinis grauida sacramentis, quæ mirabiliter exponit Innocentius *c. de pallio* 62. Durantus *c. de pallio*. Hieronymus Roman. *en su republica Christiana cap. 6. lib. 3.* Armilla & Syluester *verbo pallium*. Abbas *in rubrica de author. & vsu pall.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 1. de ornatu & de pallio. & cap. 4. de Archiepiscopo.* Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 16.*

72 Sed non semper eo vti poterit, nisi in festiuitatibus solemnibus, vt in die Natiuitatis Domini, S. Stephani, S. Ioannis, in die Circumcisionis, in Epiphania, in Ramis palmarum, in Cœna Domini, in Sabbato sancto, tribus diebus Resurrectionis, & etiam Pentecostes, in Festiuitate omnium Sanctorum, omnium Apostolorum, in Dedicatione ecclesiæ, in die Anniuersarij suæ consecrationis, in ordinationibus clericorum, in consecrationibus episcoporum & in principalibus festiuitatibus Ecclesiæ suæ. Gloss. *in c. ad honorem. de auth. & vsu pallij. c. final. de feriis. c. ad honorem. c. quia nos, cum similibus de auth. & vsu pallij. c. final. de feriis.* Rodeanus *de simonia part. 1. cap. 17. num. 9. fol. mihi* 60.

73 Papa verò quolibet die, loco, & tempore eo vtitur. *c. ad honorem.* & ibi Panormitan. & Scribentes, *de author. & vsu pal.* Marius Alterius *de censuris tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 5. litera B.* Hieronymus de Leyua *in examine Episcoporum, lib. 4. cap. 10. num. 20.* Rodeanus *n. 10.*

73 Archiepiscopus quando processionaliter exiit de Ecclesia pallium non portat, sed tenetur precisè in porta Ecclesiæ relinquere, ob magnam reuerentiam illius vestimenti: nam datur sibi in signum Pontificalis officij, vt eo inter Missarum tantùm solemnia vtatur, non verò per vias, c. 1. & ibi Abbas *de auth. & vsu pallij.* Emanuel Sa *verbo pallium. n. 1.* Hieronymus de Leyua *n. 14.* Liber Pontificalis *titulo de pallio.*

Neque potest extra prouinciam cum pallio celebrare, etiam de licentia Ordinarij illius loci, quia strictior est vsus pallij quàm Pontificalium. Gloss. *in Clement. vltim. de priuileg.* & Cardinalis ibi *num. 6. vers. simili. c. ex tuarum. §.* & ibi Abbas, *& in c. cum sis. num. 3. de auth. & vsu pal.* Hostiensis *in summ. eodem tit. §. & quo loco.* Liber Pontifical. *dic. titulo.* Sa *verbo pallium, n. 1.* 74

Sed quòd possit pallio vti extra prouinciam de licentia Ordinarij illius loci, tenet Hieronymus de Leyua *in lib. dicto exam. Episcopor. c. 10. lib. 4. n. 17.* 75

Neque potest intra prouinciam cum pallio celebrare sine Suffraganei illius loci permissu: licèt de iure antiquo liberè poterat. Emanuel Rodriguez *cap. 4. de sus obras, cap. 67. de los Obispos, num. 24.* 76

Et licet possit alium Archiepiscopum inuitare ad celebrandum in sua ecclesia, & illi accommodare suum Pontificale, specialiter cautum est in pallio ne accommodare possit. *c. ad hoc 2.* & ibi Panormitan. *num. 3. de auth. & vsu pallij.* Liber Pontificalis, Hostiensis, Sa, Leyua *num. 18. supra.* Lancellottus *in templo, lib 2. cap. 4. de Archiepiscopo.* 77

Archiepiscopus seu Episcopus in loco exempto suæ diœcesis potest in Pontificalibus celebrare, etiam cum pallio, & populum solemniter benedicere, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*: & habere Canonicos qui ei assistant, etiam sine licentia exemptorum. *Clement. vltim.* 78

V

de priuileg. & Cardinal. ibi. *num.* 9. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 467. *tom.* 3. Franciscus de Paunis *de visitat.quæst.3.partis secundæ, n.*9. Tuschus *litera E, conclusione* 243.*num.*3. Syluester & Angelus *verbo pallium,n.* 3. *&* 6. Cæremonialis Episcoporum, *lib.*1.*cap.*4. Barbosa *in pastorali part.*3. *allegat.* 80. *num.* 14. *&* *allegat.* 105. *num.*66.

79 Sed quod facere Patriarcha, Archiepiscopus, seu Episcopus nequit, illud est: concedere alteri Episcopo licentiam in loco exempto suæ Diœcesis vel in Diœcesi Suffraganei celebrandi, sine licentia ordinarij, aut exemptorum. Neque ibi ipse Archiepiscopus, seu Episcopus, sine exemptorum licentia prædicare poterit, licèt intra limites suæ Diœcesis aut prouinciæ sint. Gratianus *num.* 31. *vsque ad* 37. Barbosa *in pastorali part.*2. *allegat.*6. *num.*14.

80 Archiepiscopus si ad aliam transfertur Ecclesiam, pallium cum eo transfertur, sed non quoad vsum: nam si Ecclesia Archiepiscopalis est, alium petere tenetur, non verò suo vel prædecessoris vti. Si verò Episcopalis tãtùm, id seruare debet, vt postea cum eo sepeliatur, vel cum ambobus, si aliud sibi concessum est. Gloss. *in c. ex tuarum*, & ibi Abbas *in c. ad hoc. de auth & vsu pallij.* Idem Abbas *in c. bonæ memoriæ d.*1.*in fine, cum gloss. de postulat. Prælator.* Hostiens. *titulo de pallio*, & Liber Pontifical. *eodem titulo.* Emanuel Sa *verbo pallium, num.* 3. Rodeanus *p.*1.*tit. de simonia.c.*17.*n.*10. Hieronymus Venero *c.*10.*n.*14.

81 Et licèt prohibitum sit mortuorum corpora cum ornamentis pretiosis & annulis sepelire. *l.medico.* §. *mulier.ff. de auro & argento legato.l.& siquis* §. *impensa. ff. de religiosis & sumptibus funerum. l. seruo alieno* 113. §. *ineptas.ff. de legatis primo.*

Veterum enim mos solemnis fuit apud multas receptus prouincias, quòd in exequiarum die vita functus mirificè exornaretur, sicuti in die supremæ ac magnæ lætitiæ: vt videre est latè apud Alexandrum ab Alexandro *dierum genialium*, & ibi Tiraquellus *lib.*3. *cap.*7. Plutarchus *problem.cap.*13.*&* 25. Homerus *lib.*18. *de cadauere Patrocli.* Suetonius *in Nerone cap.* 50. Pomponius Mela *lib.*2.*cap.* 2. Valerius Maximus *lib.*2. *cap.* 1.*& lib.*4. Valerius Tribunus *in illa eleganti oratione apud Liuium* 4. *decada.lib.*4. Egregiè & latè Ioseph de Acosta Iesuita *in historia naturali de las Indias* vbi plura refert, *lib.* 5. *cap.*8. Constat etiam ex eo quòd illi qui canonizandi erant, in solemnitatis die defuncti effigies pretiosis induebatur ornamentis, vt refert Alexander ab Alexandro: & ibi Tiraquellus cum aliis, *dierum genialium lib.6.c.4.fol.mihi* 844. vbi canonizationis formam in hunc refert modum: Qui consecrandus, ac in Sanctos referendus erat, vita functo, tunc pyram in tabernaculi formam construebant, auro & ebore signísque & tabulis pictis exornatam mirificè, alium desuper tabernaculum breuiorem vsque ad tertiam consignationem erigebant, aquila cum omnium Deorum aggestu in summo culmine locata, lectóque constructo purpura & auro, in quo defuncti effigies qui consecrandus erat, valde exornata iacebar. Senatus, Equester ordo, atque magni viri triumphales, quique amplissimos honores gesserant, cum magno applausu procedentes, lectum deferebant in pyram, cum carmine & hymnis, omnibus humanis diuinísque aggestis honoribus. Demum

82 (margin, beside "Veterum enim mos solemnis")
83 (margin, beside "cap.8. Constat etiam")

mum incensa pyra cùm vapore & fumo aquila agitata è summo culmine tabernaculi aëra petiisset, religio incussa fuit ipsius animam per inane cælum transisse, ipsámque quod mortale erat, defæcato & caduco in numero, cælestium & in Deorum consilio receptam fuisse: & hanc consecrationem Græci apotheosim appellabant.

84 At verò in Episcopis contrarium decisum extat, vt Glossa & Baldus notarunt in capite 2. de auth. & vsu pallij, vt tam in vita, quàm in morte, corpus armatum incedat contra inimicorum insidias, & tunc tremendus & terribilis infernalibus potestatibus appareat, ad eúmque accedere timeant, cùm eum tamquam fortem militem cælestis militiæ Pontificalibus indumentis, cum pallio, baculo, & mitra munitum viderint: & ideò dicitur mitra à minando. Gloss. *in c. 9. 49. dist.* quasi minans dæmonij; vel ideò quia mitræ, qua cælestem Sion est ingressurus, benè est quod corpus habeat vestem, & ornamenta nuptialia, quæ sibi tradidit Sponsa in die coronationis suæ. Coronationis dies tunc est cùm laqueus contritus fuerit, & à miserrimo corporis carcere liberati fuerimus: igitur ornetur tunc maiestuosè, quando eius anima cælestem gloriæ coronam acceptura est, ne sibi dicatur, *Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?*

85 Archiepiscopus in mari vita functus, non proiicitur in mare cum pallio. Argumento textus *in l. quidem. ff. de condition. inst.* sed debet seruari, & postea sepeliri in Ecclesia, neque ideò rei animatæ sepultura dicetur. Baldus *in c. ad hac. de authorit. & vsu pallij, num. 1.*

86 Si pallium casu accidentali perdatur, vel cremetur, alium petere debet à Papa, non ipse eligere. Hieronymus de Leyua *in examine Episcopor. lib. 4. c. 10. n. 19.*

Archiepiscopus electus, confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat non potest facere portare coram se crucem, (vulgò *Gion.*) Liber Pontifical. *titulo de pallio.* Cæremonial. episcoporum *lib. 1. cap. 4.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 4. de Archiepiscopo.* Rodeanus *titulo de simonia, cap. 16. part 1.* Angelus *verbo Archiepiscopus, num. 3.* & Syluester *eodem verbo, num. 6. c. quod sicut. §. super eo. de elect.* Cardinal. *in Clement. vltim. de priuileg.* 87

Existens Episcopus in aliena Diœcesi potest sine licentia Ordinarij in Pontificalibus celebrare, hoc est, Missam cum mitra, & baculo, & cæteris ornamentis Pontificalibus cantare. Gloss. *in Clement. vltim. de priuileg. verbo etiam celebrare*, & Cardinalis ibi, *num. 6.* idem Cardinal. *in Clement. 1. de foro competenti.* Panormitanus *in c. ex tuarum, & in c. fin. de auth. & vsu pallij, & in c. antiqua de priuilegiis, num. 10. & in c. 1. vt lite pendente, num. 7.* Iacobus à Graffis *in decis. lib. 3. cap. 2. num. 10.* Syluester *verbo Archiepiscopus, num. 6. & verbo Patriarcha vers. ex quo infertur* Nicolaus de Milis *in repertorio, verbo Episcopus, vers. Episcopus etiam.* Franciscus de Aretio *cons. 150. incipit respondendo breuiter, num. 3.* Couatruuias *variar. lib. 3. cap. 20. num. 9.* Bonacina *de sacramentis omninò videndus disput. 3. quæst. vnic. punct. 2. num. 13.* Barbosa *in pastorali, tit. 3. cap. 1. num. 23. & part. 2. allegat. 30. num. 16. & part. 3. alleg. 80. num. 14.* 88

Et tunc poterit etiam populum solemniter benedicere, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum*, &c. 89

Bonacina *vbi suprà* citans Henriquez; sed contrarium tenent. Panormitanus *in c. antiqua de priuilegiis, num.* 10. & Syluester *verbo Patriarcha.* sed Bonacinæ & Henriquez opinio æquior.

90 Neque obstant verba Concilij Tridentini *in c. 5. de reformat. sess. 6.* vbi prohibetur Episcopis Pontificalia in aliena Diœcesi exercere sine Ordinarij licentia: nam nomine Pontificalium de quo ibi, debet intelligi de vsu Pontificalium cum aliquo exercitio, qualis est clericos ordinare, chrisma conficere, aras & calices consecrare, indumenta cultui diuino parata benedicere, &c. Cardin. Toletus *in summ. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 2. non verò Missæ celebratio cum mitra, & baculo, quæ non superioritatem seu iurisdictionem, sed grauitatem, & tantæ dignitatis maiestatem denotant. Syluester *verbo Patriarcha vers. ex quo infertur.* Iacobus à Graffis *d. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. & patet ex eo quòd Episcopus suspensus à Pontificalibus, vel à Pontificali officio, non fit irregularis etiamsi celebret cum mitra, & baculo, & aliis Pontificalibus indumentis, eo quòd sub nomine Pontificalium, vel Pontificalis officij non comprehenditur Missæ celebratio. Gloss. *singular. in extrauag.* 2. *Ioann.* 22. *de elect. verbo à Pontificalibus.* Gloss. *in c. dilectus, de consuetudine, verbo à suspensis.* Gloss. *in c. quia Pontificali* 2. *de officio delegati, lib.* 6. *verbo sacerdotale, vers scias.* Emanuel Sa *verbo suspensio. num.* 8. Zerola *in praxi, verbo Episcopus, part.* 2. *num.* 26. Paulus Borgasius *de irregularitate, part.* 6. *titulo de sententia suspensionis, num.* 32. Speculator *titulo de dispensationib. lib.* 1. *part.* 1. §. 4. *num.* 36. Armilla *verbo suspensio. num.* 9. Couarruuias *in Clementin. si furiosus, part.* 1. §. 1. *vers. secundum.* Iacobus à Graffis *in decis. lib.* 4. *c.* 25. *num.* 3. & sic Concilium non prohibet Missæ celebrationem cum Pontificalibus ornamentis, vt ex textu Concilij accipitur, vbi tantùm loquitur de vsu Pontificalium, cum exercitio, ibi: *Pontificalia in personas eidem Ordinario subiectas*, & ibi: *& sic ordinati.* Non verò de Missæ Pontificalis celebratione, quæ Ordinario nihil detrahit, seu vsurpat; & mens Concilij est, quòd nemo nisi in suam messem falcem mittat, vel iurisdictionem exerceat. Et cùm Episcopus Pontificaliter celebrando neque iurisdictionalem actum exerceat, neque Ordinario præiudicet, dicendum est cum Bonacina, Couarruuia, Henriquez, & Barbosa, posse extra Diœcesim celebrare Pontificaliter, sine licentia Ordinarij, & vti benedictione solemni, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum:* sine aliquo suspensionis metu.

Sed non debet extra Diœcesim benedictionem simplicem dare itineribus eundo. Stephanus Gratianus *disceptation. forensium. cap.* 467. *num.* 58. *tom.* 3. Hieronymus Venero *in examine Episcoporum, li.* 4 *cap.* 17. *num.* 19. *fol. mihi* 288. Vgolinus *de off. & potest. Episcopi, p.* 2. *c.* 3. 91

Et ratio est, quia Episcopi benedictio (vt postea dicemus) venalia peccata dimittit, quæ nisi per Superiorem dimitti nequeunt. *c. quod autem. de pœnitent.* & cùm Episcopus extra Diœcesim nihil iurisdictionis habeat, seu superioritatis, ergo talem benedictionem simplicem impartiri non debet. 92

93

Interrogauit enim me in casu occurrenti quidam præstantissimus Præsul extra propriam Diœcesim existens, vtrùm posset in hac Matritana curia confessiones audire; & 94

rentes

respondi sine dubio posse, si pœnitentes subditi essent: quia sacramentalis confessio, & absolutio, sine strepitu iudiciali fit, & inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse. Gloss. *in c. nouit. & in c. excommunicatio. de offic. delegati.* Gonzales *in reg.* 8. *cancellar. gloss* 61. *num.* 10. Cardin. *in Clement.* 1. *de foro competent.* Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 43. *num.* 16. & 17. Toletus *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 14. & *lib.* 3. *cap.* 13. Victoria *in summ. titulo de confess. num.* 138. Henriquez *lib.* 6. *cap* 7. §. 1. Gregorius Lopez *in l.* 21. *verbo parochianos. tit.* 4. *part.* 1. Hostiensis *in summ. de pœnitent.* §. *cui confitenti. vers. & numquid.* Et posse etiam, licèt subditi non essent, si Ordinarij licentiam haberet omnia exercendi, quasi in propria existeret Diœcesi.

95 Si verò hanc licentiam non haberet, neque pœnitentes subditi fuissent, nullo modo posse: quia extra Diœcesim in alienos subditos nullam habet iurisdictionem, neque aliqua exercere sibi permittebatur, sine Ordinarij illius loci permissu, & ideò Episcopus extra Diœcesim non consideratur nisi tamquam persona priuata. Ancharranus *in Clem. quamuis de foro competenti. num.* 1. Carolus Ruinus *cons.* 155. *num.* 7. *vol.* 4. Stephanus Gratianus *disceptation. forens. tom.* 2. *cap.* 298. *n.* 90. & *c.* 383. *n.* 1.

96 Neque potest Episcopus in aliena Diœcesi sine Ordinarij licentia prædicare, vt decisum extat à Clemente VIII. anno de 1600. referunt Gratianus *disceptation. cap.* 183. *n.* 10. & 11. Riccius *in prax. decis.* 543. *n.* 5. & *decis.* 706. *num.* 6. Fuscus *de visitat. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 23. Directorium Inquisitorum 2. *parte in c. excommunicamus.* §. *quia verò. num.* 2. & 3. Barbosa *in remissionibus ad c.* 2. *Concilij Tridentini sess.* 5. *de reformat. fol.* 9. *num.* 3. & *in pastorali part.* 3 *allegat.* 76. *num.* 2. & verba illa, *Ite, & prædicate Euangelium hoc omni creaturæ.* Matth. 9 Marci vltim. nihil generalitatis inducunt: nam postquam 97 Episcopatuum diuisio facta est, sunt intelligenda in proprio populo, non in alieno, nisi illius populi Præsul præter assensum. ita Fuscus Gratianus, Riccius, & Barbosa.

98 Episcoporum namque præcipuum munus prædicatio est: & ideò Apostolus 1. Timoth. 3. Episcopum vult esse Doctorem, *vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere*, sicuti iniqui & peccatores hoc munus assequi prohibentur, ita indocti & imperiti à tali officio retrahuntur, illi enim exemplo suo vitam bonorum corrumpunt, isti sua ignauia iniquos corrigere nesciunt. Quomodo enim Episcopi docere poterunt, si ipsi non didicerunt, & si nesciunt docere, desinant locum docendi, quem habent: ignorantia quippe Præsulum, vitæ non congruit subditorum: nam ex officio tenentur subditos docere, atque instruere, & aduersarios & impios reuincere, qui nisi refutati fuerint, atque conuicti, facilè poterunt simplicium corda peruertere. Meritò enim de illis dicere possumus quod scriptum extat Canticor. 99 *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium*: Sed quare mille clypei pendent, si sibi vnum sufficit? quia Episcopus non solùm debet esse peritus sibi, sed etiam subditis & esse omnium armatura, & scutum, vt debiles sua doctrina & prædicatione munire, & fortificare valeat. Pendent etiam ex eo mille clypei, vt in eis iacula subditis iacta recipiat, & vt ad eum omnes accedentes ita

fortes & munitos mittat sua sapientia,& scripturarum disciplinis,quòd illud eis seruiat contra inimicorum insidias, pro scuto pendent etiam ex eo mille, vt inter subditos elargiatur, hoc est, doctrinam & eruditionem quam habet, ita subditis communicet, quòd intelligant in eo habere doctorem & protectorem, qui in necessitatibus eorum scutum sit, vt eis subueniat. Hac enim de causa valdè Episcopis in propria Diœcesi residentia commendatur & omnibus prohibetur ibi prædicare, quia indecens & inconueniens est, quòd oues alieno defendantur scuto, atque alantur pabulo, & meretricum more, subditi, qui filiorum vicem obtinere debent, exponantur,vt alieno alantur lacte,& extraneorum protegantur scuto.

100 Sed quia ex infirmitate, seu ex alia iusta causa non semper prædicare Episcopi queunt, permissum in diuersis Conciliis est eligere verbi Dei concionatores peritos, qui diuini verbi mysteria sedulò populo & subditis annuntient. *c. Episcopus nullam.* 88.*dist. c. inter cætera. de offic. ordinar.* Concil. Trident. *de reform. sess.* 5. *cap.* 2. *& de reformat sess.* 24. *cap.* 4. Latè Filesacus *de sacra Episcopor.auth. cap.*1. §.4. *& cap.* 15. *per tot.*Barbosa *in pastorali*, *part.*3. *alleg.* 76.*num.*4.

101 Et sic ad Episcopum, non ad ciuitatis communitatem, aut ad Ecclesiæ Capitulum pertinet eligere Prædicatores, quacumque consuetudine seu priuilegio non obstante. Barbosa *suprà num.* 6. Et sic in Aduentu, Quadragesima, & in cæteris festiuitatibus, ad eum spectat electio, & soluere Prædicatoribus stipendium, ratio est, quia ipse ex officio prædicare tenebatur, & ob infirmitates, seu ob impedimenta, alium loco suo ponit:igitur ad eum substitutum gratificare spectat, non ad Capitulum Ecclesiæ, nisi sede vacante, vt sacra Congregat. declarauit, *super cap.*8. *Concil. Trident. de reformat. sess.* 24. teste Vincentio de Marzilla *lib.* 1. *tit.* 4. *de verbi Dei concionatore.fol.mil.i*5 r.

Et quia Episcoporum proprium munus prædicatio est, prohibetur omnibus Religiosis concionari, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, nisi à suis Superioribus examinari de moribus, & scientia, & approbati in scriptis se præsentauerint coram Episcopo illius loci, vt benedictionem, & licentiam obtineant. Emanuel Rodriguez *tom.*3.*quæst. regular. quæst.* 32. *art.* 5. Barbosa *in pastorali*, *part.* 3. *allegat.* 105. *num.*26. Henriquez *lib.*7. *de indulgentiis c.*26. *iuxta finem.* idem Barbosa *in remissionibus ad cap.* 2. *sess.* 5. *de reformat. num.*7. *fol.* 9. & ibi Henriquez & Rodriguez referunt,Religiosos sanctissimæ Societatis IESV habere priuilegium à Gregorio XIII.concessum, quod vbicumque itinerantes possint prædicare, & confessiones audire, si semel approbati fuerint, dummodò id fiat non contradicentibus curatis, vel in locis vbi Episcopus adest, petita ab eo,& obtenta licentia. 102 103

Regulares accedentes pro concionandi licentia obtinenda,ab Episcopo non debent examinari, nisi consuetudo in contrarium extet: quia cēsentur mitti examinati à suis Prælatis, & in Concilio Trident. *cap.*2. *sess.* 5. non fit de examine faciendo mentio,sed tantùm de benedictione petenda. Miranda *in Manuali q.*50. *art.*2.*conclus.*1.*in medio.*Barbosa *in pastoral.p.*3.*alleg.*76.*n.*23. 104

SVM

SVMMARIVM.

Licentia

DE

DE TESTAMENTIS.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

1 PRo huius primæ partis complemento placet agere de vltimarum voluntatum dispositione, quia quantò difficilior est eius materia, cautiùs circa ea agendum est, ad cuius enodationem præmitto.

2 Episcopo sæculari ratione suæ personæ non esse testari prohibitum, cum ad paupertatem aliquo voto non obligetur. Diuus Thomas 2.2. *quæst.* 185. *art.* 6. Soto *de iustitia & iure quæst.* 4. *art.* 3. & sic tam in vita quàm in morte de bonis propriis, & de aliunde quæsitis, quàm ex reditibus Ecclesiæ testari poterit, seu disponere. Lasarte de Alcaualas. *c.* 19. *num.* 49. Didacus de Spino *in speculo testamentor. part.* 14. *num.* 22. Sarmiento *de reditibus, part.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. Molina *de iustitia, disp.* 147. *conclus.* 1. *col.* 5.

3 De reditibus verò Episcopatus nequit in morte disponere: sed hoc non prouenit ratione personæ, sed ratione rei, & ex natura ipsius rei, hoc est, Episcopatus, quem siquis obtinuerit à fructuum dispositione in morte priuatur. Lasarte, Spino, & Sarmiento.

4 Et sic constat Episcopum sæcularem liberè posse disponere, & testari de rebus ante Episcopatum habitis, & de à parentibus, seu cognatis relictis, & de acquisitis sua industria, & labore, & etiam de prouenientibus ratione Ordinis sacerdotalis, dum non sint prætextu Episcopatus vel Ecclesiæ, vel comparatis intuitu Ecclesiæ. *c. quicumque cum sequentibus* 12. *quæst.* 13. *c. fixum. cum multis sequentibus*, 12. *quæst.* 5. *auth. licentiam. c. de Episcopis & clericis. can.* 1. *de successionibus ab intestato.* Molina *de Hispaniar. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 27. vbi alios citat. Couarruuias *in c.* 1. *de testamentis, num.* 11. Mantica *de coniecturis vltimarum, lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 4. Ægidius de Bellamera *cons.* 1. *num.* 47. *fol.* 17. Thomas Docius *cons.* 58. *incipit vito themate. n.* 3. Nauarrus *de reditibus in apologia, quæst.* 3. *monit.* 4. Baldus *in auth. licentiam. c. de Episcopis & clericis, num.* 1. & ibi Salicetus, Franciscus Leo *in thesauro part.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. & 2. Siculus *de præstant. Cardinal. basilica* 1. *part.* 3. *num.* 5. Sebastianus Brant. *in rubrica. c. de Episcopis, & clericis.* Decianus *responso* 80. *tom.* 4. *diuersor.* Lasarte *dict. cap.* 19. *n.* 49. Rodriguez *tom.* 4 *cap.* 67. *de los Obispos num.* 34. Couarruuias *tom.* 2. *variar. cap.* 1. *num.* 3. & 11. *vsque ad finem.* Barbosa *in pastorali, part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 10. Syluester *verbo Episcopus, n.* 9. & Emanuel Sa *eodem verbo n.* 32.

Episcopus regularis cùm à paupertatis voto non liberetur, neque efficiatur Dominus redituum Episcopatus, (sicuti est Epicopus sæcularis) Gloss. *in c. quorumdam verbo mendicantium. de elect. in* 6. & *in c. de Monachis. verbo discedere* 16. *quæst.* 1. & *in c. vnico. verbo legimus* 18. *quæst.* 1. Diuus Thomas *quæst.* 88. *art.* 11. *ad* 5

X

4. *& quaest.* 185. *art.* 4: *ad* 3. *& in* 4. *sentent. dist.* 38.*quaest* 1. *art.* Nauarrus *in comm.* 1. *de regul. num.* 31. *& comment.* 2. *num.* 17. *vers. quaestionis est. & de reditibus quaest.* 1. *monit.* 9. *num.* 1. *& monit.* 11. *num.* 1. *& monit.* 52. *num.* 1. Henriquez *in summ. lib.* 10. *de sacram. Ordinis*, *cap.* 32. §. 5. *& c.* 33. §. 3. Couarruuias *in cap.* 1. *num.* 8. *de testamentis.* Gregorius de Valentia. 2. 2. *disp.* 10. *quaest.* 3. *punct.* 8. Azor *institution. moralium*, *part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 9. *quaest.* 2. *vers. profecto* Barbosa *in pastorali part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 19.

6 Eo quòd abdicatio (vt iam diximus. *cap.* 5. *num.* in hac prima parte.) omnis dominij non obstat regulari Episcopo dummodò habeat liberam & amplam omnium bonorum administrationem, de quibus in vita tam amplè potest disponere licitè, quàm amplè Episcopus saecularis. Nauarrus *de reditibus quaest.* 1. *monit.* 8. *& monit.* 33. *num.* 1. Anastasius Germonius *de indultis Cardinalium* §. *regularia beneficia*, *num.* 47. & sic decisum fuisse in Rota testatur Barbosa *num.* 22.

7 Et sic testari, vel in morte disponere, etiam de iure haereditario prouenientibus, vel derelictis ab amico nequit: (nam licèt ius succedendi patri, vel ab j consanguineo,
8 recuperet. *c. vnico* 18. *quaest.* 1. *l.* 1. *c. de sentent. passis & restitutis.* & sic possit petere legitimam suam, non vt sibi acquirat, sed vt post mortem relinquat. Rodriguez *in quaestionar. verbo Episcopus, & tom.* 4. *de sus obras c.* 68.
9 *num* 4. Barbosa *num* 29.) Non tamen recuperat ius condendi testamentum, cum non possit id sibi appropriare, vt in morte de eo disponat, ob votum paupertatis. Gloss. *in author. licentiam. c. de Episcopis, & clericis*, & ibi Baldus *num.* 3. *auth. ingressi. c. de Sacrosanctis Ecclesiis.* Panormitanus *in c. cum olim de priuileg. num.* 7. Stunica *de vera religione, lib.* 2. *cap.* 27. *de voto paupertatis.* Siculus *de praestant. Cardin. quaest.* 3. *basilica primae partis*, *num.* 51. Diuus Thomas 2. 2. *quaest.* 185. *art.* 8. *num.* 8. Thomas Docius *cons.* 58. *incipit in isto themate. num.* 2. Rodriguez *quaest. regular. tom.* 2. *quaest.* 58. *art.* 7. *& tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. Ioannes de la Cruz *in director. lib.* 1. *cap.* 2. *dub* 7. Molina *de Hispaniar. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 28. Molina Theologus *de iustitia, tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 150. Simon de Praetis *de interpretat. vltimar. vol.* 1. *lib.* 2. *dub.* 1. *interpret.* 1. *fol.* 4. *incipit*, *habilis qui tempore*, *n.* 61. *fol. mihi.* 83.

Aliter est in Papa, qui licèt regularis sit, *(auth. licentia c. de Episcopis & clericis seruata)* testari poterit. 10
Gloss. *in l. cum haeredes. c. qui testamenta facere possunt.* Martinus Laudensis *de principibus*, *quaest.* 243. Nauarrus *de reditibus*, *in apologia quaest.* 3. *monit.* 2. *num.* 8. *& monit.* 6. *num.* 2. sed non ad vsus prophanos, sed ad pios. Nauarrus ibi.

Et licèt de iure antiquo bona 11
Episcopi decedentis non monasterio, sed Ecclesiae competebant post eius mortem, hodie verò Camera Apostolica succedit Episcopis regularibus in omnibus bonis, quolibet modo acquisitis, & saecularibus in acquisitis intuitu Ecclesiae, & etiam ex reditibus Episcopatus, si licentiam de eis disponendi non habeant: quod non ab antiquo introductum est, (testantur Valencuela, & Nauarrus) sed à tempore; cuius initij apud plerosque habetur memoria. Nam antea non solitum erat ex haereditate Episcopi decedentis, nisi aliquid, puta rem vnam, quam Camera eligebat, deducere ex supellectile, quae luctuosa

ctuosa vocabatur. Valencuela *cons.* 98. *incipit quamuis priorum. num.* 33. Nauarrus *in apologia de reditibus, quaest.* 3. *monit.* 4. Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras cap.* 68. *num.* 4. *fol.* 103. Molina *de iustit. tract.* 2. *disp.* 147. *col.* 5. *fol.* 517.

12 Quod etiam procedit in Episcopo titulari, cui Camera succedit. Azor *institut. moral. part.* 1. *lib.* 12. *cap.* 10. *quaest.* 7. *ante finem.* Barbosa *in pastorali, part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 29.

13 At verò Ecclesiæ cathedrali ex bonis Episcopi decedentis, siue regularis, seu sæcularis sit, competunt omnia ornamenta Pontificalia: & in hoc includitur mitra, baculus, annulus, calix, & abacus argenteus, & deauratus, baldaquinum, puluinar, & cætera quibus vtebatur cum Pontificaliter celebrabat, licèt etiam eis vteretur priuatim in suo sacello, & in domo. Et ad hoc seruari solet, quòd quando prima vice Pontificaliter celebraturus est, Capitulum habeat Notarium, qui numeret, & testificetur tam ornamenta quàm abacum, baldaquinum, & puluinar: vt licèt postea in domo priuatim eis vtatur, constet ex Pontificali esse, & quòd Ecclesiæ pertinet, tam in morte quàm in translatione, seu in renuntiatione; sed in hoc Ecclesiarum consuetudines attendantur.

14 Et etiam vt mortis tempore contentiones, & fraudes euitentur, debent Episcopi sæculares inuentarium facere illarum rerum, quas habent, siue ex propriis reditibus, siue ex patrimonio antequam primi Episcopatus possessionem obtineat. *c. manifesta c. sint manifesta* 12. *quaest.* 1. *c. Syracusana.* 18. *dist.* Barbosa *in pastorali, part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 15. Quod etiã Episcopi regulares facere tenentur, ne monasterium defraudetur in libris, & in aliis rebus, quas habent tempore quo creantur Episcopi: nam si hoc non faciunt, semper præsumitur quòd omnia quæ habent tempore mortis, esse intuitu Ecclesiæ acquisita. Gloss. 15
in c. sint manifesta 12. *quaest.* 1. nisi probetur aliunde acquisiuisse, vel coniecturæ concurrerent ex quibus constaret non ex Ecclesiæ reditibus, sed aliunde, vel ex patrimonio habuisse: & quod semper in dubio requiratur plena probatio, quia præsumptio in fauorem Cameræ Apostolicæ extat. *auth. licentiam.* & ibi Gloss. & Salicet. *num.* 3. *c. de Episcop. & clericis.* Innocentius *in c.* 1. *& in c. cum in officiis. de testamentis*, & ibi Panormitan. *& in d. cap.* 1. *num.* 1. Molina *de iustit. tom.* 1. *disput.* 147 Tiberius Decianus *responsor. tom.* 4. *responsor.* 80. *numero* 1. *&* 3.

Quod adeò verum est, quòd si Episcopus aliquid emat, & dicat emere ex bonis propriis, & non ex bonis Ecclesiæ: nam & tunc præsumitur ex Episcopatus reditibus esse, nisi contrarium probetur. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *cap.* 67. *de los Obispos, num.* 34. 16

Neque in contrarium facit textus *in l. si defunctus* 10. *c. de arbitraria tutela.* vbi dicitur, quòd si tunc temporis quando tutor accessit ad gerendam tutelam, esset pauper, & finita gestione reperiatur diues, præsumitur sua industria, & labore, non ex bonis pupilli ditatus: & si contrarium pupillus dicere vult, probare tenetur. Et cum Episcopus tutori assimiletur, & Ecclesia pupillo, idem videbatur dicendum: nam non est Episcopo pauperi augmentum patrimonij, quod laboribus multis, & industria acquisiuit, 17

interdicendum. Quam difficultatem sentit Gloss. *in d. auth. licentiam. & c. sine manifesta.* sed sine solutione relinquit; sed ni fallor, hæc est, quòd tutor mercaturam, vel alterius negocia, seu aliud ministerium exercens, sua industria, & labore multa potest acquirere sibi: quia licèt tutelam habeat, potest licitè in aliis rebus & officiis se occupare, ex quibus emolumentum sentiat.

18 Sed Episcopus qui totus subditorum curæ & saluti semper, & continuò se impendere tenetur, quomodo valet mercaturam, vel alia negocia, ex quibus commodum reportet, exercere: & si fortè

19 exercuerit, quia turpiter quærit, acquisita ex eis, ex bonis sponsæ, ne in eo turpe detur lucrum, censentur habita. Argumento textu. *in l. Quintus Mutius 51. ff. de donationibus inter vir. & vxorem. l. etiam si vxoris. c. de donationibus. l. 2 tit. 15. part. 3.* Egregiè Abbas *in c. cum esses. num. 25. de testamentis.* Et si licitè acquisiuit, ex donatione facta ab amico, vel ex alia causa probare tenetur: quia in dubio præsumptio contra eum extat.

20 Sed licèt Episcopus regularis testari nequeat, poterit testamentum quod fecit in sæculo antequam Religionis habitum suscepisset, postea creatus Episcopus reuocare. Argumento text. *in l. sed si mors 13.* ibi, ita tamen vt non adimatur marito licentia eam reuocare. *ff. de donation. inter virum & vxorem.* & ibi Bartol. *num. 2.* Iason *in author. ingress. c. de Sacrosanct. Ecclesiis, num. 17.* & ibi Petrus de Bergnia *in addit. ad Butrigar. limit. 6.*

Contrarium, nempe non posse eum reuocare, tenent Tapia *in dict. authör. ingress. c. de Sacrosanct. verbo idcòque neque de his. cap. 1. num. 67.* Barbosa *in pastorali, part. 3. alleg. 99. num. 15.*

Episcopus sæcularis de fructibus mobilibus ex reditibus Episcopatus habitis, etiam constitutus in ea infirmitate, ex qua decessit, testari poterit, relinquendo, seu donando seruis suis in remunerationem, dummodò absit fraus, seu dolus. *c. relatum 2. de testament. c. si quis, de peculio clericor. c. hac. c. charitatem. c. quicumque 12. quæst. 2.* Panormitan. *in c. cum olim. 2. de priuileg. num. 8. & consil. 10. part. 2. num. 3.* Molina *de Hispaniar. primog. lib. 2. cap. 10. num. 24.* Molina Theolog. *de iustit. tom. 1. tract. 2. disput. 148. conclus. 4.* Tuschus *liter. E, conclus. 181. num. 1.* Tiberius Decianus *responsor. tom. 4. respons. 80. n. 20.* 22

Episcopus sæcularis, cuius Episcopatus apud infideles consistit, de omnibus bonis testari & disponere poterit, neque contra eum est præsumptio, si acquisiuit ex reditibus Ecclesiæ, cùm non percipiat ex ea reditus. Baldus *in author. licentiam. c. de Episcop. & cleric.* Thomas Docius *cons. 58. incipit viso themate.* 23

Episcopo regulari, seu sæculari solus Romaus Pontifex licentiam testandi concedere valet. Ægidius de Vellamera *consil. 1. num. 47.* Hostiensis *in summ. de pœnitent. & remiss. §. confitendum. vers. cui Cardinales.* Andreas Siculus *de præstant. Cardinal. part. 1. 3. & 4. basilica primæ partis.* Franciscus Leo *in thesauro, part. 3. cap. 3. num. 31.* Diuus Thomas *2. 2. quæst. 189. art. 8.* Iason *in author. ingressi. c. de Sacrosanct. Ecclesiis.* Molina *de Hispaniar. vbi suprà num. 28.* Alter Molina *disput. 147. consil. 1. num. 11.* Armilla *verbo Episcopus, num. 8.* Mieres *de maioricatu part. 1. quæst. 1. tom. 1. num. 52.* Decianus 24

nus *respons.*80.*num.*14.*tom.*4.vbi con-
25 trarium tenentes refutat.

Episcopus regularis si petit Papæ licentiam testandi, duo exprimere tenetur, vnum quòd est religiosus, aliud quòd est Episcopus. Sanchez *in summa tom. 3. de religione. lib. 6. cap.6. num.* Rodriguez *tom.4.cap.*68. *num.* 4. Barbosa *in pastorali, part. 3. alleg.vltim.n.*29.

26 Sed si disponere tantùm vult de bonis patrimonialibus, vnum tantùm exprimere tenetur, dicens, qòud est Religiosus Barbosa ibi *num.*25.

27 Dum Episcopus testatur, non requiritur quòd exprimat se testari virtute priuilegij. Molina *de iustit. tom.*1.*disp.*140.

28 Licentia testandi Episcopo seu Cardinali concessa, non expirat morte Pontificis concedentis, etiam si antequam executioni mandetur, moriatur Papa. Argumento text. *in l. 1. ff. de constitut. princip. & in leg. imperialis.* §.1. *vers. sed & si talis. c.de nupt.* & ibi Doctores *l.*53.*tauri.* & ibi Antonius Gomez *c.precarium. fin. de precario.c.si super gratia de off. delegati. lib.6.c.si gratiosè de rescriptis eodem lib.* & ibi Geminianus & Anchartanus, Molina *de iust.tom.*1.*disp.*141.*in fine. decis.*Rotæ *in nouiss.decis.*47.*part.*1. *n.*15.*fol.mihi* 29.Riccius *in prax.resol.* 386.Nauarrus *de reditibus q.*3.*in apolog.monit.*8.*&* 9. Sanchez *de matrim. l.*8.*disp.*28.*n.*81.Azeuedo *in l.*2. *tit.*7. *l.*5.*recopil.n.*5.Rodriguez *q.reg.tom.*2. *q.*46.*art.* 7. & latè *in art.* 8. *& tom.*3. *q.*69.*art.*6.Barbosa *in pastorali.part.*3. *alleg.*114 *num.*25.

29 Sed si Episcopns decesserit non condito testamento, licèt haberet licentiam testandi, nihil prodest ad hoc vt bona non applicentur Cameræ, nisi in licentia cautum sit: quòd si non condito testamento decedat, succedant proximiores ab intestato. FranciscusLeo *in thesaur p.*3. *c.*3. *n.*30. Anellus Amattus *cons.* 1. *n.*31.*vol.*1.

Si in aliqua Ecclesia priuilegiū sit, 30
quòd eius Episcopus possit tempore mortis disponere vsque ad summam centum, si impetrat licentiam testandi, tenetur exprimere, ac facere mentionem de primo priuilegio. Menochius *de arbitrar.lib.* 2. *cent* 3. *casu* 203.*num.*36.

Episcopo cui testandi licentia 31
cōcessa est, licebit etiam codicillos, 32
& donationem mortis causa facere. Text.*in l.filiusfamilias* 7.*ff.de donationibus*, ibi, vt donare & mortis causa, & non mortis causa possint, cum testamenti factionem habeant.*l.Marcellus* 15.*ff.de donationibus causa mortis.*Quintilianus Mandosius *in prax. tit.de sign.& grat.* § *de licentia testandi vers.per formulam præmissam.*Ægidius Coninck *de sacramentis.disp.* 33. *dubit.*2.*n.*19.Simon de Prætis *de interpretat.vltim.voluntat. vol.*1.*l.*2. *dub.*1. *interpr.* 1.*solut.* 4. *incipit inhabilis qui tempore,n.*63. *&* 64.*fol.* 83. Contrarium probare nititur Philippus Decius *cons.*512.*per totum.*

Licentia testandi cōcessa Episcopo 33
regulari, seu sæculari, qui vult testati de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, conualescere facit testamentum antea factum.*l.si quis filio.*§.*irritum.ff.de iniusto rupto:*& ibi Paulus de Castro *n* 4.Immola *n* 2.& Bart *n.pene vltim.* nam Papa non requirit nisi quod licentia testandi tēpore mortis adeat, virtute cuius testamentum antea factum robur sumat, & effectum.Iason *in auth.ingressi.c de Sacrosanct. Eccles.* Tellus Fernandez *in l.*4.*tauri.num.*4. Antonius Gomez *in l.* 41. *tauri.n.*2. *vers.*3. *infertur.* Sanchez *de matrim. l.*8.*tom* 3.*disp.* 1.*n.*9. Molina *de iustit. tom.*1.*disp.*141.*ante finem.* Nauarr.*in apolog.de reditib.q.*3.*monit.* 9. *& de re-*

gularibus tom. 2. num. 57. Barbosa *in pastorali,p. 3. alleg. 114. n. 27.* Surdus *conf. 351. num. 48.*

34 Sed ad maiorem securitatem postquam licentiam testandi acceperit, debet coram Notario & testibus per scripturam declarare, quòd virtute talis licentiæ confirmat testamentum antea factum. Simon de Prætis *suprà num. 64.*

35 Licentia testandi episcopo seu Cardinali concessa intelligitur de primo testamento tantū, adeò quòd non possit semel factum reuocare, vel semel factum minùs soléne, aut nullam iterùm condere, aut confirmare. Philipp. Decius *per plura fundamenta, cons. 512. incipit cum Reuerendissimus Cardinalis col. 2. n. 3.* Socinus Iunior *cons. 89. vol. 1.* Quintil. Mandosius *in prax. tit. de signat. §. de licentia testandi. vers. per formulam præmissam.* Tiraquellus *in l. boues. §. hoc sermone, num. 128. de verbor. significat.* Couarruuias *in c. cum in officiis. de testament. num. 8. in antiqua edit.*

36 Sed contrarium testantur esse verissimum omnes regnicolæ, & cæteri Scribentes, nempe, quòd licentia testandi data episcopo, seu Cardinali, non extinguatur primo actu; sed quòd licebit sæpiùs pro libitu mutare testamentum, nam per dictam licentiam conceditur libera testamenti factio. Argumento text. *in l. si quando 35. c. de inofficios. testam.* Gloss. *in cap. 1. de rescript.* At verò legitima testamenti factio ita vsque ad mortem deambulatoria est, quòd sæpiùs mutari poterit. *l. sancimus 27. c. de testamentis. l. quod si iterum 4. ff. de adimend. legatis. l. si quis. in pr. 22. ff. de legatis. 3. l. omnium 19. c. de testament. §. posteriora.* & ibi Viglius *instituta quibus modis testamenta infirmentur.* Mantica *de coniecturis vltimar. lib. 11. titulo 1. num. 1.* Angelus & Alexander *in l. quidquid adstringendæ. ff. de verbor. oblig.* Tiraquellus *in d. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbor. num. 46. & limitat. 32. num. 1.*

Et cùm episcopi per dictam licentiam legitimam & consuetam testandi factionem recipiant, poterunt sæpiùs pro libito mutare testamentum, & aliud de nouo, seu alia facere. Tellus Fernandez *in l 4. tauri. num. 3. & 6. cum sequenti. & in l. 35. in pr.* Matienço *in l. 9. tit. 4. lib. 5. recopil.* Gloss. *1. num. 3. Decisiones* Rotæ *in nouissimis diuersor. auditor. decis. 47. p. 1. fol. mihi 29. num. 1.* Riccius *in prax. resolut. 386.* Gregorius Lopez *in l. 32. tit. 9. part. 6. quæst. 17. & 21.* Molina *de Hispaniar primog. lib. 1. cap. 11. num. 45.* Sarmiento *de reditibus p. 4. cap. 4. n. 3. cum sequenti.* Nauarrus *tom. 2. de reditibus q. 3. monit. 9.* Tiraquellus *in d. l. boues. §. hoc sermone. limitat. 17. num. 1. & 2. & limitat. 15. num. 5.* Molina Theologus *de iustitia & iure, tom. 1. disp. 141. ante finem.* Couarruuias sibi ipsi contrarius *in d. c. cum in officiis de testam. num. 8.* in editione Salmanticæ anno de 1578. Simon de Prætis *de interpretat vltimar. voluntat, vol. 1. lib. 2. but. 1. interpretat. 1. solut. 4. num. 42. fol. 83.* emanuel Rodriguez *tom. 3. q. 69. art. 5.* Beralta *in l. si quis in princ. num 94. de legatis 3.* Æmillius Ferretus *cons. 13 in pr.* Ægidius Coninck *de sacrament. disp. 33. dub. 2. num. 18.* Barbosa *in pastoral. part. 3. alleg. 114. n. 25. & 26.* 37

Licentia testandi concessa episcopo intelligitur ad pias causas, non ad prophanas: licèt in concessione dicatur ad quoscumque vsus, si non exprimatur etiam ad prophanos. Molina Theol. *de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 147. & disp. 141.* idem Molina *de maioricatu & tributis, disput. 604. num. 4.* Alter Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 9. num. 67. & in d. lib. 2. c. 10. num. 30.* 38

*num.*30.Nauarrus *in apologia de redditibus q* 3.*monit*.6.*n*.2.

39 Et etiam si habeat licentiam testandi ad quoscumque vsus, maioratum instituere nequit, cùm licentia intelligatur ad vsus pios, & cum maioratus sit ad profanos, nihil prodest, nisi in licentia disponere ad profanos concedatur: quia tunc quoad forum exterius valebit institutio maioratus, quoad interius ipse videbit, an eum causa secum sit dispensatum. Molina *de primogenitis*,*l*.2. *c*.10.*n*.30.*alios referens*.

40 Potest Episcopus maioratum tuta conscientia instituere de fructibus, qui iuxta dignitatem suam erant necessarij ad suæ familiæ sustentationem, & tamen genus suum fraudando consumere noluit, sed conseruare ad maioratum instituẽdum: sed nihilominus ad hoc vt talis institutio quoad forum exterius valeat, debet interuenire Papæ licentia. D. Thomas 2.2. *quæst*. 185. *art*.7. Nauarr.*in man cap*.25.*num*. 127. Soto *de iustitia quæst*. 4. *art*, 3. Molina *de Hispaniar. primog. lib*. 2. *cap*. 10. *num* 50.

40 Episcopus sæcularis dum viuit recta valetudine, donare, aut maioratum instituere de bonis acquisitis ex redditibus, etiam ad profanos vsus, & licèt grauiter peccet, valebit: dummodò per contractum inter viuos irreuocabilis fiat, & possessionem tradat; nam si est reuocabilis, vitiatur, & nullum operatur effectum. Molina *de Hispaniarum.lib*. 2. *c*.10.*n*.31 *vsque ad* 34. Alter Molina *tom*.1.*disp*.148.*in pr*.

41 Et etiamsi maioratum instituat, aut donationem faciat, constitutus in ea infirmitate, ex qua è vita migrauit, dũmodò irreuocabilis sit, & possessionem tradat, valebit, neque mortis causa factus censetur, nisi aliquæ coniecturæ adeant, ex quibus causa mortis donauisse constet. Molina *de Hispaniar. suprà num*. 77. & Molina Theolog.*concius*.5.

Poterit etiam Episcopus sæcularis qui patrimonium habet, vel redditus aliunde quàm ex Ecclesia, vel Episcopatu, poterit illos reditus, vel patrimonium conseruare, & se alere, & familiam ex redditibus Episcopatus, & postea in morte relinquere consanguineis, vel personis sibi gratis, vel de eis aliter disponere. Emanuel Rodriguez *tom*.4.*cap*.68.*num*.5. Marcellus de Mauro *alleg*. 63. *n*.10. *fol*.193. alios referens. Innocentius & Panormitan. *in c. Episcop. de præbend*. Felinus *in c. postulasti*, *de rescriptis*, *num*.6 Soto *de instit. lib*.10.*q*.4. *art*. 3. Nauarrus *de redditibus quæst*.1. *num*. 78. Couarr. *in c*.1. *de testament. num*. 1. Hoseda *de incompatibilitate beneficior.cap*.18. *num*. 45. Menchaca *illustr.controuers.c*.105.*n*.9. Menoch. *de arbitrar.casu* 145. Cenedo *in collect.ad decretalis,collect*. 53. *n*.4. Barbosa cum aliis *in pastoral p*.3. *allegat*. 114.*n*.36. 42 43

44 Testamentum Episcopi vel Cardinalis non subiicitur querelæ de inofficioso testamento: iuxta dispositionem textus *in l cùm lege* 45. *c de Episcopis & clericis*. Andreas Siculus *de præstantia Cardinal. quæstione* 3. *basilica primæ partis*, *numero* 8. & 9.

45 Cardinalis potest si sæcularis est, testari de eo stipendio, quod intuitu galeri Cardinalit j à Papa sibi datur. Mantica de coniecturis, *lib*. 2. *tit*. 9. *num*.3. Couarruuias *in c*.1. *de test*-*m. num*. 11. Nauarrus *de redditibus*.*q*.1. *monit*. 19. *num*. 1. Rodriguez *tom* 4. *cap*.67. *de los Obispos*, *num*.34. Barbosa *in pastorali*, *part*. 3. *allegat.vltima,num*.10.

46 Potest Episcopus sibi sepulturam eligere

gere extra Diœcesim, & extra remotos limites prouinciæ,& debent fieri expensæ ex bonis ipsius defuncti,licet acquisitis intuitu Ecclesiæ. Geminianus *cons.1.num.5.* Hieronymus Venero *in examine Episcopor. lib.4.cap.17.num.7.fol.288.*

47 Quibus expensis Episcopi sint sepeliendi.Paulus de Castro *in l.1.§. de impensa,ff.ad legem falcidiam.* Garcia *de expensis,cap.7 num.vitim. & de nobilitate gloss 18.num. 44. & gloss.35. num.59.*

48 Si Episcopus ex hac vita discedit, non electa sepultura,debet sepeliri in Ecclesia cathedrali, quia ibi domicilium vt cum vxore habere reputatur.

49 Si verò extra ciuitatem vbi habet sedem Episcopalem,reducuntur ossa ad suam ecclesiam cathedralem. Et si fortè duos Episcopatus habuisset, quorum vnus alteri vnitus est,sepelietur in Ecclesia cathedrali cui vnita est altera Ecclesia cathedralis, nam illa vi principalis habetur: Si duos Episcopatus dispensatiuè habuisset,in Ecclesia cathedrali vbi ferè continuò residebat. Si fuisset alterius Episcopi coadiutor, in illius Episcopi cathedrali, cui datus erat coadiutor. Si extra propriam Diœcesim,& in ciuitate alterius Episcopi,in cathedrali illius ciuitatis. Sebastianus de Medicis *de sepulturis quæst.7.num.6.fol.184.*

50 Hæredes Episcopi mortui tenentur propriis sumptibus reficere omnia, quæ tempore mortis Episcopi deteriorata sui diminuta inuenientur,ad quod cópelli possunt. Gloss. *in auth.idem de Nestorianis.c. de hæreticis.*Ioan.de Platea *in l.vnica,c.de colonis Illiricanis,lib.11.num.4.* Molina *de primogenitis lib. 1. cap. 27. num.2.* Alter Molina *de maioricatu tract. 2. disp.646.num.3.* Gregorius Lopez *in l.7.tit.9.p.6.*Ioannes Garcia *de expensis c.11.n.66.vsque ad 74.*

In quo non habet locum compensatio: nam si Episcopus defunctus multa consumpsisset in alios vsus necessarios Episcopatui, & alia deteriorata fuissent,non admittitur compensatio;sed nihilominus tenetur reficere deteriorata.Argumento text.*in l.si quis negotia aliena. 1.ff. de negotiis gestis.* Gregorius Lopez, & Ioannes Garcia *suprà*, & Molina *de primogeniis dict.num.* 3. hisce verbis; quod nos in hæredibus Prælatorum non semel pronunciatum accepimus,imò in casu contingenti, vidimus Prælatum, qui plusquam sex millia ducatorum in ædificiis Episcopatus consumpserat,condemnatum fuisse ad restitutionem rerum deterioratarum,meliorationis computatione non admissa. 51

Sed hoc non placet Molinæ Theologo *vbi suprà num.5.*

De spolio Episcopi decedentis, quod pertinet Pontifici, non debetur regalis decima: secus verò de spolio, quod ad hæredes seu consanguineos pertinet:latè Lasarte de Alcaualas *c.19.num.*48. *&* 49 cum aliis. 52

Finis primæ Partis.

DE

DE
PRÆSTANTIA,
PRÆEMINENTIA,
AC POTESTATE
SACRI ORDINIS
EPISCOPALIS,

PARS SECVNDA.

DE PRÆSTANTIA, PRÆEMINENTIA, AC POTESTATE SACRI ORDINIS EPISCOPALIS,

PARS SECVNDA.

SVMMARIVM.

CONCILIA congregari quo tempore cœperunt. num. 1.

Concilium generale qualiter appelletur: & qui in eo congregentur. num. 2.

Episcopi an debeant vocari ad Concilium num. 3.

Episcopi titulares an vocentur, & quid de illis qui renuntiarunt loco, non dignitati. num. 4.

Contra Augustinum Barbosam insurgit author. num. 5. *vsque ad* 8.

Episcopus, qui duas Ecclesias habet, vtrum habebit in Concilio duas voces num. 6.

Vocem quòd habent Episcopi *in Concilio, vtrùm sit ratione Ecclesiæ, an ratione dignitatis.* num. 7.

Episcopi titulares verè Episcopi *sunt, ac priuilegia Episcopalia retinent.* num. 8.

In Concilio generali qui habeant vocem decisiuam. num. 9.

Episcopi quali ornatu debeant ingredi in Concilio generali. num. 10.

Antiquitùs primum locum obtinebant in sedendo Episcopi. numero 11.

Olim an Episcopi meliori ac honorabiliori loco sederent, quàm Cardinales.S.R.E. num. 12.

Episcopi, & Archiepiscopi qualem ordinem in sedendo obseruent. num 13.

Decretum Concilij Meliuitani refertur num. 14.

Concilium generale an possit cognoscere de controuersia orta su-

omnes titulum sui beneficij exhibeant. num. 47.

Vtrùm quòd non habeat votem in Capitulo nisi in sacris constitutus. num. 48.

Rem Ecclesiæ vtrum infeudare possit. num. 49.

Vtrum remittere iniuriam. numero 50.

Cogere laicalem potestatem an possit Episcopus, *& in quibus casibus.* num. 51. & 52.

Constitutiones suas, seu statuta an reuocare possit, & quid si essent iurata. num. 53.

Vtrum dispensare in statutis antecessorum, & quid si iurasset ea non reuocare. num. 54.

Literas monitarias vtrum concedere possit Episcopus. num. 55.

Episcopus an in Capitulo *habeat plus quàm vnam vocem: & si ibi adest, an adesse dicatur vt Prælatus.* num. 56.

In illa parte vbi votum Episcopi est, si Canonicorum *vota paria sint, vtrum ibi constituatur maior pars* Capituli. num. 57.

Episcopi maiestuosè suam debent conseruare dignitatem. numero 58.

Iudex numquam excandescere debet aduersus criminosos, neque inlacrymari precibus calamitosorum. num. 59.

Debet præcedere quoscumque in diœcesi sua, & sedere in eminentiore loco num. 60.

Si sedit vt Canonicus, *an præcedere debeat* Canonicos, *& dignitates, & quid si sedit in studio sicut scholaris.* num. 61.

Cardinalis filius Regis an sedere debeat ante Cardinales *antiquiores.* num. 62.

Et Episcopus Consiliarius debet sedere in loco, vbi sederet alius Consiliarius, qui non esset Episcopus. num. 63.

In Vniuersitate Salmantina Episcopi *præcedunt cæteros alios.* num. 64.

In processionibus, licèt in loco exempto fiant, debet præcedere Episcopus Prælatum *illius Religionis, etiam si sit* Prouincialis, *aut Generalis.* num. 65.

Capellanus maior Regalis Capellæ, *in ea existens præcedit Archiepiscopos &* Episcopos *& etiam in qualibet Ecclesia, si Rex præsens fuerit.* num 66.

In Capella *Papæ, in actu requirente ordinem Episcopalem præfertur Episcopus* Cardinalibus *non* Episcopis. num. 67.

Episcopus in vrbe Romana Prothonotarios *præcedit.* numero 68.

DE CONCILIORVM GENERALIVM, ET SYNODALIVM CONGREGATIONE.

CAPVT PRIMVM.

1 ANTIQVISSIMA est in Ecclesia Conciliorum congregatio per longos seruata annos, cœpit namque Apostolorum tempore, colligitur ex illo celebri Concilio Hierosolymitano ab Apostolis congregato, de de quo fit mentio *in c. porro.66.dist.* vbi consecrationis Episcopalis formam successoribus tradiderunt: referunt Viualdus *in candelabro aureo cap.8.de lege canonica num.*12. Hieronymus Roman. *en su republica Christiana, lib.5.cap.*1.

2 Concilium generale Synodus Episcoporum dicitur. *c. sancta Romana Ecclesia,*15.*dist.c.satis euidenter.* 96. *dist.* multos citat Barbosa *in remissionibus ad Concil. Trident. sess.* 1. *num.*3.

Eo quòd in eo totius Ecclesiæ episcopi congregantur, & omnes Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, & etiam sanctæ R. E. Cardinales, Abbates, ordinum Generales, Senatores Rotæ, Principum sæcularium Legati, Oratores, & alij de quibus Roman. *d.lib.5.cap.*2. *vers.& primò nota.*

3 Et sic quando congregatur Concilium omnes vocantur episcopi, & precisè tenentur ire, seu legatum mittere, qui eos excuset: ad quod non trina, sed vnica monitio sufficit: & nequeunt discedere antequam dissoluatur, & quod sancitum est subscribant, aliter enim excommunicationem incurrunt. *c.ego, de iureiurand.* & ibi Bald. *num.* 4. & Panormitan. & cæteri Scribentes. Cataldinus de Boncompagnis *de potestate Papæ, num.*69. Petrus de Monte *de Monarchia Conciliorum, summ. de Prelator. citatione.* Hieronymus Roman. *suprà.*

Episcopi titulares, qui verè episcopi sunt, & præeminentias, ac priuilegia sicut alij Episcopi retinent, debent vocari ad Concilium, & etiam illi, qui renuntiarunt loco, non dignitati. Stephanus Gratianus *disceptat.forens.cap.*191 *tom.*2. *num.*6. 4

Quòd isti episcopi titulares neque debeant vocari, neque teneantur ire ad Concilium generale, insinuat Barbosa *in pastorali, tit.* 1. *c.*6. *num.*10. 5

Quæ opinio nullo modo debet admitti, tamquam non vera, quia Episcopi titulares quoad omnia æquales sunt aliis Episcopis: & quia vocem quam Episcopi habent in Concilio non est ideò, quia est episcopus Auriensis, aut Burgensis; sed quia est Episcopus, cui ratione suæ personæ & dignitatis, competit assistere, & interesse ibi.

Probatur etiam ex eo, quia Episcopus qui duas ecclesias cathedrales dispensatiuè habet, vnam in titulum, & etiam in commendam: vel si vna est vnita alteri, non habebit 6

7 bebit duas voces in Concilio, nisi vnam tantùm: quia vocem quam Episcopi habent in Concilio, non est ratione ecclesiarum, seu nomine earum; sed ratione episcopalis dignitatis, & in propria persona. Ergo nihil interest quòd plures Ecclesias habeat, si vnica persona est: quia vnam vocem tantùm habebit. Argumento text. *in l. si plures 9. ff. de pactis.* Gloss. & Bart. *in l. si consul. n. 1. ff. de adoptionibus.* Stephanus Gratianus *disceptat. forens. tom. 2. c. 291. num. 65.* Sed si non ratione Ecclesiarum, sed Episcopalis dignitatis
8 Episcopi vocem habent in Concilio, Episcopi titulares, qui verè Episcopi sunt, quid obstat quòd ecclesias non habeant, si retinent episcopalia priuilegia, ad hoc vt vocem in Concilio habeant, & ad Concilium vocentur? contra Barbosam *vbi proximè.*

9 In Concilio soli Episcopi, Cardinales, & Patriarchæ, ac cæteri de ordine Episcopali habent vocem decisiuam, cæteri Ecclesiastici, & sæculares, consultiuam. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica lib. 17. cap. 33. §. 4. part. 3. tom. 3. & lib. 18. cap. 26. §. 3.* Augustinus Barbosa *in remissionibus ad Concil sess. 2 num. 3.*

10 Et quando Episcopi in Concilio congregantur, debent ingredi cum sacris & Pontificalibus ornamentis, & cum mitris albis, ac planis, sine baculo & pallio. Petrus de Monte *suprà, de Conciliorum preambulis, summ. 3.* Hieronymus Venero *in examine Episcopor. c. de Conciliorum congregatione, n. 3. & 4.*

11 Antiquitùs Episcopi in Conciliis primum obtinebant locum, ante Principum & Regum legatos: licèt hodie non seruetur. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica, p. 3. tom. 3. lib. 17. cap. 33. §. 4.*

Et nobiliori loco sedebant, quàm Presbyteri, & Diaconi Cardinales. 12
Bellarminus *in apologia pro responsione ad Iacobum Britanniæ Regem, c. 4. de comparatione Regis & Cardinalis.* Boherius *de ordine graduum vtriusque fori, summ. 1. num. 50.* Guillelmus Rodeanus *de simonia, cap. 8. num. 4.* Gonzales *in regul. 8. cancellaria, gloss. 41. num. 22. vsque ad 24.* B. Ioseph de Siguença religiosissimus sanè vir *in vita D. ...i Hieronymi, discursu 6. fol. 249.* ibi, *en los primeros 600. y aun 800. annos ni eran solos, ni los primeros,* (loquitur de Cardinalibus sanctæ Romanæ Ecclesiæ.) *porque para los negocios graues Guntaua el Papa Concilio national de los Obispos de Italia, y aunque se hallauan en ellos los Cardenales tenian el primer lugar los Obispos de jóse por la difficultad de iuntar Concilio.* Petrus de Monte *summ. 1. de ordine assistentium Concilio, num. 2. & 3.* quam prioritatem & ordinem iam non esse in vsu, & de nouo modo & ordine sedendi, Augustinus Barbosa *in remissionibus ad Concil sess. 2. n. 3. fol. 2.*

Tam Episcopi, Archiepiscopi, quàm Patriarchæ, in sedendo ordinem ac prioritatem consecrationis obseruant, vt ab antiquo in variis Conciliis decretum extat. *c. Episcopos. 17. dist.* Filesacus *de sacra Episcopor. author. c. 10. §. 4. fol. 132.* Cassaneus *in catalog. part. 4. consi. 9.* Gregorius Lopez *in l. 9. tit. 5. part. 1.* Felinus *in rubrica de maior. & obed. num. 1.* Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 48. §. 3 num. 14. vsque ad 19.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinalibus, §. 3.* Sebastianus de Medicis *in tractat. de legibus & statutis, p. 1. q. 12. fol. 164.* 13

Et ne lites seu contentiones de tempore consecrationis mouerentur, 14

tur; decretum in Concilio Meliuitano fuit, *cap.* 14.& in Affricano *cap.* 56. Carthag. græc. *cap.* 91. vt episcopi quando consecrarentur, ab Episcopo consecrante literas acciperent, manu eius & aliorum duorum episcoporum consecrantium scriptas, continentes Consulem,& diem, vt nulla altercatio de posterioribus, vel anterioribus oriretur: quòd si illo anno nondum essent creati Consules, vel nulli essent, ea vtebantur formula post cõsulatũ N.V.C. vt decretũ fuit in Concilio Meliuitano *cap.* 20.&hic cõsecrationis ordo, & prioritas,tam religiosè ab episcopis seruatus fuit, quòd si qui Presbyteri, vel Archidiaconi, Abbates, vel Diaconi, ad Concilium à suis episcopis missi essent, eorum vice in subscribendo suorum episcoporum ordinem retinerent, etiam ante Episcopos, qui ordinatione posteriores essent illis episcopis. Ioannes Filesacus *vbi prox. d. c.* 10.§.4.

15 Concilium generale episcoporum legitimè congregatum potest cognoscere super controuersia orta de Papatu. *c. si duo.* 79. *dist.* Syluester *verb. Concilium.num.* 7. *in fine.* Petrus de Monte *de primatu Papæ, summ de Concilij praeminentia,num.* 2. Philippus Decius *cons.* 152. *num.* 4. *&* 12. *tom.* 1.

16 Sed si contendentes de Papatu Concilium congregare noluissent, ne de eis iudicium fiat, quod est satis verisimile facturos, tunc Cardinales debent conuocare ad Concilium interueniente etiam Imperatoris & Regum authoritate, & irrequisitis contendẽtibus vt Concilium congregent: vt factum fuit tempore Sigismundi Imperatoris. Tiberius Decianus *in tractat.criminal. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 52. *num.* 6. Petrus à Monte *summ. de Concilior. general. congregatione, num.* 8. *&* 9. Syluester & Philipp. Decius *num.* 13. Nicolaus de Milis *in repertor. verbo Papa,vers. Papa solus.*

Concilium generale episcoporum legitimè congregatum est iudex competens Papæ, in omne id, quod attinet ad vniuersalem statum ecclesiæ & ad communem reformationem: vt iam sancitum in Concilio Constantiæ celebrato, anno Domini de 1415. tempore Sigismundi Imperatoris, & in Pontificatu Ioannis XXIII. Illescas *in historia Pontificali in vita Ioannis XXIII. fol.* 74. *vers. en las dos otres sessiones sigientes.* Soto *in* 4. *sentent. dist* 21. *quæst.* 2. *art.* 2. Petrus à Monte, Syluester, Philippus Decius,& Milis *suprà.* Cataldinus *de potestate Papæ, num.* 82. Armilla *verbo Concilium, num.* 1. *&* 2. Selua *de benefic. quæst.* 12. *part.* 2. *num.* 6. Rojas Episcopus Serguntinus *in singularibus litera P, singulari.* 146. *per totam.* 17

Sed caue à Deciano, Philippo Decio, Rojas, & ab aliis ex proximè relatis, asserentibus: posse Papam in hæresim incidere,& propter hæresim à Concilio priuari;& Tiberius Decianus *hec addidit in tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 18. Neque tibi videatur nouum quòd Papæ inueniantur hæretici, nam & Liberius Papa Arrianorum erroribus se immiscuit, & Anastasius secundus Nestorianis adhæsit, & Cælestinus errore magno lapsus est, circa matrimonia fidelium. Sed profectò melius dicere nobis licebat, ipsum esse errore magno lapsum circa rem tam grauem, cùm certissimum sit, Papam errare in his non posse, quæ ad fidem pertinent, neque in hæresim incidere; sed ad declarationem distinguo sic. 18 19

Quòd

20 Quòd Pontifex aliquid tamquam Caput Ecclesiæ de consilio Cardinalium diffiniens, nullo modo errare posse tenendum est: nam ad hoc dirigũtur verba illa Matth. capit. 16. ibi, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi* (hoc est hæreses) *non præualebunt aduersus eam*: & illud Lucæ capit. 22. *Ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret, sicut triticum: ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos*; & in hoc sensu sunt accipien-
21 da verba illa text. *in c. à nobis, 2. de sententia excommunicat.* ibi, quod iudicium veritati, quæ neque fallit, neque fallitur, semper innititur. Nam quoties Pontifex aliquid decernit, tamquam Ecclesiæ Caput,
22 semper veritati & Dei iudicio innititur, & sic falli aut decipi nullo modo potest, neque fallere, aut decipere, quod totus fatetur mundus. *c. arrecta, 24. quæst. 1. c. sic omnes. 2.* & ibi Glossa. Archidiacon. & Geminianus 19. *dist. c. maiores, de baptismo.* & ibi Ioannes Andreas *num. 2.* Innocentius, Panormitanus, Zabarella, Antonius de Butrio, & Ancharanus, *c. significasti, de elect.* & ibi Panormitan. *& in c. 1. de reliquiis, & venerat. Sanctor.* & ibi Scribentes, Caietan. & Diuus Thomas 2. 2. *quæst. 1. art. 10. & quæst. 11. art. 2. ad 3.* idem Caietanus *in tract. de Conciliis cap. 9. & 11.* quos sequitur Couarruuias *variar. lib. 1. cap. 10. num. 12.* Felinus *in c. venerabilis, 52. de testibus, num. 2.* Syluester *verbo Ecclesia, 1. num. 3. & verbo Concilium, num. 3.* Simancas *de Catholicis instit. c. 44. n. 17. vsque ad 20.*

Si verò aliquid decernit, non vt caput Ecclesiæ, sed vt persona priuata, & particularis, distinguo: aut est circa absolutionem excommunicatorum, vel circa alia negotia, quæ ad fidem non pertinent, & circa hoc dicendum est, posse errare, quia etiam potest peccare; & in hoc casu intelligendus est textus *in d. c. à nobis, 2. de sentent. excommunicat.* ibi, iudicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpè contigit, & falli: vt optimè sentiunt Panormitan. Hostiensis, Butrio, Zabarella, & Felinus, ibi, & meliùs. Couarruuias & Syluester *supra* Gloss. *in c. arrecta, 24. quæst. 1.*

Aut est circa ea, quæ ad fidem pertinent, & sunt fidei: & licèt in his loquatur de rebus fidei, vel pertinentibus ad fidem, tamquam persona priuata, & non tamquam Caput Ecclesiæ. Nihilominus tamen pertinaciter errare, vel in hæresim incidere, piè credendum est, nullo modo posse: vt eleganter def-
fendunt Simancas *de catholicis insti* 23
tut. cap. 12. num. 14. illis verbis: est alia pia satis & erudita sententia, quæ audacter asserit, & perdoctè probat nullum hactenùs Pontificem summum fuisse hæreticum; sed neque in futurum esse posse, quia Christus oratione sua impetrauit, ne vmquam deficeret fides Petri, cuius prærogatiuæ participes facti sunt ipsius Petri successores. Et ex verioribus historicis ad hæc vsque sæcula constat, omnes Pontifices catholicos decessisse, quod eleganter probant Albertus Pighius, *lib. 4. hierarchiæ Ecclesiasticæ, cap. 8.* & Alphonsus à Castro, *lib. 1. aduersus hæreses, cap. 6.* Cardinalis Bellarminus *libro 4. de Pontifice, cap. 5.*

24 Quando agitur de causa Papæ mortui, non ad Concilium Episcoporum, sed ad Papam successorem causæ cognitio spectat, quod

fuit de facto tempore Clementis V. coram eo namq; bonæ memoriæ Bonifacij octaui Papæ, minus piè quàm tantum Principem decebat, à Philippo Galliarum Rege dicto *el hermoso* impugnabatur. Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 80. *num.* 132. Tiberius Decianus *in tract. criminal. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 52. *num.* 17. Martin. Laudens. *de Principib quæst.* 499. Cataldinus *de potestate Papæ. num.* 82. Petrus à Monte *de primatu Papæ, & Monarch. Concil. sum. de Concilij præeminentia, num.* 10. & 11.

Tenentur etiam Episcopi non
25 solùm vocari ad Concilium ire, sed quotannis, vel quando ipsis conueniens, necessarium visum fuerit, Concilium Synodale congregare, pro moribus moderandis, & excessibus corrigendis. Concil. Trident. *de refor. sess.* 24. *cap.* 2. *lib.* 8. *c. de Concilijs, cum multis seqq. c. quoniam c. annis singulis.* 18. *dist.* Syluester *verb. Concilium. num.* 11. Armilla *verbo Episcopus, num.* 15. Cæremonialis Episcoporum, *cap.* 31. *lib.* 1. Angelus *verbo Episcopus, num.* 13. Sebastianus de Medicis, *de legibus, & statutis, part.* 1. *quæst.* 14. Marius Alterius, *de censuris, tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 2. *col.* 5. *litera D.* Emanuel Rodriguez, *tom.* 3. *quæst.* 47. *fol.* 217. Barbosa, *in pastorali, pag.* 3. *alleg.* 93. *num.* 2. Antonius Fernandez de Moure, *in examine Theologiæ, pag.* 4. *cap.* 7. §. 1.

26 Archiepiscopus electus, confirmatus & consecratus, sed nondum palliatus Synodum congregare nequit. *c. quod sicut* §. *super eo.* & ibi gloss. & Panormitan. *num.* 4. *de elect.* Sanchez *de matrimonio, lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 9. Petrus Gregorius *syntagmat. pag.* 2. *lib.* 15. *cap.* 11. *num.* 6.

27 Tempus autem præcipuum ad Synodum congregandum est post tertiam hebdomadam Paschæ, vel ante dies Quadragesimæ, vt omnibus (siquæ sunt) simultatibus amputatis, mundum ieiunium, & solemne Deo possit offerri. *c. habeatur c. propter Ecclesiasticas* 18. *dist.* & ibi Archidiacon. & Scribent. 28

Ad eum tamen accedere tenentur animarum curam habentes, *c. quod super his. cum gloss. de maiorit. & obedient. c. de eulogijs. c. si quis autem.* 18. *dist.* Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 2. ibi, ratione tamen parochialium, aut aliarum sæcularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debent ij, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse. Franciscus Leo, *in thesaur. cap.* 9. *num.* 13. *pag.* 1. Vgolinus *de offic. Episcopi cap.* 48. §. 1. *num.* 1. Barbosa *in pastorali part.* 3. *alleg.* 93. *num.* 5. 29

Debet enim etiam accedere Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ, iurisdictionem quasi Episcopalem habens. *can. vltim. de his quæ fiunt à Prælat. sine.* & tunc Capitulum deputauit illos, qui accedere & interesse debent, vt reliqui Capitulares in seruitio Ecclesiæ remaneant. Sic declarauit sacra Congregatio Card. teste Barbosa, *vbi supra num.* 11. 30

Ingredi namque in Synodo tenetur Episcopus sacris indutus vestibus, & similiter Abbates benedicti. Cæremonial. Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 31. Geminian. *in cap. vt Apostolica, de priuileg. lib.* 6. *num.* 9. Lancellot *in templo lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 20.

Abbates exempti ius mitræ, & 31
baculi, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, debent ingredi cum sacris vestibus, & vti mitris aurifrisatis, sed abstinere à mitris habentibus aureas seu argenteas laminas.

laminas. *c. vt Apostolica 6. de priuileg. lib. 6.* & ibi Geminian. *num.* 4. Ioann. Garcia *de nobilitate, gloss.* 48. §. 3. *num.* 62. Casaneus *in catalog. part.* 1. *argumentor. considerat.* 5. Boherius *de author. mag. consil. num.* 13. Cæremonialis Episcoporum *l.* 1. *c.* 31.

32 Abbates verò non exempti debent portare mitras simplices, ac planas, non aurifrisatas. *c. vt Apostolica.* & ibi Geminian. Panormitan. Boherius, & Casaneus. Lancellottus, *in templo, lib.* 2. *cap.* 7. *de Abbate.* §. 1. *num.* 2. vbi plura congessit de Abbatibus.

33 Extra Synodum autem in præsentia Episcopi illius Diœcesis, Abbates tam exempti quàm non exempti talia deferre sine venia Episcopi de honestate non debent, nisi super hoc speciale Pontificis habeant priuilegium. Geminian. & Casaneus, ibi.

34 Quemadmodum Episcopus coram Romano Pontifice, vel Apostolicæ sedis legato vtitur mitra alba, & plana; & licèt in iure expressum non sit, audiui quòd debet esse *de olanda sin ninguna guarnicion.* Cardinales autem coram Papa *de damasco con vnos ribetes de lo mesmo*: neque ibi vtuntur baculo pastorali, quia baculum gregis significat custodiam, & cùm custodiæ plenitudo Papæ tamquam in plenitudinem potestatis vocato, sit commissa, coram eo debent cessare insignia talis potestatis. *c. ad honorem, de thor. & vsu pall.* Geminian. *suprà.* Petrus à Monte *de primatu Papæ, & Monarch. Concilior. summ. de Concil. preambulis, n.* 5. *cum seqq.*

35 Et quatuor Patriarchæ, scilicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus quibus ex priuilegio concessum fuit, vt vbicumque crucem ante se ferri possent non vtuntur ea in vrbe Romana, vel vbicumque Romanus Pontifex eiusve Legatus fuerit, vtens insigniis Apostolicæ dignitatis, (sunt enim vestis rubea, palafredus albus, frenum & calcaria deaurata. Petrus Gregorius *syntagmatum, lib.* 15. *cap. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 6. Cardinalis *in Clementin. vltim. de priuileg.* Flaminius Parisius *de resignat. lib.* 7. *quæst.* 13. *num.* 7. Andreas Gambarus *de offic. Legati de latere, num.* 20. *fol.* 25. Barbosa *in pastorali, tit.* 3. *cap.* 1. *num.* 23. *c. antiqua.* & ibi Abbas *de priuileg.* Gloss. *in cap.* 1. *vt lite pendent. verbo de iure.* & ibi Scribentes, Petrus Gregorius *vbi proximè, & cap.* 3. *num.* 12. Sylucster *verbo Patriarcha, num.* 1. Cardinalis *in d. Clementin.* Riccius *in prax. decis.* 570. *num.* 4. Bonifacius de Vitalinis *in d. Clement. num.* 2. Gratianus *disceptat. forensium, cap.* 467. *tom.* 3. *n.* 10. 11. & 12. Rodeanus *de simonia c.* 16. *n.* 4. *p.* 1.

Et præsente Legato de latere, vel Cardinali, nullo modo debet permittere Archiepiscopus ante se crucem portari. Cæremon. Episcopor. *l.* 1. *c.* 4. Gambar. *suprà & l.* 1. *n.* 6. Riccius. Vitalinus, Barbosa, & Rodeanus Bertachinus *de Episcopis, prima parte quarti libri, num.* 5. Laucellott. *in templo lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *summ. cruce vtitur Pontifex.* 36

Et Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ Romano Pontifice assistente rochetum coopertum gestant: & Episcopi Cardinalibus assistentibus de vrbanitate idem obseruant: & coram Cardinali legato de latere neque vtuntur Mozetta, neque rocheto; sed super indumentis portant mantelete, & manicas albas rocheti discoopertas, vt iam vidi in aduentu illustrissimi 37

Cardinalis D. D. Francisci Barbarini Legati à latere, cum commissione amplissima,& sanctissimi Vrbani Octaui nepotis, quem Deus optimus maximus ad totius Ecclesiæ bonum feliciter seruet. Cæremonial. Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 4. Riccius Berrachin. & Gambar. *suprà* Casaneus *in catalag. part.* 4.*consider.* 25. *vers. final.* Camillius Borellus *in summ. decision. tit.* 6. *n.* 41.

38 Tenentur etiam ad Synodum accedere regulares, quibus animarum cura commissa est, vel deputati ad curam animarum in Ecclesiis regularium.Concil. Tridentin. *de reform. sess.* 24.*cap.*2. Azor. *instit. moral.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 47. *quæst.* 3. Barbosa *in pastorali, part.* 3. *alleg.*74. *num.* 25.

39 Incidit Episcopus in suspensionem duorum mensium, si post celebrationem Concilij prouincialis, non conuocat ad Synodalem,ad ibi quidquid salubrè statutum est, referendum. *c. final.* 18. *dist.* Syluester *verbo suspensio* 6. *vers.* 1. Marius *de censuris, tom.* 2. *disp.* 16. *de suspensione, c.* 1. *vers.* 2. Bonacina *eodem titulo, disp.* 3. *quæst.* 6. *punct.* 5. *num.* 3. Henriquez *in summ. lib.* 3. *cap.*38 §.3.*num.*4 Barbosa *alleg.* 111. *num.* 21.

40 In Synodo & extra Synodum ad abusus tollendos,& ad retinendum clerum suæ Diœcesis in disciplina habet Episcopus potestatem legislatiuam, & sic potest statuta condere sine consensu cleri, non verò Capituli suæ Ecclesiæ irrequisito consilio, quod sequi nullo iure cogitur. Vt Sacra Congregatio declarauit. Leo *in thesauro part* 1. *cap.* 9. *num.*15.Vgolin. *de offic. Episcopi c.* 47. *num.* 7. Borgasius, *de irregular. titulo quis possit facere canonem. fol. mihi* 370. Guillielmus Rodeanus *de simonia cap.* 18. *num.* 8. *fol.* 63. Facit Text. *in cap.* 2. *de maior. & obedient. & in cap. vt animarum, de constitut. in* 6. Gloss. *in cap.* 1. *verbo generaliter. de consecrat. dist.* Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 47. *quæst. vltim.* Barbosa *in pastorali part.* 3. *alleg.* 93. *num.* 23. Suarez, *de legibus lib.* 4. *per totum: præcipuè num* 2. Marius *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disp.* 12. *cap.* 2. *col.* 5. *liter. D.* Sebastianus de Medicis *de legibus & statutis, part.* 1. *quæst.* 14. *fol.* 164. Bart. *in l. omnes populi. ff. de Iust. & iure.* & ibi Bald. idem Baldus *in c. si quis* 2. *de maior. & obed. num.* 2. *& in cap. constitutio. n.* 7. *de constitut.* Diaz de Luco *regula* 238. Speculator *lib.* 1. *p.* 1. *titulo de disp.* §. 5. *num.* 23. Christophorus de Castelliono *cons.* 21. incipit, *in Christi nomine. fol.* 32. *num.* 14. Alexander de Neuo *consil.* 60. *num.* 16. *fol.* 68. vbi dicit, posse statuta præceptoria, prohibitoria, atque pœnalia condere: idem tenet Castelliono *vbi proximè.*

Et talia statuta perpetua sunt,neque expirant morte Episcopi statuentis. Gloss. *in d. cap. vt animarum, de constitut. lib.* 6. neque etiam si transferatur ad aliam Ecclesiam,ideò desinunt robur ac firmitatem habere. Geminianus *in d. cap. vt animarum.* Barbosa *in pastorali, p.* 3. *alleg.* 93. *num.* 23. 41

Sed ad hoc vt valeant, debet statuere secundùm ius Canonicum, & iuxta Pontificis statuta, seu Concilij generalis, *c. institutionis* 25. *quæst.* 2. *c. quod super his, de maioritate & obedientia. Clementina ne Romani,* & ibi Cardinalis *de electione.* Panormitanus *in c. finali de consuetudine, num.* 7. & 8. Christophorus Castelliono *consil.* 21. *num.* 10. Anguianus *de legibus lib.* 2. *controuers.* 2. *per totam, & controuers.* 3. *in pr.* Rodrigez *tom.* 4. *de sus obras c.* 67. *num.* 23. Barbosa *suprà num.* 29. 42

43 Causa verò necessaria aduenien-te quòd possit statuere contra ius tenent Baldus & Iason *in l. omnes populi.ff.de iustitia & iure.* multos citat Diaz de Luco *dict.regula* 238. *limitat.* 1. Lancellottus *in templo, lib.2.cap.5.§.3.num.*55. vbi ponit nouem casus.

Potest etiam ius commune, seu lex superioris, statuens coadiuuare. Gloss. *in Clement. ne Romani, de elect.* & ibi Cardinalis *verbo tolli.* Zilettus *consil.* 93. *num.* 3. *incipit, die duodecimo Iulij.* Alexander de Neuo *consil.* 60. *incipit, in Christi nomine, num.*8.

44 Licet etiam Episcopo statuere contra consuetudinem, maximè si est præiudicialis Ecclesiæ, sui Capituli consilio requisito, licèt non habito. Valencuela *cons.* 34. *incipit, inuocato diuino numine, n.*112. *vsque ad* 135.

45 Nequit tamen immutare statutum suæ Ecclesiæ sine consensu Capituli, neque Capitulum sine consensu Episcopi. Panormitan. *in c.cum omnes, de constitut.* Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 3. *num* 43.

Neque Capituli consensus proderit ad hoc vt valeat Episcopus statuere contra ius. Guillelmus Rodeanus *titulo de simonia, tom.*2.*part.*1. *cap.*24.*num.*1.

46 Neque etiam si interueniat cleri & Capituli consensus, statuere potest, quòd promoti ad minores ordines continentiam seruent: defendit Anguianus *de legibus lib.* 2. *controuers.* 2. *num.*26. contra Archidiaconum *in c. certè num.* 1. 12 *quæst.*1.

47 At verò potest facere edictum vt omnes ostendant titulum sui beneficij sub pœna priuationis, & si non ostenderint in pœnam incidentes. Multos refert Diaz de Luco latè disputans *regula* 236.

Et statuere quòd quis non habeat vocem in Capitulo, nisi sit in sacris constitutus. Clement. *vt hi qui de ætate & qualitate.* Alexander de Neuo *dict. consil.* 60. *incipit in Christi nomine, num.*16. 48

Et potest rem Ecclesiæ infeudare sine consensu Capituli, si talis res aliàs in emphiteusim data fuit. Calderensis *consil.* 1. *de his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli, fol.* 30. 49

Potest etiam sine consensu Capituli remittere iniuriam sibi & Ecclesiæ factam. Borgasius *de irregularitate, part.* 6. *num.* 6. *titulo de tregua & pace.* Albericus *in l. si quis in hoc. c. de Episcopis, & clericis.* 50

Si laicalis potestas aliquod promulgasset statutum generale, comprehendens laicos & clericos, potest Episcopus compellere laicalem potestatem ad hoc, vt declarent tale statutum neque loqui, neque comprehendi in eo clericalem statum. Ioannes Andreas *in c. final. de immunit. Ecclesiar. lib.* 6. Alderanus Mascardus *de general. statutorum interpretatione, conf.*1.*n.*79. 51 52

Si verò tale statutum expresè clericos comprehenderet, & in præiudicium clericalis status fuisset, poterit propria authoritate, nullo citato & audito tollere. Felinus *in c. Ecclesia sanctæ Mariæ, de constit. n.*108. Alderanus Mascardus *suprà num.*80. 53

Potest Episcopus dispensare contra statuta sua, & Synodalia, & etiam contra alia ipsius decreta statuere, ac ea reuocare, dummodò iurata non sint, neque transissent in priuilegium, seu contractum. Felinus *in c. at si clerici.* §. *de adulte-* 54

riis, num. 6. de iudiciis. Geminian. *in c. licet canon. num.* 8. *de elect.* Franciscus Leo *in thesauro, part. 2. cap.* 8. *num.* 58. Ægidius Coninck *de Sacram. disp.* 33. *dub.* 1. *num.* 4. Luco *regula* 242. Armilla *verbo dispensatio. num.* 24. Syluester *eodem verbo, num.* 19. Seraphinus de Seraphinis *priuilegio* 75. *num.* 17. *fol. mihi* 458. Marcus Antonius Bauurius *de virtute iuramenti, num.* 153. Barbosa *in pastorali part* 2. *alleg.* 34. *num.* 3. Sayrus *de censuris lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 11. Azor *institut. moral. part.* 1. *lib.* 5. *c.* 15. *quæst.* 7. *vers. in præsenti.*

Potest etiam dispensare in statutis antecessorum, quamuis ipse iurasset neque reuocare, neque in eis dispensare; sed ne peccet requiritur quòd ipse prius secum dispenset in iuramento à se præstito. Emanuel Rodriguez alios referés *tom.* 3. *de sus obras cap.* 121. *num.* 6.

55 Et tam Episcopus quàm eius Vicarius adinstantiam literas monitorias concedere possunt, ad hoc quòd si non adimpleant eius mandatum, & restituant quod furati sunt, excommunicationem incurrant. Argum. text. *in c. sacerdotibus, de off. ordinarij. c. ad nostram.* 2. *de iure iurando. c. constitutis* 1. Arg. text. *per locum ab speciali, in c. dilectus, de excessib. Prælatorum. c. Romana,* §. *caueant de sentent. excommunicat.* Concil. Trid. *sect.* 25. *de refor. cap.* 3. Gloss. *in l. ciuile. c. de furtis.* & ibi Bartol. Bald. & cæteri Scribentes. Baldus *in d. cap. si sacerdos.* & Aretinus *in c. nouit, de iure iurando.* Stephanus Aufrerius *in additionibus ad clementinam primam, de offic. ordinarij, & in tractatu de potestate Ecclesiæ super sæculares num.* 53. Ioannes Nauicianus *in sua Sylua lib.* 3. *num.* 38. Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 10. Bernardus de Luco *regula* 243. vbi plures refert limitationes. Henriquez *in summ. lib.* 13. *cap.* 17. §. 4. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 8. Garcia *de beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *num.* 94. Soarez *tom.* 5. *disp.* 20. *sect.* 1. *n.* 2. Sayrus *de censuris lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 33. *vers. primum est.* Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *disput.* 29. *quæst.* 2. *num.* 16.

Episcopus dum est in suo Capitulo non habet nisi vnam vocem; & quando est in Capitulo semper præsumitur adesse, vt Prælatus, non vt canonicus. Nicolaus de Milis *verbo Episcopus, in repertorio vers. Episcopus in dubio.* 56

Et quando adest vt Episcopus in Capitulo si canonicorum vota paria sunt, quia tot sunt de vna parte capituli quàm de altera, in illa parte vbi votum Episcopi est, ibi maior constituitur pars Capituli: vide Hostiensem *in cap. postulastis,* de cõcess. præbendæ citatus, & sequutus à Celso Hugone *cons.* 28. *incipit, viso puncto & facti. num.* 8. 57

Aduertant etiam Episcopi quòd maiestuosè tam in Synodo capituli quàm in aliis actibus, & locis suam conseruent dignitatem: & licet aditum ad se faciliter omnibus præbeant, non tamen se contemni patiantur, neque familiariter ad colloquia alios admittant: nam ex cõuersatione æquali contemptio nascitur dignitatis. 58

Sed in cognoscendo neque excandescere aduersus eos, quos malos putant, neque precibus calamitosorum inlacrymari oportet: id enim non est constantis & recti Iudicis, cuius animi motum vultus detegit: & summatim ita ius reddere debent, vt auctoritatem dignitatis ingenio suo augeant. Arg. text. *in l. obseruandum ff. de offic. præsidis. l. hunc titulum, in pr. ff. de postulando.* 59

lando. l. 1. §. *quamvis. verſ. ſi ſeruus hæres. ff. de ventre inſpiciendo.* & ibi Scribentes, & *in l. obſeruandum.* & ſic in diœceſi omnes præcedere tenetur etiam Magnates ac Principes laicos. Concil. Tridentin. Panormitan. *in c. omnes.num.*1. *de maioritate & obedientia. num.* 1. & ſedere in ſua Eccleſia in eminentiori loco, puluinari adhibito & ſi ſedit extra Eccleſiam ſuam,& diœceſim iu aliquo ſtudio, Capitulo, aut conſilio, ſi ſedit tamquam Epiſcopus omnes præcedit.

61 Si verò tamquam Canonicus, Conſiliatius, aut Scholaris, debet ſedere ante omnes Canonicos, non ante dignitates, & ante omnes Cõſiliarios poſt Præſidem, & ante omnes ſcholaſticos poſt Rectorem,niſi in contrarium eſſet conſuetudo. Gloſſ. in c. auditis, & ibi Panormitanus *num.* 4. *de elect.* Felinus *in rubrica de maiorit. & obedient. num.* 9. Menoch *de arbitrar. centur.* 1. *lib.* 2. *caſu* 68. *num.* 23. & 24. Boherius *de auth. magni conſil. num.* 65. & 66. Zerola *in prax. verbo Epiſcopus, num.* 7. *p.* 1. Franciſcus de Pauinis de offic.& poteſt.Capituli,ſede vacante q. 10. 2. *partis principalis,num.* 17. Mandoſius *conſil.* 99. *num.* 13. *vol.*1. Franciſcus de Ponte *conſilio* 14. *pro Priore Vngaria, num.* 49. *tom.* 1. Fauuius de Anna *conſ.* 122. *num.* 20. *vſque ad* 30. Lancellot *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. *n.* 11. Anellus Amarus *tom.* 1. *conſ.* 30. *incipit,cùm temporum calamitas, num.* 4. Ioann. de Hebia *in Curia Philippica, p.* 1. §. 1. *verbo cabildo, num.* 4. Sigiſmundo Scacia *de appellationibus, lib.* 3. *cap.* 2. *quaeſt.* 8. *num.* 92.

Nam ibi non conſideratur vt Epiſcopus, ſed vt particularis, gerens actum ſcholaſtici aut Conſiliarij: & ideò ſi in aliquo Conſilio aſſiſtat Epiſcopus habens Marchionalem aut Ducalem dignitatem, non præfertur aliis Epiſcopis. Lodofredus *in paraphr. feudali. cap. omnes. titul. ſi de feudo defuncti fuerit controuerſum.* Felicius Contelorius *de præcedentia religionis Prædicatorum q.*1.*n.*24.

Et ibi dicit Contelorius, quòd Cardinalis filius Regis,in ſedendo, & in aliis actibus, non præfertur Cardinalibus antiquioribus.Freuia *de feudis num.* 1.§ *alia etiam,num.*22. & *ſequenti.*& *lib.*2.*quis dicatur Dux, n.*58.*verſ.non obſtant.* 62

Quemadmodum Epiſcopus Conſiliarius debet ſedere in loco vbi ſederet alius Conſiliarius,qui non eſſet Epiſcopus: quia ibi non reputatur vt Epiſcopus,ſed vt Conſiliarius.Lanatius *conſil.*88.*n.*17.Felicius *vbi prox.n.*20. 63

In Vniuerſitate Salmantina Epiſcopi præcedunt cæteros alios,non exceptis neque Rectore, neque Cancellario. Didacus Perez *in l.*31. *tit.* 3. *lib.* 2. *ordinamenti.* vbi citat quamdam conſtitutionem dictæ Vniuerſitatis. 64

Et ſi ingrediatur in aliqua proceſſione, quamuis proceſſio fiat in monaſteriis exemptis ſui territorij, debet Epiſcopus præcedere Prælatum illius religionis, etiamſi ſit Prouincialis aut Generalis.Emanuel Rodriguez *quæſtionum regular. tom.*2.*quæſt.*59.*art.*1.*fol.*293. 65

Sed Capellanus maior Cappellæ regalis in regia Capella omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos præcedit, licet ille Epiſcopus non ſit, & in qualibet Eccleſia Cathedrali ſi Rex præſens fuerit,præcedit etiam Epiſcopum illius Eccleſiæ, & faciet officium celebrans ſolemniter, non tamen in Pontificalibus niſi ſit Epiſcopus. Emanuel Rodriguez *tom.* 3. 66

tom. 3. de sus obras cap. 61. num. 1. & 2.

67 At verò in Capella Papæ in actu requirente ordinem Episcopalem, præfertur Cardinali non Episcopo, in aliis verò casibus Cardinales præcedunt. Ioannes Garcia *de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 54. vers. si verò sunt. cum sequenti.*

68 Et tam in vrbe Romana quàm extra Protonotarios præcedit, & etiam illos, qui sunt de numero. Thomas Zerola *in praxi. p. 2. verbo Episcopus, n. 25.*

SVMMARIVM.

Episcopo an liceat creare Vicarium, & ad quid constituitur. num. 1.

Vtrum requiratur Capituli consensus ad deligendum Vicarium. num. 2.

Quæ ætas requiratur in eo, qui creandus est Vicarius. numero 3.

An possit laicus constitui Vicarius.num. 4.

Episcopus, qui duos Episcopatus habet, vtrum debeat duos creare Vicarios. num. 5.

Communitas alicuius loci, an possit petere se tueri in possessione quòd ibi semper assistat Vicarius. num. 6.

Vtrùm habeat iurisdictionem ordinariam. num 7. *& vtrùm habeat dignitatem.* num. 8.

Potest esse delegatus Papæ. ibid.

Quos præcedere debeat præsente Episcopo, & quos absente. num. 9. & 10.

An ipse absente Episcopo alium Vicarium constituere valeat. numero 11.

Vtrum appelletur de Vicario ad Episcopum, & quid si fiat per modum querelæ à grauamine. num. 12. & 13.

Vtrum liceat Episcopo *causam coram suo Vicario pendente auocare.* num. 14.

Vtrum delegati Apostolicæ sedis id facere possint. num. 15.

E*x generali commissione vtrum permissum* Vicario *admittere resignationes, seu beneficiis priuare.* num. 16.

V*trum dare reuerendas.* numero 17.

V*trum dare reuerendas.* num. 17.

An dispensare in impedimentis occultis matrimonium dirimentibus. num. 18.

Quid in votis: & quid sine speciale mandato possit facere, remissiuè num. 19.

Priuilegium concessum Episcopo *an prosit* Vicario.num. 20.

Quando vno die Episcopus *&* Vi*carius beneficium (vno inscio prouisione alterius) conferunt quæ collatio valeat.* num. 21.

Resignationem beneficij si eo tempore Vicarius *admisit, quo Episcopus mortuus erat,* Vi*cario inscio, an admissio locum habeat.* num. 22.

Si dum esset Vicarius *iudicauit in aliqua causa, à qua sententia appellatum fuit ad Archiepiscopum, & ipse tunc temporis Archiepisco-*

Testator vtrum prohibere possit quòd Episcopus in implemento suæ voluntatis non se intromittat. num. 56.

Vtrum possit commutare defuncti voluntatem. num. 57.

DE VICARII GENERALIS CREATIONE ET VISITATIONE.

CAPVT SECVNDVM.

1 COMPETIT enim Episcopo de iure cõmuni potestas, Vicarium generalem seu particularem ad faciliorem subditorum gubernationem creandi. Textus *in c. Romana de offic. ordinar. lib.6.* cum multis Anguianus *de legibus, lib.2.controuers.26.num.*14. Couarruuias *variar. resol.c.20.lib.3.n.4.* Lancellottus *in templo,lib.1.cap.5.§.3.num.*51. Emanuel Rodriguez *quæstionum regular. tom.3.art.1.q.76.n.1.*

2 Ad cuius creationem procedere debet sine consensu seu assensu Capituli. Azor *institut. moral. part. 2. lib.3.cap. 43.quæst.2.* Bauinus *de off. & potest.Capituli sede vacante,part.2. quæst.* 10. Rebuffus *in praxi titul.de Vicario Episcopi, cap. 1. num.1.* Barbosa *in pastorali. part. 2. alleg.*54. *num.*54.

3 Ætas namque in eo requisita viginti quinque annorum est. Azor *vbi proximè, quæst.* 10. & Barbosa alios referens.

4 Debet etiam esse in minoribus saltem constitutus, vt cum multis resoluit Ioannes Barladorius *in sexqui centur.quotidianar. controuers.different.9.§.1.num.*339.

5 Si Episcopus duos Episcopatus vnitos habet, sufficit si constituat vnicum Vicarium generalem, pro expeditione causarum vtriusque Diœcesis, & poterit habitare vbi Episcopus residentiam continuam fecerit. Barbosa *suprà,num.*131.

Communitas alicuius loci non potest petere se tueri in possessione quòd ibi resideat Vicarius generalis aut particularis. Paulus Æmilius *decis.* 306. *fol.* 82.*part.* 1. *numero* 6. Barbosa *in pastoral.alleg.* 54. *part.*3.*num.*125. 6

Vicarius Episcopi habet iurisdictionem ordinariam. Alexander *in l. more. num. pene vltimo. ff. de iurisdictione omnium iudicium.* Gloss. *in c. licet, 2. verbo officialem,de offic. Vicarij, lib. 6.* Couarruuias *variar. cap.20.num.*4. Robertus Maranta *in speculo iuris,iudiciorum.dist.5.num.*12. Panormitanus *in c. ex tua, de officio Vicarij.* Glossa *in c. Romana,verbo generaliter, de appellationibus, libro 6.* 7

Et ideò habet dignitatem & potest esse delegatus Papæ. Clement. *& si principalis*, 2. & ibi Cardinalis *num.*11 *de rescriptis.* Rebuffus *in praxi beneficior. titulo de forma Vicar. num.* 27. *& titulo de Vicario Episcopi,num.*4. Gratianus *disceptat.forensium cap.* 107. *num.* 28. Menochius *consil.* 51. *num.* 33. Barbosa *suprà num.*132. 8

Et

9 Et habet præeminentiam & dignitatem, & debet præcedere etiam in choro, si incidat vt Vicarius Archidiaconum ecclesiæ cathedralis, etiam si Archidiaconus priuilegium haberet obtinendi primam sedem post Episcopum, & non solùm præcedet Archidiaconum, sed Abbates, Archipresbyteros, Canonicos, & alios Prælatos, Episcopos inferiores. Quod etiam habebit locũ in cæteris actibus & processionibus, etiam præsente Episcopo, nisi esset capitularis: nã tunc habet locum ratione canonicatus, seu dignitatis competentem, vt decisum fuisse testatur Flaminius Parisius *de resignat.lib.7.q.24.n.77.* Panorm.*conf.21.vol.1.* Rebuff. *titulo de Vicarij Episcopi,n.7.* Boher. *in tract. magni consilij,n.77.in fine.* Casaneus *in catalog.gloriæ mundi,p.4. consid.46.* Barbosa *suprà num. 144.* vbi dicit quòd in functionibus Ecclesiasticis præcedet Gubernatorem ciuitatis, & pro isto dicto allegat Riccium *in praxi decis.580.in 1.edit.& resolut. 555.in 2.edit.*

10 Sed quòd præcedentes quoad Archidiaconum & dignitates debeat præcedere absente Episcopo, non verò præsente, testatur iam decisum fuisse in Rota, Gratianus *disceptat.forens.tom. 2. c.298.n.37. & 73.* cum sequentibus.

11 Vicarius generalis Episcopi potest substituere causa infirmitatis ad modicum tempus, vel absentiæ, & committere suam potestatem alteri, absente Episcopo. Gloss. *in Clem. vnica, de officio Vicarij,* & Cardinalis *ibi num.11.& 13.* Iason *in rubrica de off.eius cui mandat num. 2.* Azeuedo *in l.1.tit.9.num.7.& 8.lib.3.recopilat.* Maranta *in speculo iuris iudicior. dist.5.num.22.*

12 De Vicario generali ad Episcopum non appellatur, quia facit vnũ & idem tribunal cum eo: secus de foraneo, quia non facit idem tribunal cum Episcopo. Vgolinus *de off. Episcopi, cap.4.§.9.num.2.* Textus singularis, & ibi Geminianus, & Scribentes *in c.non putamus, de consuetudine, lib.6.* Garcia *de beneficiis, part.5. cap.8.num. 20 & 34.* Azor *instiut. moralium part.2.lib.3.cap.45.quæst.12. & 15.* Antonius Cuchus *lib. 2. titulo de Vicariis.* Scacia *de appellationibus, quæst.8.n.53.cum sequentibus.* Quintilianus *super regula 24.cancellar. q.6. num.6.* Sanchez *de matrimonio, lib.3. disputat.29.num.10.& 12.* Maranta *suprà num. 15.* Barbosa *suprà* vbi plures refert limitationes, & dicit, 13
quòd per viam recursus à grauamine potest appellari ad Episcopum, de Vicario generali.

Potest Episcopus causam coram Vicario suo generali pendentem 14
auocare, dummodò à Papa ex speciali commissione illi commissa non sit. Immola *in c. pastoralis de off. ordinarij.* Couarruuias *in practica quæstionum, cap.9.num. 1.* Anguianus *de legibus, lib. 2. controu.16. num.11.* Bonifacius de Vitalinis *in Clement. & si principalis, num. 52. de rescriptis.* Marquesanus *de commission. tom. 2. p.2.c.7.§.4 n.103 & n.127.*

Delegati Apostolicæ sedis causas in prima instantia coram Vica- 15
rio generali Episcopi pendentes auocare nullo modo possunt, cum præuentioni locus sit inter eos & ordinarios. Argumento text. *in c.si à sede, de prebend. l.6.* & ibi Scribentes, Concilium Tridentinum *de reformat.cap.10.sess.24.* Panormitanus *in c.1.de off.delegati col.2.* Geminianus *in c. 1. in pr. de foro competenti, lib. 6.* Ripa *in c. cum M. 9. de constitutionibus num.193.* Anguianus *de legibus lib. 3. controuers. 20. num.11.*

Couarruuias *in practic. question.c.9, num.3.in fine.l.59.tit.4.lib.1.recopilat.* & ibi Narbona *num.* 24.Franciscus Leo *in thesauro, part.2. cap.* 1.*n.*70. Barbosa *in pastorali, part.* 3. *alleg.* 81. *per totam.*

16 Vicarius generalis ex generali commissione neque potest beneficia conferre, neque beneficiis priuare, vel admittere resignationes beneficiorum. *c. cum sit generale, de off. Vicarij, lib.*6. Couarruuias *variar. lib.*3.*cap.* 20.*n.*7. Rolandus à Valle *consf.*47.*lib.*1.*num.*19. Parisius *de resignat.lib.* 7.*quaest.* 24. *num.*1.*vsque ad* 28.Anguianus *lib.* 3. *dict. controuers.* 20.*num.* 8. alios refert Gonzales *in regula* 8. *cancellar.* §. 4. *proemij, num.*34.

17 Neque dare reuerendas. *c. nullus,* & ibi Gloss. & Doctor. *de temporibus ordinat. lib.* 6. Gloss. *in c. licet. verbo officialem, de officio Vicarij eodem lib.* Anguianus *supra.*

18 Neque dispensare in impedimentis occultis matrimonium dirimentibus. Sanchez *de matrimonio lib.*2.*disp.*40.*n.*12.& 13.

19 Neque dispensare in votis. idem Sanchez *in summ.lib.* 4. *cap.*38.*num.* 18. quod intellige nisi habeat speciale mandatum: & quid sine speciali mandato possit facere, & à quibus si non habeat debeat abstinere. Lancellottus *latè in templo, lib.*2.*cap.*6.*de Vicario Episcopi.* Barbosa *in pastorali, loco citato.*

20 Si fortè Episcopus habeat priuilegium ne à sua sententia appelletur, nihil prodest Vicario. Argumento text. *in l.praecipimus,*32.*de appellationibus.* Ludouicus Romanus *singul.*57.*alias* 75.

21 Si vno die Vicarius intra Dioecesim, & Episcopus extra eam beneficium vnum contulerint, quaelibet eorum valebit collatio, quae prior est tempore. Si verò probari non potest quae fuit prior tempore, valebit facta ab Episcopo. Argumento text. *in c. si à sede de praebendis.* Calderinus *consil.* 2. *de officio Vicarij.* Felinus *in c. sanctae Crucis, de rescriptis, num.* 16. *in princ.* Gonzales *in regula* 8. *cancellar.* §. 3. *proem. num.*6. Couarruuias *variar. lib.* 3. *cap.* 20. *num.*8. *ante finem.*

Si de speciali mandato admisit resignationem beneficij, & illo tempore quo admittebat, erat Episcopus mortuus, eo legitimè ignorante, aut renunciauerat, seu translatus erat, valet admissio, seu collatio. Parisius *de resignatione, lib.*7. *quaest.*24.*num*33.*vsque ad* 37. 22

Si appellatum fuerit de Vicario Episcopi ad Archiepiscopum, & postea Episcopus illius Vicarij ad metropolitanam Ecclesiam fuerit translatus, non poterit cognoscere de causa de qua anteà eius Vicarius cognouerat, & à qua ad Archiepiscopum fuit appellatum. Speculator *lib.* 1.*part.*1. §. 7. *num.* 14. Scacia *de appellationibus, lib.*3.*cap.*2.*quaest.*2.*art.*1.*num.*15. vbi aliòs citat. 23

Contrarium imò quòd possit cognoscere, & sententiam dicere tamquam nouus homo. Baldus *in l. eos. c. de appellation. num* 2. Angisola *consil.*136. *incipit, prima sit in iure. conclusion.* 1. *num.* 14. *volum.* 1, & facit textus singularis *in leg. filius* 22. & ibi Gloss. *verbo cum non proprio.* & ibi Bartol. *num.* 4. *ff. de inofficioso testament.* Marquesanus *de cōmission. part.*2.*tom.*2. §. 2. *fol.* 391. 24

Si Episcopus recusatur, censetur etiam recusatus Vicarius generalis: ex traditis per Alphonsum de Azeuedo ad curiam Pisanam. *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 19. *verbo vicarium,* & *lib.* 1. 25

lib. 1. cap. 9. eodem verbo. Didacus Pertez per pulchra fundamenta, *in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinam. quæst.* 17. vbi aliquas ponit limitationes. Panormitanus & Felinus *in cap. insinuante de offic. legati.* Marantha *in speculo iuris, tit. de appellationib. num.* 28. *fol.* 158. Anguianus *de legibus controuers.* 26. *lib.* 2. *fol* 269.

Et si Episcopus excommunicatus, seu suspensus, censetur etiam eius Vicarius suspensus. Gloss. *in clemen. vltim. de procurat.* Gloss. *in c. 1. de offic. delegati. c. 1. de offic. vicarij lib. 6.* Anguianus *de legibus, lib. 3. controuer. 20. num. 13.*

26 Spirat etiam iurisdictio Vicarij per mortem naturalem, seu ciuilem Episcopi, & per trãslationem. Gloss. *in clement. final. de procuratorib.* Abbas *in can. ne sede vacante. num. 5. & in c. extirpandæ. §. quia verò num. 14. de prabendis.* Mandosius *consilio 39. num. 2.* Azor. *institution. moralium lib. 3. c. 43. quæst. 14.* Vgolinus *de offic. Episcopi c. 4. §. 6. num. 4.* Gutierrez *de matrim. c. 69. n. 6.* Sanchez *de matrimonio lib. 3. disp. 30. num. 1.* multos refert Rodriguez *quæstionum regularium. tom. 3. quæst. 16. art. 5.* Barbosa *d. alleg. 54. num. 151.* Armilla *verb. Episcop. num. 14.* Parisius *de resignation. lib. 7. quæst. 24. num. 35.* Rebuff. *in praxi, regula de forma vicarij Archiepiscopi, lib. 1. n. 162.* Marantha *in speculo iudicior. dist. 5. num. 24.* Anguianus *sup. n. 12.*

Sed dices mihi esse impossibile
27 quòd Episcopi mors, seu translatio, iurisdictionem Vicarij extinguat: nam vt diximus, Vicarius habet ordinariam iurisdictionem, quam à lege non ab Episcopo constituente suscipit. *cap. 2. de offic. Vicarij, lib. 6.* & ibi Scribentes. Alexander *in rubrica ff. de offic. eius cui mandat. iurisdictio.*

Sed sic est, quod iurisdictio ordinaria seu Iudicis ordinarij non expirat mortuo superiore, constituente etiam re integra. *c. legatos 2. de offic. legati. l. & quia. ff. de iurisdict. omnium Iudicum.* Hostiensis *in cap. quoniam.* Abbas *de offic. delegati.* Panormitanus *in c. relatum, eod. m titulo.* 28 Ergo si iurisdictio Vicarij morte Episcopi constituentis finitur, potiùs delegata quàm ordinaria videtur: 29 eo quòd iurisdictio delegata extinguitur morte delegantis re integra. *c. relatum. c. gratum. c. licet vndique, de offic. delegati. c. nemini. final. de offic. legati, d. l. & quia, de iurisdict. omnium Iudicum.* & latè Gloss. *in c. in literis. de offic. delegati.* 30 & ita extinguitur quòd non possit delegatus procedere in causa etiam ad instantiam partium. Gloss. *in c. cum venissent. de testamentis. verbo postea egerit. c. significantibus, de offic. delegati.* Ergo si iurisdictio Vicarij cessat cessante Episcopi vita, dicendum est habere iurisdictionem delegatam.

Sed respondeo, quòd licèt morte Episcopi finiatur, nihilominus est ordinaria: nã quãdo vna iurisdictio 31 ordinaria, qualis est iurisdictio Vicarij, adhæret alteri ordinariæ, qualis est iurisdictio Episcopi, vt accessoria, finitur, cessante iurisdict. cui adhæret accessoriè; ita tenent Alexander *in d. l. & quia. ff. de iurisd. omn. Iudic.* & Hostiensis *in c. & quoniam.* Abbas & Panormit. *in c pene vltim. de offic. vicar.* Egregiè Robertus Marantha *in speculo iudicior. dist. 5. num. 62.* eo quòd tunc iurisdictio accessoria sequitur naturam principalis, cui adhæret. *c. accessorium 42. de regulis iuris in 6. l. cum principalis. l. nihil dolo. §. cum principalis ff eodem tit.*

32 Defuncto Episcopo non relictis

bonis, neque soluto salario Vicario, nequit Vicarius illum petere Episcopo successori. Iacobus Putei *decis.* 43. *lib.* 2. Parisius *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 16. *num.* 53. Barbosa *alleg.* 54. *num.* 179.

33 Non videtur quòd Episcopus reuocat Vicarium generalem per creationem secundi, neque eius iurisdictio cessat donec certioretur expressè de sui officij reuocatione. Arg. text. *in l. meminisse.* 10. *ff. de offic. Proconsulis, & legati. l. unica ff. de offic. præfect. Augustalis. l. si fortè* 17. *ff. de offic. præsidis.* Romanus *singul.* 57. *alias* 75. Hoseda *de incompatibilitat. benefic. part.* 2. *cap.* 10 *num.* 4. *vsque ad* 10. *fol. mihi* 133.

34 Sed quod sufficit tacita reuocatio, quæ fit per creationem secundi Vicarij. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 46. *quæst.* 1. *vers. citra.* Barbosa *suprà num.* 58.

35 Potest Episcopus reuocare Vicarium etiam sine causa, & si iurasset
36 eum non reuocare: nam licèt periurus sit, non tamen potest cogi ad eum suscipiendum. Boherius *in decis. quæst.* 347. *part.* 2. *num.* 1. Bouadilla *in politica, lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 9. Riccius *in praxi decis.* 617. *num.* 3. Hoseda *de incompatibilitate beneficior. part.* 2. *cap.* 10. *num.* 3. Seraphinus de Seraphinis *priuileg.* 75. *num.* 17. *fol.* 458. Petrus Barbosa *de Iudiciis art.* 3. *principalis tractatus, quæ necessaria sint ad validitatem prorrogationis num.* 211. & in propriis terminis cum multis resoluit Augustinus Barbosa post hæc scripta visus *in pastorali part.* 3. *alleg.* 54. *n.* 171. Azor. *institution. moral. lib.* 3. *cap.* 45. *quæst.* 14. Vgolin. *de offic. Episcopi cap.* 4. §. 6. *num.* 4. Matthæus de Afflictis *in constitutionibus.* Neapolitanus *lib.* 1. *rubrica* 47. *num.* 3. Lancellottus *in templo lib.* 2. *cap.* 6. *de Vicario.* §. 1. *num.* 7. Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *disp.* 30. *num.* 11. Textus *in clementina* 2. *de rescriptis.* & ibi Gloss. & Bonifacius de Vitalinis *num.* 53. Calderinus *cons.* 2. *de offic. Vicarij.* Francus *in c.* 1. *de offic. Vicar. lib.* 6. & ibi Geminianus, Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *ordinament. quæst.* 17. *vers.* 3.

At verò quòd non possit eum reuocare nisi causa legitima interueniente; cum aliis Petrus Gregorius *syntagmatum part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 37. *num.* 5.

Sed difficultas præcisè in eo consistit: vtrùm Episcopus (velit, nolit) teneatur constituere Vicarium, 37
& ad hoc compelli debeat. Multi namque constanter affirmant nullo iure cogi posse, & quòd sic in Rota decisum fuisset testatur Barbosa *in pastorali alios referens pag.* 3. *alleg.* 54. *num.* 125.

Alij verò in contrarium extant, 38
affirmantes posse cogi eligere, & constituere Vicarium Abbas *in c. quoniam de offic. ordinar. num.* 3. Boherius *decis.* 347. *num.* 6. *part.* 6. Zerola *in praxi, verbo Vicarius, dubit.* 1. plures refert. Nauarrus *cons.* 4. *de offic. ordinar.* Rebuffus *in praxi regul. collationes an plures fieri posse. cap.* 20. *lib.* 1. *num.* 16. Hoseda *de incompatibilitate benefic. part.* 2. *cap.* 10 *num.* 8. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 3. *vers. quo loco.* Anguian. *de legib. lib.* 2. *controuer.* 26. *num.* 16. Carolus Ruinus *cons.* 148. *volum.* 4. *num.* 4. *fol.* 178.

In qua controuersia distinguen- 39
dum duxi: quòd si Episcopus est absens à diœcesi, potest cogi ad cōstituendum Vicarium; Si verò est præsens, iterum distinguendum est, aut est Iurisperitus, aut Theologus. Si est Iurisperitus, & potest per se causas diffinire, & omnia ad iurisdictionem

dictionem spectantia exercere, eo quòd Episcoparus breuis est, & inter paucos limites comprehenditur, & tunc sufficit quòd ipse pro sua prudentia,& sanctimonia dioecesim regat, & omnia ad iurisdictionem contentiosam & voluntariam expediat : neque compellitur habere Vicarium,& in hoc casu intelligenda est Barbosæ opinio, & diffinitio Rotæ.

40 Theologus verò si dioecesim magnam habet, ac longam, & ibi negotia multa & ardua concurrant, quæ expediri sine adiutore non valent, compellitur eligere; & in hoc sensu accipienda est doctrina Panormitani, Boherij, Ruini, Reffij, Anguiani, Nauarri, & aliorum; quæ omnia egregiè amplexus est Hoseda vbi proximè *dict. part. 2. cap. 10. num. 9. fol. 133.*

41 Potest etiam Episcopus Vicariũ constituere loco sui, qui assistat cum Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, vt vsus frequens docet. Simancas *de catholicis instiut. cap. 24. de Episcopis. num. 4. fol. 85. & ibi dicit,* quòd potest carcerare hæreticos,& Inquisitoribus remittere, non verò eos iudicare, seu contra eos alio modo procedere. Bonifacius de Vitalinis *in clement. 1. de hæreticis, num. 60.*

42 Est enim Episcopus in spiritualibus Dominus absolutus in dioecesi, ad instar diuitis regentis familiam suam, mariti regentis coniugem, & Patris regentis prolem suam, iudicis regentis prouinciam suam, Regis gubernantis gentem suam. *c. duo ista 23. quæst. 4. c. cum non liceat. can. cum olim, de præscription. can. cum Episcopus, de offic. ordinar. lib. 6. can. omnes basilicæ. can. nullus 16. quæst. 7.* Mandosius *consil. 9.*
43 *num. 2.*

Sed si correctionis officium habet inuigilet visitationi, vt Gloss. *in cap. duo ista 23. quæst. 4.* visitare enim Ecclesias sibi subiectas de iure communi ad eum spectat: exemptas verò tamquam Apostolicæ Sedis delegatus. Concilium Tridentinum *sess. 7. cap. 8. & sess. 14. c. 4. & sess. 25. c. 8. & sess. 24. c. 10.* Decisiones Rotæ *in nouissimis diuersorum part. 2. decis. 27. fol. mihi 722.* Cochier *de iurisdict. ordinar. in exemptos. part. 4. quæst. 23. num. 3.* Cardinalis *in clem. attendentes. num. 6. & 7. de statu Monachorum.* Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 73. num. 3.*
& alleg. 74. 44

Quòd debent facere quotannis. Concilium Tridentinum *de reform. sess. 24. cap. 2.* nisi consuetudo in contrarium extet, aut difficile sit totam dioecesim percurrere tam breui tempore. Antonius Fernandez de Moure *in examine Theologiæ*
part. 4. cap. 7. §. 1. n. 10. 45

Debent enim visitare ipsi per se & incipere à Capitulo suæ Ecclesiæ, & postea totam dioecesim, quod valdè necessarium est, & vtile, ad conferendum Confirmationis Sacramentum, & ad res emendatione dignas corrigendas, & ad pabulum diuini Verbi suis erogandum, ad quod non semper sufficit mittere probos viros, sed oportet ipsum ire, nam multa passim in visitatione se offerunt, quæ non cuiuslibet visitatoris, sed ipsius Episcopi authoritatem & potestatem requirunt. Soto *de iustitia, lib. 10. quæst. 3. col. 16. c. cum Apostolus, de censibus. c. conquerente. c. inter cætera, de offic. ordinar. c. si Episcopus, 6. eodem tit. 1. lib. 6. c. 1. de censibus, eodem lib. l. 1. 4. & 6. titulo 22. part. 1. & ibi* Gregorius Lopez

Lopez *l.4.tit.3.lib.1. ordinam.* & ibi Didacus Perez. Barbosa *in pastorali tit.1.gloss.* 10.*num.*23.& 24. Decisiones Rotæ *in nouissimis diuersor. p.* 1. *decis.*743.*fol.mihi* 466. Hugo *de off. quatuor Pralator.2.part. c. fin. num.3.* Lancellottus *in templo lib.* 2. *cap.* 5. §.3.*num.* 61. Guillelmus Rodeanus *titulo de simonia,part.*1.*cap.*18.*num.*11. Mariana Socinus *de visitat in pr.*

46 Et quando ad visitandum in quamlibet ciuitatem intrat, debet recipi processionaliter à Clero. Fuscus *de visitatione lib.*1.*cap.*4.*num.*10. Barbosa *in pastorali dict. allegat.* 73. *num.*19.

47 Sed ne grauis & molestus Curatis existat, debet esse contentus paruo & moderato victu, vt ne quæ sua sunt videatur quærere, sed quæ Iesu Christi.*c.nullus* 10.*quæst.*3.*cap.*1. *de censibus*, *lib.*6. *c. gloria Episcopi* 12.*quæst.*2.*c.cum Apostolus* 6.*de censibus*.ibi, neque sumptuosas epulas quærant: sed cum gratiarum actione recipiant, quod honestè & competenter illis fuerit ministratum. Sed quòd Episcopi in contrarium faciunt, notat ibi glossa; nam vix cautela diuersorum coquorum eos satiare valet; sed si in Apostolorum loco sunt non solùm sermonem eorum imitentur, sed etiam abstinentiam. *c. Ecclesiæ Principes* 35.*distinct.*

48 abstineant quoque à seruorum multitudine, quia per eos nimis Parochi & Ecclesiæ grauantur, & quod Episcopi non recipiunt libenter, consumunt ipsi. *d. c.cum Apostolus.* Guillelmus Rodeanus *titulo de simonia part.* 2. *cap.* 13. *num.*21.

49 Potest etiam visitare tamquam Apostolicæ sedis delegatus Hospitalia, confraternitates laicorum, etiam existentes in Ecclesiis regularium, & visitabit etiam Ecclesias nullius Diœcesis, quæ visitatio competeret ad viciniorem Episcopum. Franciscus Leo *in thesauro p.*2. *cap.*2. *num.* 74. vt iam Sacra Congregatio declarauit, teste Barbosa *in pastorali part.3.allegat.* 74. *num.*7. *& allegat.*73.*num.* 3. & etiam compellere dictos laicos ad computa confraternitatum reddere: multos citat idem Barbosa *in remissionibus ad cap.* 9. *sess.* 23. *Concil. Tridentin. num* 9.*fol.*58. Muñuz de Escobar *de ratiociniis.*

At verò nequit procedere ad visitationem cuiuslibet loci, hospitalis, aut confraternitatis, quæ sub immediata Regis protectione existunt, sine eius permissu, & licentia. Concil. Trident. *de reformat. cap.*8. *sess* 22. Fuscus *de visitat.lib.*2. *num.*21. Azor *institut. moral. part.* 2. *lib.*3.*cap.*40.*quæst.*10. Franciscus Leo *in thesauro,part.* 2. *cap.*2. *num.vltim.* Perez de Lara *de capellaniis lib.*2. *cap.*1.*num.*49.Barbosa *alleg.* 75. *n.*2. *&* 16. 50

Visitabit etiam vt Apostolicæ sedis delegatus Clericos, etiam exemptos, & Dignitates, curam animarum habentes, & etiam res ad beneficia earum attinentes, quocumque priuilegio non obstante. Concil. Trident.*de reformat. sess.*24. *cap.* 11. Franciscus Leo *in thesaur. part.*2. *num.*78. Flaminius *de resignat. lib.*3.*quæst.*11.*num.* 5. Nauarr.*consil.*4. *de tempor. ordin.* in antiqua editione *alias* 8. *de priuilegiis*, in noua editione. Sayrus *in floribus decis. titulo de temporibus ordinat.decis.*5.Barbosa *suprà allegat.*74.*num.*5.cum sequentibus. 51

Et etiam Monasteria Monialium exemptarum causa reparandi clausuram, quoties necessarium eis visum fuerit. Barbosa. *part.*3 *allegat.* 102.*num.*4.& in casu quando causa 52

infirmi

infirmitatis, vel alio titulo permittitur Monialibus exire monasteria, non solùm causa approbanda est à suo Superiore, sed etiam ab Episcopo Diocesano; licèt talis Monialis regularibus vel etiam Papæ immediatè subiiciatur. cum multis Barbosa *suprà num.* 28.

54 Procedit etiam vt Apostolicæ sedis Delegatus, contra legatarios & testamentorum executores, non implentes defunctorum voluntates, seu dispositiones, licèt tales executores sint qualitercumque exempti, & officiales sanctæ Inquisitionis, seu Professores in aliqua Vniuersitate. Concil. Trident.

55 *de reformat. sess.* 22. *cap.* 8. Franciscus Leo *in thesauro, part.* 2. *c. fin. ante finem.* Barbosa *in pastoral. part.* 3. *allegat.* 82. *num.* 13. & 15. facit textus *in Clement.* 1. *de testament.* §. *si quis autem pro redemptione.* & ibi Cardinalis Matienço *in l.* 14. *tit.* 4. *lib.* 5. *recopil. gloss.* 1. *n.* 45.

56 Quod procedit etiam si testator prohibuisset, ne Episcopus se intromitteret, seu compelleret hæredes ad implementum testamenti. Argument. text. *in l. nemo potest.* 55. *ff. de legatis primo. l. quod de bonis.* §. *frater autem. ff. ad legem falcidiam. c. tua nobis. c. requisiti, de testament.* Egregiè gloss *in c. si diligenti, de foro competenti, verbo pacto priuatorum.* multos citat Barbosa *in remissionibus ad cap.* 15. *Concil. Trident. de reformat. sess.* 7. *fol.* 22 idem Barbosa *in pastorali part.* 3. *allegat.* 75. *num.* 8. cum sequenti: & ibi allegat Antonium de Prætis *de off. Episcopi, cap.* 1. *num.* 3.

57 Potest etiam defunctorum commutare voluntates causa legitima concurrente, vel quando adimplere est difficile, vel etiam si adimpleri valeant, ipsi magis vtile aut piè visum fuerit commutare in aliud opus pium, vt Apostolicæ sedis Delegatus. Concil. Trident. *de reformat. sess.* 22. *cap.* 6. & *sess.* 25. *cap.* 4. Syluester *verbo Legatum* 4. *quæst.* 12. B. Ludouicus Beia *responsorum conscientiæ part.* 4. *casu* 22. Barbosa *in remissionibus ad c.* 6. *Concil. Trident. de reformat. sess.* 22. & *in pastorali part.* 3. *allegat.* 83. *num.* 5. Mandosius *de resignat. gratia, titulo commutat. vltima voluntat.* vbi dicit, quòd securius erit impetrare à Papa licentiam commutandi, seu confirmationem commutationis factæ ab Episcopo.

SVMMARIVM.

Episcopi vtrùm indulgentias concedere valeant. num. 1.

Sanctissima virgo Maria vtrùm excelsior Apostolis. num. 2.

Claues regni cælorum an soli Petro traditæ. num. 3.

Papa an ipse solus habeat Ecclesiæ *potestatem.* num. 4.

Antiquitùs Episcopi *plenarias indulgentias concedebant, sine aliqua limitatione.* num. 5.

Qua de causa restricta Episcoporum potestas circa indulgentiarum concessionem. num. 6.

Quando dedicatur Ecclesia quam indulgentiam concedere possit Episcopus. num. 7.

Si Ecclesia *consecratur, multique ibi sint assistentes* Episcopi, & *omnes concedentes indulgentiam, qualis concessio vires & robur habebit.* num. 8.

In cæteris festiuitatibus indulgentias vtrùm possint concedere

Cleri

DE INDVLGENTIIS.

CAPVT TERTIVM.

1 HABENT etiam Domini Episcopi in hac Ecclesia militanti claues dispensandi, & potestatẽ indulgentias concedẽdi. *c. noua de pœnitent. & remissionibus,*
2 ibi, quia Beatissima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus claues regni cælorum commisit: & ibi Panormitan.
3 *num.* 2. illis verbis, quòd potestas ligandi atque soluendi non fuit tradita soli Petro, sed Apostolis omnibus. Ioannes Montayne *de bigamia quæst. 7. num* 8. ibi, consequen-
4 ter neque solus Papa habet Ecclesiæ potestatem, sed cum dominis Episcopis. Azeuedo *in l. 1. tit. 5. lib. 8. recopilat. num.* 94. ibi claues enim regni cælorum Christum tradidisse Apostolis eorúmque successoribus. Petrus à Monte *de primatu Papæ, & Monarchia Concilior. summ.* 1. *num.* 3. Soto *in* 4. *sentent. dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. *col.* 1. Ludouicus Bolognini *de indulgentiis, num.* 21. Cardinalis *in Clement.* 2. *de pœnitent. num.* 24. Felinus *de indulgent. plenar. num.* 40. Armilla *verbo indulgentia, n.* 9. Fauius Incarnatus *in scrutinio tract. 5. p. 2. de indulgent. fol.* 182. Vgolinus *de off. & potest. Episcopi part.* 2. *cap.* 41. *num.* 1. Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 18. Petrus Gregorius *syntagmatum part.* 1. *cap.* 9. *lib.* 2. *num.* 5.

5 Quæ potestas licèt amplissima circa indulgentias, per multa temporis curricula adeò in vsu apud illos fuit, quòd indulgentias plenissimas concedebant, sine vlla limitatione pro vt sibi videbatur. 6
Adueniente verò Innocentij tertij constitutione, in Concilio generali edita, propter Episcoporum superfluum excessum, ex quo contemptibiles Ecclesiæ claues videbantur, & quia pœnitentialis eneruabatur satisfactio, Episcoporum restricta potestas fuit. *c. cum ex eo, de pœnitent. & remiss.* & ibi Scribentes. Gambarus *de off. & potest. legati, summ.* quid possit legatus circa indulgentias. *num.* 10. *fol.* 166.

Quæ potestas ita limitata est, 7
vt in Dedicatione Ecclesiæ vnius anni concedere possint indulgentiam Episcopi, etiamsi à pluribus dedicetur Episcopis. *c. cum ex eo.* & Panormitan. *ibi num.* 5. *c. nostro. de pœnitent. & remissionibus.* Soto *in* 4. *sentent. dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. *col.* 4. Hostiensis *in summ. de pœnitent § quis possit.* Speculator *lib.* 4. *part.* 4. *titulo pœnitent. & remissionibus num.* 4. Nauarrus *in commentar. de iubileo, & indulgentia notabili.* 31. *num.* 3. Armilla *verbo indulgentia, num.* 3. & Syluester *num.* 11. & Sa *num.* 16. Bologninus *de indulgent. num.* 48. Ægidius Coninck *de sacrament disp.* 12. *dub.* 1. *num.* 8. Toletus *in summ. lib* 6. *cap.* 25. Incarnatus *in scrutinio de indulgent. fol.* 185. Bonacina *de sacramentis disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 2. Zerola *in praxi, verbo indulg. p.* 1. *n.* 1. Barbosa *in pastorali, p.* 3. *alleg.* 88. *n.* 14.

Sed

8 Sed si in dedicatione plures assistant Episcopi, & quilibet annum indulgentiæ concedat, valebit tantùm concessio illius Episcopi, cui illa Ecclesia subiecta est: vel si proprius Episcopus non adsit, illius qui particulariter ex proprij Episcopi commissione assistit. Argument. textu. *in can. sanè, de foro competenti.* Vgolinus *de officio & potestate Episcopi, part. 2. cap.* 41. §.1.*num.2.*

9 In cæteris festiuitatibus quadraginta dies indulgentiarum concedere possunt. *d.c.cum ex eo, de pœnitent.* & ibi Abbas.*num.5.*Hostiensis, Soto, Nauarr. Armilla, Bolognin.Toletus, Ægidius, Bonacina, Incarnatus, Syluester, Sa, Zerola, Speculator, Barbosa, & Vgolinus, Franciscus Leo *in thesauro, part.* 1. *cap.* 7. *num.* 18. Felinus *de indulgent. plenar. num.* 40. Gambatus *de offic. Legati, lib.* 8. *summ. quid possit Legatus, num.*8. *fol.* 266. Lancellottus *in templo, lib.2.cap.5.§.4. summ.de potest. Episcopi, num.*19.

10 Neque existimes per benedictionem Episcopi, quæ fit his verbis, *Sit nomen Domini benedictum*: tam in diebus solemnibus quando Pontificaliter celebrat, quàm in feriatis quando priuatim: & per simplicem, quæ datur itineribus eundo, concedi à iure vel ab ipso Episcopo benedicente quadraginta indulgentiarum dies, vt iam dubitare vidi: nam quidam Præstantissimus Præsul, contrariam amplectebatur sententiam, & cum eo aliqui religiosi ac docti viri eius applaudebant dictum, pro certissimo ac indubitato, & meam reprobabant opinionem: tunc enim de istius Episcopi petitione hanc praxim lucubrare cœperant, & nondum vigesimum adimpleueram annum, & nihilominus contra istius sapientissimi Episcopi ac seruorum negatiuam defendebam opionem, nempè per talem benedictionem non concedi quadraginta indulgentiarum dies.

Dicebam ego nàque, indulgentiarum concessioné requirere causam iustam, sine qua claues contemnentur Ecclesiæ, & pœnitentialis enernatur satisfactio. *c. cum ex eo, de pœnitent.* Soto *in lectionibus de instit. Sacerdotum, l.* 8. 2. *de indulgent. fol. mihi* 238. Armilla *verbo indulgentia, num.*5. Syuelter *num.* 19. Coninck *de sacrament. disp.* 11. *dub.*6. *num.* 29. *vsque ad* 34. Quæ sit iusta causa dixerunt ipsi, vt puta propter honorem Dei, seu alicuius Sancti, aut propter vtilitatem Ecclesiæ: at verò Episcopi omnibus passim benedictionem largiuntur, & verisimile est ibi nulla iustam causam inueniri posse. Ergo. Nam licet multoties in magnis festiuitatibus dicant Episcopi concionatori, quòd populo annunciet se concedere quadraginta indulgentiarum dies omnibus qui diuinis officiis intererunt, sed hæc concessio non fit sine causa: nam potissima est (quæ & iusta dicitur) diuinis interesse officiis; in particularibus verò cum nulla adsit, neque conueniens, neque vtile fuisset si quotidie passim omnibus concederetur. 11 12 13

Et ideò quia in iure expressum non est, neque inueni scriptorem dicentem per benedictionem Episcopi quadraginta dies indulgentiarum concedi, sed potiùs omnes vno ore testantur per eam dimitti peccata venialia. Gloss. *in proœmio sexti decretalium, verbo benedictionem.* & ibi Doctores. Diuus Thomas 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 3. *part.*3. Soto *in* 4. *sent. dist.* 1 *quæst.* 1. *art.*2. 14

col.6.in fine. Pettrus Soto *in lectionibus de institut. Sacerdot. lection.* 18. *de venialium peccatorum remissione, ante finem.* Syluester *verbo Patriarcha, num.* 2. *& verbo peccatum, num.* 7. Toletus *lib.* 6. *cap.*24.*num.*5. Emanuel Sa *verbo peccatum,num.*12. Victoria *in summ. titul. de pœnit. num.*99. Stephanus Gratianus *disceptat. forens. tom.*3. *cap.* 467. *num.*58. multa namque allegaui, quæ breuitatis causa omitto, & tandem propterea tam Episcopus quàm famuli in meam venerunt sententiam, quam verissimam esse credo.

15 Electus confirmatus, non consecratus, neque sacro Ordine insignitus, indulgentias concedere potest (quia actus iurisdictionalis est) Cardinalis *in clement.*2. *de pœnitent. num.* 14. Panormitan. *in c. accedentibus, num.*4 *de excessibus Prælatorum, & in c. Suffraganei de elect. num.* 2. Geminian. *in c. Romana de pœnitent. n.*5. *lib.*6. Additionator Abbatis *in c.* 1. *de translat. Episcopi.* Diuus Thomas *in addit. ad tertium, super* 3. *sentent. quæst.* 26. *art.* 2. Soto *in* 4. *sentent. dist.*21.*quæst.*1.*art.*4. *col.*4. Azor *instit. moral.part.*2.*lib.*3.*cap.*55. *q.* 1. Bolognin. *de indulg.num.*23.*&* 26. Felin. *eodem tractat.num.*43. Nauarr. *de iubileo notabil.*31.*num.*3. Syluester *verbo benedictio,n.*1. Lancellottus *in templo lib.*2.*c.* 5. §.4. *n.* 19. *fol. mihi* 170. Marius Alterius *de censuris, tom.*1. *lib.*5. *disp.*12.*cap.*3.*col.*203. Franciscus de Pauinis *de offic. capituli sede vacante, prælud.*4.*part.*1.*num.*4. Petrus Gregorius *syntagmatum lib.* 17. *part.* 2. *cap.*14.*num.*1. Bonacina *de sacrament. disp.*6. *punct.* 3. *num.* 6. Vgolinus *de off. Episcopi part.* 2. *cap.* 41. *num.*1. *&* 2. Leo *in thesaur. part.* 2. *capite* 1. *num.* 3. *&* 4. Vgolinus *de off. Episcop. part.* 2. *cap.* 41. *num.* 1. *&* 2. Zerola *in praxi, verbo indulg. part.*1.*num.*1. Syluester *eodem verbo, num.*13. Sa *n.*15. Angelus 6. Suarez *de legibus lib.*4.*cap.*4.*num.*9. Barbosa *in pastoral.part.*3.*alleg.*88.*n.*7.

Sed Cardinalis, Episcopus etiam neque consecratus, neque sacro Ordine initiatus: (vt inquiunt Abbas *in d. c. accedentibus. num.* 4. Franciscus de Pauinis, & Sa *vbi proximè*) ex speciali priuilegio possunt excedere numerum præscriptum, & concedere centum indulgentiarum dies. Cæremonialis Episcoporum, *lib.*1.*cap.*25.*col.*4. Bolognin. *de indulgent. suprà.* Nauarr. *in comm. de Iubileo notabil.* 31. *num.*17. Zerola *in praxi, verbo indulgent. part.*1.*num.*12. Gambarus *supra dict. lib.*8 *fol.*166. 15

Summus Pœnitentiarius concedit etiam vsque ad summam centum dierum indulgentias. Nauarrus *vbi proximè dict. num.*17. 17

Sed si formam *in d. c. cum ex eo.* excederet Episcopus, non vitiatur in totum concessio, sed valebit quoad illam partem tantum numerum permissum non excedentem. 18 Gloss. *in d. c. cum ex eo.* & ibi Panormitan. *de pœnitent. num.*8. & Gloss. *in c. final. eodem titulo, lib.* 6. & ibi Doctores arg. text. *in l. rogatus,* 33. *ff. mandati. l. placuit* 29. *l. pecunia* 9. *ff de vsuris. l. siue generalis.* § *quærendum ff. de iure dotium. l. sancimus* 34. *c. de donationibus. l. hac consultissima* 21. §. *ex imperfecto, in fine. c. de testament.* Gloss. *in l. græca, verbo omninò. ff. de fideiussoribus. l.* 7. *tit.*21. *part.* 5. expressè Hostiensis *in summ. de pœnitent. & remission.* §. *quid ergo.* Soto *in* 4. *sentent. disputation.*21. *quæstion.*1.*art.*4. *column.*4. Petrus Soto *in lection. de institution. Sacerd. lect.*2. *de indulgent.* Bologninus *de indulgent num.* 52. Vgolinus, *part.* 2. *cap.* 4. §. *num.*2.

Syluester

Syluester *verbo indulgent. numero* 15. Bonacina *de sacrament. disputat.* 6. *part.* 3. *num.* 4. alios citat Barbosa *in pastoral. part.* 3. *alleg.*88. *num.* 22.

19 Potest etiam episcopus concedere indulgentiam perpetuam. Arg. text. *in c. nemini, de offic. delegati*, Syluester *verbo indulgentia, p.* 1. *n.* 16. Nauarrus *cons.* 18. *num.* 5. *de pœnitent. & remission. & in comment. de Iubileo notab.* 31. *num.* 25. Zerola *in praxi verbo indulgent. p.* 1. *num.* 5. Ioannes Gutierrez *canonicar. lib.* 2. *cap.* 17. *num.*6. Vgolinus *vbi proximè.*

20 At verò in foro conscientiæ potest episcopus plures annos concedere indulgentiæ, quia ibi nulla limitatio adest, vt post Innocentium *in d. c. cum ex.* tenent multi, & Zerola *suprà part.* 2. *num.* 12. & Emanuel Sa *verbo indulgentia, num.* 16.

21 Nequit tamen episcopus concedere indulgentiã pro defunctis, quia id Papæ reseruatum est. Bologninus *de indulgent. num.* 56. Bonacina & Sa *num.* 19. *suprà* & Barbosa *num.* 24. Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib.*7. *num.* 114. & 193. Bellarmin. *de indulgent. lib.* 1. *cap.* 11.

22 Episcopus licèt in culpa mortali existat, seu excommunicatus, nõ vitandus sit, indulgentias concedere valet. Nauarrus *de Iubileo suprà num.* 11. Incarnatus *in scrutinio tractat. de indulgentiis, fol.* 184. Bonacina *de Sacramentis, disp.* 6. *quæst.* 1. *punct.* 3. *num.* 8. *vsque ad* 10. & *de censuris disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 7. Azor *institut. moral. lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 55. *quæst.* 7. Barbosa *num.* 12.

23 Nequit episcopus quadraginta indulgentiarum dies illo pio loco seu imagini concedere, vbi Antecessor tot dies concesserat. Additionator ad speculum Iuris *lib.* 4. *p.* 4. *tit. de pœnitent. liter. A.* Geminian. *in c. indulgentiæ in* 5. *de pœnitent. lib.* 6. Barbosa *num.* 16.

Sed quod ei permissum est, si nomine proprio vult ibi indulgentias concedere, illud erit, quòd possit reuocare indulgẽtias ab Antecessore datas, & alias de nouo concedere. Bonacina *de Sacrament. disp.* 6. *punct.* 8. *num.* 7. 24

Licet etiam Episcopo delegare Vicario suo, seu alio clerico indulgentiarum concessionem. Felinus *de indulgentiis, num.* 44. & 45. Iacobus à Graffis *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 6. Nauarr. *de Iubileo sing.* 31. Vgolinus *de offic. Episcopi, part.* 2. *cap.*41. *num.* 2. Bonacina *dict. disp.* 6. *punct.* 3. *num.* 11. Valer. Reginald. *suprà num.* 116. *lib.* 7. Azor *institut. mor. lib.* 3. *part.* 2. *cap.* 43. *quæst.* 13. & *c.* 55. *quæst.* 5. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 20. *punct.* 3. Barbosa *num.* 10. Angelus *verbo Episcopus num.* 4. & Sa *verbo indulgent. num.* 16. 25

Indulgentiarum concessio subditis tantùm prodest, non alienis. *c. quod autem.* & ibi Abbas & Hostiensis *de pœnit.* idem Abbas *in c. fin. de auth. & vsu pallij, num.* 2. Coninck *de Sacrament. disp.* 12. *dub.* 1. *num.* 8. Gemin. *in c. Romana de pœnit. num.* 6. *lib.* 6. Speculator *tit. de pœnitent. lib.* 4. *part.* 4. *num.* 5. Petrus Gregorius *syntag. lib.* 2. *cap.* 9. *p.* 1. *num.* 5. Nauarrus *d. notab.* 31. *num.* 13. Soto *in* 4. *sent. dist.* 22. *quæst.* 1. *ar.* 2. *col.* 6. Bologninus *de indulg. num.* 35. Felinus *eodem tract. num.* 41. Sa *verbo indulgent. n.* 14. Syluester *num.* 14. Angelus *n.* 11. Vgolinus *d. c.* 41. *p.* 2. Leo *c.*7. *num.* 18. *p.* 1. Nicolaus de Emerici *in direct. Inquisit. part.* 2. *in c. excommunicam.* 26

communicam. §. *quia verò. num.* 2.*&*
3. Barbosa *suprà num.* 23.
At verò si Episcopus habet pri-
27 uilegium à Papa quod possit indul-
gentias impartiri tam subditis pro-
priis, quàm alienis, poterunt eis
gaudere: vel si Episcopi aliarum
diœcesim speciatim suis subditis
peregrinantibus concederent, quòd
possint percipere indulgentias ab
alijs episcopis concessas. *c. quod au-
tem.* & ibi Gloss. & Abbas *num.* 7.
de pœnit. Geminian. *in d. c. Romana,
direct. Inquisitor.* Bolognin. *num.*
60. Nauarr. Vgolinus, Speculator,
& Barbosa.
Hanc licentiam percipiendi in-
28 dulgentias neque Curatus, neque
alius, quàm proprius Episcopus,
aut Papa concedere potest. Cum
multis Vgolinus *de offic. Episcop. p.*
2. *c.* 14. §. 1. *num.* 2.
Sed quòd talis licentia necessa-
ria non sit, quia quando Episcopus
indulgentias elargitur, seu alicui
Ecclesiæ, seu imagini, concedat,
quod eas luctentur omnes præsen-
tes, seu talem imaginem veneran-
tes, aut templum visitantes, licèt
alterius Episcopatus sint. Emanuel
Sa *verbo indulgentia, num.* 1 & Ze-
rola *in praxi eodem verbo, part.* 2.
num. 15.
Archiepiscopus per totam pro-
29 uinciam quadraginta dies indul-
gentiarum concedere potest, etiam
extra actum visitationis.*c. nostro* 15.
de pœnitent. & ibi Abb. Gloss. *in c.*
1. *de censib. lib.* 6. Bolognin *num.*39.
de indulgent. & Felinus *num.* 80.
Angelus *verbo indulgent. num.* 5.
Toletus *in compendio lib.* 6. *cap.* 25.
Coninck *de Sacram. disp.* 12. *dub.*
1. *num.* 8. Vgolinus *d. cap.* 14. §.
2. *num.* 2. Bonacin. *dict. disp.* 6. *punct.*
3. *num.* 2. Sanchez *in summ. lib.* 4.
cap. 38. *num.* 11. Leo *p.* 1. *cap.* 7. *n.*
18. Barbosa *num.* 15.
Sed quòd iam hoc priuilegio vti 30
nequeant Archiepiscopi, quia per
Concilium Trident. censetur reuo-
catum, inquit Zerola *in praxi, ver-
bo Archiepiscop. part.* 1.
Nequit etiam Episcopus exem- 31
ptis suæ diœcesis indulgentias cõ-
cedere: cum multis Vgolinus *de
off. Episcopi, p.* 2. *c.* 41. alias 14. §.
2. *num.* 2.
Sed contrarium verissimum esse 31
existimo: nam cùm exempti ex sua
diœcesi sint, & indulgentias per-
cipere omnibus habitantibus in ea
permittatur, similiter extendetur
concessio ad eos; quia licèt exem-
pti, nihilominus de diœcesi sunt, & 32
priuilegiati quoad iurisdictionem
sibi damnosam, ista ergo salutaris
est & optima: igitur ab ea exem-
pti non videntur.
Et quia vnicuique suum renun-
tiare priuilegium licet. *l. si quis in* 33
conscribendo, 50. *c. de Episcopis, &
clericis. l. si quis in conscribendo. c. de
pactis*: vbi Imperator docet, posse
quemlibet suum fori priuilegium
remittere, siue sit cingulum mili-
tiæ, vel dignitatis. *l. si mulier ff. ad
Senatusconf Velleian. l. iubemus* 22.
c. eodem. l. 3. *tit.* 12. *p.* 5. *vers. la ter-
cera el.* datur enim ibi mulieribus
licentia renuntiandi priuilegium 34
quod habent, vt pro alijs non fide-
iubeant, hac de causa, ne fœminal i
facilitate decipiantur. *l.* 1. *cum gloss.
ibi, verbo pro vllo. ff. ad Velleianum.*
Gloss. *in l. tametsi ff. ad Macedonian.*
Gloss. *in l. sciendum. ff. de verbor.
significat.* Facit textus *in l. pacisci. ff.
de pactis.* ex qua constat posse par-
tes pacisci & conuenire, renuncian-
do priuilegium agendi, pro anima-
li morboso. *l. cùm quæritur.* §. *si ven-
ditor. ff. de ædilitio edicto. l. iuris gen-
tium.* §. *si paciscar. l. pactum inter
hæredes*

heredes 46. ff. de pactis. l. nequis. l. si feriatis. ff. de feriis. Et per ista iura & sequentia approbatur opinio, quòd potest quilibet suum priuilegium renuntiare. c. conquestus final. de feriis. c. licet 1. de restitut. spoliatorum. Facit etiam quòd maior minori se submittere potest, & remittere maioriam & præeminentiam. l. est receptum. ff. de iurisd. omnium iudicum. c. nos incompetenter 2. quæst. 7. quia quæ in fauorem concessa sunt, cuilibet renuntiare permittitur. l. quod fauore c. de legibus. l. nulla. ff. eodem titulo. l. si iudex. ff. de minoribus. Abbas in c. si diligenti, de foro competenti, num. 7. & ibi Felinus & Innocent. idem Abbas in c. licet. de restitut. spoliator. num. 3. Bart. in l. 3. ff. de fideiussoribus, num. 10. col. 2. Iason in l. in conscribendo c. de pactis. col. 6. & ibi Decius num. 30. Lopez in l. 3. tit. 12. part. 9. Suarez in l. quoniam in prioribus. §. quinto quæritur, num. 8. fol. 417. Antonius Gomez tom. 2. variar. c. 13. num. 5.

35 Neque in contrarium facit quòd priuilegium fori renuntiare vetatur clerico. c. si diligenti. c. significasti, de foro competenti. c. contigit 36. de sent. excommunicat. c. non liceat 3. quæst. 6. c. inolita, cum gloss. 11. quæst. 1. auth. de sanctiss. Episcop. §. œconomos: collat. 9. Gloss. in l. si quis in conscribendo. c. de Episcop. & cler. Gloss. in c. clerici, verbo clericalis, de clericis coniugatis, lib. 6. Gloss. in c. ad audientiam, de consuetud. & ibi Abbas num. 5. & in c. si quis clericus, num. 1. de foro competenti Felinus, Innocentius, & Abbas in d. c. si diligenti, de foro comp. & in c. significasti, de iudiciis. & Abbas in c. dilecti, num. 4. de foro competent. & in c. contigit, num. 4. de sentent. excommunicat. Nicolaus de Milis in repertor. verbo clericus. multos refert. Didacus Perez in l. 2. tit. 1. lib. 2. ordinam. vers. quæri etiam potest. & in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. vers. vtrū clericus. Quia 36
priuilegium hoc quod clerici habent, est de iure diuino. c. quamquam, de censibus lib. 6. & ibi Geminian. c. relatum 11. quæst. 1. c. si Imperator. & ibi Glossa 16. dist. Abb. in c. si quis. & in c. solitæ. num. 4. de maior. & obedient. & in c. proposuit, n. 14. de concess. præ. & in c. at si clerici, num. 23. de iudiciis. & cons. 85. num. 8. Lopez in l. 1. tit. 7. part. 1. in gloss. magna. verbo Señal. de ordin. col. 3. vers. pro parte. Bertrandus cons. 182. num. 1. lib. 1. Didacus Perez in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordin. §. quæro vtrum Papa. & ibi citat Ferdinandum Loazes in tractat. Regis Angliæ, fol. 18. col. 4. num. 11. & Andreas de Isernia in peregrina, in 1. constitut. Neapolitan. rubr. de pœna vniuersit. qui erat potestates. fol. 45. col. 4. Et cum de iure diuino sit, & in totius status clericalis Ecclesiæ ac Ministrorum eius fauorem concessum, nullo modo renunciari poterit; nam ius publi- 37
cum, & pro publica vtilitate concessum, pacto priuatorum derogari non debet l. ius publicum. l. inter debitorem. ff. de pactis. c. cum tempore de arbitriis.

38 Secus tamen est in nostro casu, quia exemptio pro fauore concessa est, & in odium redundare non debet. l. non eo minus. c. de procuratoribus. l. 11. tit. 2. part. 3. præcisè in re ita animæ exemptorum odiosa, sicut 39
est priuare illos indulgentiarum perceptione; essent namque tamquam exules, & personæ miserabiles, qui ex particulari sedis Apostolicæ fauore magis, quàm alij honorantur. Ideò namque exempti ne tanto bono priuentur, tacitè ad indulgentias percipiendas suum exemptionis priuilegium renuntiant, sine aliquo strepitu aut actu exte-

riori, & etiam tacitè eas lucrantur sine aliquo exemptionis suæ detrimento aut læsione: & sic neque suam exemptionem diminuunt, neque iurisdictionem Episcopalem prorogant; sed tantùm in animæ bonum indulgentias lucrãtur, quod est laudabile, præcipuè cum sit sine exemptionis læsione, aut Episcopalis iurisdictionis extensione. Facit etiam doctrina Patris Gasparis Hurtado de Mendoza ex illustrissima Societate Iesu, genere, religione & eruditione illustris, *de matrimonio different.* 3. *disput.* 15. *num.* 4.
40 vbi docet, posse Episcopum exemptos suæ Diœcesis absoluere ab excommunicatione reseruata, & se ad hoc submittere Episcopo: Ergo à fortiori se debent submittere ad indulgentias consequendas, vt in terminis tenent Bologninus *de indulgent. n.* 63. Nauarr. *in comment. de iubileo notab.* 31. *n.* 13. Bonacina *de sacrament. disput.* 3. *num.* 15. & Barbosa post hęc scripta visus *part.* 3. *alleg.* 88. *num.* 17.

41 Parochi, seu alij Prælati Episcopis inferiores indulgẽtias nequeũt concedere. D. Thom. *in addit. ad* 3. *lib super* 3. *sent. quæst* 26. Panorm. *in c. cum ex eo. de pœnit. num.* 5. Geminian. *in c. indulgentiæ, num* 6. *eodem tit. lib.* 6. Petrus Gregor. *syntagmat. lib.* 2. *cap.* 9. *part.* 1. *num.* 5. Toletus *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 6. Coninck *disp.* 12. *dub.* 1. *num.* 8. Nauarr. & Bonacina *suprà.* Syluester *verbo indulgent. num.* 11. Vgolinus *de officio Episcopi, part.* 2. *cap.* 41. *num.* 1. Leo *in thesauro part.* 1. *cap.* 7. *num.* 19.

42 Ex quo dicebat Soto *in* 4. *sentent. dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. *col.* 3. esse de iure diuino discrimen quod est inter Presbyteros & Episcopos, in conferendis indulgentiis.

Episcopus qui renuntiauit loco non dignitati, poterit indulgentias concedere; si permittatur ab Episcopo, qui subditos habet, vt eos suis subditis elargiatur. Gratianus *disceptat. forens. cap.* 181. *n.* 57. *fol. mihi* 380. 43

Episcopus qui indulgentias concedit, si facit illud opus quod eius concessio requirit, earum beneficio gaudebit: & poterit etiam secum dispensare, commutando illud opus pium in aliud: nam licèt sibi indulgentias concedere nequeat, poterit vti indulgentiis à se aliis concessis. Diuus Thom. *in addit. ad lib.* 3. *super* 3. *sentent. dist.* 21. *quæst.* 1. *art.* 4. *col.* 6. & *dist.* 22. *quæst.* 2. *art.* 2. *col.* 2. Coninck *disp.* 12. *dub.* 2. *num.* 11. *vers. obiicies tertiò.* Bologninus *de indulgent. num.* 69. Azor *institut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 55. *q. vltim.* Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 3. *num.* 2. Syluester *verbo indulgent. num.* 21. Angelus 23. Armilla *n.* 21. Emanuel Sa *n.* 17. Cardinalis *in Clem. religiosi. vers. quibus. n.* 12. *de priuileg. excess. priuil.* Geminian. & Bonacina *suprà.* Nauarr. *notabili* 20. *num.* 18. Suarez *de legibus lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 8. & 11. Barbosa *p.* 3. *dict. alleg.* 88. *n.* 28. 44

Potest etiam Episcopus extra Diœcesim existens indulgentias concedere suis subditis, pro opere intra Diœcesim propriam faciendo. Nauarr. *in commentar. de iubileo, notab.* 31. *num.* 13. 45

Sed si concessit indulgentias pro pro opere quod extra Diœcesim fit, sine licentia Ordinarij illius loci non valebunt. Bologninus *de indulgent. num.* 61. vbi citat Oldradum *cons.* 73. *col.* 2. cum sequenti. incipit, *quæritur si Prælatus.* Felinus *de indulgent. num.* 41. 46

At verò (salua istorum venia) contrariam defendere sententiam 47
duxi,

duxi, nempe, posse Episcopum indulgentias concedere suis subditis, etiamsi ille extra Diœcesim existat, pro opere quod extra Diœcesim fit, sine licentia Ordinarij illius loci: nam cum sit cautum in iure, quòd ea, quæ iurisdictionis voluntariæ sunt, & quæ sine causæ cognitione exerceri possunt, in quocumque loco, & tempore Episcopo expedire liceat. *c. nouit. de off. & potest. Legati*, & ibi Gloss. & Doctor, *Clementin.* 1. *de foro competenti*, & Cardinalis ibi, *num.* 12. *l. omnes* 2. *& l. final ff. de off. Proconsulis, l. emancipari ff. de adoptionibus.* Hippolytus de Marsilis, & Hieronymus Cagnolus *in l. final. ff. de iurisdict. omn. iudic.* ille *n.* 8. iste *n.* 29. Angelus Perusinus *in d. l. emancipari, de adoptionibus.* Couarruuias alios referens, *variar. c.* 20. *lib.* 3 *n.* 8. Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *quæst* 43. *n.* 16. Romanus *singulari* 48. Selua *de beneficiis p.* 3. *q.* 4. *num.* 1 Rodeanus *tit. de simonia, cap.* 18. *p.* 1. *n.* 7. Marius *de censuris tom.* 1. *l.* 5. *disp.* 12. *c.* 2. *liter. D. col.* 5. Gonzales *in regula* 8. *cancellar. gloss.* 61. *n.* 2. Augustin. Barbosa *in remission. ad Concil. sess* 6. *de reform cap.* 5 Rebuffus *in praxi, regula de clericis, à quibus & quomodo ordinentur, n.* 11. *&* 12 Bohetius *in decis. part.* 1. *q.* 3. *n.* 7 Riccius *in praxi, decis.* 380. *n.* 2. *&* 3. Zerola *in praxi verbo absolutio part.* 1. *n.* 7. Ludouicus à Sardis *de legitimat. per rescriptum, num.* 19. Nauarrus *consil.* 41. *de temporibus num.* 1. Coninck *de sacrament. disputat* 8. *dub.* 3. *num.* 22. Bonacina *de sacrament. disputat.* 5. *quæst.* 7. *punct.* 2. *n.* 10. Syluester *verbo confess. num.* 12.

48 Et cùm iurisdictio voluntaria ea dicatur, quæ inter volentes exercetur. *l. final* & ibi Gloss *ff. de iurisdict. omnium iudic.* Gloss. *in d. leg.* 2. *& in leg. final. ff. de offic. Proconsulis, & in l. emancipari, de adoptionibus. author. de defensoribus ciuitatum.* & ibi Gloss. *verbo sumant.* Bartholus *in d. l. emancipari, num.* 1. & Iason *in leg. extra territorium. ff. de iurisdict. omnium iudicum, num.* 7. Ludouicus à Sardis, & Riccius *suprà*. Apertè constat indulgentiarum concessionem, quæ semper volentibus, non verò inuitis datur, actum iurisdictionis voluntariæ esse. Gloss. *in c. nouit. verbo terminos. de offic. Legati.* Gloss. *in c. nostro. de pœnitent.* & Panormit. ibi, *& in c. accedentibus, n.* 4. *de excessibus Prælatorum.* Suarez *tom.* 4. *disput.* 49. *sect.* 3. *num* 9. Coninck *disput.* 17. *dub.* 2. *num.* 9. *&* 10. Vgolinus *de off. c part.* 2. *cap.* 41. *num.* 1. Leo *in thesauro part.* 1. *cap.* 7. *num.* 18. Bonacina *disput. 6. punct.* 3. *num.* 9. Barbosa *in pastorali, allegat.* 88. *n.* 16. 49

Igitur extra Diœcesim concedi poterunt, & ibi exercere licebit actum ad eas lucrandas requisitum: quia sine strepitu iudiciali fit, & sine apparatu iudicij; ad cuius confirmationem dixit Baldus, posse Episcopum extra suam Diœcesim præsentatos per patronos confirmare, & ibi beneficia conferre, quamuis in curia Papæ sit: quia actus iurisdictionis voluntariæ est. Glossa *in c.* 1. *de instit. lib.* 6. Cagnolus *in l. final. ff. de iurisd. omnium iud. num.* 29. Gonzales *in reg.* 8. *cancellar. gloss.* 61. *n* 2. *&* 8. Franciscus de Pauinis *de offic. Capituli sede vacante, quæst.* 1. *part.* 2. *num.* 66. Paulus de Citadinis *de iure patronatus, part.* 7. *num.* 19 Rochus de Curti *eodem tract summ.* 1. *n.* 5. Iason *in l. extra territorium de iurisd. om.* Couarruuias *variar. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 8. vbi dicit, idem posse Vicarium Episcopi, si potestatem habet conferendi. Gloss. *in c statutum, de præb. l.* 6. Hippolytus de Marsilis *in d l. fin. n.* 8. *de iurisd. omn.* Lara *de anniuersar.* 50 51

*& capil.l.1.c.10.n.67.*Gonzales &Pauinus *suprà.*Menoch. *de arb.l.1.q.43. n.19.*Selua *de beneficiis,p.3.q.40.n.1.*

52 Facit etiã quòd Rex potest extra regni sui limites Doctores & milites create.Bart. *in l.1.c.de dignit.l.12.* Tiraquellus *de nobilitate,c.6.n.26.*

53 Potest & Episcopus extra Diœcesim concedere dimissorias. Examen Episcopor.*lib.1.c.16. n.*8. & Barbosa *in pastorali,part.2.alleg.7.n.29.* & excommunicare subditum extra Diœ-

54 cesim existentem. Lancellottus *in templo,lib.2. cap.5.§.4. num.*14. & absoluere,ac excõmunicare subditos, & exercere iurisdictionem contentiosam,quando causæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in suam Diœcesim.Gratian.*discept.cap.* 127.*num.*8.Barbos. *in remiss.ad c.5.de reform.sess.6.fol.*14.*& in pastorali,p.2.*

55 *alleg.6.n.* 18. & ibi causas delegare. Gloss *in c.nouit.de offic.delegati.* Gonzales *suprà gloss.62.n.*10.& absoluere subditos,quando strepitus iudicialis non requiritur.Gloss.*in c.nouit.& in c.excomm.de offic.delegati.* Tuschus *liter.E,consl.*149.*n.*3. Zerola *in praxi, verbo absolut part.*1.*num.*7.Iason *in l.*

56 *extra territor.num.*11.*de iuris.omn.iud.* & ibi *num.6.*ponit exemplum in parocho,qui extra suæ parochiæ limites poterit pœnitentialiter parochianos suos audire, & absoluere. Coninck *de sacram.disp.8.dub.*3.*n.*12.

57 Syluester,Cagnolus, Gonzales,Nauarr.& Bonacin.*vbi proxim.*&in hoc casu actus absolutionis iudicialis est,vt inquit Nauarrus *in Manuali cap.27.n.* 169. & nihilominùs extra Diœcesim exercetur, & ibi robur sumit, & effectum:ergo & similiter concessio indulgentiarum, etiamsi pro opere sit extra propriam Diœcesim faciẽda,cũ istud non sit actus iurisdictionis contentiosæ, sed de voluntaria,& fiat sine strepitu iudiciali inter volentes,non inter inuitos; huius opinionis est Emanuel Sa *in aphorismis,verbo indulgent.n.*16.

Capitulum sede vacante indulgentias concedere posse, testantur Bologn.*de indulg.n* 44.Syluest. *verbo Capitulũ,n.5.*Sa *n.*1. Selua *de benefic. q.*11.*p.*2.*n.*4. Zerola *verb.indulg.p.*1. *n.*2.Azor *instit.moral.p.*2 *lib.3,cap.55. q.4.& lib.3,cap.37.quæst.9.* 58

Contrarium,nempe non posse,tenent Felin.*de indulg.n.fin.*Geminian. *in c.Roman.de pœnit. l.6. n.5.* Armilla *verbo indulg.n.*3.Soto *in 4.sent.dist.21. q.1.art.4.col.4.*Rodrig. *tom. 3. de sus obras c.55. n.*155.Bonac.*de sacram.disp. 6.punct.*3.*n.*23.Viuald.*in candel. aur. cap.1.de quibusdam quasi particul.n.5.* Barbosa *in pastor. p.3. alleg.* 88.*n.*11. 59

Facit etiam,quòd vacante Papali sede sacrum Cardinalium collegiũ indulgentias concedere non possit, quia tunc talis potestatis exercitiũ dormitat. Cardinalis Zabarela *in Clement.ne Romani.de elect.num.5.* 60

SVMMARIVM.

*Episcopo, à quo iure sibi competat Sacramentum Confirmationis ministrare.*num.1.

Romanus Pontifex an possit dispẽsare, quòd simplex clericus hoc Sacramentum conferat. num.2.

Vtrùm id possit facere Episcopus. num.3.

Hæc prohibitio quando cœpit. n 4.

Vtrùm sit præscriptibile hoc ius. num.5.

*Archiepiscopus vtrùm possit dispensare circa ministrum huius Sacramenti.*num.6.

*Chrisma à quo debeat consecrari,& quis sit eius minister.*num.7.

Vtrùm

DE CONFIRMATIONE.

CAPVT QVARTVM.

1 EPiscopvs de iure diuino est vnicus Confirmationis Sacramenti Minister. *c. manus. c nouissimè, de consecr. dist.* 5 Concil. Trid. *sess. 23. c. 4. l. 7. l. 8. l. 11. tit. 4. p. 1.* & ibi Lopez. D. Thomas *in. 3. sent. q. 72. art. 11. n. 50.* Suarez *de religione, tom. 4. l. 2. c. 30. n. 2.* Soto *in 4. sent. dist. 2. q. 1. art. 1. col. 2.* Petrus Soto *in lectionibus de instit. Sacerdot. lect. 2. de sacram. Cõfirmationis, §. de ministro.* Alter Soto *in 4. dist. 7. q. art. 12.* Conc. Trid. *sess. 7. c. 3.* Angelus *verbo confirmatio, n. 2.* & Syluester *n. 2.* Henriq. *in sum. l. 3. c. 6. de confirm. §. 1.* Alphonsus Aluarez *in Speculo iuris Pontificij, tit. de confirm. fol. mihi* 179. Durant. *in rational. l. 5. c. 84. n. 1.* Mirand. *in Manual. c. 22. n. 8.* Candelabrum aureum *tit. 3. de confirm. § de ministro, num. 26.* Coninck *de sacram. q. 72. art. 11. dubit. vnica.* Petrus Greg. *l. 2. p. 1. c. 5. n. 2.* Victor. *in summ. sacram. §. de sacram. confirmat. n. 45.* Abb. *in c. vnico de sacra vnct.* Couarr. *variar. resol lib. 1. cap. 10.*

num. 6. Anguianus *de legibus lib. 2. controuers.* 1 *.num.* 71: Barbosa *in pastorali, part. 2. alleg.* 30. *num.* 1.

2 Papa potest committere simplici Sacerdoti administrationem Sacramenti Confirmationis, & facere eum Ministrum. Gloss. *in c. manus, de consecrat. d. st.* Soto *in 4. dist. 7. q. 1. art. 12. & dist. 25. quæst. 1. articulo* 1. *col.* 6. Cæsar Baronius *annalium Ecclesiæ tom.* 8. *anno Christi* 594. *fol.* 54. Pineda *in Monarchia Ecclesiástica part. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2. fol. mihi* 190. Nauarr. *consil. 14. de priuileg. num.* 2. Bonacina *de Sacrament. disput. 3. quæst. vnica, punct. 2. num.* 3. Gambarus *de offic. Legati, lib. 2. fol.* 41. *num.* 273. Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 1. §. 4. num.* 8. Henriquez, Armilla, Syluester, Coninck, Toletus, Nauarrus, Viualdus, Angelus, Couarruuias, & Anguianus.

3 Episcopus nequit committere simplici Sacerdoti, seu alio non episcopo confirmationis collationem. Soto *in 4. dist. 7. quæst. 1. art.* 12. Gloss. *in c. peruenit.* 95. *dist.* Hériquez, Alphonsus, Suarez, Viualdus, Bonacina, & Coninck.

4 Eo quòd Diuus Syluester Papa generale promulgauit decretum, neminem nisi Episcopum, sine sedis Apostolicæ permissu, Confirmationis sacramentum administrare & Chrisma consecrare debere. Villegas *in vita Syluestri I. fol.* 428.

5 Quapropter stante hac constitutione Confirmatio seu Ordinatio à Presbytero, seu ab alio non Episcopo, non potest præscribi. *c. quanto, de consuetudine.* Couarruuias *var. lib. 1. cap. 10. num. 13. & 14.*

6 Patriarcha, seu Archiepiscopus, si Episcopi Suffraganei aut absentes, aut infirmi existant, ita quòd confirmationis sacramentum administrare nequeant, si non adest alius Episcopus, qui commodè infirmi aut absentis Episcopi vicem suppleat, committere poterit simplici Presbytero, vt sacramentum Confirmationis conferat, si necessitas vigens adsit. Gambarus *de offic. Legati, lib. 2. fol.* 41. *num* 273.

Requiritur semper, quòd ab Episcopo, non ab alio, sit consecra- 7
tum Chrisma: cuius est vnicus iure diuino Episcopus Minister. Diuus Thomas *in 3. sentent. quæst. 72. art. 3. num.* 20. Soto *in 4. sentent. dist. 7. quæst. vnic part.* 3. Bonacina *de sacramentis disput. 3. quæst. vnic. punct. 3. num.* 4. Syluester *verbo confirmatio, num.* 2. Candelabrum aureum *tit. 3. de confirm. §. 2. num.* 16. Victoria *in summ. §. de Sacrament. Confirmat. num.* 38.

Quòd Papæ non liceat simplici 8
Sacerdoti committere conficere Chrisma, neque alio non Episcopo. Gloss. *in c. peruenit. dist.* 95. Soto, Bonacina & Candelabr.

Et quòd hoc comprobatur ex 9
antiquissimo vsu Ecclesiæ, & ex longissima consuetudine, vbi semper id benedicere & consecrare Ordini Episcopali fuit reseruatum, cum Henriquez & Bartholomæo, ac Angelo, Barbosa *in pastorali, p. 2. alleg. 30. num.* 6.

Contrarium, nempe posse Pa- 10
pam concedere simplici Sacerdoti quòd Chrisma consecrare valeat, affirmat Victoria *vbi proximè.*

At verò distinguendum duxi 11
ad hos conciliandos Doctores: quòd simplex clericus etiam ex Pontificia delegatione nullo modo poterit conficere & consecrare Chrisma ad Sacramentum Confirmationis; & in hoc casu loquun.

loquuntur Soto, Bonacina & cæteri. Si verò loquamur de chrismate ad consecrandas aras, calices, & Ecclesias, sine dubio tenendum est, posse Clericum ex Papæ cõmissione & delegatione consectare illud, quod non erit aptum ad Sacramentum Confirmationis: vt egregiè Suarez *de religione, tom.* 4. *lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 2.

12 Vtrùm balsamum sit de necessitate Sacramenti Confirmationis, valdè controuersum est: nam Bonacina, & cum eo multi ibi relati, esse de necessitate præcisa tenet, *de Sacramentis disp.* 3 *quæst. vnic. punct.* 3. *num.* 1. sed Emanuel Sa *verbo Confirmatio*, neque negat, neque affirmat. *num.* 9.

13 Sed quod balsamum non sit de necessitate Sacramenti, sed ex præcepto & ritu Ecclesiæ, probatur ex textu *in c. pastoralis*, 1. *de Sacrament. non iterandis*, vbi habetur, quòd quidam per errorem fuit cõfirmatus oleo benedicto sine balsamo, & quæsitum est, an esset iterandum Sacramentum? Ad quod respondit Papa, nihil esse iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat omissum. Si ergo illud non debuit iterari, igitur fuit Sacramentum, sed si fuit Sacramentum, Chrisma non est de necessitate Sacramenti. Nam licèt dicat Papa, quòd cautè suppleatur quod incautè fuerat omissum: id enim propter præceptum & ritum Ecclesiæ, non quia esset de necessitate: vt testantur Valentia *tom.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 1. *punct.* 2. *vers. quæstio vt.* Victoria *in summ. d.* §. *de confirmat. num.* 36. Zerola *in praxi, verbo Chrisma*, *num* 2. Soto *in* 4. *sent. dist.* 7. *quæst. vnic. art.* 2. Nauarr. *in Manual. cap.* 22. *num.* 8. *& conf. vnic. num.* 4. *de sacra Vnct.* Caietanus 3. *part. quæst.* 72. *art.* 2. Barbosa *part.* 2. *alleg.* 31. *num.* 3.

Balsamum Indorum esse verum balsamum, & ad Confirmationis Sacramentum aptum, inquit Sa, *vbi suprà num.* 10. & quòd sic declarauit Ecclesia, quoad Sacramenta, quæ apud Indos conficiuntur. Ioseph de Acosta è sanctissima Societate Iesu *in historia naturali, de las Indias, lib.* 4. *cap.* 28. *prope finem.* 14

Non licet Episcopo Chrisma conficere nisi Missam celebret, quia Missa præcisè est de substantia. Hostiensis *in c. te referente* 12. *de celebrat. Missar. num.* 2. 15

Quæ consecratio debet fieri die Iouis sancti, (vt decreuit Fabianus Papa, anno Domini de 255. Illescas in historia pontificali in vita Fabiani primi, *lib.* 1. *cap.* 23.) *c. quoniam, de sent. excom. lib.* 6. licèt locus sit interdictus. *d. c. quoniam, de sentent. excomm.* Gloss. *in cap.* 1. *de reliquijs & venerat. Sanctor.* Abbas *in c. non est vobis, de sponsalibus, num.* 8. Leo *in thesauro, part.* 3. *cap.* 8. *n.* 87. Viualdus *in candelabro tit. de confir.* § 1. *num.* 18. Victor *in summ.* §. *de Sacram. Confirmation. num.* 38. Emanuel Sa *verbo Confirmatio.* Hostiensis *suprà.* 16

Non peccat mortaliter Episcopus, etiam si Chrisma consecret in peccato existens; sed peccabit ex eo, quia Missam celebrat. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras cap.* 67. *de Obispos. num.* 14. 17

Episcopus degradatus, simoniacus, hæreticus, vel suspẽsus, Chrisma validè consecrat. Soto *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *ar.* 1. *col.* 4. Coninck *de Sacram. quæst.* 71. *ar.* 11. *num.* 101. Bonacina *de Sacram. disp.* 3. *quæst. vnic. punct.* 2. *num.* 7. & cæteri suprà relati. 18

Episcopus

19 Epiſcopus duorũ epiſcopatuum vnitorum, quia in ambobus vno die Chriſma conficere non poteſt, debet vno anno celebrare in vno epiſcopatu, & tranſacto anno adueniente die Iouis ſancti conſecrabit in alio. Hoſtienſis *in d. c. te referente, de celebratione Miſſar. num.* 3. & ibi Abbas, & Butrio. Gratianus *diſceptat. tom* 4. *diſp.* 655.*num.* 74. Barboſa *in paſtorali part.* 2. *alleg.* 31. *num.* 5.

20 Tenetur epiſcopus, ne in culpam mortalem incidat, diligenter curare circa Sacramenti Confirmationis adminiſtrationem. Suarez *ſuper* 3. *part. Diui Thomæ, quæſt.* 72. *art.* 2. *diſp.* 38. *ſect.* 2. Cardinalis Toletus *in ſumm. lib.* 5. *cap.* 4. Emanuel Sa *verbo Confirmatio*, 1. *num.* 12. Barboſa *in paſtorali part.* 2. *alleg.* 30. *num.* 9. Qua in re dolenda vehementer eſt Epiſcoporum negligentia, qui de commoditate propria curantes, ne itinere fatigentur, ad Confirmationis Sacramentum cõferendum non accedunt, neque percurrunt diœceſim, niſi per Viſitatores, & ſic multi etiam adulti ſine hoc Sacramento decedunt, propter ſuorum Prælatorum incuriam, priuantur enim gratia fortitudinis, erga perfidiæ phalanges, Chriſti milites, cum non leui detrimento animarum, neque ſine grauiſſima culpa parùm ſolliciti Paſtoris Vitualdus *in candelab. de Confirmation. Sacram. tit. de miniſtro. num.* 7. Antonius Fernandez de Moure *in examine Theologiæ, part.* 4. *cap.* 7. §. 1. *num.* 10.

21 Debet confirmare epiſcopus ſuos ſubditos tantùm, non alienos, niſi id faciat ſine animo vſurpandi iuriſdictionem: vel ſi gratum ſuis epiſcopis eſſe videat. Emanuel Sa *verbo Confirmatio*, *n.* 1. Armilla *n.* 3.

Alij verò tenent, peccare mortaliter Epiſcopum confirmando non 22
ſubditos. Coninck *de Sacram. quæſt.* 72. *ar.* 11. *num.* 103. Viualdus *in candelabr. tit.* 3. *de confirmat.* §. *de ſuſcipiend. num.* 30. Bonacin. *diſp.* 3. *quæſt. vnic. punct.* 2. *num.* 3. Syluester *verbo Confirmatio.* Antonius Fernandez *vbi proximè.*

Sed hæc Doctorum doctrina nullo modo admittenda, niſi animo vſurpandi iuriſdictionem alienam, ſeu alterius epiſcopi populũ Epiſcopatui ſuo aggregandi id faciat. Si verò recto fine, & ſancto zelo id faciat, valdè laudabile, ac vtile aliis Epiſcopis erit; & ſuper hoc multoties audiui à præſtantiſſimis Epiſcopis, cùm de hoc agerem, vtinam ipſi haberent epiſcopos vicinos, qui in hoc eos adiuuarent, quod non ſolùm ipſis gratum eſſet, ſed etiam gratiſſimum. Et in hoc mea ſententia eſt, non peccare Epiſcopum confirmantem alienos ſubditos, ſi deprauatum animum non habeat vſurpandi alienam iuriſdictionem.

Sacramentum Confirmationis
in die feriali poſt prandium poteſt 23
epiſcopus miniſtrare, & etiam in Capella ſui Palatij, aut extra in alio loco honeſto, & etiam tempore interdicti: ad quod ſi quotidie non portat rochetum, debet eum aſſumere, ſi verò aſſiduè eo vtitur, cum rocheto accipiat amictum, poſtea pluuialem, ac mitram, & baculum. Henriquez *in ſumm. lib.* 3. *cap.* 6. §. 7. Sa *verbo Confirmatio, num.* 1. Barboſa *in paſtorali, part.* 2. *allegat.* 30. *num.* 11.

Poteſt etiam Epiſcopus aras, al- 24
taria, & calices, ac Eccleſias conſecrare: vt ex Cæremoniali ac Pontificali conſtat.

Si eccleſia conſecrata violetur, 25
poſſe

posse reconciliari per Presbyterum de commissione Episcopi cum aqua, vino, & sale, & cinere, per Episcopum benedicta; vt fertur factum fuisse in Compostellana Ecclesia, vbi de Archiepiscopi commissione Presbyteri Ecclesias consecratas, pollutas, reconciliabant. Emanuel Sa *in aphor. verbo Ecclesia, num.* 10.

Contrarium tamen verissimum existimo, nempe, non posse Episcopum simplici Presbytero, vel aliis, qui Episcopi non sint, committere Ecclesias reconciliare, si consecratæ sunt: per textum *in c. aqua, de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, & ibi Scribentes, Victoria *in summ. factam, num.* 90. *fol.* 74. Vgolinus *de offic. Episcopi, cap.* 29. §. 8 *n.* 9. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *alleg.* 28. *num.* 56.

26 Non nego quin antiquitùs de Episcopi commissione Ecclesias consecratas reconciliabant, sed id faciebant ex Papali dispensatione, teste Innocentio *in d. c. aqua, de consecrat. Ecclesiæ.* At verò quando Ecclesia consecrata non est, sed tantùm benedicta, & polluatur, tunc à simplici Sacerdote potest benedici: vt notant omnes Summistæ *verbo Ecclesia polluta.*

27 Qualiter cognoscetur si Ecclesia est consecrata, aut benedicta tantùm? Probatur namque Ecclesiæ consecratio ex literis sculptis in marmore, vel in libro antiquo per vnum testem, & per cruces sculptas in pariete, & per alia signa. Innocent. & Sa *supra.* Idem Innocent. *in c. solemnitates, dist.* 4. *& in rubr. de consecrat. Ecclesiæ.* Philippus Decius *cons.* 135. *num.* 2. *tom.* 1. Lambertinus *de iurepatron. lib.* 1. *art.* 7. *quæst.* 2. *primæ partis, num.* 10. Mascardus *de probat. conclus.* 582. *num.* 2. *& conclus.* 415. *num.* 4. Barbosa *in pastoral. part.* 2. *allegat.* 27. *num.* 5. Syluester *verbo consecratio, num.* 3.

SVMMARIVM.

Sacramenti Ordinis quis minister sit. num 1.

Episcopus excommunicatus, degradatus, aut similis an verè Ordines conferat. num. 2.

Vtrum ordinati ab excommunicato executionem Ordinum recipiant, & à quo dispensentur. ibidem.

Quid si recipientes ignorabant defectum Episcopi. num. 3.

Episcopus an tam possit quoad Ordinis efficaciam quantum Papa. num. 4.

Ordines maiores conferre simplex clericus de commissione Papæ an possit. num. 5. *&* 6.

Consecrare Episcopum an possit Presbyter de commissione Papæ. num. 7.

Vtrum valeat minores ordines conferre. num 8.

Abbates ius mitræ & baculi habentes, minores Ordines an possint conferre, ibidem.

Cardinales S.R.E. Ordines minores conferunt, & vtuntur Pontificalibus indumentis. num. 9.

Episcopus an possit concedere Presbytero quòd minores Ordines conferat. num. 10.

Episcopus qui loco & dignitati renunciauit, an minores Ordines conferre valeat. num. 11.

Qui renunciauit loco tantum, an

DE

DE ORDINATIONIBVS.

CAPVT QVINTVM.

1 EPiscopvs iure diuino est vnicus sacramenti Ordinis Minister. *c. 1. cum gloss. de ordinatis ab Episcopo qui renunt. Episcopat.* Concil. Trident. *de reformat. sess. 23. cap. 4. & 7.* Diuus Thomas 2.2. *in addit. ad lib. 3. supr 3. sentent. quæst. 38. art. 1.* Tataretus *in 4 sentent. distinct. 24. quæst. vnic. col. 4.* Soto *in 4. sentent. dist. 25. q. 1. art. 1. col. 4.* Petrus Soto *in lection. de institut. Sacerdot. lect. 5. de sacram. Ordinis, §. quod igitur.* Hostiensis *in summ. de temporibus ordination. §. & à quo.* Stunica *vera religione, lib. 3. cap. 27. col. 3.* Henriquez *lib. 10. cap. 11. in princ.* Coninck *de sacram. disp. 20. dub. 9. num. 75.* Nauarr. *consil. 4. de priuilegiis, num. 4.* Victoria *in relectionibus de potest. Ecclesiæ relect. 2. propositione 3. num. 16. & in Summ. 5. de sacrament. Ordinis, num. 215.* Fornarius *in addit. ad lib. 6. Toleti cap. 5. in pr.* Bonacina *de sacram. disput. 8. quæst. vnic. punct. 4. proposit. vnica, num. 1.* Viualdus *de sacrament. Ordinis, n. 17.* Petrus Gregorius *syntagmatum p. 2. cap. 9. lib. 16. num. 1.* Nauarr. *in Manuali, cap. 22. num. 18.* Anguianus *de legibus lib. 2. controuers. 1. num. 70.* Barbosa *in pastorali, part. 2. alleg. 3. num. 2.*

2 Episcopus degradatus, suspensus, excommunicatus, hæreticus, aut simoniacus, & qui loco & dignitati renuntiauit, licèt tam ipse quàm recipientes grauiter peccent, verè Ordines confert, & ordinati verè Ordines recipiunt; sed non administrationem neque earum exercitium: (quidquid dicat Ricardus à Media villa citatus à Tatareto infrà allegando) Abbas *inc. à nobis de sacrament. non iterand.* Tataretus *in 4. sentent. dist. 25. quæst. 1. col. 2.* Soto *in 4 suprà* Petrus Soto *suprà.* Petrus Gregorius, Coninck, Fornarius, Hostiensis, Viualdus, Bonacina, Barbosa, & Victoria *in d. relectione, & in summ. num.* 216. Toletus *lib. 1. cap. 50. num. 4.* Syluester *verbo degradatio, num 9. & verbo ordo. 3. num. 6.* Valentia ad Diuum Thomam *disp. 9. quæst. 3. part. 1. vers. penultim. tom. 4.* Rodeanus *de simonia part. 2. cap. 23. num 21.* Leo *in thesauro part. 3. cap. 8. num. 37.* Riccius *in praxi, in additione ad decisionem 318 in fine.* Angelus *verbo ordo 2. num. 3.* Hieronymus de Leyna *in examine Episcopor. lib. 1. cap. 12. num. 27.* Antonius Raguccius *in lucerna Parochorum, tit. de sacram. Ordinis quæsitum* 18.

Et sic ordinati non sunt dispensabiles 3
ab alio quàm à Papa. *cap. 1. & 2. de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit Episcopatui.*

Si verò Episcopi delictum, aut 4
crimen ita occultum sit, & recipientes ignorantes ad eum accedant, verè Ordines suscipiunt, & executionem ad omnes actus spirituales. Gutiertez *canonic lib. 1. cap. 1. num. 81. & 89.* Mascardus *de probationibus conclus. 649. num. 45.* Soto *in 4. dist. 25. quæst. 1.* Sanchez *de matrimonio lib. 3. disp. 22. num. 35.* Conarru-

uias *in c. alma Mater*, *part*.1. §.6. *num*. 7. multos refert Barbosa post hæc scripta visus *in pastorali*, *part*. 3. *allegat*.3.*num*.17.

5 Tantum potest Episcopus quoad ea quæ sunt de consecrationis vel Ordinis efficacia, quantum Papa. Gloss. *in extrauag*. 1. *ne sede vacant. verbo Coepiscoporum*, *in princ. gloss*.1. Soto *in* 4. *dist*. 24. *quæst*.2.*art*.4.*col*.3. *in princ*.

6 Quòd Papa non possit simplici Sacerdoti committere collationem Ordinum maiorũ. Diuus Thomas *in addit. ad librum* 3. *super* 3.*sentent. quæst* 38.*art*.1.*num*.50. Soto *in* 4 *dist*. 25.*quæst*.1.*art*.1.*col*.6. Syluester *verbo Ordo* 3. *num*. 7. Fornar. *in addit. ad lib*. 6. Toleti *de inst. Sacerd. cap*. 5. Bonacina *de sacram. disput*. 8. *quæst. vnic. part*. 4. *proposit. vnic. num*. 3. Coninck *de sacram. disp*. 20. *dub*.9. *num*. 86. Couarruuias *lib*. 1. *variar. cap*.10.*num*.10. *lib*.1. Barbosa *in pastor.p*.2.*alleg*.3.*n*.4.

7 Contrarium, nempe posse tam maiores quàm minores committere simplici Sacerdoti vt conferat, Anguianus tenet, *de legibus lib*. 2. *controu*.1.*num*.10. Abbas *in c. quanto, de consuetudine*,*num*.9. Gloss. *in c. manus*, *de consecr.dist*.9.

8 Et quòd Subdiaconatum possit conferre Presbyter de licentia Papæ, non verò Diaconatum aut Presbyteratum. Gloss. *in c. peruenit*. 95 *dist*. Victor.*in summ.num*.216.§.*de Sacram. Ordinis* Viualdus *in candelabro*, *tit.de sacram.Ordinis*,§.*de Ministro*,*n*.8.& 17.

Sed Victorias vbi proximè inquit, quòd Peludanus, Diuus Thomas & Ioannes Maior testantur, nullo modo posse Papam hoc concedere, & quòd securius esset ab alio Subdiaconatum suscipere, quàm à tali Presbytero super hoc priuilegiato.

Quòd non possit Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum. Coninck *de sacram. disp*. 20.*num*.86. *dub*.9. & insinuat gloss. *in c.manus*, *de consecrat.dist*.5. quare-nus verbo irritum affirmat, non posse aliquem etiam ex Papæ dispensatione conferre ordinem quem non habet. Argumento *l.nemo potest. ff.de reg.iuris*,*l.traditio* 20.*ff.de acquirend.rerum dominio*. *c. nemo potest*.79. *de regulis iuris lib*. 6. *c. Daibertum* 1. *quæst*.7. ibi, quòd Nezelon, quem constat ab hæreticis ordinatum, qui nihil habuit, nihil dare potuit. Sed simplex Sacerdos qui non habet Episcopalem ordinem, quomodo Episcopalem ordinem dare poterit? 8

At verò ex commissione Papæ posse Presbyterum minores Ordines conferre, vt vidimus in Abbatibus, qui minores Ordines conferunt, si ius mitræ & baculi habent. Syluester, Fornar. Couarruuias, Bonacina, Anguian.& Victor. *suprà*. Diuus Thom.*in addit.ad lib*.3. *super* 3.*sentent.quæst*.38.*art*.1. Valentia ad Diuum Thomam *disp*. 9. *q*. 2. *part*.1. Bellarmin. *de clericis*, *lib*.1. *cap*.27. 8

Et etiam exemplum est dominis Cardinalibus S.R.E. nam licèt Episcopi non sint, minores Ordines conferunt, & vtuntur Pontificalibus indumentis, & populum solemniter benedicunt. Geminianus *in c. Abbates*, *de priuileg.lib.*6.*num*.4. Abbas *in c.clerici*, *de vita & honestate clericorum*, *num* 6. Felinus *in c. inter monasterium*,*de sentent.& re iudicata*, *num*.2. Decisiones Rotæ *in nouissim. diuersor.auditor.decis*.731.*num* 10. *p*.1. *fol*.456. Lancellottus *in templo lib*.2. *cap*.2.*de Cardinal*.§.*de excellentia*, & *potentia Cardinal.num*.17. Cardinalis Tuschus *litter*. C, *conclus*. 100.*n* 50. 9

Zerola

Zerola *in praxi*, *verbo Cardinalis*, *part.* 1 *num.* 7. D. Thomas *in lib.* 3. *super* 3. *sentent. quæst.* 38. *art.* 1. *num.* 50. Soto *in* 4. *distinct.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. *col.* Petrus Soto *in lectionibus lect.* 5. §. *quod igitur.* Syluester, Fornar. Bonacina, Victor, & Barbosa.

10 Episcopus nequit concedere Presbytero potestatem conferendi minores Ordines. Gloss. *in c. peruenit.* 95. *dist.* Angelus *verbo Episcopus*, *num.* 4. Armilla *eodem verbo num.* 11. Soto, Fornarius, Bonacina & Victoria.

11 Episcopus qui loco & dignitati renunciauit, minores Ordines conferre poterit illis, qui cum literis dimissoriis suorum Episcoporum venerint. *c.* 1. *de ordinatis ab Episcopo, qui renunt.* & ibi Abbas, Hostiensis *in summ. vers. quid iuris, eodem titulo.* Borgasius *eodem titulo*, *part.* 6 *num.* 2. Hieronymus Venero *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 14. *in examin. Episcopor.*

12 Si verò loco tantùm renunciauit, ab alio Episcopo rogatus minores, & sacros Ordines, sicut antea conferre poterit. *dicto cap.* 1. & ibi Scribentes. Cardinal. Toletus *in summ. lib.* 1 *cap* 71. *num.* 6. Armilla *verbo Ordo, num.* 18 Syluester 3. *num.* 5 Borgasius, Leyua *suprà.* Ragucius *in lucerna parochorum*, *titulo de sacram. Ordinis*, *quæst.* 18. Lancellottus *in templo*, *lib.* 2. *cap.* 5. *summ. de potentia Episcopi in spiritualibus*, *num.* 22. Barbosa *in pastor. part.* 3. *allegat.* 113. *num.* 1.

13 Sed si dubitas quomodo cognosci possit qui renunciauit loco, & dignitati, & ille qui renuntiauit loco tantùm. Respondeo, quòd ille dicitur renunciare loco tantùm, qui ideò renuntiat, quia solitariè viuere vult, sine magnis Episcopatus curis, vel ob ægritudines, vel quia vocatur ad præsidentiam, seu ad aliud officium, vel propter alias causas his similes. Si verò propter delictum renunciat, eo quòd de crimine accusatus & conuictus priuatur Episcopatu, seu ipse propter ingnauiam, & insufficientiam renunciat, tunc conceditur renunciare loco & dignitati, ita Panormitan. *in cap.* 1. *num.* 8. *de ordinat. ab Episcop. qui renunciauit.* & Hostiensis *in summ. eodem tit.* §. *quid iuris vers. sed quid simpliciter.* Gratian. *disceptat. cap.* 191. *num.* 50. Maiolus *de irregular. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. Barbosa *in pastor. part.* 3. *alleg.* 113. *n.* 1.

Et quando dubitatur an renunciauit loco & dignitati, seu loco tantùm, in dubio tenendum est renunciasse loco tantùm, non dignitati. Gratianus *num.* 50. *vsque ad* 57. Quia, vt diximus, qui renunciat loco & dignitati, ideò renunciat, quia aut criminosus, aut insufficiens totaliter est: sed insufficiens & criminosus nemo præsumitur, nisi probetur. Argumento textus *in c. ex parte*, *de scrutinio in ordi. faciend. c. cum in iuuentute. c. dudum, de præsumptionibus.* & ibi Baldus *c. si quid.* 86. *dist. c. in cunctis* 11. *quæst.* 3. *c. Innocens, cum gloss. verbo*, *iudicat.* 22. *quæst.* 5. *c. sunt nonnulli* 46. *dist. c. estote de regulis iuris in decretalibus. c. nullum ante.* 30. *quæst.* 5. *c. Deus omnipotens.* & ibi Gloss. *verbo præsumat* 2. *quæst.* 1. *l. fratres* 20. *l. testamento. l. Thais* 4. §. *sorore sue. ff. de fideicommissar. libertatibus. l. cum pater* 77. §. *rogo ff de legatis.* 2. 14 15

Episcopus qui ob ignorantiam renuntiauit loco, & dignitati, & postea operam literis dedit, potest iterum eligi, & postulari: neque ideò repelletur quia fuit insufficiens; nam studio & diligentia illud amouit impedimentum. Vincentius de Anna *consil. seu allegat.* 123. *num.* 1.

Potest

Contrariũ tenet Venero à Leyua *in examine Episcoporum lib.1. cap. 18. num.13.* cum aliis.

25 Ordinans proprium subditum licet interstitia non seruet, nullam pœnam incurrit: neque ordinatus suspenditur, quia censetur cum eo tacitè dispensasse. Nauarrus *consf.4. de tempor. ordinat.* Riecius *in praxi, resolut.*483. *num.* 7. Bonacina *de Sacramentis disput.*8.*quæst.vnica,part.* 5. *num.* 35. *& de censuris disp.*3. *quæst.*6. *punct.*5.*num.*7. Barbosa *part.* 2. *alleg.* 18.*num.*11.

26 Debet Episcopus Ordines sacros in diebus sibi ad hoc deputatis concedere: Papa autem omni tempore. *c. Subdiaconos* 1.*c.fanè* 2.*c.de eo. c.cum quidam,de temporibus ordin.* & ibi Hostiensis & Panormitan. Concilium Trident.*de reform.sess.* 23.*c.*8. Angelus *verbo ordo* 4. *n.* 1. Syluester 2.*num.*6. Emanuel Sa *num.* 13. Facit textus *in l.*5.*tit.*5 *part.* 1. Vivaldus *in candelabr. titulo de sacram. Ordin. tit.*15.§.*de tempore,num.*35. Bonacina *de sacram.disp.*8.*punct.*6.*n.*1. Lancelloti.*in templo lib.*2.*c.*1.§.4.*n.*9.*fol.*134.

27 Non debet Episcopus vno die, vel duobus diebus ieiunij continuatis duos Ordines sacros conferre: nam licèt dixerimus non incurrere suspensionem, non seruans interstitia, intelligitur non seruando per totum tempus requisitum à iure, hoc est, dispensando in parte temporis aliàs requisiti: non verò totaliter contra ordinationem Ecclesiæ, conferens vno die, aut duobus ieiunij continuatis; nam in hoc casu suspensionem incurret, donec absolutionem à Pontifice obtineat. *c.literas c.dilectus.de temporibus ordin.* & ibi Panormitan. Angelus, Syluester, & Nauarrus. Leo *in thesauro part.*1.*cap.*4.*n.*25. Andreas Gambarus *de offic. Legati,lib.*2. *n.*164. *fol.*141. Marius *de censuris,disp.*16. *de suspension.c.*1.*vers.*3.*infertur.* Barbosa *p.*3.*alleg.*111.*n.*12.

Religiosi è Societate Iesu interstitiis non seruatis, & extra tempora à iure statuta in tribus diebus Dominicis, & etiam festiuis, ac communis ordinari possunt, sine aliquo literaturæ, seu cæremoniarũ vel officiorum examine, ex priuilegio Gregorij XIII. Eman. Rodrig. *quæst.reg. tom.*1.*q.*18.*art.*6.*per totam.* 28

Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa, sine eius expressa licentia. *c.filium* 1.*q.*1. *c.in distribuendis.* & ibi Panorm. & Doctores *de tempor.ordin l.*1.*tit.*5.*p.*1. & ibi Lopez, Angelus, *verbo ordo* 3. *n.*20. Gambarus *de potest. Legati de latere. lib.*2.*num.*267. 29

Episcopus ab alio Episcopo, aut à Capitulo, sede vacante, post annum inuitatus ad Ordines celebrandos generales, poterit ordinare ibi clericos sibi subditos, & etiam aliarum Diœcesium, si literas dimissorias habeant: neque ad hoc requirere tenetur aliam licentiam Capituli, aut Episcopi vbi celebrat, sed sufficit generalis quã habet. Nauarr.*cõs.*44. *de temp.ordin. n.* 5. *&* 6. Tolet.*lib.*1. *cap.*49.*n.*2. Fornar.*in addit. ad Toletũ, cap* 5. Exam. Episcopor.*l.*1.*c.*12.*n.*52. 30

Sed in contrarium insurgunt Miranda *in Manuali Prælator.tom.*1. *quæst.*38.*art.*3.*concl.vnica.* & Barbosa *in pastorali,allegat.*4. *part.* 2. *num.*64. vbi dicunt requirere Concilium Tridentinum *in c. final. de reformat, sess.* 6. quòd Episcopus qui ordinat non admittat nisi personas eidem Ordinario loci subiectas, vel alienas, dummodò literas dimissorias habeant, & eas præsentent coram ordinario, in cuius Diœcesi Pontificalia exercet. 31

Quod intellige verum, si Episcopus aut Capitulum à quo inuitatus celebrat, id expressisset: aliter verò minimè; nam textus *in c. vltim. de reformat. sess. 6.* loquitur de Episcopo qui ordinat in aliena Diœcesi, ratione priuilegij sibi dari à Papa ad conferēdos Ordines in aliena Diœcesi, nā tunc sine licentia ordinarij, & nisi clericos illi ordinario subiectos initiare nō poterit, ita sentit Nauarrus vbi proximè. At verò quando inuitatus celebrat, & generaliter sibi conceditur licentia celebrandi, in quo præiudicat inuitanti, si sibi subditos, vel alienos cum dimissoriis ordinet: Concilium enim tantùm tollit ne exerceantur Pontificalia sine licentia ordinarij, hic ergo interuenit & etiā exerceatur in personas eidem ordinario subiectas: sed quia licētia generalis est, non tam strictè accipienda est quòd hoc denegatum censeatur: nā inuitatus accedit, & ad commodum inuitantis, & sic quid mirum si alia ad commodum inuitati permittantur, nam superfluum ac verecundum esset, si ipse teneretur petere licentiam ad ordinādos subditos, in quo quæ sua erant diceretur quærere, & non Episcopi inuitantis. Facit etiā, quia si Episcopus se offerret ad celebrandum, & ad hoc ibi peteret licētiā, strictè cōcessio intelligi poterat, non verò quando rogatus, quia tunc largè & amplè debet intelligi.

32 Potest Episcopus familiarē ordinare, qui secum per triennium commoratus est, licèt inseruire cœpisset antequam ipse crearetur Episcopus, dummodò præsens semper inseruiret, excepta parua absentia: nam si absens sumptibus vixerit Episcopi, non gaudebit hoc priuilegio. Vltra familiaritatem & trienniū requiritur, quòd beneficium statim, quacūque fraude cessāte reipsa ei cōferat, non antea, sed in ipso actu dū ordinat, ita vt ordinatio concurrat cum actu collationis: ita Cōgregatio declarauit anno de 1581. vt habetur in Decisionib. Rotæ *in nouissimis diuersorum audit p. 1. decis. 771. n. 3. & n. 15. fol. mihi* 456. Concil. Trid. *c. 9 de refor. sess.* 23. & ibi sacræ Cardinalium cōgregationis declaratio. Barbosa ibi latè in remissionibus ad ipsū locū. Eman. Rodrig. *tom. 4. c. 62. n. 6. fol.* 113. Vgolin. *de off. Episcopi, cap. 26. n. 6. §. 4.* Cenedo *pract. & canonic. quæst. lib. 1. q. 38. n. 30.* Narbona *in l. 35. gloss. 1. tit. 3. lib. 1. recopil. n. 28.* Riccius *in praxi, decis. 307. n. 1. & decis.* 310. Sanchez *de matrim lib. 8. disp. 1. n. 25.* Nauarr. *in Manuali c. 22. n. 18. & cons.* 12. & 13. *de tempor. ordin.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 2. c. 5. n.* 83. Barbosa *in pastor. p. 2. alleg. 5. n. 1. vsque ad* 8. Raguccius *in lucerna parochorū, tit. de sacrament. Ordin. q.* 18. Examen Episcopor. *lib. 1. cap. 11. num.* 38. Fornarius *in addit. ad Toletum cap. 5. in fine.*

Quod requiritur tam ad conferendam primam tonsuram, quàm maiores Ordines, vt suprà relati affirmant. 33

Quòd possit Episcopus dispensare cum familiari triennali quando eum ordinat, & beneficium confert, in interstitiis, & in omni irregularitate tenēt Sanchez & Fornar. *suprà.* 34

Contrarium, nempe non posse dispensare, affirmant Nicolaus Garcia, Vgolinus, Narbona, Cenedo, & Barbosa, Riccius *decis.* 266. *in fine.* Saytus *decis. 28. & 29. tit. de temporib. ordination.* Zerola *in praxi, verbo Episcopus, part. 1. num. 6. & verbo ordo, part. 2. num. 6.* 35

Sed si necessitas adest posse Episcopum ordinare familiarem triennalem, licèt beneficium non conferat, ad titulum pensionis, vel patrimonij, 36

monij, & eum adscribere ecclesiæ pro cuius necessitate ordinatur. Garcia, Barbosa, Sanchez & Fornarius *supr.* Et quòd sic declarauit sacra Congregatio Cardinalium dicit Garcia *vbi supra.* vbi ponit tres declarationes. Marcus Antonius Genuensis, *c.*81.*n.*3. Parisius *de resignat.*
37 *lib.*4.*q.*2.*n.*91. Et quòd licet eum ordinans sine necessitate ecclesiæ, neque suspensionem, aut aliam pœnã incurrat. Garcia *d.c.*5.*p.*2.*tom.*2.*n.*89. & 90 & *in n.*88. alios citans asserit, posse dispensare cum familiari triẽnali in interstitiis, & illegitimitate, si beneficium habet ad ei conferendum: Nam tunc vtpote cum subdito etiamsi triennalis non sit.

38 Quod intelligo procedere in familiari, qui primam tonsuram haberet, non in non tonsurato: quia ad hoc vt eum ordinet, in ipso actu debet beneficium conferre; sed si illegitimus, aut alia de causa impeditus est, neque beneficium, neque Ordinem, donec dispensetur suscipere potest Dispensare verò ipse Episcopus non potest cum eo, quia nondum beneficium habet, & ideò non subditur. Igitur.

39 Potest episcopus in casu quo familiarem triennalem ordinare valet, iuxta Concilij decretum, concedere dimissorias ad Ordines ab alio Episcopo suscipiendos, si ipse infirmitate aut alia necessitate impeditus est Vgolinus *de off. Episcopi, c.*26. §.4. Nauarr. *cons.*12. *de temporibus ordinat.* Campanil. *in diuersis iuris canonici rubric.*9.*cap.*9.*num.*6. Barbosa *in pastorali part.*2.*alleg.*5.*num.*15.

40 Episcopus titularis familiarem suum ordinare nequit ratione seruitij triennalis, licèt titulum haberet patrimonij, pensionis, aut beneficij: quia Diœcesim non habet in qua familiaris domiciliarius effici valeat; cùm neque ipse titularis in proprio domicilio esse dicatur. Quamuis priuilegium haberet promouendi quoscumque ad se venientes: & licèt in loco exempto, & nullius Diœcesis esset, nihilominùs non potest, nisi literas dimissorias familiaris haberet, aliter enim per annum ab exercitio Pontificalium erit suspensus, & ordinatus ab executione Ordinum susceptorum, donec suo Episcopo placuerit, suspendetur. Concil. Trident. *de reformat. sess.* 14. *cap.* 2. Nauarrus *in Manual. cap.*22.*num.*18 Riccius *in praxi suprà* Bonacina *de Sacramentis disp.*8.*quæst. vnic. punct.*4. *prop vnic. num.*19. Toletus *lib.*1.*c.*45. *num.*5. & Fornarius ibi. Vgolinus *de off. Episcopi, cap.*24.*alias* 26. §. 4. *n.*2. Franciscus Leo *in thesauro, part.*1. *cap.*4 *num.*24. & *part.*3.*cap* 8.*num.*16. Henriquez *in summ. lib.*14.*cap.*17.§.3. *in fine, litera A.* Azor *institutionum moralium part.*2.*lib.*3. *cap.*48. *quæst.*6. Narbona *in l.*35.*tit.*3.*lib.* 1. *recopilat. gloss.*1.*num.*32. Riccius *in praxi, decis.* 307. *num.* 2. Barbosa *in pastorali p.*2. *alleg.*5.*num.*17. & *allegat.*6. & *part.*3. *allegat* 111.*num.*14. & *in remissionib. ad cap.*9.*sess.*23. *Concilij.* Hieronym. Veneto *in examine Episcop. lib.* 1. *cap.*12.*num.*28.

Et episcopi titulares nullibi possunt Pontificalia exercere, nisi de expressa Romani Pontificis licentia, & nisi in illa Diœcesi cui datus est in Suffraganeum. Congregatio Card. *super cap.*2.*de reformat. sess.* 14. Leo *in thesauro part.*3.*cap.*8. *num.*17. & 18. Riccius *decis.*307. 41

Episcopus autem qui Diœcesim habet, potest ordinare sibi subditos tripliciter: ratione originis, ex eo quòd ex sua Diœcesi sunt oriundi; & ratione beneficij, quia in sua Diœcesi beneficium habent, vel ra- 42

tione domicilij, quia ibi animum commorandi habēt. *c. nullus, de temporibus ordinat. lib. 6.* & Geminianus ibi. Rebuffus *in praxi regula de cleric. à quibus & quomodo creentur, num.* 19. Nauarr. *consil.* 2. *num.* 1. *& conf.* 5. *n.* 6. *& conf.* 19. *num.* 1. *& conf.* 26. *num.* 1. *& conf.* 39. *num.* 1. *de tempor. ordinat.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 24. *num.* 1. Quaranta *in sum. Bullarij verbo Ordo.* Bonacina *de sacram disp.* 8. *q. vnic. punct.* 4. *n.* 8. Syluester *verbo ordo,* 3. *n.* 3. Coninck *de sacram. disp.* 20. *num.* 93. Fornar. *in addit. ad Toletum c.* 5. *prope finem.* Angel. *verbo Ordo,* 2. *n.* 1. Ricc. *decis.* 298. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil. gloss.* 2. *n.* 132. Emanuel Rodrig. *tom.* 4 *cap.* 62. *aliàs* 61. *num.* 11. *fol.* 113. Petrus Barbosa *de iudiciis art.* 3. *principalis tractatus, quæ sint necessaria ad validitatem prorogationis, num.* 213. Augustinus Barbosa *in pastor. part.* 2. *alleg.* 4. *num.* 1.

43 Et ille dicitur Episcopus originis, in cuius Diœcesi ordinandus natus est, nõn verò Episcopus Diœcesis, in qua ordinandi Pater natus. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *cap.* 61. *aliàs* 62. *num.* 12. *fol.* 113.

44 Barbosa verò in pastorali *vbi proximè num.* 7. *vsque ad* 15. extendit etiam ad Episcopum in cuius Diœcesi natus est Pater, & ad hoc allegat glossam *in c. nullus, de tempor. ord. lib.* 6. sed meo iudicio nihil probat. Citat etiam Nauarrum & Riccium, *vbi suprà num.* 4. & ille *conf.* 19. *de tempor. ord.*

45 Filius non sequitur matris domicilium, nisi sit vulgò quæsitus, hoc est, cuius pater ignoratur: nam tunc matris domicilium sequitur. Si verò expositus fuerit, & eius parentes ignorantur, illius loci vbi expositus est, censetur. Gratianus *disceptat.* 75. *num.* 12. Barbosa *suprà.*

46 Ordinandus qui in mari natus fuit, seu in loco vbi Patres accessērunt, sine animo permanendi, patris domicilium sequitur. Vgolinus *de off. Episcopi, c.* 16. §. 1. *num.* 5. Barbosa *n.* 16. *vsque ad* 19.

47 Episcopus non poterit ordinare subditum ratione domicilij, si priùs ab Episcopo originis ad titulum patrimonij ob vtilitatem ecclesiæ esset ordinatus, nisi sibi constet iam illam cessasse causam. Vgolinus *num.* 5. Narbona *in leg.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilat. in gloss.* 2. *num.* 132.

Episcopus dum sacros Ordines confert, potest expresè exigere votum continentiæ vt est de stylo cãcellariæ, & patet ex decisionibus. Rotæ *in nouissim. diuers. auditor. part.* 1. *decis.* 551. *n.* 14. *fol.* 346. 4

Tenetur Episcopus requirere an ordinandi titulum habeant, nã sine titulo pensionis, beneficij, aut patrimonij admitti non debent. In casu verò quòd aliquos sine titulo ordinauerit, ad eorum sustentationem tenetur, donec habeant vnde viuere possint. Gloss. *in c. Episcopus, de praebendis verbo necessaria.* Conc. Trid. *de reform sess.* 21. *c.* 2. Panorm. *in c. vel non est, n.* 4. *de tempor. ordin. & in c. per tuas* 3. *de simonia, n.* 4. *c. de multa, de praben.* Petrus Greg. *syntagm. p.* 2. *l.* 16. *c.* 11. *n.* 1. Vgolin. *de off. Episcopi, c.* 26. §. 15. *n.* 1. *& de irregularit c.* 61. *n.* 7. Riccius *decis.* 312. Menochius *de arbitrar. casu* 169. *n.* 14. *& casu* 560. *n.* 10. Decius *in c. Episcopus de prabend.* Barbosa *allegat.* 20. *num.* 3. 49

Ad minores Ordines conferendos non tenetur requirere titulum beneficij, aut patrimonij, vel pensionis. Parisius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 4. Garcia *de benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 4. Vgolinus *de officio Episcopi suprà, & de irregularitat. cap.* 61. *num.* 2. Petrus de Ledesma *in sum. p.* 1. *tract.* 50

tract. de Sacram. Ordinis. c. 7. ad finem. Salzedo ad Bernardum Diaz *c.* 18. *num.* 5. *in nouissim. edit.* Quintana Dueñas Ecclesiasticon. *lib.* 3. *num.* 4. & 17.

51 Ad maiores verò Ordines præcisè requirere tenetur titulum, ne cogatur alere ex propriis sumptibus ordinatos: vt Parisius & Decius *suprà.*

Etiam si qui ad Ordines accedūt, sint clerici, Religiosi non professi, more religiosorum viuentes, nam si beneficium aut alium titulum non habuissent, admitti nullo modo debent ad Ordines sacros, sub pœna suspensionis: & quia cōpelletur ad eos alendos si non habent vnde viuere possint: & etiam ordinati in suspensionem incidunt. Concilium Tridentinum *de refor. sess.* 21. *c.* 2. & ibi Barbosa *in remissionib. num.* 3. *fol. mihi* 42. vbi multos citat. & *in pastorali part.* 2. *alleg.* 19. *num.* 4. & *alleg.* 20. *num.* 33. & *part.* 3. *alleg* 111. *num.* 16. Riccius *in praxi decis.* 312. *num.* 2. Vgolinus *de offic. Episcopi c.* 26. §. 2. *num.* 1. cum sequentibus.

52 Sed primò fallit in Religiosis illustrissimæ Societatis Iesu, qui licèt nondum professi, per quartam professionem absque titulo promoueri possunt ad sacros Ordines de licentia sui præpositi Generalis: patet ex literis Gregorij XIII. anno 1575. expeditis: referunt Vgolinus *suprà* §. 8. *num.* 1. & Garcia *n.* 13. & 14. Riccius *decis.* 312. *num.* 2. Barbosa *in remiss. super d. c.* 2. *de refor. sess.* 21. & *dic. part.* 2. *alleg.* 19. & 21. & *part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 16. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 17. §. 3. Parisius *d. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 19.

53 Fallit secundò, quando illos ordinauit quos professos esse existimabat, quia per mendacia se professos finxerunt: nam tunc neque suspensionem incurrer, neque tenetur eos alere; & idem dicō quādo ordinauit aliquem, qui per fraudem habere titulum finxit. Decius *in d. c. Episcopus, de prœbend. num.* 25. Nauarr. *conf.* 14. *num.* 3. *de tempor. ordin.* Parisius *suprà num.* 18.

Ad titulum bonorum mobilium ordinare Episcopus poterit, & curare vt quàm primùm commodè possit, bona mobilia conuertantur in immobilia. Nauarr. *conf.* 29. *de tempor. ord. num.* 3. Parisius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 15. 54

Potest etiam ordinare ad titulū census etiamsi redimibilis sit, seu ad vitam ordinandi tantùm: non tamen si ad vitam alterius, quo mortuo finietur & reditus census. Plures citat Garcia *de beneficijs part.* 2. *tom.* 1. *c.* 5. *num.* 95. 55

Et ad titulum seminarij causa inseruiendi beneficio seminario vnito: ita Congregatio declarauit. Parisius *de resignatione lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 32. Garcia *d. c.* 5. *num.* 104. Salzedo ad Bernardum Diaz *c.* 10. *num.* 9. Zerola *verbo seminarium, part.* 1. §. 6. Lelius Zecchus *c. de clericis, num.* 7. *vers.* 84 Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepisc. Neapol. c.* 82. *num.* 2. Barbosa *in remissionib. ad c.* 2. *sess.* 21. *de refor. num.* 9. *fol. mihi* 42. 56

Et ad titulum donationis, dummodò realiter vera sit, non ficta, aut reuocabilis, quam alienare nullo modo poterit, donec aliunde viuere habeat: ita Congregatio Cardinalium, Lelius Zecchus *de republica Ecclesiastica c. de clericis, num.* 7. *vers.* 84. Garcia *de benefic. part.* 2 *c.* 5. *num.* 79. Barbosa *in remiss. ad c.* 2. *Concil. de refor. sess.* 21. *num.* 8. vbi duas declarationes Cardinalium transscripsit. Nauarr. *conf.* 14. *num.* 3. 57

de temp. Parisius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 11. *&* 12.

58 Et ad titulum pensionis, ita facta Congregatio, Garcia *num.* 76. Parisius, & Barbosa.

59 Et ad titulum patrimonij: neque requiritur quòd expressè sibi assignetur in titulum, sed sufficit habere vnde se alat, quia id succedit loco tituli. Gloss. *in c. si Episcopus, de præbend. lib.* 6. *verbo titulum* : & ibi Scribentes. Panormit. *in c. tuis. num.* 3. *eodem tit. in decretalibus.* Barbosa, Garcia, & Parisius.

60 Neque interest quòd bona patrimonialia in diœcesi sint illius Episcopi qui eum ordinaturus est, vel in alia: nam vbicumque sit, sufficit. Vgolinus *de offic. Episcopi, cap.* 26. §. 10.

61 Non potest quis ordinari ab Episcopo in cuius diœcesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit. Vgolinus *d. c.* 26. §. 3. Riccius *decis.* 302. *num.* 1. *& decis.* 261. *num.* 2. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *alleg.* 4. *num.* 56. Campan. *in diuersis iuris canonic. rubric.* 9. *cap.* 8. *num.* 17. *vers. ex causa.* Barbosa *supra* Hieronym. Venero *in examine Episcopor. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 44.

62 Potest etiam ordinare ad titulum paternæ hæreditatis subditos, licèt hæreditatem non possideant, quia patres eorum viuunt. Garcia *de benefic. d. c.* 5. *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 91. & adhoc adducit illud Concilij *c.* 2. *sess.* 21. ibi, patrimonium verò, vel pensionem obtinentes: & ibi, eo quoque prius perspecto, patrimonium vel pensionem: & etiam allegat à num. 96. quamdam declarationem sacræ Congregat. quæ meo iudicio nihil probat, sed ni fallor, tam declaratio sacræ Cõgregationis quàm locus Concilij in contrarium faciunt.

63 Et sic aliqui tenuerunt contrariam sententiam, nempe non posse quis ordinari ad titulum paternæ hæreditatis, vel legati, seu ex eo quia Pater diues est. Surdus *de aliment. tit.* 7. *quæst.* 37. *num.* 2. *cap.* 3. Augustinus Barbosa *in remiss. ad c.* 2. *sess.* 21. *num.* 15. Nauarr. *consil.* 19. *de temporib. ordinat. num.* 1. *&* 3.

64 Sed pro concordia dico, si Pater deputat de præsenti loco legitimæ aliquid filio, ita vt postea neque minui, aut reuocari possit, si sufficiens est ad eius sustentationem, procedet opinio Garciæ. Si verò neque deputat aut tradit, nullo modo ordinari poterit: quia licèt diues pater sit, & præsumatur ad filium post mortem patris magnam & opulentam hæreditatem peruenturam, quia facilè consumi, aut ea per ingratitudinem priuari poterit, non erit securum si ordinetur, nisi Pater in re certa, & immobili, ac perceptibili filio necessaria ad sustentationem honestam assignet; & sic intelligenda opinio Surdi, Barbosæ, & Nauarri: nam Concilium nihil aliud poscit, nisi quòd ordinandus habeat fixum vnde viueret, quod donec filius nomine proprio possideat, in contigenti est quòd ad eum nihil perueniat, & per consequens quòd mendicet, & sic mẽs Concilij fraudaretur.

65 Neque poterit quis ordinari ad titulum beneficij, si nondum securè possidet: quia lis mota est donec per sententiam obtineat. Vgolinus *de offic. & potest. c.* 26. §. 8. *num.* 3.

66 Graduatus in iure canonico, aut in sacra Theologia sine titulo aut patrimonio potest ordinari: quia tali non defuturum est vnde viuat. Emanuel Sa *verbo ordo, num.* 17. *in aphoris.*

Episcopus

67 Episcopus qui presbyteralem Ordinem contulit ei, qui nec titulum aut patrimonium non habebat, cogitur eum alere, licèt antea sciret ab alio Episcopo subdiaconatum & diaconatum fuisse collatum. *c. non liceat, c. Episcopus, de prebend.* & ibi Doctores. Vgolinus *suprà* §. 15. Barbosa *alleg.* 20, *num.* 22. *part.* 2. Fornarius *de Sacramen. Ordinis, cap.* 8. *num.* 10. Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnica, punct.* 5. *num.* 30.

68 Episcopi successor qui aliquẽ sine titulo initiauit, tenetur eum alere donec eum de beneficio prouideat: vel Capitulum, si sede vacante post annum commisit alicuius ordinationem, qui titulum non habebat, tenetur etiam alere. *c. accepimus, de ætate & qualitate. c. cum secundum Apostolum de prebend.* Abbas *in cap. accepimus.* Riccius *decis.* 312. *num.* 1. Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *q. vnic. punct.* 5. *num.* 17. Henriquez *in summ. lib.* 10. *cap.* 17. §. 4. *in comm. litera F.* Barbosa *in pastorali part.* 2. *allegat.* 20. *num.* 23.

69 Limita nisi Episcopus ordinator viuit, quia ad aliam Ecclesiam translatus, vel quia renunciauit loco, non dignitati: nam tunc ipse tenetur alere, non successor in Ecclesia. Henriquez, & Barbosa, Vgolinus *de offic. Episcopi, cap.* 26. §. 15. *num.* 1. & 2.

70 Si Episcopus alteri Episcopo generaliter, nullis personis expressis, vt suo nomine in sua diœcesi Ordines celebret, committat: si Episcopus cui hoc commissum est, beneficium, vel patrimonium non habentem ordinauerit, tenetur eũ alere, non Episcopus qui commisit, quia in culpa fuit non inuestigando an haberet titulum; si verò certæ personæ specialiter commissæ sunt sibi, non ille, sed committens necessaria prouidere tenetur. *c. si Episcopus, de preb. lib.* 6. & ibi Geminian. Gloss. *in c. cum secundùm Apostolum. eodem tit. in decretalibus, verbo successores.* Vgolinus *d. c.* 26. §. 15, *num.* 1. Petrus Gregor. *syntagm. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 1. Barbosa *suprà num.* 21.

Episcopus ordinans non subditos dimissorias habentes, nequit cum eis dispensare in interstitijs, aut aliis impedimentis occultis, nisi in literis dimissoriis exprimatur quòd possit dispensare. Nauarr. *consil.* 13. *de temporib. ordinat num.* 2. Sanchez *de matrimonio. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 25. Coninck *de sacram. disp.* 33. *dub.* 2. *num.* 17. Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 7 *conc.* 2. Barbosa *alleg.* 18. *part.* 2. *num.* 9. 71

Sed licèt ex dimissoriis constet esse examinatos qui mittuntur, poterit iterùm eos examinare, quod pij & sanctissimi Episcopi obseruãt in practica. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras, c.* 61. *aliàs* 62. *n.* 5. *fol* 113. alios citat Barbosa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 7. *num.* 22. 72

Potest etiam Episcopus examinare regulares, licèt à suis Prælatis examinati & approbati remittantur, multi tamen sunt super hoc priuilegiati, vt Religiosi Societatis Iesu, & alii, de quibus Miranda *in Manual. tom.* 1. *quæst.* 38. *art.* 2. sed quòd istorum priuilegia à Sixto V. fuerunt reuocata testatur Barbosa. 73

Regulares à quocumque catholico Episcopo ordinari possunt, neque requiritur quòd literas dimissorias portent Episcopi in cuius diœcesi degunt, nam sufficit sola licentia & approbatio sui Prælati. Miranda, & Barbosa. 74

Episcopus

Episcopus sibi subditum irregu-
75 larem occultum ordinans, aut literas dimissorias concedens, sciens criminosum occultum esse, cum eo videtur tacitè dispensare, aut permittere quòd ille qui cum ordinat, si vult, cum eo dispenset. Henriquez *in summ. lib. 14. cap. 17. §. 4. liter. P.* Suarez *de censuris, disp.* 41. *sect.* 3. *num.* 4. Maiolus *de irregularitate, cap.* 51. *num.* 8. cum aliis resoluit Barbosa *vbi suprà part. 2. alleg.* 39. latè Tiberius Decianus *responsor. responso* 31. *num.* 7. *tom.* 4. Decius *consil.* 18. *num* 24. *tom.* 1.

76 Quando episcopus literas dimissorias concedit suis subditis, in quibus hæc clausula ponitur, quòd possint ordinari à quocumque catholico Antistite, in propria diœcesi pontificalia exercente, non poterunt Ordinarii, qui tales dimissorias habuerint ab Episcopo qui in aliena diœcesi ordinat, de licentia Ordinarii illius diœcesis, si in literis dimissoriis non inseratur hæc clausula, seu ab alio catholico Antistite in aliena diœcesi Pontificalia exercenti, de licentia ordinarii, illius diœcesis. Rodriguez *dict. to.* 4. *c.* 61. aliàs 62. *num.* 1. & 2.

Et ibi dicit, quòd Abbates ius
77 mitræ & baculi habentes, non possunt suis subditis dimissorias concedere. *num.* 4. Seraphinus Oliuarii *tom.* 1. *decision. decis.* 985.

Vbi adiicit non posse Episcopum
78 permittere, aut concedere Abbatibus ius mitræ habentibus ordinare aliquos sæculares: nam quòd eis tantùm permissum extat, illud est, quòd possint primam tonsuram, & minores Ordines suis conuersis tantùm conferre, non verò sæcularibus subditis, neque eis literas dimissorias concedere, quæ authoritas illis competit ex priuilegio, non de iure communi. *c. Abbates* 3. *de priuileg. lib.* 6. Abbas *in c. clerici, de vita & honestate clericor. num.* 6. Decisiones Rotæ *in nouissimis diuers. decis.* 731. *num.* 8. *part.* 1. *fol.* 456. Tataretus *in* 4. *sentent. dist.* 24. *quæst. vnica, col.* 4. Soto *in* 4. *decis.* 25. *quæst.* 1. *ar.* 2. *col.* 6. Petrus Soto *in lectionibus de instit. sacerd. lect.* 5. §. *quod igitur.* Armilla *verbo Abbas, num.* 6. Viuald. *in candelabro de Sacramen. Ordin. tit.* 15. §. *de ministro, num.* 3. Angelus *verbo Ordo,* 12. *num.* 1. Nauarrus *cons.* 14. *de priuileg. num.* 3. & 5. Petrus Gregorius *syntagmat. part.* 2. *lib.* 15. *cap.* 13. *num.* 15. & *lib.* 16. *c.* 4. *num.* 9. & *cap.* 9. *num.* 2. Rebuff. *in prax. beneficior. regula de clericis, à quibus & quomodo creentur, num.* 14 Zerola *in praxi part.* 1. *verbo Abbas, num.* 2. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 64. *lib.* 2. *recopilation. tit.* 4. Lancellott. *in templo, lib.* 2. *cap.* 7. *de Abbate,* §. 1. *num.* 28. vbi plura videbis de Abbatibus.

Permittitur tamen Abbatibus 79
regularibus ius mitræ & baculi habentibus, licèt benedicti non sint, dummodò quasi Episcopale ius habeant, consecrare altaria suarum Ecclesiarum subiectarum, & etiam calices, & aras oleo ab Episcopo consecrato, non solum ad vsum suorum, sed & aliorum; latè Emanuel Rodriguez *tom.* 3. *de sus obras, cap.* 19. *fol.* 32. *num.* 2. & *cap.* 27. *fol.* 45. Miranda *in Manuali tom.* 2. *quæst.* 41. *art.* 4. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *allegat.* 27. *num.* 36. Lancellottus *suprà.* idem Rodriguez loquens de Abbatibus Cisticensibus *tom.* 1. *q. regul. q.* 28. *art.* 2. *fol.* 295.

Gloss. verò *in c. Abbates, de pri-* 80
uilegiis. lib. 6. constanter tenet, non posse Abbates aras, calices, aut altaria consecrare, neque omne id facere

facere in quo interuenire poterit vnctio. Angelus *verbo benedictio, & & verbo altare, & verbo calix, num. 3.* Emanuel Sa *verbo benedictio, num. 4. & verbo calix, num. 3.* Syluester *verbo benedictio, num. 2. & verbo calix, & verbo Abbas, in fine.* Franciscus Suarez *de religione tom. 4. cap. 30. num. 2. lib. 2.* vbi latè.

81 Super hoc enim quemdam grauissimum Patrem Abbatem in hac Matritana curia consului, & dicebat mihi, quòd ex quo Romanus Pontifex omnibus Abbatibus ius vtendi mitra, & baculo, & cæteris indumentis Pontificalibus concessit, videtur & concessisse quòd possent exercere iura episcopalia, & benedicere ornamenta diuino cultui necessaria, & etiam aras, ac calices. Ad quod respondebam ego nullo modo posse procedere, nam

82 licèt ius vtendi mitra, & cæteris indumentis concedatur, non ideò iura episcopalia exercere possunt Abbates, quia mitra & alia insignia sunt quædam nuda demonstratio, quæ habent suum significatum. Antonius Maurus *alleg. 63. num. 1.*

83 Et iura episcopalia tot sunt, quòd ita simpliciter concessa non videntur. Arg. text, *in c. cum olim.* & ibi Gloss. Panormitan. & Bald. *num. 1. de præscriptionibus.* Dicebat etiam prædictus Abbas, quòd ab antiquissimo tempore hoc ius illis competebat, & sic per longam consuetudinem, & præscriptionem introductum: sed quod ab antiquo non sit, patet ex multis priuilegiis, quæ breuitatis causa non refero. Sed ex priuilegio Zachariæ Papæ monasterio Casinensi anno 7. sui Pontificatus concesso, vbi quàm plurima Casinensibus Abbatibus indulget.

84 Et nullo modo permittit, quòd calices aut altaria consecrent, sed quòd inuitent Catholicum Antistitem ad similia peragenda. Vt videre est in appendice ad primum tomum de Historia generali Diui Benedicti, Scriptura 3. ibi etiam est 85
aliud priuilegium 7. in ordine, Honorij III. in fauorem magni Cænobii Diui Pauli in Romana Curia: concedit ibi Papa Abbatibus talis monasterii, quòd possint vti mitra, baculo, sandaliis, annulo, tunica, dalmatica, & benedicere populum solemniter, & suis monachis minores Ordines conferre, benedicereque indumenta, quæ ad vsum altaris fuerint necessaria in eodem monasterio; sed quod denegat est, consecrationes altarium, & similia. Constat etiam ex scriptura 19. Gregorii magni, ibi, Chrismatis quoque ac olei, altaris, calicis, corporalis, à quocumque voluerint Pontifice benedictionem expectant: & scriptura 32. Honorii III. dicto tom. 1. in appendice apud Antonium de Yepes.

Et in tom. 4. scriptura 35. Pii IV. & scriptura 7. Vrbani III. & in tom. 5. scriptura 3. Innocentij II. & scriptura 33. Innocentij III. & scriptura 39. Alexandri IV. & scriptura 41. Leonis decimi, & aliis quàm plurimis in aliis locis, quas consultò omitto. Et quid dicere, quòd allegent habere priuilegium, si ipsam scripturá non ostendunt. *c. 1. de fide instr.* & ibi Scribent. Nam ea deficiente, ad eius probationem non admittuntur testes, quia præcisè ipsa scriptura requiritur. Baldus *in l. humanum, c. de legibus.* pleniùs Felin. *in rubrica de constitut. num. 4.* plures referr Antonius de Mauro *allegat. 54. num. 2.* 86 87

Neque facere potest quòd ab an-

tiquo introductum sit, & sic præ-
scriptum per longum tempus, quia
licèt Abbas iura quæ Episcopo iu-
risdictionis causa competunt præ-
scribere valeat. *c. auditis. c. cum olim,*
89 *de præscriptionib.* & ibi Panormitan.
& Baldus: non tamen quæ ratione
Ordinis, quia propriè Episcopalia
dicuntur, (qualis est calicis, & al-
taris consecratio,) & sic præscribi
nequeunt: nam ita annexa sunt
Ordini, quòd ab ipso Ordine non
possunt separari. Baldus *in d. c. au-
ditis, num. 9. de præscriptionib.* Egre-
giè Syluester *verbo benedictio, num.*
3. & quòd iura Episcopalia contra
Episcopum præscribi nequeant, et-
iam ab Abbatibus, resoluit cum
multis Paulus Æmilius *decis.* 306.
fol. 82. *part.* 1. *num.* 7.

90 Sed si vnctio altaris & calicis
non fuisset propriè Ordinis Epis-
copalis, sed tantùm pertineret ad
iurisdictionem, sequeretur quòd
electus confirmatus, & non conse-
cratus, posset calices, & aras con-
secrare; quia omnia quæ iurisdi-
ctionis sunt, exercere potest. Sed
oppositum verissimum est: nam
nullo modo potest electus talia fa-
cere; vt Syluester *num.* 3. igitur ne-
que Abbates, cùm neque sint talia
iura præscriptibilia: vt Paulus
Æmilius *suprà.* Lancellottus *in tem-
plo lib.* 2. *c.* 7. *de Abbate, num.* 29.
Cacia Lupus *de vnionibus art.* 3. *num.*
23.

91 Audiui tamen, quod verum esse
existimo (sed nihilominus tu con-
sule) habere priuilegium monaste-
rium Casinense, vbi excellentissi-
mi fidei, & Ecclesiæ ornamenti ma-
gni, & singularissimi, Patris mei
amantissimi, & Patris ac Patriar-
chæ omnium Religiosorum, san-
ctissimi Benedicti, à tenera iuuen-
tute singularissima decorati sancti-
tate, corpus venerabile multoties
ac super aurum & topazion æsti-
mabile requiescit, vltrà cum corpo-
re suæ dilectissimæ sororis sanctis-
simæ Scholasticæ, quòd eius Ab-
bates consecrare possint aras, & ca-
lices oleo ab Episcopo consecrato,
& quòd postea Gregorius XIII.
omnibus Abbatibus ius mitræ, &
baculi habentibus indulsit, vt frue-
rentur illo priuilegio Casinensi
Abbati concesso, & quòd omnibus
eis esset commune, quod etiam ex-
tenditur ad Abbates Magni Basilii.

Abbates autem Cisticenses olim 92
non omnes fruebantur hoc priui-
legio consecrandi aras, & calices,
nisi quatuor tantùm, vt inquit Sua-
rez *de religione tom.* 4. *cap.* 30. *num.*
2. *lib.* 2. sed quòd iam (fortè ex no-
ua concessione) ad omnes exten-
datur, qui consecrant aras in qui-
buscumque locis sui Ordinis, vt
iam multoties vidi, & refert Ema-
nuel Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regu-
lar. quæst.* 28. *art.* 2. *fol.* 293. Et ibi 93
dicit, quòd Presbyteri Societatis
Iesu ex Pauli III. concessione, an-
no Domini de 1549. expedita in
locis remotissimis infidelium, vbi
Episcopi copia nō habetur, possunt
altaria consecrare: & Adrianus VI.
idem concessit Prouincialibus eius-
dem Societatis, etiam pro vsu alie-
no in dictis partibus remotissi-
mis, &c.

Ad dimissoriarum materiam, vn- 94
de digressus reuertor, & dico, di-
missorias non expirare, licèt ante-
quam executioni mandentur con-
cedens naturaliter moriatur, seu
ciuiliter. Arg. textus *in c. si cui* 26.
de præbend. lib. 6. *& in l. tauri:* & ibi
Gomezius Cardinalis *in Clement.
final. de elect. num.* 9. *quæst.* 5. Na-
uarrus *in apologia de reditibus quæst.*
3. *monit.* 8. *per totam.* Nauarrus *conf.*

1. *de*

1.de rescriptis. Didacus Perez *in l. 1. tit.2.lib.1.ordinam.* Gutierrez *canonic. quæst.lib.2.cap.17.n.3.& 12.* Sanchez *de matrim.l.8.disp.18. n.83.* Rebuffus *in praxi, regula de literis dimissor. cap.10 num.43.* Bonacina *de sacram. disp.8.quæst.vnica punct 4. num.3. & 12.* Emanuel Sa *verbo dimissoria, num.1.* Vgolinus *de off. Episcopi, cap 26. §. 20. num. 9.* Rodriguez *quæstion. regular. tom. 1. quæst. 9. art.1.num.4.* plures citat Barbosa *in remissionib ad c.10. Concil. Trid.sess.7. de reform.n 4.* Examen Episcoporum *lib.1.cap.16.n.12.fol.46.*

95 Neque expirant, licèt ad alium Episcopatum transferatur episcopus. Nauarr.*cons.5.de rescriptis,num.1.* Sanchez *d.n.83.* Et idem dicendum est de literis dimissoriis concessis à Capitulo sede vacante, post annum, quia per noui episcopi aduentum non vitiantur. Examen Episcopor. *supra*, & idem erit si concessæ à Vicario generali Episcopi, seu à quibusuis potentibus, & habentibus iurisdictionem, & potestatem concedendi. Gutierrez *supra n.12.* Sanchez *num.83.* Vgolinus *§.20.num.5.* Henriquez *in summ. lib.10. cap.22. § fin.* Quaranta *in sum.bullarij, verbo Capitulũ sede vacante. vers. secundò dubitatur.* Molina *de iustit.tractat.5.disp.11. num.4.* Barbosa *in pastor.p.2.alleg.7.*

96 Archiepiscopus dum Suffraganeorum prouincias visitat, Suffraganeorum subditis dimissorias ad Ordines suscipiendos nequit concedere. Rebuffus & Sanchez *vbi proximè.*

97 Vicarius generalis Episcopi nisi speciale habeat mandatum, dimissorias concedere non valet. *c.nullus, §.inferiores.* Gloss. *in c.licet.verbo officialem, de off.ordinar.lib.6.vers.sed hodie talibus Vicariis.* Rebuffus *in praxi, in forma Vicarij Archiepiscopi, & aliorum, num. 47.* Mandosius *in regul.cancell.24. de male promotis, q.6. num.9. & 10.* Petrus Gregorius *Syntagm.lib.16.cap.9.num.3.* Azor *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 45. quæst.7.* Vgolinus *de off.cap.4.§.7 vers.quanto ad dimissorias.* Gutierrez *canonicar. lib.2.cap.17. num. 20. & 21.* Rodriguez *tom. 4. de sus obras, cap. 61. aliàs 62. num. 4.* Barbosa *supra, num.9.* Examen Episcopor.*lib.1.c.16. num.12.*

SVMMARIVM.

Episcopus vtrùm dispensare possit in omni irregularitate, & delicto occulto. num. 1.

Eius Vicarius generalis an ad hoc habeat mandatum ex generali commissione, vel requiratur specia e. ibidem.

Ad dispensandum vtrùm requiratur præcisè quòd resideat Episcopus in Diœcesi. ibid.

An dispensare possit Episcopus *cum irregulari ex enormi membri mutilatione occulto, licet voluntario.* num.2.*&* 3.

Vtrùm dispensare valeat cum eo, qui aliquem percutere præcepit, expresso ne ad occisionem procederent, qui nihilominùs occiderunt. num.4.

Cum homicida casuali occulto dispensat Episcopus quoad minores Ordines *, & simplex beneficium.* num.5.

Cum homicida casuali publico, & indirectè voluntario, potest Episcopus dispensare ad minores Ordines, & simplex benefi-

An

tus celebrauit, si delictum occultum est. num. 67.

An delegare posit facultatem, quam ipse habet, virtute cap. 6. de reform. sess. 24. *Confessario suo, vt secum dispenset.* n. 68.

Potest dispensare in ieiuniis. n. 69.

An posit permittere exercere opera seruilia in diebus festiuis. num. 70.

Vtrùm permittere celebrare sacrificium Missæ in Sabbato sancto. num. 71.

Capitulum sede vacante an posit dispensare per Vicarium, virtute cap. 6. Concil. Trident. num. 72. & 73.

An concedere posit quòd in Eccle*sia non parochiali sanctissimum Eucharistiæ seruetur Sacramentum* num. 74.

An dispensare circa lectionem librorum prohibitorum, vel etiam secum num. 75.

Sine Episcopi licentia an posint imprimi libri. num 76.

DE DISPENSATIONE IRREGVLARITATVM.

CAPVT SEXTVM.

1 EXCELSA est Episcoporum potestas, & circa dispensationem irregularitatum amplissima: colligitur namque ex textu *in c. 6. Concil. de reform. sess.* 24. vbi conceditur eis quòd possint dispensare in omni irregularitate occulta, ex homicidio non directè voluntario, & occulto, vel ex quolibet alio delicto proueniente, & in omnibus suspensionibus, & in quibuscumque casibus occultis, & etiam sedi Apostolicæ reseruatis: ad hoc vt quis ad sacros Ordines promoueri, & Ecclesiastica beneficia obtinere possit, quæ dispẽsatio fieri debet per ipsum Episcopum, si resideat in Diœcesi. Nauarr. *in Manuali cap.* 27. *n.* 194. & 239. Coninck *de sacram. Ordinis, disp.* 33. *dub.* 2. *n.* 22. & *disp.* 8. *dub.* 12. *n.* 87. & *disp.* 14. *dub.* 16. *n.* 143. & *disp.* 18 *dub.* 14. *n.* 111. Viuald. *in candelab. tit. de irreg. n.* 314. Zerola *in praxi p.* 1. *verb. irreg. n.* 8. Gutierrez *canon. lib.* 1. *c.* 3. *n.* 8. Emanuel Sa *verbo Episcopus, n.* 34. Leo *in thesaur cap.* 8. *n.* 53. *tit. de dispensat.* Riccius *in praxi, decis.* 518. *n.* 1. Didacus de Arroyo *de sacram. d. c. de irregul. n.* 10. Barbosa *in remission ad cap.* 7. *de reform sess.* 14. *num.* 3. Antonius Fernandez *in examine Theologia part.* 4 *cap.* 7. §. 1. *n.* 5.

2 Potest Episcopus dispensare etiã cum irregulari facto ex enormi & occulta membri mutilatione, licèt voluntaria, vt sacra Cõgregatio declarauit super *cap.* 6. *de reform. sess.* 14. Coninck *de sacram. disp.* 18. *dub.* 14. *n.* 111. Sa *verbo Episcop. n.* 34. & *verbo irreg. ex illicita, n.* 7. *in fine.* Suar. *tom.* 5. *disp.* 44. *sect.* 2. *n.* 4. & *sess.* 4. *n.* 35. Toler. *in sum. l.* 1. *c.* 88. *vers.* 6. & *c.* 89. *n.* 3. Reg. *in praxi fori pœnitentialis l.* 30. *tract.* 2. *n.* 91. Bonac. *de cens. disp.* 7. *q.* 4. *punct. vlt. n.* 11. Barbos. *in pastor. p.* 2. *alleg.* 39. *n.* 49. Didac. de Arroyo *supr.* Vgol. *de off. c.* 57. §. 2. *n.* 4. Garcia *de ben. p.* 7. *c.* 11. *num.* 30.

num. 30. Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 11. Riccius *decis.* 520. *num.* 4.

3 Contrarium tenuit, licèt non rectè, Leo *in thesaur. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 89. & etiam Sanchez *in præcepta decalogi lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 40.

4 Potest etiam cum illo dispensare qui seruo, seu amico præcepit vulnerare aliquem baculo, seu verberare, aut aliter iniuriare, eo expresso ne occideret: nam licèt seruus seu amicus ad occisionem processisset non dicitur homicida voluntarius, sed casualis culpabilis, vt Congregatio declarauit. Riccius *decis.* 519. *in* 1. *edit. & decis.* 407. Barbosa *in pastor. supra num.* 51. *&* 52.

5 Dispensat etiam Episcopum cum homicida casuali occulto quoad suscipiendos minores Ordines, & simplex beneficium obtinendum. Viualdus *in candelabr. tit. de irregularit. num.* 325.

At verò indubitanter teneo posse Episcopum dispensare cum tali homicida casuali occulto, etiam ad maiores Ordines & simplex beneficium, & etiam ad beneficium Curæ. Et opinio Viual li procedit in

6 homicida casuali publico, & in directè voluntario, cum quo non dispensabit nisi ad minores, & simplex beneficiũ, cũ occulto verò ad maiores, & ad beneficiũ Curæ. Zerola *in praxi part.* 2. *verb. dispens. vers.* 3. Barbosa *in remissionib. ad c.* 7. *Concil. sess.* 14. *num.* 3. Emanuel Sa *verbo irregularitas, ex illicita, num.* 7. *in fine.* Miranda *in Manuali Prælatorum tom.* 2. *quæst.* 8. *ar.* 13. *conc.* 2. *&* 3. idem Barbosa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 39. *num.* 48.

7 Quod possit Episcopus dispensare vt presbyter homicida voluntarius occultus, qui antea habebat beneficium Curæ, illud possit retinere in futurum, & similiter cum Canonico homicida occulto, vt possit interesse choro, & gaudere fructibus canonicatus. Zerola *in praxi suprà* & Barbosa *in remissionib. ad c.* 7. *Concil. sess.* 14. *num.* 3. Videndus Sayrus *cap.* 9. *num.* 20. sed Barbosa *in pastorali ibi proxim.* contrarium tenet. 8

Nequit Episcopus dispensare cũ homicida voluntario etiam occulto, neque ad minores Ordines, & simplex beneficium. Barbosa *in remissionibus, & in pastoral. supra num.* 59. & Zerola *suprà* Nauarr. *in manuali cap.* 27. *num.* 194. *vers.* 7. *& num.* 240. *vers.* 4. *& consil.* 17. *de ordinatis, num.* 2. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 19. *p.* 3. §. 3. Aragon. *in* 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 6. *in fine* Cardinalis Toletus *lib.* 1. *c.* 31. Sayrus *de censuris lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 14. *&* 15. Henriquez *in summ. lib.* 14. *cap.* 19. §. 1. *liter. D.* 9

Nequit etiam dispensare cum illis, quorum delicta ad forum cõtentiosum sunt deducta. Conciliũ Tridentinum *de reformat. sess.* 24. *c.* 6. Nauarr. Barbosa *in remiss. & in pastor. suprà.* Coninck *de Sacram. disp.* 18. *dub.* 8. *num.* 59. Corduba *in summ. quæst.* 41. *vers.* 41. *vers. de lo suso dho.* Viualdus *in candelabro. tit. de irregular. num.* 314. *& num.* 106. Ricciiis *decis.* 518. *num.* 1. Emanuel Sa *verbo Episcopus, num.* 34. Arroyo *d. c. de irregularitate, n.* 10. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. *& cap.* 13. *num.* 18. Emanuel Rodriguez *tom.* 3. *de sus obras c.* 5. *num.* 10. 10

Potest Episcopus dispensare cum criminoso, & irregulari, licèt eius delictum ad forum contentiosum sit deductum, si ex defectu probationis, vel alia diligentia per sententiam 11

tentiam à tali crimine fuerit absolutus: nam iam non reputatur pro criminoso, & per consequens occultum est eius delictum. Sanchez *de matrimonio lib. 2. disp. 37. num. 12. & lib. 8. disp. 34. num. 57.* Viualdus *tit. de excomm. num. 41.* Henriquez *in summ. lib. 14. cap. 17. §. 2. in com. liter. H.* Bonacina *de censuris disp. quæst. 3. punct. 2. n. 2. & disp. 7. quæst. 5. punct. 1. num. 4. vers. dixi.* Saytus *de censuris, lib. 7. cap. 7. num. 12.* Soarez *eodem tract. disp. 41. sect. 2. n. 6.* Barbosa *d. alleg. 39. num. 32. part. 2.* Sa *verbo Episcopus, num. 34. & verbo manifestum, num. 4.* Rodriguez *suprà num. 8.*

12 Quod delictum dicatur occultum, ad hoc vt Episcopus possit dispensare virtute *c. 6. sess. 24.* respondeo, illud esse quod non est notorium apud omnes, etiam si possit probari per aliquos testes, sufficit enim non esse diuulgatum, & quòd possit aliqua tergiuersatione celari. Latè Gutierrez *canonicarum lib. 1. c. 1.* vbi latè. Emanuel Sa *verbo Episcopus, num. 35. & verbo manifestum, num. 5.* Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib. 3. tract. 2. num. 30.* Sanchez *de matrimonio lib. 2. disp. 31. num. 11. & lib. 8. disp. 34. num. 55.* Lelius Zechus *de casibus Episcopo reseruatis, casu vltim. num. 1.* Viualdus *in cand. tit. de irregul. num. 315.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 9.* Riccius *decis. 523. in 1. edit.* Sayrus *in claue regia titulo de censuris, lib. 4. cap. 17. num. 21. & lib. 7. cap. 13. num. 12.* Bonacina *de censuris disp. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. 4.* Vgolinus *de offic. Episcopi cap. 57. num. 5.* Nauarr. *in manuali cap. 27. num. 241. in fine. vers. 11.* Toletus *lib. 1. cap. 89. num. 5.* Barbosa *in pastorali, part. 2. allegat. 39. numero 24.*

13 Potest etiam Episcopus dispensare cum homicida occulto, qui cùm aliter euadere non posset, aggressorem occidit, licèt non in totum seruata moderatione inculpatæ tutelæ: nam & si homicidium voluntarium sit, quia tamen per se non est, neque ex delicto proficiscitur, homicidium voluntarium dici non debet, nisi per accidens. Concilium Trident. *de reform. sess. 14. cap. 7.* Paulus Comitolus *responsor. moral. lib. 6. quæst. 54. num. 3.* Saytus *de censur. lib. 7. cap. 7. num. 12.* latè Barbosa post hæc scripta visus *in pastorali part. 2. alleg. 39. n. 53. vsque ad 56.* Iacobus à Grassis *in decis. part. 1. lib. 2. cap. 65. num. 13.* Gutierr. *canonicar. lib. 1. cap. 13. num. 19.* Tataretus *in 4. sent. d. 25. quæst. 1. col. 7.* Nauarr. *in manuali c. 27. n. 239.* Toletus *in sum. lib. 1. c. 80. num. 12. & 13.* Riccius *in praxi decis. 521. num. 2.* Coninck *de Sacrament. disp. 18. dub. 9. num. 88. & 90.* Vgolin. *de offic. Episcopi. c. 57. §. 2. num. 4. & 6. tit. de dispensationib. irregular. & de irregularitate c. 33. num. 4.*

Ille verò qui inuasorem occidit, cùm aliter euadere non possit, omni via & modo seruata moderatione inculpatæ tutelæ, neque irregularitatem incurrit, neque eget dispensatione *c. significastis 2. & ibi gloss. verbo tutela, de homicidio:* & ibi Scribentes *Clementina vnica, eodem tit. cum gloss.* & Cardinalis ibi, Leo *in thesauro part. 3. c. 9. num. 29.* Bonacina *de Sacram. disp. 7. quæst. 4. punct. 6. num. 3. cum sequenti.* Barbosa *in pastorali part. 2. alleg. 39. num. 54.* Couarr. *in Clem. si furiosus, part. 3. §. vnico, num. 1.* Antonius Gomez *tom. 3. variar. cap. 3. num. 20.* Azor *institution. moral. part. 3. lib.* 14

2. c. 1.

2.*cap.*1.Lelius Zechus *de casibus reseruatis cap.* 13. *de homicidiis vers.*4. *fallit.* Farinatius *in praxi, crimin. quæst.* 1. *alias* 12. Lesius *de iustit. lib.*2. *cap.* 9. *num.*4. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica part.* 1. *num.* 1. *lib.*8.*cap.*18.

15 Episcopus nequit hodie absoluere hæreticos occultos, neque ab hæresi occulta, licet per cap.6. Concil.Trid.id concessum videtur, *sess.*24.*de reform.*quia censetur reuocatum,vt facta Congregatio declarauit,testantur Nauarr.*in Man.c.*27. *num.*272.*notabili* 15. Zerola *in praxi, part.*1.*verbo absolutio,n.*4.*& verbo Vicarius,dub.*2.*& part.*2.*verbo absolutio,* §.2. Bonacia *de censuris,disp.* 1. *q.* 3, *punct.*2.*num.*1.*vers.*1.Maiolus *de irregular.lib.*5.*cap.*46.*num.*6.*vers.caueant.* Toletus *in sum. in explicatione bullæ Cœnæ, excommunicatione* 14. *in fine.* Garcia *de beneficiis part.* 11. *cap.* 10. *num.* 115.Sanchez *in sum.lib.*2. *c.*11. *num.*26.*&* 27.Azor *instit.moral.p.*1. *lib.*8.*cap.*19. *quæst.*3. *& cap.* 10.*q.*10. Pegna *in directorio inquisitor. part.* 3. *quæst.*52.*comm.*141.*vers.penultim.*Rodrig. *tom.* 3. *de sus obras cap.*5.*num.*7. Latè Barbosa *in pastorali part.*2.*alleg.* 40.*n.*22.*vsque ad* 34.

16 Contrariam sententiam amplectuntur grauissimi viri,affirmantes posse Episcopum absoluere ab hæresi occulta.& occultos hæreticos. Emanuel Rodriguez *quæstionum regular. tom.* 1. *quæst.*20. *art.* 10 *per totum:*vbi citat Henriquez *lib.*3.*de pœnitent. cap.* 3.*tom.* 2. Antonius Fernandez *in examine Theologiæ part.*4. *cap.*7.§.1.*num.* 5. & quòd hanc opinionem tenuerunt multi iurisperiti affirmat Rodriguez *vbi proximè*; & etiam Theologi, videlicet Peña & Galbus de familia Prædicatorum, & doctissimus Dominus Sanctius Episcopus Segoniensis, & Dominus Gerrerus Archiepiscopus Granatensis,& Dominus Ioannes Blancus Archiepiscopus Compostelianus, qui Præsules magnam in hoc habent authoritatem propter eorum singularem doctrinam & sanctitatem, & quia vt Patres Ecclesiæ interfuerunt Concilio Tridentino.Hanc etiam opinionem tenuisse Doctorem Moiam, & Doctorem Solis primarios Salmanticenses inquit ipse. Hanc etiam tenent Emanuel Sa *in aphorismis,verbo Episcopus,n.* 37. Bañnez 2.2. *quæst.*9. *alias* 11.*art.*4.Viualdus *in candelabr. tit.de absolutione part.* 1. *num.* 13.*& part.*2. *in exposit. bullæ Cœnæ,num.* 51. Petrus de Ledesma *in summ. part.* 2. *tract.*2.*cap.*6.*conclus.*20.*diff.*7.Henriquez *in summ.lib.*6.*cap.*14. §.7. *litera M,& cap.*16.§.1.*& lib.*13.*cap.*27.§.5. *litera* Q. Vega *in summ.tom.*2.*c.*125. *casu* 11. multos citat pro vtraque parte, licèt iudicium suum non interponat ingeniosissimus Hurtado
de Mendoza sanguine ac religione 17
illustris, *de matrimonio differ.*3. *disp.* 15.*in fine* Augustinus Barbosa mea sententia sibi ipsi contrarius *part.*3. *alleg* 54.*num.*86.vbi loquens de Vicario Episcopi hæc addit:neque de 18
licentia Episcopi potest subditos à crimine hæresis absoluere,sicut potest Episcopus, iuxta Concilij Tridentini dispositionem *sess.*24. *de reform.cap.*6. ibi,eis tantùm, non eorum Vicariis.Idem inquit Antonius Fernandez,*vbi proximè*.& quòd possit absoluere Episcopus hæreticos occultos, & quòd verissima sit hæc opinio. Angelus *in floribus Theologicis, titulo de confessione, quæstion.*4. *art.* 1. *difficult.* 6. Nauarrus *conf.*15. *num.*2. *de sentent. excommunicationis.*

Quòd non possit Episcopus absoluere ab excommunicatione bul- 19

læ Cœnæ, vel alio modo reseruata. Coninck *de sacrament. disput.* 8. *dub.* 12. *num.* 87.

20 At verò quòd possit, tenet Emanuel Sa, *verbo Episcopus, n.* 34.

21 Episcopus non potest absoluere à delicto clausuræ etiam occulto, vel à quibusuis aliis in ista materia. Rodriguez *tom.* 3. *de sus obras cap.* 5. *num.* 7. *fol. mihi* 9.

22 Neque à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum: sic Congregatio declarauit. Riccius *in praxi decis.* 648. *in* 1. *edit. & decis.* 544. *num.* 5. *in* 2. *editione.* Barbosa *in pastorali, part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 45.

23 Fallit tamen quando excommunicatus adire summum Pontificem nequit, ob legitimum impedimentum, siue impediatur paupertate, inimicitia, ætate senili, impubertate, siue infirmitate & fragilitate sexus, aut cura familiæ, vel quia est sub cura parentum, vel alia de causa: quia tunc dispensabit Episcopus, & absolutionem imparriri poterit. Hurtado de Mendoza *de matrimonio, difficult.* 3. *disput.* 15. Nauarrus *consil.* 41. *num.* 1. *& consil.* 45. *num.* 2. *de sentent. excommunicat. lib.* 5.

24 Episcopi Indiarum ex speciali priuilegio Apostolico, anno Domini de 1537. expedito, possunt Indos nouiter conuersos à casibus bullæ Cœnæ, etiam in foro exteriori absoluere, ac etiam Indos aliarum Diœcesium, si præsentes sunt in illo Episcopatu, vbi absoluuntur, quod facere per seipsos, aut per Curatum vel Vicarium possunt. Emanuel Rodriguez *quæstion. regular. tom.* 2. *quæst.* 99. *art.* 1. *fol. mihi* 491.

25 Episcopus potest dispensare cum regularibus exemptis, irregularibus factis ex aliquo delicto, vel homicidio casuali occulto, si eorum Prælatus ipsos ei submittat. Emanuel Sa *verbo Episcopus, num.* 29. Nauarrus *consil.* 31. *de pœnitent.* Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 12. Hurtado *de matrimon. difficult.* 3. *disp.* 15. Rodriguez *quæstionum regular. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 10. *in fine.*

Contrarium tenent Riccius *in praxi decis.* 518. *num.* 6. Vgolinus *de officio Episcopi, capit.* 57. §. 2. *num.* 6. *titulo de dispensatione irregularitatum.* 26

Non potest Episcopus vti priuilegio dispensandi in quibuscumque casibus occultis, virtute textus *in cap.* 6. *de reformat. sess.* 24. nisi in propria Diœcesi, tunc quando dispensar resideat, quia in residentiæ fauorem id concessum videtur, vt ex dicto capite 6. constat, ibi, *in Diœcesi sua per seipsos:* fallit tamen nisi alterius Diœcesis ordinarius id ei concederet. Riccius & Vgolinus *suprà.* 27

Sed quòd in Diœcesi & extra Diœcesim sine licentia ordinarij possit dispensare, quia talis absolutio seu dispensatio est actus iurisdictionis voluntariæ. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 7. Rodriguez *tom* 3. *de sus obras cap.* 5. *num.* 3. 28

Episcopus non potest absoluere, seu dispensare virtute Concilij Tridentini, si Concilium in sua Diœcesi receptum non est. Rodrig. Riccius, & Barbosa *suprà num.* 3. Marius *de censuris tom.* 2. *disp.* 8. *de suspens. cap.* 3. *conclus.* 4. Sanchez *in præcepta decalog. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 2. 29

Neque Episcopus virtute textus *in c.* 6. *de refor. sess.* 24. dispẽsare super irregularitate, aliunde quã ex delicto 30

proue

prouenientе,neque super illegitimitate licèt occulta sit. Nauarr. *in Manuali cap. 27. num. 194. & 201.* Coninck *de Sacrament. disp. 18. dub. 14. num. 111.* Arroyo *de Sacramen. c. de irregularitat. num. 10.*

31 Et sic non potest filios spurios aut bastardos legitimare. Lancellottus *in templo lib. 2. cap. 5. §. 4. summar. de potentia Episcopi circa personas in corporalibus.* Molina *de iustitia, tom. 1. cap. 13. col. 3. folio mihi 625.*

32 Sed licèt legitimare nequeat, potest dispensare contra illegitimitatem, habilitando illegitimum. Nicolaus de Milis *in repertor. verbo Episcopus, in fine.* & dispensando vt minores ordines suscipere possit, & simplex beneficium obtinere, *cap. t. de filiis præsbyter. lib. 6.* Rebuffus *in praxi regula super disp. super defectu natalium, num. 8.* Nauarrus *in Manuali cap. 27. num. 121.* Coninck *de Sacram. disp. 18. dub. 14. num. 112. & disp. 33. num. 29. dub. 2.* Zerola *verbo Episcopus, num. 28.* Vitualdus *in cand. p. 1. cap. 1. tit. de simonia, num. 8.* Nauarrus *cons. 5. num. 1. de filiis presbyter.* Vgolinus *de irregul. cap. 44. §. 3.* Saytus *de censuris, lib. 6. cap. 11. num. 8.* Azor *institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 50. quæst. 8.* Henriquez *in summ part. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. litera B.* Garcia *de benefic. part. 7. cap. 2. num. 48.* Barbosa *in pastorali part. 2. alleg. 45. num. 19.* Hieronymus Venero *in examine Episcopor. lib. 1. cap. 20. n. 28. fol. mihi 54.*

33 Potest etiam habilitare spurium ad canonicatum, licèt canonicatui Ecclesiã parochialis sit annexa. Gloss. singularis *in d. cap. 1. de filiis præsbyteror. lib. 6. verbo beneficium:* & ibi Geminianus & Francus *num. 6.* & Anchatranus *num. 1.* Selua *de benefic. part. 3. quæst. 61. in fine.* Nauarrus *consil. 4. num. 4. de filiis præsbyteror.* Gambar. *de offic. delegati, lib. 7. num. 165.* Molina *de iust. tom. 1. disp. 173. col. 3.* Gratianus *disceptat. forens. cap. 273. tom. 2. num. 47. fol. 319.*

Contrarium tenent de iure nouo Maiolus *de irregularitate lib. 1. cap. 8. num. 11.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. §. 10.* Lessius *de iustitia lib. 2. cap. 34. num. 86.* Saytus *de censuris lib. 6. cap. 11. num. 13.* Rebuffus *vbi suprà num. 10. & 12.* & Barbosa *vbi suprà num. 32. & num. 29.* dicit, posse Episcopum dispensare cum illegitimo ad canonicatum obtinendum in Ecclesia collegiata. Sed quod ad canonicatum Ecclesiæ cathedralis, nequeat cum bastardo, seu illegitimo dispensare. latè Rodriguez *tom. 3. de sus obras cap. 38. num. 1.* vbi cum Lesio inquit, tunc posse Episcopum cum illegitimo dispensare ad canonicatum in cathedrali, quando Papa cum illegitimo dispensauit, ad hoc vt possit presbyteratum suscipere. 34 35 36

Nequit Episcopus dispensare cũ illegitimo vt beneficium simplex obtineat, si pater anteà in eo ministrauit. Rebuffus & Nauarrus *suprà.* 37

Quòd quando illegitimo minores Ordines confert, debere Episcopum ante tonsuræ & beneficij collationem dispensare expresse super illegitimitate: & quòd non sufficit si tacitè dispenset, licèt impedimentum noscat illegitimitatis; tenent Nauarrus *con. 5. num. 1. de filiis præsbyteror.* & Rebuffus *suprà & in regula de dispensat. num. 15.* Vgolinus *de offic. Episcopi, cap. 57. num. 5.* Contrarium verò, nempe sufficere impedimentum, seu irregularitatem noscere, & tacitè dispen- 38

sare, diximus *suprà c. 5. in hac 2. parte n.* Sed differentia constituenda super dispensatione in delictis occultis, & criminibus: quia tunc fortè ne delictum notorium fiat, solent Episcopi tacitè dispensare, quòd in illegitimitate non procedit: nam cùm publica nihil interest an publicetur, seu occultetur: & meliùs erit tunc dispensare expresè, vt semper constet de dispensatione, quia etiam semper cōstabit de defectu.

39 Confirmatus & nondum consecratus dispensare potest in omnibus irregularitatibus, votis, suspensionibus, & in omnibus delictis occultis, tamquam si esset consecratus. Sanchez *de matrimonio lib.* 8. *disp.* 4. *num.* 11. *& in sum. lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 7. *&* 9. Gutierrez *de matrimonio cap.* 49. *num.* 16. Riccius *in praxi resol.* 136. Soarez *tom.* 5. *disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 7. Barbosa *in pastorali, part.* 2. *allegat.* 39. *num.* 2.

40 Idem potest Archiepiscopus cōfirmatus, licèt neque consecratus, neque palliatus. Sanchez *in summ. num.* 9. & suprà relati, estq; communis.

41 Potest Episcopus dispensare cum simoniaco occulto, non tamen simoniacum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, neque ad ea quæ per simoniam occultam obtinet retinenda, vt declarauit sacra Congregatio super *c. 6. sess.* 24. *Concil. Trident.* Emanuel Rodriguez *tom.* 3. *de sus obras cap.* 5. *num.* 14. Soarez *de religione tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *cap.* 61. *num.* 11. Lessius *de iustit. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 140. Garcia *de benef. part.* 8. *cap.* 1. *num.* 14. Barbosa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 39. *num.* 44.

42 Quæ dispensatio etiam extra forum conscientiæ extenditur: nam licèt absolutio ab omnibus irregularitatibus occultis non censeatur concessa, nisi intra forum consciētiæ, vt ex Concilij decreto colligitur, *c. 6. sess.* 24. ibi, *in foro conscientiæ.* Sanchez *de matrimonio lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 10. Ægidius Coninck *de Sacram. disp.* 12. *dub.* 16. *num.* 243. Vgolinus *de offic. Episcopi, cap.* 57. §. 2. *num.* 7. Riccius *in praxi decis.* 518. *num.* 8. Dispensatio verò non limitatur ad forum conscientiæ tantùm, & sic ad forum etiam exterius concedi ab Episcopo potest, Suarez *tom.* 5. *de censur. disp.* 41. *sect.* 2. *num.* 12. *in fine.* Rodriguez *d. c.* 5. *num.* 11. *tom.* 3.

Quæ absolutio omnibus in sua diœcesi habitantibus prodest, licèt aduenæ & peregrini, seu mercatores: nam si absolutionem obtinere volunt, accedere ad Episcopum illius loci possunt, & obtinere absolutionem à quibuscúmque casibus occultis: de quibus *in c. 6. sess.* 24. Rodriguez *suprà num.* 3. Soarez *de pœnitent. tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 2. *num.* 3. Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *disp.* 23. *num.* 12. Henriquez *in sum. lib.* 14. *cap.* 20. §. 5. ducti ex eo, quia tales peregrini, mercatores, & similes, quo ad Sacramenta Confessionis & Eucharistiæ, subditi sunt, igitur quoad absolutionem à casibus. 43 44

Sed licèt hoc verissimum sit quoad absolutionem à casibus reseruatis, non tamen quoad dispensationem irregularitatum, & votorum: quia requiritur quòd verè subditi sint, saltem ratione domicilij illius Episcopi qui cum ipsis dispensat, vt habeat in eis iurisdictionem ordinariam. Garcia *de benef. cap.* 10. *num.* 139. Barbosa *in pastorali part.* 2. *allegat.* 36. *num.* 7. *& alleg.* 39. *num.* 6. 45

46 Nequit Episcopus dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex defectu perfectæ lenitatis, sententiam iustam pœnam sanguinis cótinentem, dictando ex qua mors, seu mutilatio sequitur, aut illius executione authoritatiuè interessendo. Leo *in thesauro part.* 2. *cap.* 8. *num.* 32. Gutiertez *canonicar. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 170. Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 11. *num.* 40. Nauarrus *cons.* 34. in antiquis, *& cons.* 39. in nouis, *de homicidio* Henriquez *lib.* 14. *cap.* 9. §. 3. *cap.* 19. §. 4. *in com. liter. K.* Vgolinus *de irregular. cap.* 33. §. 1. *num.* 1. *& cap.* 44. §. 2. *n.* 4. *& cap.* 61. §. 2. *num.* 5.

47 Quòd Episcopus possit dispensare in irregularitate prouenïente ex defectu occulto lenitatis, vt cum iudice & iustitiæ ministri. Emanuel Sa *verbo irregularitas. ex deformitate illicita num.* 5. *in fine.* Couarruuius *in Clement. si furiosus, part.* 1. §. 3. *num.* 7. *in fine.* Nauarrus *in Manuali sibi ipsi contrarius, cap.* 24. *num.* 4. *&* 40. alios refert Barbosa *in part.* 2. *alleg.* 39. *num.* 47.

48 Potest etiam dispensare cum irregulari facto ex vitio corporis, & primò cum irregulari ob bigamiā similitudinariam, vt maiores Ordines suscipiat. Bigamia similitudi-
49 naria dicitur illa, quæ contrahitur ab his, qui solemni voto obligati, aut in religione approbata professi, vel sacro Ordine initiati, vxorem virginem, vel viduam ducunt, & eam cognoscunt, nam propter id irregularitatem similitudinariam incurrunt, & dispensat Episcopus. *c.* 1. *&* 2. *cum gloss. & Doctores qui clerici vel vouentes. c. fanè* 2. *de clericis coniugatis, præcipuè si talis irregularitas sit occulta.* Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disp.* 86. *num.* 22. *&* 23. Riccius *in praxi resolut.* 220. Barbosa *part.* 2. *alleg.* 49. *num.* 197. Coninck *disp.* 18. *dub.* 11. *num.* 122. *& dub.* 14. *num.* 112. Viualdus *in candelabr. part.* 4. *cap.* 1. *num.* 8. Vgolinus *de offic. Episcopi, part.* 2. *c.* 57 §. 4. *num.* 1. Zerola *verbo irregularitas, part.* 1. *num.* 7. Brunus à Solis *quæst.* 32. *num.* 24. Lancellottus *in templo lib.* 2. *cap* 1. §. 4.

Neque in contrarium facit textus *in c. nuper, de bigamis*: vbi prohibetur Episcopo dispensare cum initiatis Ordine sacro, qui postmodum contraxerunt: nam ibi loquitur Papa de clericis, qui dum in laicali habitu erant, vxores habuerunt, & postea factis Ordinibus susceptis, cum alia prima mortua contraxerunt, nā isti quantū ad effectum bigami censentur. Nos verò de illis, qui numquam habuerunt vxores, sed in sacro Ordine constituti ad matrimonia transierunt: ita gloss. *in d. c. nuper. verbo dispensari. & in* 1. *verbo dispensatiuè, qui clerici vel vouentes & in d. c. fanè* 2. *de clericis coniugatis.* 50

Cum illo verò qui bigamus verè & realiter est, nequit dispensare, etiam ad minores Ordines. Geminianus *in c. vnico, de bigam. lib.*6. *num.* 5. Sacra Cardinalium Congregatio *in c.* 17. *Conc. sess.* 23. Montagne *de bigamia quæst.* 7. *num.* 14. Nauarrus *in manuali cap.* 27. *n.* 197. Riccius *in praxi decis.* 541. *num.* 2. Viualdus *in candel. tit. de irregularit. bigamia, num.* 34. Toletus *lib.* 1. *c.* 68. *num.* 9. Lopez *in l.* 1. *tit.* 5. *p.* 1. *verbo dos mugeres in fine glossæ.* Leo *in thesauro part.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. Couarr. *in Clem si furiosus, part.* 1. §. 2. *num.* 4. Barbosa *part.* 2. *alleg.* 49. *num.* 25. 51

Sed quòd possit dispensare quo- 52

ad minores,& ſimplex beneficium. Diuus Thomas *in* 4. *diſt.* 27. *queſt.* 3. *art.* 3. Soto *in lectionib. de inſt. ſacerdotum, lect.* 18. *de bigamia*, §. *reſtat iam.* Alter Soto *in* 4. *ſent. d.* 27. *quaeſt.* 3. *art.* 3. Hoſtienſis *in ſum. tit. de bigamis, in fine.* Syluester *verbo bigamia, num.* 8. & Armilla *num.* 9. Zerola *verbo irregularitas, p.* 1. *n.* 17. *& verbo bigamia, p.* 1. *num.* 2. Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 86. *num.* 11. Ledeſma *de matrimon. quaeſt.* 66. *art.* 5. *concl.* 3. Graffis *in deciſ. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 38. Bonacina *de cenſuris, diſp.* 7. *quaeſt.* 2. *punct.* 5. *n.* 15. Azor *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 20. *quaeſt.* 2. Miranda *in Manuali tom.* 2. *quaeſt.* 8. *art.* 2. *conc.* 2.

53 Poteſt etiam diſpenſare cum irregulari facto ex iteratione baptiſmi, etiamſi baptizatio publica ſit: occultum verò quòd qui baptizatur erat antea baptizatus. Sayrus *de cenſuris lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 16. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 37. *num.* 11. Toletus *lib.* 1. *c.* 70. Barboſa *d. alleg.* 39. *num.* 36.

54 Diſpenſat etiam cum eo, qui Ordinem quem non habebat, exercuit, ſi delictum occultum eſt, diſpenſabit quoad maiores Ordines ſuſcipiẽdos; ſi verò publicum, quoad minores tantùm, & ſimplex beneficium. *c.* 1. *de Clerico non ordin. miniſt. c.* 6. *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. Vgolinus *de offic. Epiſcopi c.* 57. §. 3. *num.* 2. Bonacina *de cenſuris diſp.* 7. *punct.* 6. *num.* 10. Bonacina *de cenſuris diſp.* 7. *quaeſt.* 3. *punct.* 6.

55 Et etiam cum eo qui ſuſpenſus, depoſitúſve celebrauit, licèt celebratio fuiſſet publica, excommunicatio verò occulta, aut ſuſpenſio. Lelius Zechus *de caſibus reſeruatis Epiſcopo, caſu vltim. num.* 1. *verſ. & quod.* Nauarrus *conſ.* 2. *de clerico non ordinato miniſt.* Miranda *in Manuali tom.* 2. *quaeſt.* 8. *art.* 14. *concl.* 2. Barboſa *ſuprà num.* 17. Cardinalis Toletus *lib.* 1. *c.* 72. 56

Et etiam diſpenſat cum clerico in ſacris conſtituto, qui in bello iuſto aliquos occidit. Henriquez *in ſumm. lib.* 14. *cap.* 19. §. 4. Auila *de cenſuris part.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 5. Bonacina *ſuprà part.* 7. *quaeſt.* 4. *punct.* 4. *num.* 13. *& punct. vltim. num.* 10. vbi tenet contrarium.

Poteſt etiam diſpenſare cum eo qui vertit infirmum, intentione accelerandæ mortis, ne tamdiu patiatur. Auila. *ſuprà dub.* 1. *ad finem.* Barboſa *ſuprà num.* 47. 57

Contrarium tenet Henriquez *vbi ſuprà.* §. 3. 58

Poteſt etiam abſoluere illos, qui poſt votum ſolemne in religione emiſſum contrahunt, quia ſunt excommunicati. *Clement.* 1. *de conſang. & affinit.* & ibi Gloſſ. *verbo obtinere.* 59

Nequit epiſcopus diſpenſare cũ eo, qui caret viſu oculi ſiniſtri. *c. qui Euangelica,* 55. *diſt.* Emanuel Sa *verbo irregularitas ex corporis vitio ſeu defectu, num.* 3. Leo *in theſauro part.* 2. *cap.* 8. *num.* 3. 60

Neque cum eo, qui niſi deformiter celebrare non poteſt, quæ dicatur notabilis deformitas, vel quæ defectus conſiderabilis, qui Ordinem executionem impediat, relinquitur epiſcopi arbitrio. Emanuel Sa *ſuprà num.* 4. Couarruuias *in Clement. ſi furioſus, part.* 1. *in pr. num.* 5. Valerius Reginaldus *in praxi lib.* 30. *num.* 45. Barboſa *part.* 2. *alleg.* 41. *num.* 60. 61

Neque poteſt diſpenſare cum conuictis de crimine nefando, & iuridicè condemnatis, neque eos promouere ad Ordines, aut iam promotos miniſtrare permittere. Miranda *in Manuali tom.* 2. *quaeſt.* 8. 62

conclus. 1. Barbosa *allegat.* 44. *part.* 2. *num.* 30.

Neque cum infamibus infamia
63 iuris, secus cum infamibus infamia facti: sed si superuenit infamia iuris, dispensabit Episcopus vt vsum Ordinis susceptæ retineat, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat. Henriquez *in summ. lib.* 14. *cap.* 5. §. 3. *in fine.* Barbosa *d. part.* 2. *allegat.* 43. *num.* 31. Miranda *suprà dict. art.* 5 *conclus.* 1. Nauarrus *in Manuali cap.* 27. *num.* 204.

Nequit etiam dispensare super
64 ætate ordinandorum. *c. dilectus de tempor. ordinat.* & ibi Gloss. *verbo in ætate.* plura congessit Mandosius *in praxi tit. de signat. grat. in gloss. dispensatio super ætatis defect. in pr.* Emanuel Sa *verbo ordo, n.* 19.

Neque dispensat cum eo, qui ad-
65 ministrationis susceptæ rationem non præstiterit, vt ad sacros Ordines promoueatur, vel in religione suscipiatur. *l.* 64. *tit.* 5. *p.* 1. ibi, *en con aquellos que ande dar quenta al Rey, o a otro seglar Muñoz de escobar de ratio si cap.* 4. *num.* 4. Leo *in thesaur. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 38.

Neque cum ignobili & virtuoso
66 vt in canonicum admittatur, si statutum est in Ecclesia, quòd nemo recipiatur qui non sit nobilis. Miranda *singul.* 485. Selua *de benefic. part.* 4. *quæst.* 7. *num.* 6. & *part.* 5. *q.* 7. *num.* 13. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *ordinament. col.* 4. *folio mihi* 1316

Potest etiam cum eo dispensare
67 qui per saltum promotus est, & celebrauit, si delictum occultum est: per *can.* 6. *Concil. Trident. de reformat. sess.* 24. Vgolinus *de irregularitate cap.* 39. *num.* 3. Henriquez *lib.* 14. *cap.* 6. *n* 5. *in fine.* Ægidius Coninck *disp.* 18. *dub.* 5. *num.* 49. Sayrus *de censuris lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 37. Barbosa *alleg.* 47. *num.* 5. *part.* 2.

Potest confessario suo, seu alte- 68
ri delegare, vt secum dispenset in omnibus irregularitatibus occultis, in omnibúsque delictis in quibus ipse potest dispensare cum aliis. Riccius *in praxi decis.* 518. *num.* 2.

Dispensat etiam in ieiuniis, & 69
in aliis à iure seu à lege Papæ prohibitis, & quando materia est leuis. Emanuel Sa *verbo dispensatio, num.* 9.

Potest etiam permittere exerce- 70
re opera seruilia in diebus festiuis. Sa *vbi suprà.* Venero *in examine Episcopor. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 19. *fol.* 288.

Et etiam permittere celebrare 71
sacrificium Missæ in Sabbato sancto, postquam hymnus Angelicus, Gloria in excelsis Deo, decantatus fuerit. Soro *in* 4. *dist.* 23. *quæst.* 2. *art.* 3. *tom* 1. *col.* 3. Graffis *in decis. lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 13.

Capitulum sede vacante, seu eius 72
Vicarius, nequit dispensare in casibus, in quibus Episcopus, per text. *in can.* 6. *Concil. Trident.* Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 10. *num.* 8.

Contrarium, nempe posse, affir- 73
mant Coninck *disp.* 33. *dub.* 2. *n.* 28. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 4. *num.* 10. & *in summ. lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 17. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10.

Nequit Episcopus concedere 74
quòd in Ecclesia non parochiali seruetur Eucharistiæ venerabilissimum sacramentum, pro adoratione populi, sed requiritur Papæ dispensatio, vt sacra Congregatio declarauit, teste Riccio *in notabilia ad decis.* 576. *in fine.*

Neque potest dispensare etiam 75
secum circa lectionem librorum prohibitorum. Nauarrus *cons.* 14. *de constit.*

*constit.num.*36. Azor *instit.mor.part.*1. *lib.*8.*cap.*16.*quæst.*7. Sanchez *in sum. lib.*2.*cap.*10.*num.*43. Martin. Delrio *disquisit.magicar.lib.*5.*sect.*7. *vers.solis Pontificibus.* Barbosa *in pastorali p.*3. *alleg.*90. *n.*7. Directorium Inquisitorum *part.*3.*quæst.*56.*comm.*105.

76 Potest etiam concedere licentiam imprimendi libros, sine qua typis mandari nequeunt. Couarr. *variar. cap.* 17. *num.* 1. *vers. at hisce.* Felician.*de censibus tit. de excommun. cap.*24.*vers. qui librum.*Fuscus *de visitatione lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 9. Azor *suprà cap.*17. *quæst.*1. Reginaldus *in prax. lib.* 19. *cap.* 13. *sect.*4. *num.*256. Barbosa *suprà num.*12. Gambarus *de officio Legati lib.* 2. *num.* 430. Castro *de potest. legis pœna* 1.*cap.* 8. *vers. est etiam quædam lex.* Rodriguez *quæst. regul.tom.*2.*q.*104.*art.*1.

SVMMARIVM.

Potest Episcopus *in sua Diœcesi, quantum* Papa *in toto orbe.* num.1.

*Res fidei diffinire an possit Episcopus.*num.2.

*Quando in iure inuenitur verbum hoc quòd possit dispensare, de quo intelligatur.*num.3.

*Dispensare an hodie possit Episcopus etiam si sibi specialiter non concedatur.*num.4.

*An possit dispensare contra Concilium.*num.5.

Quid in casu necessitatis. num.6.

*Antiquitùs in matrimonialibus causis an ius dicere Episcopi possent.*num.7.

In cognationis impedimento an dispensent Episcopi. num.8.& *in quibus casibus.*num.9.

*An in impedimentis matrimonium dirimentibus in casu necessitatis.*ibid.

Quando dispensat cum contrahentibus in gradu prohibito, requiritur quòd alter saltem contrahentium bona fide contrahat. num.10.

*An in impedimẽtis matrimonium dirimentibus.*num.11.

*An in impedimento dirimenti antequam contrahatur dispensare valeat.*num.12.

An in impedimentis matrimonium impedientibus, quæ non dirimunt post contractum. num.13.

An in impedimento dirimenti, quando dispensatio Pontificia subreptitiè impetrata est. numero 14.

In gradu consanguinitatis & affinitatis an dispensare possit Episcopus.num.15.

*An in impedimento publicæ honestatis.*num.16.

*An cum consanguineis, qui interim dum dispensatio Pontificia veniebat, se carnaliter miscuerunt.*num.17.

*An si ad Nuntium adest aditus, possit in impedimentis dispensare.*num.18.

An si ad commissarium Cruciatæ. num.19.& 20.

An in cognatione spirituali. num.21.

*Cognatio spiritualis quid operetur, seu impediat.*ibid.

An

DE MATRIMONIALIBVS DISPENSATIONIBVS.

CAPVT SEPTIMVM.

1 POTEST enim Episcopus in sua Diœcesi, quantum (secundùm antiquorum sententiã) Pontifex in toto orbe: excipitur tamen quæ ad vniuersum
2 statum Ecclesiæ pertinet, vt res fidei diffinire, & quod sibi Romanus Pontifex reseruat; in aliis verò casibus vbi eorum potestas expresse limitata non inuenitur, censetur habere iurisdictionem ordinariam, & potestatem ad dispensandum in quibuscumque casibus cum subditis, & sic quoties in iure inuenitur quòd possit dispensare, intelligen-
3 dum est de Episcopo. Argumento textus *in c. ad honorem, de author. & vsu pally.* Gloss. *in c. at si clerici, de iudicij, verbo dispensare.* Abbas *in c. ex multa. num.* 10. *de voto & in c. & si vnanimiter, de postulat. Prælator. num.*10.*& in c. dilectus, de temporibus ordination. num.* 5.*&* 6. Soto *in* 4. *sent. dist.* 32. *quæst. vnic. art.* 3. *tom.* 2. Suarez *tom.* 4. *de pœnitent. disput.* 25. *sect.* 1. *& de legibus lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 6. Henriquez *in summ. lib.* 10. *cap.* 35. §. 2. Brixensis *in quæstionibus Dominicalibus quæst.* 57. *num.* 5. Ioannes Montaigne *de bigamia, quæst.* 7. *n.* 9. Ioannes Randei *de dispensationibus, part.* 1. *casu* 66. Rebuffus *in praxi regula de dispensatione ad plura beneficia, num.* 27. *lib.* 2. *& in regula de dispens. num.* 22. Coninck *de sacram. disput.* 30. *dub.* 1. *num.* 3. Viualdus *in candelabr. tit. de irregularitate, n.* 316. Syluester *verbo dispensatio, num* 15. Armilla *num.* 18. Sanchez *de matrimon. lib.* 1. *disput.* 61. *num.* 3. *& lib.* 8. *disput.* 9. *num.* 3. Borgasius *de irregul. part.* 5. *fol.* 111. *num.* 13. Barbosa *in pastorali part.* 2. *allegat.* 1. *num.* 6. *& allegat.* 33. *num.* 16. Lancellottus *in templo lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. *num.* 12.

Sed hodie communis opinio 4
est, non posse Episcopum dispensare nisi expresse sibi concedatur in iure. Gloss. *in c. cupientes, de elect. in* 6. Mandosius *in regul.* 13. *cancellar. quæst.* 6. *num.* 6. Marius *de censur. tom.* 2. *disp.* 8. *cap.* 3. *ver. sed.* Barbosa cum magna Doctorum caterua *dict. alleg.* 33. *n.* 18.

Non potest Episcopus, aut Lega- 5
tus, etiam cum causa dispensare contra Concilium. Gloss. *in c. cum dilectus* 1. & ibi Panormitan. *num.* 5. *verbo in ætate, de elect.* Abbas *in can. dilectus, de temporibus ordinat. num.* 3. *& in can. super eos, de bigamis, num.* 3. Rebuffus *in praxi regula de dispens. ad plura beneficia, lib.* 2. *num.* 25. *&* 28. Roman. *singul.* 486. Syluester *verbo dispensatio, num.* 15. Armilla *num.* 21. Sanchez *de matrimon. lib.* 2. *disput.* 4. *num.* 1. *&* 2. *& lib.* 3. *disp.* 7. *num.* 1. *& lib.* 8. *disput.* 5. *num.* 5. Montaygne *de bigamia quæst.* 7. *num.* 13. Selua *de beneficiis, part.* 4. *quæst.* 7. *num.* 4. *& part.* 3. *quæst.* 43. *num.* 3. Dueñas *regul.* 248. Gutiertez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Coninck *disp.* 33. *dub.* 2. *n.* 32. Barbosa *in remiss. ad Concil. Trid. in pr. sess.* 1. *num.* 2.

At

6 At verò in casu vrgentis necessitatis, vtilitatísve nouiter emergentis, poterit Episcopus dispensare. Syluester *d.num.* 15. Rebuffus *n.* 31. & 32 Barbosa *num.* 4. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 18. & ibi citat Baldum *in l.omnes populi, n.* 8. *ff. de iustitia & iure.*

7 Sed quia in hoc capitulo præcipuè agendum est de potestate Episcopi circa dispensationes & causas matrimoniales, præmitto antiquissimam in Ecclesia consuetudinem circa illud, quòd Episcopus ius diceret, & dispensaret in causis matrimonialibus, constat ex Concilio Agathanensi capite 25. vbi decretum fuit, quòd si qui cum vxoribus decretum facere velint, priùs apud prouinciales Episcopos dissidij causas dicant, & ex Concilio Toletano 12. *cap.* 8. & ex Concilio Aurelianensi 3. *cap.* 10. Latè Filesacus *de sacra Episcopor. author. cap.* 1. §. 13 & 12. *fol.* 26. Iulius Clarus *in praxi criminal. lib.* 5. §. *final. quæst.* 37.

8 Aduerte secundò, non posse Epicopum dispensare in cognationis impedimento, ex baptismo quouis tempore collato ortæ, quæ cognatio oritur tam inter Patrinum & Matrinam de baptismo suscipientes, quàm inter baptizatum ipsum illiúsque patrem & matrem, neque non inter baptizantem & baptizatum, baptizati patrem & matrem. *cap.* 2. *de reform. sess.* 24. Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *disp.* 62. *num.* 10. & *lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 17 *num.* 3. Barbosa *in pastorali part.* 2. *allegat.* 35. *num.* 7. contra alios.

9 Limita tamen in quatuor casibus aduenientibus his circumstantiis. Primò, si matrimonium fuit contractum inter ignorantes impedimentum: nam cum scientibus, & spe dispensationis contrahentibus nequit Episcopus dispensare. Concil. Trident. *de reform. sess.* 24. *cap.* 5.

Secundò, quando impedimentum esset occultum, & tunc dispensabit Episcopus per text. *in c.* 6. *d. sess.* 24. Tertiò, quando verisimiliter timetur magnum scandalum euenire posse, si diuortium interueniret.

Quartò, quando contrahentes sunt adeò pauperes, vt mittere, seu ire Romam ad summum Pontificem pro dispensatione obtinenda nequeunt. Cæterùm potest etiam in omnibus impedimentis matrimonium dirimentibus, in casu magnæ necessitatis adhibitis circumstantiis supradictis. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disput.* 6. *num.* 20. & *lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 3. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *q.* 5. *punct.* 5. Henriquez *lib.* 6. *de pœnitent. cap.* 10. §. 1. & *lib.* 11. *cap.* 3. §. 2. Gutierrez *de matrim. cap.* 49. *num.* 6. Syluester *verbo dispensatio* 15. *num.* 19. Nauarrus *in Manuali, cap.* 22. *num* 85. Conick *de sacram. disp.* 33. *dub.* 3. *num.* 32. Leo *in thesauro, part.* 2. *cap.* 8. *num.* 43. Riccius *decis.* 261. *num.* 1. Vgolinus *de off. Episcopi, part.* 2. *cap.* 60. §. 1. *n.* 1. Zerola *in princ. verbo dispensatio, num.* 5. *part.* 1.

10 Requiritur tamen ad hoc, vt dispensare possit cum contrahentibus in gradu prohibito, quòd bona fide contraxissent, vel saltem alter solus: exemplum erit si maritus consanguineam vxoris antea cognouerat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto, tunc enim dispensabit Episcopus, si denuntiationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sint. Soto *in* 4. *sentent. dist.* 37. *quæst.* [illegible]

Kk 2

art. 2. in fine. Nauarrus *in Manuali,* & Ægidius *suprà.* Barbosa *part. 2. allegation. 34. num.* 4. Henriquez *suprà.*

11 Dispensat etiam in impedimentis matrimonium dirimentibus, quando periculum incontinentiæ esset, si expectaretur donec dispensatio veniret; & similiter si ex parte fœminæ, quæ cum viri consanguineo ante matrimonij contractum copulata est, perit dispensatio: nam licèt diues sit, timet famam, & fortè vitam amittere, si ad mariti notitiam impedimentum veniat. Sanchez *d. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 5. Syluester *verbo dispensatio, num.* 15.

12 Et licèt matrimonium nondum contractum sit, potest Episcopus dispensare cum coniuge habente impedimentum dirimens. Pono exemplum in muliere manè nuptura, & etiam sunt omnia ad nuptias parata fere statim celebrandas, & habet impedimentum dirimens & omnibus mediis tentatis nulla euadendi aperitur via: nam si differre tentasset vehemens alicuius crimen oriretur suspicionis, licèt diceret se castitatis voto astrictam, & velle priùs dispensationem Pontificiam obtinere: nam fortè ex hac causa eius fama & opinio periclitaretur, quia dicerent, ob quid rem tantam tamdiu reticuit, esséque suspicio alicuius peccati, & omnes in suspicionem inciderent, quòd ideò nuptias celebrare non permittebat ad dispensationem impetrandam. Sanchez *vbi proximè num.* 7. Barbosa *in pastorali part.* 2. *allegat.* 35. *num.* 5.

13 Dispensat etiam Episcopus in omnibus impedimentis, quæ matrimonium contrahendum impediunt, & non dirimunt contractum, si occulta sunt. Soto *in* 4. *sent. dist.* 32. *quæst. vnic. art.* 2. *col. pen.* Nauarrus *in Manuali cap.* 22. *n.* 85. Viualdus *in candelabr. titulo de matrimon. part.* 1. *num.* 250. Vgolinus *de offic. Episcop. part.* 2. *cap.* 60. §. 3. *num.* 1. Henriquez *in summ. lib.* 12. *cap.* 2. §. 2. *vers. secundo.* Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *disp.* 17. *num.* 15. & Bonacina *de sacram. quæst.* 3. *part.* 15. *n.* 3. Barbosa *suprà n.* 5.

Dispensat etiam cum illis impedimentum dirimens habentibus, quando ad contrahendum dispensatio Pontificia subreptitiè impetrata est: quod si delictū occultum est, & timetur quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, scandalum oriri posset: nam ob euitandum scandalum dispensare poterit Episcopus, & confirmare dispensationem subreptitiè impetratam. Et dispensare etiam cum illis, qui virtute talis dispensationis subreptitiè obtentæ, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, si timetur quòd si detegatur, scandalum considerabile oriri posset: tunc enim Episcopus debet dissimulare, & in illo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excusato, viuere permittere, & tacitè dispensare. *c. quia circa, de consang. & affinitate.* multos refert Sanchez *dict. lib.* 2. *disp.* 58. *n.* 12. Sa *verbo matrimonium, num.* 22. & 23. 14

Solus Papa dispensat in gradibus consanguinitatis & affinitatis, si extenditur vsque ad quartum gradum. *c. non debet cum similibus,* & ibi Scribentes *de consang. & affin.* Conc. Trid. *de reform. sess.* 24. *cap.* 5. Leo *in thesauro p.* 2. *cap.* 8. *n.* 39. 15

Et etiam Papa solus dispensat in impedimento publicæ honestatis, quod primum gradum non excedit, 16

dit, & oritur ex sponsalibus validè contractis. *c. iuuenis. c. ad audientiam. c. sponsam de sponsalibus. c. literas. c. accessit. c. continebatur. cum sequentibus, de sponsatione impuber.* Concil. Trident. *de reform. sess. 24. cap. 3.* Leo *in thesauro d. c. 8. num.* 40.

17 Neque dispensat Episcopus cum consanguineis, vel affinibus, inter quos fuit copula carnalis, postquam miserunt Romam pro impetranda dispensatione ad contrahendum: nam si antequam Romanus Pontifex dispensasset, vel postquam dispensauit, & ordinario loci cognitionem commisit, hoc est, vt si ita esset sicut illi expressum, dispensasset, inueniat ordinarius illos copulatos esse: nam donec Papæ copula expresseatur, viriatur dispensatio, neque Episcopus, vel eius Vicarius possunt iam cum eis dispensare. Gutierrez *canonicar. lib. 1. cap. 15. per totum, præcipuè numero finali.*

18 Non potest Episcopus dispensare in impedimentis matrimonium dirimentibus, etiam occultis, & cum circũstantiis de quibus *suprà,* si ad Nuntium Apostolicum patet de facili aditus. Sanchez *dict. lib. 2. disp. 40. num. 8.* Nauarrus *in Manuali cap. 22. num. 65.* Vega *lib. 6. summ. casu* 143. *in fine.* Barbosa *in pastorali allegat. 35. part. 2. num.* 10. vbi citat Henriquez in summario qui contrarium tenet, nempe posse Episcopum dispensare, licèt de facili ad Nuntium Apostolicum esset aditus.

19 Nequit etiam dispensare in eis si ad Commissarium Cruciatæ recursus haberi potest, qui facultatem habet dispensandi in impedimentis dirimentibus occultis post contractum matrimonium. Sanchez.

Sed hanc conclusionem fallere posse patet ex eo, quòd Commissarius Cruciatæ si dispensat post contractum matrimonium in impedimentis occultis, interuenit hæc conditio vt coniux alteri coniugi nullitatem & impedimentum detegat; sed in multis casibus euenire potest, quòd valdè inconueniens sit, & periculosum alteri coniugi detegere impedimentum ob vitæ & famæ periculum, præcipuè si est fœmina, quæ impedimentum habet, nam tunc dispensabit Episcopus, non obstante quòd Commissarius Cruciatæ prope sit. Sanchez *suprà.* 20

Potest Episcopus dispensare in cognatione spirituali orta inter coniuges post matrimonium contractum, vtpote quia filium proprium extra necessitatis casum baptizarunt, vel in baptismo aut confirmatione susceperunt, hæc enim cognatio post matrimonium veniens non dirimit, sed impedit ne debitum exigatur, in quo dispensat Episcopus. Syluester *verbo matrimon. 8. num. 7.* Armilla *verbo dispensatio, num.* 18. Emanuel Sa *verbo impedimenta dirimentia, n. 23.* Matiença *ad rubricam titul 1. gloss. 1. num. 143. lib. 5. recopilat.* Nauarrus *in Manuali cap. 16. num. 34. vers. interrogatus autem.* Vgolinus *de officio Episcopi part. 2. cap. 60 § 2. num. 1.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disput. 12. numero 15.* Barbosa *d. allegat. 35. num. 9.* 21

Et dispensare cum coniuge, cui debiti petitio est prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero coniuge, ob copulam habitam cum consanguinea vxoris, vel vxor cum consanguineo viri, licèt ad Nuntium pateat aditus. Abbas *in cap. 1. num. 4. de eo qui cognouit consangui-* 22

neam vxor. Soto *in* 4. *fentent. dist.* 37. *quæst. vnic. art.* 2. col. 4. Armilla *verbo dispens. num.* 18. Syluester *verbo debitum*, *num.* 11. Emanuel Sa *verbo debitum coniugale*, *num.* 13. Sanchez *suprà num.* 10. & Vgolinus *num.* 2. Ledesma *de matrimon. quæst.* 54. *art.* 4. *dub* 2. Valentia *part.* 4. *disp.* 10. *q.* 5. *punct.* 5. *in fine.* Henriquez *in summ. lib.* 11. *cap.* 15. *num.* 11. *ante finem.* Lopez *in l.* 13. *tit.* 2. *part.* 4. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 15. Barbosa *suprà num.* 12.

23 Et cum illo, qui in sacro Ordine constitutus de licentia Papæ matrimonium contraxit, nulla seu falsa causa adiecta pro obtinenda dispensatione, nam debitum petere nequit donec iterum Pontifex consulatur: & tunc si periculum adest incontinentiæ, & recursus ad Papam facilè haberi non potest, vel interim quòd recursus fit, timetur copula, dispensabit episcopus. Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 8. *num* 10.

24 Potest etiam dispensare cum minoribus, qui ætatem ad matrimonium contrahendum requisitam nondum adimplerunt, si habent vsum rationis, seu malitiam quæ ætatem suppleat. Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *disput.* 104. *num.* 12. Henriquez *in summ. lib.* 11. *cap.* 13. §. 12. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *num.* 171. *vers. notandum est. c. vbi. c. puberes, de sponsatione impuberum.* & ibi Scribentes, Emanuel Sa *verbo matrimonium, num.* 8. & Barbosa *suprà num.* 20.

25 In casu quo dubitatur, vtrùm dispensatio sit necessaria, vel non, quòd debet peti dispensatio, inquit Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 18.

26 At verò contrarium tenendum est, nam si dubitatur an sit necessaria dispensatio, ad cautelam securiùs erit si petatur. Emanuel Sa *verbo dispensatio*, *num.* 18. Barbosa *suprà, num.* 18.

Adueniente iusta causa peccat episcopus non dispensando, quæ sit iusta causa suo arbitrio, & conscientiæ relinquitur. Syluester *verbo dispensatio* 1. *num.* 3. Emanuel Sa *num.* 2. 27

Potest episcopus dispensare instante iusta causa super tribus denuntiationibus, ante matrimonij celebrationem faciendis, vt omittantur: *cap.* 1. *circa medium*, *de reformat. sess.* 24. Bernard. Matienço *in rubric. tit.* 1. *lib.* 5. *recopilat. gloss.* 1. *num.* 34. Soto *in* 4. *sent. dist.* 28. *quæst. vnic. art.* 2. *col.* 3. Coninck *de sacrament. disput.* 27. *dub.* 5. *num* 53. & *dub.* 6. *num.* 54. Petrus de Ledesma *in summ. part.* 1. *de sacrament. matrimon. cap.* 6. *conc.* 7. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. §. 5. *in comm litera* S. Leo *in thesauro part.* 2. *cap* 8. *num.* 36. & *cap.* 9. *num.* 52. *d. part.* 2. Viualdus *in candelabro c. de quibudam quæstionibus num.* 16. Syluester *verbo matrimonium*, 6. *num.* 7. & Emanuel Sa *num.* 5. & Zerola *eodem verbo parte* 1. *num.* 8. Gutierrez *canonic. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. *vsque ad* 15. Riccius *in praxi decis.* 258. *num.* 1. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 7. *num.* 3. Vgolinus *cap.* 60. *num.* 3. Barbosa *part.* 2. *alleg.* 32. *num.* 27. 28

In casu quo Episcopus dispensat super denuntiationibus ante matrimonium faciendis, post contractum matrimonium, fieri debent in diebus festiuis, non ferialibus, vt sacra Congregatio declarauit, nempe, non posse dispensare vt in ferialibus diebus dispensationes fiant: teste Zerola *in praxi verbo matrimonium, part.* 1. *num.* 4. Riccius *decis.* 257. *num.* 3. Barbosa *suprà.* Gratianus *disceptation. capite* 83. *num.* 28. 29

episco

30 Episcopus alterius contrahentis cum ambobus dispensare potest in denuntiationibus. Sanchez *de matrimonio d. lib. 3. disput. 7. num. 7.* Coninck *disp. 27. dub. 6. num. 54.* Reginaldus *lib. 31, in praxi fori poenitent. num. 232.* Gutierrez *de matrimon. cap. 46. num. 10. ad finem.* Barbosa *alleg. 32. num. 35.*

31 Si vrgente causa non dispensat Episcopus super denuntiationibus grauiter peccat. Sanchez *d. lib. 3. disput. 10. num. 6.* Gutierrez *canonic. lib. 1. cap. 20. num. 23. vers. præter ordinar. & de matrimon. cap. 57. num. 4.* Barbosa *suprà n. 51.*

32 Vicarius generalis Episcopi ex generali commissione quam habet, potest in denuntiationibus dispensare. Viualdus *in candelabro cap. 1. de quibusdam quæstionibus, num. 16.* Coninck *de sacrament. disput. 27. dub. 6. num. 55.* Ledesma & Barbosa *num. 29. & 20.* Gratianus *num. 10.* Gutierrez *num. 15.* Alphonsus à vera Cruce *in appendice ad speculum coniugatorum in 1. dub. in 6. propositione.* Riccius *decis. 159. num. 2.* Sanchez *d. disp. 7. n. 10. lib. 3.*

33 Sed Vicarius foraneus non potest absque speciali commissione dispensare. Sanchez *num. 11.* Riccius *num. 4.* Gutierrez *num. 16.*

34 Parochus neque instante necessitate, neque etiam si interueniat iusta causa dispensare valet in denuntiationibus. Sanchez *num. 17.* Ægidius *disp. 27. dub. 5. num. 53.* Gutierrez *num. 2. & 3.*

35 Episcopus potest tam Vicario generali, quàm parocho, seu alij clerico delegare licentiam dispensandi in denuntiationibus. Sanchez *num. 20.* Barbosa *num. 36.* Coninck *diput. 27. dub. 6. num. 55. conclus. 3.* Reginaldus *lib. 31. in praxi num. 235. in princ.* Gutierrez *de matrimonio cap. 56. num. 13.* Cæuallos communis contra comm. alios referens *quæst. 604. num. 93. & 99.*

Potest etiam committere tam Vicario generali, quàm alij clerico facultatem dispensandi in impedimentis occultis matrimonium dirimentibus, & in reliquis casibus sibi ratione magnæ necessitatis competentibus. Sanchez *lib. 2. disp. 40. num. 17.* Barbosa *alleg. 35. part. 2. num. 14.* 36

Nam si Vicario generali specialim hanc facultatem committat, non poterit dispensare ex generali commissione quam habet, nam ad hoc vt dispenset in impedimentis occultis matrimonium dirimentibus, requiritur particularis commissio, seu particularis clausula, quæ in titulo Vicariatus inseratur. Barbosa *num. 13.* Sanchez *num. 12.* Riccius *resolut. 228. num. 3.* Henriquez *d. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine.* 37

Habentes priuilegium dispensandi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, nequeunt dispensare in casibus non iure ordinario, sed ratione vrgentis necessitatis competentibus. Sanchez *d. num. 9.* 38

Episcopus non potest dispensare vt matrimonium celebretur sine Parocho, & testibus, licèt iusta causa interueniat. *cap. 1. de reformat. sess. 24* Emanuel Sa *verbo matrimon. num. 1.* Sanchez *de matrim. d. lib. 3. disp. 17. num. 6.* 39

Non potest Episcopus dispensare cum parocho triennio suspenso, eo quòd matrimonio clandestino interfuit, quia hæc suspensio non incurritur à iure, sed per sententiam, & sic cum occulta non sit, quia ad forum contentiosum est deducta, non habet Episcopus facultatem dispensandi. *c. quod inhibitio.* 40

tio. §. vltim. de clandestina dispensat. Sanchez *lib.3. disput.* 41. *num.* 3. *&* *disput.*52. *num.* 2. Gutierrez *canonicar. lib.*1.*cap.*5. *num.*9. Couarruuias *de sponsalibus, part.*2. *cap.*6. *in princ. num.* 14. Bernardus Diaz *in practic. cap.*73. *n.*3. Marius *de censuris tom.*2. *disput.*11. *de suspensis cap.*5. *ante finem.* Barbosa *in pastorali part.* 2. *alleg.*32. *num.*166. *cum sequentibus.*

41 Poteſt Epiſcopus, vel eius Vicarius generalis abſoluere à ſuſpenſione impoſita in Concilio Tridentino ipſo iure, ſi eſt occulta: vtpote cum parocho, aut alio clerico, qui alienos parochianos ſine proprij parochi licentia coniunxit, & deſponſauit. Epiſcopus verò qui abſoluturus eſt, debet eſſe ordinarius illius parochi, cuius erat tale matrimonium celebrare. *c.*1. *de reformat. ſeſſ.*24. Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 42. *num.*4.

42 Poteſt Epiſcopus ex magna cauſa concedere, vt tempore prohibito, vt eſt Aduentus, vel Quadrageſima, nuptiæ celebrentur: ſed celebratio matrimonij, ſi commodè poteſt fieri, debet eſſe ſecretò, & ſine populi frequentia. Soto *in* 4. *diſt.*32. *quæſt. vnic. art.*3. *in fine.* Emanuel Sa *verbo matrimonij impedimenta non dirimentia, num.*12. *in fine.* Sanchez *lib.*7. *diſp.*7. *num.*6.

43 Non poteſt Epiſcopus conſtitutiones facere matrimonia ditimentia continentes. Sanchez *de matrim. lib.*7. *diſp.*1. *n.* 9. Ægidius Coninck *diſp.*30. *dub.*3.

44 Neque poteſt diſpenſare, vt Equites ordinis ſancti Mauricij, Patris mei, cuius nomen immeritiſſimè porto, & Milites Diui Lazari cum ſecunda coniuge, vel primò cum vidua contrahant; nam cum vnica & virgine contrahere tantùm permittitur. Leo *in theſauro part.*2. *cap.*8. *num.*35.

SVMMARIVM.

Epiſcopus tantum poteſt in ſua Diœceſi circa diſpenſationem votorum, quantum Pontifex in toto orbe, nonnullis exceptis. num.1.

In quibus votis diſpenſet Epiſcopus. num.2.

An diſpenſet in votis ſolemnibus per modum pœnæ emiſſis. num. 3. *&* 4.

An diſpenſet in votis conditionalibus, ante aduentum conditionis. num.5. *&* 6.

An cum eo, qui vouit intrare religionem vt laxiorem ingrediatur. num.7.

Et cum profeſſo minore 25. *annorum, vt ad religionem laxiorem tranſire valeat.* num 8.

An cum eo, qui Presbyteralem Ordinem ſuſcipere vouit vt vxorem ducere poſſit. num.9.

An cum eo, qui votum emiſit de non nubendo, & quid ſi fuit factum in Dei fauorem. num.10.

Vtrùm cum eo, qui vouit numquam tangere mulierem libidinosè. num. 11.

Et vtrùm cum vouente virginitatem ſeruare. num.12.

Vtrùm diſpenſet in voto caſtitatis perpetuæ. num 13.

An in voto caſtitatis ad tempus. num.14.

Votum caſtitatis ad centum annos an dicatur perpetuum num.15.

Hominis vita ex iuris præſumptio- *ne*

DE POTESTATE CIRCA VOTORVM DISPENSATIONEM.

CAPVT OCTAVVM.

1 SINGVLARISSIMA est Episcopalis potestas circa votorum dispensationem, in quibus dispensat Episcopus in sua Diœcesi cum propriis subditis, sicut Pontifex in toto orbe (aliquibus infrà referendis exceptis.) Syluester *verbo dispensatio, quæst.* 9. Gutierrez *canonicarum,* alios citans, *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 11. Angelus *verbo votum.* Soto *de iustitia lib.*8.*quæst.*1.*art.*9. Sanchez *de matrimon. lib.*8.*disp.*9 *n.*3.

2 Primò enim episcopus dispensare potest in omnibus votis solemnibus, (exceptis per sacri Ordinis susceptionem, & per solemnem professionem emissis, & castitatis perpetuæ, atque Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ peregrinationis.) Emanuel Sa *verbo voti irritatio, num.*9. Syluester *verbo votum,* 4. *n.*3. Toletus *lib.*4. *cap.*18. *num.*11. Armilla *verbo dispensatio, num.*16. Angelus *verbo votum* 4.§.6. Henriquez *in summ. lib.* 7. *cap.* 30. §.6.*liter. A.* Vgolinus *de officio Episcopi, cap.*58.§.4. Gutierrez *canonicar. lib.*2.*cap.*22. *num.* 46. Lancellottus *in templo, lib.*2.*cap.*1. §.4. *summ. dispensatio in voto.* Azor *institut. moral. part.* 1. *lib.*11. *cap.*18. *quæst.*4. *vers. mihi videtur, & cap.*19. *quæst.*3. Leo *in thesauro part.* 2. *cap.* 8. *num.* 51. Lesius *de iust.t. lib.*2.*cap.*46. *dub.* 13. *num.*104. Couarruuias *in c. quamuis pactum, de pactis in lib.*6. *part.*1.§.3. *num.*12. Nauarrus *in Manuali cap.* 12. *num.* 75. Sanchez *suprà, num.* 2. Viualdus *in candelabro part.* 3. *c.* 14. *de voto num.*55.

3 Dispensat etiam Episcopus in talibus votis, præcipuè emissis per modum pœnæ: vt siquis dicat, iuro, seu voueo me non lusurum tali ludo, vel non peccaturum tali aut tali peccato, & si secus fecero ingrediar religionem, ibo in terram sanctam, seu castitatem perpetuò seruabo: & quod dispensare possit Episcopus in his & aliis per modum pœnæ emissis. Emanuel Sa *verbo suprà num.*11. Cardinalis Toletus, Henriquez, Viualdus *n.* 46. Aragon. 2.2.*quæst.*8. *art.*2. Ludonicus de Mirand. *in Manuali tom.* 1. *quæst.*47. Sanchez *de matrim.d. lib* 8. *disput.*10.*num.*8. Lesius *de iustit. lib.*2. *cap.*40.*dub.*13.*num.* 106. *vers.*7. Rodriguez *quæstio. regularium. tom.* 2. *quæst.*100.*art.*2.

4 Licèt contrarium teneant Nauarrus *num.* 42. Couarruuias & Azor *dict. cap.* 19. *quæst.* 13. Gutierrez *num.* 50. Alcorer *in summ.* 116. Soto *de iustit. lib.*7.*quæst.*2.*art.*1. & 4.

5 In votis conditionalibus, seu iuramentis non dispensat Episcopus, etiam conditione pendente: vt siquis intrare religionem voueat, si tale fecerit. Nauarrus *cons.* 5. *num.*1.*de voto.* Azor *institut. moral. part.*1.*lib.*11.*cap.*19.*quæst.*13. Barbos. *in*

6 *in pastorali, part. 2. alleg. 37. num. 5.*

At verò posse Episcopum in hoc, & similibus casibus dispensare, dum dispenset Episcopus antequam illud committatur, tenent Nauarrus sibi ipsi contrarius *in Manuali cap. 12. num. 43.* Viualdus *in candelabro part. 3. cap. 14. de voto, num. 48.* Vgolinus *de officio part. 2. cap. 58. §. 2. num. 2.* Gutierrez *canonicar. lib. 2. cap. 22. num. 21.*

7 Potest etiam dispensare cum illo, qui religionem intrare vouit, vt laxiorem ingrediatur. Syluester *verbo votum 4. num. 3. vers. 6.* Nauarrus *cons. 40. num. 8. & cons. 41. num. 2. de voto.* Vgolinus *suprà §. 3. num. 1.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 421. num. 16.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 9. num. 17.* Emanuel Sa *verbo voti irritatio, num. 11.* Syluester *verbo votum, 4. §. 3.* Aragon. 2. 2. q. 88. *art. 12.* nam id non est dispensare in religionis voto absolutè.

8 Dispensat etiam cum professo minore viginti quinque annis, vt transeat ad religionem laxiorem. Syluester *suprà vers. 6.* Tuschus *lit. E, conclus. 247. num. 8.*

9 Et dispensat cum eo, qui sacrum Ordinem suscepturum vouit, vel Presbyteratum, ad hoc vt possit vxorem ducere. Viualdus *in candelabro part. 3. cap. 14. de voto, num. 43.* Nauarrus *cons. 18.* aliàs 32. in antiquis *de voto, num. 1.* Coninck *de sacram. disput. 33 dub. 3. n 34.* Sanchez *num. 13.* & Vgolinus *num. 5. & 6.* Suarez *de religione tom. 2. tract. de voto, lib. 6. cap. 21. num. 6. cum sequenti.* Azor *institut. moralium, d. lib. 11. c. 9. quæst. 9.* Sayrus *in claue regia lib. 6. cap. 11. num 60.*

10 Et cum illo qui votum emisit de non nubendo, si factum in Dei fauorem. Vgolinus *num. 3.* Sayrus *num. 46. cum sequentibus.* Azor *dict. cap. 19. quæst. 5.* Coninck, Sanchez *num. 11.* Toletus *in summ. lib. 4. c. 18, num. 11.* Armilla *verbo dispensatio, num. 18.* Zerola *eodem verbo part. 1. num. 8.* Viualdus *dict. part. 3. cap. 14. num. 42.* Gutierrez *canonicar. lib. 2. cap. 42. num. 49.* Soto *de iustitia lib. 8. quæst. 1. art. 9.* Rodriguez *tom. 4. de sus obras cap. 187.* aliàs 137. *num. 5.* Sa *num. 11. in fine.*

Dispensat etiam cum illo, qui vouit numquam tangere mulierem libidinosè. Nauarrus *cons. 42. num 2. de voto.* Vgolinus *dist. part. 2. cap. 58. §. 3. num. 3.* 11

Et cum vouente virginitatem seruare, si vouens ad castitatem se obligare non intendit, sed tantùm ad corporis integritatem seruandam, consistentem in abstinentia à primo luxuriæ actu, per quem virginitas deperditur. Sanchez *d. lib. 8. disput. 9. num. 9.* Sayrus *suprà num. 55.* Barbosa *part. 2. allegat. 37. num. 18.* 12

Dispensat etiam in voto castitatis in casu vrgentis necessitatis, quando facilè non potest haberi recursus ad Papam, & timetur de incontinentia. Rodriguez *quæstion. regular. quæst. 63. art. 6 tom. 1. fol. 614.* Henriquez *lib. 7. cap. 30.* Gregorius de Valentia *tom. 3. disp. 6. quæst. 6. part. 7.* Nauarrus *in Manuali, c. 12. num. 76.* Emanuel Sa *verbo voti irritatio, num. 11.* Armilla *verbo dispensatio, num. 17.* Lesius *de iustit lib. 2. cap. 40. dub. 3. num. 106. vers. 4.* Suarez *de religione tract. de voto, lib. 6. cap. 26. num. 8. cum sequenti.* Barbosa *in d. part. 2. allegat. 37. num 8* Sanchez *de matrimonio lib. 2. disput. 40. num. 7. & dicto lib. 8. disput. 9. num. 22* cum sequentibus. 13

Dispensat etiam in voto castitatis ad tempus, vt ad decem, vel quindecim annos. Emanuel Sa ver- 14

bo voti irritatio, num. 11. & Amilla *suprà num.* 18. Syluester *verbo votum,* 4. *num.* 3. Viualdus *in candelab. part.* 3. *cap.* 14. *de voto, num.* 54. Coninck *de sacram. disput.* 33. *dub.* 3. *num.* 34. Vgolinus *de officio cap.* 58. § 3. *num.* 2. *part.* 4. Sanchez *d. lib.* 2. *& d. lib.* 8. Lesius *suprà num.* 105. Toletus *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 11. Zerola *verbo dispensatio part.* 1. *num.* 8. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 22. *num* 48. Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras cap.* 187. *num.* 17. Paludanus *dist.* 38. *art.* 4. *conc.* 6.

15 Sed licèt in voto temporali dispensare queat, non in voto facto ad centum annos, seu ad octoginta: quia reputatur perpetuum.
16 Lesius & Rodriguez *vbi proximè*: eò quòd hominis vita ex longa iuris præsumptione durare præsumitur vsque ad centum annos, non vltrà. Argumento textus *in l. si vsusfructus, 8. ff. de vsufructu legato.*

17 Nequit Episcopus dispensare in voto temporali religionis: exemplum erit, quando quis est obligatus intrare religionem, & non remanere, vt quia vouit ingressum intentione probandi, vel nihil specialiter cogitans de remanendo, vel non remanendo, quo casu ingredi debet. Syluester *verbo dispensatio,* 4. *num.* 3. *vers. sextum.*

18 Dispensat etiam Episcopus in voto disiunctiuo. Disiunctiuum dicitur cuius vna pars Pontifici reseruata est, altera verò non: vt si quis disiunctiuè voueat castitatem vel Ordinem sacrum, vel religionem, seu Presbyteratum, quia in hoc casu vouenti integrum est illam partem non reseruatam Papæ, in qua Episcopus dispensare possit, eligere, ideò dicimus posse dispensare Episcopum. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 9. *num.* 14.

19 Limita tamen, si vouens se ad ordines nullo modo promoueri proposuit, eligens alteram partem, vt castitatem seruare, vel religionem ingredi: nam si animum cùm vouit direxit ad hanc partem voti, nullo modo poterit dispensare Episcopus. Sanchez *num.* 14.

20 Dispensat etiam in votis pœnalibus, vt diximus *suprà num.* 3. etiam post peccatum commissum, vt accidit quotidie in ludentibus, qui votum emittunt non ludendi sub pœna eundi Romam genibus, ore bufonem ferendo: vt latè probat Viualdus *in candelabro part.* 3. *cap.* 14. *de voto, num* 46. *vsque ad* 58. etiamsi iurassent non petere dispensationem, seu iuramenti relaxationem nisi à Papa, vt quotidie ludentes dicunt. Sanchez *in summ. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 34. *vers. quoad dispensationem, & num.* 36.

21 Dispensat etiam cum muliere quæ votum emisit assumendi habitum fœminarum, (quas vulgò Beatas vocant,) si non emittat tria vota. Viualdus *in candel. part.* 3. *cap.* 14. *num* 44. Sanchez *dict. lib.* 8 *disp.* 9. *num.* 15.

22 Dispensat cum vouente ingredi religionem Diui Iacobi Alcantaræ. Calatrauæ, Montetæ, & similium. Sanchez *suprà num.* 16.

23 Sed non cum vouente ingredi religionem Diui Ioannis, quia is Ordo est vera religio. Sanchez *d. num.* 16.

24 Potest etiam Episcopus dispensare cum coniuge vouente non petere debitum perpetuò, & seruandæ castitatis, si fuit factum sine alterius coniugis consensu, ad hoc vt petat viuente coniuge: at verò illo mortuo continentiam seruare tenetur, & votum adimplere. Toletus *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 4. Emanuel Sa *verbo voti irritatio, num.* 11. Syluester

ſter *verbo votum*, 5. *num.* 2. *&* 5. Armilla *verbo dispensatio*, *num.* 18. Sanchez *lib.* 8. *disput.* 9. *num.* 7. *&* 8. Sayrus *in claue regia lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 52. Vgolinus *de officio Episcop. part.* 2. *cap.* 58. §. 3. *num.* 5. Barboſa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 37. *n.* 10.

25 Sed licèt coniuges de communi conſenſu atque conſilio continentiam perpetuam vouerint, diſpenſabit Epiſcopus vt debitum petere poſſint. Emanuel Sa *verbo debitum coniugale*, *n.* 2. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 9. *n.* 8.

26 Contrarium veriſſimum dicunt, Soto *in* 4 *sentent. dist.* 37. *quæst. vnic. art.* 2. *tom.* 2. Coninck *disput.* 33. *dub.* 3. *num.* 34. Armilla *verbo dispensatio*, *num.* 17. Vgolinus *de offic. Episcopi*, *part.* 2. *cap.* 58. *num.* 1. *vers.* 2. niſi votum eſſet meticuloſum. Sed ad hoc videndus Barboſa alios citans *in pastorali*, *part.* 2. *alleg.* 37. *n.* 11.

27 Diſpenſat Epiſcopus cum eo qui votum ſimplex emiſit, & poſtea vxorem duxit, & matrimonium conſummauit, vt debitum petere poſſit, ſi ad Papam facilè non poteſt recurſus haberi, & timetur de incontinentia: mortuo autem coniuge, tenetur qui vouit votum adimplere. Armilla *verbo debitum*, *num.* 13. Candelabrum *suprà*. Toletus *lib.* 7. *cap.* 18. *num.* 4. *& lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 4. Armilla *verbo dispensatio*, *num.* 19. Syluester *num.* 15. *& verbo debitum*, *num.* 11. Gregorius Lopez *in l.* 11. *tit.* 2. *part.* 4. *verbo es simple.* Soto *in* 4. *sentent. dist* 37. *quæst. vnic. art.* 1. *in fine.* Vgolinus *de off. Episcopi part.* 2. *cap.* 58. §. 3. *num.* 1. Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 7. Sayrus *in claue regia lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 53. *vers. etiam*. Barboſa *suprà n.* 9.

28 Non diſpenſat Epiſcopus in voto in fauorem tertij facto, & ab illo acceptato: quia non poteſt ius quæſitum alteri auferre, vt egregiè tradit Franciſcus Vegius *cons.* 5. incipit, *Adiutor Deus in præsenti causa*: *num.* 2. *&* 4. Vt ſi coniux ſe alteri coniugi voto obligauerit, poſt eius mortem non tranſiturum ad alias nuptias, non diſpenſabit Epiſcopus 29
niſi alterius coniugis interueniat remiſſio iuris ſibi quæſiti ex tali voto. Armilla *verbo dispensatio*, *n.* 20. Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *quæst.* 1. *art.* 9. *col.* 2. Emanuel Rodriguez *tom.* 4. *de sus obras cap.* 28. *num.* 5.

Epiſcopus non diſpenſat in voto eundi ad ſanctum Iacobum, vel ad Hieroſolymam, niſi magna cauſa interueniat, & vt ſaltem quòd vouens differat ad tempus iter. Vgolinus *de off. Episcopi cap.* 58. §. 4. *n.* 2. Barboſa *supra num.* 16. 30

Diſpenſat in voto Hieroſolymitano, & Compoſtellano, ſi cauſa deuotionis eſt factum, non cauſa ſubſidij. Gloſſa *in c. ex multa.* & ibi Panormitanus *num.* 3. 4 *&* 11. *de voto.* Armilla *verbo dispensatio*, *n.* 16. Emanuel Sa *verbo voti irritatio*, *num.* 11. Graffis *in decis. aur. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 30. Toletus *lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 11. Viualdus *in candelab part* 3. *cap.* 14. *de voto*, *num.* 67. aliàs 73. Angelus *verbo votum* 4. §. 6. Lancellottus *in templo*, *lib.* 2. *cap.* 1. §. 4. *summ. dispensatio in voto.* Nauarrus *in Manuali cap.* 12. *n.* 7. 31

Sed quòd iſta opinio neque ſit ſecura, neque procedat, tenent Barboſa *in pastorali part.* 2. *alleg.* 37. *num.* 4. Azor *institut. moral. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 4. Suarez *de religione tom.* 2. *tract. de Voto*, *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 5. Sayrus *in claue regia lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 39. 32

At verò ego contrarium teneo & cum Panormitano, & gloſſa, Armilla, Sa, & aliis, conſtanter affirmo poſſe Epiſcopum in hoc 33

voto dispensare nec distinguendum censeo an sit factum causa deuotionis, aut subsidij, quia mea sententia (nisi fallor) est, quòd hodie si tale votum emittitur, fit tantùm causa deuotionis, non subsidij: nam cùm hodie, iam postquam Turcarum, (proh dolor!) aucta est potestas, cessarunt bella & subsidia, quæ pij & Christianissimi Principes zelo verè laudabili mittebant, recessit etiam ab vsu Crucem sumere, & ad Hierusalem pergere, in subsidium pro recuperanda illa sacra loca, vbi nostræ salutis mysteria operata sunt: & sic qui votum emittit eundi Hierosolymam, non causam subsidij, sed deuotionis habere præsumitur; nam vnius quale subsidium esse potest ad tot
34 inimicos debellandos. Et sic sanctiùs erit si Episcopi dispensent cum tali vouente, applicando quod ipse consumpturus erat in itinere, pro reparatione illius sanctissimi loci, & etiam illis sanctissimis Religiosis Franciscanis, qui multa pro tributorum solutione patiuntur incommoda, sed tandem Dei amore inflammati ita sustinent, ita laborant, quasi Martyres Christi, & Seraphines cælestes. Seraphines namque arcam testamenti seruabant, & alis cooperiebant: Et isti gloriosissimi, magni ac singularissimi Seraphinis Francisci Patris mei filij, idem libentissimè sancto zelo & ingenti desiderio faciunt, cum arca vbi Corpus Domini nostri Iesu Christi post amarissimam passionem requieuit. Adiuuentur igitur illi sanctissimi Patres copiosis eleemosynis, ne dicatur quòd domus Dei deserta ac desolata est, quia non est qui subueniat: quæ namque propria dici potest domus Dei, nisi eius sanctissimum sepulchrum, & qui tenentur subuenire nisi Episcopi, qui ingentes & copiosos reditus habent, & successores sunt Apostolorum, ad quos præcipuè spectat curare de reparatione locorum, vbi Dominus noster, Episcopus verus, nostræ salutis remedium operatus est, tot sustinens pro nostra redemptione, & salute?

35 Potest etiam dispensare cum clerico qui iurauit non acceptare præbendam, vel Ecclesiæ seruire: nam si conueniens fuerit non solùm dispensabit Episcopus, sed etiam astringet ad acceptandum, seu inseruiendum. Soto *de instit. lib.* 8. *q.* 1. *art.* 9.

36 Potest etiam dispensare in ieiuniis, & commutare vota ieiunandi perpetuò in Sabbato, & similia. Armilla *verbo dispensatio, num.* 18. Viualdus *in candelabro part.* 3. *cap.* 14. *de voto, num.* 71. *&* 77. Emanuel Rodriguez *quæstion. regul. tom.* 2. *q.* 100. *art.* 2. *fol.* 498.

37 Vicarius Episcopi licèt Generalis, nisi speciale habeat mandatum, dispensare nequit in votis, seu iuramentis. Sanchez *in summ. lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 18.

38 Episcopus non potest dispensare in voto clausuræ, ad hoc vt Moniales possint exire monasterium, etiam interueniente grauissima causa, aut infirmitate. Constat ex motu proprio Pij V. vbi excipiuntur tres 39
causæ: sunt enim incendium magnum, infirmitas lepræ, & epidemiæ. Latè Ioannes Gutierrez *canonicar. lib.* 1. *cap.* 14. *per totum, præcipuè num.* 9.

40 Et tam in istis tribus casibus, quàm in aliis, in quibus à iure permittitur Monialibus professis exire monasteria, non solùm causa approbanda est à Superiore Religionis talis Monialis, sed etiam ab Episcopo

scopo illius Diœcesis, quod habet locum tam in Monialibus religiosis subiectis, quā immediatè Papæ, & in quibuscumque aliis: vt latè cum aliis resoluit Barbosa *part.* 3. *alleg.*102.*n.*29.

41 Et ibi *num.* 4. probat, posse Episcopum visitare monasteria Monialium exemptarum, quotiescumque sibi necessarium visum fuerit, causa reparandi clausuram.

42 Aliter verò intrans monasteria extra necessitatem visitationis, aut alterius vrgentissimæ causæ, excommunicationem incurrit: & prima vice ab ingressu Ecclesiæ priuatur, secunda à Pontificalibus suspenditur, tertia ipso facto excómmunicatur, per bullam Gregorij XIII. Vgolinus *de off. Episcop. titulo de gubernatione Monialium, cap.* 21. §.3.*num.*4. Gratianus *disceptat.c.*339. *num.* 5. *&* 20. Barbosa *num.*42. cum sequentibus.

43 Potest etiam Episcopus pro euitandis scandalis, quæ oriuntur ob nimiam communicationem in monasteriis Monialium, excommunicare accedentes ad talia monasteria, licèt exemptæ sint. Gratianus *tom.*2.*disceptat.cap.*383.*fol.*653.

44 Moniales seu Religiosi non possunt renuntiationem bonorum facere, nisi de licentia Ordinarij illius loci, hoc est, Episcopi, intra duos menses ante professionem. Concil.Trident. *sess* 25. *de regularibus, cap.*16. Garcia *de beneficiis p.*11. *cap.*9. *num.*10. Miranda *in Manuali quæst.*33.*tom* 3. Molina *de iustit. tract.* 2.*disp.*139.*vers. antequam.* Azor *inst. moralium part.*1.*lib.*12.*cap.*2.*col.* 169. Lessius *de iustit. lib.* 2.*cap.*41.*dub.*4. *num.* 40. Reginaldus *in praxi fori pœnitent.lib.*18.*num.*397. Leo *in thesauro part.*2.*cap.*1.*num.*38. Sa *verbo religio, num.* 5. Barbosa *par.*3.*alleg.* 99.*n.*2.

45 Sed hæc non procedunt cum nouitiis Societatis Iesu, qui renuntiare possunt in fauorem eiusdem religionis, vel cuiuscumque personæ, non seruata forma & modo in Concilio requisito, neque intra bimestre ante professionem, vel ante vota biennij ex Apostolica concessione. Emanuel Sa, Leonardus Lessius, Molina, Barbosa, *n.*23. *suprà*. Sanchez *in sum.lib.*7.*cap.*5.*n.*9. *tom.*2.

SVMMARIVM.

Ad collationem beneficiorum an requiratur examen, & ad quid. num.1.

Examen per concursum an fieri debeat, in collatione beneficij iurispatronatus laicorum. num. 2. *&* 3.

In permutatione an requiratur concursus. num.4.

An sine concursu examinetur prouisus à Papa per resignationem. num.5.

An excusetur ab examine Doctor in iure canonico, aut Theologiæ, aut Vicarius Episcopi, seu alia persona idonea. num.6.

Episcopus an dispenset super hoc. num.7.

An electo termino ab Episcopo *deputato ad concursum, possit* Episcopus *alium admittere contradicentibus oppositoribus.* num.8.

Quare edictum ad beneficium non circumducatur. num.9.

Nouos examinatores an deputare possit Episcopus *sine celebratione*

DE BENEFICIIS.

CAPVT NONVM.

1 EXTAT enim *in c.* 18. *Concil. Trident. sess.* 24. *cap.* 18. decretum singulare, & Ecclesiæ vtilissimum: præcipitur enim ibi Episcopis quòd ante beneficiorum collationem concursum faciant, & nullum admittant nisi præuio examine, ne imperitis & ignauis animarum cura tradatur. Gonzales *in reg. 6. cancellariæ gloss.*6.alios referens. Constat etiam ex constitutione Pij V. anno de 1567. promulgata. Marzilla *super cap.*16.*Concilij, lib.*1.*tit.*2.*de ætate & qualitate, fol.* 27. Germonius *de indultis Cardinal.* §. *quibusuis,num.* 17. Parisius *de resignat. lib.* 10. *quæst.*7. *num.* 12. Garcia *de beneficiis cap.* 2. *num.* 154. *part.* 9. Riccius *in praxi resolut.*351.*vers.amplia* 3. *& ampliat.* 4. Barbosa *part.* 3. *allegation.* 60. *num.*15.

2 Limita tamen in collatione parochialium quæ sunt iurispatronatus laicorum,quia non debet interuenire examen per concursum, sed sufficit quòd deputatus à patronis examinetur ab Episcopo, & examinatoribus, & quòd ab ipsis approbetur. Lelius Zechus *de republ. ecclesiast. cap.* 28. *de parocho, num.*6. *fol.mihi* 325.Parisius *de resignat.lib.*8. *quæst.*9.*num.*111.Lesius *de iustit.lib.*2. *cap.*34.*num.*58. *&* 81. Vgolinus *de offic. Episcopi cap.*50.§.3. *vers.*3.Garcia *de benefic. d. part.* 9. *cap.*2. *num.*255. Gonzales *dict. regul.* 8. *cancellar. gloss.* 6. *num.* 134. Leo *in thesauro part.* 2. *cap.*3. *num.* 39. Barbosa *supra num.* 18. Caualcanus *decis.* 17. *p.*2.*n.*18.

Si verò plures sunt præsentati requiritur examen per concursum, quod fieri debet inter ipsos præsentatos, & qui idoneus repertus fuerit instituetur ab Episcopo. Latè Lara *de anniuersariis lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 7. Lelius Zechus *de visitatione cap.*3.*num.* 6. Gonzales *suprà n.*138. Vgolinus, Barbosa, Riccius & Garcia *num.* 256. vbi dicit, quòd sic declarauit sacra Congregatio. 3

Non fit concursus in prouisione parochialium,si interuenit permutatio beneficij simplicis cum beneficio Curato, quia tunc sufficit nouum examen, vt sacra Congregatio declarauit.Garcia *part.* 9. *cap.*2. *num.*166.*tom.*2. Barbosa *in remissionibus ad cap.*13.*sess.*7.*num.*4.*fol.*22. 4

Examinatur etiam absque concursu prouisus à Papa per resignationem factam ab amico in sui fauorem.Lesius *de iustit. lib.* 2. *cap.*34. *num.* 84. Gutierrez *canonicar. lib.*2. *cap.*11.*num.*10.Barbosa *in pastor. p.* 3. *alleg.*60.*n.*21. 5

Ab examine ad beneficium Curatum non excusatur,licèt qui examinandus est sit Doctor,aut Licentiatus in iure canonico, vel in sacra Theologia persona literata,aut Vicarius generalis Episcopi, Archidiaconus, seu Pœnitentiarius, vt sacra Congregatio declarauit illis verbis, Doctor siue Licentiatus in Theologia, siue in iure canonico, 6

&

& in publica Vniuersitate graduatus, non excusatur ab examine quando petiit prouideri de aliqua Ecclesia parochiali. Parisius *de resignat. lib.8.quaest. 9. num.83. vsque ad 92.* Gonzales *de mensibus & alternatiuis, gloss.4.num.89.vsque ad 92.cum sequentibus.*

7 Et quòd Episcopus in hoc non dispensat Fuscus *de visitatione lib. 2. cap.5. num.* 10. Cenedo *ad decretales collect.* 15*.num.* 5. Garcia *de benefic. d. part.9.cap.2.num.*102.Riccius *in praxi resolut.* 351*.num.2.& decis.*414. *in vers.amplia 2.* multos citat Barbosa *in remiss. ad cap.*18*.sess.*24. *de reform. & in pastorali part.* 3. *dicta alleg.* 60. *num.*13*.& in cap.*13. *Concilij Trident. sess.*7*.num.* 5. Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepiscop. curiae Neapolitanae cap.* 65. *num.*1. Lessius *de iustitia lib.*1*.cap.*34*.num.*82. Couarruuias *in reg. peccatum 2. part.* §.3. *num.* 9. Molina *de iust. tom.* 1. *tract.2.disp.*81*.circa finem.vers.dictum Innocentij.* Zerola *in praxi part.* 2. *verbo Doctor.*§.1.

8 Concursus enim fauetur valdè in iure, ita vt Episcopo liceat admittere aliquem ad concursum, non obstante quòd terminus ab eo praefixus sit elapsus, & aduersarius qui comparuerat durante termino contradicat; ita fuit resolutum per Rotam in vna Calaguritan.dimidij beneficij, 22. April. 1601. Riccius *in praxi decis.*423*.num.*3.& ibi ponit causam, quia interest Ecclesiae, eiusq; fauor est plures oppositores

9 concurrere; & in numero sequenti dicit, quòd ideò in prouisionibus beneficiorum edictum non circumducitur, quemadmodum in iudicialibus, quia expedit ecclesiae plures habere consultores. *c. de quibus, distinct.* 20. *c. ea noscitur, de his quae fiunt à Prelatis.* Garcia *de benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 206.

Constat etiam eius fauor ex eo, quòd ne concursus seu examen omittatur, permittitur Episcopo nouos examinatores deputare, absque celebratione Synodi, si examinatores à Synodo deputati mortui sunt, aut absentes. Riccius *in praxi decis.*418*.in prima edit.& resol.*355*.in secunda edit.* Barbosa *in pastorali p.*3. *alleg.*60*.n.*50. 10

Prouisio enim beneficiorum, si ad Episcopum collatio spectat, debet fieri intra sex menses. *c. nulla.c. quia diuersitatem, de conces.prebend. c.licet.c.dilecto.de supplend. negl. Praelator. Clemen.vnic. eodem titulo.* Rebuffus *titulo de deuolutionibus.* Riccius *in praxi resolut.* 184. *num.* 1. Garcia *de benef.part.* 10*.cap.*2*.num.*1. Barbosa *part.*3*.alleg.*58*.n.*1. 11

In prouisione verò parochialium quorum collatio ad Papam, seu ad quoscumque laicos spectat, abbreuiatur tempus, & fit prouisio intra quadrimestre, & praeuio examine seu concursu eligit Episcopus, & personam electam Papae significat, quod debet in hunc modum seruare iuxta constitutionem Pij V. de qua Garcia *de benefic.part.* 10*.cap.*2*.num.*3.Barbosa *n.*3. 12

Et ideò abbreuiatur tempus quoad laicos, & prolongatur quoad Episcopos, quia laici possunt variare nam si Episcopus non confirmauerit ab eis praesentatum, alium deputant, seu praesentant, quod Episcopus seu alius patronus Ecclesiasticus facere non possunt, nisi iuspatronatus eis competat, ratione patrimonij, seu ex alia causa, dummodò laicale sit. *c. cum propter. c.dilectus.c.pastoralis. cum similibus de iure patronatus.* Lambertinus *de iure patronat. part.* 2. *lib.*7. Gutierrez *de iuram.confirmator.part.*3*.c.*13.Parisius 13

de resignat. lib. 2. quæst. 23. num. 13. Spino *in speculo testam. gloss. 4. n.73.* Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib.30.tract 3.num.223.*Garcia *part.5. cap. 9. num. 211.* Vgolinus *de offic. Episcopi cap.51.in princ. num. 5. vers. verum cum multis.*Barbosa *in pastorali p.3.alleg.73.n.151.*

14 Et hæc est ratio, quia patronus Ecclesiasticus cùm de Ecclesia sit,& ibi semper præsumatur esse, præsumitur etiam quòd benè noscit aptos, & idoneos ad præsentandum, quàm laici, qui cùm de rebus ac personis Ecclesiasticis parùm curent, facilè decipiuntur circa præsentatos, & sic permittitur eis variare: non verò Ecclesiasticis, qui si errant in præsentando, sua culpa & negligentia fit. Barbosa, Spina,& Lambertinus.

15 Currit enim semestre, vel quadrimestre à die notitiæ vacationis. *c.quia diuersitatem, in fine*, & ibi Gloss. *de concess. prabend.* & Gloss. *in d.c.nulla, verbo infra sex menses, eodem titulo c. licet. cum gloss. de supplend.neglig Prælat.* Azor *institut. moral part.2.lib.6.cap.26.quæst.10.*Gonzales *regul.8.cancellar. gloss. 6. n.132.* Riccius *in praxi resolut.* 184. *num.1.* & sic decisum fuisse in Rota testatur Barbosa *in pastorali part.3. alleg. 58. num.5. & in num.6.*dicit, quòd ad hoc vt in Episcopo, vel in quo-

16 libet patrono præsumatur vacationis scientia, debet considerari vacationis tempus, qualitas beneficij, longitudo ac locorum distantia. Garcia *de benefic part. 10. cap.2. num.31.*

17. Habita verò vacationis notitia interim dum prouidetur debet Episcopus (licèt ad laicos præsentatio pertineat) clericum idoneum constituere, qui in Ecclesia paro[chiali] vacante seruiat, deputata sibi congrua sufficienti ad sustentationem. *c.cum vos, de offic. ordinarij, c.quoniam.c.si vero.c. cum propter, de iure patronatus.* Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. cap.18.* Lambertinus *de iure patronatus lib. 2. part.2. quæst.1. num.29.*alios refert Barbosa *part. 3. allegat. 60. num.1.* Azor *instit. moral. lib. 6. cap. 8. part. 7.* Franciscus Leo *in thesauro part. 2. cap.18.num. 52.* Riccius *decis.575.in 1.edit.& resolut.495.num.3.in 2.edit.* idem Barbosa *in part. 3. allegat. 59. num.14.*Lancellottus *in templo lib.2. cap. 5. §. 4. summ. de potent. Episcop. in spiritualibus, num.* 18. Marzilla *lib. 1. tit. 2. de ætate & qualitate, super cap.* 18.*Concil. Trident. de reform. sess.* 24. Iacobus de Graffis *in decis. p.2.lib.2.cap.26.num.28.*

Potest Episcopus beneficia conferre tam consanguineis idoneis, quàm filio legitimo, seu nepoti. *c.dilecto 25.in princ.de prabend.* & ibi Abbas, Peregrinus *consil.33. num.30. tom.1.* Valençuela *consil.* 98. incipit *quamuis priorum, num.* 16. Abbas *consil.96. vol. 2.* Lambertinus *de iure patronatus lib.2.part.1.quæst.8.art.12. num.10.* Barbosa *in pastorali, part. 3. allegat. 72. num.* 94. cum Rocho de Curti, Gonzales *in regula cancellar. §. 4. proœm. num. 47.& 48.* Menochius *de præsumptionibus lib. 5. præsum 35.num.5.* 17

Potest dispensare cum filio suo illegitimo, quoad minores Ordines, & beneficium simplex. Rodriguez *tom.3.de sus obras cap.38.num.2.* Maiolus *de irregul.lib.1. cap.12.n.13.* Suarez *de censuris, tom. 5. disp. 50. sect.5.num.6.* 18

Potest etiam suis familiaribus, & personis sibi gratis beneficia conferre, in gratificationem,& remunerationem seruitiorum, dummodò pactum super hoc non interueniat 19

ueniat: vt singulariter notauit Gloss. *in c.cum essent.12. verbo promiserat, de simonia*, ibi, potest ergo licitè quilibet seruire Episcopo, vel alij, spe futuræ remunerationis, nec simonia committitur in tali spe, cùm
20 sine omni pactione & conditione seruiat: dummodò principaliter hac intentione non seruiat, nec Episcopus directè pro hoc seruitio ei prouidere in beneficio intendat. Et ibi nota Marginalis, Abbas, Felinus, Antonius de Butrio, & cæteri Scribentes, cum aliis Gonzales *vbi proximè n.51.& 52.*

21 Non potest Episcopus suis consanguineis seu familiaribus beneficia vacantia per resignationem, nam licèt beneficiorum resignationes admittere possit, Azor *institutione moralium part. 2. lib. 7. cap. 29. quæst.10.* Barbosa *in pastorali, part. 3. allegat.69.num. 23.* dummodò causa iusta sit, & resignet vnde viuere habeat, & cùm non sit in fauorem tertij. Neque conferantur resignatorum consanguineis seu familiaribus, aut consanguineis seu familiaribus Episcopi admittentis, sub pœna suspensionis à collatione, electione, institutionéve beneficiorum, donec absoluantur à Papa, licèt se ignorasse has pœnas dicant; colligitur ex motu proprio Pij V. Gutierrez *consil.42.per totum, præcipuè num.9.* Vgolinus *de offic. Episcop.§.28.num.5.in fine.* Barbosa *suprà num.49.* Garcia *de benefic part. 11. cap.3.num. 271.* Parisius *de resignat. lib.5.quæst.6 n.122*

22 Sed licèt resignationem in fauorem tertij admittere nequeat, poterit Episcopus dimissione beneficij iam facta, sine vllo pacto aut conuentione conferre beneficium ad preces ipsius renunciantis, in quo non peccant neque Episcopus neque renuncians, cùm libera sit apud Episcopum eligendi potestas, seu conferendi, quæ nullo modo per renunciantis preces restringitur, & in motu proprio preces, pactum, seu conuentiones factæ ante renuntiationem prohibentur, non verò intercessio post interueniens, quæ nihil aut parùm operabuntur si Episcopo non placuerit. Barbosa *dict. alleg 69.num. 50.* vbi citat Prosperum de Augustino.

Potest etiam admittere resignationem eorùm qui matrimonium 23
contrahere, seu religionem ingredi intendant: sed non debet conferre beneficium, donec solemniter profiteantur, vel matrimonium de præsenti contrahant. Barbosa *n.43. & part.3. allegat.95.num.19. vsque ad 21.* Garcia *de benefic. part. 11. cap. 9. num.12.& 13.* Rodriguez *tom. 3. de sus obras cap.35.num.11.*

Interim verò poterit prouidere 24
de Capellano Ecclesiæ vacanti, & illi deputare congrua ad sustentationem: fructus verò remanentes nouitio applicari debent, quia ad eum pertinent. Rodriguez.

Non potest admittere in curia 25
Papæ resignationes beneficiorum, licèt qui resignant subditi sint. Rodriguez *suprà num.5. c.licet Ecclesiarum, de præbend. lib. 6.* & ibi Geminianus, Couarruuias *variar. lib. 3. cap. 20. num. 8. & 9.* Parisius *lib.7. quæst. 14. num. 23.* Barbosa *part. 3. allegat.69.num.22.* vbi ponit pro cautela, quòd si vult admittere resignationes, exeat à curia, & ibi admittat ac conferat, & postea redeat.

Neque potest beneficia in curia 26
Papæ vacantia prouidere. *d.c.licet 2. de præbend.lib.6.* & ibi Geminian. & Scribent. Lara *de anniuersar. & capellan.lib.2.cap.10.num.12.* Rebuffus

in praxi titulo de forma mandati Apostolici, fol.mihi 732. Garcia *de benefic. part.cap.11.num.*68. **Text.singularis** *in Clement. si duobus* 1. *vt lite non contestat.* & ibi Cardin. Barbosa *in pastorali, part.3. allegat. 57.num.* 19. Pacisius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 16. *num.*18. Anastasius, Germonius *de indultis Cardinal.*§. *quæ sublatis.n.*34. Vgolinus *de offic.Episcop.cap.*50.§.2. *num.*2. Lancellottus *in templo lib.*2. *cap.*5.§ 4 *n.* 23. Cardinalis Tuschus *litera E.conclus.*163. *num.*8. Franciscus de Pauinis *de officio Capituli sede vacante, quæst.* 1. *secundæ partis, n.*6. Gambarus *de off. Legati, lib.*4. *n.*612. *fol.* 92. Hippolytus de Marsilis *in l. final.ff.de iurisd.omn.indic.num.*8. Valençuela *consil.*57.incipit *pro Domino Ferdinando, n.*2.*&* 4.

27 Sed fallit quando beneficia curata vacant in curia, sede Papali vacante, seu antea, & tempore vacationis non inueniantur collata, quia tunc ob animarum salutem, ne animarum cura tamdiu in pendenti sit, permittitur Episcopo tum conferre beneficia, siue Episcopus in propria Diœcesi sit, siue in aliena, vel in curia Papæ, *c. si Apostolica sedes* 35. *de præbend. lib.*6.& ibi Geminianus, Lara *de anniuersariis lib.*2.*cap.*10.*num* 8.*&* 9. Vgolinus, Barbosa *suprà.* Rebuffus *in praxi titulo de nominatione quæst.* 15. *num.*28.*vers.secundo fallit.* Gonzales *in reg.cancellar.*§. 5.*proœm. num.* 125. *cum sequentibus, & Gloss.*24.*num.*111. *&* 117. Paulus Æmilius *decisione* 86.

28 Et hæc est ratio, quia Episcopo de iure communi pertinet prouisio Ecclesiarum, & beneficiorum suæ Diœcesis, in quo habet fundatam
29 intentionem.*c.ordinarij* 3. *de off.ordinar.lib.*6. Diaz de Luco *regul.*24. vbi ponit aliquas limitationes, & cùm Apostolica sedes vacat, cessant omnia impedimenta & obstacula, ac etiam reseruationes, ex quo dirigitur beneficiorum curatorum prouisio ad ius commune, hoc est, ad Episcopum, eo quòd tunc omnes menses dicuntur Ordinariorum. Gonzales *in reg.*8. *cancellar. de mens.& alternat.*§.5.*num.*46.*vsque ad* 50.

Et ita verum est habere inten- 30
tionem fundatam de iure communi in prouisione beneficiorum de Diœcesi, quòd numquam ea priuari censentur nisi expressè exprimatur.*c.*1.*de off.Legati, lib.*6. & ideò si Cardinali indultum detur ad conferenda beneficia in aliqua Diœcesi vacantia, non poterit virtute talis indulti conferre beneficia, quorum prouisio ad Episcopum spectat, ne illi fiat præiudicium in his quæ sibi competunt de iure communi. Gloss.*in d. c.*1. *de off. Legati, lib.*6.*verbo amplioři.* Alexander Ludouisius, postea Papa, *decis.*291.*incipit, deferente, n.*7.*fol.*310.

Quando Episcopus beneficium 31
confert in quo præuentio locum habet, seu timet, quòd ne Legatus, Cardinalis, Nuncius Apostolicus, seu Papa, de illo per regulam præuentionis collationem faciat, & ne sua collatio inutilis reddatur, debet facere prouisionem per instrumentum celebratum coram Notario & testibus subscribentibus ibi: nam non sufficit sola Episcopi subscriptio, & sui Secretarij (si non est Notarius,) quando agitur contra prouisum Apostolicum: quia timetur ne fraus interueniat in anticipanda data. Gonzales *in reg.*8.*cancell.*§.3.*proœm. n.* 147. *vsque ad* 172.

Non potest Episcopus imponere 32
pensionem in beneficio, ne collatio inutilis

inutilis reddatur. *c. 1. vt Ecclesiast. beneficia sine l.5.tit.16. part.1.* Antonius de Padilla *in l.si illud.§.si de falcidia.num. 22. ff. de legatis 2.* Molina *de Hispaniar. primogenit. lib.2.cap.4. num.21.*

33 Neque potest dispensare cum minore decimum tertium annum non habente, ad obtinendum beneficiũ simplex, requiritur enim quòd decimum quartum annum attingat, licèt non sit impletus. Henriquez *in summ.lib.10.cap.19.§.2.* Riccius *in collatione ad decis. part.4.collat.* 860. *& in praxi fori Ecclesiast. resolut.325. num.3.* Azor *instit. moralium part. 2. lib.6.cap.5.quæst.7. in fine.* Barbosa *in pastorali, part 3 allegat. 60. num.75. cum sequenti.* Gonzales *in regula* 8. *cancellar. gloss. 5. in princ. num. 90.* multos citat ipse Barbosa *in remiss. ad c.6.Concil.sess.23.de reform. num.1. fol.63.*

34 Potest conferre Dignitatem, seu Canonicatum Ecclesiæ collegiatæ habentibus decimum septimum annum. Riccius *in praxi decis.735. in 1.edition. & resolut.512.in secunda, num.3.* Barbosa *in pastor. part.3.alleg. 60.num.66.*

35 Ad canonicatum seu dignitatem in Ecclesia cathedrali requiritur habere vigesimum secundum annum, in quo non dispensat Episcopus. Emanuel Sa *verbo beneficium, num.* 31. Azor *institut. moral.part.2. lib.2.cap.5.quæst.3.ante finem.* Barbosa *vbi proxime.*

36 Non potest dispensare cum filiis Sacerdotum, vt ea beneficia immediatè obtineant, quæ patres habuerunt, vel in illa Ecclesia. *c. præsentium,*& ibi Gloss. *verbo patiaris. c. conquerente.c.ex tua nobis. c. quoniam. c. ad extirpandas. c. Michael. c. cum decorem.c.ad abolendam.c. dilectus, de filiis Presbyteror.* Mandosius *signatur. gratiæ, titulo de disp. ad beneficia in Ecclesia in qua Pater.* Barbosa *p.3. allegat.65.n.30.fol.342.*

Non potest dispensare cum Parocho, ad hoc vt se absentare possit vltra bimestre, etiamsi interueniat causa studiorum, vel legendi cathedram, licèt alius idoneus non inueniatur, vel exercendi officium Inquisitoris, vel Collectoris Apostolici, vt Congregatio declarauit anno de 1590.die 22. Februarij, super *c.1.Concil.de reformat sess.6.* Argumento textus *in c. 1. de off. Vicarij.* Barbosa *in remiss.ad c.1.sess. 23.de reformat.num.3.vsque ad* 5.alios citans, *& in pastorali part. 3.cap. 2. num.* 81. Leo *in thesauro part.3. cap. 2. num.9. cum sequentibus.* Riccius *in praxi decis.364.num.1.& decis.502.*Gonzales *in regula* 8. *cancellar. gloss.6.num.251. & 254.& 265.& 266.* 37

Et quando procedit aduersus Parochos non residentes, tenetur seruare eadem temporum interualla, quæ contra Episcopos non residentes Concil.Trident.statuit.Garcia *num.* 32. & Barbosa *allegat.53. num.104.* 38

Dispensare potest Episcopus vt suæ Ecclesię canonici abesse possint per quatuor menses, si causa legitima adest.Barbosa *in remiss.ad c.* 1. *sess. 23. num.* 10. & ibi citat Dom. Comitolum *Responsorum moralium lib.1.quæst.59num.2.* 39

Requiritur licentia Episcopi ad hoc, vt Canonici abesse possint per tres menses. Barbosa *d. allegat.* 53. *num.113.*Garcia *d.c.2.num.*408. 40

Sed contrarium tenet Marzilla *lib.1.cap.15.litera T,tit.9. fol.* 135. inquiens, non teneri requirere licentiam Episcopi, sed quòd in casu quo omnes capitulares, seu maior pars canonicorum abesse velint, tunc Episcopus debet declarare suum 41

suum arbitrium, & deputare qui tunc debeant abesse, & qui remanere in Ecclesia pro seruitio, ne debito seruitio careat: vt Congregatio declarauit *super cap. 12. de reform in communi sess. 24.* teste Marzilla *supra.*

42 Relinquitur tamen Episcopi arbitrio deputare quo tempore, & hora, & de qua materia Canonicus Theologalis lecturus sit: Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 56. n. 6.*

43 Non potest Episcopus cogere obtinentes beneficia simplicia ad exhibendum aliquod personale seruitium, quia ex antiquissima consuetudine Ecclesiæ non tenentur nisi ad officium recitandum, & ad in seruiendum per alios ab Episcopo approbatos. Barbosa *alleg. 53. num. 179.* Garcia *de benefic. cap. 2. p. 3. num. 9.*

44 Non potest Episcopus in sua Ecclesia creare dignitatem Cardinalitiam sine Papæ licētia. Andreas Siculus *de præstantia Card. p. 1. basil. 1. num. 25.* Tuschus *liter C, verbo Cardinalis, conclus. 95. num. 5.* Lancellottus *in templo lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 21.* Rodeanus *part. 1. cap. 21. tit. de simonia num. 1 fol. mihi 72.*

45 Quas præbendas creare, & quas suprimere de consensu Capituli possit, & quando & quomodo, Barbosa cum aliis *part. 3. alleg. 67. num. 9.*

46 Quas donationes, & alienationes de bonis Ecclesiæ facere possit. Rodeanus *de rebus Ecclesiæ non alienandis tom. 1. per totum.* Calderinus *consil. 1. de his quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli, fol. 30.* latè Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 95. per totam.* vbi alios citat: vide etiam Crescentium *in decis. Rotæ decis. 1. alleg. 81. tit. de iureiurando fol. mihi 62.* Mandosius *signat. grat. tit. locādi indultum, fol. 105. n. 2. & 5. & tit. 1. de donationibus.*

Potest etiam vt Apostolicæ sedis delegatus, si sibi necessarium visum fuerit, ob locorum distantiam, & ob magnam longitudinem, & incommoda erigere nouas parochias, etiam contradicentibus rectoribus alterius parochiæ, & assignare nouiter constitutis congruam sustentationem ex fructibus Ecclesiæ matricis. Concil. Trident. *de reformat. sess. 21. cap. 4. vers. in his. c. ad audientiam 1. c. sua nos cum gloss. verbo indigenti, de Ecclesiis ædificand. vel reparandis. c. præcipim. 16. quæst. 1.* Mandosius *signatur grat. tit. erectiones.* Azor *institut. moral part. 2. lib. 3. cap. 12. q. 7.* Rebuffus *in tract. de decimis.* Leo *in thesaur. part. 2. cap. 2. num. 68.* Riccius *in praxi decis. 554. in 1. edit. & resolut. 476. in 2. edit.* Barbosa *in pastorali part. 3. allegat. 68. num. 1.* & ibi citat Matthæum Suarez *in pract. de ordine visitandi cap. 4. num. 1.* 47

Potest etiam ex legitimis causis vnire beneficia suæ Diœcesis *c. sicut vnire, de excessibus Prælator. c. exposuisti, de præbend. & dignitat. c. consultationibus. c. pastoralis, de donationibus. Clementina prima. §. ad hæc, de statu Monachorum.* Fuscus *de visitatione lib. 2. cap. 2. num. 19.* Azor *institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 28.* habetur etiam in decisionibus Rotæ *in nouissimis diuersor. auditor. part. 2. decis. 133. per totam, fol. 669.* Federicus de Senis *quæst. 111. num. 8. fol. 58.* Garcia *de benefic. part. 12. cap. 2. num. 62.* Barbosa *in pastorali part. 3. allegat. 66. num. 3.* Ioannes Baptista, Caciasupi *de vnionibus num. 22.* Thomas Zerola *in praxi verbo vnio, part. 1. & part. 2. eodem verbo.* Vgolinus *de off. Episcop. part. 2. cap. 52.* 48

Potest etiam erigere Seminarium in sua Diœcesi, cuius erectio valdè necessaria, vt ibi adolescentes piè & Christianè alantur, iuxta formam 49

formam traditam *in cap.* 18. *Concil. Trident. sess.* 23. *de reformat.* Riccius *in praxi decis.* 489. *num.* 1. *in prima editione & resol.* 380. *in* 2. *editione.* Fuscus *de visitatione lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 8. Gonzales *in regula* 8. *cancell. gloss.* 5. §. 7. *num.* 68. Barbosa *in pastor. part.* 3. *alleg.* 77. *num.* 1.

50 Sed licèt ibi insinuet Concilium *in cap.* 18. *sess.* 23. debere Episcopum in erectione Seminarij procedere cum consilio duorum Canonicorum seniorum, & grauiorum, quos ipse elegerit, prout Spiritus sanctus suggeret, licèt eorum consilium requirere teneatur; non tamen obligatur consilium eorum sequi, vt sacra Congregatio declarauit illis verbis: Episcopus tenetur explorare consilium à prædictis deputatis, non tamen tenetur eorum sequi consilium. Gonzales *in regular.* S. *cancellaria. glossa* 46. *num.* 74. Barbosa *supra num.* 32. *& in remiss. ad cap.* 18. *Concil. sess.* 23. *folio mihi* 72.

FINIS.

Deo optimo maximo honor & gloria per sempiterna sæcula, Amen.

INDEX

INDEX RERVM, VERBORVM, QVÆSTIONVMQVE PRÆCIPVARVM, QVÆ IN HOC OPERE continentur.

A

Nn 2

virtute

C

Caligiæ.

Carcer.

D

Dalmatica.

Donatio

Examen

Filij

Hære

Insi

Matri

Matrimonium.

Mensa.

Membrum.

Missa.

Mitra.

Mortus.

Obedire

O

Papa

Reges

vti

Sæcula

Ss 3

Votum.

Vnctio.

[illegible]

[illegible]

[illegible]